॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೇ

ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹಪಾಳಿ

೧. ಮಿಲಿನ್ದೋ ನಾಮ ಸೋ ರಾಜಾ, ಸಾಗಲಾಯಂ ಪುರುತ್ತಮೇ।
ಉಪಗಞ್ಛಿ ನಾಗಸೇನಂ, ಗಙ್ಗಾ ಚ [ಗಙ್ಗಾವ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಯಥಾ ಸಾಗರಂ॥

ಆಸಜ್ಜ ರಾಜಾ ಚಿತ್ರಕಥಿಂ, ಉಕ್ಕಾಧಾರಂ ತಮೋನುದಂ।
ಅಪುಚ್ಛಿ ನಿಪುಣೇ ಪಞ್ಹೇ, ಠಾನಾಟ್ಠಾನಗತೇ ಪುಥೂ॥

ಪುಚ್ಛಾ ವಿಸಜ್ಜನಾ [ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಚೇವ, ಗಮ್ಭೀರತ್ಥೂಪನಿಸ್ಸಿತಾ।
ಹದಯಙ್ಗಮಾ ಕಣ್ಣಸುಖಾ, ಅಬ್ಭುತಾ ಲೋಮಹಂಸನಾ॥

ಅಭಿಧಮ್ಮವಿನಯೋಗಾಳ್ಹಾ, ಸುತ್ತಜಾಲಸಮತ್ತಿತಾ।
ನಾಗಸೇನಕಥಾ ಚಿತ್ರಾ, ಓಪಮ್ಮೇಹಿ ನಯೇಹಿ ಚ॥

ತತ್ಥ ಞಾಣಂ ಪಣಿಧಾಯ, ಹಾಸಯಿತ್ವಾನ ಮಾನಸಂ।
ಸುಣಾಥ ನಿಪುಣೇ ಪಞ್ಹೇ, ಕಙ್ಖಾಟ್ಠಾನವಿದಾಲನೇತಿ॥

೨. ತಂ ಯಥಾನುಸೂಯತೇ - ಅತ್ಥಿ ಯೋನಕಾನಂ ನಾನಾಪುಟಭೇದನಂ ಸಾಗಲಂ ನಾಮ ನಗರಂ ನದೀಪಬ್ಬತಸೋಭಿತಂ ರಮಣೀಯಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸಭಾಗಂ ಆರಾಮುಯ್ಯಾನೋಪವನತಳಾಕಪೋಕ್ಖರಣಿಸಮ್ಪನ್ನಂ ನದೀಪಬ್ಬತವನರಾಮಣೇಯ್ಯಕಂ ಸುತವನ್ತನಿಮ್ಮಿತಂ ನಿಹತಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಂ [ನಿಪ್ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಂ (ಕ॰)] ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಾನುಪಪೀಳಿತಂ ವಿವಿಧವಿಚಿತ್ರದಳ್ಹಮಟ್ಟಾಲಕೋಟ್ಠಕಂ ವರಪವರಗೋಪುರ [ಪವರಪಚುರಗೋಪುರ (ಸೀ॰)] ತೋರಣಂ ಗಮ್ಭೀರಪರಿಖಾಪಣ್ಡರಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತೇಪುರಂ। ಸುವಿಭತ್ತವೀಥಿಚಚ್ಚರಚತುಕ್ಕಸಿಙ್ಘಾಟಕಂ ಸುಪ್ಪಸಾರಿತಾನೇಕವಿಧವರಭಣ್ಡಪರಿಪೂರಿತನ್ತರಾಪಣಂ ವಿವಿಧದಾನಗ್ಗಸತಸಮುಪಸೋಭಿತಂ [ಸತಸಮುಪಸೋಭಿತಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಹಿಮಗಿರಿಸಿಖರಸಙ್ಕಾಸವರಭವನಸತಸಹಸ್ಸಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಗಜಹಯರಥಪತ್ತಿಸಮಾಕುಲಂ ಅಭಿರೂಪನರನಾರಿಗಣಾನುಚರಿತಂ ಆಕಿಣ್ಣಜನಮನುಸ್ಸಂ ಪುಥುಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇಸ್ಸಸುದ್ದಂ ವಿವಿಧಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಭಾಜನ [ಸಭಾಜನ (ಸೀ॰ ಪೀ॰), ಸಮ್ಮಾಭಾಜನ (ಕ॰)] ಸಙ್ಘಟಿತಂ ಬಹುವಿಧವಿಜ್ಜಾವನ್ತ [ವಿಜ್ಜಾಧರ (ಕ॰)] ನರಚಿರ [ನರವಿರ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ನಿಸೇವಿತಂ ಕಾಸಿಕಕೋಟುಮ್ಬರಿಕಾದಿನಾನಾವಿಧವತ್ಥಾಪಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸುಪ್ಪಸಾರಿತರುಚಿರಬಹುವಿಧಪುಪ್ಫಗನ್ಧಾಪಣಂ ಗನ್ಧಗನ್ಧಿತಂ ಆಸೀಸನೀಯಬಹುರತನಪರಿಪೂರಿತಂ ದಿಸಾಮುಖಸುಪ್ಪಸಾರಿತಾಪಣಂ ಸಿಙ್ಗಾರವಾಣಿಜಗಣಾನುಚರಿತಂ ಕಹಾಪಣರಜತಸುವಣ್ಣಕಂಸಪತ್ಥರಪರಿಪೂರಂ ಪಜ್ಜೋತಮಾನನಿಧಿನಿಕೇತಂ ಪಹೂತಧನಧಞ್ಞವಿತ್ತೂಪಕರಣಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಕೋಸಕೋಟ್ಠಾಗಾರಂ ಬಹ್ವನ್ನಪಾನಂ ಬಹುವಿಧಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜಲೇಯ್ಯಪೇಯ್ಯಸಾಯನೀಯಂ ಉತ್ತರಕುರುಸಙ್ಕಾಸಂ ಸಮ್ಪನ್ನಸಸ್ಸಂ ಆಳಕಮನ್ದಾ ವಿಯ ದೇವಪುರಂ।

ಏತ್ಥ ಠತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮಂ ಕಥೇತಬ್ಬಂ, ಕಥೇನ್ತೇನ ಚ ಛಧಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ಸೇಯ್ಯಥೀದಂ - ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹಂ ಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹಂ ಮೇಣ್ಡಕಪಞ್ಹಂ ಅನುಮಾನಪಞ್ಹಂ ಓಪಮ್ಮಕಥಾಪಞ್ಹನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹೋ ಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ, ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಪಞ್ಹೋತಿ ದುವಿಧೋ। ಮೇಣ್ಡಕಪಞ್ಹೋಪಿ ಮಹಾವಗ್ಗೋ, ಯೋಗಿಕಥಾಪಞ್ಹೋತಿ ದುವಿಧೋ।

ಪುಬ್ಬಯೋಗೋತಿ ತೇಸಂ ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮಂ।

೧. ಬಾಹಿರಕಥಾ

ಪುಬ್ಬಯೋಗಾದಿ

೩. ಅತೀತೇ ಕಿರ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ ವತ್ತಮಾನೇ ಗಙ್ಗಾಯ ಸಮೀಪೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಆವಾಸೇ ಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಪಟಿವಸತಿ, ತತ್ಥ ವತ್ತಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಾತೋವ ಉಟ್ಠಾಯ ಯಟ್ಠಿಸಮ್ಮಜ್ಜನಿಯೋ [ಯಟ್ಠಿಸಮ್ಮುಞ್ಜನಿಯೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಆದಾಯ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಾ ಅಙ್ಗಣಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಕಚವರಬ್ಯೂಹಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಅಥೇಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಏಕಂ ಸಾಮಣೇರಂ "ಏಹಿ ಸಾಮಣೇರ, ಇಮಂ ಕಚವರಂ ಛಡ್ಡೇಹೀ"ತಿ ಆಹ, ಸೋ ಅಸುಣನ್ತೋ ವಿಯ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೋ ದುತಿಯಮ್ಪಿ…ಪೇ॰… ತತಿಯಮ್ಪಿ ಆಮನ್ತಿಯಮಾನೋ ಅಸುಣನ್ತೋ ವಿಯ ಗಚ್ಛತೇವ। ತತೋ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು "ದುಬ್ಬಚೋ ವತಾಯಂ ಸಾಮಣೇರೋ"ತಿ ಕುದ್ಧೋ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಿದಣ್ಡೇನ ಪಹಾರಂ ಅದಾಸಿ। ತತೋ ಸೋ ರೋದನ್ತೋ ಭಯೇನ ಕಚವರಂ ಛಡ್ಡೇನ್ತೋ "ಇಮಿನಾ ಕಚವರಛಡ್ಡನಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಯಾವಾಹಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪುಣಾಮಿ [ನ ಪಾಪುಣಾಮಿ (ಸ್ಯಾ॰)], ಏತ್ಥನ್ತರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಸೂರಿಯೋ [ಸುರಿಯೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ವಿಯ ಮಹೇಸಕ್ಖೋ ಮಹಾತೇಜೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪಠಮಂ ಪತ್ಥನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ। ಕಚವರಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ನಹಾನತ್ಥಾಯ ಗಙ್ಗಾತಿತ್ಥಂ ಗತೋ ಗಙ್ಗಾಯ ಊಮಿವೇಗಂ ಗಗ್ಗರಾಯಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ "ಯಾವಾಹಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪುಣಾಮಿ [ನ ಪಾಪುಣಾಮಿ (ಸ್ಯಾ॰)], ಏತ್ಥನ್ತರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಅಯಂ ಊಮಿವೇಗೋ ವಿಯ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪಟಿಭಾನೋ ಭವೇಯ್ಯಂ ಅಕ್ಖಯಪಟಿಭಾನೋ"ತಿ ದುತಿಯಮ್ಪಿ ಪತ್ಥನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ।

ಸೋಪಿ ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಜ್ಜನಿಸಾಲಾಯ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ ನಹಾನತ್ಥಾಯ ಗಙ್ಗಾತಿತ್ಥಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ಪತ್ಥನಂ ಸುತ್ವಾ "ಏಸ ಮಯಾ ಪಯೋಜಿತೋಪಿ ತಾವ ಏವಂ ಪತ್ಥೇತಿ, ಮಯ್ಹಂ ಕಿಂ ನ ಸಮಿಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಯಾವಾಹಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪುಣಾಮಿ [ನ ಪಾಪುಣಾಮಿ (ಸ್ಯಾ॰)], ಏತ್ಥನ್ತರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಅಯಂ ಗಙ್ಗಾಊಮಿವೇಗೋ ವಿಯ ಅಕ್ಖಯಪಟಿಭಾನೋ ಭವೇಯ್ಯಂ, ಇಮಿನಾ ಪುಚ್ಛಿತಪುಚ್ಛಿತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಞ್ಹಪಟಿಭಾನಂ ವಿಜಟೇತುಂ ನಿಬ್ಬೇಠೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪತ್ಥನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ।

ತೇ ಉಭೋಪಿ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ಸಂಸರನ್ತಾ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ಖೇಪೇಸುಂ। ಅಥ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತಾಪಿ ಯಥಾ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಮೇತೇಪಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಮಮ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸತೇ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಏತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಯಂ ಮಯಾ ಸುಖುಮಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ, ತಂ ಏತೇ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನಓಪಮ್ಮಯುತ್ತಿವಸೇನ ನಿಜ್ಜಟಂ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ಕತ್ವಾ ವಿಭಜಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ।

೪. ತೇಸು ಸಾಮಣೇರೋ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಸಾಗಲನಗರೇ ಮಿಲಿನ್ದೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಮೇಧಾವೀ ಪಟಿಬಲೋ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಮನ್ತಯೋಗವಿಧಾನಕಿರಿಯಾನಂ [ಸಮನ್ತಯೋಗ … (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಕರಣಕಾಲೇ ನಿಸಮ್ಮಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಬಹೂನಿ ಚಸ್ಸ ಸತ್ಥಾನಿ ಉಗ್ಗಹಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಸುತಿ ಸಮ್ಮುತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾ ಯೋಗಾ ನೀತಿ

ವಿಸೇಸಿಕಾ ಗಣಿಕಾ ಗನ್ಧಬ್ಬಾ ತಿಕಿಚ್ಛಾ ಧನುಬ್ಬೇದಾ [ಚತುಬ್ಬೇದಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಪುರಾಣಾ ಇತಿಹಾಸಾ ಜೋತಿಸಾ ಮಾಯಾ ಕೇತು [ಹೇತು (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಮನ್ತನಾ ಯುದ್ಧಾ ಛನ್ದಸಾ ಬುದ್ಧವಚನೇನ [ಛನ್ದಸಾಮುದ್ದವಚನೇನ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಏಕೂನವೀಸತಿ, ವಿತಣ್ಡವಾದೀ [ವಾದೀ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ದುರಾಸದೋ ದುಪ್ಪಸಹೋ ಪುಥುತಿತ್ಥಕರಾನಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ, ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಮಿಲಿನ್ದೇನ ರಞ್ಞಾ ಸಮೋ ಕೋಚಿ ನಾಹೋಸಿ ಯದಿದಂ ಥಾಮೇನ ಜವೇನ ಸೂರೇನ ಪಞ್ಞಾಯ, ಅಡ್ಢೋ ಮಹದ್ಧನೋ ಮಹಾಭೋಗೋ ಅನನ್ತಬಲವಾಹನೋ।

೫. ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಅನನ್ತಬಲವಾಹನಂ ಚತುರಙ್ಗಿನಿಂ ಬಲಗ್ಗಸೇನಾಬ್ಯೂಹಂ ದಸ್ಸನಕಮ್ಯತಾಯ ನಗರಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿನಗರೇ ಸೇನಙ್ಗದಸ್ಸನಂ ಕತ್ವಾ [ಸೇನಾಗಣನಂ ಕಾರೇತ್ವಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸಾರೇತ್ವಾ ಸೋ ರಾಜಾ ಭಸ್ಸಪ್ಪವಾದಕೋ ಲೋಕಾಯತವಿತಣ್ಡ [ಪವತ್ತ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಜನಸಲ್ಲಾಪಪ್ಲವ ಚಿತ್ತಕೋತೂಹಲೋ ವಿಸಾರದೋ ವಿಜಮ್ಭಕೋ ಸೂರಿಯಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಅಮಚ್ಚೇ ಆಮನ್ತೇಸಿ "ಬಹು ಭಣೇ ತಾವ ದಿವಸಾವಸೇಸೋ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ, ಇದಾನೇವ ನಗರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಪಣ್ಡಿತೋ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ಸಙ್ಘೀ ಗಣೀ ಗಣಾಚರಿಯೋ ಅಪಿ ಅರಹನ್ತಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಪಟಿಜಾನಮಾನೋ, ಯೋ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೇತುಂ, ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮ, ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನಯಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ।

ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಪಞ್ಚಸತಾ ಯೋನಕಾ ರಾಜಾನಂ ಮಿಲಿನ್ದಂ ಏತದವೋಚುಂ "ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಛ ಸತ್ಥಾರೋ ಪೂರಣೋ ಕಸ್ಸಪೋ ಮಕ್ಖಲಿಗೋಸಾಲೋ ನಿಗಣ್ಠೋ ನಾಟಪುತ್ತೋ [ನಾಥಪುತ್ತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸಞ್ಚಯೋ ಬೇಲಟ್ಠಪುತ್ತೋ ಅಜಿತೋ ಕೇಸಕಮ್ಬಲೋ ಪಕುಧೋ ಕಚ್ಚಾಯನೋ, ತೇ ಸಙ್ಘಿನೋ ಗಣಿನೋ ಗಣಾಚರಿಯಕಾ ಞಾತಾ ಯಸಸ್ಸಿನೋ ತಿತ್ಥಕರಾ ಸಾಧುಸಮ್ಮತಾ ಬಹುಜನಸ್ಸ, ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ತೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಸ್ಸು, ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನಯಸ್ಸೂ"ತಿ।

೬. ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಯೋನಕಸತೇಹಿ ಪರಿವುತೋ ಭದ್ರವಾಹನಂ ರಥವರಮಾರುಯ್ಹ ಯೇನ ಪೂರಣೋ ಕಸ್ಸಪೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪೂರಣೇನ ಕಸ್ಸಪೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಮೋದಿ, ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ ಕಥಂ ಸಾರಣೀಯಂ ವೀತಿಸಾರೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ, ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಪೂರಣಂ ಕಸ್ಸಪಂ ಏತದವೋಚ "ಕೋ, ಭನ್ತೇ ಕಸ್ಸಪ, ಲೋಕಂ ಪಾಲೇತೀ"ತಿ? "ಪಥವೀ, ಮಹಾರಾಜ , ಲೋಕಂ ಪಾಲೇತೀ"ತಿ। "ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ಕಸ್ಸಪ, ಪಥವೀ [ಪಠವೀ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಲೋಕಂ ಪಾಲೇತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಅವೀಚಿನಿರಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಸತ್ತಾ ಪಥವಿಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ? ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಪೂರಣೋ ಕಸ್ಸಪೋ ನೇವ ಸಕ್ಖಿ ಓಗಿಲಿತುಂ, ನೋ ಸಕ್ಖಿ ಉಗ್ಗಿಲಿತುಂ, ಅಧೋಮುಖೋ ಪತ್ತಕ್ಖನ್ಧೋ ತುಣ್ಹೀಭೂತೋ ಪಜ್ಝಾಯನ್ತೋ ನಿಸೀದಿ।

೭. ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಮಕ್ಖಲಿಂ ಗೋಸಾಲಂ ಏತದವೋಚ "ಅತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ ಗೋಸಾಲ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ಅತ್ಥಿ ಸುಕತದುಕ್ಕಟಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಫಲಂ ವಿಪಾಕೋ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ನತ್ಥಿ ಸುಕತದುಕ್ಕಟಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಫಲಂ ವಿಪಾಕೋ। ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧ ಲೋಕೇ ಖತ್ತಿಯಾ, ತೇ ಪರಲೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾಪಿ ಪುನ ಖತ್ತಿಯಾವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಯೇ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವೇಸ್ಸಾ ಸುದ್ದಾ ಚಣ್ಡಾಲಾ ಪುಕ್ಕುಸಾ, ತೇ ಪರಲೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾಪಿ ಪುನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವೇಸ್ಸಾ ಸುದ್ದಾ ಚಣ್ಡಾಲಾ ಪುಕ್ಕುಸಾವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಕಿಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ? "ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ಗೋಸಾಲ, ಇಧ ಲೋಕೇ ಖತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವೇಸ್ಸಾ ಸುದ್ದಾ ಚಣ್ಡಾಲಾ ಪುಕ್ಕುಸಾ, ತೇ ಪರಲೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾಪಿ ಪುನ ಖತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವೇಸ್ಸಾ ಸುದ್ದಾ ಚಣ್ಡಾಲಾ ಪುಕ್ಕುಸಾವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನತ್ಥಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹಿ ಕರಣೀಯಂ। ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ಗೋಸಾಲ, ಯೇ ತೇ ಇಧ ಲೋಕೇ ಹತ್ಥಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತೇ ಪರಲೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾಪಿ ಪುನ ಹತ್ಥಚ್ಛಿನ್ನಾವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಯೇ ಪಾದಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತೇ ಪಾದಚ್ಛಿನ್ನಾವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಯೇ ಹತ್ಥಪಾದಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತೇ ಹತ್ಥಪಾದಚ್ಛಿನ್ನಾವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಯೇ ಕಣ್ಣಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತೇ ಕಣ್ಣಚ್ಛಿನ್ನಾವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಯೇ ನಾಸಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತೇ ನಾಸಚ್ಛಿನ್ನಾವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಯೇ ಕಣ್ಣನಾಸಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತೇ ಕಣ್ಣನಾಸಚ್ಛಿನ್ನಾವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಗೋಸಾಲೋ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸಿ।

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಏತದಹೋಸಿ “ತುಚ್ಛೋ ವತ ಭೋ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ, ಪಲಾಪೋ ವತ ಭೋ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ, ನತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ, ಯೋ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೇತು”ನ್ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಅಮಚ್ಚೇ ಆಮನ್ತೇಸಿ “ರಮಣೀಯಾ ವತ ಭೋ ದೋಸಿನಾ ರತ್ತಿ, ಕಂ ನು ಖ್ವಜ್ಜ ಸಮಣಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯಾಮ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತುಂ, ಕೋ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೇತು”ನ್ತಿ? ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಅಮಚ್ಚಾ ತುಣ್ಹೀಭೂತಾ ರಞ್ಞೋ ಮುಖಂ ಓಲೋಕಯಮಾನಾ ಅಟ್ಠಂಸು।

ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಸಾಗಲನಗರಂ ದ್ವಾದಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಸುಞ್ಞಂ ಅಹೋಸಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಪಣ್ಡಿತೇಹಿ, ಯತ್ಥ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಪಣ್ಡಿತಾ ಪಟಿವಸನ್ತೀತಿ ಸುಣಾತಿ, ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ರಾಜಾ ತೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಞ್ಹವಿಸಜ್ಜನೇನ ರಾಜಾನಂ ಆರಾಧೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪಕ್ಕಮನ್ತಿ। ಯೇ ಅಞ್ಞಂ ದಿಸಂ ನ ಪಕ್ಕಮನ್ತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ತುಣ್ಹೀಭೂತಾ ಅಚ್ಛನ್ತಿ। ಭಿಕ್ಖೂ ಪನ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿಮವನ್ತಮೇವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ।

೮. ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಕೋಟಿಸತಾ ಅರಹನ್ತೋ ಹಿಮವನ್ತೇ ಪಬ್ಬತೇ ರಕ್ಖಿತತಲೇ ಪಟಿವಸನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ದಿಬ್ಬಾಯ ಸೋತಧಾತುಯಾ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಯುಗನ್ಧರಮತ್ಥಕೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಸನ್ನಿಪಾತೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಪುಚ್ಛಿ “ಅತ್ಥಾವುಸೋ ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖು ಪಟಿಬಲೋ ಮಿಲಿನ್ದೇನ ರಞ್ಞಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೇತು”ನ್ತಿ?

ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಕೋಟಿಸತಾ ಅರಹನ್ತೋ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೇಸುಂ। ದುತಿಯಮ್ಪಿ ತತಿಯಮ್ಪಿ ಪುಟ್ಠಾ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೇಸುಂ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಏತದವೋಚ “ಅತ್ಥಾವುಸೋ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ವೇಜಯನ್ತಸ್ಸ ಪಾಚೀನತೋ **ಕೇತುಮತೀ** ನಾಮ ವಿಮಾನಂ, ತತ್ಥ **ಮಹಾಸೇನೋ** ನಾಮ ದೇವಪುತ್ತೋ ಪಟಿವಸತಿ, ಸೋ ಪಟಿಬಲೋ ತೇನ ಮಿಲಿನ್ದೇನ ರಞ್ಞಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೇತು”ನ್ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಕೋಟಿಸತಾ ಅರಹನ್ತೋ ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತೇ ಅನ್ತರಹಿತಾ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ಪಾತುರಹೇಸುಂ। ಅದ್ದಸಾ ಖೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ದೂರತೋವ ಆಗಚ್ಛನ್ತೇ, ದಿಸ್ವಾನ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಅಟ್ಠಾಸಿ, ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತೋ ಖೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಂ ಏತದವೋಚ “ಮಹಾ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಅಹಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಆರಾಮಿಕೋ, ಕೇನತ್ಥೋ, ಕಿಂ ಮಯಾ ಕರಣೀಯ”ನ್ತಿ?

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ಸಕ್ಕಂ ದೇವಾನಮಿನ್ದಂ ಏತದವೋಚ “ಅಯಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಸಾಗಲನಗರೇ **ಮಿಲಿನ್ದೋ** ನಾಮ ರಾಜಾ ವಿತಣ್ಡವಾದೀ ದುರಾಸದೋ ದುಪ್ಪಸಹೋ ಪುಥುತಿತ್ಥಕರಾನಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ, ಸೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿವಾದೇನ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ವಿಹೇಠೇತೀ”ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಂ ಏತದವೋಚ “ಅಯಂ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಇತೋ ಚುತೋ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಏಸೋ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಕೇತುಮತಿವಿಮಾನೇ ಮಹಾಸೇನೋ ನಾಮ ದೇವಪುತ್ತೋ ಪಟಿವಸತಿ, ಸೋ ಪಟಿಬಲೋ ತೇನ ಮಿಲಿನ್ದೇನ ರಞ್ಞಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೇತುಂ, ತಂ ದೇವಪುತ್ತಂ ಯಾಚಿಸ್ಸಾಮ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಯಾ”ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಕೇತುಮತಿವಿಮಾನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಮಹಾಸೇನಂ ದೇವಪುತ್ತಂ ಆಲಿಙ್ಗಿತ್ವಾ ಏತದವೋಚ "ಯಾಚತಿ ತಂ, ಮಾರಿಸ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಯಾ"ತಿ। "ನ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇನತ್ಥೋ ಕಮ್ಮಬಹುಲೇನ, ತಿಬ್ಬೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋ, ಇಧೇವಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ದೇವಲೋಕೇ ಉಪರೂಪರೂಪಪತ್ತಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ದುತಿಯಮ್ಪಿ…ಪೇ॰… ತತಿಯಮ್ಪಿ ಖೋ ಸಕ್ಕೇನ ದೇವಾನಮಿನ್ದೇನ ಯಾಚಿತೋ ಮಹಾಸೇನೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ಏವಮಾಹ "ನ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇನತ್ಥೋ ಕಮ್ಮಬಹುಲೇನ, ತಿಬ್ಬೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋ, ಇಧೇವಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ದೇವಲೋಕೇ ಉಪರೂಪರೂಪಪತ್ತಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ಮಹಾಸೇನಂ ದೇವಪುತ್ತಂ ಏತದವೋಚ "ಇಧ ಮಯಂ, ಮಾರಿಸ, ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅನುವಿಲೋಕಯಮಾನಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ತಯಾ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ವಾದಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಸಾಸನಂ ಪಗ್ಗಹೇತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ಅಞ್ಞಂ ಕಞ್ಚಿ ನ ಪಸ್ಸಾಮ, ಯಾಚತಿ ತಂ, ಮಾರಿಸ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ, ಸಾಧು ಸಪ್ಪುರಿಸ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾಹೀ"ತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಮಹಾಸೇನೋ ದೇವಪುತ್ತೋ "ಅಹಂ ಕಿರ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ವಾದಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧಸಾಸನಂ ಪಗ್ಗಹೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠೋ ಉದಗ್ಗುದಗ್ಗೋ ಹುತ್ವಾ "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ, ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಅದಾಸಿ।

೯. ಅಥ ಖೋ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ದೇವಲೋಕೇ ತಂ ಕರಣೀಯಂ ತೀರೇತ್ವಾ ದೇವೇಸು ತಾವತಿಂಸೇಸು ಅನ್ತರಹಿತಾ ಹಿಮವನ್ತೇ ಪಬ್ಬತೇ ರಕ್ಖಿತತಲೇ ಪಾತುರಹೇಸುಂ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಏತದವೋಚ "ಅತ್ಥಾವುಸೋ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖು ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಅನಾಗತೋ"ತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಂ ಏತದವೋಚ "ಅತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ , ಆಯಸ್ಮಾ **ರೋಹಣೋ** ಇತೋ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ಹಿಮವನ್ತಂ ಪಬ್ಬತಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ದೂತಂ ಪಾಹೇಥಾ"ತಿ। ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ರೋಹಣೋ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಾಯ "ಸಙ್ಘೋ ಮಂ ಪಟಿಮಾನೇತೀ"ತಿ ಹಿಮವನ್ತೇ ಪಬ್ಬತೇ ಅನ್ತರಹಿತೋ ರಕ್ಖಿತತಲೇ ಕೋಟಿಸತಾನಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಪುರತೋ ಪಾತುರಹೋಸಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ರೋಹಣಂ ಏತದವೋಚ "ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಆವುಸೋ, ರೋಹಣ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಭಿಜ್ಜನ್ತೇ [ಪಲುಜ್ಜನ್ತೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ನ ಪಸ್ಸಸಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಕರಣೀಯಾನೀ"ತಿ। "ಅಮನಸಿಕಾರೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಅಹೋಸೀ"ತಿ।

"ತೇನ , ಹಾವುಸೋ ರೋಹಣ, ದಣ್ಡಕಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಕರೋಮೀ"ತಿ? "ಅತ್ಥಾವುಸೋ ರೋಹಣ, ಹಿಮವನ್ತಪಬ್ಬತಪಸ್ಸೇ **ಗಜಙ್ಗಲಂ** [ಕಜಙ್ಗಲಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮೋ, ತತ್ಥ **ಸೋಣುತ್ತರೋ** ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಪಟಿವಸತಿ, ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ **ನಾಗಸೇನೋ**ತಿ ನಾಮ ದಾರಕೋ, ತೇನ ಹಿ ತ್ವಂ, ಆವುಸೋ ರೋಹಣ, ದಸಮಾಸಾಧಿಕಾನಿ ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನಿ ತಂ ಕುಲಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಾಗಸೇನಂ ದಾರಕಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಾಜೇಹಿ, ಪಬ್ಬಜಿತೇವ ತಸ್ಮಿಂ ದಣ್ಡಕಮ್ಮತೋ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ। ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಖೋ ರೋಹಣೋ "ಸಾಧೂ"ತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿ।

೧೦. ಮಹಾಸೇನೋಪಿ ಖೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ದೇವಲೋಕಾ ಚವಿತ್ವಾ ಸೋಣುತ್ತರಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಭರಿಯಾಯ ಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ, ಸಹ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಾ ತಯೋ ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಅಬ್ಭುತಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಾತುರಹೇಸುಂ, ಆವುಧಭಣ್ಡಾನಿ ಪಜ್ಜಲಿಂಸು, ಅಗ್ಗಸಸ್ಸಂ ಅಭಿನಿಪ್ಫನ್ನಂ, ಮಹಾಮೇಘೋ ಅಭಿಪ್ಪವಸ್ಸಿ। ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಖೋ ರೋಹಣೋ ತಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಸಮಾಸಾಧಿಕಾನಿ ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನಿ ತಂ ಕುಲಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಮ್ಪಿ ಕಟಚ್ಛುಮತ್ತಂ ಭತ್ತಂ ವಾ ಉಳುಙ್ಕಮತ್ತಂ ಯಾಗುಂ ವಾ ಅಭಿವಾದನಂ ವಾ ಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಂ ವಾ ಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಂ ವಾ ನಾಲತ್ಥ, ಅಥ ಖೋ ಅಕ್ಕೋಸಞ್ಞೇವ ಪರಿಭಾಸಞ್ಞೇವ

ಪಟಿಲಭತಿ “ಅತಿಚ್ಛಥ ಭನ್ತೇ”ತಿ ವಚನಮತ್ತಮ್ಪಿ ವತ್ತಾ ನಾಮ ನಾಹೋಸಿ, ದಸಮಾಸಾಧಿಕಾನಂ ಪನ ಸತ್ತನ್ನಂ ವಸ್ಸಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ಏಕದಿವಸಂ “ಅತಿಚ್ಛಥ ಭನ್ತೇ”ತಿ ವಚನಮತ್ತಂ ಅಲತ್ಥ। ತಂ ದಿವಸಮೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಪಿ ಬಹಿ ಕಮ್ಮನ್ತಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪಟಿಪಥೇ ಥೇರಂ ದಿಸ್ವಾ “ಕಿಂ, ಭೋ ಪಬ್ಬಜಿತ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಗೇಹಂ ಅಗಮಿತ್ಥಾ”ತಿ ಆಹ। “ಆಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಗಮಮ್ಹಾ”ತಿ। “ಅಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಲಭಿತ್ಥಾ”ತಿ। “ಆಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಲಭಿಮ್ಹಾ”ತಿ। ಸೋ ಅನತ್ತಮನೋ ಗೇಹಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿ “ತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಅದತ್ಥಾ”ತಿ। “ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅದಮ್ಹಾ”ತಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಘರದ್ವಾರೇ ಯೇವ ನಿಸೀದಿ “ಅಜ್ಜ ಪಬ್ಬಜಿತಂ ಮುಸಾವಾದೇನ ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। ಥೇರೋ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಘರದ್ವಾರಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಥೇರಂ ದಿಸ್ವಾವ ಏವಮಾಹ “ತುಮ್ಹೇ ಹಿಯ್ಯೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಗೇಹೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಲಭಿತ್ವಾವ “ಲಭಿಮ್ಹಾ”ತಿ ಅವೋಚುತ್ಥ, ವಟ್ಟತಿ ನು ಖೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮುಸಾವಾದೋ”ತಿ। ಥೇರೋ ಆಹ “ಮಯಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಗೇಹೇ ( ) [(ಪವಿಸನ್ತಾ) (ಕ॰)] ದಸಮಾಸಾಧಿಕಾನಿ ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನಿ ‘ಅತಿಚ್ಛಥಾ’ತಿ ವಚನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಹಿಯ್ಯೋ ‘ಅತಿಚ್ಛಥಾ’ತಿ ವಚನಮತ್ತಂ ಲಭಿಮ್ಹಾ, ಅಥೇತಂ ವಾಚಾಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ [ಪಟಿಸನ್ತಾರಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಉಪಾದಾಯ ಏವಮವೋಚುಮ್ಹಾ”ತಿ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ “ಇಮೇ ವಾಚಾಪಟಿಸನ್ಥಾರಮತ್ತಮ್ಪಿ ಲಭಿತ್ವಾ ಜನಮಜ್ಝೇ ‘ಲಭಿಮ್ಹಾ’ತಿ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಖಾದನೀಯಂ ವಾ ಭೋಜನೀಯಂ ವಾ ಲಭಿತ್ವಾ ಕಸ್ಮಾ ನಪ್ಪಸಂಸನ್ತೀ”ತಿ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥಾಯ ಪಟಿಯಾದಿತಭತ್ತತೋ ಕಟಚ್ಛುಭಿಕ್ಖಂ, ತದುಪಿಯಞ್ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ದಾಪೇತ್ವಾ “ಇಮಂ ಭಿಕ್ಖಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ತುಮ್ಹೇ ಲಭಿಸ್ಸಥಾ”ತಿ ಆಹ।

ಸೋ ಪುನದಿವಸತೋ ಪಭುತಿ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಉಪಸಮಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಥೇರಂ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಅತ್ತನೋ ಘರೇ ಭತ್ತವಿಸ್ಸಗ್ಗಕರಣತ್ಥಾಯ ಯಾಚಿ। ಥೇರೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇನ ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಂ ಕತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ। ಸಾಪಿ ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ದಸಮಾಸಚ್ಚಯೇನ ಪುತ್ತಂ ವಿಜಾಯಿ, “ನಾಗಸೇನೋ”ತಿಸ್ಸ ನಾಮಮಕಂಸು, ಸೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಡ್ಢನ್ತೋ ಸತ್ತವಸ್ಸಿಕೋ ಜಾತೋ।

೧೧. ಅಥ ಖೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ದಾರಕಸ್ಸ ಪಿತಾ ನಾಗಸೇನಂ ದಾರಕಂ ಏತದವೋಚ “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಖೋ , ತಾತ ನಾಗಸೇನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ಸಿಕ್ಖಾನಿ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಸೀ”ತಿ। “ಕತಮಾನಿ, ತಾತ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ಸಿಕ್ಖಾನಿ ನಾಮಾ”ತಿ? “ತಯೋ ಖೋ, ತಾತ ನಾಗಸೇನ, ವೇದಾ **ಸಿಕ್ಖಾನಿ** ನಾಮ, ಅವಸೇಸಾನಿ ಸಿಪ್ಪಾನಿ **ಸಿಪ್ಪಂ** ನಾಮಾ”ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ತಾತ, ಸಿಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಸೋಣುತ್ತರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಆಚರಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಆಚರಿಯಭಾಗಂ ಸಹಸ್ಸಂ ದತ್ವಾ ಅನ್ತೋಪಾಸಾದೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಗಬ್ಭೇ ಏಕತೋ ಮಞ್ಚಕಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಆಚರಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಏತದವೋಚ “ಸಜ್ಝಾಪೇಹಿ ಖೋ, ತ್ವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಇಮಂ ದಾರಕಂ ಮನ್ತಾನೀ”ತಿ। ತೇನ ಹಿ ‘ತಾತ ದಾರಕ’ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಹಿ ಮನ್ತಾನೀ”ತಿ। ಆಚರಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸಜ್ಝಾಯತಿ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ದಾರಕಸ್ಸ ಏಕೇನೇವ ಉದ್ದೇಸೇನ ತಯೋ ವೇದಾ ಹದಯಙ್ಗತಾ ವಾಚುಗ್ಗತಾ ಸೂಪಧಾರಿತಾ ಸುವವತ್ಥಾಪಿತಾ ಸುಮನಸಿಕತಾ ಅಹೇಸುಂ, ಸಕಿಮೇವ ಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದಿ ತೀಸು ವೇದೇಸು ಸನಿಘಣ್ಡುಕೇಟುಭೇಸು [ಸನಿಘಣ್ಟುಕೇಟುಭೇಸು (ಕ॰)] ಸಾಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದೇಸು ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮೇಸು ಪದಕೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣೋ ಲೋಕಾಯತಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಸು ಅನವಯೋ ಅಹೋಸಿ।

ಅಥ ಖೋ ನಾಗಸೇನೋ ದಾರಕೋ ಪಿತರಂ ಏತದವೋಚ “ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ, ತಾತ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ಇತೋ ಉತ್ತರಿಮ್ಪಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾನಿ, ಉದಾಹು ಏತ್ತಕಾನೇವಾ”ತಿ। “ನತ್ಥಿ, ತಾತ ನಾಗಸೇನ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ಇತೋ ಉತ್ತರಿಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾನಿ, ಏತ್ತಕಾನೇವ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ನಾಗಸೇನೋ ದಾರಕೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅನುಯೋಗಂ ದತ್ವಾ ಪಾಸಾದಾ ಓರುಯ್ಹ ಪುಬ್ಬವಾಸನಾಯ ಚೋದಿತಹದಯೋ ರಹೋಗತೋ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೋ ಅತ್ತನೋ ಸಿಪ್ಪಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಆದಿಮ್ಹಿ ವಾ

ಮಜ್ಝೇ ವಾ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ವಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಸಾರಂ ಅದಿಸ್ವಾ "ತುಚ್ಛಾ ವತ ಭೋ ಇಮೇ ವೇದಾ, ಪಲಾಪಾ ವತ ಭೋ ಇಮೇ ವೇದಾ ಅಸಾರಾ ನಿಸ್ಸಾರಾ"ತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಅನತ್ತಮನೋ ಅಹೋಸಿ।

೧೨. ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಆಯಸ್ಮಾ ರೋಹಣೋ ವತ್ತನಿಯೇ ಸೇನಾಸನೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ದಾರಕಸ್ಸ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಮಞ್ಞಾಯ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ವತ್ತನಿಯೇ ಸೇನಾಸನೇ ಅನ್ತರಹಿತೋ ಗಜಙ್ಗಲಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮಸ್ಸ ಪುರತೋ ಪಾತುರಹೋಸಿ। ಅದ್ದಸಾ ಖೋ ನಾಗಸೇನೋ ದಾರಕೋ ಅತ್ತನೋ ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕೇ ಠಿತೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ರೋಹಣಂ ದೂರತೋವ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ, ದಿಸ್ವಾನ ಅತ್ತಮನೋ ಉದಗ್ಗೋ ಪಮುದಿತೋ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ "ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮಾಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಕಞ್ಚಿ ಸಾರಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ರೋಹಣೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ರೋಹಣಂ ಏತದವೋಚ "ಕೋ ನು ಖೋ, ತ್ವಂ ಮಾರಿಸ, ಏದಿಸೋ ಭಣ್ಡುಕಾಸಾವವಸನೋ"ತಿ। "ಪಬ್ಬಜಿತೋ [ಪಾಪಕಾನಂ ಮಲಾನಂ ಪಬ್ಬಾಜೇತುಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ನಾಮಾಹಂ ದಾರಕಾ"ತಿ। "ಕೇನ, ತ್ವಂ ಮಾರಿಸ, ಪಬ್ಬಜಿತೋ ನಾಮಾಸೀ"ತಿ? "ಪಾಪಕಾನಿ ಮಲಾನಿ ಪಬ್ಬಾಜೇತಿ, ತಸ್ಮಾಹಂ, ದಾರಕ, ಪಬ್ಬಜಿತೋ ನಾಮಾ"ತಿ। "ಕಿಂಕಾರಣಾ, ಮಾರಿಸ, ಕೇಸಾ ತೇ ನ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇಸ"ನ್ತಿ ? "ಸೋಳಸಿಮೇ, ದಾರಕ, ಪಲಿಬೋಧೇ ದಿಸ್ವಾ ಕೇಸಮಸ್ಸುಂ ಓಹಾರೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ। "ಕತಮೇ ಸೋಳಸ"? "ಅಲಙ್ಕಾರಪಲಿಬೋಧೋ ಮಣ್ಡನಪಲಿಬೋಧೋ ತೇಲಮಕ್ಖನಪಲಿಬೋಧೋ ಧೋವನಪಲಿಬೋಧೋ ಮಾಲಾಪಲಿಬೋಧೋ ಗನ್ಧಪಲಿಬೋಧೋ ವಾಸನಪಲಿಬೋಧೋ ಹರೀಟಕಪಲಿಬೋಧೋ ಆಮಲಕಪಲಿಬೋಧೋ ರಙ್ಗಪಲಿಬೋಧೋ ಬನ್ಧನಪಲಿಬೋಧೋ ಕೋಚ್ಛಪಲಿಬೋಧೋ ಕಪ್ಪಕಪಲಿಬೋಧೋ ವಿಜಟನಪಲಿಬೋಧೋ ಊಕಾಪಲಿಬೋಧೋ, ಕೇಸೇಸು ವಿಲೂನೇಸು ಸೋಚನ್ತಿ ಕಿಲಮನ್ತಿ ಪರಿದೇವನ್ತಿ ಉರತ್ತಾಳಿಂ ಕನ್ದನ್ತಿ ಸಮ್ಮೋಹಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಇಮೇಸು ಖೋ, ದಾರಕ, ಸೋಳಸಸು ಪಲಿಬೋಧೇಸು ಪಲಿಗುಣ್ಠಿತಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಸಬ್ಬಾನಿ ಅತಿಸುಖುಮಾನಿ ಸಿಪ್ಪಾನಿ ನಾಸೇನ್ತೀ"ತಿ। "ಕಿಂಕಾರಣಾ, ಮಾರಿಸ, ವತ್ಥಾನಿಪಿ ತೇ ನ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇಸ"ನ್ತಿ? "ಕಾಮನಿಸ್ಸಿತಾನಿ ಖೋ, ದಾರಕ, ವತ್ಥಾನಿ, ಕಾಮನಿಸ್ಸಿತಾನಿ ಗಿಹಿಬ್ಯಞ್ಜನಭಣ್ಡಾನಿ [ಕಮನೀಯಾನಿ ಗಿಹಿಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ಖೋ ಭಯಾನಿ ವತ್ಥತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾನಿ ಕಾಸಾವವಸನಸ್ಸ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವತ್ಥಾನಿಪಿ ಮೇ ನ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇಸ"ನ್ತಿ। "ಜಾನಾಸಿ ಖೋ, ತ್ವಂ ಮಾರಿಸ, ಸಿಪ್ಪಾನಿ ನಾಮಾ"ತಿ? "ಆಮ, ದಾರಕ, ಜಾನಾಮಹಂ ಸಿಪ್ಪಾನಿ, ಯಂ ಲೋಕೇ ಉತ್ತಮಂ ಮನ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ಜಾನಾಮೀ"ತಿ। "ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ತಂ, ಮಾರಿಸ, ದಾತುಂ ಸಕ್ಕಾ"ತಿ? "ಆಮ, ದಾರಕ, ಸಕ್ಕಾ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ ಮೇ ದೇಹೀ"ತಿ। "ಅಕಾಲೋ ಖೋ, ದಾರಕ, ಅನ್ತರಘರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠಮ್ಹಾ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ನಾಗಸೇನೋ ದಾರಕೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ರೋಹಣಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಘರಂ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ಪಣೀತೇನ ಖಾದನೀಯೇನ ಭೋಜನೀಯೇನ ಸಹತ್ಥಾ ಸನ್ತಪ್ಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪವಾರೇತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ರೋಹಣಂ ಭುತ್ತಾವಿಂ ಓನೀತಪತ್ತಪಾಣಿಂ ಏತದವೋಚ "ದೇಹಿ ಮೇ ದಾನಿ, ಮಾರಿಸ, ಮನ್ತ"ನ್ತಿ। "ಯದಾ ಖೋ ತ್ವಂ, ದಾರಕ, ನಿಪ್ಪಲಿಬೋಧೋ ಹುತ್ವಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಮಯಾ ಗಹಿತಂ ಪಬ್ಬಜಿತವೇಸಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಸಿ, ತದಾ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆಹ।

ಅಥ ಖೋ ನಾಗಸೇನೋ ದಾರಕೋ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಹ "ಅಮ್ಮತಾತಾ, ಅಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ 'ಯಂ ಲೋಕೇ ಉತ್ತಮಂ ಮನ್ತಂ, ತಂ ಜಾನಾಮೀ'ತಿ ವದತಿ, ನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಅಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ದೇತಿ, ಅಹಂ ಏತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತಂ ಉತ್ತಮಂ ಮನ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ "ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾಪಿ ನೋ ಪುತ್ತೋ ಮನ್ತಂ ಗಣ್ಹತು, ಗಹೇತ್ವಾ ಪುನ ಆಗಚ್ಛಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ "ಗಣ್ಹ ಪುತ್ತಾ"ತಿ ಅನುಜಾನಿಂಸು।

೧೩. ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ರೋಹಣೋ ನಾಗಸೇನಂ ದಾರಕಂ ಆದಾಯ ಯೇನ ವತ್ತನಿಯಂ ಸೇನಾಸನಂ, ಯೇನ ವಿಜಮ್ಬವತ್ಥು ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಿಜಮ್ಬವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸೇನಾಸನೇ ಏಕರತ್ತಂ ವಸಿತ್ವಾ ಯೇನ ರಕ್ಖಿತತಲಂ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಕೋಟಿಸತಾನಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ನಾಗಸೇನಂ ದಾರಕಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ। ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಚ

ಪನಾಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ರೋಹಣಂ ಏತದವೋಚ "ಗಹಿತೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ತವ ವೇಸೋ, ದೇಥ ಮೇ ದಾನಿ ಮನ್ತ"ನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ರೋಹಣೋ "ಕಿಮ್ಹಿ ನು ಖೋಹಂ ನಾಗಸೇನಂ ವಿನೇಯ್ಯಂ ಪಠಮಂ ವಿನಯೇ ವಾ ಸುತ್ತನ್ತೇ ವಾ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಪಣ್ಡಿತೋ ಖೋ ಅಯಂ ನಾಗಸೇನೋ, ಸಕ್ಕೋತಿ ಸುಖೇನೇವ ಅಭಿಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತು"ನ್ತಿ ಪಠಮಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವಿನೇಸಿ।

ಆಯಸ್ಮಾ ಚ ನಾಗಸೇನೋ "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ತಿಕದುಕಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀಪಕರಣಂ, ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗಾದಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ವಿಭಙ್ಗಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ವಿಭಙ್ಗಪ್ಪಕರಣಂ, "ಸಙ್ಗಹೋ ಅಸಙ್ಗಹೋ"ತಿ ಆದಿನಾ ಚುದ್ದಸವಿಧೇನ ವಿಭತ್ತಂ ಧಾತುಕಥಾಪಕರಣಂ, "ಖನ್ಧಪಞ್ಞತ್ತಿ ಆಯತನಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ಆದಿನಾ ಛಬ್ಬಿಧೇನ ವಿಭತ್ತಂ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಪ್ಪಕರಣಂ, ಸಕವಾದೇ ಪಞ್ಚಸುತ್ತಸತಾನಿ ಪರವಾದೇ ಪಞ್ಚಸುತ್ತಸತಾನೀತಿ ಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಂ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಂ ಕಥಾವತ್ಥುಪ್ಪಕರಣಂ, "ಮೂಲಯಮಕಂ ಖನ್ಧಯಮಕ"ನ್ತಿ ಆದಿನಾ ದಸವಿಧೇನ ವಿಭತ್ತಂ ಯಮಕಪ್ಪಕರಣಂ, "ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಆದಿನಾ ಚತುವೀಸತಿವಿಧೇನ ವಿಭತ್ತಂ ಪಟ್ಠಾನಪ್ಪಕರಣನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ಏಕೇನೇವ ಸಜ್ಝಾಯೇನ ಪಗುಣಂ ಕತ್ವಾ "ತಿಟ್ಠಥ ಭನ್ತೇ, ನ ಪುನ ಓಸಾರೇಥ, ಏತ್ತಕೇನೇವಾಹಂ ಸಜ್ಝಾಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆಹ।

೧೪. ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಯೇನ ಕೋಟಿಸತಾ ಅರಹನ್ತೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಕೋಟಿಸತೇ ಅರಹನ್ತೇ ಏತದವೋಚ "ಅಹಂ ಖೋ ಭನ್ತೇ 'ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ , ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ'ತಿ ಇಮೇಸು ತೀಸು ಪದೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಓಸಾರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ನಾಗಸೇನ, ಓಸಾರೇಹೀ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಸತ್ತ ಮಾಸಾನಿ ಸತ್ತ ಪಕರಣಾನಿ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಓಸಾರೇಸಿ, ಪಥವೀ ಉನ್ನದಿ, ದೇವತಾ ಸಾಧುಕಾರಮದಂಸು, ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಅಪ್ಫೋಟೇಸುಂ, ದಿಬ್ಬಾನಿ ಚನ್ದನಚುಣ್ಣಾನಿ ದಿಬ್ಬಾನಿ ಚ ಮನ್ದಾರವಪುಪ್ಫಾನಿ ಅಭಿಪ್ಪವಸ್ಸಿಂಸು।

೧೫. ಅಥ ಖೋ ಕೋಟಿಸತಾ ಅರಹನ್ತೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣವೀಸತಿವಸ್ಸಂ ರಕ್ಖಿತತಲೇ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇಸುಂ। ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಚ ಪನಾಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ತಸ್ಸಾ ರತ್ತಿಯಾ ಅಚ್ಚಯೇನ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಉಪಜ್ಝಾಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸನ್ತೋ ಏವರೂಪಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ "ತುಚ್ಛೋ ವತ ಮೇ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ, ಬಾಲೋ ವತ ಮೇ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ, ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಪಠಮಂ ಮಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವಿನೇಸೀ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ರೋಹಣೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಮಞ್ಞಾಯ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ಅನನುಚ್ಛವಿಕಂ ಖೋ ನಾಗಸೇನ ಪರಿವಿತಕ್ಕಂ ವಿತಕ್ಕೇಸಿ, ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ನಾಗಸೇನ ತವಾನುಚ್ಛವಿಕ"ನ್ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ "ಅಚ್ಛರಿಯಂ ವತ ಭೋ, ಅಬ್ಭುತಂ ವತ ಭೋ, ಯತ್ರ ಹಿ ನಾಮ ಮೇ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಂ ಜಾನಿಸ್ಸತಿ, ಪಣ್ಡಿತೋ ವತ ಮೇ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ, ಯಂನೂನಾಹಂ ಉಪಜ್ಝಾಯಂ ಖಮಾಪೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ರೋಹಣಂ ಏತದವೋಚ "ಖಮಥ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ನ ಪುನ ಏವರೂಪಂ ವಿತಕ್ಕೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ರೋಹಣೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ನ ಖೋ ತ್ಯಾಹಂ ನಾಗಸೇನ ಏತ್ತಾವತಾ ಖಮಾಮಿ, ಅತ್ಥಿ ಖೋ ನಾಗಸೇನ ಸಾಗಲಂ ನಾಮ ನಗರಂ, ತತ್ಥ ಮಿಲಿನ್ದೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇತಿ, ಸೋ ದಿಟ್ಠಿವಾದೇನ

ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ವಿಹೇಠೇತಿ, ಸಚೇ ತ್ವಂ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ರಾಜಾನಂ ದಮೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಪಸಾದೇಸ್ಸಸಿ, ಏವಾಹಂ ತಂ ಖಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ।

"ತಿಟ್ಠತು, ಭನ್ತೇ, ಏಕೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ; ಸಚೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಸಬ್ಬೇ ರಾಜಾನೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ವಿಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪದಾಲೇಸ್ಸಾಮಿ, 'ಖಮಥ ಮೇ ಭನ್ತೇ'ತಿ ವತ್ವಾ, 'ನ ಖಮಾಮೀ'ತಿ ವುತ್ತೇ 'ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಇಮಂ ತೇಮಾಸಂ ಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ವಸಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಆಹ" । ಅಯಂ ಖೋ, ನಾಗಸೇನ, ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ವತ್ತನಿಯೇ ಸೇನಾಸನೇ ವಿಹರತಿ, ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ, ನಾಗಸೇನ, ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಮ ವಚನೇನ ಆಯಸ್ಮತೋ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಸ್ಸ ಪಾದೇ ಸಿರಸಾ ವನ್ದ, ಏವಞ್ಚ ನಂ ವದೇಹಿ 'ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಾದೇ ಸಿರಸಾ ವನ್ದತಿ, ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ ಬಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಇಮಂ ತೇಮಾಸಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕೇ ವಸಿತುಂ ಮಂ ಪಹಿಣೀ'ತಿ , 'ಕೋನಾಮೋ ತೇ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ'ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ 'ರೋಹಣತ್ಥೇರೋ ನಾಮ ಭನ್ತೇ"ತಿ ವದೇಯ್ಯಾಸಿ, 'ಅಹಂ ಕೋನಾಮೋ'ತಿ ವುತ್ತೇ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯಾಸಿ 'ಮಮ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ನಾಮಂ ಜಾನಾತೀ'"ತಿ। "ಏವಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ರೋಹಣಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ ಯೇನ ವತ್ತನಿಯಂ ಸೇನಾಸನಂ, ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಅಟ್ಠಾಸಿ, ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತೋ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಂ ಏತದವೋಚ "ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಾದೇ ಸಿರಸಾ ವನ್ದತಿ, ಏವಞ್ಚ ವದೇತಿ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ ಬಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಇಮಂ ತೇಮಾಸಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕೇ ವಸಿತುಂ ಮಂ ಪಹಿಣೀ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ತ್ವಂ ಕಿನ್ನಾಮೋಸೀ"ತಿ। "ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ನಾಗಸೇನೋ ನಾಮಾ"ತಿ। "ಕೋನಾಮೋ ತೇ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ"ತಿ? "ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ರೋಹಣೋ ನಾಮಾ"ತಿ। "ಅಹಂ ಕೋನಾಮೋ"ತಿ। "ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ನಾಮಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿ।

"ಸಾಧು, ನಾಗಸೇನ, ಪತ್ತಚೀವರಂ ಪಟಿಸಾಮೇಹೀ"ತಿ। "ಸಾಧು ಭನ್ತೇ"ತಿ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಪಟಿಸಾಮೇತ್ವಾ ಪುನದಿವಸೇ ಪರಿವೇಣಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಮುಖೋದಕಂ ದನ್ತಪೋಣಂ ಉಪಟ್ಠಪೇಸಿ। ಥೇರೋ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತಟ್ಠಾನಂ ಪಟಿಸಮ್ಮಜ್ಜಿ, ತಂ ಉದಕಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಉದಕಂ ಆಹರಿ, ತಞ್ಚ ದನ್ತಕಟ್ಠಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ದನ್ತಕಟ್ಠಂ ಗಣ್ಹಿ, ನ ಆಲಾಪಸಲ್ಲಾಪಂ ಅಕಾಸಿ, ಏವಂ ಸತ್ತ ದಿವಸಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ಪುನ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪುನ ತೇನ ತಥೇವ ವುತ್ತೇ ವಸ್ಸವಾಸಂ ಅನುಜಾನಿ।

೧೬. ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಏಕಾ ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಂ ತಿಂಸಮತ್ತಾನಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ। ಅಥ ಖೋ ಸಾ ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾ ತೇಮಾಸಚ್ಚಯೇನ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಂ ಏತದವೋಚ "ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ, ತಾತ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಅಞ್ಞೋ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ। "ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾಉಪಾಸಿಕೇ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸನ್ತಿಕೇ ನಾಗಸೇನೋ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ । "ತೇನ ಹಿ, ತಾತ ಅಸ್ಸಗುತ್ತ, ಅಧಿವಾಸೇಹಿ ನಾಗಸೇನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸ್ವಾತನಾಯ ಭತ್ತ"ನ್ತಿ। ಅಧಿವಾಸೇಸಿ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇನ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ತಸ್ಸಾ ರತ್ತಿಯಾ ಅಚ್ಚಯೇನ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಆಯಸ್ಮತಾ ನಾಗಸೇನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಚ್ಛಾಸಮಣೇನ ಯೇನ ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾಯ ನಿವೇಸನಂ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದಿ। ಅಥ ಖೋ ಸಾ ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಞ್ಚ ನಾಗಸೇನಂ ಪಣೀತೇನ ಖಾದನೀಯೇನ ಭೋಜನೀಯೇನ ಸಹತ್ಥಾ ಸನ್ತಪ್ಪೇಸಿ ಸಮ್ಪವಾರೇಸಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ಭುತ್ತಾವಿಂ

ಓನೀತಪತ್ತಪಾಣಿಂ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ತ್ವಂ, ನಾಗಸೇನ, ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾಯ ಅನುಮೋದನಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ ಇದಂ ವತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

ಅಥ ಖೋ ಸಾ ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ಮಹಲ್ಲಿಕಾ ಖೋಹಂ, ತಾತ ನಾಗಸೇನ, ಗಮ್ಭೀರಾಯ ಧಮ್ಮಕಥಾಯ ಮಯ್ಹಂ ಅನುಮೋದನಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ತಸ್ಸಾ ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾಯ ಗಮ್ಭೀರಾಯ ಧಮ್ಮಕಥಾಯ ಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಸುಞ್ಞತಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾಯ ಅನುಮೋದನಂ ಅಕಾಸಿ। ಅಥ ಖೋ ತಸ್ಸಾ ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾಯ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆಸನೇ ವಿರಜಂ ವೀತಮಲಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದಿ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ। ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಖೋ ನಾಗಸೇನೋ ತಸ್ಸಾ ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾಯ ಅನುಮೋದನಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ದೇಸಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆಸನೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಪಟಿಲಾಭಂ ಞತ್ವಾ ಸಾಧುಕಾರಂ ಪವತ್ತೇಸಿ "ಸಾಧು ಸಾಧು ನಾಗಸೇನ, ಏಕೇನ ಕಣ್ಡಪ್ಪಹಾರೇನ ದ್ವೇ ಮಹಾಕಾಯಾ ಪದಾಲಿತಾ"ತಿ, ಅನೇಕಾನಿ ಚ ದೇವತಾಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸಾಧುಕಾರಂ ಪವತ್ತೇಸುಂ।

೧೭. ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ, ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನಂ ಖೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸಗುತ್ತೋ ಏತದವೋಚ "ಗಚ್ಛ, ತ್ವಂ ನಾಗಸೇನ, ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಂ, ಪಾಟಲಿಪುತ್ತನಗರೇ ಅಸೋಕಾರಾಮೇ ಆಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತೋ ಪಟಿವಸತಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಪರಿಯಾಪುಣಾಹೀ"ತಿ। "ಕೀವ ದೂರೋ, ಭನ್ತೇ, ಇತೋ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತನಗರ"ನ್ತಿ? "ಯೋಜನಸತಾನಿ ಖೋ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ। "ದೂರೋ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಮಗ್ಗೋ । ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಭಿಕ್ಖಾ ದುಲ್ಲಭಾ, ಕಥಾಹಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ? "ಗಚ್ಛ, ತ್ವಂ ನಾಗಸೇನ, ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಲಭಿಸ್ಸಸಿ ಸಾಲೀನಂ ಓದನಂ ವಿಗತಕಾಳಕಂ ಅನೇಕಸೂಪಂ ಅನೇಕಬ್ಯಞ್ಜನ"ನ್ತಿ। "ಏವಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಸ್ಸಗುತ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಯೇನ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಂ ತೇನ ಚಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

೧೮. ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಕೋ ಸೇಟ್ಠಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಸಕಟಸತೇಹಿ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಗಾಮಿಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಅದ್ದಸಾ ಖೋ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಕೋ ಸೇಟ್ಠಿ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ದೂರತೋವ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ, ದಿಸ್ವಾನ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ "ಕುಹಿಂ ಗಚ್ಛಸಿ ತಾತಾ"ತಿ ಆಹ। "ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಂ ಗಹಪತೀ"ತಿ। "ಸಾಧು ತಾತ, ಮಯಮ್ಪಿ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಂ ಗಚ್ಛಾಮ। ಅಮ್ಹೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸುಖಂ ಗಚ್ಛಥಾ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಕೋ ಸೇಟ್ಠಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಪಣೀತೇನ ಖಾದನೀಯೇನ ಭೋಜನೀಯೇನ ಸಹತ್ಥಾ ಸನ್ತಪ್ಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪವಾರೇತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಭುತ್ತಾವಿಂ ಓನೀತಪತ್ತಪಾಣಿಂ ಅಞ್ಞತರಂ ನೀಚಂ ಆಸನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ, ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಖೋ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಕೋ ಸೇಟ್ಠಿ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ಕಿನ್ನಾಮೋಸಿ ತ್ವಂ ತಾತಾ"ತಿ। "ಅಹಂ, ಗಹಪತಿ, ನಾಗಸೇನೋ ನಾಮಾ"ತಿ। "ಜಾನಾಸಿ ಖೋ, ತ್ವಂ ತಾತ, ಬುದ್ಧವಚನಂ ನಾಮಾ"ತಿ? "ಜಾನಾಮಿ ಖೋಹಂ, ಗಹಪತಿ, ಅಭಿಧಮ್ಮಪದಾನೀ"ತಿ। "ಲಾಭಾ ನೋ ತಾತ, ಸುಲದ್ಧಂ ನೋ ತಾತ, ಅಹಮ್ಪಿ ಖೋ, ತಾತ, ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕೋ, ತ್ವಮ್ಪಿ ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕೋ, ಭಣ, ತಾತ, ಅಭಿಧಮ್ಮಪದಾನೀ"ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಕಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸ ಅಭಿಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ, ದೇಸೇನ್ತೇ ಯೇವ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಕಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸ ವಿರಜಂ ವೀತಮಲಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಂ ಉದಪಾದಿ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಕೋ ಸೇಟ್ಠಿ ಪಞ್ಚಮತ್ತಾನಿ ಸಕಟಸತಾನಿ ಪುರತೋ ಉಯ್ಯೋಜೇತ್ವಾ ಸಯಂ ಪಚ್ಛತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ದ್ವೇಧಾಪಥೇ ಠತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ಅಯಂ ಖೋ, ತಾತ ನಾಗಸೇನ, ಅಸೋಕಾರಾಮಸ್ಸ ಮಗ್ಗೋ, ಇದಂ ಖೋ, ತಾತ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಕಮ್ಬಲರತನಂ ಸೋಳಸಹತ್ಥಂ ಆಯಾಮೇನ, ಅಟ್ಠಹತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ, ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾಹಿ ಖೋ, ತಾತ, ಇದಂ ಕಮ್ಬಲರತನಂ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯಾ"ತಿ। ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸಿ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ತಂ ಕಮ್ಬಲರತನಂ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ। ಅಥ ಖೋ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಕೋ ಸೇಟ್ಠಿ ಅತ್ತಮನೋ ಉದಗ್ಗೋ ಪಮುದಿತೋ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

೧೯. ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಯೇನ ಅಸೋಕಾರಾಮೋ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ , ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಆಗತಕಾರಣಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಏಕೇನೇವ ಉದ್ದೇಸೇನ ತೀಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಸೋ ಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ಪುನ ತೀಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಅತ್ಥಸೋ ಮನಸಾಕಾಸಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ನಾಗಸೇನ, ಗೋಪಾಲಕೋ ಗಾವೋ ರಕ್ಖತಿ, ಅಞ್ಞೇ ಗೋರಸಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ತ್ವಂ ನಾಗಸೇನ, ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಧಾರೇನ್ತೋಪಿ ನ ಭಾಗೀ ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಸಾ"ತಿ। "ಹೋತು, ಭನ್ತೇ, ಅಲಂ ಏತ್ತಕೇನಾ"ತಿ। ತೇನೇವ ದಿವಸಭಾಗೇನ ತೇನ ರತ್ತಿಭಾಗೇನ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ, ಸಹ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧೇನ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇ ದೇವಾ ಸಾಧುಕಾರಮದಂಸು, ಪಥವೀ ಉನ್ನದಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಅಪ್ಫೋಟೇಸುಂ, ದಿಬ್ಬಾನಿ ಚನ್ದನಚುಣ್ಣಾನಿ ದಿಬ್ಬಾನಿ ಚ ಮನ್ದಾರವಪುಪ್ಫಾನಿ ಅಭಿಪ್ಪವಸ್ಸಿಂಸು।

೨೦. ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಕೋಟಿಸತಾ ಅರಹನ್ತೋ ಹಿಮವನ್ತೇ ಪಬ್ಬತೇ ರಕ್ಖಿತತಲೇ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ದೂತಂ ಪಾಹೇಸುಂ "ಆಗಚ್ಛತು ನಾಗಸೇನೋ, ದಸ್ಸನಕಾಮಾ ಮಯಂ ನಾಗಸೇನ"ನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ದೂತಸ್ಸ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಅಸೋಕಾರಾಮೇ ಅನ್ತರಹಿತೋ ಹಿಮವನ್ತೇ ಪಬ್ಬತೇ ರಕ್ಖಿತತಲೇ ಕೋಟಿಸತಾನಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಪುರತೋ ಪಾತುರಹೋಸಿ।

ಅಥ ಖೋ ಕೋಟಿಸತಾ ಅರಹನ್ತೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚುಂ "ಏಸೋ ಖೋ, ನಾಗಸೇನ, ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ವಿಹೇಠೇತಿ ವಾದಪ್ಪಟಿವಾದೇನ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛಾಯ। ಸಾಧು, ನಾಗಸೇನ, ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ ಮಿಲಿನ್ದಂ ರಾಜಾನಂ ದಮೇಹೀ"ತಿ। "ತಿಟ್ಠತು, ಭನ್ತೇ, ಏಕೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ; ಸಚೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ರಾಜಾನೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ವಿಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪದಾಲೇಸ್ಸಾಮಿ, ಗಚ್ಛಥ ವೋ, ಭನ್ತೇ, ಅಛಮ್ಭಿತಾ ಸಾಗಲನಗರ"ನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಾಗಲನಗರಂ ಕಾಸಾವಪ್ಪಜ್ಜೋತಂ ಇಸಿವಾತಪಟಿವಾತಂ ಅಕಂಸು।

೨೧. ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಆಯಸ್ಮಾ ಆಯುಪಾಲೋ ಸಙ್ಖೇಯ್ಯಪರಿವೇಣೇ ಪಟಿವಸತಿ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಅಮಚ್ಚೇ ಏತದವೋಚ "ರಮಣೀಯಾ ವತ ಭೋ ದೋಸಿನಾ ರತ್ತಿ, ಕನ್ನು ಖ್ವಜ್ಜ ಸಮಣಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮೇಯ್ಯಾಮ ಸಾಕಚ್ಛಾಯ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನಾಯ, ಕೋ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಉಸ್ಸಹತಿ ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೇತು"ನ್ತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಪಞ್ಚಸತಾ ಯೋನಕಾ ರಾಜಾನಂ ಮಿಲಿನ್ದಂ ಏತದವೋಚುಂ "ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಯುಪಾಲೋ ನಾಮ ಥೇರೋ ತೇಪಿಟಕೋ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಆಗತಾಗಮೋ, ಸೋ ಏತರಹಿ ಸಙ್ಖೇಯ್ಯಪರಿವೇಣೇ ಪಟಿವಸತಿ; ಗಚ್ಛ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆಯುಪಾಲಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಸ್ಸೂ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಭಣೇ, ಭದನ್ತಸ್ಸ ಆರೋಚೇಥಾ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ನೇಮಿತ್ತಿಕೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ಆಯುಪಾಲಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ದೂತಂ ಪಾಹೇಸಿ "ರಾಜಾ, ಭನ್ತೇ, ಮಿಲಿನ್ದೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆಯುಪಾಲಂ ದಸ್ಸನಕಾಮೋ"ತಿ। ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಖೋ ಆಯುಪಾಲೋ ಏವಮಾಹ "ತೇನ ಹಿ ಆಗಚ್ಛತೂ"ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ

ರಾಜಾ ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹಿ ಯೋನಕಸತೇಹಿ ಪರಿವುತೋ ರಥವರಮಾರುಯ್ಹ ಯೇನ ಸಙ್ಖೇಯ್ಯಪರಿವೇಣಂ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ಆಯುಪಾಲೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆಯುಪಾಲೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಮೋದಿ, ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ ಕಥಂ ಸಾರಣೀಯಂ ವೀತಿಸಾರೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ, ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆಯುಪಾಲಂ ಏತದವೋಚ "ಕಿಮತ್ಥಿಯಾ, ಭನ್ತೇ ಆಯುಪಾಲ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ಕೋ ಚ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪರಮತ್ಥೋ"ತಿ। ಥೇರೋ ಆಹ "ಧಮ್ಮಚರಿಯಸಮಚರಿಯತ್ಥಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಖೋ ಪನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪರಮತ್ಥೋ"ತಿ। "ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಕೋಚಿ ಗಿಹೀಪಿ ಧಮ್ಮಚಾರೀ ಸಮಚಾರೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಗಿಹೀಪಿ ಧಮ್ಮಚಾರೀ ಸಮಚಾರೀ, ಭಗವತಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಇಸಿಪತನೇ ಮಿಗದಾಯೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೇ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮಕೋಟೀನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ, ದೇವತಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಗಣನಪಥಂ ವೀತಿವತ್ತೋ, ಸಬ್ಬೇತೇ ಗಿಹಿಭೂತಾ, ನ ಪಬ್ಬಜಿತಾ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಖೋ ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತನ್ತೇ ದೇಸಿಯಮಾನೇ, ಮಹಾಮಙ್ಗಲಸುತ್ತನ್ತೇ ದೇಸಿಯಮಾನೇ, ಸಮಚಿತ್ತಪರಿಯಾಯಸುತ್ತನ್ತೇ ದೇಸಿಯಮಾನೇ, ರಾಹುಲೋವಾದಸುತ್ತನ್ತೇ ದೇಸಿಯಮಾನೇ, ಪರಾಭವಸುತ್ತನ್ತೇ ದೇಸಿಯಮಾನೇ ಗಣನಪಥಂ ವೀತಿವತ್ತಾನಂ ದೇವತಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ, ಸಬ್ಬೇತೇ ಗಿಹಿಭೂತಾ, ನ ಪಬ್ಬಜಿತಾ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ಆಯುಪಾಲ, ನಿರತ್ಥಿಕಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ಪುಬ್ಬೇ ಕತಸ್ಸ ಪಾಪಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಸಮಣಾ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯಾ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಚ ಪರಿಹರನ್ತಿ। ಯೇ ಖೋ ತೇ, ಭನ್ತೇ ಆಯುಪಾಲ, ಭಿಕ್ಖೂ ಏಕಾಸನಿಕಾ, ನೂನ ತೇ ಪುಬ್ಬೇ ಪರೇಸಂ ಭೋಗಹಾರಕಾ ಚೋರಾ, ತೇ ಪರೇಸಂ ಭೋಗೇ ಅಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಏತರಹಿ ಏಕಾಸನಿಕಾ ಭವನ್ತಿ, ನ ಲಭನ್ತಿ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ, ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ಸೀಲಂ, ನತ್ಥಿ ತಪೋ, ನತ್ಥಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ। ಯೇ ಖೋ ಪನ ತೇ, ಭನ್ತೇ ಆಯುಪಾಲ, ಭಿಕ್ಖೂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಾ, ನೂನ ತೇ ಪುಬ್ಬೇ ಗಾಮಘಾತಕಾ ಚೋರಾ, ತೇ ಪರೇಸಂ ಗೇಹಾನಿ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಏತರಹಿ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಾ ಭವನ್ತಿ, ನ ಲಭನ್ತಿ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ, ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ಸೀಲಂ, ನತ್ಥಿ ತಪೋ, ನತ್ಥಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ। ಯೇ ಖೋ ಪನ ತೇ, ಭನ್ತೇ ಆಯುಪಾಲ, ಭಿಕ್ಖೂ ನೇಸಜ್ಜಿಕಾ, ನೂನ ತೇ ಪುಬ್ಬೇ ಪನ್ಥದೂಸಕಾ ಚೋರಾ, ತೇ ಪರೇಸಂ ಪಥಿಕೇ ಜನೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಏತರಹಿ ನೇಸಜ್ಜಿಕಾ ಭವನ್ತಿ, ನ ಲಭನ್ತಿ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತುಂ, ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ಸೀಲಂ, ನತ್ಥಿ ತಪೋ, ನತ್ಥಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ ಆಹ।

ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಆಯಸ್ಮಾ ಆಯುಪಾಲೋ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸಿ, ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಭಾಸಿ। ಅಥ ಖೋ ಪಞ್ಚಸತಾ ಯೋನಕಾ ರಾಜಾನಂ ಮಿಲಿನ್ದಂ ಏತದವೋಚುಂ "ಪಣ್ಡಿತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೋ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಅವಿಸಾರದೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಭಾಸತೀ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆಯುಪಾಲಂ ತುಣ್ಹೀಭೂತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಯೋನಕೇ ಏತದವೋಚ "ತುಚ್ಛೋ ವತ ಭೋ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ, ಪಲಾಪೋ ವತ ಭೋ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ, ನತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ, ಯೋ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಉಸ್ಸಹತಿ ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೇತು"ನ್ತಿ।

೧೧. ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಪರಿಸಂ ಅನುವಿಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಅಭೀತೇ ಅಮಙ್ಕುಭೂತೇ ಯೋನಕೇ ದಿಸ್ವಾ ಏತದಹೋಸಿ "ನಿಸ್ಸಂಸಯಂ ಅತ್ಥಿ ಮಞ್ಞೇ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಪಣ್ಡಿತೋ ಭಿಕ್ಖು, ಯೋ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಉಸ್ಸಹತಿ, ಯೇನಿಮೇ ಯೋನಕಾ ನ ಮಙ್ಕುಭೂತಾ"ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಯೋನಕೇ ಏತದವೋಚ "ಅತ್ಥಿ, ಭಣೇ, ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಪಣ್ಡಿತೋ ಭಿಕ್ಖು, ಯೋ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಉಸ್ಸಹತಿ ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೇತು"ನ್ತಿ।

ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಸಮಣಗಣಪರಿವುತೋ ಸಙ್ಘೀ ಗಣೀ ಗಣಾಚರಿಯೋ ಞಾತೋ ಯಸಸ್ಸೀ ಸಾಧುಸಮ್ಮತೋ ಬಹುಜನಸ್ಸ ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಮೇಧಾವೀ ನಿಪುಣೋ ವಿಞ್ಞೂ ವಿಭಾವೀ ವಿನೀತೋ ವಿಸಾರದೋ

ಬಹುಸ್ಸುತೋ ತೇಪಿಟಕೋ ವೇದಗೂ ಪಭಿನ್ನಬುದ್ಧಿಮಾ ಆಗತಾಗಮೋ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೋ ನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಪರಿಯತ್ತಿಧರೋ ಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ ಜಿನವಚನೇ ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಕುಸಲೋ ಅಕ್ಖಯವಿಚಿತ್ರಪಟಿಭಾನೋ ಚಿತ್ರಕಥೀ ಕಲ್ಯಾಣವಾಕ್ಕರಣೋ ದುರಾಸದೋ ದುಪ್ಪಸಹೋ ದುರುತ್ತರೋ ದುರಾವರಣೋ ದುನ್ನಿವಾರಯೋ, ಸಾಗರೋ ವಿಯ ಅಕ್ಖೋಭೋ, ಗಿರಿರಾಜಾ ವಿಯ ನಿಚ್ಚಲೋ, ರಣಞ್ಜಹೋ ತಮೋನುದೋ ಪಭಙ್ಕರೋ ಮಹಾಕಥೀ ಪರಗಣಿಗಣಮಥನೋ ಪರತಿತ್ಥಿಯಮದ್ದನೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಉಪಾಸಕಾನಂ ಉಪಾಸಿಕಾನಂ ರಾಜೂನಂ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾನಂ ಸಕ್ಕತೋ ಗರುಕತೋ ಮಾನಿತೋ ಪೂಜಿತೋ ಅಪಚಿತೋ ಲಾಭೀ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪ್ಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನಂ ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ವುದ್ಧಾನಂ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಸೋತಾವಧಾನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ಸನ್ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ನವಙ್ಗಂ ಜಿನಸಾಸನರತನಂ, ಉಪದಿಸನ್ತೋ ಧಮ್ಮಮಗ್ಗಂ, ಧಾರೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಜೋತಂ, ಉಸ್ಸಾಪೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಯೂಪಂ, ಯಜನ್ತೋ ಧಮ್ಮಯಾಗಂ, ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಧಮ್ಮದ್ಧಜಂ, ಉಸ್ಸಾಪೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಕೇತುಂ, ಧಮೇನ್ತೋ [ಉಪ್ಪಳಾಸೇನ್ತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಧಮ್ಮಸಙ್ಖಂ, ಆಹನನ್ತೋ ಧಮ್ಮಭೇರಿಂ, ನದನ್ತೋ ಸೀಹನಾದಂ , ಗಜ್ಜನ್ತೋ ಇನ್ದಗಜ್ಜಿತಂ, ಮಧುರಗಿರಗಜ್ಜಿತೇನ ಞಾಣವರವಿಜ್ಜುಜಾಲಪರಿವೇಠಿತೇನ ಕರುಣಾಜಲಭರಿತೇನ ಮಹತಾ ಧಮ್ಮಾಮತಮೇಘೇನ ಸಕಲಲೋಕಮಭಿತಪ್ಪಯನ್ತೋ ಗಾಮನಿಗಮರಾಜಧಾನೀಸು ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಾಗಲನಗರಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತಿ। ತತ್ರ ಸುದಂ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಅಸೀತಿಯಾ ಭಿಕ್ಖುಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪರಿವೇಣೇ ಪಟಿವಸತಿ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ –

"ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಚಿತ್ರಕಥೀ, ನಿಪುಣೋ ಚ ವಿಸಾರದೋ।
ಸಾಮಯಿಕೋ ಚ ಕುಸಲೋ, ಪಟಿಭಾನೇ ಚ ಕೋವಿದೋ॥

"ತೇ ಚ ತೇಪಿಟಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ, ಪಞ್ಚನೇಕಾಯಿಕಾಪಿ ಚ।
ಚತುನೇಕಾಯಿಕಾ ಚೇವ, ನಾಗಸೇನಂ ಪುರಕ್ಖರುಂ॥

"ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞೋ ಮೇಧಾವೀ, ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕೋವಿದೋ।
ಉತ್ತಮತ್ಥಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ನಾಗಸೇನೋ ವಿಸಾರದೋ॥

"ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಪರಿವುತೋ, ನಿಪುಣೇಹಿ ಸಚ್ಚವಾದಿಭಿ।
ಚರನ್ತೋ ಗಾಮನಿಗಮಂ, ಸಾಗಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ॥

"ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪರಿವೇಣಸ್ಮಿಂ , ನಾಗಸೇನೋ ತದಾ ವಸಿ।
ಕಥೇತಿ ಸೋ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ, ಪಬ್ಬತೇ ಕೇಸರೀ ಯಥಾ"ತಿ॥

೧೩. ಅಥ ಖೋ ದೇವಮನ್ತಿಯೋ ರಾಜಾನಂ ಮಿಲಿನ್ದಂ ಏತದವೋಚ "ಆಗಮೇಹಿ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ; ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾಗಸೇನೋ ನಾಮ ಥೇರೋ ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಮೇಧಾವೀ ವಿನೀತೋ ವಿಸಾರದೋ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಚಿತ್ರಕಥೀ ಕಲ್ಯಾಣಪಟಿಭಾನೋ ಅತ್ಥಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸು ಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ಏತರಹಿ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪರಿವೇಣೇ ಪಟಿವಸತಿ, ಗಚ್ಛ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಸ್ಸು, ಉಸ್ಸಹತಿ ಸೋ ತಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೇತು"ನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಸಹಸಾ "ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾವ ಅಹುದೇವ ಭಯಂ, ಅಹುದೇವ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ, ಅಹುದೇವ ಲೋಮಹಂಸೋ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ದೇವಮನ್ತಿಯಂ ಏತದವೋಚ "ಉಸ್ಸಹತಿ ಭೋ ನಾಗಸೇನೋ ಭಿಕ್ಖು ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತು"ನ್ತಿ? "ಉಸ್ಸಹತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಪಿ ಇನ್ದಯಮವರುಣಕುವೇರಪಜಾಪತಿ ಸುಯಾಮ ಸನ್ತುಸಿತಲೋಕಪಾಲೇಹಿಪಿ ಪಿತುಪಿತಾಮಹೇನ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನಾಪಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಮನುಸ್ಸಭೂತೇನಾ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ದೇವಮನ್ತಿಯಂ ಏತದವೋಚ "ತೇನ ಹಿ, ತ್ವಂ ದೇವಮನ್ತಿಯ, ಭದನ್ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ದೂತಂ ಪೇಸೇಹೀ"ತಿ। "ಏವಂ ದೇವಾ"ತಿ ಖೋ ದೇವಮನ್ತಿಯೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ದೂತಂ ಪಾಹೇಸಿ "ರಾಜಾ, ಭನ್ತೇ, ಮಿಲಿನ್ದೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ದಸ್ಸನಕಾಮೋ"ತಿ। ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಖೋ ನಾಗಸೇನೋ ಏವಮಾಹ "ತೇನ ಹಿ ಆಗಚ್ಛತೂ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಪಞ್ಚಮತ್ತೇಹಿ ಯೋನಕಸತೇಹಿ ಪರಿವುತೋ ರಥವರಮಾರುಯ್ಹ ಮಹತಾ ಬಲಕಾಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಯೇನ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪರಿವೇಣಂ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ। ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಅಸೀತಿಯಾ ಭಿಕ್ಖುಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಅದ್ದಸಾ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಪರಿಸಂ ದೂರತೋವ, ದಿಸ್ವಾನ ದೇವಮನ್ತಿಯಂ ಏತದವೋಚ "ಕಸ್ಸೇಸಾ, ದೇವಮನ್ತಿಯ, ಮಹತೀ ಪರಿಸಾ"ತಿ? "ಆಯಸ್ಮತೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಪರಿಸಾ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಪರಿಸಂ ದೂರತೋವ ದಿಸ್ವಾ ಅಹುದೇವ ಭಯಂ, ಅಹುದೇವ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ, ಅಹುದೇವ ಲೋಮಹಂಸೋ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಖಗ್ಗಪರಿವಾರಿತೋ ವಿಯ ಗಜೋ, ಗರುಳಪರಿವಾರಿತೋ ವಿಯ ನಾಗೋ, ಅಜಗರಪರಿವಾರಿತೋ ವಿಯ ಕೋತ್ಥುಕೋ [ಕೋತ್ಥುಕೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಮಹಿಂಸಪರಿವುತೋ ವಿಯ ಅಚ್ಛೋ, ನಾಗಾನುಬದ್ಧೋ ವಿಯ ಮಣ್ಡೂಕೋ, ಸದ್ದೂಲಾನುಬದ್ಧೋ ವಿಯ ಮಿಗೋ, ಅಹಿತುಣ್ಡಿಕಸಮಾಗತೋ [ಅಭಿಗುಣ್ಠಿಕಸಮಾಗತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ವಿಯ ಪನ್ನಗೋ, ಮಜ್ಜಾರಸಮಾಗತೋ ವಿಯ ಉನ್ದೂರೋ, ಭೂತವೇಜ್ಜಸಮಾಗತೋ ವಿಯ ಪಿಸಾಚೋ, ರಾಹುಮುಖಗತೋ ವಿಯ ಚನ್ದೋ, ಪನ್ನಗೋ ವಿಯ ಪೇಳನ್ತರಗತೋ, ಸಕುಣೋ ವಿಯ ಪಞ್ಜರನ್ತರಗತೋ, ಮಚ್ಛೋ ವಿಯ ಜಾಲನ್ತರಗತೋ, ವಾಳವನಮನುಪ್ಪವಿಟ್ಠೋ ವಿಯ ಪುರಿಸೋ, ವೇಸ್ಸವಣಾಪರಾಧಿಕೋ ವಿಯ ಯಕ್ಖೋ, ಪರಿಕ್ಖೀಣಾಯುಕೋ ವಿಯ ದೇವಪುತ್ತೋ ಭೀತೋ ಉಬ್ಬಿಗ್ಗೋ ಉತ್ರಸ್ತೋ ಸಂವಿಗ್ಗೋ ಲೋಮಹಟ್ಠಜಾತೋ ವಿಮನೋ ದುಮ್ಮನೋ ಭನ್ತಚಿತ್ತೋ ವಿಪರಿಣತಮಾನಸೋ "ಮಾ ಮಂ ಅಯಂ ಪರಿಜನೋ ಪರಿಭವೀ"ತಿ ಸತಿಂ [ಧಿತಿಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ದೇವಮನ್ತಿಯಂ ಏತದವೋಚ – "ಮಾ ಖೋ, ತ್ವಂ ದೇವಮನ್ತಿಯ , ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಮಯ್ಹಂ ಆಚಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಸಿ, ಅನಕ್ಖಾತಞ್ಞೇವಾಹಂ ನಾಗಸೇನಂ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಮಹಾರಾಜ, ತ್ವಞ್ಞೇವ ಜಾನಾಹೀ"ತಿ।

ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ತಸ್ಸಾ ಭಿಕ್ಖುಪರಿಸಾಯ ಪುರತೋ ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಭಿಕ್ಖುಸಹಸ್ಸಾನಂ ನವಕತರೋ ಹೋತಿ ಪಚ್ಛತೋ ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಭಿಕ್ಖುಸಹಸ್ಸಾನಂ ವುಡ್ಢತರೋ।

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪುರತೋ ಚ ಪಚ್ಛತೋ ಚ ಮಜ್ಝತೋ ಚ ಅನುವಿಲೋಕೇನ್ತೋ ಅದ್ದಸಾ ಖೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ದೂರತೋವ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ಕೇಸರಸೀಹಂ ವಿಯ ವಿಗತಭಯಭೇರವಂ ವಿಗತಲೋಮಹಂಸಂ ವಿಗತಭಯಸಾರಜ್ಜಂ, ದಿಸ್ವಾನ ಆಕಾರೇನೇವ ಅಞ್ಞಾಸಿ "ಏಸೋ ಖೋ ಏತ್ಥ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ದೇವಮನ್ತಿಯಂ ಏತದವೋಚ "ಏಸೋ ಖೋ, ದೇವಮನ್ತಿಯ, ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ। "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಸೋ ಖೋ ನಾಗಸೇನೋ, ಸುಟ್ಠು ಖೋ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ನಾಗಸೇನಂ ಅಞ್ಞಾಸೀ"ತಿ । ತತೋ ರಾಜಾ ತುಟ್ಠೋ ಅಹೋಸಿ "ಅನಕ್ಖಾತೋವ ಮಯಾ ನಾಗಸೇನೋ ಅಞ್ಞಾತೋ"ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ದಿಸ್ವಾವ ಅಹುದೇವ ಭಯಂ, ಅಹುದೇವ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ, ಅಹುದೇವ ಲೋಮಹಂಸೋ।

ತೇನಾಹು –

"ಚರಣೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಸುದನ್ತಂ ಉತ್ತಮೇ ದಮೇ।
ದಿಸ್ವಾ ರಾಜಾ ನಾಗಸೇನಂ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿ॥

“ಕಥಿತಾ [ಕಥಿಕಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಮಯಾ ಬಹೂ ದಿಟ್ಠಾ, ಸಾಕಚ್ಛಾ ಓಸಟಾ ಬಹೂ।
ನ ತಾದಿಸಂ ಭಯಂ ಆಸಿ, ಅಜ್ಜ ತಾಸೋ ಯಥಾ ಮಮ॥

“ನಿಸ್ಸಂಸಯಂ ಪರಾಜಯೋ, ಮಮ ಅಜ್ಜ ಭವಿಸ್ಸತಿ।
ಜಯೋ ಚ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ, ಯಥಾ ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಣ್ಠಿತ”ನ್ತಿ॥

ಬಾಹಿರಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨-೩. ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹೋ

೧. ಮಹಾವಗ್ಗೋ

೧. ಪಣ್ಣತ್ತಿಪಞ್ಹೋ

೧. ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮತಾ ನಾಗಸೇನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಮೋದಿ, ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ ಕಥಂ ಸಾರಣೀಯಂ ವೀತಿಸಾರೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಖೋ ನಾಗಸೇನೋ ಪಟಿಸಮ್ಮೋದನೀಯೇನೇವ [ಪಟಿಸಮ್ಮೋದಿ, ತೇನೇವ (ಸೀ॰)] ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇಸಿ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ಕಥಂ ಭದನ್ತೋ ಞಾಯತಿ, ಕಿನ್ನಾಮೋಸಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ? "ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ ಖೋ ಅಹಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಞಾಯಾಮಿ, "ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ ಖೋ ಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ, ಅಪಿ ಚ ಮಾತಾಪಿತರೋ ನಾಮಂ ಕರೋನ್ತಿ "ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ ವಾ "ಸೂರಸೇನೋ"ತಿ ವಾ "ವೀರಸೇನೋ"ತಿ ವಾ "ಸೀಹಸೇನೋ"ತಿ ವಾ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಙ್ಖಾ ಸಮಞ್ಞಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿ ವೋಹಾರೋ ನಾಮಮತ್ತಂ ಯದಿದಂ ನಾಗಸೇನೋತಿ, ನ ಹೇತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಏವಮಾಹ "ಸುಣನ್ತು ಮೇ ಭೋನ್ತೋ ಪಞ್ಚಸತಾ ಯೋನಕಾ ಅಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ, ಅಯಂ ನಾಗಸೇನೋ ಏವಮಾಹ 'ನ ಹೇತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀ'ತಿ, ಕಲ್ಲಂ ನು ಖೋ ತದಭಿನನ್ದಿತು"ನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ಸಚೇ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪುಗ್ಗಲೋ ನೂಪಲಬ್ಭತಿ, ಕೋ ಚರಹಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪ್ಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಂ ದೇತಿ, ಕೋ ತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಕೋ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖತಿ, ಕೋ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜತಿ, ಕೋ ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಕೋ ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ಕೋ ಅದಿನ್ನಂ ಆದಿಯತಿ, ಕೋ ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಂ ಚರತಿ, ಕೋ ಮುಸಾ ಭಣತಿ, ಕೋ ಮಜ್ಜಂ ಪಿವತಿ, ಕೋ ಪಞ್ಚಾನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ಕುಸಲಂ, ನತ್ಥಿ ಅಕುಸಲಂ, ನತ್ಥಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಕತ್ತಾ ವಾ ಕಾರೇತಾ ವಾ, ನತ್ಥಿ ಸುಕತದುಕ್ಕಟಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಫಲಂ ವಿಪಾಕೋ, ಸಚೇ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ತುಮ್ಹೇ ಮಾರೇತಿ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸಾಪಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ, ತುಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನತ್ಥಿ ಆಚರಿಯೋ, ನತ್ಥಿ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ, ನತ್ಥಿ ಉಪಸಮ್ಪದಾ। 'ನಾಗಸೇನೋತಿ ಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಸಮುದಾಚರನ್ತೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, 'ಕತಮೋ ಏತ್ಥ ನಾಗಸೇನೋ ? ಕಿನ್ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಕೇಸಾ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಲೋಮಾ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ನಖಾ…ಪೇ॰… ದನ್ತಾ…ಪೇ॰… ತಚೋ…ಪೇ॰… ಮಂಸಂ…ಪೇ॰… ನ್ಹಾರು…ಪೇ॰… ಅಟ್ಠಿ…ಪೇ॰… ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ…ಪೇ॰… ವಕ್ಕಂ…ಪೇ॰… ಹದಯಂ…ಪೇ॰… ಯಕನಂ…ಪೇ॰… ಕಿಲೋಮಕಂ…ಪೇ॰… ಪಿಹಕಂ…ಪೇ॰… ಪಪ್ಫಾಸಂ…ಪೇ॰… ಅನ್ತಂ…ಪೇ॰… ಅನ್ತಗುಣಂ…ಪೇ॰… ಉದರಿಯಂ…ಪೇ॰… ಕರೀಸಂ…ಪೇ॰… ಪಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಸೇಮ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಪುಬ್ಬೋ…ಪೇ॰… ಲೋಹಿತಂ…ಪೇ॰… ಸೇದೋ…ಪೇ॰… ಮೇದೋ…ಪೇ॰… ಅಸ್ಸು…ಪೇ॰… ವಸಾ…ಪೇ॰… ಖೇಳೋ…ಪೇ॰… ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ…ಪೇ॰… ಲಸಿಕಾ…ಪೇ॰… ಮುತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಮತ್ಥಕೇ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ? "ನ ಹಿಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ರೂಪಂ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ? "ನಹಿ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ವೇದನಾ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ?"ನ ಹಿ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಸಞ್ಞಾ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಸಙ್ಖಾರಾ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ರೂಪವೇದನಾಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಅಞ್ಞತ್ರ ರೂಪವೇದನಾಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ತಮಹಂ ಭನ್ತೇ, ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ ನಾಗಸೇನಂ। ನಾಗಸೇನಸದ್ದೋ ಯೇವ ನು ಖೋ,

ಭನ್ತೇ, ನಾಗಸೇನೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಮಹಾರಾಜಾ’’ತಿ। ‘‘ಕೋ ಪನೇತ್ಥ ನಾಗಸೇನೋ, ಅಲಿಕಂ ತ್ವಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಾಸಸಿ ಮುಸಾವಾದಂ, ನತ್ಥಿ ನಾಗಸೇನೋ’’ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಮಿಲಿನ್ದಂ ರಾಜಾನಂ ಏತದವೋಚ ‘‘ತ್ವಂ ಖೋಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಖತ್ತಿಯಸುಖುಮಾಲೋ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಾಲೋ, ತಸ್ಸ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಸಮಯಂ ತತ್ತಾಯ ಭೂಮಿಯಾ ಉಣ್ಹಾಯ ವಾಲಿಕಾಯ ಖರಾಯ ಸಕ್ಖರಕಥಲಿಕಾಯ [ಖರಾ ಸಕ್ಖರಕಠಲವಾಲಿಕಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಪಾದೇನಾಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಪಾದಾ ರುಜ್ಜನ್ತಿ, ಕಾಯೋ ಕಿಲಮತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಉಪಹಞ್ಞತಿ, ದುಕ್ಖಸಹಗತಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ತ್ವಂ ಪಾದೇನಾಗತೋಸಿ, ಉದಾಹು ವಾಹನೇನಾ’’ತಿ? ‘‘ನಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಪಾದೇನಾಗಚ್ಛಾಮಿ, ರಥೇನಾಹಂ ಆಗತೋಸ್ಮೀ’’ತಿ। ‘‘ಸಚೇ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ರಥೇನಾಗತೋಸಿ, ರಥಂ ಮೇ ಆರೋಚೇಹಿ, ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಈಸಾ ರಥೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಅಕ್ಖೋ ರಥೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಚಕ್ಕಾನಿ ರಥೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ರಥಪಞ್ಜರಂ ರಥೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ರಥದಣ್ಡಕೋ ರಥೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಯುಗಂ ರಥೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ರಸ್ಮಿಯೋ ರಥೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಪತೋದಲಟ್ಠಿ ರಥೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಈಸಾಅಕ್ಖಚಕ್ಕರಥಪಞ್ಜರರಥದಣ್ಡಯುಗರಸ್ಮಿಪತೋದಾ ರಥೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಕಿಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ , ಅಞ್ಞತ್ರ ಈಸಾಅಕ್ಖಚಕ್ಕರಥಪಞ್ಜರರಥದಣ್ಡಯುಗರಸ್ಮಿಪತೋದಾ ರಥೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ತಮಹಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ನ ಪಸ್ಸಾಮಿ ರಥಂ। ರಥಸದ್ದೋಯೇವ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ರಥೋ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಕೋ ಪನೇತ್ಥ ರಥೋ, ಅಲಿಕಂ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಭಾಸಸಿ ಮುಸಾವಾದಂ, ನತ್ಥಿ ರಥೋ, ತ್ವಂಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಅಗ್ಗರಾಜಾ, ಕಸ್ಸ ಪನ ತ್ವಂ ಭಾಯಿತ್ವಾ ಮುಸಾವಾದಂ ಭಾಸಸಿ, ಸುಣನ್ತು ಮೇ ಭೋನ್ತೋ ಪಞ್ಚಸತಾ ಯೋನಕಾ ಅಸೀತಿಸಹಸ್ಸಾ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ, ಅಯಂ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಏವಮಾಹ ‘ರಥೇನಾಹಂ ಆಗತೋಸ್ಮೀ’ತಿ, ಸಚೇ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ರಥೇನಾಗತೋ’ಸಿ, ರಥಂ ಮೇ ಆರೋಚೇಹೀ’ತಿ ವುತ್ತೋ ಸಮಾನೋ ರಥಂ ನ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ, ಕಲ್ಲಂ ನು ಖೋ ತದಭಿನನ್ದಿತು’’ನ್ತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಪಞ್ಚಸತಾ ಯೋನಕಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಸಾಧುಕಾರಂ ದತ್ವಾ ಮಿಲಿನ್ದಂ ರಾಜಾನಂ ಏತದವೋಚುಂ ‘‘ಇದಾನಿ ಖೋ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಭಾಸಸ್ಸೂ’’ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ ‘‘ನಾಹಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಮುಸಾ ಭಣಾಮಿ, ಈಸಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕ್ಖಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಕ್ಕಾನಿ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರಥಪಞ್ಜರಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರಥದಣ್ಡಕಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ‘ರಥೋ’ತಿ ಸಙ್ಖಾ ಸಮಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ವೋಹಾರೋ ನಾಮಮತ್ತಂ ಪವತ್ತತೀ’’ತಿ।

‘‘ಸಾಧು ಖೋ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ರಥಂ ಜಾನಾಸಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ಕೇಸೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಲೋಮೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ…ಪೇ॰… ಮತ್ಥಕೇ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ವೇದನಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಞ್ಞಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಙ್ಖಾರೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ‘ನಾಗಸೇನೋ’ತಿ ಸಙ್ಖಾ ಸಮಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ವೋಹಾರೋ ನಾಮಮತ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಪನೇತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ನೂಪಲಬ್ಭತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಜಿರಾಯ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ –

‘‘‘ಯಥಾ ಹಿ ಅಙ್ಗಸಮ್ಭಾರಾ, ಹೋತಿ ಸದ್ದೋ ರಥೋ ಇತಿ।
ಏವಂ ಖನ್ಧೇಸು ಸನ್ತೇಸು, ಹೋತಿ ‘‘ಸತ್ತೋ’’ತಿ ಸಮ್ಮುತೀ’’’ತಿ [ಪಸ್ಸ ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧]॥

‘‘ಅಚ್ಛರಿಯಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಬ್ಭುತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತಿಚಿತ್ರಾನಿ ಪಞ್ಹಪಟಿಭಾನಾನಿ ವಿಸಜ್ಜಿತಾನಿ, ಯದಿ ಬುದ್ಧೋ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ ಸಾಧುಕಾರಂ ದದೇಯ್ಯ, ಸಾಧು ಸಾಧು ನಾಗಸೇನ, ಅತಿಚಿತ್ರಾನಿ ಪಞ್ಹಪಟಿಭಾನಾನಿ ವಿಸಜ್ಜಿತಾನೀ’’ತಿ।

ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ವಸ್ಸಗಣನಪಞ್ಹೋ

೨. “ಕತಿವಸ್ಸೋಸಿ ತ್ವಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ? “ಸತ್ತವಸ್ಸೋಹಂ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಕೇ ತೇ, ಭನ್ತೇ, ಸತ್ತ, ತ್ವಂ ವಾ ಸತ್ತ, ಗಣನಾ ವಾ ಸತ್ತಾ”ತಿ?

ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಸಬ್ಬಾಭರಣಪಟಿಮಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತಸ್ಸ ಪಥವಿಯಂ ಛಾಯಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಉದಕಮಣಿಕೇ ಚ ಛಾಯಾ ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಮಿಲಿನ್ದಂ ರಾಜಾನಂ ಏತದವೋಚ “ಅಯಂ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಛಾಯಾ ಪಥವಿಯಂ ಉದಕಮಣಿಕೇ ಚ ದಿಸ್ಸತಿ, ಕಿಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತ್ವಂ ವಾ ರಾಜಾ, ಛಾಯಾ ವಾ ರಾಜಾ”ತಿ? “ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ರಾಜಾ, ನಾಯಂ ಛಾಯಾ ರಾಜಾ, ಮಂ ಪನ ನಿಸ್ಸಾಯ ಛಾಯಾ ಪವತ್ತತೀ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಸ್ಸಾನಂ ಗಣನಾ ಸತ್ತ, ನ ಪನಾಹಂ ಸತ್ತ, ಮಂ ಪನ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸತ್ತ ಪವತ್ತತಿ, ಛಾಯೂಪಮಂ ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಅಚ್ಛರಿಯಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಬ್ಭುತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತಿಚಿತ್ರಾನಿ ಪಞ್ಹಪಟಿಭಾನಾನಿ ವಿಸಜ್ಜಿತಾನೀ”ತಿ।

ವಸ್ಸಗಣನಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ವೀಮಂಸನಪಞ್ಹೋ

೩. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಲ್ಲಪಿಸ್ಸಸಿ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿ”ನ್ತಿ? “ಸಚೇ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಪಣ್ಡಿತವಾದಂ [ಪಣ್ಡಿತವಾದಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸಲ್ಲಪಿಸ್ಸಸಿ ಸಲ್ಲಪಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸಚೇ ಪನ ರಾಜವಾದಂ ಸಲ್ಲಪಿಸ್ಸಸಿ ನ ಸಲ್ಲಪಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। “ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಣ್ಡಿತಾ ಸಲ್ಲಪನ್ತೀ”ತಿ? “ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಲ್ಲಾಪೇ ಆವೇಠನಮ್ಪಿ ಕಯಿರತಿ, ನಿಬ್ಬೇಠನಮ್ಪಿ ಕಯಿರತಿ, ನಿಗ್ಗಹೋಪಿ ಕಯಿರತಿ, ಪಟಿಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ಕಯಿರತಿ, ವಿಸ್ಸಾಸೋಪಿ [ವಿಸೇಸೋಪಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಕಯಿರತಿ, ಪಟಿವಿಸ್ಸಾಸೋಪಿ ಕಯಿರತಿ, ನ ಚ ತೇನ ಪಣ್ಡಿತಾ ಕುಪ್ಪನ್ತಿ, ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಣ್ಡಿತಾ ಸಲ್ಲಪನ್ತೀ”ತಿ। “ಕಥಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ರಾಜಾನೋ ಸಲ್ಲಪನ್ತೀ”ತಿ? “ರಾಜಾನೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಲ್ಲಾಪೇ ಏಕಂ ವತ್ಥುಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಿ, ಯೋ ತಂ ವತ್ಥುಂ ವಿಲೋಮೇತಿ, ತಸ್ಸ ದಣ್ಡಂ ಆಣಾಪೇನ್ತಿ ‘ಇಮಸ್ಸ ದಣ್ಡಂ ಪಣೇಥಾ’ತಿ, ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಾನೋ ಸಲ್ಲಪನ್ತೀ”ತಿ। “ಪಣ್ಡಿತವಾದಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಲ್ಲಪಿಸ್ಸಾಮಿ, ನೋ ರಾಜವಾದಂ, ವಿಸ್ಸಟ್ಠೋ ಭದನ್ತೋ ಸಲ್ಲಪತು ಯಥಾ ಭಿಕ್ಖುನಾ ವಾ ಸಾಮಣೇರೇನ ವಾ ಉಪಾಸಕೇನ ವಾ ಆರಾಮಿಕೇನ ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪತಿ , ಏವಂ ವಿಸ್ಸಟ್ಠೋ ಭದನ್ತೋ ಸಲ್ಲಪತು ಮಾ ಭಾಯತೂ”ತಿ। “ಸುಟ್ಠು ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ ಥೇರೋ ಅಬ್ಭಾನುಮೋದಿ।

ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। “ಪುಚ್ಛ ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಪುಚ್ಛಿತೋಸಿ ಮೇ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ವಿಸಜ್ಜಿತಂ ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ತಯಾ ವಿಸಜ್ಜಿತ”ನ್ತಿ? “ಕಿಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಯಾ ಪುಚ್ಛಿತ”ನ್ತಿ।

ವೀಮಂಸನಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಅನನ್ತಕಾಯಪಞ್ಹೋ

೪. ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಏತದಹೋಸಿ “ಪಣ್ಡಿತೋ ಖೋ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು ಪಟಿಬಲೋ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ, ಬಹುಕಾನಿ ಚ ಮೇ ಠಾನಾನಿ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾನಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಯಾವ ಅಪುಚ್ಛಿತಾನಿ ಯೇವ ತಾನಿ ಠಾನಾನಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಥ ಸೂರಿಯೋ ಅತ್ಥಂ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಯಂನೂನಾಹಂ ಸ್ವೇ ಅನ್ತೇಪುರೇ ಸಲ್ಲಪೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ರಾಜಾ ದೇವಮನ್ತಿಯಂ ಏತದವೋಚ “ತೇನ ಹಿ, ತ್ವಂ ದೇವಮನ್ತಿಯ, ಭದನ್ತಸ್ಸ ಆರೋಚೇಯ್ಯಾಸಿ ‘ಸ್ವೇ ಅನ್ತೇಪುರೇ ರಞ್ಞಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಾಪೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ’”ತಿ। ಇದಂ ವತ್ವಾ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಥೇರಂ ನಾಗಸೇನಂ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ರಥಂ ಅಭಿರೂಹಿತ್ವಾ “ನಾಗಸೇನೋ ನಾಗಸೇನೋ”ತಿ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

ಅಥ ಖೋ ದೇವಮನ್ತಿಯೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ರಾಜಾ, ಭನ್ತೇ, ಮಿಲಿನ್ದೋ ಏವಮಾಹ 'ಸ್ವೇ ಅನ್ತೇಪುರೇ ರಞ್ಞಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಾಪೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ'"ತಿ। "ಸುಟ್ಠೂ"ತಿ ಥೇರೋ ಅಬ್ಭಾನುಮೋದಿ। ಅಥ ಖೋ ತಸ್ಸಾ ರತ್ತಿಯಾ ಅಚ್ಚಯೇನ ದೇವಮನ್ತಿಯೋ ಚ ಅನನ್ತಕಾಯೋ ಚ ಮಙ್ಕುರೋ ಚ ಸಬ್ಬದಿನ್ನೋ ಚ ಯೇನ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿಂಸು, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಮಿಲಿನ್ದಂ ಏತದವೋಚುಂ "ಆಗಚ್ಛತು, ಮಹಾರಾಜ, ಭದನ್ತೋ ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ ? "ಆಮ ಆಗಚ್ಛತೂ"ತಿ। "ಕಿತ್ತಕೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಚ್ಛತೂ"ತಿ? "ಯತ್ತಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಇಚ್ಛತಿ, ತತ್ತಕೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಚ್ಛತೂ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬದಿನ್ನೋ ಆಹ "ಆಗಚ್ಛತು, ಮಹಾರಾಜ, ದಸಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿ"ನ್ತಿ, ದುತಿಯಮ್ಪಿ ಖೋ ರಾಜಾ ಆಹ "ಯತ್ತಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಇಚ್ಛತಿ, ತತ್ತಕೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಚ್ಛತೂ"ತಿ । ದುತಿಯಮ್ಪಿ ಖೋ ಸಬ್ಬದಿನ್ನೋ ಆಹ "ಆಗಚ್ಛತು, ಮಹಾರಾಜ, ದಸಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿ"ನ್ತಿ। ತತಿಯಮ್ಪಿ ಖೋ ರಾಜಾ ಆಹ "ಯತ್ತಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಇಚ್ಛತಿ, ತತ್ತಕೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಚ್ಛತೂ"ತಿ। ತತಿಯಮ್ಪಿ ಖೋ ಸಬ್ಬದಿನ್ನೋ ಆಹ "ಆಗಚ್ಛತು, ಮಹಾರಾಜ, ದಸಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿ"ನ್ತಿ। "ಸಬ್ಬೋ ಪನಾಯಂ ಸಕ್ಕಾರೋ ಪಟಿಯಾದಿತೋ, ಅಹಂ ಭಣಾಮಿ 'ಯತ್ತಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಇಚ್ಛತಿ, ತತ್ತಕೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಚ್ಛತೂ'ತಿ। ಅಯಂ, ಭಣೇ ಸಬ್ಬದಿನ್ನೋ, ಅಞ್ಞಥಾ ಭಣತಿ, ಕಿಂ ನು ಮಯಂ ನಪ್ಪಟಿಬಲಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಭೋಜನಂ ದಾತು"ನ್ತಿ? ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಸಬ್ಬದಿನ್ನೋ ಮಙ್ಕು ಅಹೋಸಿ।

ಅಥ ಖೋ ದೇವಮನ್ತಿಯೋ ಚ ಅನನ್ತಕಾಯೋ ಚ ಮಙ್ಕುರೋ ಚ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿಂಸು, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚುಂ "ರಾಜಾ, ಭನ್ತೇ, ಮಿಲಿನ್ದೋ ಏವಮಾಹ 'ಯತ್ತಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಇಚ್ಛತಿ, ತತ್ತಕೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಚ್ಛತೂ'"ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಅಸೀತಿಯಾ ಭಿಕ್ಖುಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಾಗಲಂ ಪಾವಿಸಿ।

ಅಥ ಖೋ ಅನನ್ತಕಾಯೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಪನೇತಂ ಬ್ರೂಸಿ 'ನಾಗಸೇನೋ'ತಿ, ಕತಮೋ ಏತ್ಥ, ನಾಗಸೇನೋ"ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ "ಕೋ ಪನೇತ್ಥ 'ನಾಗಸೇನೋ'ತಿ ಮಞ್ಞಸೀ"ತಿ? "ಯೋ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ವಾತೋ ಜೀವೋ ಪವಿಸತಿ ಚ ನಿಕ್ಖಮತಿ ಚ, ಸೋ 'ನಾಗಸೇನೋ'ತಿ ಮಞ್ಞಾಮೀ"ತಿ। "ಯದಿ ಪನೇಸೋ ವಾತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ನಪ್ಪವಿಸೇಯ್ಯ, ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನ ನಿಕ್ಖಮೇಯ್ಯ, ಜೀವೇಯ್ಯ ನು ಖೋ ಸೋ ಪುರಿಸೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ । "ಯೇ ಪನಿಮೇ ಸಙ್ಖಧಮಕಾ ಸಙ್ಖಂ ಧಮೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಾತೋ ಪುನ ಪವಿಸತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಯೇ ಪನಿಮೇ ವಂಸಧಮಕಾ ವಂಸಂ ಧಮೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಾತೋ ಪುನ ಪವಿಸತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಯೇ ಪನಿಮೇ ಸಿಙ್ಗಧಮಕಾ ಸಿಙ್ಗಂ ಧಮೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಾತೋ ಪುನ ಪವಿಸತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಅಥ ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತೇನ ನ ಮರನ್ತೀ"ತಿ। "ನಾಹಂ ಪಟಿಬಲೋ ತಯಾ ವಾದಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ, ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ಥಂ ಜಪ್ಪೇಹೀ"ತಿ। "ನೇಸೋ ಜೀವೋ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ನಾಮೇತೇ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಥೇರೋ ಅಭಿಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇಸಿ। ಅಥ ಅನನ್ತಕಾಯೋ ಉಪಾಸಕತ್ತಂ ಪಟಿವೇದೇಸೀತಿ।

ಅನನ್ತಕಾಯಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಪಬ್ಬಜ್ಜಪಞ್ಹೋ

೫. ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಯೇನ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ನಿವೇಸನಂ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದಿ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಸಪರಿಸಂ ಪಣೀತೇನ ಖಾದನೀಯೇನ ಭೋಜನೀಯೇನ ಸಹತ್ಥಾ ಸನ್ತಪ್ಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪವಾರೇತ್ವಾ ಏಕಮೇಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಏಕಮೇಕೇನ ದುಸ್ಸಯುಗೇನ ಅಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ತಿಚೀವರೇನ ಅಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ ದಸಹಿ, ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಇಧ ನಿಸೀದಥ, ಅವಸೇಸಾ ಗಚ್ಛನ್ತೂ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಭುತ್ತಾವಿಂ ಓನೀತಪತ್ತಪಾಣಿಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ನೀಚಂ ಆಸನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ, ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಮ್ಹಿ ಹೋತಿ ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪೋ"ತಿ? "ಅತ್ಥೇನ ಮಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿಕಾ, ಅತ್ಥೇ ಹೋತು ಕಥಾಸಲ್ಲಾಪೋ"ತಿ।

ರಾಜಾ ಆಹ "ಕಿಮತ್ಥಿಯಾ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ಕೋ ಚ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪರಮತ್ಥೋ"ತಿ। ಥೇರೋ ಆಹ "ಕಿನ್ತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಇದಂ ದುಕ್ಖಂ ನಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞಞ್ಚ ದುಕ್ಖಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ। ಏತದತ್ಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ಅನುಪಾದಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಖೋ ಪನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪರಮತ್ಥೋ"ತಿ।

"ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಬ್ಬೇ ಏತದತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬಜನ್ತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೇಚಿ ಏತದತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ರಾಜಾಭಿನೀತಾ [ರಾಜಭೀತಿತಾ (ಸೀ॰)] ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಚೋರಾಭಿನೀತಾ [ಚೋರಭೀತಿತಾ (ಸೀ॰)] ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಇಣಟ್ಟಾ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಆಜೀವಿಕತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ಯೇ ಪನ ಸಮ್ಮಾ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ತೇ ಏತದತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬಜನ್ತೀ"ತಿ।

"ತ್ವಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಏತದತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತೋಸೀ"ತಿ? "ಅಹಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಹರಕೋ ಸನ್ತೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ನ ಜಾನಾಮಿ ಇಮಸ್ಸ ನಾಮತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬಜಾಮೀತಿ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಮೇ ಏವಂ ಅಹೋಸಿ 'ಪಣ್ಡಿತಾ ಇಮೇ ಸಮಣಾ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯಾ, ತೇ ಮಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಸ್ಸನ್ತೀ'ತಿ, ಸ್ವಾಹಂ ತೇಹಿ ಸಿಕ್ಖಾಪಿತೋ ಜಾನಾಮಿ ಚ ಪಸ್ಸಾಮಿ ಚ 'ಇಮಸ್ಸ ನಾಮತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ'"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಪಬ್ಬಜ್ಜಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಪಟಿಸನ್ಧಿಪಞ್ಹೋ

೬. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಮತೋ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹತೀ"ತಿ। ಥೇರೋ ಆಹ "ಕೋಚಿ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ಕೋಚಿ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹತೀ"ತಿ। "ಕೋ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ಕೋ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹತೀ"ತಿ? "ಸಕಿಲೇಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹತೀ"ತಿ। "ತ್ವಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ? "ಸಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಉಪಾದಾನೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸಚೇ ಅನುಪಾದಾನೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಪಟಿಸನ್ಧಿಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪಞ್ಹೋ

೭. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ನನು ಸೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹತೀ"ತಿ? "ಯೋನಿಸೋ ಚ ಮಹಾರಾಜ, ಮನಸಿಕಾರೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ। "ನನು, ಭನ್ತೇ, ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಯೇವ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಞ್ಞೋ ಮನಸಿಕಾರೋ, ಅಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಾ, ಇಮೇಸಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಜೇಳಕಗೋಣಮಹಿಂಸಓಟ್ಠಗದ್ರಭಾನಮ್ಪಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಅತ್ಥಿ, ಪಞ್ಞಾ ಪನ ತೇಸಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಮನಸಿಕಾರಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೮. ರಾಜಾ ಆಹ "ಕಿಂಲಕ್ಖಣೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಮನಸಿಕಾರೋ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ? "ಊಹನಲಕ್ಖಣೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮನಸಿಕಾರೋ, ಛೇದನಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ।

"ಕಥಂ ಊಹನಲಕ್ಖಣೋ ಮನಸಿಕಾರೋ, ಕಥಂ ಛೇದನಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಜಾನಾಸಿ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಯವಲಾವಕೇ"ತಿ। "ಆಮ , ಭನ್ತೇ, ಜಾನಾಮೀ"ತಿ । "ಕಥಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಯವಲಾವಕಾ ಯವಂ ಲುನನ್ತೀ"ತಿ? "ವಾಮೇನ, ಭನ್ತೇ, ಹತ್ಥೇನ ಯವಕಲಾಪಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಹತ್ಥೇನ ದಾತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಾತ್ತೇನ ಛಿನ್ದನ್ತೀ"ತಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಯವಲಾವಕೋ ವಾಮೇನ ಹತ್ಥೇನ ಯವಕಲಾಪಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಹತ್ಥೇನ ದಾತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯವಂ ಛಿನ್ದತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಾವಚರೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಮಾನಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಕಿಲೇಸೇ ಛಿನ್ದತಿ, ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಊಹನಲಕ್ಖಣೋ ಮನಸಿಕಾರೋ, ಏವಂ ಛೇದನಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಮನಸಿಕಾರಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಸೀಲಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೯. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಪನೇತಂ ಬ್ರೂಸಿ 'ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ'ತಿ, ಕತಮೇ ತೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ? "ಸೀಲಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸದ್ಧಾ ವೀರಿಯಂ ಸತಿ ಸಮಾಧಿ, ಇಮೇ ತೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ। "ಕಿಂಲಕ್ಖಣಂ, ಭನ್ತೇ, ಸೀಲ"ನ್ತಿ? "ಪತಿಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಲಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಬಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಇದ್ಧಿಪಾದಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸ- ಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಸೀಲಂ ಪತಿಟ್ಠಂ, ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಾವಚರೋ ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಭಾವೇತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಪರಿಹಾಯನ್ತೀ"ತಿ। "ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ , ಯೇ ಕೇಚಿ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಾ ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪಥವಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಾವಚರೋ ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಭಾವೇತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಬಲಕರಣೀಯಾ ಕಮ್ಮನ್ತಾ ಕಯಿರನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪಥವಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಕಯಿರನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಾವಚರೋ ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಭಾವೇತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಗರವಡ್ಢಕೀ ನಗರಂ ಮಾಪೇತುಕಾಮೋ ಪಠಮಂ ನಗರಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧಾಪೇತ್ವಾ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಂ ಅಪಕಡ್ಢಾಪೇತ್ವಾ ಭೂಮಿಂ ಸಮಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ತತೋ ಅಪರಭಾಗೇ

ವೀಥಿಚತುಕ್ಕಸಿಙ್ಘಾಟಕಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ನಗರಂ ಮಾಪೇತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಾವಚರೋ ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಭಾವೇತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲಙ್ಘಕೋ ಸಿಪ್ಪಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ ಪಥವಿಂ ಖಣಾಪೇತ್ವಾ ಸಕ್ಖರಕಥಲಂ ಅಪಕಡ್ಢಾಪೇತ್ವಾ ಭೂಮಿಂ ಸಮಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಮುದುಕಾಯ ಭೂಮಿಯಾ ಸಿಪ್ಪಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಾವಚರೋ ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಭಾವೇತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ -

"'ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ, ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯಂ।
ಆತಾಪೀ ನಿಪಕೋ ಭಿಕ್ಖು, ಸೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟ'ನ್ತಿ [ಪಸ್ಸ ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩]॥

"'ಅಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಧರಣೀವ ಪಾಣಿನಂ, ಇದಞ್ಚ ಮೂಲಂ ಕುಸಲಾಭಿವುಡ್ಢಿಯಾ।
ಮುಖಞ್ಚಿದಂ ಸಬ್ಬಜಿನಾನುಸಾಸನೇ, ಯೋ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ವರಪಾತಿಮೋಕ್ಖಿಯೋ'"ತಿ॥

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಸೀಲಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಸಮ್ಪಸಾದನಲಕ್ಖಣಸದ್ಧಾಪಞ್ಹೋ

೧೦. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣಾ ಸದ್ಧಾ"ತಿ? "ಸಮ್ಪಸಾದನಲಕ್ಖಣಾ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಸದ್ಧಾ, ಸಮ್ಪಕ್ಖನ್ದನಲಕ್ಖಣಾ ಚಾ"ತಿ। "ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಮ್ಪಸಾದನಲಕ್ಖಣಾ ಸದ್ಧಾ"ತಿ? "ಸದ್ಧಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ನೀವರಣೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಿ, ವಿನೀವರಣಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ಅಚ್ಛಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಅನಾವಿಲಂ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪಸಾದನಲಕ್ಖಣಾ ಸದ್ಧಾ"ತಿ।

"ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಚತುರಙ್ಗಿನಿಯಾ ಸೇನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಅದ್ಧಾನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಪರಿತ್ತಂ ಉದಕಂ ತರೇಯ್ಯ, ತಂ ಉದಕಂ ಹತ್ಥೀಹಿ ಚ ಅಸ್ಸೇಹಿ ಚ ರಥೇಹಿ ಚ ಪತ್ತೀಹಿ ಚ ಖುಭಿತಂ ಭವೇಯ್ಯ ಆವಿಲಂ ಲುಳಿತಂ ಕಲಲೀಭೂತಂ। ಉತ್ತಿಣ್ಣೋ ಚ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಮನುಸ್ಸೇ ಆಣಾಪೇಯ್ಯ 'ಪಾನೀಯಂ, ಭಣೇ, ಆಹರಥ, ಪಿವಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ, ರಞ್ಞೋ ಚ ಉದಕಪ್ಪಸಾದಕೋ ಮಣಿ ಭವೇಯ್ಯ। 'ಏವಂ ದೇವಾ'ತಿ ಖೋ ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪಟಿಸ್ಸುತ್ವಾ ತಂ ಉದಕಪ್ಪಸಾದಕಂ ಮಣಿಂ ಉದಕೇ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯುಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಉದಕೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತೇ ಸಙ್ಖಸೇವಾಲಪಣಕಂ ವಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಕದ್ದಮೋ ಚ ಸನ್ನಿಸೀದೇಯ್ಯ, ಅಚ್ಛಂ ಭವೇಯ್ಯ ಉದಕಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಅನಾವಿಲಂ। ತತೋ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪಾನೀಯಂ ಉಪನಾಮೇಯ್ಯುಂ 'ಪಿವತು, ದೇವ, ಪಾನೀಯ'ನ್ತಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ, ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಯಥಾ ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ, ಏವಂ ಯೋಗಾವಚರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಯಥಾ ಸಙ್ಖಸೇವಾಲಪಣಕಂ ಕದ್ದಮೋ ಚ, ಏವಂ ಕಿಲೇಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಉದಕಪ್ಪಸಾದಕೋ ಮಣಿ, ಏವಂ ಸದ್ಧಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಯಥಾ ಉದಕಪ್ಪಸಾದಕೇ ಮಣಿಮ್ಹಿ ಉದಕೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತೇ ಸಙ್ಖಸೇವಾಲಪಣಕಂ ವಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಕದ್ದಮೋ ಚ ಸನ್ನಿಸೀದೇಯ್ಯ, ಅಚ್ಛಂ ಭವೇಯ್ಯ ಉದಕಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಅನಾವಿಲಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ನೀವರಣೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಿ, ವಿನೀವರಣಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ಅಚ್ಛಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಅನಾವಿಲಂ, ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪಸಾದನಲಕ್ಖಣಾ ಸದ್ಧಾ"ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಸಮ್ಪಸಾದನಲಕ್ಖಣಸದ್ಧಾಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

೧೧. ಸಮ್ಪಕ್ಖನ್ದನಲಕ್ಖಣಸದ್ಧಾಪಞ್ಹೋ

೧೧. “ಕಥಂ , ಭನ್ತೇ, ಸಮ್ಪಕ್ಖನ್ದನಲಕ್ಖಣಾ ಸದ್ಧಾ”ತಿ,? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಾವಚರೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುತ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ವಾ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲೇ ವಾ ಅನಾಗಾಮಿಫಲೇ ವಾ ಅರಹತ್ತೇ ವಾ ಸಮ್ಪಕ್ಖನ್ದತಿ ಯೋಗಂ ಕರೋತಿ ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಧಿಗತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಅಸಚ್ಛಿಕತಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪಕ್ಖನ್ದನಲಕ್ಖಣಾ ಸದ್ಧಾ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪರಿಪಬ್ಬತೇ ಮಹಾಮೇಘೋ ಅಭಿಪ್ಪವಸ್ಸೇಯ್ಯ, ತಂ ಉದಕಂ ಯಥಾನಿನ್ನಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಪಬ್ಬತಕನ್ದರಪದರಸಾಖಾ ಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ ನದಿಂ ಪರಿಪೂರೇಯ್ಯ, ಸಾ ಉಭತೋ ಕೂಲಾನಿ ಸಂವಿಸ್ಸನ್ದನ್ತೀ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಅಥ ಮಹಾಜನಕಾಯೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ನದಿಯಾ ಉತ್ತಾನತಂ ವಾ ಗಮ್ಭೀರತಂ ವಾ ಅಜಾನನ್ತೋ ಭೀತೋ ವಿತ್ಥತೋ ತೀರೇ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಅಥಞ್ಞತರೋ ಪುರಿಸೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಥಾಮಞ್ಚ ಬಲಞ್ಚ ಸಮ್ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಗಾಳ್ಹಂ ಕಚ್ಛಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ತರೇಯ್ಯ, ತಂ ತಿಣ್ಣಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಮಹಾಜನಕಾಯೋಪಿ ತರೇಯ್ಯ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಾವಚರೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುತ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ವಾ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲೇ ವಾ ಅನಾಗಾಮಿಫಲೇ ವಾ ಅರಹತ್ತೇ ವಾ ಸಮ್ಪಕ್ಖನ್ದತಿ ಯೋಗಂ ಕರೋತಿ ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಧಿಗತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಅಸಚ್ಛಿಕತಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪಕ್ಖನ್ದನಲಕ್ಖಣಾ ಸದ್ಧಾತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯವರೇ -

“‘ಸದ್ಧಾಯ ತರತೀ ಓಘಂ, ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಅಣ್ಣವಂ।
ವೀರಿಯೇನ ದುಕ್ಖಮಚ್ಚೇತಿ, ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಸುಜ್ಝತೀ’”ತಿ [ಪಸ್ಸ ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬]॥

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಸಮ್ಪಕ್ಖನ್ದನಲಕ್ಖಣಸದ್ಧಾಪಞ್ಹೋ ಏಕಾದಸಮೋ।

೧೨. ವೀರಿಯಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೧೨. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣಂ ವೀರಿಯ”ನ್ತಿ? “ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವೀರಿಯಂ, ವೀರಿಯೂಪತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಪರಿಹಾಯನ್ತೀ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಗೇಹೇ ಪತನ್ತೇ ಅಞ್ಞೇನ ದಾರುನಾ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇಯ್ಯ, ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿತಂ ಸನ್ತಂ ಏವಂ ತಂ ಗೇಹಂ ನ ಪತೇಯ್ಯ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ ವೀರಿಯಂ, ವೀರಿಯೂಪತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಪರಿಹಾಯನ್ತೀ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿತ್ತಕಂ ಸೇನಂ ಮಹತೀ ಸೇನಾ ಭಞ್ಜೇಯ್ಯ, ತತೋ ರಾಜಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅನುಸ್ಸಾರೇಯ್ಯ ಅನುಪೇಸೇಯ್ಯ ಅತ್ತನೋ ಪರಿತ್ತಕಾಯ ಸೇನಾಯ ಬಲಂ ಅನುಪದಂ ದದೇಯ್ಯ, ತಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿತ್ತಕಾ ಸೇನಾ ಮಹತಿಂ ಸೇನಂ ಭಞ್ಜೇಯ್ಯ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಂ ವೀರಿಯಂ,

ವೀರಿಯೂಪತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ - 'ವೀರಿಯವಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಕುಸಲಂ ಪಜಹತಿ, ಕುಸಲಂ ಭಾವೇತಿ। ಸಾವಜ್ಜಂ ಪಜಹತಿ, ಅನವಜ್ಜಂ ಭಾವೇತಿ। ಸುದ್ಧಮತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರತೀ'"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ವೀರಿಯಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ದ್ವಾದಸಮೋ।

೧೩. ಸತಿಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೧೩. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣಾ ಸತೀ"ತಿ? "ಅಪಿಲಾಪನಲಕ್ಖಣಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತಿ, ಉಪಗ್ಗಣ್ಹನಲಕ್ಖಣಾ ಚಾ"ತಿ। "ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಪಿಲಾಪನಲಕ್ಖಣಾ ಸತೀ"ತಿ? "ಸತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜಹೀನಪ್ಪಣೀತಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಧಮ್ಮೇ ಅಪಿಲಾಪೇತಿ 'ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ, ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ, ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ, ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ, ಇಮೇ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಅಯಂ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ, ಅಯಂ ಸಮಥೋ, ಅಯಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಅಯಂ ವಿಜ್ಜಾ, ಅಯಂ ವಿಮುತ್ತೀ'ತಿ। ತತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ ಸೇವಿತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಸೇವತಿ, ಅಸೇವಿತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ನ ಸೇವತಿ। ಭಜಿತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಭಜತಿ ಅಭಜಿತ್ತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ನ ಭಜತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಪಿಲಾಪನಲಕ್ಖಣಾ ಸತೀ"ತಿ।

"ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ರಾಜಾನಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಂ ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಯಸಂ ಸರಾಪೇತಿ 'ಏತ್ತಕಾ, ದೇವ, ತೇ ಹತ್ಥೀ, ಏತ್ತಕಾ ಅಸ್ಸಾ, ಏತ್ತಕಾ ರಥಾ, ಏತ್ತಕಾ ಪತ್ತೀ, ಏತ್ತಕಂ ಹಿರಞ್ಞಂ, ಏತ್ತಕಂ ಸುವಣ್ಣಂ, ಏತ್ತಕಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ, ತಂ ದೇವೋ ಸರತೂ'ತಿ ರಞ್ಞೋ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಅಪಿಲಾಪೇತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜಹೀನಪ್ಪಣೀತಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಧಮ್ಮೇ ಅಪಿಲಾಪೇತಿ 'ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ, ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ, ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ, ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ, ಇಮೇ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಅಯಂ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ, ಅಯಂ ಸಮಥೋ, ಅಯಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಅಯಂ ವಿಜ್ಜಾ, ಅಯಂ ವಿಮುತ್ತೀ'ತಿ। ತತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ ಸೇವಿತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಸೇವತಿ, ಅಸೇವಿತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ನ ಸೇವತಿ। ಭಜಿತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಭಜತಿ, ಅಭಜಿತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ನ ಭಜತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಪಿಲಾಪನಲಕ್ಖಣಾ ಸತೀ"ತಿ।

"ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ, ಉಪಗ್ಗಣ್ಹನಲಕ್ಖಣಾ ಸತೀ"ತಿ? "ಸತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಹಿತಾಹಿತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗತಿಯೋ ಸಮನ್ವೇತಿ 'ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಹಿತಾ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಹಿತಾ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಕಾರಾ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನುಪಕಾರಾ'ತಿ। ತತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ ಅಹಿತೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಪನುದೇತಿ, ಹಿತೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅನುಪಕಾರೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಪನುದೇತಿ, ಉಪಕಾರೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಗ್ಗಣ್ಹನಲಕ್ಖಣಾ ಸತೀ"ತಿ।

"ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪರಿಣಾಯಕರತನಂ ರಞ್ಞೋ ಹಿತಾಹಿತೇ ಜಾನಾತಿ 'ಇಮೇ ರಞ್ಞೋ ಹಿತಾ, ಇಮೇ ಅಹಿತಾ। ಇಮೇ ಉಪಕಾರಾ, ಇಮೇ ಅನುಪಕಾರಾ'ತಿ। ತತೋ ಅಹಿತೇ ಅಪನುದೇತಿ, ಹಿತೇ ಉಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅನುಪಕಾರೇ ಅಪನುದೇತಿ, ಉಪಕಾರೇ ಉಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಹಿತಾಹಿತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗತಿಯೋ ಸಮನ್ವೇತಿ 'ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಹಿತಾ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಹಿತಾ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಕಾರಾ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನುಪಕಾರಾ'ತಿ। ತತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ ಅಹಿತೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಪನುದೇತಿ, ಹಿತೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಅನುಪಕಾರೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಪನುದೇತಿ, ಉಪಕಾರೇ ದಮ್ಮೇ ಉಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಗ್ಗಣ್ಹನಲಕ್ಖಣಾ ಸತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ - 'ಸತಿಞ್ಚ ಖ್ವಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಂ ವದಾಮೀ'"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಸತಿಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ತೇರಸಮೋ।

೧೪. ಸಮಾಧಿಪಞ್ಹೋ

೧೪. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣೋ ಸಮಾಧೀ"ತಿ? "ಪಮುಖಲಕ್ಖಣೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮಾಧಿ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಸಮಾಧಿಪಮುಖಾ ಹೋನ್ತಿ ಸಮಾಧಿನಿನ್ನಾ ಸಮಾಧಿಪೋಣಾ ಸಮಾಧಿಪಬ್ಭಾರಾ"ತಿ।

"ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೂಟಾಗಾರಸ್ಸ ಯಾ ಯಾಚಿ ಗೋಪಾನಸಿಯೋ, ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಕೂಟಙ್ಗಮಾ ಹೋನ್ತಿ ಕೂಟನಿನ್ನಾ ಕೂಟಸಮೋಸರಣಾ, ಕೂಟಂ ತಾಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಸಮಾಧಿಪಮುಖಾ ಹೋನ್ತಿ ಸಮಾಧಿನಿನ್ನಾ ಸಮಾಧಿಪೋಣಾ ಸಮಾಧಿಪಬ್ಭಾರಾತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ರಾಜಾ ಚತುರಙ್ಗಿನಿಯಾ ಸೇನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಙ್ಗಾಮಂ ಓತರೇಯ್ಯ, ಸಬ್ಬಾವ ಸೇನಾ ಹತ್ಥೀ ಚ ಅಸ್ಸಾ ಚ ರಥಾ ಚ ಪತ್ತೀ ಚ ತಪ್ಪಮುಖಾ [ತಮ್ಪಮುಖಾ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)] ಭವೇಯ್ಯುಂ ತನ್ನಿನ್ನಾ ತಪ್ಪೋಣಾ ತಪ್ಪಬ್ಭಾರಾ ತಂ ಯೇವ ಅನುಪರಿಯಾಯೇಯ್ಯುಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಸಮಾಧಿಪಮುಖಾ ಹೋನ್ತಿ ಸಮಾಧಿನಿನ್ನಾ ಸಮಾಧಿಪೋಣಾ ಸಮಾಧಿಪಬ್ಭಾರಾ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಮುಖಲಕ್ಖಣೋ ಸಮಾಧಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ - "ಸಮಾಧಿಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಾವೇಥ, ಸಮಾಹಿತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಸಮಾಧಿಪಞ್ಹೋ ಚುದ್ದಸಮೋ।

೧೫. ಪಞ್ಞಾಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೧೫. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ? "ಪುಬ್ಬೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಯಾ ವುತ್ತಂ 'ಛೇದನಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ'ತಿ, ಅಪಿ ಚ ಓಭಾಸನಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ। "ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ, ಓಭಾಸನಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ? "ಪಞ್ಞಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮೇತಿ, ವಿಜ್ಜೋಭಾಸಂ ಜನೇತಿ, ಞಾಣಾಲೋಕಂ ವಿದಂಸೇತಿ, ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಪಾಕಟಾನಿ ಕರೋತಿ। ತತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ 'ಅನಿಚ್ಚ'ನ್ತಿ ವಾ 'ದುಕ್ಖ'ನ್ತಿ ವಾ 'ಅನತ್ತಾ'ತಿ ವಾ ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ।

"ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಅನ್ಧಕಾರೇ ಗೇಹೇ ಪದೀಪಂ ಪವೇಸೇಯ್ಯ, ಪವಿಟ್ಠೋ ಪದೀಪೋ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮೇತಿ, ಓಭಾಸಂ ಜನೇತಿ, ಆಲೋಕಂ ವಿದಂಸೇತಿ, ರೂಪಾನಿ ಪಾಕಟಾನಿ ಕರೋತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮೇತಿ, ವಿಜ್ಜೋಭಾಸಂ ಜನೇತಿ, ಞಾಣಾಲೋಕಂ ವಿದಂಸೇತಿ, ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಪಾಕಟಾನಿ ಕರೋತಿ। ತತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ 'ಅನಿಚ್ಚ'ನ್ತಿ ವಾ 'ದುಕ್ಖ'ನ್ತಿ ವಾ 'ಅನತ್ತಾ'ತಿ ವಾ ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಓಭಾಸನಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಪಞ್ಞಾಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ಪನ್ನರಸಮೋ।

೧೬. ನಾನಾಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕಕಿಚ್ಚಅಭಿನಿಪ್ಫಾದನಪಞ್ಹೋ

೧೬. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾನಾ ಸನ್ತಾ ಏಕಂ ಅತ್ಥಂ ಅಭಿನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತೀ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾನಾ ಸನ್ತಾ ಏಕಂ ಅತ್ಥಂ ಅಭಿನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಿ, ಕಿಲೇಸೇ ಹನನ್ತೀ”ತಿ।

“ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾನಾ ಸನ್ತಾ ಏಕಂ ಅತ್ಥಂ ಅಭಿನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಿ, ಕಿಲೇಸೇ ಹನನ್ತಿ? ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೇನಾ ನಾನಾ ಸನ್ತಾ ಹತ್ಥೀ ಚ ಅಸ್ಸಾ ಚ ರಥಾ ಚ ಪತ್ತೀ ಚ ಏಕಂ ಅತ್ಥಂ ಅಭಿನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಿ, ಸಙ್ಗಾಮೇ ಪರಸೇನಂ ಅಭಿವಿಜಿನನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾನಾ ಸನ್ತಾ ಏಕಂ ಅತ್ಥಂ ಅಭಿನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಿ, ಕಿಲೇಸೇ ಹನನ್ತೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ನಾನಾಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕಕಿಚ್ಚಅಭಿನಿಪ್ಫಾದನಪಞ್ಹೋ ಸೋಳಸಮೋ।

ಮಹಾವಗ್ಗೋ ಪಠಮೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ಸೋಳಸ ಪಞ್ಹಾ।

೨. ಅದ್ಧಾನವಗ್ಗೋ

೧. ಧಮ್ಮಸನ್ತತಿಪಞ್ಹೋ

೧. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ಏವ ಸೋ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞೋ”ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ “ನ ಚ ಸೋ, ನ ಚ ಅಞ್ಞೋ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಾ ತ್ವಂ ದಹರೋ ತರುಣೋ ಮನ್ದೋ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕೋ ಅಹೋಸಿ, ಸೋ ಯೇವ ತ್ವಂ ಏತರಹಿ ಮಹನ್ತೋ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಞ್ಞೋ ಸೋ ದಹರೋ ತರುಣೋ ಮನ್ದೋ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕೋ ಅಹೋಸಿ, ಅಞ್ಞೋ ಅಹಂ ಏತರಹಿ ಮಹನ್ತೋ”ತಿ। “ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾತಾತಿಪಿ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಪಿತಾತಿಪಿ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಆಚರಿಯೋತಿಪಿ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸಿಪ್ಪವಾತಿಪಿ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸೀಲವಾತಿಪಿ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಪಞ್ಞವಾತಿಪಿ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಞ್ಞಾ ಏವ ಕಲಲಸ್ಸ ಮಾತಾ, ಅಞ್ಞಾ ಅಬ್ಬುದಸ್ಸ ಮಾತಾ, ಅಞ್ಞಾ ಪೇಸಿಯಾ ಮಾತಾ, ಅಞ್ಞಾ ಘನಸ್ಸ ಮಾತಾ, ಅಞ್ಞಾ ಖುದ್ದಕಸ್ಸ ಮಾತಾ, ಅಞ್ಞಾ ಮಹನ್ತಸ್ಸ ಮಾತಾ, ಅಞ್ಞೋ ಸಿಪ್ಪಂ ಸಿಕ್ಖತಿ, ಅಞ್ಞೋ ಸಿಕ್ಖಿತೋ ಭವತಿ, ಅಞ್ಞೋ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಹತ್ಥಪಾದಾ ಛಿಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ। ತ್ವಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಕಿಂ ವದೇಯ್ಯಾಸೀ”ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ “ಅಹಞ್ಞೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಹರೋ ಅಹೋಸಿಂ ತರುಣೋ ಮನ್ದೋ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕೋ, ಅಹಞ್ಞೇವ ಏತರಹಿ ಮಹನ್ತೋ, ಇಮಮೇವ ಕಾಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಏಕಸಙ್ಗಹಿತಾ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಪದೀಪಂ ಪದೀಪೇಯ್ಯ, ಕಿಂ ಸೋ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಪದೀಪೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಪದೀಪೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಾ ಪುರಿಮೇ ಯಾಮೇ ಅಚ್ಚಿ, ಸಾ ಮಜ್ಝಿಮೇ ಯಾಮೇ ಅಚ್ಚೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಯಾ ಮಜ್ಝಿಮೇ ಯಾಮೇ ಅಚ್ಚಿ, ಸಾ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಯಾಮೇ ಅಚ್ಚೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಞ್ಞೋ ಸೋ ಅಹೋಸಿ ಪುರಿಮೇ ಯಾಮೇ ಪದೀಪೋ, ಅಞ್ಞೋ ಮಜ್ಝಿಮೇ ಯಾಮೇ ಪದೀಪೋ, ಅಞ್ಞೋ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಯಾಮೇ ಪದೀಪೋ”ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ, ತಂ ಯೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಪದೀಪಿತೋ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಧಮ್ಮಸನ್ತತಿ ಸನ್ದಹತಿ, ಅಞ್ಞೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಞ್ಞೋ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ವಿಯ ಸನ್ದಹತಿ, ತೇನ ನ ಚ ಸೋ, ನ ಚ ಅಞ್ಞೋ, ಪುರಿಮವಿಞ್ಞಾಣೇ ಪಚ್ಛಿಮವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೀರಂ ದುಯ್ಹಮಾನಂ ಕಾಲನ್ತರೇನ ದಧಿ ಪರಿವತ್ತೇಯ್ಯ, ದಧಿತೋ ನವನೀತಂ, ನವನೀತತೋ ಘತಂ ಪರಿವತ್ತೇಯ್ಯ, ಯೋ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ಯಂ ಯೇವ ಖೀರಂ ತಂ ಯೇವ ದಧಿ, ಯಂ ಯೇವ ದಧಿ ತಂ ಯೇವ ನವನೀತಂ, ಯಂ ಯೇವ ನವನೀತಂ ತಂ ಯೇವ ಘತ’ನ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವದಮಾನೋ ವದೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ, ತಂಯೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಮ್ಭೂತ”ನ್ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಧಮ್ಮಸನ್ತತಿ ಸನ್ದಹತಿ, ಅಞ್ಞೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಞ್ಞೋ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ವಿಯ ಸನ್ದಹತಿ, ತೇನ ನ ಚ ಸೋ, ನ ಚ ಅಞ್ಞೋ, ಪುರಿಮವಿಞ್ಞಾಣೇ ಪಚ್ಛಿಮವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಧಮ್ಮಸನ್ತತಿಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಪಟಿಸನ್ದಹನಪಞ್ಹೋ

೨. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ಜಾನಾತಿ ಸೋ ‘ನ ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ಜಾನಾತಿ ಸೋ ‘ನ ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ। “ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ, ಜಾನಾತೀ”ತಿ? “ಯೋ ಹೇತು ಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಟಿಸನ್ದಹನಾಯ, ತಸ್ಸ ಹೇತುಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಉಪರಮಾ ಜಾನಾತಿ ಸೋ ‘ನ ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಾಮೀ’”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಸ್ಸಕೋ ಗಹಪತಿಕೋ ಕಸಿತ್ವಾ ಚ ವಪಿತ್ವಾ ಚ ಧಞ್ಞಾಗಾರಂ ಪರಿಪೂರೇಯ್ಯ। ಸೋ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ನೇವ ಕಸ್ಸೇಯ್ಯ ನ ವಪ್ಪೇಯ್ಯ, ಯಥಾಸಮ್ಭತಞ್ಚ ಧಞ್ಞಂ ಪರಿಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ ವಾ ವಿಸಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯಂ ವಾ ಕರೇಯ್ಯ, ಜಾನೇಯ್ಯ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಸ್ಸಕೋ ಗಹಪತಿಕೋ ‘ನ ಮೇ ಧಞ್ಞಾಗಾರಂ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸತೀ’ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಜಾನೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಕಥಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ಯೋ ಹೇತು ಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಧಞ್ಞಾಗಾರಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಣಾಯ, ತಸ್ಸ ಹೇತುಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಉಪರಮಾ ಜಾನಾತಿ ‘ನ ಮೇ ಧಞ್ಞಾಗಾರಂ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸತೀ’”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಹೇತು ಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಪಟಿಸನ್ದಹನಾಯ, ತಸ್ಸ ಹೇತುಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಉಪರಮಾ ಜಾನಾತಿ ಸೋ ‘ನ ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಪಟಿಸನ್ದಹನಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಞಾಣಪಞ್ಞಾಪಞ್ಹೋ

೩. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಸ್ಸ ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಸ್ಸ ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ”ತಿ। “ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಯಞ್ಞೇವ ಞಾಣಂ ಸಾ ಯೇವ ಪಞ್ಞಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಞ್ಞೇವ ಞಾಣಂ ಸಾ ಯೇವ ಪಞ್ಞಾ”ತಿ। “ಯಸ್ಸ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ತಞ್ಞೇವ ಞಾಣಂ ಸಾ ಯೇವ ಪಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಕಿಂ ಸಮ್ಮುಯ್ಹೇಯ್ಯ ಸೋ, ಉದಾಹು ನ ಸಮ್ಮುಯ್ಹೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ಕತ್ಥಚಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಮುಯ್ಹೇಯ್ಯ, ಕತ್ಥಚಿ ನ ಸಮ್ಮುಯ್ಹೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಕುಹಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಮ್ಮುಯ್ಹೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ಅಞ್ಞಾತಪುಬ್ಬೇಸು ವಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಿಪ್ಪಟ್ಠಾನೇಸು, ಅಗತಪುಬ್ಬಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ, ಅಸ್ಸುತಪುಬ್ಬಾಯ ವಾ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಮುಯ್ಹೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಕುಹಿಂ ನ ಸಮ್ಮುಯ್ಹೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ಯಂ ಖೋ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಕತಂ ‘ಅನಿಚ್ಚ’ನ್ತಿ ವಾ ‘ದುಕ್ಖ’ನ್ತಿ ವಾ ‘ಅನತ್ತಾ’ತಿ ವಾ, ತಹಿಂ ನ ಸಮ್ಮುಯ್ಹೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಮೋಹೋ ಪನಸ್ಸ, ಭನ್ತೇ, ಕುಹಿಂ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ? “ಮೋಹೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಞಾಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತೇ ತತ್ಥೇವ ನಿರುಜ್ಝತೀ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಅನ್ಧಕಾರಗೇಹೇ ಪದೀಪಂ ಆರೋಪೇಯ್ಯ, ತತೋ ಅನ್ಧಕಾರೋ ನಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯ, ಆಲೋಕೋ ಪಾತುಭವೇಯ್ಯ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಞಾಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಮತ್ತೇ ಮೋಹೋ ತತ್ಥೇವ ನಿರುಜ್ಝತೀ”ತಿ।

“ಪಞ್ಞಾ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಕುಹಿಂ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ? “ಪಞ್ಞಾಪಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕಿಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಯಂ ಪನ ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಕತಂ ‘ಅನಿಚ್ಚ’ನ್ತಿ ವಾ ‘ದುಕ್ಖ’ನ್ತಿ ವಾ ‘ಅನತ್ತಾ’ತಿ ವಾ, ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಪನೇತಂ ಬ್ರೂಸಿ ‘ಪಞ್ಞಾ ಸಕಿಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಯಂ ಪನ ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಕತಂ ‘ಅನಿಚ್ಚ’ನ್ತಿ ವಾ ‘ದುಕ್ಖ’ನ್ತಿ ವಾ ‘ಅನತ್ತಾ’ತಿ ವಾ, ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ’ತಿ, ತಸ್ಸ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ ರತ್ತಿಂ ಲೇಖಂ ಪೇಸೇತುಕಾಮೋ ಲೇಖಕಂ ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇತ್ವಾ ಪದೀಪಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಲೇಖಂ ಲಿಖಾಪೇಯ್ಯ, ಲಿಖಿತೇ ಪನ ಲೇಖೇ ಪದೀಪಂ ವಿಜ್ಝಾಪೇಯ್ಯ, ವಿಜ್ಝಾಪಿತೇಪಿ ಪದೀಪೇ ಲೇಖಂ ನ ವಿನಸ್ಸೇಯ್ಯ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಞಾ ಸಕಿಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಯಂ ಪನ ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಕತಂ ‘ಅನಿಚ್ಚ’ನ್ತಿ ವಾ ‘ದುಕ್ಖ’ನ್ತಿ ವಾ ‘ಅನತ್ತಾ’ತಿ ವಾ, ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರತ್ಥಿಮೇಸು ಜನಪದೇಸು ಮನುಸ್ಸಾ ಅನುಘರಂ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚ ಉದಕಘಟಕಾನಿ ಠಪೇನ್ತಿ ಆಲಿಮ್ಪನಂ ವಿಜ್ಝಾಪೇತುಂ, ಘರೇ ಪದಿತ್ತೇ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಉದಕಘಟಕಾನಿ ಘರಸ್ಸೂಪರಿ ಖಿಪನ್ತಿ, ತತೋ ಅಗ್ಗಿ ವಿಜ್ಝಾಯತಿ, ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಏವಂ ಹೋತಿ ‘ಪುನ ತೇಹಿ ಘಟೇಹಿ ಘಟಕಿಚ್ಚಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ’”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಲಂ ತೇಹಿ ಘಟೇಹಿ, ಕಿಂ ತೇಹಿ ಘಟೇಹೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಚ ಉದಕಘಟಕಾನಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ಯಥಾ ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ, ಏವಂ ಯೋಗಾವಚರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಅಗ್ಗಿ, ಏವಂ ಕಿಲೇಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಉದಕಘಟಕೇಹಿ ಅಗ್ಗಿ ವಿಜ್ಝಾಪೀಯತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಕಿಲೇಸಾ ವಿಜ್ಝಾಪಿಯನ್ತಿ, ವಿಜ್ಝಾಪಿತಾಪಿ ಕಿಲೇಸಾ ನ ಪುನ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಞಾ ಸಕಿಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಯಂ ಪನ ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಕತಂ ‘ಅನಿಚ್ಚ’ನ್ತಿ ವಾ ‘ದುಕ್ಖ’ನ್ತಿ ವಾ ‘ಅನತ್ತಾ’ತಿ ವಾ, ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಜ್ಜೋ ಪಞ್ಚಮೂಲಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಿಲಾನಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಾನಿ ಪಞ್ಚಮೂಲಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ಪಿಸಿತ್ವಾ [ಪಿಂಸಿತ್ವಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಗಿಲಾನಕಂ ಪಾಯೇಯ್ಯ, ತೇಹಿ ಚ ದೋಸಾ ನಿದ್ಧಮೇಯ್ಯುಂ, ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ವೇಜ್ಜಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತಿ ‘ಪುನ ತೇಹಿ ಪಞ್ಚಮೂಲಭೇಸಜ್ಜೇಹಿ ಭೇಸಜ್ಜಕಿಚ್ಚಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ’”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಲಂ ತೇಹಿ ಪಞ್ಚಮೂಲಭೇಸಜ್ಜೇಹಿ, ಕಿಂ ತೇಹಿ ಪಞ್ಚಮೂಲಭೇಸಜ್ಜೇಹೀ”ತಿ? “ಯಥಾ,

ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಚಮೂಲಭೇಸಜ್ಜಾನಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಯಥಾ ವೇಜ್ಜೋ, ಏವಂ ಯೋಗಾವಚರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಬ್ಯಾಧಿ, ಏವಂ ಕಿಲೇಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಬ್ಯಾಧಿತೋ ಪುರಿಸೋ, ಏವಂ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಪಞ್ಚಮೂಲಭೇಸಜ್ಜೇಹಿ ಗಿಲಾನಸ್ಸ ದೋಸಾ ನಿದ್ಧನ್ತಾ, ದೋಸೇ ನಿದ್ಧನ್ತೇ ಗಿಲಾನೋ ಅರೋಗೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಕಿಲೇಸಾ ನಿದ್ಧಮೀಯನ್ತಿ, ನಿದ್ಧಮಿತಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ ನ ಪುನ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಞಾ ಸಕಿಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಯಂ ಪನ ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಕತಂ 'ಅನಿಚ್ಚ'ನ್ತಿ ವಾ 'ದುಕ್ಖ'ನ್ತಿ ವಾ 'ಅನತ್ತಾ'ತಿ ವಾ, ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಙ್ಗಾಮಾವಚರೋ ಯೋಧೋ ಪಞ್ಚ ಕಣ್ಡಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗಾಮಂ ಓತರೇಯ್ಯ ಪರಸೇನಂ ವಿಜೇತುಂ, ಸೋ ಸಙ್ಗಾಮಗತೋ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಕಣ್ಡಾನಿ ಖಿಪೇಯ್ಯ, ತೇಹಿ ಚ ಪರಸೇನಾ ಭಿಜ್ಜೇಯ್ಯ , ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ಸಙ್ಗಾಮಾವಚರಸ್ಸ ಯೋಧಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತಿ 'ಪುನ ತೇಹಿ ಕಣ್ಡೇಹಿ ಕಣ್ಡಕಿಚ್ಚಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ'"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಲಂ ತೇಹಿ ಕಣ್ಡೇಹಿ, ಕಿಂ ತೇಹಿ ಕಣ್ಡೇಹೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಚ ಕಣ್ಡಾನಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಙ್ಗಾಮಾವಚರೋ ಯೋಧೋ, ಏವಂ ಯೋಗಾವಚರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಪರಸೇನಾ, ಏವಂ ಕಿಲೇಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಣ್ಡೇಹಿ ಪರಸೇನಾ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಕಿಲೇಸಾ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಭಗ್ಗಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ ನ ಪುನ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಞಾ ಸಕಿಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಯಂ ಪನ ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಕತಂ 'ಅನಿಚ್ಚ'ನ್ತಿ ವಾ 'ದುಕ್ಖ'ನ್ತಿ ವಾ 'ಅನತ್ತಾ'ತಿ ವಾ, ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಞಾಣಪಞ್ಞಾಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಪಟಿಸನ್ದಹನಪುಗ್ಗಲವೇದಿಯನಪಞ್ಹೋ

೪. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ವೇದೇತಿ ಸೋ ಕಿಞ್ಚಿ ದುಕ್ಖಂ ವೇದನ"ನ್ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ "ಕಿಞ್ಚಿ ವೇದೇತಿ, ಕಿಞ್ಚಿ ನ ವೇದೇತೀ"ತಿ। "ಕಿಂ ವೇದೇತಿ, ಕಿಂ ನ ವೇದೇತೀ"ತಿ? "ಕಾಯಿಕಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇದನಂ ವೇದೇತಿ, ಚೇತಸಿಕಂ ವೇದನಂ ನ ವೇದೇತೀ"ತಿ। "ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಾಯಿಕಂ ವೇದನಂ ವೇದೇತಿ, ಕಥಂ ಚೇತಸಿಕಂ ವೇದನಂ ನ ವೇದೇತೀ"ತಿ? "ಯೋ ಹೇತು ಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಕಾಯಿಕಾಯ ದುಕ್ಖವೇದನಾಯ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ತಸ್ಸ ಹೇತುಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಅನುಪರಮಾ ಕಾಯಿಕಂ ದುಕ್ಖವೇದನಂ ವೇದೇತಿ, ಯೋ ಹೇತು ಯೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಚೇತಸಿಕಾಯ ದುಕ್ಖವೇದನಾಯ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ತಸ್ಸ ಹೇತುಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಉಪರಮಾ ಚೇತಸಿಕಂ ದುಕ್ಖವೇದನಂ ನ ವೇದೇತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ – 'ಸೋ ಏಕಂ ವೇದನಂ ವೇದೇತಿ ಕಾಯಿಕಂ ನ ಚೇತಸಿಕ'"ನ್ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ದುಕ್ಖಂ ವೇದನಂ ವೇದೇತಿ, ಕಸ್ಮಾ ಸೋ ನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತೀ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹತೋ ಅನುನಯೋ ವಾ ಪಟಿಘೋ ವಾ, ನ ಚ ಅರಹನ್ತೋ ಅಪಕ್ಕಂ ಪಾತೇನ್ತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಆಗಮೇನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ –

"'ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಮರಣಂ, ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಜೀವಿತಂ।
ಕಾಲಞ್ಚ ಪಟಿಕಙ್ಖಾಮಿ, ನಿಬ್ಬಿಸಂ ಭತಕೋ ಯಥಾ॥

‘‘‘ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಮರಣಂ, ನಾಭಿನನ್ದಾಮಿ ಜೀವಿತಂ।
ಕಾಲಞ್ಚ ಪಟಿಕಙ್ಖಾಮಿ, ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಪತಿಸ್ಸತೋ’’’ತಿ॥

‘‘ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ’’ತಿ [ಪಸ್ಸ ಥೇರಗಾ॰ ೬೫೪]।

ಪಟಿಸನ್ದಹನಪುಗ್ಗಲವೇದಿಯನಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ವೇದನಾಪಞ್ಹೋ

೫. ರಾಜಾ ಆಹ ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸುಖಾ ವೇದನಾ ಕುಸಲಾ ವಾ ಅಕುಸಲಾ ವಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ವಾ’’ತಿ? ‘‘ಸಿಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ’’ತಿ। ‘‘ಯದಿ, ಭನ್ತೇ, ಕುಸಲಾ ನ ದುಕ್ಖಾ, ಯದಿ ದುಕ್ಖಾ ನ ಕುಸಲಾ, ಕುಸಲಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ’’ತಿ। ‘‘ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಹತ್ಥೇ ತತ್ತಂ ಅಯೋಗುಳಂ ನಿಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ದುತಿಯೇ ಹತ್ಥೇ ಸೀತಂ ಹಿಮಪಿಣ್ಡಂ ನಿಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಭೋಪಿ ತೇ ದಹೇಯ್ಯು’’ನ್ತಿ? ‘‘ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಉಭೋಪಿ ತೇ ದಹೇಯ್ಯು’’ನ್ತಿ। ‘‘ಕಿಂ ನು ಖೋ, ತೇ ಮಹಾರಾಜ, ಉಭೋಪಿ ಉಣ್ಹಾ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಕಿಂ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಭೋಪಿ ಸೀತಲಾ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹಂ ಯದಿ ತತ್ತಂ ದಹತಿ, ನ ಚ ತೇ ಉಭೋಪಿ ಉಣ್ಹಾ, ತೇನ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯದಿ ಸೀತಲಂ ದಹತಿ, ನ ಚ ತೇ ಉಭೋಪಿ ಸೀತಲಾ, ತೇನ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಭೋಪಿ ದಹನ್ತಿ, ನ ಚ ತೇ ಉಭೋಪಿ ಉಣ್ಹಾ, ನ ಚ ತೇ ಉಭೋಪಿ ಸೀತಲಾ? ಏಕಂ ಉಣ್ಹಂ, ಏಕಂ ಸೀತಲಂ, ಉಭೋಪಿ ತೇ ದಹನ್ತಿ, ತೇನ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ’’ತಿ। ‘‘ನಾಹಂ ಪಟಿಬಲೋ ತಯಾ ವಾದಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ, ಸಾಧು ಅತ್ಥಂ ಜಪ್ಪೇಹೀ’’ತಿ। ತತೋ ಥೇರೋ ಅಭಿಧಮ್ಮಸಂಯುತ್ತಾಯ ಕಥಾಯ ರಾಜಾನಂ ಮಿಲಿನ್ದಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಸಿ –

‘‘ಛಯಿಮಾನಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಗೇಹನಿಸ್ಸಿತಾನಿ ಸೋಮನಸ್ಸಾನಿ, ಛ ನೇಕ್ಖಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಾನಿ ಸೋಮನಸ್ಸಾನಿ, ಛ ಗೇಹನಿಸ್ಸಿತಾನಿ ದೋಮನಸ್ಸಾನಿ, ಛ ನೇಕ್ಖಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಾನಿ ದೋಮನಸ್ಸಾನಿ, ಛ ಗೇಹನಿಸ್ಸಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಛ ನೇಕ್ಖಮ್ಮನಿಸ್ಸಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ, ಇಮಾನಿ ಛ ಛಕ್ಕಾನಿ, ಅತೀತಾಪಿ ಛತ್ತಿಂಸವಿಧಾ ವೇದನಾ, ಅನಾಗತಾಪಿ ಛತ್ತಿಂಸವಿಧಾ ವೇದನಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾಪಿ ಛತ್ತಿಂಸವಿಧಾ ವೇದನಾ, ತದೇಕಜ್ಝಂ ಅಭಿಸಞ್ಞುಹಿತ್ವಾ ಅಭಿಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಸತಂ ವೇದನಾ ಹೋನ್ತೀ’’ತಿ।

‘‘ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ’’ತಿ।

ವೇದನಾಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ನಾಮರೂಪಏಕತ್ತನಾನತ್ತಪಞ್ಹೋ

೬. ರಾಜಾ ಆಹ ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೋ ಪಟಿಸನ್ದಹತೀ’’ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ ‘‘ನಾಮರೂಪಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಟಿಸನ್ದಹತೀ’’ತಿ। ‘‘ಕಿಂ ಇಮಂ ಯೇವ ನಾಮರೂಪಂ ಪಟಿಸನ್ದಹತೀ’’ತಿ? ‘‘ನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಂ ಯೇವ ನಾಮರೂಪಂ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ಇಮಿನಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾಮರೂಪೇನ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಸೋಭನಂ ವಾ ಪಾಪಕಂ ವಾ, ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಅಞ್ಞಂ ನಾಮರೂಪಂ ಪಟಿಸನ್ದಹತೀ’’ತಿ। ‘‘ಯದಿ, ಭನ್ತೇ, ನ ಇಮಂ ಯೇವ ನಾಮರೂಪಂ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ನನು ಸೋ ಮುತ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀ’’ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ ‘‘ಯದಿ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹೇಯ್ಯ, ಮುತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಮುತ್ತೋ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀ’’ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಮ್ಬಂ ಅವಹರೇಯ್ಯ, ತಮೇನಂ ಅಮ್ಬಸಾಮಿಕೋ ಗಹೇತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ ‘ಇಮಿನಾ ದೇವ ಪುರಿಸೇನ ಮಯ್ಹಂ ಅಮ್ಬಾ ಅವಹಟಾ’ತಿ, ಸೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ನಾಹಂ, ದೇವ, ಇಮಸ್ಸ ಅಮ್ಬೇ ಅವಹರಾಮಿ, ಅಞ್ಞೇ ತೇ ಅಮ್ಬಾ, ಯೇ ಇಮಿನಾ ರೋಪಿತಾ, ಅಞ್ಞೇ ತೇ ಅಮ್ಬಾ, ಯೇ ಮಯಾ ಅವಹಟಾ, ನಾಹಂ ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ’ತಿ। ಕಿಂ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ”ತಿ? “ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ, ಪುರಿಮಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಬಂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಅಮ್ಬೇನ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಿನಾ ನಾಮರೂಪೇನ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಸೋಭನಂ ವಾ ಪಾಪಕಂ ವಾ, ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಅಞ್ಞಂ ನಾಮರೂಪಂ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಮುತ್ತೋ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸಾಲಿಂ ಅವಹರೇಯ್ಯ…ಪೇ॰… ಉಚ್ಛುಂ ಅವಹರೇಯ್ಯ…ಪೇ॰… ಯಥಾ ಮಹಾರಾಜ ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ ಹೇಮನ್ತಕಾಲೇ ಅಗ್ಗಿಂ ಜಾಲೇತ್ವಾ ವಿಸಿಬ್ಬೇತ್ವಾ [ವಿಸೀವೇತ್ವಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅವಿಜ್ಝಾಪೇತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮೇಯ್ಯ, ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಅಗ್ಗಿ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಖೇತ್ತಂ ಡಹೇಯ್ಯ [ಉಪಡಹೇಯ್ಯ (ಕ॰)], ತಮೇನಂ ಖೇತ್ತಸಾಮಿಕೋ ಗಹೇತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ ‘ಇಮಿನಾ, ದೇವ, ಪುರಿಸೇನ ಮಯ್ಹಂ ಖೇತ್ತಂ ದಡ್ಢ’ನ್ತಿ। ಸೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ನಾಹಂ, ದೇವ, ಇಮಸ್ಸ ಖೇತ್ತಂ ಝಾಪೇಮಿ, ಅಞ್ಞೋ ಸೋ ಅಗ್ಗಿ, ಯೋ ಮಯಾ ಅವಿಜ್ಝಾಪಿತೋ, ಅಞ್ಞೋ ಸೋ ಅಗ್ಗಿ, ಯೇನಿಮಸ್ಸ ಖೇತ್ತಂ ದಡ್ಢಂ, ನಾಹಂ ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ’ತಿ। ಕಿಂ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ”ತಿ? “ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ, ಪುರಿಮಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಗ್ಗಿಂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಅಗ್ಗಿನಾ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಿನಾ ನಾಮರೂಪೇನ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಸೋಭನಂ ವಾ ಪಾಪಕಂ ವಾ, ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಅಞ್ಞಂ ನಾಮರೂಪಂ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಮುತ್ತೋ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಪದೀಪಂ ಆದಾಯ ಪಾಸಾದಂ ಅಭಿರೂಹಿತ್ವಾ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ, ಪದೀಪೋ ಝಾಯಮಾನೋ ತಿಣಂ ಝಾಪೇಯ್ಯ, ತಿಣಂ ಝಾಯಮಾನಂ ಘರಂ ಝಾಪೇಯ್ಯ, ಘರಂ ಝಾಯಮಾನಂ ಗಾಮಂ ಝಾಪೇಯ್ಯ, ಗಾಮಜನೋ ತಂ ಪುರಿಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ಕಿಸ್ಸ ತ್ವಂ, ಭೋ ಪುರಿಸ, ಗಾಮಂ ಝಾಪೇಸೀ’ತಿ, ಸೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ನಾಹಂ, ಭೋ, ಗಾಮಂ ಝಾಪೇಮಿ, ಅಞ್ಞೋ ಸೋ ಪದೀಪಗ್ಗಿ, ಯಸ್ಸಾಹಂ ಆಲೋಕೇನ ಭುಞ್ಜಿಂ, ಅಞ್ಞೋ ಸೋ ಅಗ್ಗಿ, ಯೇನ ಗಾಮೋ ಝಾಪಿತೋ’ತಿ, ತೇ ವಿವದಮಾನಾ ತವ ಸನ್ತಿಕೇ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಕಸ್ಸ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಟ್ಟಂ [ಅತ್ಥಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಧಾರೇಯ್ಯಾಸೀ”ತಿ? “ಗಾಮಜನಸ್ಸ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕಿಂ ಕಾರಣಾ”ತಿ? “ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ಚ ತತೋ ಏವ ಸೋ ಅಗ್ಗಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಞ್ಞಂ ಮಾರಣನ್ತಿಕಂ ನಾಮರೂಪಂ, ಅಞ್ಞಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸ್ಮಿಂ ನಾಮರೂಪಂ, ಅಪಿ ಚ ತತೋ ಯೇವ ತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ನ ಮುತ್ತೋ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ದಹರಿಂ ದಾರಿಕಂ ವಾರೇತ್ವಾ ಸುಙ್ಕಂ ದತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮೇಯ್ಯ। ಸಾ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ಮಹತೀ ಅಸ್ಸ ವಯಪ್ಪತ್ತಾ, ತತೋ ಅಞ್ಞೋ ಪುರಿಸೋ ಸುಙ್ಕಂ ದತ್ವಾ ವಿವಾಹಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಇತರೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಮೇ ತ್ವಂ, ಅಮ್ಭೋ ಪುರಿಸ, ಭರಿಯಂ ನೇಸೀ’ತಿ? ಸೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ನಾಹಂ ತವ ಭರಿಯಂ ನೇಮಿ, ಅಞ್ಞಾ ಸಾ ದಾರಿಕಾ ದಹರೀ ತರುಣೀ, ಯಾ ತಯಾ ವಾರಿತಾ ಚ ದಿನ್ನಸುಙ್ಕಾ ಚ, ಅಞ್ಞಾಯಂ ದಾರಿಕಾ ಮಹತೀ ವಯಪ್ಪತ್ತಾ ಮಯಾ ವಾರಿತಾ ಚ ದಿನ್ನಸುಙ್ಕಾ ಚಾ’ತಿ, ತೇ ವಿವದಮಾನಾ ತವ ಸನ್ತಿಕೇ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ। ಕಸ್ಸ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಟ್ಟಂ ಧಾರೇಯ್ಯಾಸೀ”ತಿ? “ಪುರಿಮಸ್ಸ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕಿಂ ಕಾರಣಾ”ತಿ? “ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ಚ

ತತೋ ಯೇವ ಸಾ ಮಹತೀ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಞ್ಞಂ ಮಾರಣನ್ತಿಕಂ ನಾಮರೂಪಂ, ಅಞ್ಞಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸ್ಮಿಂ ನಾಮರೂಪಂ, ಅಪಿ ಚ ತತೋ ಯೇವ ತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ನಪರಿಮುತ್ತೋ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಗೋಪಾಲಕಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಖೀರಘಟಂ ಕಿಣಿತ್ವಾ ತಸ್ಸೇವ ಹತ್ಥೇ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮೇಯ್ಯ 'ಸ್ವೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ, ತಂ ಅಪರಜ್ಜು ದಧಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಸೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ 'ದೇಹಿ ಮೇ ಖೀರಘಟ'ನ್ತಿ। ಸೋ ದಧಿಂ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ। ಇತರೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ 'ನಾಹಂ ತವ ಹತ್ಥತೋ ದಧಿಂ ಕಿಣಾಮಿ, ದೇಹಿ ಮೇ ಖೀರಘಟ'ನ್ತಿ। ಸೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ 'ಅಜಾನತೋ ತೇ ಖೀರಂ ದಧಿಭೂತ'ನ್ತಿ ತೇ ವಿವದಮಾನಾ ತವ ಸನ್ತಿಕೇ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಕಸ್ಸ ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಅಟ್ಟಂ ಧಾರೇಯ್ಯಾಸೀ"ತಿ? "ಗೋಪಾಲಕಸ್ಸ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಂ ಕಾರಣಾ"ತಿ? "ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ಚ ತತೋ ಯೇವ ತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತ"ನ್ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಞ್ಞಂ ಮಾರಣನ್ತಿಕಂ ನಾಮರೂಪಂ, ಅಞ್ಞಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಸ್ಮಿಂ ನಾಮರೂಪಂ, ಅಪಿ ಚ ತತೋ ಯೇವ ತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ನ ಪರಿಮುತ್ತೋ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ನಾಮರೂಪಏಕತ್ತನಾನತ್ತಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಥೇರಪಟಿಸನ್ಧಹನಾಪಟಿಸನ್ಧಹನಪಞ್ಹೋ

೭. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತ್ವಂ ಪನ ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ? "ಅಲಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿಂ ತೇ ತೇನ ಪುಚ್ಛಿತೇನ, ನನು ಮಯಾ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ಅಕ್ಖಾತಂ 'ಸಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಉಪಾದಾನೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ , ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸಚೇ ಅನುಪಾದಾನೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ, ನ ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಾಮೀ'"ತಿ।

"ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ರಞ್ಞೋ ಅಧಿಕಾರಂ ಕರೇಯ್ಯ। ರಾಜಾ ತುಟ್ಠೋ ಅಧಿಕಾರಂ ದದೇಯ್ಯ, ಸೋ ತೇನ ಅಧಿಕಾರೇನ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತೋ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ ಪರಿಚರೇಯ್ಯ, ಸೋ ಚೇ ಜನಸ್ಸ ಆರೋಚೇಯ್ಯ 'ನ ಮೇ ರಾಜಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಕರೋತೀ' ತಿ। ಕಿಂ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಯುತ್ತಕಾರೀ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ , ಕಿಂ ತೇ ತೇನ ಪುಚ್ಛಿತೇನ, ನನು ಮಯಾ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ಅಕ್ಖಾತಂ 'ಸಚೇ ಸಉಪಾದಾನೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ, ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸಚೇ ಅನುಪಾದಾನೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ, ನ ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಾಮೀ'"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಥೇರಪಟಿಸನ್ಧಹನಾಪಟಿಸನ್ಧಹನಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ನಾಮರೂಪಪಟಿಸನ್ಧಹನಪಞ್ಹೋ

೮. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಪನೇತಂ ಬ್ರೂಸಿ 'ನಾಮರೂಪ'ನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಕತಮಂ ನಾಮಂ, ಕತಮಂ ರೂಪ"ನ್ತಿ। "ಯಂ ತತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಓಳಾರಿಕಂ, ಏತಂ ರೂಪಂ, ಯೇ ತತ್ಥ ಸುಖುಮಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಏತಂ ನಾಮ"ನ್ತಿ। "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ನಾಮಂ ಯೇವ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ರೂಪಂ ಯೇವ ವಾ"ತಿ? "ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪನಿಸ್ಸಿತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕತೋವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟಿಯಾ ಕಲಲಂ ನ ಭವೇಯ್ಯ, ಅಣ್ಡಮ್ಪಿ ನ ಭವೇಯ್ಯ, ಯಞ್ಚ ತತ್ಥ ಕಲಲಂ, ಯಞ್ಚ ಅಣ್ಡಂ, ಉಭೋಪೇತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪನಿಸ್ಸಿತಾ, ಏಕತೋವ ನೇಸಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಿ ತತ್ಥ ನಾಮಂ ನ ಭವೇಯ್ಯ, ರೂಪಮ್ಪಿ ನ ಭವೇಯ್ಯ, ಯಞ್ಚೇವ ತತ್ಥ ನಾಮಂ, ಯಞ್ಚೇವ ರೂಪಂ, ಉಭೋಪೇತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪನಿಸ್ಸಿತಾ, ಏಕತೋವ ನೇಸಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತಿ। ಏವಮೇತಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ ಸನ್ಧಾವಿತ”ನ್ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ನಾಮರೂಪಪಟಿಸನ್ದಹನಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಅದ್ಧಾನಪಞ್ಹೋ

೯. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಪನೇತಂ ಬ್ರೂಸಿ ‘ದೀಘಮದ್ಧಾನ’ನ್ತಿ, ಕಿಮೇತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ನಾಮಾ”ತಿ ? “ಅತೀತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅದ್ಧಾ, ಅನಾಗತೋ ಅದ್ಧಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ ಅದ್ಧಾ”ತಿ। “ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಸಬ್ಬೋ ಅದ್ಧಾ ಅತ್ಥೀ”ತಿ? “ಕೋಚಿ, ಮಹಾರಾಜ , ಅದ್ಧಾ ಅತ್ಥಿ, ಕೋಚಿ ನತ್ಥೀ”ತಿ। “ಕತಮೋ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ಥಿ, ಕತಮೋ ನತ್ಥೀ”ತಿ? “ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಙ್ಖಾರಾ ಅತೀತಾ ವಿಗತಾ ನಿರುದ್ಧಾ ವಿಪರಿಣತಾ, ಸೋ ಅದ್ಧಾ ನತ್ಥಿ, ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪಾಕಾ, ಯೇ ಚ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಯೇ ಚ ಅಞ್ಞತ್ರ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ದೇನ್ತಿ, ಸೋ ಅದ್ಧಾ ಅತ್ಥಿ। ಯೇ ಸತ್ತಾ ಕಾಲಙ್ಕತಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಸೋ ಚ ಅದ್ಧಾ ಅತ್ಥಿ। ಯೇ ಸತ್ತಾ ಕಾಲಙ್ಕತಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ, ಸೋ ಅದ್ಧಾ ನತ್ಥಿ। ಯೇ ಚ ಸತ್ತಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾ, ಸೋ ಚ ಅದ್ಧಾ ನತ್ಥಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತತ್ತಾ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಅದ್ಧಾನಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

ಅದ್ಧಾನವಗ್ಗೋ ದುತಿಯೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ನವ ಪಞ್ಹಾ।

೩. ವಿಚಾರವಗ್ಗೋ

೧. ಅದ್ಧಾನಮೂಲಪಞ್ಹೋ

೧. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತೀತಸ್ಸ ಅದ್ಧಾನಸ್ಸ ಕಿಂ ಮೂಲಂ, ಅನಾಗತಸ್ಸ ಅದ್ಧಾನಸ್ಸ ಕಿಂ ಮೂಲಂ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಅದ್ಧಾನಸ್ಸ ಕಿಂ ಮೂಲ”ನ್ತಿ? “ಅತೀತಸ್ಸ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಅದ್ಧಾನಸ್ಸ ಅನಾಗತಸ್ಸ ಚ ಅದ್ಧಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಚ ಅದ್ಧಾನಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಾ ಮೂಲಂ। ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪಂ, ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನಂ, ಸಳಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ, ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ, ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ, ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನಂ, ಉಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಭವೋ, ಭವಪಚ್ಚಯಾ ಜಾತಿ, ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣಂ ಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ಏವಮೇತಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಅದ್ಧಾನಸ್ಸ [ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಅದ್ಧಾನಸ್ಸ (ಸೀ॰)] ಪುರಿಮಾ ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಅದ್ಧಾನಮೂಲಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಪುರಿಮಕೋಟಿಪಞ್ಹೋ

೨. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಪನೇತಂ ಬ್ರೂಸಿ 'ಪುರಿಮಾ ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ'ತಿ, ತಸ್ಸ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ [ಪರಿಪಕ್ಕಂ (ಕ॰)] ಬೀಜಂ ಪಥವಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ತತೋ ಅಙ್ಕುರೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಫಲಂ ದದೇಯ್ಯ। ತತೋ ಬೀಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪುನ ರೋಪೇಯ್ಯ, ತತೋಪಿ ಅಙ್ಕುರೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಫಲಂ ದದೇಯ್ಯ। ಏವಮೇತಿಸ್ಸಾ ಸನ್ತತಿಯಾ ಅತ್ಥಿ ಅನ್ತೋ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅದ್ಧಾನಸ್ಸಾಪಿ ಪುರಿಮಾ ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟಿಯಾ ಅಣ್ಡಂ ಭವೇಯ್ಯ, ಅಣ್ಡತೋ ಕುಕ್ಕುಟೀ ಕುಕ್ಕುಟಿಯಾ ಅಣ್ಡನ್ತಿ। ಏವಮೇತಿಸ್ಸಾ ಸನ್ತತಿಯಾ ಅತ್ಥಿ ಅನ್ತೋ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅದ್ಧಾನಸ್ಸಾಪಿ ಪುರಿಮಾ ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। ಥೇರೋ ಪಥವಿಯಾ ಚಕ್ಕಂ ಲಿಖಿತ್ವಾ ಮಿಲಿನ್ದಂ ರಾಜಾನಂ ಏತದವೋಚ "ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಸ್ಸ ಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಾನಿ ಚಕ್ಕಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ ಭಗವತಾ 'ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋ, ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ, ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ, ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನಂ, ಉಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಕಮ್ಮಂ, ಕಮ್ಮತೋ ಪುನ ಚಕ್ಖುಂ ಜಾಯತೀ'ತಿ। ಏವಮೇತಿಸ್ಸಾ ಸನ್ತತಿಯಾ ಅತ್ಥಿ ಅನ್ತೋ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ।

"'ಸೋತಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಸದ್ದೇ ಚ…ಪೇ॰… ಮನಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋ, ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ, ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ, ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನಂ, ಉಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಕಮ್ಮಂ, ಕಮ್ಮತೋ ಪುನ ಮನೋ ಜಾಯತೀ'ತಿ। ಏವಮೇತಿಸ್ಸಾ ಸನ್ತತಿಯಾ ಅತ್ಥಿ ಅನ್ತೋ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅದ್ಧಾನಸ್ಸಾಪಿ ಪುರಿಮಾ ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಪುರಿಮಕೋಟಿಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಕೋಟಿಪಞ್ಞಾಯನಪಞ್ಹೋ

೩. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಪನೇತಂ ಬ್ರೂಸಿ 'ಪುರಿಮಾ ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ'ತಿ, ಕತಮಾ ಚ ಸಾ ಪುರಿಮಾ ಕೋಟೀ"ತಿ? "ಯೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತೀತೋ ಅದ್ಧಾ, ಏಸಾ ಪುರಿಮಾ ಕೋಟೀ"ತಿ। "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಪನೇತಂ ಬ್ರೂಸಿ 'ಪುರಿಮಾ ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ'ತಿ, ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ , ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪುರಿಮಾ ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"ತಿ? "ಕಾಚಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಕಾಚಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"ತಿ। "ಕತಮಾ, ಭನ್ತೇ, ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಕತಮಾ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"ತಿ? "ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಬ್ಬಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ನಾಹೋಸೀತಿ ಏಸಾ ಪುರಿಮಾ ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಯಂ ಅಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭೋತಿ, ಹುತ್ವಾ ಪಟಿವಿಗಚ್ಛತಿ, ಏಸಪ ಪುರಿಮಾ ಕೋಟಿ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"ತಿ ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಅಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭೋತಿ, ಹುತ್ವಾ ಪಟಿವಿಗಚ್ಛತಿ, ನನು ತಂ ಉಭತೋ ಛಿನ್ನಂ ಅತ್ಥಂ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ? “ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಭತೋ ಛಿನ್ನಂ ಅತ್ಥಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಉಭತೋ ಛಿನ್ನಾ ಸಕ್ಕಾ ವಡ್ಢೇತು”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಸಾಪಿ ಸಕ್ಕಾ ವಡ್ಢೇತು”ನ್ತಿ।”ನಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಏತಂ ಪುಚ್ಛಾಮಿ ಕೋಟಿತೋ ಸಕ್ಕಾ ವಡ್ಢೇತು”ನ್ತಿ? “ಆಮ ಸಕ್ಕಾ ವಡ್ಢೇತು”ನ್ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। ಥೇರೋ ತಸ್ಸ ರುಕ್ಖೂಪಮಂ ಅಕಾಸಿ, ಖನ್ಧಾ ಚ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಬೀಜಾನೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಕೋಟಿಪಞ್ಹಾಯನಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಸಙ್ಖಾರಜಾಯಮಾನಪಞ್ಹೋ

೪. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಯೇ ಜಾಯನ್ತೀ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಯೇ ಜಾಯನ್ತೀ”ತಿ। “ಕತಮೇ ತೇ, ಭನ್ತೇ”ತಿ? “ಚಕ್ಖುಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತಿ ರೂಪೇಸು ಚ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೋತಿ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇ ಸತಿ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸೇ ಸತಿ ವೇದನಾ ಹೋತಿ, ವೇದನಾಯ ಸತಿ ತಣ್ಹಾ ಹೋತಿ, ತಣ್ಹಾಯ ಸತಿ ಉಪಾದಾನಂ ಹೋತಿ, ಉಪಾದಾನೇ ಸತಿ ಭವೋ ಹೋತಿ, ಭವೇ ಸತಿ ಜಾತಿ ಹೋತಿ, ಜಾತಿಯಾ ಸತಿ ಜರಾಮರಣಂ ಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ಏವಮೇತಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಹೋತಿ। ಚಕ್ಖುಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಸತಿ ರೂಪೇಸು ಚ ಅಸತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಹೋತಿ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇ ಅಸತಿ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ನ ಹೋತಿ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸೇ ಅಸತಿ ವೇದನಾ ನ ಹೋತಿ, ವೇದನಾಯ ಅಸತಿ ತಣ್ಹಾ ನ ಹೋತಿ, ತಣ್ಹಾಯ ಅಸತಿ ಉಪಾದಾನಂ ನ ಹೋತಿ, ಉಪಾದಾನೇ ಅಸತಿ ಭವೋ ನ ಹೋತಿ, ಭವೇ ಅಸತಿ ಜಾತಿ ನ ಹೋತಿ, ಜಾತಿಯಾ ಅಸತಿ ಜರಾಮರಣಂ ಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇತಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ನಿರೋಧೋ ಹೋತೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಸಙ್ಖಾರಜಾಯಮಾನಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಭವನ್ತಸಙ್ಖಾರಜಾಯಮಾನಪಞ್ಹೋ

೫. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಯೇ ಅಭವನ್ತಾ ಜಾಯನ್ತೀ”ತಿ? “ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೇಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಯೇ ಅಭವನ್ತಾ ಜಾಯನ್ತಿ, ಭವನ್ತಾ ಯೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಙ್ಖಾರಾ ಜಾಯನ್ತೀ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಇದಂ ಗೇಹಂ ಅಭವನ್ತಂ ಜಾತಂ, ಯತ್ಥ ತ್ವಂ ನಿಸಿನ್ನೋಸೀ”ತಿ? “ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚಿ, ಭನ್ತೇ, ಇಧ ಅಭವನ್ತಂ ಜಾತಂ, ಭವನ್ತಂ ಯೇವ ಜಾತಂ, ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ದಾರೂನಿ ವನೇ ಅಹೇಸುಂ, ಅಯಞ್ಚ ಮತ್ತಿಕಾ ಪಥವಿಯಂ ಅಹೋಸಿ, ಇತ್ಥೀನಞ್ಚ ಪುರಿಸಾನಞ್ಚ ತಜ್ಜೇನ ವಾಯಾಮೇನ ಏವಮಿದಂ ಗೇಹಂ ನಿಬ್ಬತ್ತ”ನ್ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಯೇ ಅಭವನ್ತಾ ಜಾಯನ್ತಿ, ಭವನ್ತಾ ಯೇವ ಸಙ್ಖಾರಾ ಜಾಯನ್ತೀ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಾ ಪಥವಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ವುಡ್ಢಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನಾ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ ದದೇಯ್ಯುಂ, ನ ತೇ ರುಕ್ಖಾ ಅಭವನ್ತಾ ಜಾತಾ,

ಭವನ್ತಾ ಯೇವ ತೇ ರುಕ್ಖಾ ಜಾತಾ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಯೇ ಅಭವನ್ತಾ ಜಾಯನ್ತಿ, ಭವನ್ತಾ ಯೇವ ತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಜಾಯನ್ತೀ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಭಕಾರೋ ಪಥವಿಯಾ ಮತ್ತಿಕಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ನಾನಾಭಾಜನಾನಿ ಕರೋತಿ, ನ ತಾನಿ ಭಾಜನಾನಿ ಅಭವನ್ತಾನಿ ಜಾತಾನಿ, ಭವನ್ತಾನಿ ಯೇವ ಜಾತಾನಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಯೇ ಅಭವನ್ತಾ ಜಾಯನ್ತಿ, ಭವನ್ತಾ ಯೇವ ಸಙ್ಖಾರಾ ಜಾಯನ್ತೀ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವೀಣಾಯ ಪತ್ತಂ ನ ಸಿಯಾ, ಚಮ್ಮಂ ನ ಸಿಯಾ, ದೋಣಿ ನ ಸಿಯಾ, ದಣ್ಡೋ ನ ಸಿಯಾ, ಉಪವೀಣೋ ನ ಸಿಯಾ, ತನ್ತಿಯೋ ನ ಸಿಯುಂ, ಕೋಣೋ ನ ಸಿಯಾ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚ ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ ನ ಸಿಯಾ, ಜಾಯೇಯ್ಯ ಸದ್ದೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಯತೋ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೀಣಾಯ ಪತ್ತಂ ಸಿಯಾ, ಚಮ್ಮಂ ಸಿಯಾ, ದೋಣಿ ಸಿಯಾ, ದಣ್ಡೋ ಸಿಯಾ, ಉಪವೀಣೋ ಸಿಯಾ, ತನ್ತಿಯೋ ಸಿಯುಂ, ಕೋಣೋ ಸಿಯಾ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚ ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ ಸಿಯಾ, ಜಾಯೇಯ್ಯ ಸದ್ದೋ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಜಾಯೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಯೇ ಅಭವನ್ತಾ ಜಾಯನ್ತಿ, ಭವನ್ತಾ ಯೇವ ಖೋ ಸಙ್ಖಾರಾ ಜಾಯನ್ತೀ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಣಿ ನ ಸಿಯಾ, ಅರಣಿಪೋತಕೋ ನ ಸಿಯಾ, ಅರಣಿಯೋತ್ತಕಂ ನ ಸಿಯಾ, ಉತ್ತರಾರಣಿ ನ ಸಿಯಾ, ಚೋಳಕಂ ನ ಸಿಯಾ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚ ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ ನ ಸಿಯಾ, ಜಾಯೇಯ್ಯ ಸೋ ಅಗ್ಗೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಯತೋ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಣಿ ಸಿಯಾ, ಅರಣಿಪೋತಕೋ ಸಿಯಾ, ಅರಣಿಯೋತ್ತಕಂ ಸಿಯಾ, ಉತ್ತರಾರಣಿ ಸಿಯಾ, ಚೋಳಕಂ ಸಿಯಾ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚ ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ ಸಿಯಾ, ಜಾಯೇಯ್ಯ ಸೋ ಅಗ್ಗೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ , ಜಾಯೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಯೇ ಅಭವನ್ತಾ ಜಾಯನ್ತಿ, ಭವನ್ತಾ ಯೇವ ಖೋ ಸಙ್ಖಾರಾ ಜಾಯನ್ತೀ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿ ನ ಸಿಯಾ, ಆತಪೋ ನ ಸಿಯಾ, ಗೋಮಯಂ ನ ಸಿಯಾ, ಜಾಯೇಯ್ಯ ಸೋ ಅಗ್ಗೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಯತೋ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿ ಸಿಯಾ, ಆತಪೋ ಸಿಯಾ, ಗೋಮಯಂ ಸಿಯಾ, ಜಾಯೇಯ್ಯ ಸೋ ಅಗ್ಗೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಜಾಯೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ಯೇ ಅಭವನ್ತಾ ಜಾಯನ್ತಿ, ಭವನ್ತಾ ಯೇವ ಖೋ ಸಙ್ಖಾರಾ ಜಾಯನ್ತೀ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಆದಾಸೋ ನ ಸಿಯಾ, ಆಭಾ ನ ಸಿಯಾ, ಮುಖಂ ನ ಸಿಯಾ, ಜಾಯೇಯ್ಯ ಅತ್ತಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಯತೋ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಆದಾಸೋ ಸಿಯಾ, ಆಭಾ ಸಿಯಾ, ಮುಖಂ ಸಿಯಾ, ಜಾಯೇಯ್ಯ ಅತ್ತಾ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಜಾಯೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಯೇ ಅಭವನ್ತಾ ಜಾಯನ್ತಿ, ಭವನ್ತಾ ಯೇವ ಖೋ ಸಙ್ಖಾರಾ ಜಾಯನ್ತೀ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಭವನ್ತಸಙ್ಖಾರಜಾಯಮಾನಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ವೇದಗೂಪಞ್ಹೋ

೬. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವೇದಗೂ ಉಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ? "ಕೋ ಪನೇಸ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇದಗೂ ನಾಮಾ"ತಿ? "ಯೋ, ಭನ್ತೇ, ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಜೀವೋ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋತೇನ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತಿ, ಘಾನೇನ ಗನ್ಧಂ ಘಾಯತಿ, ಜಿವ್ಹಾಯ

ರಸಂ ಸಾಯತಿ, ಕಾಯೇನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಫುಸತಿ, ಮನಸಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಜಾನಾತಿ, ಯಥಾ ಮಯಂ ಇಧ ಪಾಸಾದೇ ನಿಸಿನ್ನಾ ಯೇನ ಯೇನ ವಾತಪಾನೇನ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಾಮ ಪಸ್ಸಿತುಂ, ತೇನ ತೇನ ವಾತಪಾನೇನ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮ, ಪುರತ್ಥಿಮೇನಪಿ ವಾತಪಾನೇನ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮ, ಪಚ್ಛಿಮೇನಪಿ ವಾತಪಾನೇನ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮ, ಉತ್ತರೇನಪಿ ವಾತಪಾನೇನ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮ, ದಕ್ಖಿಣೇನಪಿ ವಾತಪಾನೇನ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಅಯಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಜೀವೋ ಯೇನ ಯೇನ ದ್ವಾರೇನ ಇಚ್ಛತಿ ಪಸ್ಸಿತುಂ, ತೇನ ತೇನ ದ್ವಾರೇನ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ।

ಥೇರೋ ಆಹ "ಪಞ್ಚದ್ವಾರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಣಿಸ್ಸಾಮಿ, ತಂ ಸುಣೋಹಿ, ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿಕರೋಹಿ, ಯದಿ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಜೀವೋ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಯಥಾ ಮಯಂ ಇಧ ಪಾಸಾದೇ ನಿಸಿನ್ನಾ ಯೇನ ಯೇನ ವಾತಪಾನೇನ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಾಮ ಪಸ್ಸಿತುಂ, ತೇನ ತೇನ ವಾತಪಾನೇನ ರೂಪಂ ಯೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮ, ಪುರತ್ಥಿಮೇನಪಿ ವಾತಪಾನೇನ ರೂಪಂ ಯೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮ, ಪಚ್ಛಿಮೇನಪಿ ವಾತಪಾನೇನ ರೂಪಂ ಯೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮ, ಉತ್ತರೇನಪಿ ವಾತಪಾನೇನ ರೂಪಂ ಯೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮ, ದಕ್ಖಿಣೇನಪಿ ವಾತಪಾನೇನ ರೂಪಂ ಯೇವ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾಮ, ಏವಮೇತೇನ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಜೀವೇನ ಸೋತೇನಪಿ ರೂಪಂ ಯೇವ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ, ಘಾನೇನಪಿ ರೂಪಂ ಯೇವ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ, ಜಿವ್ಹಾಯಪಿ ರೂಪಂ ಯೇವ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ, ಕಾಯೇನಪಿ ರೂಪಂ ಯೇವ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ, ಮನಸಾಪಿ ರೂಪಂ ಯೇವ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ; ಚಕ್ಖುನಾಪಿ ಸದ್ದೋ ಯೇವ ಸೋತಬ್ಬೋ, ಘಾನೇನಪಿ ಸದ್ದೋ ಯೇವ ಸೋತಬ್ಬೋ, ಜಿವ್ಹಾಯಪಿ ಸದ್ದೋ ಯೇವ ಸೋತಬ್ಬೋ, ಕಾಯೇನಪಿ ಸದ್ದೋ ಯೇವ ಸೋತಬ್ಬೋ, ಮನಸಾಪಿ ಸದ್ದೋ ಯೇವ ಸೋತಬ್ಬೋ; ಚಕ್ಖುನಾಪಿ ಗನ್ಧೋ ಯೇವ ಘಾಯಿತಬ್ಬೋ, ಸೋತೇನಪಿ ಗನ್ಧೋ ಯೇವ ಘಾಯಿತಬ್ಬೋ, ಜಿವ್ಹಾಯಪಿ ಗನ್ಧೋ ಯೇವ ಘಾಯಿತಬ್ಬೋ, ಕಾಯೇನಪಿ ಗನ್ಧೋ ಯೇವ ಘಾಯಿತಬ್ಬೋ, ಮನಸಾಪಿ ಗನ್ಧೋ ಯೇವ ಘಾಯಿತಬ್ಬೋ; ಚಕ್ಖುನಾಪಿ ರಸೋ ಯೇವ ಸಾಯಿತಬ್ಬೋ, ಸೋತೇನಪಿ ರಸೋ ಯೇವ ಸಾಯಿತಬ್ಬೋ, ಘಾನೇನಪಿ ರಸೋ ಯೇವ ಸಾಯಿತಬ್ಬೋ, ಕಾಯೇನಪಿ ರಸೋ ಯೇವ ಸಾಯಿತಬ್ಬೋ, ಮನಸಾಪಿ ರಸೋ ಯೇವ ಸಾಯಿತಬ್ಬೋ; ಚಕ್ಖುನಾಪಿ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಯೇವ ಫುಸಿತಬ್ಬಂ, ಸೋತೇನಪಿ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಯೇವ ಫುಸಿತಬ್ಬಂ, ಘಾನೇನಪಿ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಯೇವ ಫುಸಿತಬ್ಬಂ, ಜಿವ್ಹಾಯಪಿ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಯೇವ ಫುಸಿತಬ್ಬಂ, ಮನಸಾಪಿ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಯೇವ ಫುಸಿತಬ್ಬಂ; ಚಕ್ಖುನಾಪಿ ಧಮ್ಮಂ ಯೇವ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ಸೋತೇನಪಿ ಧಮ್ಮಂ ಯೇವ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ಘಾನೇನಪಿ ಧಮ್ಮಂ ಯೇವ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ಜಿವ್ಹಾಯಪಿ ಧಮ್ಮಂ ಯೇವ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ಕಾಯೇನಪಿ ಧಮ್ಮಂ ಯೇವ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ।

"ನ ಖೋ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಯುಜ್ಜತಿ ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ವಾ ಪುರಿಮಂ, ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಯಂ ಇಧ ಪಾಸಾದೇ ನಿಸಿನ್ನಾ ಇಮೇಸು ಜಾಲವಾತಪಾನೇಸು ಉಗ್ಘಾಟಿತೇಸು ಮಹನ್ತೇನ ಆಕಾಸೇನ ಬಹಿಮುಖಾ ಸುಟ್ಠುತರಂ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸಾಮ, ಏವಮೇತೇನ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಜೀವೇನಾಪಿ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇಸು ಉಗ್ಘಾಟಿತೇಸು ಮಹನ್ತೇನ ಆಕಾಸೇನ ಸುಟ್ಠುತರಂ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ, ಸೋತೇಸು ಉಗ್ಘಾಟಿತೇಸು…ಪೇ॰… ಘಾನೇ ಉಗ್ಘಾಟಿತೇ…ಪೇ॰… ಜಿವ್ಹಾಯ ಉಗ್ಘಾಟಿತಾಯ…ಪೇ॰… ಕಾಯೇ ಉಗ್ಘಾಟಿತೇ ಮಹನ್ತೇನ ಆಕಾಸೇನ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಸದ್ದೋ ಸೋತಬ್ಬೋ, ಗನ್ಧೋ ಘಾಯಿತಬ್ಬೋ, ರಸೋ ಸಾಯಿತಬ್ಬೋ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋ ಫುಸಿತಬ್ಬೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ ।

"ನ ಖೋ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಯುಜ್ಜತಿ ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ವಾ ಪುರಿಮಂ, ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಯಂ ದಿನ್ನೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕೇ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಜಾನಾಸಿ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಅಯಂ ದಿನ್ನೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕೇ ಠಿತೋ'"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಜಾನಾಮೀ"ತಿ। "ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಯಂ ದಿನ್ನೋ ಅನ್ತೋ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತವ ಪುರತೋ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಜಾನಾಸಿ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಅಯಂ ದಿನ್ನೋ ಅನ್ತೋ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಮಮ ಪುರತೋ ಠಿತೋ'"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಜಾನಾಮೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಸೋ ಜೀವೋ ಜಿವ್ಹಾಯ ರಸೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ಜಾನೇಯ್ಯ ಅಮ್ಬಿಲತ್ತಂ ವಾ ಲವಣತ್ತಂ ವಾ ತಿತ್ತಕತ್ತಂ ವಾ ಕಟುಕತ್ತಂ ವಾ ಕಸಾಯತ್ತಂ ವಾ ಮಧುರತ್ತಂ ವಾ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ,

ಜಾನೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ತೇ ರಸೇ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠೇ ಜಾನೇಯ್ಯ ಅಮ್ಬಿಲತ್ತಂ ವಾ ಲವಣತ್ತಂ ವಾ ತಿತ್ತಕತ್ತಂ ವಾ ಕಟುಕತ್ತಂ ವಾ ಕಸಾಯತ್ತಂ ವಾ ಮಧುರತ್ತಂ ವಾ"ತಿ। "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ।

"ನ ಖೋ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಯುಜ್ಜತಿ ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ವಾ ಪುರಿಮಂ, ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಮಧುಘಟಸತಂ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ ಮಧುದೋಣಿಂ ಪೂರಾಪೇತ್ವಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮುಖಂ ಪಿದಹಿತ್ವಾ [ಪಿದಹಿತ್ವಾವ (ಕ॰)] ಮಧುದೋಣಿಯಾ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಜಾನೇಯ್ಯ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಮಧುಂ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ವಾ ನ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ವಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ"ತಿ। "ನ ಹಿ ತಸ್ಸ, ಭನ್ತೇ, ಮುಖೇ ಮಧು ಪವಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ।

"ನ ಖೋ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಯುಜ್ಜತಿ ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ವಾ ಪುರಿಮ"ನ್ತಿ। "ನಾಹಂ ಪಟಿಬಲೋ ತಯಾ ವಾದಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತುಂ; ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ಥಂ ಜಪ್ಪೇಹೀ"ತಿ।

ಥೇರೋ ಅಭಿಧಮ್ಮಸಂಯುತ್ತಾಯ ಕಥಾಯ ರಾಜಾನಂ ಮಿಲಿನ್ದಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಸಿ – "ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಂಸಹಜಾತಾ ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಚೇತನಾ ಏಕಗ್ಗತಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಏವಮೇತೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯತೋ ಜಾಯನ್ತಿ, ನ ಹೇತ್ಥ ವೇದಗೂ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಸೋತಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಸದ್ದೇ ಚ…ಪೇ॰… ಮನಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಂಸಹಜಾತಾ ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಚೇತನಾ ಏಕಗ್ಗತಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಏವಮೇತೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯತೋ ಜಾಯನ್ತಿ, ನ ಹೇತ್ಥ ವೇದಗೂ ಉಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ವೇದಗೂಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಪಞ್ಹೋ

೭. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಯತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ।

"ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಠಮಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಉದಾಹು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ? "ಪಠಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ।

"ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯತ್ಥಾಹಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಮಿ, ತ್ವಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಹೀ'ತಿ, ಉದಾಹು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯತ್ಥ ತ್ವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಸಿ, ಅಹಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ'"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನಾಲಾಪೋ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಹೀ"ತಿ।

"ಕಥಂ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ? "ನಿನ್ನತ್ತಾ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವಾರತ್ತಾ ಚ ಚಿಣ್ಣತ್ತಾ ಚ ಸಮುದಾಚರಿತತ್ತಾ ಚಾ"ತಿ।

"ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನಿನ್ನತ್ತಾ ಯತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವೇ ವಸ್ಸನ್ತೇ ಕತಮೇನ ಉದಕಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ಯೇನ, ಭನ್ತೇ, ನಿನ್ನಂ, ತೇನ

ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಅಥಾಪರೇನ ಸಮಯೇನ ದೇವೋ ವಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಕತಮೇನ ತಂ ಉದಕಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಯೇನ, ಭನ್ತೇ, ಪುರಿಮಂ ಉದಕಂ ಗತಂ, ತಮ್ಪಿ ತೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ।

"ಕಿಂ ನುಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಮಂ ಉದಕಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಉದಕಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯೇನಾಹಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ತ್ವಮ್ಪಿ ತೇನ ಗಚ್ಛಾಹೀ'ತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ವಾ ಉದಕಂ ಪುರಿಮಂ ಉದಕಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯೇನ ತ್ವಂ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸಸಿ, ಅಹಮ್ಪಿ ತೇನ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ'"ತಿ। "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅನಾಲಾಪೋ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಹಿ, ನಿನ್ನತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿನ್ನತ್ತಾ ಯತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯತ್ಥಾಹಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಮಿ, ತ್ವಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಹೀ'ತಿ, ನಾಪಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯತ್ಥ ತ್ವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಸಿ, ಅಹಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ, ಅನಾಲಾಪೋ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಹಿ, ನಿನ್ನತ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ'"ತಿ।

"ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದ್ವಾರತ್ತಾ ಯತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಅಪೇಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಪಚ್ಚನ್ತಿಮಂ ನಗರಂ ಅಸ್ಸ ದಳ್ಹಪಾಕಾರತೋರಣಂ ಏಕದ್ವಾರಂ, ತತೋ ಪುರಿಸೋ ನಿಕ್ಖಮಿತುಕಾಮೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಕತಮೇನ ನಿಕ್ಖಮೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ದ್ವಾರೇನ, ಭನ್ತೇ, ನಿಕ್ಖಮೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಅಥಾಪರೋ ಪುರಿಸೋ ನಿಕ್ಖಮಿತುಕಾಮೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಕತಮೇನ ಸೋ ನಿಕ್ಖಮೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ಯೇನ, ಭನ್ತೇ, ಪುರಿಮೋ ಪುರಿಸೋ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ, ಸೋಪಿ ತೇನ ನಿಕ್ಖಮೇಯ್ಯಾ"ತಿ।

"ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಮೋ ಪುರಿಸೋ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪುರಿಸಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯೇನಾಹಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ತ್ವಮ್ಪಿ ತೇನ ಗಚ್ಛಾಹೀ'ತಿ, ಪಚ್ಛಿಮೋ ವಾ ಪುರಿಸೋ ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಸಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯೇನ ತ್ವಂ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸಸಿ, ಅಹಮ್ಪಿ ತೇನ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ। "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅನಾಲಾಪೋ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಹಿ, ದ್ವಾರತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವಾರತ್ತಾ ಯತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯತ್ಥಾಹಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಮಿ , ತ್ವಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಹೀ'ತಿ, ನಾಪಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯತ್ಥ ತ್ವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಸಿ, ಅಹಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ, ಅನಾಲಾಪೋ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಹಿ, ದ್ವಾರತ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ।

"ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಚಿಣ್ಣತ್ತಾ ಯತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ?ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಠಮಂ ಏಕಂ ಸಕಟಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಅಥ ದುತಿಯಂ ಸಕಟಂ ಕತಮೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ಯೇನ, ಭನ್ತೇ, ಪುರಿಮಂ ಸಕಟಂ ಗತಂ, ತಮ್ಪಿ ತೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ।

"ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಮಂ ಸಕಟಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಸಕಟಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯೇನಾಹಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ತ್ವಮ್ಪಿ ತೇನ ಗಚ್ಛಾಹೀ'ತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ವಾ ಸಕಟಂ ಪುರಿಮಂ ಸಕಟಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯೇನ ತ್ವಂ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸಸಿ, ಅಹಮ್ಪಿ ತೇನ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ'"ತಿ। "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅನಾಲಾಪೋ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಹಿ, ಚಿಣ್ಣತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿಣ್ಣತ್ತಾ ಯತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯತ್ಥಾಹಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಮಿ, ತ್ವಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಹೀ'ತಿ, ನಾಪಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆಣಾಪೇತಿ 'ಯತ್ಥ ತ್ವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಸಿ, ಅಹಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ, ಅನಾಲಾಪೋ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಹಿ, ಚಿಣ್ಣತ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ।

"ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಮುದಾಚರಿತತ್ತಾ ಯತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮುದ್ದಾಗಣನಾಸಙ್ಖ್ಯಾಲೇಖಾಸಿಪ್ಪಟ್ಠಾನೇಸು ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ದನ್ಧಾಯನಾ ಭವತಿ, ಅಥಾಪರೇನ ಸಮಯೇನ ನಿಸಮ್ಮಕಿರಿಯಾಯ ಸಮುದಾಚರಿತತ್ತಾ ಅದನ್ಧಾಯನಾ ಭವತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮುದಾಚರಿತತ್ತಾ ಯತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ

ಆಣಾಪೇತಿ ‘ಯತ್ಥಾಹಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಮಿ, ತ್ವಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಹೀ’ತಿ, ನಾಪಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆಣಾಪೇತಿ ‘ಯತ್ಥ ತ್ವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಸಿ, ಅಹಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ, ಅನಾಲಾಪೋ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಹಿ, ಸಮುದಾಚರಿತತ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯತ್ಥ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ…ಪೇ॰… ಯತ್ಥ ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ಯತ್ಥ ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ …ಪೇ॰… ಯತ್ಥ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಯತ್ಥ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ।

“ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಠಮಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಉದಾಹು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ? “ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ।

“ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ,…ಪೇ॰… ಅನಾಲಾಪೋ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಹಿ, ಸಮುದಾಚರಿತತ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಫಸ್ಸಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೮. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಫಸ್ಸೋಪಿ ವೇದನಾಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಯತ್ಥ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಫಸ್ಸೋಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವೇದನಾಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಞ್ಞಾಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಚೇತನಾಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವಿತಕ್ಕೋಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವಿಚಾರೋಪಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಫಸ್ಸಪ್ಪಮುಖಾ ಧಮ್ಮಾ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣೋ ಫಸ್ಸೋ”ತಿ? “ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಫಸ್ಸೋ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಮೇಣ್ಡಾ ಯುಜ್ಝೇಯ್ಯುಂ, ತೇಸು ಯಥಾ ಏಕೋ ಮೇಣ್ಡೋ, ಏವಂ ಚಕ್ಖು ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಯಥಾ ದುತಿಯೋ ಮೇಣ್ಡೋ, ಏವಂ ರೂಪಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ತೇಸಂ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ಏವಂ ಫಸ್ಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಪಾಣೀ ವಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತೇಸು ಯಥಾ ಏಕೋ ಪಾಣಿ, ಏವಂ ಚಕ್ಖು ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ದುತಿಯೋ ಪಾಣಿ, ಏವಂ ರೂಪಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ತೇಸಂ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ಏವಂ ಫಸ್ಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಸಮ್ಮಾ ವಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತೇಸು ಯಥಾ ಏಕೋ ಸಮ್ಮೋ, ಏವಂ ಚಕ್ಖು ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ದುತಿಯೋ ಸಮ್ಮೋ, ಏವಂ ರೂಪಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ತೇಸಂ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ಏವಂ ಫಸ್ಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಫಸ್ಸಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ವೇದನಾಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೯. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣಾ ವೇದನಾ”ತಿ? “ವೇದಯಿತಲಕ್ಖಣಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇದನಾ ಅನುಭವನಲಕ್ಖಣಾ ಚಾ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ರಞ್ಞೋ ಅಧಿಕಾರಂ ಕರೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ರಾಜಾ ತುಟ್ಠೋ ಅಧಿಕಾರಂ ದದೇಯ್ಯ, ಸೋ ತೇನ ಅಧಿಕಾರೇನ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತೋ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ ಪರಿಚರೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಏವಮಸ್ಸ ‘ಮಯಾ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇ ರಞ್ಞೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಕತೋ, ತಸ್ಸ ಮೇ ರಾಜಾ ತುಟ್ಠೋ ಅಧಿಕಾರಂ ಅದಾಸಿ, ಸ್ವಾಹಂ ತತೋನಿದಾನಂ ಇಮಂ ಏವರೂಪಂ ವೇದನಂ ವೇದಯಾಮೀ’ತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಸೋ ಚ ತತ್ಥ ದಿಬ್ಬೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತೋ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ ಪರಿಚರೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಏವಮಸ್ಸ ‘ಸ್ವಾಹಂ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇ ಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ಅಕಾಸಿಂ, ಸೋಹಂ ತತೋನಿದಾನಂ ಇಮಂ ಏವರೂಪಂ ವೇದನಂ ವೇದಯಾಮೀ’ತಿ, ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇದಯಿತಲಕ್ಖಣಾ ವೇದನಾ ಅನುಭವನಲಕ್ಖಣಾ ಚಾ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ವೇದನಾಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಸಞ್ಞಾಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೧೦. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣಾ ಸಞ್ಞಾ”ತಿ? “ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಞ್ಞಾ। ಕಿಂ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ? ನೀಲಮ್ಪಿ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ, ಪೀತಮ್ಪಿ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ, ಲೋಹಿತಮ್ಪಿ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ, ಓದಾತಮ್ಪಿ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ, ಮಞ್ಜಿಟ್ಠಮ್ಪಿ [ಮಞ್ಜೇಟ್ಠಮ್ಪಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸಞ್ಜಾನಾತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ ಸಞ್ಞಾ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ಭಣ್ಡಾಗಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತಮಞ್ಜಿಟ್ಠಾನಿ [ಮಞ್ಜೇಟ್ಠಾನಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ರಾಜಭೋಗಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ ಸಞ್ಞಾ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಸಞ್ಞಾಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

೧೧. ಚೇತನಾಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೧೧. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣಾ ಚೇತನಾ”ತಿ? “ಚೇತಯಿತಲಕ್ಖಣಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಚೇತನಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಲಕ್ಖಣಾ ಚಾ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ವಿಸಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಚ ಪಿವೇಯ್ಯ, ಪರೇ ಚ ಪಾಯೇಯ್ಯ, ಸೋ ಅತ್ತನಾಪಿ ದುಕ್ಖಿತೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಪರೇಪಿ ದುಕ್ಖಿತಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ಚೇತನಾಯ ಚೇತಯಿತ್ವಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ

ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಯೇಪಿ ತಸ್ಸ ಅನುಸಿಕ್ಖನ್ತಿ , ತೇಪಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಸಪ್ಪಿನವನೀತತೇಲಮಧುಫಾಣಿತಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಚ ಪಿವೇಯ್ಯ, ಪರೇ ಚ ಪಾಯೇಯ್ಯ, ಸೋ ಅತ್ತನಾ ಸುಖಿತೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಪರೇಪಿ ಸುಖಿತಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ಚೇತನಾಯ ಚೇತಯಿತ್ವಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ಯೇಪಿ ತಸ್ಸ ಅನುಸಿಕ್ಖನ್ತಿ, ತೇಪಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚೇತಯಿತಲಕ್ಖಣಾ ಚೇತನಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಲಕ್ಖಣಾ ಚಾ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಚೇತನಾಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ಏಕಾದಸಮೋ।

೧೨. ವಿಞ್ಞಾಣಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೧೨. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ? “ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಗರಗುತ್ತಿಕೋ ಮಜ್ಝೇ ನಗರಸಿಙ್ಘಾಟಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸತೋ ಪುರಿಸಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ, ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ದಕ್ಖಿಣದಿಸತೋ ಪುರಿಸಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ, ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಪಚ್ಛಿಮದಿಸತೋ ಪುರಿಸಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ, ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಉತ್ತರದಿಸತೋ ಪುರಿಸಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಞ್ಚ ಪುರಿಸೋ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಜಾನಾತಿ। ಯಞ್ಚ ಸೋತೇನ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತಿ, ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಜಾನಾತಿ। ಯಞ್ಚ ಘಾನೇನ ಗನ್ಧಂ ಘಾಯತಿ, ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಜಾನಾತಿ। ಯಞ್ಚ ಜಿವ್ಹಾಯ ರಸಂ ಸಾಯತಿ, ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಜಾನಾತಿ। ಯಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಫುಸತಿ, ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಜಾನಾತಿ, ಯಞ್ಚ ಮನಸಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಜಾನಾತಿ, ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಜಾನಾತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ವಿಞ್ಞಾಣಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ದ್ವಾದಸಮೋ।

೧೩. ವಿತಕ್ಕಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೧೩. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣೋ ವಿತಕ್ಕೋ”ತಿ? “ಅಪ್ಪನಾಲಕ್ಖಣೋ ಮಹಾರಾಜ, ವಿತಕ್ಕೋ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಡ್ಢಕೀ ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತಂ ದಾರುಂ ಸನ್ಧಿಸ್ಮಿಂ ಅಪ್ಪೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಪ್ಪನಾಲಕ್ಖಣೋ ವಿತಕ್ಕೋ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ವಿತಕ್ಕಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ತೇರಸಮೋ।

೧೪. ವಿಚಾರಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೧೪. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂಲಕ್ಖಣೋ ವಿಚಾರೋ”ತಿ? “ಅನುಮಜ್ಜನಲಕ್ಖಣೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಚಾರೋ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಂಸಥಾಲಂ ಆಕೋಟಿತಂ ಪಚ್ಛಾ ಅನುರವತಿ ಅನುಸನ್ದಹತಿ [ಅನುಸದ್ದಾಯತಿ (ಕ॰)], ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕೋಟನಾ, ಏವಂ ವಿತಕ್ಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಅನುರವನಾ [ಅನುಮಜ್ಜನಾ (ಕ॰)], ಏವಂ ವಿಚಾರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ವಿಚಾರಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ಚುದ್ದಸಮೋ।

ವಿಚಾರವಗ್ಗೋ ತತಿಯೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ಚುದ್ದಸ ಪಞ್ಹಾ।

೪. ನಿಬ್ಬಾನವಗ್ಗೋ

೧. ಫಸ್ಸಾದಿವಿನಿಬ್ಭುಜನಪಞ್ಹೋ

೧. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಕ್ಕಾ ಇಮೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕತೋಭಾವಗತಾನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ನಾನಾಕರಣಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತುಂ ‘ಅಯಂ ಫಸ್ಸೋ, ಅಯಂ ವೇದನಾ, ಅಯಂ ಸಞ್ಞಾ, ಅಯಂ ಚೇತನಾ, ಇದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಅಯಂ ವಿತಕ್ಕೋ, ಅಯಂ ವಿಚಾರೋ’ತಿ”? “ನ ಸಕ್ಕಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕತೋಭಾವಗತಾನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ನಾನಾಕರಣಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತುಂ ‘ಅಯಂ ಫಸ್ಸೋ, ಅಯಂ ವೇದನಾ, ಅಯಂ ಸಞ್ಞಾ, ಅಯಂ ಚೇತನಾ, ಇದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಅಯಂ ವಿತಕ್ಕೋ, ಅಯಂ ವಿಚಾರೋ’”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಸೂದೋ ಅರಸಂ ವಾ ರಸಂ ವಾ [ಯೂಸಂ ವಾ ರಸಂ ವಾ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಕರೇಯ್ಯ, ಸೋ ತತ್ಥ ದಧಿಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಲೋಣಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಸಿಙ್ಗಿವೇರಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಜೀರಕಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಮರಿಚಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಪಕಾರಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ತಮೇನಂ ರಾಜಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ, ‘ದಧಿಸ್ಸ ಮೇ ರಸಂ ಆಹರ, ಲೋಣಸ್ಸ ಮೇ ರಸಂ ಆಹರ, ಸಿಙ್ಗಿವೇರಸ್ಸ ಮೇ ರಸಂ ಆಹರ, ಜೀರಕಸ್ಸ ಮೇ ರಸಂ ಆಹರ, ಮರಿಚಸ್ಸ ಮೇ ರಸಂ ಆಹರ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಮೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಾನಂ ರಸಂ ಆಹರಾ’ತಿ। ಸಕ್ಕಾ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ರಸಾನಂ ಏಕತೋಭಾವಗತಾನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ರಸಂ ಆಹರಿತುಂ ಅಮ್ಬಿಲತ್ತಂ ವಾ ಲವಣತ್ತಂ ವಾ ತಿತ್ತಕತ್ತಂ ವಾ ಕಟುಕತ್ತಂ ವಾ ಕಸಾಯತ್ತಂ ವಾ ಮಧುರತ್ತಂ ವಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಸಕ್ಕಾ ತೇಸಂ ರಸಾನಂ ಏಕತೋಭಾವಗತಾನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ರಸಂ ಆಹರಿತುಂ ಅಮ್ಬಿಲತ್ತಂ ವಾ ಲವಣತ್ತಂ ವಾ ತಿತ್ತಕತ್ತಂ ವಾ ಕಟುಕತ್ತಂ ವಾ ಕಸಾಯತ್ತಂ ವಾ ಮಧುರತ್ತಂ ವಾ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಪನ ಸಕೇನ ಸಕೇನ ಲಕ್ಖಣೇನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೀ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಇಮೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕತೋಭಾವಗತಾನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ನಾನಾಕರಣಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತುಂ ‘ಅಯಂ ಫಸ್ಸೋ, ಅಯಂ ವೇದನಾ, ಅಯಂ ಸಞ್ಞಾ, ಅಯಂ ಚೇತನಾ, ಇದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಅಯಂ ವಿತಕ್ಕೋ, ಅಯಂ ವಿಚಾರೋ’ತಿ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಪನ ಸಕೇನ ಸಕೇನ ಲಕ್ಖಣೇನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಫಸ್ಸಾದಿವಿನಿಬ್ಭುಜನಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ನಾಗಸೇನಪಞ್ಹೋ

೨. ಥೇರೋ ಆಹ “ಲೋಣಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ। “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ। “ಸುಟ್ಠು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಾನಾಹೀ”ತಿ। “ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ। “ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಸಬ್ಬಂ ಲೋಣಂ ಜಿವ್ಹಾಯ ವಿಜಾನಾತೀ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಂ ಲೋಣಂ ಜಿವ್ಹಾಯ ವಿಜಾನಾತಿ”।

“ಯದಿ, ಭನ್ತೇ, ಸಬ್ಬಂ ಲೋಣಂ ಜಿವ್ಹಾಯ ವಿಜಾನಾತಿ, ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತಂ ಸಕಟೇಹಿ ಬಲೀಬದ್ದಾ [ಬಲಿಬದ್ದಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಆಹರನ್ತಿ, ನನು ಲೋಣಮೇವ ಆಹರಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ? “ನ ಸಕ್ಕಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಣಮೇವ ಆಹರಿತುಂ ಏಕತೋಭಾವಗತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಗೋಚರನಾನತ್ತಗತಾ ಲೋಣಂ ಗರುಭಾವೋ ಚಾತಿ। ಸಕ್ಕಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಣಂ ತುಲಾಯ ತುಲಯಿತು”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸಕ್ಕಾ”ತಿ। “ನ ಸಕ್ಕಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಣಂ ತುಲಾಯ ತುಲಯಿತುಂ, ಗರುಭಾವೋ ತುಲಾಯ ತುಲಿಯತೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ನಾಗಸೇನಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಪಞ್ಚಾಯತನಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಪಞ್ಹೋ

೩. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಾನಿಮಾನಿ ಪಞ್ಚಾಯತನಾನಿ, ಕಿಂ ನು ತಾನಿ ನಾನಾಕಮ್ಮೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ, ಉದಾಹು ಏಕೇನ ಕಮ್ಮೇನಾ”ತಿ? “ನಾನಾಕಮ್ಮೇಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ, ನ ಏಕೇನ ಕಮ್ಮೇನಾ”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖೇತ್ತೇ ನಾನಾಬೀಜಾನಿ ವಪ್ಪೇಯ್ಯುಂ , ತೇಸಂ ನಾನಾಬೀಜಾನಂ ನಾನಾಫಲಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಾನಿ ಯಾನಿ ಪಞ್ಚಾಯತನಾನಿ, ತಾನಿ ತಾನಿ ನಾನಾಕಮ್ಮೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ, ನ ಏಕೇನ ಕಮ್ಮೇನಾ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಪಞ್ಚಾಯತನಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಕಮ್ಮನಾನಾಕರಣಪಞ್ಹೋ

೪. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಮನುಸ್ಸಾ ನ ಸಬ್ಬೇ ಸಮಕಾ, ಅಞ್ಞೇ ಅಪ್ಪಾಯುಕಾ, ಅಞ್ಞೇ ದೀಘಾಯುಕಾ, ಅಞ್ಞೇ ಬಹ್ವಾಬಾಧಾ ಅಞ್ಞೇ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಾ, ಅಞ್ಞೇ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ, ಅಞ್ಞೇ ವಣ್ಣವನ್ತೋ, ಅಞ್ಞೇ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾ, ಅಞ್ಞೇ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ, ಅಞ್ಞೇ ಅಪ್ಪಭೋಗಾ, ಅಞ್ಞೇ ಮಹಾಭೋಗಾ, ಅಞ್ಞೇ ನೀಚಕುಲೀನಾ, ಅಞ್ಞೇ ಮಹಾಕುಲೀನಾ, ಅಞ್ಞೇ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ, ಅಞ್ಞೇ ಪಞ್ಞವನ್ತೋ”ತಿ?

ಥೇರೋ ಆಹ "ಕಿಸ್ಸ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ರುಕ್ಖಾ ನ ಸಬ್ಬೇ ಸಮಕಾ, ಅಞ್ಞೇ ಅಮ್ಬಿಲಾ, ಅಞ್ಞೇ ಲವಣಾ, ಅಞ್ಞೇ ತಿತ್ತಕಾ, ಅಞ್ಞೇ ಕಟುಕಾ, ಅಞ್ಞೇ ಕಸಾವಾ, ಅಞ್ಞೇ ಮಧುರಾ"ತಿ? "ಮಞ್ಞಾಮಿ, ಭನ್ತೇ, ಬೀಜಾನಂ ನಾನಾಕರಣೇನಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಮ್ಮಾನಂ ನಾನಾಕರಣೇನ ಮನುಸ್ಸಾ ನ ಸಬ್ಬೇ ಸಮಕಾ, ಅಞ್ಞೇ ಅಪ್ಪಾಯುಕಾ, ಅಞ್ಞೇ ದೀಘಾಯುಕಾ, ಅಞ್ಞೇ ಬಹ್ವಾಬಾಧಾ, ಅಞ್ಞೇ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಾ, ಅಞ್ಞೇ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ, ಅಞ್ಞೇ ವಣ್ಣವನ್ತೋ, ಅಞ್ಞೇ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾ, ಅಞ್ಞೇ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ, ಅಞ್ಞೇ ಅಪ್ಪಭೋಗಾ, ಅಞ್ಞೇ ಮಹಾಭೋಗಾ, ಅಞ್ಞೇ ನೀಚಕುಲೀನಾ, ಅಞ್ಞೇ ಮಹಾಕುಲೀನಾ, ಅಞ್ಞೇ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ, ಅಞ್ಞೇ ಪಞ್ಞವನ್ತೋ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಮಹಾರಾಜ ಭಗವತಾ - 'ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ, ಮಾಣವ, ಸತ್ತಾ ಕಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಕಮ್ಮಯೋನೀ ಕಮ್ಮಬನ್ಧೂ ಕಮ್ಮಪ್ಪಟಿಸರಣಾ, ಕಮ್ಮಂ ಸತ್ತೇ ವಿಭಜತಿ ಯದಿದಂ ಹೀನಪ್ಪಣೀತತಾಯಾ'"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಕಮ್ಮನಾನಾಕರಣಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ವಾಯಾಮಕರಣಪಞ್ಹೋ

೫. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ 'ಕಿನ್ತಿ ಇಮಂ ದುಕ್ಖಂ ನಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞಞ್ಚ ದುಕ್ಖಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ'ತಿ । ಏತದತ್ಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ"ತಿ। "ಕಿಂ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ವಾಯಮಿತೇನ, ನನು ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ ವಾಯಮಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ "ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯಾಮೋ ಅಕಿಚ್ಚಕರೋ ಭವತಿ, ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ವಾಯಾಮೋ ಕಿಚ್ಚಕರೋ ಭವತೀ"ತಿ।

"ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಾ ತ್ವಂ ಪಿಪಾಸಿತೋ ಭವೇಯ್ಯಾಸಿ, ತದಾ ತ್ವಂ ಉದಪಾನಂ ಖಣಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ, ತಳಾಕಂ ಖಣಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ 'ಪಾನೀಯಂ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ ವಾಯಾಮೋ ಅಕಿಚ್ಚಕರೋ ಭವತಿ, ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ವಾಯಾಮೋ ಕಿಚ್ಚಕರೋ ಭವತೀ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಾ ತ್ವಂ ಬುಭುಕ್ಖಿತೋ ಭವೇಯ್ಯಾಸಿ, ತದಾ ತ್ವಂ ಖೇತ್ತಂ ಕಸಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ, ಸಾಲಿಂ ರೋಪಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ, ಧಞ್ಞಂ ಅತಿಹರಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ 'ಭತ್ತಂ ಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ ವಾಯಾಮೋ ಅಕಿಚ್ಚಕರೋ ಭವತಿ, ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ವಾಯಾಮೋ ಕಿಚ್ಚಕರೋ ಭವತೀತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಾ ತೇ ಸಙ್ಗಾಮೋ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋ ಭವೇಯ್ಯ, ತದಾ ತ್ವಂ ಪರಿಖಂ ಖಣಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ, ಪಾಕಾರಂ ಕಾರಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ, ಗೋಪುರಂ ಕಾರಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ, ಅಟ್ಟಾಲಕಂ ಕಾರಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ, ಧಞ್ಞಂ ಅತಿಹರಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ, ತದಾ ತ್ವಂ ಹತ್ಥಿಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಸಿ, ಅಸ್ಸಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಸಿ, ರಥಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಸಿ, ಧನುಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಸಿ, ಥರುಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಸೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ ವಾಯಾಮೋ ಅಕಿಚ್ಚಕರೋ ಭವತಿ, ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ವಾಯಾಮೋ ಕಿಚ್ಚಕರೋ ಭವತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಮಹಾರಾಜ ಭಗವತಾ -

"'ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ತಂ ಕಯಿರಾ, ಯಂ ಜಞ್ಞಾ ಹಿತಮತ್ತನೋ।
ನ ಸಾಕಟಿಕಚಿನ್ತಾಯ, ಮನ್ತಾ ಧೀರೋ ಪರಕ್ಕಮೇ॥

"'ಯಥಾ ಸಾಕಟಿಕೋ ಮಟ್ಠಂ [ನಾಮ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰) ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೩], ಸಮಂ ಹಿತ್ವಾ ಮಹಾಪಥಂ।
ವಿಸಮಂ ಮಗ್ಗಮಾರುಯ್ಹ, ಅಕ್ಖಚ್ಛಿನ್ನೋವ ಝಾಯತಿ॥

‘‘‘ಏವಂ ಧಮ್ಮಾ ಅಪಕ್ಕಮ್ಮ, ಅಧಮ್ಮಮನುವತ್ತಿಯ।
ಮನ್ದೋ ಮಚ್ಚು ಮುಖಂ ಪತ್ತೋ, ಅಕ್ಖಚ್ಛಿನ್ನೋವ ಝಾಯತೀ’’’ತಿ [ಸೋಚತೀತಿ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)]॥

‘‘ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ’’ತಿ।

ವಾಯಾಮಕರಣಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ನೇರಯಿಕಗ್ಗಿಉಣ್ಹಭಾವಪಞ್ಹೋ

೬. ರಾಜಾ ಆಹ ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ಪಾಕತಿಕಅಗ್ಗಿತೋ ನೇರಯಿಕೋ ಅಗ್ಗಿ ಮಹಾಭಿತಾಪತರೋ ಹೋತಿ, ಖುದ್ದಕೋಪಿ ಪಾಸಾಣೋ ಪಾಕತಿಕೇ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋ ದಿವಸಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಮಾನೋ [ಧಮಮಾನೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ನ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಕೂಟಾಗಾರಮತ್ತೋಪಿ ಪಾಸಾಣೋ ನೇರಯಿಕಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋ ಖಣೇನ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛತೀ’ತಿ, ಏತಂ ವಚನಂ ನ ಸದ್ದಹಾಮಿ, ಏವಞ್ಚ ಪನ ವದೇಥ ‘ಯೇ ಚ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ ಅನೇಕಾನಿಪಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಮಾನಾ ನ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ’ತಿ, ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ನ ಸದ್ದಹಾಮೀ’’ತಿ।

ಥೇರೋ ಆಹ ‘‘ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಾ ತಾ ಸನ್ತಿ ಮಕರಿನಿಯೋಪಿ ಸುಸುಮಾರಿನಿಯೋಪಿ ಕಚ್ಛಪಿನಿಯೋಪಿ ಮೋರಿನಿಯೋಪಿ ಕಪೋತಿನಿಯೋಪಿ, ಕಿಂನು ತಾ ಕಕ್ಖಳಾನಿ ಪಾಸಾಣಾನಿ ಸಕ್ಖರಾಯೋ ಚ ಖಾದನ್ತೀ’’ತಿ? ‘‘ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಖಾದನ್ತೀ’’ತಿ। ‘‘ಕಿಂ ಪನ ತಾನಿ ತಾಸಂ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಕೋಟ್ಠಬ್ಭನ್ತರಗತಾನಿ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ’’ತಿ? ‘‘ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ’’ತಿ। ‘‘ಯೋ ಪನ ತಾಸಂ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಗಬ್ಭೋ, ಸೋಪಿ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛತೀ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ’’ತಿ? ‘‘ಮಞ್ಞಾಮಿ, ಭನ್ತೇ, ಕಮ್ಮಾಧಿಕತೇನ ನ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛತೀ’’ತಿ। ‘‘ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಮ್ಮಾಧಿಕತೇನ ನೇರಯಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಅನೇಕಾನಿಪಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಮಾನಾ ನ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ – ‘ಸೋ ನ ತಾವ ಕಾಲಂ ಕರೋತಿ, ಯಾವ ನ ತಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಬ್ಯನ್ತೀಹೋತೀ’’’ತಿ।

‘‘ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ’’ತಿ। ‘‘ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಾ ತಾ ಸನ್ತಿ ಸೀಹಿನಿಯೋಪಿ ಬ್ಯಗ್ಘಿನಿಯೋಪಿ ದೀಪಿನಿಯೋಪಿ ಕುಕ್ಕುರಿನಿಯೋಪಿ, ಕಿಂನು ತಾ ಕಕ್ಖಳಾನಿ ಅಟ್ಠಿಕಾನಿ ಮಂಸಾನಿ ಖಾದನ್ತೀತಿ? ‘‘ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಖಾದನ್ತೀ’’ತಿ। ‘‘ಕಿಂ ಪನ ತಾನಿ ತಾಸಂ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಕೋಟ್ಠಬ್ಭನ್ತರಗತಾನಿ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ’’ತಿ? ‘‘ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ’’ತಿ। ‘‘ಯೋ ಪನ ತಾಸಂ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಗಬ್ಭೋ, ಸೋಪಿ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛತೀ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ’’ತಿ? ‘‘ಮಞ್ಞಾಮಿ, ಭನ್ತೇ, ಕಮ್ಮಾಧಿಕತೇನ ನ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛತೀ’’ತಿ। ‘‘ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಮ್ಮಾಧಿಕತೇನ ನೇರಯಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಅನೇಕಾನಿಪಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಮಾನಾ ನ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ’’ತಿ।

‘‘ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ’’ತಿ। ‘‘ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಾ ತಾ ಸನ್ತಿ ಯೋನಕಸುಖುಮಾಲಿನಿಯೋಪಿ ಖತ್ತಿಯಸುಖುಮಾಲಿನಿಯೋಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುಖುಮಾಲಿನಿಯೋಪಿ ಗಹಪತಿಸುಖುಮಾಲಿನಿಯೋಪಿ, ಕಿಂನು ತಾ ಕಕ್ಖಳಾನಿ ಖಜ್ಜಕಾನಿ ಮಂಸಾನಿ ಖಾದನ್ತೀ’’ತಿ? ‘‘ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಖಾದನ್ತೀ’’ತಿ। ‘‘ಕಿಂ ಪನ ತಾನಿ ತಾಸಂ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಕೋಟ್ಠಬ್ಭನ್ತರಗತಾನಿ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ’’ತಿ? ‘‘ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ’’ತಿ। ‘‘ಯೋ ಪನ ತಾಸಂ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಗಬ್ಭೋ ಸೋಪಿ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛತೀ’’ತಿ? ‘‘ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ’’ತಿ। ‘‘ಮಞ್ಞಾಮಿ, ಭನ್ತೇ, ಕಮ್ಮಾಧಿಕತೇನ ನ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛತೀ’’ತಿ। ‘‘ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಮ್ಮಾಧಿಕತೇನ ನೇರಯಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಅನೇಕಾನಿಪಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಮಾನಾ ನ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ – ‘‘ಸೋ ನ ತಾವ ಕಾಲಂ ಕರೋತಿ, ಯಾವ ನ ತಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಬ್ಯನ್ತೀಹೋತೀ’’ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ನೇರಯಿಕಗ್ಗಿಉಣ್ಹಭಾವಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಪಥವಿಸನ್ಧಾರಕಪಞ್ಹೋ

೭. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ಅಯಂ ಮಹಾ ಪಥವೀ ಉದಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ಉದಕಂ ವಾತೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ವಾತೋ ಆಕಾಸೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ’ತಿ, ಏತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ನ ಸದ್ದಹಾಮೀ”ತಿ। ಥೇರೋ ಧಮ್ಮಕರಕೇನ [ಧಮ್ಮಕರಣೇನ (ಕ॰)] ಉದಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಮಿಲಿನ್ದಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಸಿ “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಂ ಉದಕಂ ವಾತೇನ ಆಧಾರಿತಂ, ಏವಂ ತಮ್ಪಿ ಉದಕಂ ವಾತೇನ ಆಧಾರಿತ”ನ್ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಪಥವಿಸನ್ಧಾರಕಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ನಿರೋಧನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಹೋ

೮. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನಿರೋಧೋ ನಿಬ್ಬಾನ”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿರೋಧೋ ನಿಬ್ಬಾನ”ನ್ತಿ। “ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ , ನಾಗಸೇನ, ನಿರೋಧೋ ನಿಬ್ಬಾನ”ನ್ತಿ? “ಸಬ್ಬೇ ಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇ ಆಯತನೇ ಅಭಿನನ್ದನ್ತಿ ಅಭಿವದನ್ತಿ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತೇ ತೇನ ಸೋತೇನ ವುಯ್ಹನ್ತಿ, ನ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಸೋಕೇನ ಪರಿದೇವೇನ ದುಕ್ಖೇಹಿ ದೋಮನಸ್ಸೇಹಿ ಉಪಾಯಾಸೇಹಿ ನ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಮಾತಿ ವದಾಮಿ। ಸುತವಾ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇ ಆಯತನೇ ನಾಭಿನನ್ದತಿ ನಾಭಿವದತಿ ನಾಜ್ಝೋಸಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಅನಭಿನನ್ದತೋ ಅನಭಿವದತೋ ಅನಜ್ಝೋಸಾಯ ತಿಟ್ಠತೋ ತಣ್ಹಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಣ್ಹಾನಿರೋಧಾ ಉಪಾದಾನನಿರೋಧೋ, ಉಪಾದಾನನಿರೋಧಾ ಭವನಿರೋಧೋ, ಭವನಿರೋಧಾ ಜಾತಿನಿರೋಧೋ, ಜಾತಿನಿರೋಧಾ ಜರಾಮರಣಂ ಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಏವಮೇತಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ನಿರೋಧೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿರೋಧೋ ನಿಬ್ಬಾನ”ನ್ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ನಿರೋಧನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ನಿಬ್ಬಾನಲಭನಪಞ್ಹೋ

೯. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಬ್ಬೇವ ಲಭನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನ”ನ್ತಿ? “ನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬೇವ ಲಭನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಪಹಾತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಪಜಹತಿ, ಭಾವೇತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವೇತಿ, ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಸೋ ಲಭತಿ ನಿಬ್ಬಾನ”ನ್ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ನಿಬ್ಬಾನಲಭನಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಜಾನನಪಞ್ಹೋ

೧೦. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ನ ಲಭತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಜಾನಾತಿ ಸೋ 'ಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನ'"ನ್ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ನ ಲಭತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಜಾನಾತಿ ಸೋ 'ಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನ'"ನ್ತಿ। "ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಲಭನ್ತೋ ಜಾನಾತಿ 'ಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನ'"ನ್ತಿ? "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇಸಂ ನಚ್ಛಿನ್ನಾ ಹತ್ಥಪಾದಾ , ಜಾನೇಯ್ಯುಂ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, 'ದುಕ್ಖಂ ಹತ್ಥಪಾದಚ್ಛೇದನ'"ನ್ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಜಾನೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ। "ಕಥಂ ಜಾನೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ? "ಅಞ್ಞೇಸಂ, ಭನ್ತೇ, ಛಿನ್ನಹತ್ಥಪಾದಾನಂ ಪರಿದೇವಿತಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಜಾನನ್ತಿ 'ದುಕ್ಖಂ ಹತ್ಥಪಾದಚ್ಛೇದನ'"ನ್ತಿ । "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇಸಂ ದಿಟ್ಠಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತೇಸಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಜಾನಾತಿ 'ಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನ'"ನ್ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಜಾನನಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

ನಿಬ್ಬಾನವಗ್ಗೋ ಚತುತ್ಥೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ದಸ ಪಞ್ಹಾ।

೫. ಬುದ್ಧವಗ್ಗೋ

೧. ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ಥಿನತ್ಥಿಭಾವಪಞ್ಹೋ

೧. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ತಯಾ ದಿಟ್ಠೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಅಥ ತೇ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಬುದ್ಧೋ ದಿಟ್ಠೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನತ್ಥಿ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ। "ಕಿಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಹಿಮವತಿ ಊಹಾ ನದೀ ತಯಾ ದಿಟ್ಠಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಅಥ ತೇ ಪಿತರಾ ಊಹಾ ನದೀ ದಿಟ್ಠಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಊಹಾ ನದೀ"ತಿ। "ಅತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಮಯಾ ಊಹಾ ನದೀ ನ ದಿಟ್ಠಾ, ಪಿತರಾಪಿ ಮೇ ಊಹಾ ನದೀ ನ ದಿಟ್ಠಾ, ಅಪಿ ಚ ಅತ್ಥಿ ಊಹಾ ನದೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಮಯಾ ಭಗವಾ ನ ದಿಟ್ಠೋ, ಆಚರಿಯೇಹಿಪಿ ಮೇ ಭಗವಾ ನ ದಿಟ್ಠೋ, ಅಪಿ ಚ ಅತ್ಥಿ ಭಗವಾ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ಥಿನತ್ಥಿಭಾವಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅನುತ್ತರಭಾವಪಞ್ಹೋ

೨. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ಅನುತ್ತರೋ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಅನುತ್ತರೋ"ತಿ। "ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಂ ಜಾನಾಸಿ 'ಬುದ್ಧೋ ಅನುತ್ತರೋ'"ತಿ? "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇಹಿ ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ, ಜಾನೇಯ್ಯುಂ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹನ್ತೋ ಖೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ ದುಪ್ಪರಿಯೋಗಾಹೋ, ಯತ್ಥಿಮಾ ಪಞ್ಚ ಮಹಾನದಿಯೋ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಅಪ್ಪೇನ್ತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಗಙ್ಗಾ ಯಮುನಾ ಅಚಿರವತೀ ಸರಭೂ ಮಹೀ, ನೇವ ತಸ್ಸ ಊನತ್ತಂ ವಾ ಪೂರತ್ತಂ ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"ತಿ ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಜಾನೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾವಕೇ ಮಹನ್ತೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಜಾನಾಮಿ 'ಭಗವಾ ಅನುತ್ತರೋ'"ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅನುತ್ತರಭಾವಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅನುತ್ತರಭಾವಜಾನನಪಞ್ಹೋ

೩. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಕ್ಕಾ ಜಾನಿತುಂ ‘ಬುದ್ಧೋ ಅನುತ್ತರೋ’”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ಜಾನಿತುಂ ‘ಭಗವಾ ಅನುತ್ತರೋ’”ತಿ। “ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಕ್ಕಾ ಜಾನಿತುಂ ‘ಬುದ್ಧೋ ಅನುತ್ತರೋ’”ತಿ। “ಭೂತಪುಬ್ಬಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ನಾಮ ಲೇಖಾಚರಿಯೋ ಅಹೋಸಿ, ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಅಬ್ಭತೀತಾನಿ ಕಾಲಙ್ಕತಸ್ಸ ಕಥಂ ಸೋ ಞಾಯತೀ”ತಿ। “ಲೇಖೇನ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಧಮ್ಮೋ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇಸಿತೋ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅನುತ್ತರಭಾವಜಾನನಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಧಮ್ಮದಿಟ್ಠಪಞ್ಹೋ

೪. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಧಮ್ಮೋ ತಯಾ ದಿಟ್ಠೋ”ತಿ। “ಬುದ್ಧನೇತ್ತಿಯಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬುದ್ಧಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಯಾವಜೀವಂ ಸಾವಕೇಹಿ ವತ್ತಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಧಮ್ಮದಿಟ್ಠಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಅಸಙ್ಕಮನಪಟಿಸನ್ದಹನಪಞ್ಹೋ

೫. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನ ಚ ಸಙ್ಕಮತಿ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ ಚಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ಚ ಸಙ್ಕಮತಿ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ ಚಾ”ತಿ। “ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನ ಚ ಸಙ್ಕಮತಿ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ ಚ, ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಪದೀಪತೋ ಪದೀಪಂ ಪದೀಪೇಯ್ಯ, ಕಿಂನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪದೀಪೋ ಪದೀಪಮ್ಹಾ ಸಙ್ಕನ್ತೋ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ಚ ಸಙ್ಕಮತಿ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ ಚಾ”ತಿ।

“ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ನು, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ದಹರಕೋ ಸನ್ತೋ ಸಿಲೋಕಾಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಲೋಕಂ ಗಹಿತ”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ”ತಿ । “ಕಿಂನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಸಿಲೋಕೋ ಆಚರಿಯಮ್ಹಾ ಸಙ್ಕನ್ತೋ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ಚ ಸಙ್ಕಮತಿ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ ಚಾತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಅಸಙ್ಕಮನಪಟಿಸನ್ದಹನಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ವೇದಗೂಪಞ್ಹೋ

೬. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವೇದಗೂ ಉಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ "ಪರಮತ್ಥೇನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇದಗೂ ನುಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ವೇದಗೂಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಅಞ್ಞಕಾಯಸಙ್ಕಮನಪಞ್ಹೋ

೭. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಸತ್ತೋ ಯೋ ಇಮಮ್ಹಾ ಕಾಯಾ ಅಞ್ಞಂ ಕಾಯಂ ಸಙ್ಕಮತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಮಮ್ಹಾ ಕಾಯಾ ಅಞ್ಞಂ ಕಾಯಂ ಸಙ್ಕಮನ್ತೋ ನತ್ಥಿ, ನನು ಮುತ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಿ ನ ಪಟಿಸನ್ದಹೇಯ್ಯ, ಮುತ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಪರಿಮುತ್ತೋ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ।

"ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಮ್ಬಂ ಅವಹರೇಯ್ಯ, ಕಿಂ ಸೋ ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ನ ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾನಿ ಅಮ್ಬಾನಿ ಅವಹರಿ, ಯಾನಿ ತೇನ ರೋಪಿತಾನಿ, ಕಸ್ಮಾ ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ತಾನಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಬಾನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜಾತಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ದಣ್ಡಪ್ಪತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಿನಾ ನಾಮರೂಪೇನ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಸೋಭನಂ ವಾ ಅಸೋಭನಂ ವಾ, ತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಅಞ್ಞಂ ನಾಮರೂಪಂ ಪಟಿಸನ್ದಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಪರಿಮುತ್ತೋ ಪಾಪಕೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಅಞ್ಞಕಾಯಸಙ್ಕಮನಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಕಮ್ಮಫಲಅತ್ಥಿಭಾವಪಞ್ಹೋ

೮. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಮಿನಾ ನಾಮರೂಪೇನ ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ ಕುಸಲಂ ವಾ ಅಕುಸಲಂ ವಾ, ಕುಹಿಂ ತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿ? "ಅನುಬನ್ಧೇಯ್ಯುಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಛಾಯಾವ ಅನಪಾಯಿನೀ"ತಿ [ಅನುಪಾಯಿನೀತಿ (ಕ॰)]। "ಸಕ್ಕಾ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ 'ಇಧ ವಾ ಇಧ ವಾ ತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ'"ತಿ? "ನ ಸಕ್ಕಾ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ 'ಇಧ ವಾ ಇಧ ವಾ ತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ'"ತಿ।

"ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಾನಿಮಾನಿ ರುಕ್ಖಾನಿ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಫಲಾನಿ, ಸಕ್ಕಾ ತೇಸಂ ಫಲಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ 'ಇಧ ವಾ ಇಧ ವಾ ತಾನಿ ಫಲಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ'"ತಿ। "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಾಯ ಸನ್ತತಿಯಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ 'ಇಧ ವಾ ಇಧ ವಾ ತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ'ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಕಮ್ಮಫಲಅತ್ಥಿಭಾವಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿಜಾನನಪಞ್ಹೋ

೯. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಜಾನಾತಿ ಸೋ ‘ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ’”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಜಾನಾತಿ ಸೋ ‘ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ’”ತಿ। “ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಸ್ಸಕೋ ಗಹಪತಿಕೋ ಬೀಜಾನಿ ಪಥವಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾ ದೇವೇ ವಸ್ಸನ್ತೇ ಜಾನಾತಿ ‘ಧಞ್ಞಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತೀ’”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಜಾನೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಜಾನಾತಿ ಸೋ ‘ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ’”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿಜಾನನಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಬುದ್ಧನಿದಸ್ಸನಪಞ್ಹೋ

೧೦. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ಅತ್ಥೀ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಅತ್ಥೀ”ತಿ। “ಸಕ್ಕಾ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ನಿದಸ್ಸೇತುಂ ಇಧವಾ ಇಧವಾ”ತಿ? “ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಭಗವಾ ನಿದಸ್ಸೇತುಂ ‘ಇಧ ವಾ ಇಧ ವಾ’”ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಜಲಮಾನಸ್ಸ ಯಾ ಅಚ್ಚಿ ಅತ್ಥಙ್ಗತಾ, ಸಕ್ಕಾ ಸಾ ಅಚ್ಚಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ‘ಇಧ ವಾ ಇಧ ವಾ’”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ನಿರುದ್ಧಾ ಸಾ ಅಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಗತಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಅತ್ಥಙ್ಗತೋ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಭಗವಾ ನಿದಸ್ಸೇತುಂ ‘ಇಧ ವಾ ಇಧ ವಾ’ ತಿ, ಧಮ್ಮಕಾಯೇನ ಪನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ಭಗವಾ ನಿದಸ್ಸೇತುಂ। ಧಮ್ಮೋ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇಸಿತೋ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಬುದ್ಧನಿದಸ್ಸನಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

ಬುದ್ಧವಗ್ಗೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ದಸ ಪಞ್ಹಾ।

೬. ಸತಿವಗ್ಗೋ

೧. ಕಾಯಪಿಯಾಯನಪಞ್ಹೋ

೧. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಿಯೋ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಕಾಯೋ”ತಿ? “ನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಿಯೋ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಕಾಯೋ”ತಿ। “ಅಥ ಕಿಸ್ಸ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಕೇಲಾಯಥ ಮಮಾಯಥಾ”ತಿ? “ಕಿಂ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಸಙ್ಗಾಮಗತಸ್ಸ ಕಣ್ಡಪ್ಪಹಾರೋ ಹೋತೀ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಹೋತೀ”ತಿ। “ಕಿಂನು ಖೋ , ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ವಣೋ ಆಲೇಪೇನ ಚ ಆಲಿಮ್ಪೀಯತಿ ತೇಲೇನ ಚ ಮಕ್ಖೀಯತಿ ಸುಖುಮೇನ ಚ ಚೋಳಪಟ್ಟೇನ ಪಲಿವೇಠೀಯತೀ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಆಲೇಪೇನ ಚ ಆಲಿಮ್ಪೀಯತಿ ತೇಲೇನ ಚ ಮಕ್ಖೀಯತಿ ಸುಖುಮೇನ ಚ ಚೋಳಪಟ್ಟೇನ ಪಲಿವೇಠೀಯತೀ”ತಿ। “ಕಿಂನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಿಯೋ ತೇ ವಣೋ, ತೇನ ಆಲೇಪೇನ ಚ ಆಲಿಮ್ಪೀಯತಿ ತೇಲೇನ ಚ ಮಕ್ಖೀಯತಿ ಸುಖುಮೇನ ಚ ಚೋಳಪಟ್ಟೇನ ಪಲಿವೇಠೀಯತೀ”ತಿ? “ನ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಪಿಯೋ ವಣೋ, ಅಪಿ ಚ ಮಂಸಸ್ಸ ರುಹನತ್ಥಾಯ ಆಲೇಪೇನ ಚ ಆಲಿಮ್ಪೀಯತಿ ತೇಲೇನ

ಚ ಮಕ್ಖಿಯತಿ ಸುಖುಮೇನ ಚ ಚೋಳಪಟ್ಟೇನ ಪಲಿವೇಠೀಯತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಪ್ಪಿಯೋ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಕಾಯೋ, ಅಥ ಚ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಅನಜ್ಝೋಸಿತಾ ಕಾಯಂ ಪರಿಹರನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯ। ಅಪಿ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಣೂಪಮೋ ಕಾಯೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ತೇನ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ವಣಮಿವ ಕಾಯಂ ಪರಿಹರನ್ತಿ ಅನಜ್ಝೋಸಿತಾ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಮಹಾರಾಜ ಭಗವತಾ -

"'ಅಲ್ಲಚಮ್ಮಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ, ನವದ್ವಾರೋ ಮಹಾವಣೋ।
ಸಮನ್ತತೋ ಪಗ್ಘರತಿ, ಅಸುಚಿಪೂತಿಗನ್ಧಿಯೋ'"ತಿ॥

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಕಾಯಪಿಯಾಯನಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಪಞ್ಹೋ

೨. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವೀ"ತಿ। "ಅಥ ಕಿಸ್ಸ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಾವಕಾನಂ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸೀ"ತಿ? "ಅತ್ಥಿ ಪನ ತೇ ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ವೇಜ್ಜೋ, ಯೋ ಇಮಿಸ್ಸಂ ಪಥವಿಯಂ ಸಬ್ಬಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ಜಾನಾತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ಥೀ"ತಿ। "ಕಿಂನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ವೇಜ್ಜೋ ಗಿಲಾನಕಂ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಪಾಯೇತಿ, ಉದಾಹು ಅಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ"ತಿ? "ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ, ಭನ್ತೇ, ಗಿಲಾನಕಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಪಾಯೇತಿ, ನೋ ಅಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ"ತಿ? "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವೀ ನ ಅಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ ಯಾವಜೀವಂ ಅನತಿಕ್ಕಮನೀಯ"ನ್ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ

೩. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಸೀತಿಯಾ ಚ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಪರಿರಞ್ಜಿತೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಕಞ್ಚನಸನ್ನಿಭತ್ತಚೋ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭೋ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಸೀತಿಯಾ ಚ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಪರಿರಞ್ಜಿತೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಕಞ್ಚನಸನ್ನಿಭತ್ತಚೋ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭೋ"ತಿ।

"ಕಿಂ ಪನಸ್ಸ, ಭನ್ತೇ, ಮಾತಾಪಿತರೋಪಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅಸೀತಿಯಾ ಚ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಪರಿರಞ್ಜಿತಾ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ಕಞ್ಚನಸನ್ನಿಭತ್ತಚಾ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾ"ತಿ? "ನೋ ಚಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾತಾಪಿತರೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅಸೀತಿಯಾ ಚ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಪರಿರಞ್ಜಿತಾ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ಕಞ್ಚನಸನ್ನಿಭತ್ತಚಾ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾ"ತಿ।

"ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬುದ್ಧೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಸೀತಿಯಾ ಚ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಪರಿರಞ್ಜಿತೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಕಞ್ಚನಸನ್ನಿಭತ್ತಚೋ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭೋತಿ, ಅಪಿ ಚ ಮಾತುಸದಿಸೋ ವಾ ಪುತ್ತೋ

ಹೋತಿ ಮಾತುಪಕ್ಖೋ ವಾ, ಪಿತುಸದಿಸೋ ವಾ ಪುತ್ತೋ ಹೋತಿ ಪಿತುಪಕ್ಖೋ ವಾ"ತಿ। ಥೇರೋ ಆಹ "ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿಞ್ಚಿ ಪದುಮಂ ಸತಪತ್ತ"ನ್ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ಥೀ"ತಿ। "ತಸ್ಸ ಪನ ಕುಹಿಂ ಸಮ್ಭವೋ"ತಿ? "ಕದ್ದಮೇ ಜಾಯತಿ ಉದಕೇ ಆಸೀಯತೀ"ತಿ । "ಕಿಂನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪದುಮಂ ಕದ್ದಮೇನ ಸದಿಸಂ ವಣ್ಣೇನ ವಾ ಗನ್ಧೇನ ವಾ ರಸೇನ ವಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಅಥ ಉದಕೇನ ವಾ ಗನ್ಧೇನ ವಾ ರಸೇನ ವಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಸೀತಿಯಾ ಚ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಪರಿರಞ್ಜಿತೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಕಞ್ಚನಸನ್ನಿಭತ್ತಚೋ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭೋ, ನೋ ಚಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅಸೀತಿಯಾ ಚ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಪರಿರಞ್ಜಿತಾ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ಕಞ್ಚನಸನ್ನಿಭತ್ತಚಾ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಭಗವತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಪಞ್ಹೋ

೪. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಸಿಸ್ಸೋ"ತಿ? "ಅತ್ಥಿ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಹತ್ಥಿಪಾಮೋಕ್ಖೋ"ತಿ? "ಅತ್ಥಿ , ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಂನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಹತ್ಥೀ ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಕೋಞ್ಚನಾದಂ ನದತೀತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ನದತೀ"ತಿ "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಹತ್ಥೀ ಕೋಞ್ಚಸಕುಣಸ್ಸ ಸಿಸ್ಸೋ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಬುದ್ಧಿಕೋ ಅಬುದ್ಧಿಕೋ"ತಿ? "ಸಬುದ್ಧಿಕೋ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಸಿಸ್ಸೋ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಭಗವತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಭಗವತೋ ಉಪಸಮ್ಪದಾಪಞ್ಹೋ

೫. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಸುನ್ದರಾ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಸುನ್ದರಾ"ತಿ। "ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಾ, ಉದಾಹು ನತ್ಥೀ"ತಿ? "ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ , ಭಗವಾ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣೇನ, ನತ್ಥಿ ಭಗವತೋ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ದಿನ್ನಾ, ಯಥಾ ಸಾವಕಾನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇತಿ ಯಾವಜೀವಂ ಅನತಿಕ್ಕಮನೀಯ"ನ್ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಭಗವತೋ ಉಪಸಮ್ಪದಾಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಅಸ್ಸುಭೇಸಜ್ಜಾಭೇಸಜ್ಜಪಞ್ಹೋ

೬. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಚ ಮಾತರಿ ಮತಾಯ ರೋದತಿ, ಯೋ ಚ ಧಮ್ಮಪೇಮೇನ ರೋದತಿ, ಉಭಿನ್ನಂ ತೇಸಂ ರೋದನ್ತಾನಂ ಕಸ್ಸ ಅಸ್ಸು ಭೇಸಜ್ಜಂ, ಕಸ್ಸ ನ ಭೇಸಜ್ಜ"ನ್ತಿ? "ಏಕಸ್ಸ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಸ್ಸು ರಾಗದೋಸಮೋಹೇಹಿ

ಸಮಲಂ ಉಣ್ಹಂ, ಏಕಸ್ಸ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸೇನ ವಿಮಲಂ ಸೀತಲಂ। ಯಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀತಲಂ, ತಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ, ಯಂ ಉಣ್ಹಂ, ತಂ ನ ಭೇಸಜ್ಜ''ನ್ತಿ।

''ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ''ತಿ।

ಅಸ್ಸುಭೇಸಜ್ಜಾಭೇಸಜ್ಜಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಸರಾಗವೀತರಾಗನಾನಾಕರಣಪಞ್ಹೋ

೭. ರಾಜಾ ಆಹ ''ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂ ನಾನಾಕರಣಂ ಸರಾಗಸ್ಸ ಚ ವೀತರಾಗಸ್ಸ ಚಾ''ತಿ? ''ಏಕೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಜ್ಝೋಸಿತೋ, ಏಕೋ ಅನಜ್ಝೋಸಿತೋ''ತಿ। ''ಕಿಂ ಏತಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಜ್ಝೋಸಿತೋ ಅನಜ್ಝೋಸಿತೋ ನಾಮಾ''ತಿ? ''ಏಕೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿಕೋ, ಏಕೋ ಅನತ್ಥಿಕೋ''ತಿ। ''ಪಸ್ಸಾಮಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಏವರೂಪಂ ಯೋ ಚ ಸರಾಗೋ, ಯೋ ಚ ವೀತರಾಗೋ, ಸಬ್ಬೋಪೇಸೋ ಸೋಭನಂ ಯೇವ ಇಚ್ಛತಿ ಖಾದನೀಯಂ ವಾ ಭೋಜನೀಯಂ ವಾ, ನ ಕೋಚಿ ಪಾಪಕಂ ಇಚ್ಛತೀ''ತಿ। ''ಅವೀತರಾಗೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ರಸಪಟಿಸಂವೇದೀ ಚ ರಸರಾಗಪಟಿಸಂವೇದೀ ಚ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜತಿ, ವೀತರಾಗೋ ಪನ ರಸಪಟಿಸಂವೇದೀ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ಖೋ ರಸರಾಗಪಟಿಸಂವೇದೀ''ತಿ।

''ಕಲ್ಲೋಸಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ''ತಿ।

ಸರಾಗವೀತರಾಗನಾನಾಕರಣಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಪಞ್ಞಾಪತಿಟ್ಠಾನಪಞ್ಹೋ

೮. ರಾಜಾ ಆಹ ''ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಞ್ಞಾ ಕುಹಿಂ ಪಟಿವಸತೀ''ತಿ? ''ನ ಕತ್ಥಚಿ ಮಹಾರಾಜಾ''ತಿ। ''ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನತ್ಥಿ ಪಞ್ಞಾ''ತಿ। ''ವಾತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಹಿಂ ಪಟಿವಸತೀ''ತಿ? ''ನ ಕತ್ಥಚಿ ಭನ್ತೇ''ತಿ। ''ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ವಾತೋ''ತಿ।

''ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ''ತಿ।

ಪಞ್ಞಾಪತಿಟ್ಠಾನಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಸಂಸಾರಪಞ್ಹೋ

೯. ರಾಜಾ ಆಹ ''ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಪನೇತಂ ಬ್ರೂಸಿ 'ಸಂಸಾರೋ'ತಿ, ಕತಮೋ ಸೋ ಸಂಸಾರೋ''ತಿ? ''ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಾತೋ ಇಧೇವ ಮರತಿ, ಇಧ ಮತೋ ಅಞ್ಞತ್ರ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಹಿಂ ಜಾತೋ ತಹಿಂ ಯೇವ ಮರತಿ, ತಹಿಂ ಮತೋ ಅಞ್ಞತ್ರ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಂಸಾರೋ ಹೋತೀ''ತಿ। ''ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ''ತಿ। ''ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಪಕ್ಕಂ ಅಮ್ಬಂ ಖಾದಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಿಂ ರೋಪೇಯ್ಯ, ತತೋ ಮಹನ್ತೋ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಫಲಾನಿ ದದೇಯ್ಯ, ಅಥ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ತತೋಪಿ ಪಕ್ಕಂ ಅಮ್ಬಂ ಖಾದಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಿಂ ರೋಪೇಯ್ಯ, ತತೋಪಿ ಮಹನ್ತೋ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಫಲಾನಿ ದದೇಯ್ಯ, ಏವಮೇತೇಸಂ ರುಕ್ಖಾನಂ ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧ ಜಾತೋ ಇಧೇವ ಮರತಿ, ಇಧ ಮತೋ ಅಞ್ಞತ್ರ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಹಿಂ ಜಾತೋ ತಹಿಂ ಯೇವ ಮರತಿ, ತಹಿಂ ಮತೋ ಅಞ್ಞತ್ರ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಂಸಾರೋ ಹೋತೀ''ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಸಂಸಾರಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಚಿರಕತಸರಣಪಞ್ಹೋ

೧೦. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೇನ ಅತೀತಂ ಚಿರಕತಂ ಸರತೀ”ತಿ? “ಸತಿಯಾ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ನನು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಚಿತ್ತೇನ ಸರತಿ ನೋ ಸತಿಯಾ”ತಿ? “ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ನು, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಕರಣೀಯಂ ಕತ್ವಾ ಪಮುಟ್ಠ”ನ್ತಿ? “ಆಮ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕಿಂ ನು ಖೋ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅಚಿತ್ತಕೋ ಅಹೋಸೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಸತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ನಾಹೋಸೀ”ತಿ। “ಅಥ ಕಸ್ಮಾ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಏವಮಾಹ ‘ಚಿತ್ತೇನ ಸರತಿ, ನೋ ಸತಿಯಾ’”ತಿ?

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಚಿರಕತಸರಣಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

೧೧. ಅಭಿಜಾನನ್ತಸತಿಪಞ್ಹೋ

೧೧. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಬ್ಬಾ ಸತಿ ಅಭಿಜಾನನ್ತೀ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ , ಉದಾಹು ಕಟುಮಿಕಾವ ಸತೀ”ತಿ? “ಅಭಿಜಾನನ್ತೀಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಟುಮಿಕಾಪಿ ಸತೀ”ತಿ। “ಏವಞ್ಹಿ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಬ್ಬಾ ಸತಿ ಅಭಿಜಾನನ್ತೀ, ನತ್ಥಿ ಕಟುಮಿಕಾ ಸತೀ”ತಿ? “ಯದಿ ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಟುಮಿಕಾ ಸತಿ, ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಪ್ಪಿಕಾನಂ ಕಮ್ಮಾಯತನೇಹಿ ವಾ ಸಿಪ್ಪಾಯತನೇಹಿ ವಾ ವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನೇಹಿ ವಾ ಕರಣೀಯಂ, ನಿರತ್ಥಕಾ ಆಚರಿಯಾ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಕಟುಮಿಕಾ ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಾಯತನೇಹಿ ವಾ ಸಿಪ್ಪಾಯತನೇಹಿ ವಾ ವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನೇಹಿ ವಾ ಕರಣೀಯಂ, ಅತ್ಥೋ ಚ ಆಚರಿಯೇಹೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಅಭಿಜಾನನ್ತಸತಿಪಞ್ಹೋ ಏಕಾದಸಮೋ।

ಸತಿವಗ್ಗೋ ಛಟ್ಠೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ಏಕಾದಸ ಪಞ್ಹಾ।

೭. ಅರೂಪಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನವಗ್ಗೋ

೧. ಸತಿಉಪ್ಪಜ್ಜನಪಞ್ಹೋ

೧. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಿಹಾಕಾರೇಹಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ? “ಸತ್ತರಸಹಾಕಾರೇಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ। “ಕತಮೇಹಿ ಸತ್ತರಸಹಾಕಾರೇಹೀ”ತಿ? “ಅಭಿಜಾನತೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಕಟುಮಿಕಾಯಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಓಳಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಹಿತವಿಞ್ಞಾಣತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಹಿತವಿಞ್ಞಾಣತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಭಾಗನಿಮಿತ್ತತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವಿಸಭಾಗನಿಮಿತ್ತತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಕಥಾಭಿಞ್ಞಾಣತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಲಕ್ಖಣತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಾರಣತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಮುದ್ದಾತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಗಣನಾತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ,

ಧಾರಣತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಭಾವನತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪೋತ್ಥಕನಿಬನ್ಧನತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪನಿಕ್ಖೇಪತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅನುಭೂತತೋಪಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ।

"ಕಥಂ ಅಭಿಜಾನತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಯಸ್ಮಾ ಚ ಆನನ್ದೋ ಖುಜ್ಜುತ್ತರಾ ಚ ಉಪಾಸಿಕಾ, ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಕೇಚಿ ಜಾತಿಸ್ಸರಾ ಜಾತಿಂ ಸರನ್ತಿ, ಏವಂ ಅಭಿಜಾನತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಕಥಂ ಕಟುಮಿಕಾಯ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಯೋ ಪಕತಿಯಾ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಕೋ, ಪರೇ ಚ ತಂ ಸರಾಪನತ್ಥಂ ನಿಬನ್ಧನ್ತಿ, ಏವಂ ಕಟುಮಿಕಾಯ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಕಥಂ ಓಳಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಯದಾ ರಜ್ಜೇ ವಾ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ ವಾ ಪತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಓಳಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಕಥಂ ಹಿತವಿಞ್ಞಾಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಯಮ್ಹಿ ಸುಖಾಪಿತೋ, 'ಅಮುಕಸ್ಮಿಂ ಏವಂ ಸುಖಾಪಿತೋ'ತಿ ಸರತಿ, ಏವಂ ಹಿತವಿಞ್ಞಾಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಕಥಂ ಅಹಿತವಿಞ್ಞಾಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಯಮ್ಹಿ ದುಕ್ಖಾಪಿತೋ, 'ಅಮುಕಸ್ಮಿಂ ಏವಂ ದುಕ್ಖಾಪಿತೋ'ತಿ ಸರತಿ, ಏವಂ ಅಹಿತವಿಞ್ಞಾಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಕಥಂ ಸಭಾಗನಿಮಿತ್ತತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಸದಿಸಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಾತರಂ ವಾ ಪಿತರಂ ವಾ ಭಾತರಂ ವಾ ಭಗಿನಿಂ ವಾ ಸರತಿ, ಓಟ್ಠಂ ವಾ ಗೋಣಂ ವಾ ಗದ್ರಭಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ತಾದಿಸಂ ಓಟ್ಠಂ ವಾ ಗೋಣಂ ವಾ ಗದ್ರಭಂ ವಾ ಸರತಿ, ಏವಂ ಸಭಾಗನಿಮಿತ್ತತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಕಥಂ ವಿಸಭಾಗನಿಮಿತ್ತತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಅಸುಕಸ್ಸ ನಾಮ ವಣ್ಣೋ ಏದಿಸೋ, ಸದ್ದೋ ಏದಿಸೋ, ಗನ್ಧೋ ಏದಿಸೋ, ರಸೋ ಏದಿಸೋ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋ ಏದಿಸೋತಿ ಸರತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ವಿಸಭಾಗನಿಮಿತ್ತತೋಪಿ ಂಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಕಥಂ ಕಥಾಭಿಞ್ಞಾಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಯೋ ಪಕತಿಯಾ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಕೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಪರೇ ಸರಾಪೇನ್ತಿ, ತೇನ ಸೋ ಸರತಿ, ಏವಂ ಕಥಾಭಿಞ್ಞಾಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಕಥಂ ಲಕ್ಖಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಯೋ ಪಕತಿಯಾ ಬಲೀಬದ್ದಾನಂ ಅಙ್ಗೇನ ಜಾನಾತಿ, ಲಕ್ಖಣೇನ ಜಾನಾತಿ, ಏವಂ ಲಕ್ಖಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಕಥಂ ಸಾರಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಯೋ ಪಕತಿಯಾ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಕೋ ಹೋತಿ, ಯೋ ತಂ 'ಸರಾಹಿ ಭೋ, ಸರಾಹಿ ಭೋ'ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸರಾಪೇತಿ, ಏವಂ ಸಾರಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಕಥಂ ಮುದ್ದಾತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಲಿಪಿಯಾ ಸಿಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಜಾನಾತಿ 'ಇಮಸ್ಸ ಅಕ್ಖರಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ಇಮಂ ಅಕ್ಖರಂ ಕಾತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಏವಂ ಮುದ್ದಾತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಕಥಂ ಗಣನಾತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಗಣನಾಯ ಸಿಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಗಣಕಾ ಬಹುಮ್ಪಿ ಗಣೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಗಣನಾತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

“ಕಥಂ ಧಾರಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಧಾರಣಾಯ ಸಿಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಧಾರಣಕಾ ಬಹುಮ್ಪಿ ಧಾರೇನ್ತಿ , ಏವಂ ಧಾರಣತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

“ಕಥಂ ಭಾವನಾತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಏಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿಂ ದ್ವೇಪಿ ಜಾತಿಯೋ…ಪೇ॰… ಇತಿ ಸಾಕಾರಂ ಸಉದ್ದೇಸಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ಏವಂ ಭಾವನಾತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

“ಕಥಂ ಪೋತ್ಥಕನಿಬನ್ಧನತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ರಾಜಾನೋ ಅನುಸಾಸನಿಯಂ ಅಸ್ಸರನ್ತಾ [ಅನುಸ್ಸರನ್ತಾ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)] ಏತಂ ಪೋತ್ಥಕಂ ಆಹರಥಾತಿ, ತೇನ ಪೋತ್ಥಕೇನ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ, ಏವಂ ಪೋತ್ಥಕನಿಬನ್ಧನತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

“ಕಥಂ ಉಪನಿಕ್ಖೇಪತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಭಣ್ಡಂ ದಿಸ್ವಾ ಸರತಿ, ಏವಂ ಉಪನಿಕ್ಖೇಪತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

“ಕಥಂ ಅನುಭೂತತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ? ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ರೂಪಂ ಸರತಿ, ಸುತತ್ತಾ ಸದ್ದಂ ಸರತಿ, ಘಾಯಿತತ್ತಾ ಗನ್ಧಂ ಸರತಿ, ಸಾಯಿತತ್ತಾ ರಸಂ ಸರತಿ, ಫುಟ್ಠತ್ತಾ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಸರತಿ, ವಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಂ ಸರತಿ, ಏವಂ ಅನುಭೂತತೋ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತರಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಸತಿಉಪ್ಪಜ್ಜನಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಬುದ್ಧಗುಣಸತಿಪಟಿಲಾಭಪಞ್ಹೋ

೨. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಏತಂ ಭಣಥ ‘ಯೋ ವಸ್ಸಸತಂ ಅಕುಸಲಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಮರಣಕಾಲೇ ಚ ಏಕಂ ಬುದ್ಧಗುಣಂ ಸತಿಂ ಪಟಿಲಭೇಯ್ಯ, ಸೋ ದೇವೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ’ತಿ ಏತಂ ನ ಸದ್ದಹಾಮಿ, ಏವಞ್ಚ ಪನ ವದೇಥ ‘ಏತೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತೇನ ನಿರಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ’ತಿ ಏತಮ್ಪಿ ನ ಸದ್ದಹಾಮೀ”ತಿ।

“ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಖುದ್ದಕೋಪಿ ಪಾಸಾಣೋ ವಿನಾ ನಾವಾಯ ಉದಕೇ ಉಪ್ಪಿಲವೇಯ್ಯಾ”ತಿ । “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಹಸತಮ್ಪಿ ಪಾಸಾಣಾನಂ ನಾವಾಯ ಆರೋಪಿತಂ ಉದಕೇ ಉಪ್ಪಿಲವೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾ, ಏವಂ ಕುಸಲಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಬುದ್ಧಗುಣಸತಿಪಟಿಲಾಭಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ದುಕ್ಖಪ್ಪಹಾನವಾಯಮಪಞ್ಹೋ

೩. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂ ತುಮ್ಹೇ ಅತೀತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ ವಾಯಮಥಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಅನಾಗತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ ವಾಯಮಥಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಕಿಂ ಪನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ ವಾಯಮಥಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಯದಿ ತುಮ್ಹೇ ನ ಅತೀತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ ವಾಯಮಥ, ನ ಅನಾಗತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ ವಾಯಮಥ, ನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ ವಾಯಮಥ,

ಅಥ ಕಿಮತ್ಥಾಯ ವಾಯಮಥಾ"ತಿ। ಥೇರೋ ಆಹ 'ಕಿನ್ತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಇದಞ್ಚ ದುಕ್ಖಂ ನಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞಞ್ಚ ದುಕ್ಖಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ'ತಿ ಏತದತ್ಥಾಯ ವಾಯಮಾಮಾ"ತಿ।

"ಅತ್ಥಿ ಪನ ತೇ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅನಾಗತಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ? "ನತ್ಥಿ [ಕಥಾ° ೮೨೮, ೮೨೯ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ], ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ "ತುಮ್ಹೇ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತಿಪಣ್ಡಿತಾ, ಯೇ ತುಮ್ಹೇ ಅಸನ್ತಾನಂ ಅನಾಗತಾನಂ ದುಕ್ಖಾನಂ ಪಹಾನಾಯ ವಾಯಮಥಾ"ತಿ? "ಅತ್ಥಿ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೇಚಿ ಪಟಿರಾಜಾನೋ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ಥೀ"ತಿ। "ಕಿಂನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತದಾ ತುಮ್ಹೇ ಪರಿಖಂ ಖಣಾಪೇಯ್ಯಾಥ, ಪಾಕಾರಂ ಚಿನಾಪೇಯ್ಯಾಥ ಗೋಪುರಂ ಕಾರಾಪೇಯ್ಯಾಥ, ಅಟ್ಟಾಲಕಂ ಕಾರಾಪೇಯ್ಯಾಥ, ಧಞ್ಞಂ ಅತಿಹರಾಪೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ತಂ ಪಟಿಯತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ। "ಕಿಂ ತುಮ್ಹೇ, ಮಹಾರಾಜ, ತದಾ ಹತ್ಥಿಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಥ, ಅಸ್ಸಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಥ, ರಥಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಥ, ಧನುಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಥ, ಥರುಸ್ಮಿಂ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ತಂ ಸಿಕ್ಖಿತಂ ಹೋತೀ"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸತ್ಥಾಯಾ"ತಿ? "ಅನಾಗತಾನಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಯಾನಂ ಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಾಯಾ"ತಿ। "ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಗತಂ ಭಯ"ನ್ತಿ? "ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ । "ತುಮ್ಹೇ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತಿಪಣ್ಡಿತಾ, ಯೇ ತುಮ್ಹೇ ಅಸನ್ತಾನಂ ಅನಾಗತಾನಂ ಭಯಾನಂ ಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಾಯ ಪಟಿಯಾದೇಥಾ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀತಿ। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಾ ತ್ವಂ ಪಿಪಾಸಿತೋ ಭವೇಯ್ಯಾಸಿ, ತದಾ ತ್ವಂ ಉದಪಾನಂ ಖಣಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ, ಪೋಕ್ಖರಣಿಂ ಖಣಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ, ತಳಾಕಂ ಖಣಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ 'ಪಾನೀಯಂ ಪಿವಿಸ್ಸಾಮೀ'"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ತಂ ಪಟಿಯತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸತ್ಥಾಯಾ"ತಿ? "ಅನಾಗತಾನಂ, ಭನ್ತೇ, ಪಿಪಾಸಾನಂ ಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಾಯ ಪಟಿಯತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ। "ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನಾಗತಾ ಪಿಪಾಸಾ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ತುಮ್ಹೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತಿಪಣ್ಡಿತಾ , ಯೇ ತುಮ್ಹೇ ಅಸನ್ತಾನಂ ಅನಾಗತಾನಂ ಪಿಪಾಸಾನಂ ಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಾಯ ತಂ ಪಟಿಯಾದೇಥಾ"ತಿ।

"ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಾ ತ್ವಂ ಬುಭುಕ್ಖಿತೋ ಭವೇಯ್ಯಾಸಿ, ತದಾ ತ್ವಂ ಖೇತ್ತಂ ಕಸಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ, ಸಾಲಿಂ ವಪಾಪೇಯ್ಯಾಸಿ 'ಭತ್ತಂ ಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ'"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ತಂ ಪಟಿಯತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸತ್ಥಾಯಾ"ತಿ। "ಅನಾಗತಾನಂ, ಭನ್ತೇ, ಬುಭುಕ್ಖಾನಂ ಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಾಯಾ"ತಿ। "ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನಾಗತಾ ಬುಭುಕ್ಖಾ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ತುಮ್ಹೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತಿಪಣ್ಡಿತಾ, ಯೇ ತುಮ್ಹೇ ಅಸನ್ತಾನಂ ಅನಾಗತಾನಂ ಬುಭುಕ್ಖಾನಂ ಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಾಯ ಪಟಿಯಾದೇಥಾ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ದುಕ್ಖಪ್ಪಹಾನವಾಯಮಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪಞ್ಹೋ

೪. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೀವದೂರೋ ಇತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ"ತಿ? "ದೂರೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ ಕೂಟಾಗಾರಮತ್ತಾ ಸಿಲಾ ತಮ್ಹಾ ಪತಿತಾ ಅಹೋರತ್ತೇನ ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಸ್ಸಮಾನಾ ಚತೂಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಹೇಯ್ಯಾ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಏವಂ ಭಣಥ 'ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ಸಮಿಞ್ಜಿತಂ ವಾ ಬಾಹಂ ಪಸಾರೇಯ್ಯ , ಪಸಾರಿತಂ ವಾ ಬಾಹಂ ಸಮಿಞ್ಜೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಇದ್ಧಿಮಾ ಭಿಕ್ಖು ಚೇತೋವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಅನ್ತರಹಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ

ಪಾತುಭವೇಯ್ಯಾ’ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ ನ ಸದ್ದಹಾಮಿ, ಏವಂ ಅತಿಸೀಘಂ ತಾವ ಬಹೂನಿ ಯೋಜನಸತಾನಿ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸತೀ’’ತಿ।

ಥೇರೋ ಆಹ ‘‘ಕುಹಿಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತವ ಜಾತಭೂಮೀ’’ತಿ? ‘‘ಅತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಲಸನ್ದೋ ನಾಮ ದೀಪೋ, ತತ್ಥಾಹಂ ಜಾತೋ’’ತಿ। ‘‘ಕೀವ ದೂರೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತೋ ಅಲಸನ್ದೋ ಹೋತೀ’’ತಿ? ‘‘ದ್ವಿಮತ್ತಾನಿ, ಭನ್ತೇ, ಯೋಜನಸತಾನೀ’’ತಿ। ‘‘ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ನು ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಕರಣೀಯಂ ಕರಿತ್ವಾ ಸರಿತಾ’’ತಿ? ‘‘ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸರಾಮೀ’’ತಿ। ‘‘ಲಹುಂ ಖೋ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗತೋಸಿ ದ್ವಿಮತ್ತಾನಿ ಯೋಜನಸತಾನೀ’’ತಿ।

‘‘ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ’’ತಿ।

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ದ್ವಿನ್ನಂ ಲೋಕುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಸಮಕಭಾವಪಞ್ಹೋ

೫. ರಾಜಾ ಆಹ ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಇಧ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಯೋ ಚ ಇಧ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಕಸ್ಮೀರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಕೋ ಚಿರತರಂ ಕೋ ಸೀಘತರ’’ನ್ತಿ? ‘‘ಸಮಕಂ, ಮಹಾರಾಜಾ’’ತಿ।

‘‘ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ’’ತಿ। ‘‘ಕುಹಿಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತವ ಜಾತನಗರ’’ನ್ತಿ? ‘‘ಅತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ಕಲಸಿಗಾಮೋ ನಾಮ, ತತ್ಥಾಹಂ ಜಾತೋ’’ತಿ। ‘‘ಕೀವ ದೂರೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತೋ ಕಲಸಿಗಾಮೋ ಹೋತೀ’’ತಿ। ‘‘ದ್ವಿಮತ್ತಾನಿ, ಭನ್ತೇ, ಯೋಜನಸತಾನೀ’’ತಿ। ‘‘ಕೀವ ದೂರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತೋ ಕಸ್ಮೀರಂ ಹೋತೀ’’ತಿ? ‘‘ದ್ವಾದಸ, ಭನ್ತೇ, ಯೋಜನಾನೀ’’ತಿ। ‘‘ಇಙ್ಘ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಕಲಸಿಗಾಮಂ ಚಿನ್ತೇಹೀ’’ತಿ। ‘‘ಚಿನ್ತಿತೋ, ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಇಙ್ಘ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಕಸ್ಮೀರಂ ಚಿನ್ತೇಹೀ’’ತಿ। ‘‘ಚಿನ್ತಿತಂ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಕತಮಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿರೇನ ಚಿನ್ತಿತಂ, ಕತಮಂ ಸೀಘತರ’’ನ್ತಿ? ‘‘ಸಮಕಂ ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಇಧ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಯೋ ಚ ಇಧ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಕಸ್ಮೀರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಸಮಕಂ ಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ’’ತಿ।

‘‘ಭಿಯ್ಯೋ ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ’’ತಿ। ‘‘ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಸಕುಣಾ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ , ತೇಸು ಏಕೋ ಉಚ್ಚೇ ರುಕ್ಖೇ ನಿಸೀದೇಯ್ಯ, ಏಕೋ ನೀಚೇ ರುಕ್ಖೇ ನಿಸೀದೇಯ್ಯ, ತೇಸಂ ಸಮಕಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಾನಂ ಕತಮಸ್ಸ ಛಾಯಾ ಪಠಮತರಂ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಹೇಯ್ಯ, ಕತಮಸ್ಸ ಛಾಯಾ ಚಿರೇನ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಹೇಯ್ಯಾ’’ತಿ? ‘‘ಸಮಕಂ, ಭನ್ತೇ’’ತಿ। ‘‘ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಇಧ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಯೋ ಚ ಇಧ ಕಾಲಙ್ಕತೋ ಕಸ್ಮೀರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಸಮಕಂ ಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ’’ತಿ।

‘‘ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ’’ತಿ।

ದ್ವಿನ್ನಂ ಲೋಕುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಸಮಕಭಾವಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೬. ರಾಜಾ ಆಹ ‘‘ಕತಿ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ’’ತಿ? ‘‘ಸತ್ತ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ’’ತಿ। ‘‘ಕತಿಹಿ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಹಿ ಬುಜ್ಝತೀ’’ತಿ? ‘‘ಏಕೇನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇನ ಬುಜ್ಝತಿ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇನಾ’’ತಿ। ‘‘ಅಥ ಕಿಸ್ಸ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ವುಚ್ಚನ್ತಿ ‘ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ’’’ತಿ? ‘‘ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಸಿ ಕೋಸಿಯಾ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋ ಅಗ್ಗಹಿತೋ

ಹತ್ಥೇನ ಉಸ್ಸಹತಿ ಭೇಜ್ಜಂ ಭಿನ್ದಿತು”ನ್ತಿ। “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇನ ವಿನಾ ಛಹಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಹಿ ನ ಬುಜ್ಝತೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಪಾಪಪುಞ್ಞಾನಂ ಅಪ್ಪಾನಪ್ಪಭಾವಪಞ್ಹೋ

೭. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತರಂ ನು ಖೋ ಬಹುತರಂ ಪುಞ್ಞಂ ವಾ ಅಪುಞ್ಞಂ ವಾ”ತಿ? “ಪುಞ್ಞಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ , ಬಹುತರಂ, ಅಪುಞ್ಞಂ ಥೋಕ”ನ್ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ”ತಿ? “ಅಪುಞ್ಞಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕರೋನ್ತೋ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹೋತಿ ‘ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಮಯಾ ಕತ’ನ್ತಿ, ತೇನ ಪಾಪಂ ನ ವಡ್ಢತಿ। ಪುಞ್ಞಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕರೋನ್ತೋ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹೋತಿ, ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಿನೋ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಜಾಯತಿ, ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತಿ, ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತಿ, ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯೋ ಸುಖಂ ವೇದೇತಿ, ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಪುಞ್ಞಂ ವಡ್ಢತಿ। ಪುರಿಸೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಛಿನ್ನಹತ್ಥಪಾದೋ ಭಗವತೋ ಏಕಂ ಉಪ್ಪಲಹತ್ಥಂ ದತ್ವಾ ಏಕನವುತಿಕಪ್ಪಾನಿ ವಿನಿಪಾತಂ ನ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ। ಇಮಿನಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ಭಣಾಮಿ ‘ಪುಞ್ಞಂ ಬಹುತರಂ, ಅಪುಞ್ಞಂ ಥೋಕ’”ನ್ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಪಾಪಪುಞ್ಞಾನಂ ಅಪ್ಪಾನಪ್ಪಭಾವಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಜಾನನ್ತಾಜಾನನ್ತಪಾಪಕರಣಪಞ್ಹೋ

೮. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಜಾನನ್ತೋ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಯೋ ಅಜಾನನ್ತೋ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಕಸ್ಸ ಬಹುತರಂ ಅಪುಞ್ಞ”ನ್ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ “ಯೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಜಾನನ್ತೋ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಬಹುತರಂ ಅಪುಞ್ಞ”ನ್ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ರಾಜಪುತ್ತೋ ವಾ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತೋ ವಾ ಅಜಾನನ್ತೋ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ತಂ ಮಯಂ ದಿಗುಣಂ ದಣ್ಡೇಮಾ”ತಿ? “ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತತ್ತಂ ಅಯೋಗುಳಂ ಆದಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಂ ಸಜೋತಿಭೂತಂ ಏಕೋ ಜಾನನ್ತೋ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಏಕೋ ಅಜಾನನ್ತೋ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಕತಮೋ [ಕಸ್ಸ (ಕ॰)] ಬಲವತರಂ ಡಯ್ಹೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಯೋ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಅಜಾನನ್ತೋ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಸೋ [ತಸ್ಸ (ಪೀ॰ ಕ॰)] ಬಲವತರಂ ಡಯ್ಹೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಅಜಾನನ್ತೋ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಬಹುತರಂ ಅಪುಞ್ಞ”ನ್ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಜಾನನ್ತಾಜಾನನ್ತಪಾಪಕರಣಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಉತ್ತರಕುರುಕಾದಿಗಮನಪಞ್ಹೋ

೯. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತ್ಥಿ ಕೋಚಿ, ಯೋ ಇಮಿನಾ ಸರೀರೇನ ಉತ್ತರಕುರುಂ ವಾ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ವಾ, ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಪನ ದೀಪ”ನ್ತಿ? “ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಇಮಿನಾ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೇನ ಕಾಯೇನ ಉತ್ತರಕುರುಂ ವಾ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ವಾ, ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಪನ ದೀಪ”ನ್ತಿ।

“ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಮಿನಾ ಚಾತುಮ್ಮಹಾಭೂತಿಕೇನ ಕಾಯೇನ ಉತ್ತರಕುರುಂ ವಾ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ವಾ, ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಪನ ದೀಪ”ನ್ತಿ? “ಅಭಿಜಾನಾಸಿ ನು, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಥವಿಯಾ ವಿದತ್ಥಿಂ ವಾ ರತನಂ ವಾ ಲಙ್ಘಿತಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಅಭಿಜಾನಾಮಿ ‘ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಟ್ಠಪಿ ರತನಿಯೋ ಲಙ್ಘೇಮೀ’”ತಿ। “ಕಥಂ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಅಟ್ಠಪಿ ರತನಿಯೋ ಲಙ್ಘೇಸೀ”ತಿ? “ಅಹಞ್ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಮಿ ‘ಏತ್ಥ ನಿಪತಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ಸಹ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ ಕಾಯೋ ಮೇ ಲಹುಕೋ ಹೋತೀ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇದ್ಧಿಮಾ ಭಿಕ್ಖು ಚೇತೋವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಕಾಯಂ ಚಿತ್ತೇ ಸಮಾರೋಪೇತ್ವಾ ಚಿತ್ತವಸೇನ ವೇಹಾಸಂ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಉತ್ತರಕುರುಕಾದಿಗಮನಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ದೀಘಟ್ಠಿಪಞ್ಹೋ

೧೦. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಏವಂ ಭಣಥ ‘ಅಟ್ಠಿಕಾನಿ ದೀಘಾನಿ ಯೋಜನಸತಿಕಾನಿಪೀ’ತಿ, ರುಕ್ಖೋಪಿ ತಾವ ನತ್ಥಿ ಯೋಜನಸತಿಕೋ, ಕುತೋ ಪನ ಅಟ್ಠಿಕಾನಿ ದೀಘಾನಿ ಯೋಜನಸತಿಕಾನಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ?

“ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುತಂ ತೇ ‘ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಪಞ್ಚಯೋಜನಸತಿಕಾಪಿ ಮಚ್ಛಾ ಅತ್ಥೀ’”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುತ”ನ್ತಿ। “ನನು ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಚಯೋಜನಸತಿಕಸ್ಸ ಮಚ್ಛಸ್ಸ ಅಟ್ಠಿಕಾನಿ ದೀಘಾನಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಯೋಜನಸತಿಕಾನಿಪೀ”ತಿ?

“ಕಲ್ಲೋಸಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ದೀಘಟ್ಠಿಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

೧೧. ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿರೋಧಪಞ್ಹೋ

೧೧. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಏವಂ ಭಣಥ ‘ಸಕ್ಕಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ನಿರೋಧೇತು’”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ನಿರೋಧೇತು”ನ್ತಿ। “ಕಥಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಕ್ಕಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ನಿರೋಧೇತು”ನ್ತಿ। “ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುತಪುಬ್ಬೋ ತೇ ಕೋಚಿ ಕಾಕಚ್ಛಮಾನೋ”ತಿ। “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುತಪುಬ್ಬೋ”ತಿ। “ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಸದ್ದೋ ಕಾಯೇ ನಮಿತೇ ವಿರಮೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ವಿರಮೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಸೋ ಹಿ ನಾಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಸದ್ದೋ ಅಭಾವಿತಕಾಯಸ್ಸ ಅಭಾವಿತಸೀಲಸ್ಸ ಅಭಾವಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವಿತಪಞ್ಞಸ್ಸ ಕಾಯೇ ನಮಿತೇ ವಿರಮಿಸ್ಸತಿ, ಕಿಂ ಪನ ಭಾವಿತಕಾಯಸ್ಸ ಭಾವಿತಸೀಲಸ್ಸ ಭಾವಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಾವಿತಪಞ್ಞಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿರೋಧಪಞ್ಹೋ ಏಕಾದಸಮೋ।

೧೨. ಸಮುದ್ದಪಞ್ಹೋ

೧೨. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಸಮುದ್ದೋ ಸಮುದ್ದೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಉದಕಂ 'ಸಮುದ್ದೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ "ಯತ್ತಕಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ, ತತ್ತಕಂ ಲೋಣಂ। ಯತ್ತಕಂ ಲೋಣಂ, ತತ್ತಕಂ ಉದಕಂ। ತಸ್ಮಾ 'ಸಮುದ್ದೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಸಮುದ್ದಪಞ್ಹೋ ದ್ವಾದಸಮೋ।

೧೩. ಸಮುದ್ದಏಕರಸಪಞ್ಹೋ

೧೩. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಸಮುದ್ದೋ ಏಕರಸೋ ಲೋಣರಸೋ"ತಿ? "ಚಿರಸಣ್ಠಿತತ್ತಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಸ್ಸ ಸಮುದ್ದೋ ಏಕರಸೋ ಲೋಣರಸೋ"ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಸಮುದ್ದಏಕರಸಪಞ್ಹೋ ತೇರಸಮೋ।

೧೪. ಸುಖುಮಪಞ್ಹೋ

೧೪. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಕ್ಕಾ ಸಬ್ಬಂ ಸುಖುಮಂ ಛಿನ್ದಿತು"ನ್ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ಸಬ್ಬಂ ಸುಖುಮಂ ಛಿನ್ದಿತು"ನ್ತಿ। "ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಸಬ್ಬಂ ಸುಖುಮ"ನ್ತಿ? "ಧಮ್ಮೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಸುಖುಮೋ, ನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇ ಸುಖುಮಾ, 'ಸುಖುಮ'ನ್ತಿ ವಾ 'ಥೂಲ'ನ್ತಿ ವಾ ಧಮ್ಮಾನಮೇತಮಧಿವಚನಂ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಛಿನ್ದತಿ, ನತ್ಥಿ ದುತಿಯಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಛೇದನ"ನ್ತಿ।

"ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ"ತಿ।

ಸುಖುಮಪಞ್ಹೋ ಚುದ್ದಸಮೋ।

೧೫. ವಿಞ್ಞಾಣನಾನತ್ಥಪಞ್ಹೋ

೧೫. ರಾಜಾ ಆಹ "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ವಿಞ್ಞಾಣ'ನ್ತಿ ವಾ 'ಪಞ್ಞಾ'ತಿ ವಾ 'ಭೂತಸ್ಮಿಂ ಜೀವೋ'ತಿ ವಾ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾನತ್ಥಾ ಚೇವ ನಾನಾಬ್ಯಞ್ಜನಾ ಚ, ಉದಾಹು ಏಕತ್ಥಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನ"ನ್ತಿ ? "ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಪಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಭೂತಸ್ಮಿಂ ಜೀವೋ ನುಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ। "ಯದಿ ಜೀವೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ, ಅಥ ಕೋ ಚರಹಿ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋತೇನ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತಿ, ಘಾನೇನ ಗನ್ಧಂ ಘಾಯತಿ, ಜಿವ್ಹಾಯ ರಸಂ ಸಾಯತಿ, ಕಾಯೇನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಫುಸತಿ, ಮನಸಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಜಾನಾತೀ"ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ "ಯದಿ ಜೀವೋ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತಿ...ಪೇ॰... ಮನಸಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ಜೀವೋ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇಸು ಉಪ್ಪಾಟಿತೇಸು ಮಹನ್ತೇನ ಆಕಾಸೇನ ಬಹಿಮುಖೋ ಸುಟ್ಠುತರಂ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಸೋತೇಸು ಉಪ್ಪಾಟಿತೇಸು, ಘಾನೇ ಉಪ್ಪಾಟಿತೇ, ಜಿವ್ಹಾಯ ಉಪ್ಪಾಟಿತಾಯ, ಕಾಯೇ ಉಪ್ಪಾಟಿತೇ ಮಹನ್ತೇನ ಆಕಾಸೇನ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಸದ್ದಂ ಸುಣೇಯ್ಯ, ಗನ್ಧಂ ಘಾಯೇಯ್ಯ, ರಸಂ ಸಾಯೇಯ್ಯ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಫುಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ , ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೂತಸ್ಮಿಂ ಜೀವೋ ನುಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ।

“ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನಾ”ತಿ।

ವಿಞ್ಞಾಣನಾನತ್ಥಪಞ್ಹೋ ಪನ್ನರಸಮೋ।

೧೬. ಅರೂಪಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನದುಕ್ಕರಪಞ್ಹೋ

೧೬. ರಾಜಾ ಆಹ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದುಕ್ಕರಂ ನು ಖೋ ಭಗವತಾ ಕತ”ನ್ತಿ? ಥೇರೋ ಆಹ “ದುಕ್ಕರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಕತ”ನ್ತಿ। “ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ದುಕ್ಕರಂ ಕತ”ನ್ತಿ। “ದುಕ್ಕರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಕತಂ ಇಮೇಸಂ ಅರೂಪೀನಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ವತ್ತಮಾನಾನಂ ವವತ್ಥಾನಂ ಅಕ್ಖಾತಂ ‘ಅಯಂ ಫಸ್ಸೋ, ಅಯಂ ವೇದನಾ, ಅಯಂ ಸಞ್ಞಾ, ಅಯಂ ಚೇತನಾ, ಇದಂ ಚಿತ್ತ’”ನ್ತಿ।

“ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ನಾವಾಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಹತ್ಥಪುಟೇನ ಉದಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಜಿವ್ಹಾಯ ಸಾಯಿತ್ವಾ ಜಾನೇಯ್ಯ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಪುರಿಸೋ “ಇದಂ ಗಙ್ಗಾಯ ಉದಕಂ, ಇದಂ ಯಮುನಾಯ ಉದಕಂ, ಇದಂ ಅಚಿರವತಿಯಾ ಉದಕಂ, ಇದಂ ಸರಭುಯಾ ಉದಕಂ, ಇದಂ ಮಹಿಯಾ ಉದಕ’”ನ್ತಿ? “ದುಕ್ಕರಂ, ಭನ್ತೇ, ಜಾನಿತು”ನ್ತಿ। “ಇತೋ ದುಕ್ಕರತರಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಕತಂ ಇಮೇಸಂ ಅರೂಪೀನಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ವತ್ತಮಾನಾನಂ ವವತ್ಥಾನಂ ಅಕ್ಖಾತಂ ‘ಅಯಂ ಫಸ್ಸೋ, ಅಯಂ ವೇದನಾ, ಅಯಂ ಸಞ್ಞಾ, ಅಯಂ ಚೇತನಾ, ಇದಂ ಚಿತ್ತ’”ನ್ತಿ। “ಸುಟ್ಠು, ಭನ್ತೇ”ತಿ ರಾಜಾ ಅಬ್ಭಾನುಮೋದೀತಿ।

ಅರೂಪಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನದುಕ್ಕರಪಞ್ಹೋ ಸೋಳಸಮೋ।

ಅರೂಪಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನವಗ್ಗೋ ಸತ್ತಮೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ಸೋಳಸ ಪಞ್ಹಾ।

ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹಪುಚ್ಛಾವಿಸಜ್ಜನಾ

ಥೇರೋ ಆಹ “ಜಾನಾಸಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪತಿ ಕಾ ವೇಲಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಜಾನಾಮಿ ‘ಸಮ್ಪತಿ ಪಠಮೋ ಯಾಮೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೋ, ಮಜ್ಝಿಮೋ ಯಾಮೋ ಪವತ್ತತಿ, ಉಕ್ಕಾ ಪದೀಪೀಯನ್ತಿ, ಚತ್ತಾರಿ ಪಟಾಕಾನಿ ಆಣತ್ತಾನಿ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಭಣ್ಡತೋ ರಾಜದೇಯ್ಯಾನೀ’”ತಿ।

ಯೋನಕಾ ಏವಮಾಹಂಸು “ಕಲ್ಲೋಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಥೇರೋ”ತಿ। “ಆಮ, ಭಣೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಥೇರೋ, ಏದಿಸೋ ಆಚರಿಯೋ ಭವೇಯ್ಯ ಮಾದಿಸೋ ಚ ಅನ್ತೇವಾಸೀ, ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಪಣ್ಡಿತೋ ಧಮ್ಮಂ ಆಜಾನೇಯ್ಯಾ”ತಿ। ತಸ್ಸ ಪಞ್ಹವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ ತುಟ್ಠೋ ರಾಜಾ ಥೇರಂ ನಾಗಸೇನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಗ್ಘನಕೇನ ಕಮ್ಬಲೇನ ಅಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಜ್ಜತಗ್ಗೇ ತೇ ಅಟ್ಠಸತಂ ಭತ್ತಂ ಪಞ್ಞಪೇಮಿ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅನ್ತೇಪುರೇ ಕಪ್ಪಿಯಂ, ತೇನ ಚ ಪವಾರೇಮೀ”ತಿ ಆಹ। ಅಲಂ ಮಹಾರಾಜ ಜೀವಾಮೀ”ತಿ। “ಜಾನಾಮಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಜೀವಸಿ, ಅಪಿ ಚ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ರಕ್ಖ, ಮಮಞ್ಚ ರಕ್ಖಾಹೀ”ತಿ। “ಕಥಂ ಅತ್ತಾನಂ ರಕ್ಖಸಿ, ‘ನಾಗಸೇನೋ ಮಿಲಿನ್ದಂ ರಾಜಾನಂ ಪಸಾದೇತಿ, ನ ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಲಭೀ’ತಿ ಪರಾಪವಾದೋ [ಪರಪ್ಪವಾದೋ (ಕ॰)] ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತಾನಂ ರಕ್ಖ। ಕಥಂ ಮಮಂ ರಕ್ಖಸಿ, ‘ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಪಸನ್ನೋ ಪಸನ್ನಾಕಾರಂ ನ ಕರೋತೀ’ತಿ ಪರಾಪವಾದೋ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ, ಏವಂ ಮಮಂ ರಕ್ಖಾಹೀ”ತಿ। “ತಥಾ ಹೋತು, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭನ್ತೇ, ಸೀಹೋ ಮಿಗರಾಜಾ ಸುವಣ್ಣಪಞ್ಜರೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋಪಿ ಬಹಿಮುಖೋ ಯೇವ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಗಾರಂ ಅಜ್ಝಾವಸಾಮಿ

ಬಹಿಮುಖೋ ಯೇವ ಪನ ಅಚ್ಛಾಮಿ। ಸಚೇ ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಾಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯಂ, ನ ಚಿರಂ ಜೀವೇಯ್ಯಂ, ಬಹೂ ಮೇ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ"ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯಾಸನಾ ಸಙ್ಘಾರಾಮಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಅಚಿರಪಕ್ಕನ್ತೇ ಚ ಆಯಸ್ಮನ್ತೇ ನಾಗಸೇನೇ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಏತದಹೋಸಿ "ಕಿಂ ಮಯಾ ಪುಚ್ಛಿತಂ, ಕಿಂ ಭದನ್ತೇನ ನಾಗಸೇನೇನ ವಿಸಜ್ಜಿತ"ನ್ತಿ? ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಏತದಹೋಸಿ "ಸಬ್ಬಂ ಮಯಾ ಸುಪುಚ್ಛಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ಭದನ್ತೇನ ನಾಗಸೇನೇನ ಸುವಿಸಜ್ಜಿತ"ನ್ತಿ। ಆಯಸ್ಮತೋಪಿ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಸಙ್ಘಾರಾಮಗತಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ "ಕಿಂ ಮಿಲಿನ್ದೇನ ರಞ್ಞಾ ಪುಚ್ಛಿತಂ, ಕಿಂ ಮಯಾ ವಿಸಜ್ಜಿತ"ನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ನಾಗಸೇನಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ "ಸಬ್ಬಂ ಮಿಲಿನ್ದೇನ ರಞ್ಞಾ ಸುಪುಚ್ಛಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ಮಯಾ ಸುವಿಸಜ್ಜಿತ"ನ್ತಿ।

ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ತಸ್ಸಾ ರತ್ತಿಯಾ ಅಚ್ಚಯೇನ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಯೇನ ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ನಿವೇಸನಂ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದಿ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ, ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ -

"ಮಾ ಖೋ ಭದನ್ತಸ್ಸ ಏವಂ ಅಹೋಸಿ 'ನಾಗಸೇನೋ ಮಯಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತೋ'ತಿ ತೇನೇವ ಸೋಮನಸ್ಸೇನ ತಂ ರತ್ತಾವಸೇಸಂ ವೀತಿನಾಮೇಸೀತಿ ನ ತೇ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ, ಭನ್ತೇ, ತಂ ರತ್ತಾವಸೇಸಂ ಏತದಹೋಸಿ 'ಕಿಂ ಮಯಾ ಪುಚ್ಛಿತಂ, ಕಿಂ ಭದನ್ತೇನ ವಿಸಜ್ಜಿತ'ನ್ತಿ, 'ಸಬ್ಬಂ ಮಯಾ ಸುಪುಚ್ಛಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ಭದನ್ತೇನ ಸುವಿಸಜ್ಜಿತ'"ನ್ತಿ।

ಥೇರೋಪಿ ಏವಮಾಹ - "ಮಾ ಖೋ ಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಏವಂ ಅಹೋಸಿ 'ಮಿಲಿನ್ದಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಮಯಾ ಪಞ್ಹೋ ವಿಸಜ್ಜಿತೋ'ತಿ ತೇನೇವ ಸೋಮನಸ್ಸೇನ ತಂ ರತ್ತಾವಸೇಸಂ ವೀತಿನಾಮೇಸೀತಿ ನ ತೇ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಂ ರತ್ತಾವಸೇಸಂ ಏತದಹೋಸಿ 'ಕಿಂ ಮಿಲಿನ್ದೇನ ರಞ್ಞಾ ಪುಚ್ಛಿತಂ, ಕಿಂ ಮಯಾ ವಿಸಜ್ಜಿತ'ನ್ತಿ, 'ಸಬ್ಬಂ ಮಿಲಿನ್ದೇನ ರಞ್ಞಾ ಸುಪುಚ್ಛಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ಮಯಾ ಸುವಿಸಜ್ಜಿತ'"ನ್ತಿ ಇತಿಹ ತೇ ಮಹಾನಾಗಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಸುಭಾಸಿತಂ ಸಮನುಮೋದಿಂಸೂತಿ।

ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹಪುಚ್ಛಾವಿಸಜ್ಜನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮೇಣ್ಡಕಪಞ್ಹಾರಮ್ಭಕಥಾ

ಅಟ್ಠಮನ್ತಪರಿವಜ್ಜನೀಯಟ್ಠಾನಾನಿ

ಭಸ್ಸಪ್ಪವಾದೋ [ಭಸ್ಸಪ್ಪವೇದೀ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ವೇತಣ್ಡೀ, ಅತಿಬುದ್ಧಿ ವಿಚಕ್ಖಣೋ।
ಮಿಲಿನ್ದೋ ಞಾಣಭೇದಾಯ, ನಾಗಸೇನಮುಪಾಗಮಿ॥

ವಸನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಛಾಯಾಯ, ಪರಿಪುಚ್ಛಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ।
ಪಭಿನ್ನಬುದ್ಧಿ ಹುತ್ವಾನ, ಸೋಪಿ ಆಸಿ ತಿಪೇಟಕೋ॥

ನವಙ್ಗಂ ಅನುಮಜ್ಜನ್ತೋ, ರತ್ತಿಭಾಗೇ ರಹೋಗತೋ।
ಅದ್ದಕ್ಖಿ ಮೇಣ್ಡಕೇ ಪಞ್ಹೇ, ದುನ್ನಿವೇಠಿಯೇ ಸನಿಗ್ಗಹೇ॥

“ಪರಿಯಾಯಭಾಸಿತಂ ಅತ್ಥಿ, ಅತ್ಥಿ ಸನ್ಧಾಯಭಾಸಿತಂ।
ಸಭಾವಭಾಸಿತಂ ಅತ್ಥಿ, ಧಮ್ಮರಾಜಸ್ಸ ಸಾಸನೇ॥

“ತೇಸಮತ್ಥಂ ಅವಿಞ್ಞಾಯ, ಮೇಣ್ಡಕೇ ಜಿನಭಾಸಿತೇ।
ಅನಾಗತಮ್ಹಿ ಅದ್ಧಾನೇ, ವಿಗ್ಗಹೋ ತತ್ಥ ಹೇಸ್ಸತಿ॥

“ಹನ್ದ ಕಥಿಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ, ಛೇಜ್ಜಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ ಮೇಣ್ಡಕೇ।
ತಸ್ಸ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಮಗ್ಗೇನ, ನಿದ್ದಿಸಿಸ್ಸನ್ತ್ಯನಾಗತೇ”ತಿ॥

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಪಭಾತಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಉದ್ಧಸ್ತೇ [ಉಟ್ಠಿತೇ (ಸ್ಯಾ॰), ಉಗ್ಗತೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅರುಣೇ ಸೀಸಂ ನ್ಹತ್ವಾ ಸಿರಸಿ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠ ವತ್ತಪದಾನಿ ಸಮಾದಿಯಿ “ಇತೋ ಮೇ ಅನಾಗತಾನಿ ಸತ್ತ ದಿವಸಾನಿ ಅಟ್ಠ ಗುಣೇ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ತಪೋ ಚರಿತಬ್ಬೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ , ಸೋಹಂ ಚಿಣ್ಣತಪೋ ಸಮಾನೋ ಆಚರಿಯಂ ಆರಾಧೇತ್ವಾ ಮೇಣ್ಡಕೇ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಪಕತಿದುಸ್ಸಯುಗಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಆಭರಣಾನಿ ಚ ಓಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಕಾಸಾವಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಮುಣ್ಡಕಪಟಿಸೀಸಕಂ ಸೀಸೇ ಪಟಿಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಮುನಿಭಾವಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ಅಟ್ಠ ಗುಣೇ ಸಮಾದಿಯಿ “ಇಮಂ ಸತ್ತಾಹಂ ಮಯಾ ನ ರಾಜತ್ಥೋ ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬೋ, ನ ರಾಗೂಪಸಞ್ಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ, ನ ದೋಸೂಪಸಞ್ಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ, ನ ಮೋಹೂಪಸಞ್ಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ, ದಾಸಕಮ್ಮಕರಪೋರಿಸೇ ಜನೇಪಿ ನಿವಾತವುತ್ತಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಕಾಯಿಕಂ ವಾಚಸಿಕಂ ಅನುರಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ಛಪಿ ಆಯತನಾನಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ಅನುರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾನಿ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ಮಾನಸಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ। ಇಮೇ ಅಟ್ಠ ಗುಣೇ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ತೇಸ್ವೇವ ಅಟ್ಠಸು ಗುಣೇಸು ಮಾನಸಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಬಹಿ ಅನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾಹಂ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಮೇ ದಿವಸೇ ಪಭಾತಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಪಗೇವ ಪಾತರಾಸಂ ಕತ್ವಾ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖು ಮಿತಭಾಣೀ ಸುಸಣ್ಠಿತೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಹಟ್ಠೇನ ಉದಗ್ಗೇನ ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಥೇರಂ ನಾಗಸೇನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಪಾದೇ ಸಿರಸಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತೋ ಇದಮವೋಚ –

“ಅತ್ಥಿ ಮೇ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೋಚಿ ಅತ್ಥೋ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮನ್ತಯಿತಬ್ಬೋ, ನ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ತತಿಯೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಸುಞ್ಞೇ ಓಕಾಸೇ ಪವಿವಿತ್ತೇ ಅರಞ್ಞೇ ಅಟ್ಠಙ್ಗುಪಾಗತೇ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪೇ। ತತ್ಥ ಸೋ ಪಞ್ಹೋ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥ ಮೇ ಗುಯ್ಹಂ ನ ಕಾತಬ್ಬಂ ನ ರಹಸ್ಸಕಂ, ಅರಹಾಮಹಂ ರಹಸ್ಸಕಂ ಸುಣಿತುಂ ಸುಮನ್ತನೇ ಉಪಗತೇ, ಉಪಮಾಯಪಿ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ, ಯಥಾ ಕಿಂ ವಿಯ, ಯಥಾ ನಾಮ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಮಹಾಪಥವೀ ನಿಕ್ಖೇಪಂ ಅರಹತಿ ನಿಕ್ಖೇಪೇ ಉಪಗತೇ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅರಹಾಮಹಂ ರಹಸ್ಸಕಂ ಸುಣಿತುಂ ಸುಮನ್ತನೇ ಉಪಗತೇ”ತಿ। ಗರುನಾ ಸಹ ಪವಿವಿತ್ತಪವನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಇದಮವೋಚ – “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಧ ಪುರಿಸೇನ ಮನ್ತಯಿತುಕಾಮೇನ ಅಟ್ಠ ಠಾನಾನಿ ಪರಿವಜ್ಜಯಿತಬ್ಬಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ನ ತೇಸು ಠಾನೇಸು ವಿಞ್ಞೂ ಪುರಿಸೋ ಅತ್ಥಂ ಮನ್ತೇತಿ, ಮನ್ತಿತೋಪಿ ಅತ್ಥೋ ಪರಿಪತತಿ ನ ಸಮ್ಭವತಿ। ಕತಮಾನಿ ಅಟ್ಠ ಠಾನಾನಿ? ವಿಸಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿವಜ್ಜನೀಯಂ, ಸಭಯಂ ಪರಿವಜ್ಜನೀಯಂ, ಅತಿವಾತಟ್ಠಾನಂ ಪರಿವಜ್ಜನೀಯಂ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಟ್ಠಾನಂ ಪರಿವಜ್ಜನೀಯಂ, ದೇವಟ್ಠಾನಂ ಪರಿವಜ್ಜನೀಯಂ, ಪನ್ಥೋ ಪರಿವಜ್ಜನೀಯೋ, ಸಙ್ಗಾಮೋ [ಸಙ್ಕಮೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಪರಿವಜ್ಜನೀಯೋ, ಉದಕತಿತ್ಥಂ ಪರಿವಜ್ಜನೀಯಂ। ಇಮಾನಿ ಅಟ್ಠ ಠಾನಾನಿ ಪರಿವಜ್ಜನೀಯಾನೀ”ತಿ।

ಥೇರೋ ಆಹ “ಕೋ ದೋಸೋ ವಿಸಮಟ್ಠಾನೇ, ಸಭಯೇ, ಅತಿವಾತೇ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ, ದೇವಟ್ಠಾನೇ, ಪನ್ಥೇ, ಸಙ್ಗಾಮೇ, ಉದಕತಿತ್ಥೇ”ತಿ? “ವಿಸಮೇ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಮನ್ತಿತೋ ಅತ್ಥೋ ವಿಕಿರತಿ ವಿಧಮತಿ ಪಗ್ಘರತಿ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ಸಭಯೇ ಮನೋ ಸನ್ತಸ್ಸತಿ, ಸನ್ತಸ್ಸಿತೋ ನ ಸಮ್ಮಾ ಅತ್ಥಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ಅತಿವಾತೇ ಸದ್ದೋ ಅವಿಭೂತೋ ಹೋತಿ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ ಉಪಸ್ಸುತಿಂ

ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ದೇವಟ್ಠಾನೇ ಮನ್ತಿತೋ ಅತ್ಥೋ ಗರುಕಂ ಪರಿಣಮತಿ, ಪನ್ಥೇ ಮನ್ತಿತೋ ಅತ್ಥೋ ತುಚ್ಛೋ ಭವತಿ, ಸಙ್ಗಾಮೇ ಚಞ್ಚಲೋ ಭವತಿ, ಉದಕತಿತ್ಥೇ ಪಾಕಟೋ ಭವತಿ। ಭವತೀಹ –

'''ವಿಸಮಂ ಸಭಯಂ ಅತಿವಾತೋ, ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ದೇವನಿಸ್ಸಿತಂ।
ಪನ್ಥೋ ಚ ಸಙ್ಗಾಮೋ ತಿತ್ಥಂ, ಅಟ್ಠೇತೇ ಪರಿವಜ್ಜಿಯಾ'''ತಿ॥

ಅಟ್ಠ ಮನ್ತನಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನೀಯಟ್ಠಾನಾನಿ।

ಅಟ್ಠಮನ್ತವಿನಾಸಕಪುಗ್ಗಲಾ

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಟ್ಠಿಮೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಮನ್ತಿಯಮಾನಾ ಮನ್ತಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಪಾದೇನ್ತಿ। ಕತಮೇ ಅಟ್ಠ? ರಾಗಚರಿತೋ ದೋಸಚರಿತೋ ಮೋಹಚರಿತೋ ಮಾನಚರಿತೋ ಲುದ್ಧೋ ಅಲಸೋ ಏಕಚಿನ್ತೀ ಬಾಲೋತಿ। ಇಮೇ ಅಟ್ಠ ಪುಗ್ಗಲಾ ಮನ್ತಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಪಾದೇನ್ತೀ"ತಿ।

ಥೇರೋ ಆಹ "ತೇಸಂ ಕೋ ದೋಸೋ"ತಿ? "ರಾಗಚರಿತೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ರಾಗವಸೇನ ಮನ್ತಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಪಾದೇತಿ, ದೋಸಚರಿತೋ ದೋಸವಸೇನ ಮನ್ತಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಪಾದೇತಿ, ಮೋಹಚರಿತೋ ಮೋಹವಸೇನ ಮನ್ತಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಪಾದೇತಿ, ಮಾನಚರಿತೋ ಮಾನವಸೇನ ಮನ್ತಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಪಾದೇತಿ, ಲುದ್ಧೋ ಲೋಭವಸೇನ ಮನ್ತಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಪಾದೇತಿ, ಅಲಸೋ ಅಲಸತಾಯ ಮನ್ತಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಪಾದೇತಿ, ಏಕಚಿನ್ತೀ ಏಕಚಿನ್ತಿತಾಯ ಮನ್ತಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಪಾದೇತಿ, ಬಾಲೋ ಬಾಲತಾಯ ಮನ್ತಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಪಾದೇತಿ। ಭವತೀಹ –

'''ರತ್ತೋ ದುಟ್ಠೋ ಚ ಮೂಳ್ಹೋ ಚ, ಮಾನೀ ಲುದ್ಧೋ ತಥಾಲಸೋ।
ಏಕಚಿನ್ತೀ ಚ ಬಾಲೋ ಚ, ಏತೇ ಅತ್ಥವಿನಾಸಕಾ'''ತಿ॥

ಅಟ್ಠ ಮನ್ತವಿನಾಸಕಪುಗ್ಗಲಾ।

ನವಗುಯ್ಹಮನ್ತವಿಧಂಸಕಂ

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನವಿಮೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಮನ್ತಿತಂ ಗುಯ್ಹಂ ವಿವರನ್ತಿ ನ ಧಾರೇನ್ತಿ। ಕತಮೇ ನವ? ರಾಗಚರಿತೋ ದೋಸಚರಿತೋ ಮೋಹಚರಿತೋ ಭೀರುಕೋ ಆಮಿಸಗರುಕೋ ಇತ್ಥೀ ಸೋಣ್ಡೋ ಪಣ್ಡಕೋ ದಾರಕೋ"ತಿ।

ಥೇರೋ ಆಹ "ತೇಸಂ ಕೋ ದೋಸೋ"ತಿ? "ರಾಗಚರಿತೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ರಾಗವಸೇನ ಮನ್ತಿತಂ ಗುಯ್ಹಂ ವಿವರತಿ ನ ಧಾರೇತಿ, ದೋಸಚರಿತೋ, ಭನ್ತೇ , ದೋಸವಸೇನ ಮನ್ತಿತಂ ಗುಯ್ಹಂ ವಿವರತಿ ನ ಧಾರೇತಿ, ಮೂಳ್ಹೋ ಮೋಹವಸೇನ ಮನ್ತಿತಂ ಗುಯ್ಹಂ ವಿವರತಿ ನ ಧಾರೇತಿ, ಭೀರುಕೋ ಭಯವಸೇನ ಮನ್ತಿತಂ ಗುಯ್ಹಂ ವಿವರತಿ ನ ಧಾರೇತಿ, ಆಮಿಸಗರುಕೋ ಆಮಿಸಹೇತು ಮನ್ತಿತಂ ಗುಯ್ಹಂ ವಿವರತಿ ನ ಧಾರೇತಿ, ಇತ್ಥೀ ಪಞ್ಞಾಯ ಇತ್ತರತಾಯ ಮನ್ತಿತಂ ಗುಯ್ಹಂ ವಿವರತಿ ನ ಧಾರೇತಿ, ಸೋಣ್ಡಿಕೋ ಸುರಾಲೋಲತಾಯ ಮನ್ತಿತಂ ಗುಯ್ಹಂ ವಿವರತಿ ನ ಧಾರೇತಿ, ಪಣ್ಡಕೋ ಅನೇಕಂಸಿಕತಾಯ ಮನ್ತಿತಂ ಗುಯ್ಹಂ ವಿವರತಿ ನ ಧಾರೇತಿ, ದಾರಕೋ ಚಪಲತಾಯ ಮನ್ತಿತಂ ಗುಯ್ಹಂ ವಿವರತಿ ನ ಧಾರೇತಿ। ಭವತೀಹ –

'''ರತ್ತೋ ದುಟ್ಠೋ ಚ ಮೂಳ್ಹೋ ಚ, ಭೀರು ಆಮಿಸಗರುಕೋ [ಆಮಿಸಚಕ್ಖುಕೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)]।
ಇತ್ಥೀ ಸೋಣ್ಡೋ ಪಣ್ಡಕೋ ಚ, ನವಮೋ ಭವತಿ ದಾರಕೋ॥

“ನವೇತೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಲೋಕೇ, ಇತ್ತರಾ ಚಲಿತಾ ಚಲಾ।

ಏತೇಹಿ ಮನ್ತಿತಂ ಗುಯ್ಹಂ, ಖಿಪ್ಪಂ ಭವತಿ ಪಾಕಟ’”ನ್ತಿ॥

ನವ ಗುಯ್ಹಮನ್ತವಿಧಂಸಕಾ ಪುಗ್ಗಲಾ।

ಅಟ್ಠ ಪಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭಕಾರಣಂ

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಣಮತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಕತಮೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ? ವಯಪರಿಣಾಮೇನ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಣಮತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಯಸಪರಿಣಾಮೇನ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಣಮತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಪರಿಪುಚ್ಛಾಯ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಣಮತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಿತ್ಥಸಂವಾಸೇನ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಣಮತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಣಮತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಾಕಚ್ಛಾಯ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಣಮತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸ್ನೇಹೂಪಸೇವನೇನ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಣಮತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸೇನ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಣಮತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಭವತೀಹ –

“‘ವಯೇನ ಯಸಪುಚ್ಛಾಹಿ, ತಿತ್ಥವಾಸೇನ ಯೋನಿಸೋ।

ಸಾಕಚ್ಛಾ ಸ್ನೇಹಸಂಸೇವಾ, ಪತಿರೂಪವಸೇನ ಚ॥

“ಏತಾನಿ ಅಟ್ಠ ಠಾನಾನಿ, ಬುದ್ಧಿವಿಸದಕಾರಣಾ।

ಯೇಸಂ ಏತಾನಿ ಸಮ್ಭೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಬುದ್ಧಿ ಪಭಿಜ್ಜತೀ’”ತಿ॥

ಅಟ್ಠ ಪಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭಕಾರಣಾನಿ।

ಆಚರಿಯಗುಣಂ

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಯಂ ಭೂಮಿಭಾಗೋ ಅಟ್ಠ ಮನ್ತದೋಸವಿವಜ್ಜಿತೋ, ಅಹಞ್ಚ ಲೋಕೇ ಪರಮೋ ಮನ್ತಿಸಹಾಯೋ [ಮನ್ತಸಹಾಯೋ (ಸೀ॰)], ಗುಯ್ಹಮನುರಕ್ಖೀ ಚಾಹಂ ಯಾವಾಹಂ ಜೀವಿಸ್ಸಾಮಿ ತಾವ ಗುಯ್ಹಮನುರಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಟ್ಠಹಿ ಚ ಮೇ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಣಾಮಂ ಗತಾ, ದುಲ್ಲಭೋ ಏತರಹಿ ಮಾದಿಸೋ ಅನ್ತೇವಾಸೀ, ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪನ್ನೇ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇ ಯೇ ಆಚರಿಯಾನಂ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಆಚರಿಯಗುಣಾ, ತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಆಚರಿಯೇನ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಕತಮೇ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಗುಣಾ?

“ಇಧ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಆಚರಿಯೇನ ಅನ್ತೇವಾಸಿಮ್ಹಿ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಆರಕ್ಖಾ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ, ಅಸೇವನಸೇವನಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ, ಪಮತ್ತಾಪ್ಪಮತ್ತಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ, ಸೇಯ್ಯಾವಕಾಸೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ, ಗೇಲಞ್ಞಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ಭೋಜನಸ್ಸ [ಭೋಜನೀಯಂ (ಸ್ಯಾ॰)] ಲದ್ಧಾಲದ್ಧಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ವಿಸೇಸೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ, ಪತ್ತಗತಂ ಸಂವಿಭಜಿತಬ್ಬಂ, ಅಸ್ಸಾಸಿತಬ್ಬೋ ‘ಮಾ ಭಾಯಿ, ಅತ್ಥೋ ತೇ ಅಭಿಕ್ಕಮತೀ’ತಿ, ‘ಇಮಿನಾ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಪಟಿಚರತೀ’ತಿ [ಪಟಿಚರಾಹೀತಿ (ಕ॰)] ಪಟಿಚಾರೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ, ಗಾಮೇ ಪಟಿಚಾರೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ, ವಿಹಾರೇ ಪಟಿಚಾರೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ, ನ ತೇನ ಹಾಸೋ ದವೋ ಕಾತಬ್ಬೋ [ನ ತೇನ ಸಹ ಸಲ್ಲಾಪೋ ಕಾತಬ್ಬೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ತೇನ ಸಹ ಆಲಾಪೋ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಛಿದ್ದಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಧಿವಾಸೇತಬ್ಬಂ, ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಖಣ್ಡಕಾರಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅರಹಸ್ಸಕಾರಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನಿರವಸೇಸಕಾರಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ‘ಜನೇಮಿಮಂ [ಜಾನೇಮಿಮಂ (ಸ್ಯಾ॰)] ಸಿಪ್ಪೇಸೂ’ತಿ ಜನಕಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ, ‘ಕಥಂ ಅಯಂ ನ ಪರಿಹಾಯೇಯ್ಯಾ’ತಿ ವಡ್ಢಿಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ, ‘ಬಲವಂ ಇಮಂ ಕರೋಮಿ ಸಿಕ್ಖಾಬಲೇನಾ’ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ, ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ, ಆಪದಾಸು ನ ವಿಜಹಿತಬ್ಬಂ, ಕರಣೀಯೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಖಲಿತೇ ಧಮ್ಮೇನ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಆಚರಿಯಗುಣಾ, ತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಮಯಿ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಸ್ಸು, ಸಂಸಯೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಅತ್ಥಿ

ಮೇಣ್ಡಕಪಞ್ಹಾ ಜಿನಭಾಸಿತಾ , ಅನಾಗತೇ ಅದ್ಧಾನೇ ತತ್ಥ ವಿಗ್ಗಹೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ಅನಾಗತೇ ಚ ಅದ್ಧಾನೇ ದುಲ್ಲಭಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ತುಮ್ಹಾದಿಸಾ ಬುದ್ಧಿಮನ್ತೋ, ತೇಸು ಮೇ ಪಞ್ಹೇಸು ಚಕ್ಖುಂ ದೇಹಿ ಪರವಾದಾನಂ ನಿಗ್ಗಹಾಯಾ"ತಿ।

ಉಪಾಸಕಗುಣಂ

ಥೇರೋ "ಸಾಧೂ"ತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ದಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಗುಣೇ ಪರಿದೀಪೇಸಿ। "ದಸ ಇಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಗುಣಾ। ಕತಮೇ ದಸ , ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಾಸಕೋ ಸಙ್ಘೇನ ಸಮಾನಸುಖದುಕ್ಖೋ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮಾಧಿಪತೇಯ್ಯೋ ಹೋತಿ, ಯಥಾಬಲಂ ಸಂವಿಭಾಗರತೋ ಹೋತಿ, ಜಿನಸಾಸನಪರಿಹಾನಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಭಿವಡ್ಢಿಯಾ ವಾಯಮತಿ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ಹೋತಿ, ಅಪಗತಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ನ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಉದ್ದಿಸತಿ, ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಞ್ಚಸ್ಸ ರಕ್ಖಿತಂ ಹೋತಿ, ಸಮಗ್ಗಾರಾಮೋ ಹೋತಿ ಸಮಗ್ಗರತೋ, ಅನುಸೂಯಕೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಕುಹನವಸೇನ ಸಾಸನೇ ಚರತಿ, ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತೋ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗತೋ ಹೋತಿ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗತೋ ಹೋತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಗುಣಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಗುಣಾ ತಯಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ತೇ ಯುತ್ತಂ ಪತ್ತಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಪತಿರೂಪಂ ಯಂ ತ್ವಂ ಜಿನಸಾಸನಪರಿಹಾನಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಭಿವಡ್ಢಿಂ ಇಚ್ಛಸಿ, ಕರೋಮಿ ತೇ ಓಕಾಸಂ, ಪುಚ್ಛ ಮಂ ತ್ವಂ ಯಥಾಸುಖ"ನ್ತಿ।

ಮೇಣ್ಡಕಪಞ್ಹಾರಮ್ಭಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಮೇಣ್ಡಕಪಞ್ಹೋ

೧. ಇದ್ಧಿಬಲವಗ್ಗೋ

೧. ಕತಾಧಿಕಾರಸಫಲಪಞ್ಹೋ

೧. ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಕತಾವಕಾಸೋ ನಿಪಚ್ಚ ಗರುನೋ ಪಾದೇ ಸಿರಸಿ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಕತ್ವಾ ಏತದವೋಚ ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಮೇ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಏವಂ ಭಣನ್ತಿ [ವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಅಫಲೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ‘ಯದಿ ಬುದ್ಧೋ ಪೂಜಂ ಸಾದಿಯತಿ, ನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಬುದ್ಧೋ ಸಂಯುತ್ತೋ ಲೋಕೇನ ಅನ್ತೋಭವಿಕೋ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಸಾಧಾರಣೋ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋ। ಯದಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ ಲೋಕೇನ ನಿಸ್ಸಟೋ ಸಬ್ಬಭವೇಹಿ, ತಸ್ಸ ಪೂಜಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಾದಿಯತಿ, ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಅಫಲೋ’ತಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಏಸೋ ಪಞ್ಹೋ, ನೇಸೋ ವಿಸಯೋ ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸಾನಂ, ಮಹನ್ತಾನಂ ಯೇವೇಸೋ ವಿಸಯೋ, ಭಿನ್ದೇತಂ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಂ ಏಕಂಸೇ ಠಪಯ, ತವೇಸೋ ಪಞ್ಹೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಅನಾಗತಾನಂ ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ಚಕ್ಖುಂ ದೇಹಿ ಪರವಾದನಿಗ್ಗಹಾಯಾ’’ತಿ।

ಥೇರೋ ಆಹ ‘‘ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ, ನ ಚ ಭಗವಾ ಪೂಜಂ ಸಾದಿಯತಿ, ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಯೇವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಾದಿಯನಾ ಪಹೀನಾ, ಕಿಂ ಪನ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ –

‘‘‘ಪೂಜಿಯನ್ತಾ [ಪೂಜಿತಾ (ಸ್ಯಾ॰)] ಅಸಮಸಮಾ, ಸದೇವಮಾನುಸೇಹಿ ತೇ।
ನ ಸಾದಿಯನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾರಂ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಏಸ ಧಮ್ಮತಾ’’’ತಿ॥

ರಾಜಾ ಆಹ ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪುತ್ತೋ ವಾ ಪಿತುನೋ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ಪಿತಾ ವಾ ಪುತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ, ನ ಚೇತಂ ಕಾರಣಂ ಪರವಾದಾನಂ ನಿಗ್ಗಹಾಯ, ಪಸಾದಪ್ಪಕಾಸನಂ ನಾಮೇತಂ, ಇಙ್ಘ ಮೇ ತ್ವಂ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಸಮ್ಮಾ ಬ್ರೂಹಿ ಸಕವಾದಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಾಯ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲವಿನಿವೇಠನಾಯಾ’’ತಿ।

ಥೇರೋ ಆಹ ‘‘ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ, ನ ಚ ಭಗವಾ ಪೂಜಂ ಸಾದಿಯತಿ, ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಧಾತುರತನಂ ವತ್ಥುಂ ಕರಿತ್ವಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಞಾಣರತನಾರಮ್ಮಣೇನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಸೇವನ್ತಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಟಿಲಭನ್ತಿ।

‘‘ಯಥಾ , ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪಜ್ಜಲಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾಯೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಾದಿಯತಿ ತಿಣಕಟ್ಠುಪಾದಾನ’’ನ್ತಿ? ‘‘ಜಲಮಾನೋಪಿ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ತಿಣಕಟ್ಠುಪಾದಾನಂ ನ ಸಾದಿಯತಿ, ಕಿಂ ಪನ ನಿಬ್ಬುತೋ ಉಪಸನ್ತೋ ಅಚೇತನೋ ಸಾದಿಯತಿ? ‘‘ತಸ್ಮಿಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಉಪರತೇ ಉಪಸನ್ತೇ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಿ ಸುಞ್ಞೋ ಹೋತೀ’’ತಿ। ‘‘ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಕಟ್ಠಂ ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ ವತ್ಥು ಹೋತಿ ಉಪಾದಾನಂ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಅಗ್ಗಿಕಾಮಾ, ತೇ ಅತ್ತನೋ ಥಾಮಬಲವೀರಿಯೇನ ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರೇನ ಕಟ್ಠಂ ಮನ್ಥಯಿತ್ವಾ [ಮದ್ದಿತ್ವಾ (ಕ॰)] ಅಗ್ಗಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತೇನ ಅಗ್ಗಿನಾ ಅಗ್ಗಿಕರಣೀಯಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕರೋನ್ತೀ’’ತಿ। ‘‘ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಭವತಿ ‘ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಅಫಲೋ’ತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪಜ್ಜಲಿ, ಏವಮೇವ ಭಗವಾ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಾ [ದಸಸಹಸ್ಸಿಮ್ಹಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಬುದ್ಧಸಿರಿಯಾ ಪಜ್ಜಲಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪಜ್ಜಲಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬುತೋ, ಏವಮೇವ ಭಗವಾ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಬುದ್ಧಸಿರಿಯಾ ಪಜ್ಜಲಿತ್ವಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬುತೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ತಿಣಕಟ್ಠುಪಾದಾನಂ ನ ಸಾದಿಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ ಲೋಕಹಿತಸ್ಸ ಸಾದಿಯನಾ ಪಹೀನಾ ಉಪಸನ್ತಾ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮನುಸ್ಸಾ ನಿಬ್ಬುತೇ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಅನುಪಾದಾನೇ ಅತ್ತನೋ ಥಾಮಬಲವೀರಿಯೇನ ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರೇನ ಕಟ್ಠಂ ಮನ್ಥಯಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತೇನ ಅಗ್ಗಿನಾ ಅಗ್ಗಿಕರಣೀಯಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕರೋನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಧಾತುರತನಂ ವತ್ಥುಂ ಕರಿತ್ವಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಞಾಣರತನಾರಮ್ಮಣೇನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಸೇವನ್ತಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಟಿಲಭನ್ತಿ, ಇಮಿನಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾವಾತೋ ವಾಯಿತ್ವಾ ಉಪರಮೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪರತೋ ವಾತೋ ಸಾದಿಯತಿ ಪುನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪನ”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಉಪರತಸ್ಸ ವಾತಸ್ಸ ಆಭೋಗೋ ವಾ ಮನಸಿಕಾರೋ ವಾ ಪುನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪನಾಯ”। “ಕಿಂ ಕಾರಣಂ”? “ಅಚೇತನಾ ಸಾ ವಾಯೋಧಾತೂ”ತಿ। “ಅಪಿ ನು ತಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪರತಸ್ಸ ವಾತಸ್ಸ ವಾತೋತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಪಗಚ್ಛತೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ತಾಲವಣ್ಟವಿಧೂಪನಾನಿ ವಾತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಉಣ್ಹಾಭಿತತ್ತಾ ಪರಿಳಾಹಪರಿಪೀಳಿತಾ, ತೇ ತಾಲವಣ್ಟೇನ ವಾ ವಿಧೂಪನೇನ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಥಾಮಬಲವೀರಿಯೇನ ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರೇನ ತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತೇನ ವಾತೇನ ಉಣ್ಹಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತಿ ಪರಿಳಾಹಂ ವೂಪಸಮೇನ್ತೀ”ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಭವತಿ ‘ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಅಫಲೋ’ತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾವಾತೋ ವಾಯಿ, ಏವಮೇವ ಭಗವಾ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಸೀತಲಮಧುರಸನ್ತಸುಖುಮಮೇತ್ತಾವಾತೇನ ಉಪವಾಯಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾವಾತೋ ವಾಯಿತ್ವಾ ಉಪರತೋ, ಏವಮೇವ ಭಗವಾ ಸೀತಲಮಧುರಸನ್ತಸುಖುಮಮೇತ್ತಾವಾತೇನ ಉಪವಾಯಿತ್ವಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪರತೋ ವಾತೋ ಪುನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪನಂ ನ ಸಾದಿಯತಿ, ಏವಮೇವ ಲೋಕಹಿತಸ್ಸ ಸಾದಿಯನಾ ಪಹೀನಾ ಉಪಸನ್ತಾ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಉಣ್ಹಾಭಿತತ್ತಾ ಪರಿಳಾಹಪರಿಪೀಳಿತಾ, ಏವಮೇವ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ತಿವಿಧಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಪರಿಳಾಹಪರಿಪೀಳಿತಾ। ಯಥಾ ತಾಲವಣ್ಟವಿಧೂಪನಾನಿ ವಾತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಾತು ಚ ಞಾಣರತನಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಪಟಿಲಾಭಾಯ। ಯಥಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಉಣ್ಹಾಭಿತತ್ತಾ ಪರಿಳಾಹಪರಿಪೀಳಿತಾ ತಾಲವಣ್ಟೇನ ವಾ ವಿಧೂಪನೇನ ವಾ ವಾತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಉಣ್ಹಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತಿ ಪರಿಳಾಹಂ ವೂಪಸಮೇನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಧಾತುಞ್ಚ ಞಾಣರತನಞ್ಚ ಪೂಜೇತ್ವಾ ಕುಸಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತೇನ ಕುಸಲೇನ ತಿವಿಧಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಪರಿಳಾಹಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತಿ ವೂಪಸಮೇನ್ತಿ। ಇಮಿನಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋತಿ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ ಪರವಾದಾನಂ ನಿಗ್ಗಹಾಯ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಭೇರಿಂ ಆಕೋಟೇತ್ವಾ ಸದ್ದಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ, ಯೋ ಸೋ ಭೇರಿಸದ್ದೋ ಪುರಿಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ, ಸೋ ಸದ್ದೋ ಅನ್ತರಧಾಯೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸದ್ದೋ ಸಾದಿಯತಿ ಪುನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪನ”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅನ್ತರಹಿತೋ ಸೋ ಸದ್ದೋ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಪುನ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಆಭೋಗೋ ವಾ ಮನಸಿಕಾರೋ ವಾ, ಸಕಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇ ಭೇರಿಸದ್ದೇ ಅನ್ತರಹಿತೇ ಸೋ ಭೇರಿಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಭೇರೀ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಸದ್ದಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ, ಅಥ ಪುರಿಸೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿ ಅತ್ತಜೇನ ವಾಯಾಮೇನ

ಭೇರಿಂ ಅಕೋಟೇತ್ವಾ ಸದ್ದಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಪರಿಭಾವಿತಂ ಧಾತುರತನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಅನುಸಿಟ್ಠಞ್ಚ [ಅನುಸತ್ಥಿಞ್ಚ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸತ್ಥಾರಂ ಠಪಯಿತ್ವಾ ಸಯಂ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ನ ಚ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಲಾಭೋ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಭವದುಕ್ಖಪಟಿಪೀಳಿತಾ ಸತ್ತಾ ಧಾತುರತನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಅನುಸಿಟ್ಠಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಂ ಕರಿತ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಕಾಮಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಟಿಲಭನ್ತಿ, ಇಮಿನಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋತಿ।

"ದಿಟ್ಠಞ್ಚೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಅನಾಗತಮದ್ಧಾನಂ। ಕಥಿತಞ್ಚ ಭಣಿತಞ್ಚ ಆಚಿಕ್ಖಿತಞ್ಚ 'ಸಿಯಾ ಖೋ ಪನಾನನ್ದ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಏವಮಸ್ಸ ಅತೀತಸತ್ಥುಕಂ ಪಾವಚನಂ ನತ್ಥಿ ನೋ ಸತ್ಥಾತಿ, ನ ಖೋ ಪನೇತಂ, ಆನನ್ದ, ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಯೋ ವೋ, ಆನನ್ದ, ಮಯಾ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ದೇಸಿತೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋ, ಸೋ ವೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಸತ್ಥಾ'ತಿ। ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಅಫಲೋತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಅಭೂತಂ ವಿತಥಂ ಅಲಿಕಂ ವಿರುದ್ಧಂ ವಿಪರೀತಂ ದುಕ್ಖದಾಯಕಂ ದುಕ್ಖವಿಪಾಕಂ ಅಪಾಯಗಮನೀಯನ್ತಿ।

"ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋ। ಸಾದಿಯತಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಯಂ ಮಹಾಪಥವೀ 'ಸಬ್ಬಬೀಜಾನಿ ಮಯಿ ಸಂವಿರುಹನ್ತೂ'"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೀಜಾನಿ ಅಸಾದಿಯನ್ತಿಯಾ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ಸಂವಿರುಹಿತ್ವಾ ದಳ್ಹಮೂಲಜಟಾಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಖನ್ಧಸಾರಸಾಖಾಪರಿವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾ ಪುಪ್ಫಫಲಧರಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ? "ಅಸಾದಿಯನ್ತೀಪಿ, ಭನ್ತೇ, ಮಹಾಪಥವೀ ತೇಸಂ ಬೀಜಾನಂ ವತ್ಥುಂ ಹೋತಿ ಪಚ್ಚಯಂ ದೇತಿ ವಿರುಹನಾಯ, ತಾನಿ ಬೀಜಾನಿ ತಂ ವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತೇನ ಪಚ್ಚಯೇನ ಸಂವಿರುಹಿತ್ವಾ ದಳ್ಹಮೂಲಜಟಾಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಖನ್ಧಸಾರಸಾಖಾಪರಿವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾ ಪುಪ್ಫಫಲಧರಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಿತ್ಥಿಯಾ ಸಕೇ ವಾದೇ ನಟ್ಠಾ ಹೋನ್ತಿ ಹತಾ ವಿರುದ್ಧಾ, ಸಚೇ ತೇ ಭಣನ್ತಿ 'ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಅಫಲೋ' ತಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಪಥವೀ, ಏವಂ ತಥಾಗತೋ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಪಥವೀ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಾದಿಯತಿ, ಏವಂ ತಥಾಗತೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಾದಿಯತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾನಿ ಬೀಜಾನಿ ಪಥವಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಂವಿರುಹಿತ್ವಾ ದಳ್ಹಮೂಲಜಟಾಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಖನ್ಧಸಾರಸಾಖಾಪರಿವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾ ಪುಪ್ಫಫಲಧರಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಧಾತುಞ್ಚ ಞಾಣರತನಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ದಳ್ಹಕುಸಲಮೂಲಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಸಾರಸೀಲಸಾಖಾಪರಿವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾ ವಿಮುತ್ತಿಪುಪ್ಫಸಾಮಞ್ಞಫಲಧರಾ ಹೋನ್ತಿ, ಇಮಿನಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ , ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋತಿ।

"ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋ। ಸಾದಿಯನ್ತಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮೇ ಓಟ್ಠಾ ಗೋಣಾ ಗದ್ರಭಾ ಅಜಾ ಪಸೂ ಮನುಸ್ಸಾ ಅನ್ತೋಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಕಿಮಿಕುಲಾನಂ ಸಮ್ಭವ"ನ್ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿಮಯೋ ತೇಸಂ ಅಸಾದಿಯನ್ತಾನಂ ಅನ್ತೋಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಸಮ್ಭವಿತ್ವಾ ಬಹುಪುತ್ತನತ್ತಾ ವೇಪುಲ್ಲತಂ ಪಾಪುಣನ್ತೀ"ತಿ? "ಪಾಪಸ್ಸ, ಭನ್ತೇ, ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲವತಾಯ ಅಸಾದಿಯನ್ತಾನಂ ಯೇವ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅನ್ತೋಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಕಿಮಯೋ ಸಮ್ಭವಿತ್ವಾ ಬಹುಪುತ್ತನತ್ತಾ ವೇಪುಲ್ಲತಂ ಪಾಪುಣನ್ತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಧಾತುಸ್ಸ ಚ ಞಾಣಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚ ಬಲವತಾಯ ತಥಾಗತೇ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋತಿ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋ। ಸಾದಿಯನ್ತಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಇಮೇ ಅಟ್ಠನವುತಿ ರೋಗಾ ಕಾಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೂ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ರೋಗಾ ಅಸಾದಿಯನ್ತಾನಂ ಕಾಯೇ ನಿಪತನ್ತೀ”ತಿ? “ಪುಬ್ಬೇ ಕತೇನ, ಭನ್ತೇ, ದುಚ್ಚರಿತೇನಾ”ತಿ। “ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಬ್ಬೇ ಕತಂ ಅಕುಸಲಂ ಇಧ ವೇದನೀಯಂ ಹೋತಿ, ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಬ್ಬೇ ಕತಮ್ಪಿ ಇಧ ಕತಮ್ಪಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ಅವಞ್ಝಂ ಭವತಿ ಸಫಲನ್ತಿ। ಇಮಿನಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋತಿ।

“ಸುತಪುಬ್ಬಂ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನನ್ದಕೋ ನಾಮ ಯಕ್ಖೋ ಥೇರಂ ಸಾರಿಪುತ್ತಂ ಆಸಾದಯಿತ್ವಾ ಪಥವಿಂ ಪವಿಟ್ಠೋ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುಯ್ಯತಿ, ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಏಸೋ”ತಿ। “ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೋ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಸಾದಿಯಿ ನನ್ದಕಸ್ಸ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಮಹಾಪಥವಿಗಿಲನ”ನ್ತಿ [ಪವತ್ತಮಾನೇಪಿ (ಸ್ಯಾ॰)]। “ಉಬ್ಬತ್ತಿಯನ್ತೇಪಿ, ಭನ್ತೇ, ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಪತಮಾನೇಪಿ ಛಮಾಯಂ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇ ವಿಕಿರನ್ತೇಪಿ ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತರಾಜೇ ಥೇರೋ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ನ ಪರಸ್ಸ ದುಕ್ಖಂ ಸಾದಿಯೇಯ್ಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಯೇನ ಹೇತುನಾ ಥೇರೋ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಕುಜ್ಝೇಯ್ಯ ವಾ ದುಸ್ಸೇಯ್ಯ ವಾ, ಸೋ ಹೇತು ಥೇರಸ್ಸ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ ಸಮೂಹತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಹೇತುನೋ ಸಮುಗ್ಘಾತಿತತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ಥೇರೋ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಜೀವಿತಹಾರಕೇಪಿ ಕೋಪಂ ನ ಕರೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ , ಥೇರೋ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ನನ್ದಕಸ್ಸ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಪಥವಿಗಿಲನಂ ನ ಸಾದಿಯಿ, ಕಿಸ್ಸ ಪನ ನನ್ದಕೋ ಯಕ್ಖೋ ಪಥವಿಂ ಪವಿಟ್ಠೋ”ತಿ? “ಅಕುಸಲಸ್ಸ, ಭನ್ತೇ, ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲವತಾಯಾ”ತಿ। “ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲವತಾಯ ನನ್ದಕೋ ಯಕ್ಖೋ ಪಥವಿಂ ಪವಿಟ್ಠೋ, ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಕತೋ ಅಪರಾಧೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋ। ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕುಸಲಸ್ಸಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲವತಾಯ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋತಿ। ಇಮಿನಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋತಿ।

“ಕತಿ ನು ಖೋ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಮನುಸ್ಸಾ, ಯೇ ಏತರಹಿ ಮಹಾಪಥವಿಂ ಪವಿಟ್ಠಾ, ಅತ್ಥಿ ತೇ ತತ್ಥ ಸವಣ”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುಯ್ಯತೀ”ತಿ। “ಇಙ್ಘ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾವೇಹೀ”ತಿ? “ಚಿಞ್ಚಮಾಣವಿಕಾ, ಭನ್ತೇ, ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧೋ ಚ ಸಕ್ಕೋ, ದೇವದತ್ತೋ ಚ ಥೇರೋ, ನನ್ದಕೋ ಚ ಯಕ್ಖೋ, ನನ್ದೋ ಚ ಮಾಣವಕೋತಿ। ಸುತಮೇತಂ, ಭನ್ತೇ, ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಜನಾ ಮಹಾಪಥವಿಂ ಪವಿಟ್ಠಾ”ತಿ। “ಕಿಸ್ಮಿಂ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಪರದ್ಧಾ”ತಿ? “ಭಗವತಿ ಚ, ಭನ್ತೇ, ಸಾವಕೇಸು ಚಾ”ತಿ। “ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ , ಭಗವಾ ವಾ ಸಾವಕಾ ವಾ ಸಾದಿಯಿಂಸು ಇಮೇಸಂ ಮಹಾಪಥವಿಪವಿಸನ”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅಸಾದಿಯನ್ತಸ್ಸೇವ ಕತೋ ಅಧಿಕಾರೋ ಅವಞ್ಝೋ ಭವತಿ ಸಫಲೋ”ತಿ। “ಸುವಿಞ್ಞಾಪಿತೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಞ್ಹೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ಉತ್ತಾನೀಕತೋ, ಗುಯ್ಹಂ ವಿದಂಸಿತಂ , ಗಣ್ಠಿ ಭಿನ್ನೋ, ಗಹನಂ ಅಗಹನಂ ಕತಂ, ನಟ್ಠಾ ಪರವಾದಾ, ಭಗ್ಗಾ ಕುದಿಟ್ಠೀ, ನಿಪ್ಪಭಾ ಜಾತಾ ಕುತಿತ್ಥಿಯಾ, ತ್ವಂ ಗಣೀವರಪವರಮಾಸಜ್ಜಾ”ತಿ।

ಕತಾಧಿಕಾರಸಫಲಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಪಞ್ಹೋ

೨. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ನ ಚ ಭಗವತೋ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ, ಆವಜ್ಜನಪಟಿಬದ್ಧಂ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ, ಆವಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಜಾನಾತೀ”ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞೂತಿ। ಯದಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ ಹೋತೀ”ತಿ। “ವಾಹಸತಂ ಖೋ,

ಮಹಾರಾಜ, ವೀಹೀನಂ ಅಡ್ಢಚೂಳಞ್ಚ ವಾಹಾ ವೀಹಿಸತ್ತಮ್ಬಣಾನಿ ದ್ವೇ ಚ ತುಮ್ಬಾ ಏಕಚ್ಛರಾಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏತ್ತಕಾ ವೀಹೀ ಲಕ್ಖಂ ಠಪೀಯಮಾನಾ [ಠಪೀಯಮಾನೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ?

"ತತ್ರಿಮೇ ಸತ್ತವಿಧಾ ಚಿತ್ತಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸರಾಗಾ ಸದೋಸಾ ಸಮೋಹಾ ಸಕಿಲೇಸಾ ಅಭಾವಿತಕಾಯಾ ಅಭಾವಿತಸೀಲಾ ಅಭಾವಿತಚಿತ್ತಾ ಅಭಾವಿತಪಞ್ಞಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಅಭಾವಿತತ್ತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಂಸನಾಳಸ್ಸ ವಿತತಸ್ಸ ವಿಸಾಲಸ್ಸ ವಿತ್ಥಿಣ್ಣಸ್ಸ ಸಂಸಿಬ್ಬಿತವಿಸಿಬ್ಬಿತಸ್ಸ ಸಾಖಾಜಟಾಜಟಿತಸ್ಸ ಆಕಡ್ಢಿಯನ್ತಸ್ಸ ಗರುಕಂ ಹೋತಿ ಆಗಮನಂ ದನ್ಧಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಸಂಸಿಬ್ಬಿತವಿಸಿಬ್ಬಿತತ್ತಾ ಸಾಖಾನಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಸರಾಗಾ ಸದೋಸಾ ಸಮೋಹಾ ಸಕಿಲೇಸಾ ಅಭಾವಿತಕಾಯಾ ಅಭಾವಿತಸೀಲಾ ಅಭಾವಿತಚಿತ್ತಾ ಅಭಾವಿತಪಞ್ಞಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಸಂಸಿಬ್ಬಿತವಿಸಿಬ್ಬಿತತ್ತಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ, ಇದಂ ಪಠಮಂ ಚಿತ್ತಂ।

"ತತ್ರಿದಂ ದುತಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಭತ್ತಮಾಪಜ್ಜತಿ - ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋತಾಪನ್ನಾ ಪಿಹಿತಾಪಾಯಾ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾತಸತ್ಥುಸಾಸನಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ತೀಸು ಠಾನೇಸು ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ। ಉಪರಿಭೂಮೀಸು ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ತೀಸು ಠಾನೇಸು ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಉಪರಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಂಸನಾಳಸ್ಸ ತಿಪಬ್ಬಗಣ್ಠಿಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪರಿ ಸಾಖಾಜಟಾಜಟಿತಸ್ಸ ಆಕಡ್ಢಿಯನ್ತಸ್ಸ ಯಾವ ತಿಪಬ್ಬಂ ತಾವ ಲಹುಕಂ ಏತಿ, ತತೋ ಉಪರಿ ಥದ್ಧಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಹೇಟ್ಠಾ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಉಪರಿ ಸಾಖಾಜಟಾಜಟಿತತ್ತಾ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಸೋತಾಪನ್ನಾ ಪಿಹಿತಾಪಾಯಾ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾತಸತ್ಥುಸಾಸನಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ತೀಸು ಠಾನೇಸು ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ, ಉಪರಿಭೂಮೀಸು ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ತೀಸು ಠಾನೇಸು ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಉಪರಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ, ಇದಂ ದುತಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ।

"ತತ್ರಿದಂ ತತಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಭತ್ತಮಾಪಜ್ಜತಿ - ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ, ಯೇಸಂ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾ ತನುಭೂತಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ, ಉಪರಿಭೂಮೀಸು ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಉಪರಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಂಸನಾಳಸ್ಸ ಪಞ್ಚಪಬ್ಬಗಣ್ಠಿಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪರಿ ಸಾಖಾಜಟಾಜಟಿತಸ್ಸ ಆಕಡ್ಢಿಯನ್ತಸ್ಸ ಯಾವ ಪಞ್ಚಪಬ್ಬಂ ತಾವ ಲಹುಕಂ ಏತಿ, ತತೋ ಉಪರಿ ಥದ್ಧಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಹೇಟ್ಠಾ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಉಪರಿ ಸಾಖಾಜಟಾಜಟಿತತ್ತಾ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ, ಯೇಸಂ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾ ತನುಭೂತಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ, ಉಪರಿಭೂಮೀಸು ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಉಪರಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ, ಇದಂ ತತಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ।

"ತತ್ರಿದಂ ಚತುತ್ಥಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಭತ್ತಮಾಪಜ್ಜತಿ - ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನಾಗಾಮಿನೋ, ಯೇಸಂ ಪಞ್ಚೋರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಞ್ಞೋಜನಾನಿ ಪಹೀನಾನಿ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ದಸಸು ಠಾನೇಸು ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ, ಉಪರಿಭೂಮೀಸು ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ದಸಸು ಠಾನೇಸು ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಉಪರಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಂಸನಾಳಸ್ಸ ದಸಪಬ್ಬಗಣ್ಠಿಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪರಿ ಸಾಖಾಜಟಾಜಟಿತಸ್ಸ ಆಕಡ್ಢಿಯನ್ತಸ್ಸ ಯಾವ ದಸಪಬ್ಬಂ ತಾವ ಲಹುಕಂ ಏತಿ, ತತೋ ಉಪರಿ ಥದ್ಧಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಹೇಟ್ಠಾ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಉಪರಿ ಸಾಖಾಜಟಾಜಟಿತತ್ತಾ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಅನಾಗಾಮಿನೋ, ಯೇಸಂ ಪಞ್ಚೋರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಞ್ಞೋಜನಾನಿ ಪಹೀನಾನಿ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ದಸಸು ಠಾನೇಸು ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ, ಉಪರಿಭೂಮೀಸು ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ದಸಸು ಠಾನೇಸು ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಉಪರಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ, ಇದಂ ಚತುತ್ಥಂ ಚಿತ್ತಂ।

“ತತ್ರಿದಂ ಪಞ್ಚಮಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಭತ್ತಮಾಪಜ್ಜತಿ - ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹನ್ತೋ ಖೀಣಾಸವಾ ಧೋತಮಲಾ ವನ್ತಕಿಲೇಸಾ ವುಸಿತವನ್ತೋ ಕತಕರಣೀಯಾ ಓಹಿತಭಾರಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಸದತ್ಥಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಭವಸಞ್ಞೋಜನಾ ಪತ್ತಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸಾವಕಭೂಮೀಸು ಪರಿಸುದ್ಧಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಾವಕವಿಸಯೇ ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಭೂಮೀಸು ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಸಾವಕವಿಸಯೇ, ಅಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧವಿಸಯೇ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಂಸನಾಳಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪಬ್ಬಗಣ್ಠಿಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಆಕಡ್ಢಿಯನ್ತಸ್ಸ ಲಹುಕಂ ಹೋತಿ ಆಗಮನಂ ಅದನ್ಧಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಸಬ್ಬಪಬ್ಬಗಣ್ಠಿಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಅಗಹನತ್ತಾ ವಂಸಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಅರಹನ್ತೋ ಖೀಣಾಸವಾ ಧೋತಮಲಾ ವನ್ತಕಿಲೇಸಾ ವುಸಿತವನ್ತೋ ಕತಕರಣೀಯಾ ಓಹಿತಭಾರಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಸದತ್ಥಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಭವಸಞ್ಞೋಜನಾ ಪತ್ತಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸಾವಕಭೂಮೀಸು ಪರಿಸುದ್ಧಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಾವಕವಿಸಯೇ ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಭೂಮೀಸು ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಸಾವಕವಿಸಯೇ, ಅಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧವಿಸಯೇ, ಇದಂ ಪಞ್ಚಮಂ ಚಿತ್ತಂ।

“ತತ್ರಿದಂ ಛಟ್ಠಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಭತ್ತಮಾಪಜ್ಜತಿ - ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಸಯಮ್ಭುನೋ ಅನಾಚರಿಯಕಾ ಏಕಚಾರಿನೋ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪಾ ಸಕವಿಸಯೇ ಪರಿಸುದ್ಧವಿಮಲಚಿತ್ತಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಕವಿಸಯೇ ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಭೂಮೀಸು ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಸಕವಿಸಯೇ ಮಹನ್ತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧವಿಸಯಸ್ಸ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಸಕವಿಸಯಂ ಪರಿತ್ತಂ ನದಿಂ ರತ್ತಿಮ್ಪಿ ದಿವಾಪಿ ಯದಿಚ್ಛಕ ಅಚ್ಛಮ್ಭಿತೋ ಓತರೇಯ್ಯ, ಅಥ ಪರತೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಗಮ್ಭೀರಂ ವಿತ್ಥತಂ ಅಗಾಧಮಪಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಾಯೇಯ್ಯ, ದನ್ಧಾಯೇಯ್ಯ ನ ವಿಸಹೇಯ್ಯ ಓತರಿತುಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ತಿಣ್ಣತ್ತಾ [ಚಿಣ್ಣತ್ತಾ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಸಕವಿಸಯಸ್ಸ, ಮಹನ್ತತ್ತಾ ಚ ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಸಯಮ್ಭುನೋ ಅನಾಚರಿಯಕಾ ಏಕಚಾರಿನೋ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪಾ ಸಕವಿಸಯೇ ಪರಿಸುದ್ಧವಿಮಲಚಿತ್ತಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಕವಿಸಯೇ ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಭೂಮೀಸು ಗರುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದನ್ಧಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಸಕವಿಸಯೇ ಮಹನ್ತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧವಿಸಯಸ್ಸ, ಇದಂ ಛಟ್ಠಂ ಚಿತ್ತಂ।

“ತತ್ರಿದಂ ಸತ್ತಮಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಭತ್ತಮಾಪಜ್ಜತಿ - ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ದಸಬಲಧರಾ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜವಿಸಾರದಾ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅನನ್ತಜಿನಾ ಅನಾವರಣಞಾಣಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ। ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾರಾಚಸ್ಸ ಸುಧೋತಸ್ಸ ವಿಮಲಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಣ್ಠಿಸ್ಸ ಸುಖುಮಧಾರಸ್ಸ ಅಜಿಮ್ಹಸ್ಸ ಅವಙ್ಕಸ್ಸ ಅಕುಟಿಲಸ್ಸ ದಳ್ಹಚಾಪಸಮಾರೂಳ್ಹಸ್ಸ ಖೋಮಸುಖುಮೇ ವಾ ಕಪ್ಪಾಸಸುಖುಮೇ ವಾ ಕಮ್ಬಲಸುಖುಮೇ ವಾ ಬಲವನಿಪಾತಿತಸ್ಸ ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತಂ ವಾ ಲಗ್ಗನಂ ವಾ ಹೋತೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, “ಕಿಂ ಕಾರಣಾ”? “ಸುಖುಮತ್ತಾ ವತ್ಥಾನಂ ಸುಧೋತತ್ತಾ ನಾರಾಚಸ್ಸ ನಿಪಾತಸ್ಸ ಚ ಬಲವತ್ತಾ”ತಿ , ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ದಸಬಲಧರಾ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜವಿಸಾರದಾ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅನನ್ತಜಿನಾ ಅನಾವರಣಞಾಣಾ, ತೇಸಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲಹುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಲಹುಕಂ ಪವತ್ತತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ, ಇದಂ ಸತ್ತಮಂ ಚಿತ್ತಂ।

“ತತ್ರ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಿದಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾನಂ ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಛನ್ನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಾನಂ ಗಣನಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇನ ಗುಣೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಞ್ಚ ಲಹುಕಞ್ಚ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಭಗವತೋ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸುದ್ಧಞ್ಚ ಲಹುಕಞ್ಚ, ತಸ್ಮಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಯಮಕಪಾಟಿಹೀರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಮಕಪಾಟಿಹೀರೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಞಾತಬ್ಬಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಏವಂ ಲಹುಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ನ ತತ್ಥ ಸಕ್ಕಾ ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ವತ್ತುಂ, ತೇಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಾಟಿಹೀರಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾನಂ ಚಿತ್ತಂ

ಉಪಾದಾಯ ಗಣನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಖಮ್ಪಿ ಕಲಮ್ಪಿ ಕಲಭಾಗಮ್ಪಿ ನ ಉಪೇನ್ತಿ, ಆವಜ್ಜನಪಟಿಬದ್ಧಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ, ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಜಾನಾತಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಹತ್ಥೇ ಠಪಿತಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದುತಿಯೇ ಹತ್ಥೇ ಠಪೇಯ್ಯ ವಿವಟೇನ ಮುಖೇನ ವಾಚಂ ನಿಚ್ಛಾರೇಯ್ಯ, ಮುಖಗತಂ ಭೋಜನಂ ಗಿಲೇಯ್ಯ, ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ವಾ ನಿಮೀಲೇಯ್ಯ, ನಿಮೀಲೇತ್ವಾ ವಾ ಉಮ್ಮೀಲೇಯ್ಯ, ಸಮಿಞ್ಜಿತಂ ವಾ ಬಾಹಂ ಪಸಾರೇಯ್ಯ, ಪಸಾರಿತಂ ವಾ ಬಾಹಂ ಸಮಿಞ್ಜೇಯ್ಯ, ಚಿರತರಂ ಏತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲಹುತರಂ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ, ಲಹುತರಂ ಆವಜ್ಜನಂ, ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಜಾನಾತಿ , ಆವಜ್ಜನವಿಕಲಮತ್ತಕೇನ ನ ತಾವತಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ।

"ಆವಜ್ಜನಮ್ಪಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಇಙ್ಘ ಮಂ ತತ್ಥ ಕಾರಣೇನ ಸಞ್ಞಾಪೇಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಡ್ಢಸ್ಸ ಮಹದ್ಧನಸ್ಸ ಮಹಾಭೋಗಸ್ಸ ಪಹೂತಜಾತರೂಪರಜತಸ್ಸ ಪಹೂತವಿತ್ತೂಪಕರಣಸ್ಸ ಪಹೂತಧನಧಞ್ಞಸ್ಸ ಸಾಲಿವೀಹಿಯವತಣ್ಡುಲತಿಲಮುಗ್ಗಮಾಸಪುಬ್ಬಣ್ಣಾಪರಣ್ಣಸಪ್ಪಿತೇಲನವನೀತಖೀರದಧಿಮಧುಗುಳಫಾಣಿತಾ ಚ ಖಳೋಪಿಕುಮ್ಭಿಪೀಠರಕೋಟ್ಟಭಾಜನಗತಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಪಾಹುನಕೋ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಭತ್ತಾರಹೋ ಭತ್ತಾಭಿಕಙ್ಖೀ, ತಸ್ಸ ಚ ಗೇಹೇ ಯಂ ರನ್ಧಂ ಭೋಜನಂ, ತಂ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಂ ಭವೇಯ್ಯ, ಕುಮ್ಭಿತೋ ತಣ್ಡುಲೇ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಭೋಜನಂ ರನ್ಧೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾವತಕೇನ ಭೋಜನವೇಕಲ್ಲಮತ್ತಕೇನ ಅಧನೋ ನಾಮ ಕಪಣೋ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ಘರೇಪಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಕಾಲೇ ಭೋಜನವೇಕಲ್ಲಂ ಹೋತಿ, ಕಿಂ ಪನ ಗಹಪತಿಕಸ್ಸಾ"ತಿ? "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಆವಜ್ಜನವಿಕಲಮತ್ತಕಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಜಾನಾತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ರುಕ್ಖೋ ಅಸ್ಸ ಫಲಿತೋ ಓಣತವಿನತೋ ಪಿಣ್ಡಿಭಾರಭರಿತೋ, ನ ಕಿಞ್ಚಿ ತತ್ಥ ಪತಿತಂ ಫಲಂ ಭವೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ರುಕ್ಖೋ ತಾವತಕೇನ ಪತಿತಫಲವೇಕಲ್ಲಮತ್ತಕೇನ ಅಫಲೋ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಪತನಪಟಿಬದ್ಧಾನಿ ತಾನಿ ರುಕ್ಖಫಲಾನಿ, ಪತಿತೇ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಲಭತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಆವಜ್ಜನಪಟಿಬದ್ಧಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧೋ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ರಾಜಾ ಯದಾ ಚಕ್ಕರತನಂ ಸರತಿ 'ಉಪೇತು ಮೇ ಚಕ್ಕರತನ'ನ್ತಿ, ಸರಿತೇ ಚಕ್ಕರತನಂ ಉಪೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿ। "ದಳ್ಹಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣಂ, ಬುದ್ಧೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮ ಬುದ್ಧೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ"ತಿ।

ಬುದ್ಧಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ದೇವದತ್ತಪಬ್ಬಜ್ಜಪಞ್ಹೋ

೩. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದೇವದತ್ತೋ ಕೇನ ಪಬ್ಬಾಜಿತೋ"ತಿ? "ಛ ಯಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಖತ್ತಿಯಕುಮಾರಾ ಭದ್ದಿಯೋ ಚ ಅನುರುದ್ಧೋ ಚ ಆನನ್ದೋ ಚ ಭಗು ಚ ಕಿಮಿಲೋ [ಕಿಮ್ಬಿಲೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰) ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೬ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ] ಚ ದೇವದತ್ತೋ ಚ ಉಪಾಲಿಕಪ್ಪಕೋ ಸತ್ತಮೋ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ಸತ್ಥರಿ ಸಕ್ಯಕುಲಾನನ್ದಜನನೇ ಭಗವನ್ತಂ ಅನುಪಬ್ಬಜನ್ತಾ ನಿಕ್ಖಮಿಂಸು, ತೇ ಭಗವಾ ಪಬ್ಬಾಜೇಸೀ"ತಿ। "ನನು, ಭನ್ತೇ, ದೇವದತ್ತೇನ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘೋ ಭಿನ್ನೋ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವದತ್ತೇನ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ

ಸಙ್ಘೋ ಭಿನ್ನೋ, ನ ಗಿಹೀ ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದತಿ, ನ ಭಿಕ್ಖುನೀ, ನ ಸಿಕ್ಖಮಾನಾ, ನ ಸಾಮಣೇರೋ, ನ ಸಾಮಣೇರೀ ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದತಿ, ಭಿಕ್ಖು ಪಕತತ್ತೋ ಸಮಾನಸಂವಾಸಕೋ ಸಮಾನಸೀಮಾಯಂ ಠಿತೋ ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದತೀತಿ। ಸಙ್ಘಭೇದಕೋ, ಭನ್ತೇ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಿಂ ಕಮ್ಮಂ ಫುಸತೀ"ತಿ? "ಕಪ್ಪಟ್ಠಿತಿಕಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಮ್ಮಂ ಫುಸತೀ"ತಿ।

"ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ಜಾನಾತಿ 'ದೇವದತ್ತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸತಿ, ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕಪ್ಪಂ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಿಸ್ಸತೀ'"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಜಾನಾತಿ 'ದೇವದತ್ತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸತಿ, ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕಪ್ಪಂ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಿಸ್ಸತೀ'"ತಿ। "ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ಜಾನಾತಿ 'ದೇವದತ್ತೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸತಿ, ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕಪ್ಪಂ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಿಸ್ಸತೀ'ತಿ, ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ಕಾರುಣಿಕೋ ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಹಿತೇಸೀ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಹಿತಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಹಿತಮುಪದಹತೀತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಂ ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ, ತೇನ ಹಿ ಬುದ್ಧೋ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞೂತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ವಿಜಟೇಹಿ ಏತಂ ಮಹಾಜಟಂ, ಭಿನ್ದ ಪರಾಪವಾದಂ, ಅನಾಗತೇ ಅದ್ಧಾನೇ ತಯಾ ಸದಿಸಾ ಬುದ್ಧಿಮನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖೂ ದುಲ್ಲಭಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏತ್ಥ ತವ ಬಲಂ ಪಕಾಸೇಹೀ"ತಿ।

"ಕಾರುಣಿಕೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಚ, ಕಾರುಞ್ಞೇನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣೇನ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಗತಿಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಅದ್ದಸ ದೇವದತ್ತಂ ಆಪಾಯಿಕಂ ಕಮ್ಮಂ [ಅಪರಾಪರಿಯಕಮ್ಮಂ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಆಯೂಹಿತ್ವಾ ಅನೇಕಾನಿ ಕಪ್ಪಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ನಿರಯೇನ ನಿರಯಂ ವಿನಿಪಾತೇನ ವಿನಿಪಾತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ, ತಂ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ ಇಮಸ್ಸ ಅಪರಿಯನ್ತಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ಮಮ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಪರಿಯನ್ತಕತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಪುರಿಮಂ ಉಪಾದಾಯ ಪರಿಯನ್ತಕತಂ ದುಕ್ಖಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಅಪಬ್ಬಜಿತೋಪಿ ಅಯಂ ಮೋಘಪುರಿಸೋ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿಯಮೇವ ಕಮ್ಮಂ ಆಯೂಹಿಸ್ಸತೀತಿ ಕಾರುಞ್ಞೇನ ದೇವದತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸೀ"ತಿ।

"ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧೋ ವಧಿತ್ವಾ ತೇಲೇನ ಮಕ್ಖೇತಿ, ಪಪಾತೇ ಪಾತೇತ್ವಾ ಹತ್ಥಂ ದೇತಿ, ಮಾರೇತ್ವಾ ಜೀವಿತಂ ಪರಿಯೇಸತಿ, ಯಂ ಸೋ ಪಠಮಂ ದುಕ್ಖಂ ದತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸುಖಂ ಉಪದಹತೀ"ತಿ? "ವಧೇತಿಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತವಸೇನ, ಪಾತೇತಿಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತವಸೇನ, ಮಾರೇತಿಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತವಸೇನ, ವಧಿತ್ವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಮೇವ ಉಪದಹತಿ, ಪಾತೇತ್ವಾಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಮೇವ ಉಪದಹತಿ, ಮಾರೇತ್ವಾಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಮೇವ ಉಪದಹತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾತಾಪಿತರೋ ನಾಮ ವಧಿತ್ವಾಪಿ ಪಾತಯಿತ್ವಾಪಿ ಪುತ್ತಾನಂ ಹಿತಮೇವ ಉಪದಹನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ವಧೇತಿಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತವಸೇನ, ಪಾತೇತಿಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತವಸೇನ, ಮಾರೇತಿಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತವಸೇನ, ವಧಿತ್ವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಮೇವ ಉಪದಹತಿ, ಪಾತೇತ್ವಾಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಮೇವ ಉಪದಹತಿ, ಮಾರೇತ್ವಾಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಮೇವ ಉಪದಹತಿ, ಯೇನ ಯೇನ ಯೋಗೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಗುಣವುಡ್ಢಿ ಹೋತಿ, ತೇನ ತೇನ ಯೋಗೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಮೇವ ಉಪದಹತಿ। ಸಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವದತ್ತೋ ನ ಪಬ್ಬಾಜೇಯ್ಯ, ಗಿಹಿಭೂತೋ ಸಮಾನೋ ನಿರಯಸಂವತ್ತನಿಕಂ ಬಹುಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಅನೇಕಾನಿ ಕಪ್ಪಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ನಿರಯೇನ ನಿರಯಂ ವಿನಿಪಾತೇನ ವಿನಿಪಾತಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಬಹುಂ ದುಕ್ಖಂ ವೇದಯಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಭಗವಾ ಜಾನಮಾನೋ ಕಾರುಞ್ಞೇನ ದೇವದತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ, 'ಮಮ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಂ ಪರಿಯನ್ತಕತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ'ತಿ ಕಾರುಞ್ಞೇನ ಗರುಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಲಹುಕಂ ಅಕಾಸಿ।

"ಯಥಾ ವಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಧನಯಸಸಿರಿಞಾತಿಬಲೇನ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ಅತ್ತನೋ ಞಾತಿಂ ವಾ ಮಿತ್ತಂ ವಾ ರಞ್ಞಾ ಗರುಕಂ ದಣ್ಡಂ ಧಾರೇನ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಬಹುವಿಸ್ಸತ್ಥಭಾವೇನ ಸಮತ್ಥತಾಯ ಗರುಕಂ ದಣ್ಡಂ ಲಹುಕಂ ಅಕಾಸಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಬಹೂನಿ ಕಪ್ಪಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ದುಕ್ಖಂ ವೇದಯಮಾನಂ ದೇವದತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಬಲಸಮತ್ಥಭಾವೇನ ಗರುಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಲಹುಕಂ ಅಕಾಸಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಸಲೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ ಗರುಕಂ ರೋಗಂ ಬಲವೋಸಧಬಲೇನ ಲಹುಕಂ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಹೂನಿ ಕಪ್ಪಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ದುಕ್ಖಂ ವೇದಯಮಾನಂ ದೇವದತ್ತಂ ಭಗವಾ ರೋಗಞ್ಞುತಾಯ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಕಾರುಞ್ಞಬಲೋ ಪತ್ಥದ್ಧಧಮ್ಮೋಸಧಬಲೇನ ಗರುಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಲಹುಕಂ ಅಕಾಸಿ। ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಬಹುವೇದನೀಯಂ ದೇವದತ್ತಂ ಅಪ್ಪವೇದನೀಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪುಞ್ಞಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಕಿಞ್ಚಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಪುಞ್ಞಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ಅನ್ತಮಸೋ ಗದ್ದೂಹನಮತ್ತಮ್ಪೀ”ತಿ। “ಇಮಮ್ಪಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥತೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ದೇವದತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ದೇವದತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಚೋರಂ ಆಗುಚಾರಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ದಸ್ಸೇಯ್ಯುಂ, ‘ಅಯಂ ಖೋ, ದೇವ, ಚೋರೋ ಆಗುಚಾರೀ, ಇಮಸ್ಸ ಯಂ ಇಚ್ಛಸಿ, ತಂ ದಣ್ಡಂ ಪಣೇಹೀ’ತಿ। ತಮೇನಂ ರಾಜಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ತೇನ ಹಿ , ಭಣೇ, ಇಮಂ ಚೋರಂ ಬಹಿನಗರಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಆಘಾತನೇ ಸೀಸಂ ಛಿನ್ದಥಾ”ತಿ, ‘ಏವಂ ದೇವಾ’ತಿ ಖೋ ತೇ ರಞ್ಞೋ ಪಟಿಸ್ಸುತ್ವಾ ತಂ ಬಹಿನಗರಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಆಘಾತನಂ ನಯೇಯ್ಯುಂ। ತಮೇನಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕಾ ಲದ್ಧವರೋ ಲದ್ಧಯಸಧನಭೋಗೋ ಆದೇಯ್ಯವಚನೋ ಬಲವಿಚ್ಛಿತಕಾರೀ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಕಾರುಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ತೇ ಪುರಿಸೇ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ಅಲಂ, ಭೋ, ಕಿಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಇಮಸ್ಸ ಸೀಸಚ್ಛೇದನೇನ, ತೇನ ಹಿ ಭೋ ಇಮಸ್ಸ ಹತ್ಥಂ ವಾ ಪಾದಂ ವಾ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಖಥ, ಅಹಮೇತಸ್ಸ ಕಾರಣಾ ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಟಿವಚನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ। ತೇ ತಸ್ಸ ಬಲವತೋ ವಚನೇನ ತಸ್ಸ ಚೋರಸ್ಸ ಹತ್ಥಂ ವಾ ಪಾದಂ ವಾ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯುಂ। ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಏವಂ ಕಾರೀ ತಸ್ಸ ಚೋರಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ ಅಸ್ಸಾ”ತಿ? “ಜೀವಿತದಾಯಕೋ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಪುರಿಸೋ ತಸ್ಸ ಚೋರಸ್ಸ, ಜೀವಿತೇ ದಿನ್ನೇ ಕಿಂ ತಸ್ಸ ಅಕತಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀ”ತಿ? “ಯಾ ಪನ ಹತ್ಥಪಾದಚ್ಛೇದನೇ ವೇದನಾ, ಸೋ ತಾಯ ವೇದನಾಯ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪುಞ್ಞಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ಅತ್ತನೋ ಕತೇನ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಚೋರೋ ದುಕ್ಖವೇದನಂ ವೇದಯತಿ, ಜೀವಿತದಾಯಕೋ ಪನ ಪುರಿಸೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪುಞ್ಞಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಕಾರುಞ್ಞೇನ ದೇವದತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ ‘ಮಮ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಂ ಪರಿಯನ್ತಕತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ’ತಿ। ಪರಿಯನ್ತಕತಞ್ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಂ, ದೇವದತ್ತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮರಣಕಾಲೇ –

“‘ಇಮೇಹಿ ಅಟ್ಠೀಹಿ ತಮಗ್ಗಪುಗ್ಗಲಂ, ದೇವಾತಿದೇವಂ ನರದಮ್ಮಸಾರಥಿಂ।
ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಂ ಸತಪುಞ್ಞಲಕ್ಖಣಂ, ಪಾಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಉಪೇಮೀ’ತಿ॥

“ಪಾಣುಪೇತಂ ಸರಣಮಗಮಾಸಿ। ದೇವದತ್ತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಛ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಕತೇ ಕಪ್ಪೇ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಠಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದಿ, ಪಞ್ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಿತ್ವಾ ತತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಿಸ್ಸರೋ ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಏವಂ ಕಾರೀ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ ಅಸ್ಸಾ”ತಿ? “ಸಬ್ಬದದೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ, ಯಂ ತಥಾಗತೋ ದೇವದತ್ತಂ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ ಪಾಪೇಸ್ಸತಿ, ಕಿಂ ತಥಾಗತೇನ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಅಕತಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀ”ತಿ? “ಯಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವದತ್ತೋ ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ನಿರಯೇ ದುಕ್ಖವೇದನಂ ವೇದಯತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಭಗವಾ ತತೋನಿದಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪುಞ್ಞಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ತನಾ ಕತೇನ, ಭನ್ತೇ, ದೇವದತ್ತೋ ಕಪ್ಪಂ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚತಿ, ದುಕ್ಖಪರಿಯನ್ತಕಾರಕೋ ಸತ್ಥಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪುಞ್ಞಂ ಆಪಜ್ಜತೀ”ತಿ। “ಇಮಮ್ಪಿ ಖೋ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥತೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ದೇವದತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ದೇವದತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ । ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಸಲೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ ವಾತಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಸನ್ನಿಪಾತಉತುಪರಿಣಾಮವಿಸಮಪರಿಹಾರಓಪಕ್ಕಮಿಕೋಪಕ್ಕನ್ತಂ ಪೂತಿಕುಣಪದುಗ್ಗನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖನ್ನಂ ಅನ್ತೋಸಲ್ಲಂ ಸುಸಿರಗತಂ ಪುಬ್ಬರುಹಿರಸಮ್ಪುಣ್ಣಂ ವಣಂ ವೂಪಸಮೇನ್ತೋ ವಣಮುಖಂ

ಕಕ್ಖಳತಿಖಿಣಖಾರಕಟುಕೇನ ಭೇಸಜ್ಜೇನ ಅನುಲಿಮ್ಪತಿ ಪರಿಪಚ್ಚನಾಯ, ಪರಿಪಚ್ಚಿತ್ವಾ ಮುದುಭಾವಮುಪಗತಂ ಸತ್ಥೇನ ವಿಕನ್ತಯಿತ್ವಾ ಡಹತಿ ಸಲಾಕಾಯ, ದಡ್ಢೇ ಖಾರಲವಣಂ ದೇತಿ, ಭೇಸಜ್ಜೇನ ಅನುಲಿಮ್ಪತಿ ವಣರುಹನಾಯ ಬ್ಯಾಧಿತಸ್ಸ ಸೋತ್ಥಿಭಾವಮನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ ಅಹಿತಚಿತ್ತೋ ಭೇಸಜ್ಜೇನ ಅನುಲಿಮ್ಪತಿ, ಸತ್ಥೇನ ವಿಕನ್ತೇತಿ, ಡಹತಿ ಸಲಾಕಾಯ, ಖಾರಲವಣಂ ದೇತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಹಿತಚಿತ್ತೋ ಸೋತ್ಥಿಕಾಮೋ ತಾನಿ ಕಿರಿಯಾನಿ ಕರೋತೀ"ತಿ। "ಯಾ ಪನಸ್ಸ ಭೇಸಜ್ಜಕಿರಿಯಾಕರಣೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ದುಕ್ಖವೇದನಾ, ತತೋನಿದಾನಂ ಸೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪುಞ್ಞಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ಹಿತಚಿತ್ತೋ, ಭನ್ತೇ, ಸೋತ್ಥಿಕಾಮೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ ತಾನಿ ಕಿರಿಯಾನಿ ಕರೋತಿ, ಕಿಂ ಸೋ ತತೋನಿದಾನಂ ಅಪುಞ್ಞಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಸಗ್ಗಗಾಮೀ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರುಞ್ಞೇನ ಭಗವಾ ದೇವದತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ ದುಕ್ಖಪರಿಮುತ್ತಿಯಾ।

"ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ದೇವದತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಕಣ್ಟಕೇನ ವಿದ್ಧೋ ಅಸ್ಸ, ಅಥಞ್ಞತರೋ ಪುರಿಸೋ ತಸ್ಸ ಹಿತಕಾಮೋ ಸೋತ್ಥಿಕಾಮೋ ತಿಣ್ಹೇನ ಕಣ್ಟಕೇನವಾ ಸತ್ಥಮುಖೇನ ವಾ ಸಮನ್ತತೋ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಗ್ಘರನ್ತೇನ ಲೋಹಿತೇನ ತಂ ಕಣ್ಟಕಂ ನೀಹರೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಅಹಿತಕಾಮೋ ತಂ ಕಣ್ಟಕಂ ನೀಹರತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಹಿತಕಾಮೋ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಪುರಿಸೋ ಸೋತ್ಥಿಕಾಮೋ ತಂ ಕಣ್ಟಕಂ ನೀಹರತಿ। ಸಚೇ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ತಂ ಕಣ್ಟಕಂ ನ ನೀಹರೇಯ್ಯ, ಮರಣಂ ವಾ ಸೋ ತೇನ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯ ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಕಾರುಞ್ಞೇನ ದೇವದತ್ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ ದುಕ್ಖಪರಿಮುತ್ತಿಯಾ। ಸಚೇ ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ದೇವದತ್ತಂ ನ ಪಬ್ಬಾಜೇಯ್ಯ, ಕಪ್ಪಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ದೇವದತ್ತೋ ಭವಪರಮ್ಪರಾಯ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚೇಯ್ಯಾ"ತಿ।

"ಅನುಸೋತಗಾಮಿಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದೇವದತ್ತಂ ತಥಾಗತೋ ಪಟಿಸೋತಂ ಪಾಪೇಸಿ, ವಿಪನ್ಥಪಟಿಪನ್ನಂ ದೇವದತ್ತಂ ಪನ್ಥೇ ಪಟಿಪಾದೇಸಿ, ಪಪಾತೇ ಪತಿತಸ್ಸ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಂ ಅದಾಸಿ, ವಿಸಮಗತಂ ದೇವದತ್ತಂ ತಥಾಗತೋ ಸಮಂ ಆರೋಪೇಸಿ, ಇಮೇ ಚ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಹೇತೂ ಇಮಾನಿ ಚ ಕಾರಣಾನಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಞ್ಞೇನ ಸನ್ದಸ್ಸೇತುಂ ಅಞ್ಞತ್ರ ತವಾದಿಸೇನ ಬುದ್ಧಿಮತಾ"ತಿ।

ದೇವದತ್ತಪಬ್ಬಜ್ಜಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಪಥವಿಚಲನಪಞ್ಹೋ

೪. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ – 'ಅಟ್ಠಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ [ಅಟ್ಠಿಮೇ ಆನನ್ದ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೭೦)], ಹೇತೂ ಅಟ್ಠ ಪಚ್ಚಯಾ ಮಹತೋ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾಯಾ'ತಿ। ಅಸೇಸವಚನಂ ಇದಂ, ನಿಸ್ಸೇಸವಚನಂ ಇದಂ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ಇದಂ, ನತ್ಥಞ್ಞೋ ನವಮೋ ಹೇತು ಮಹತೋ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾಯ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಞ್ಞೋ ನವಮೋ ಹೇತು ಭವೇಯ್ಯ ಮಹತೋ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾಯ, ತಮ್ಪಿ ಹೇತುಂ ಭಗವಾ ಕಥೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನತ್ಥಞ್ಞೋ ನವಮೋ ಹೇತು ಮಹತೋ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾಯ, ತಸ್ಮಾ ಅನಾಚಿಕ್ಖಿತೋ ಭಗವತಾ, ಅಯಞ್ಚ ನವಮೋ ಹೇತು ದಿಸ್ಸತಿ ಮಹತೋ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾಯ, ಯಂ ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಟ್ಠೇವ ಹೇತೂ ಅಟ್ಠ ಪಚ್ಚಯಾ ಮಹತೋ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾಯ, ತೇನ ಹಿ ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ, ತೇನ ಹಿ ಅಟ್ಠೇವ ಹೇತೂ ಅಟ್ಠ ಪಚ್ಚಯಾ ಮಹತೋ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾಯಾತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ

ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಸುಖುಮೋ ದುನ್ನಿವೇಠಿಯೋ ಅನ್ಧಕರಣೋ ಚೇವ ಗಮ್ಭೀರೋ ಚ, ಸೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ನೇಸೋ ಅಞ್ಞೇನ ಇತ್ತರಪಞ್ಞೇನ ಸಕ್ಕಾ ವಿಸಜ್ಜೇತುಂ ಅಞ್ಞತ್ರ ತವಾದಿಸೇನ ಬುದ್ಧಿಮತಾ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ - 'ಅಟ್ಠಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಹೇತೂ ಅಟ್ಠ ಪಚ್ಚಯಾ ಮಹತೋ ಭೂಮಿಚಾಲಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾಯಾ'ತಿ। ಯಂ ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ, ತಞ್ಚ ಪನ ಅಕಾಲಿಕಂ ಕದಾಚುಪ್ಪತ್ತಿಕಂ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಗಣಿತಂ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ತಯೋ ಯೇವ ಮೇಘಾ ಗಣೀಯನ್ತಿ ವಸ್ಸಿಕೋ ಹೇಮನ್ತಿಕೋ ಪಾವುಸಕೋತಿ। ಯದಿ ತೇ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞೋ ಮೇಘೋ ಪವಸ್ಸತಿ, ನ ಸೋ ಮೇಘೋ ಗಣೀಯತಿ ಸಮ್ಮತೇಹಿ ಮೇಘೇಹಿ, ಅಕಾಲಮೇಘೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಯಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ, ಅಕಾಲಿಕಂ ಏತಂ ಕದಾಚುಪ್ಪತ್ತಿಕಂ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ, ನ ತಂ ಗಣೀಯತಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಹಿಮವನ್ತಾ ಪಬ್ಬತಾ ಪಞ್ಚ ನದಿಸತಾನಿ ಸನ್ದನ್ತಿ, ತೇಸಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ನದಿಸತಾನಂ ದಸೇವ ನದಿಯೋ ನದಿಗಣನಾಯ ಗಣೀಯನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಗಙ್ಗಾ ಯಮುನಾ ಅಚಿರವತೀ ಸರಭೂ ಮಹೀ ಸಿನ್ಧು ಸರಸ್ಸತೀ ವೇತ್ರವತೀ ವೀತಂಸಾ ಚನ್ದಭಾಗಾತಿ, ಅವಸೇಸಾ ನದಿಯೋ ನದಿಗಣನಾಯ ಅಗಣಿತಾ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ನ ತಾ ನದಿಯೋ ಧುವಸಲಿಲಾ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಯಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ, ಅಕಾಲಿಕಂ ಏತಂ ಕದಾಚುಪ್ಪತ್ತಿಕಂ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ, ನ ತಂ ಗಣೀಯತಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಸತಮ್ಪಿ ದ್ವಿಸತಮ್ಪಿ ತಿಸತಮ್ಪಿ ಅಮಚ್ಚಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಛ ಯೇವ ಜನಾ ಅಮಚ್ಚಗಣನಾಯ ಗಣೀಯನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಸೇನಾಪತಿ ಪುರೋಹಿತೋ ಅಕ್ಖದಸ್ಸೋ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ಛತ್ತಗ್ಗಾಹಕೋ ಖಗ್ಗಗ್ಗಾಹಕೋ। ಏತೇ ಯೇವ ಅಮಚ್ಚಗಣನಾಯ ಗಣೀಯನ್ತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಯುತ್ತತ್ತಾ ರಾಜಗುಣೇಹಿ, ಅವಸೇಸಾ ಅಗಣಿತಾ, ಸಬ್ಬೇ ಅಮಚ್ಚಾತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ । ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಯಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ, ಅಕಾಲಿಕಂ ಏತಂ ಕದಾಚುಪ್ಪತ್ತಿಕಂ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ, ನ ತಂ ಗಣೀಯತಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಹೇತೂಹಿ।

"ಸುಯ್ಯತಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏತರಹಿ ಜಿನಸಾಸನೇ ಕತಾಧಿಕಾರಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವೇದನೀಯಕಮ್ಮಂ, ಕಿತ್ತಿ ಚ ಯೇಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸೂ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುಯ್ಯತಿ ಏತರಹಿ ಜಿನಸಾಸನೇ ಕತಾಧಿಕಾರಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವೇದನೀಯಕಮ್ಮಂ, ಕಿತ್ತಿ ಚ ಯೇಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಸತ್ತ ಜನಾತಿ"। "ಕೇ ಚ ತೇ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ? "ಸುಮನೋ ಚ, ಭನ್ತೇ, ಮಾಲಾಕಾರೋ, ಏಕಸಾಟಕೋ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ಪುಣ್ಣೋ ಚ ಭತಕೋ, ಮಲ್ಲಿಕಾ ಚ ದೇವೀ, ಗೋಪಾಲಮಾತಾ ಚ ದೇವೀ, ಸುಪ್ಪಿಯಾ ಚ ಉಪಾಸಿಕಾ, ಪುಣ್ಣಾ ಚ ದಾಸೀತಿ ಇಮೇ ಸತ್ತ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವೇದನೀಯಾ ಸತ್ತಾ, ಕಿತ್ತಿ ಚ ಇಮೇಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸೂ"ತಿ।

"ಅಪರೇಪಿ ಸುಯ್ಯನ್ತಿ ನು ಖೋ ಅತೀತೇ ಮಾನುಸಕೇನೇವ ಸರೀರದೇಹೇನ ತಿದಸಭವನಂ ಗತಾ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುಯ್ಯನ್ತೀ"ತಿ। "ಕೇ ಚ ತೇ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ? "ಗುತ್ತಿಲೋ ಚ ಗನ್ಧಬ್ಬೋ, ಸಾಧೀನೋ ಚ ರಾಜಾ, ನಿಮಿ ಚ ರಾಜಾ, ಮನ್ಧಾತಾ ಚ ರಾಜಾತಿ ಇಮೇ ಚತುರೋ ಜನಾ ಸುಯ್ಯನ್ತಿ, ತೇನೇವ ಮಾನುಸಕೇನ ಸರೀರದೇಹೇನ ತಿದಸಭವನಂ ಗತಾ"ತಿ। "ಸುಚಿರಮ್ಪಿ ಕತಂ ಸುಯ್ಯತಿ ಸುಕತದುಕ್ಕಟನ್ತಿ? ಸುತಪುಬ್ಬಂ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತೀತೇ ವಾ ಅದ್ಧಾನೇ ವತ್ತಮಾನೇ ವಾ ಅದ್ಧಾನೇ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಸಕಿಂ ವಾ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಅತ್ಥಿ ಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಗಮೋ ಅಧಿಗಮೋ ಪರಿಯತ್ತಿ ಸವನಂ ಸಿಕ್ಖಾಬಲಂ ಸುಸ್ಸೂಸಾ ಪರಿಪುಚ್ಛಾ ಆಚರಿಯುಪಾಸನಂ, ಮಯಾಪಿ ನ

ಸುತಪುಬ್ಬಂ ‘ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಸಕಿಂ ವಾ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ’ತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ರಾಜವಸಭಸ್ಸ ದಾನವರಂ । ಭಗವತೋ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ, ಭಗವತೋ ಚ ಸಕ್ಯಮುನಿನೋತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಗಣನಪಥಂ ವೀತಿವತ್ತಾ ವಸ್ಸಕೋಟಿಯೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ, ತತ್ಥಪಿ ಮೇ ಸವನಂ ನತ್ಥಿ ‘ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಸಕಿಂ ವಾ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ’ತಿ। ನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾವತಕೇನ ವೀರಿಯೇನ ತಾವತಕೇನ ಪರಕ್ಕಮೇನ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪತಿ, ಗುಣಭಾರಭರಿತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಸೋಚೇಯ್ಯಕಿರಿಯಗುಣಭಾರಭರಿತಾ ಧಾರೇತುಂ ನ ವಿಸಹನ್ತೀ ಮಹಾಪಥವೀ ಚಲತಿ ಕಮ್ಪತಿ ಪವೇಧತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕಟಸ್ಸ ಅತಿಭಾರಭರಿತಸ್ಸ ನಾಭಿಯೋ ಚ ನೇಮಿಯೋ ಚ ಫಲನ್ತಿ ಅಕ್ಖೋ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಸೋಚೇಯ್ಯಕಿರಿಯಗುಣಭಾರಭರಿತಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಧಾರೇತುಂ ನ ವಿಸಹನ್ತೀ ಚಲತಿ ಕಮ್ಪತಿ ಪವೇಧತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಗನಂ ಅನಿಲಜಲವೇಗಸಞ್ಛಾದಿತಂ ಉಸ್ಸನ್ನಜಲಭಾರಭರಿತಂ ಅತಿವಾತೇನ ಫುಟಿತತ್ತಾ ನದತಿ ರವತಿ ಗಳಗಳಾಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಪಥವೀ ರಞ್ಞೋ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾನಬಲವಿಪುಲಉಸ್ಸನ್ನಭಾರಭರಿತಾ ಧಾರೇತುಂ ನ ವಿಸಹನ್ತೀ ಚಲತಿ ಕಮ್ಪತಿ ಪವೇಧತಿ। ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ರಾಗವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ನ ದೋಸವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಮೋಹವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಮಾನವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ನ ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ನ ವಿತಕ್ಕವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಅರತಿವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಅಥ ಖೋ ದಾನವಸೇನ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತತಿ ‘ಕಿನ್ತಿ ಅನಾಗತಾ ಯಾಚಕಾ ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಆಗತಾ ಚ ಯಾಚಕಾ ಯಥಾಕಾಮಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅತ್ತಮನಾ ಭವೇಯ್ಯು’ನ್ತಿ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ದಾನಂ ಪತಿ ಮಾನಸಂ ಠಪಿತಂ ಹೋತಿ। ರಞ್ಞೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ದಸಸು ಠಾನೇಸು ಮಾನಸಂ ಠಪಿತಂ ಹೋತಿ ದಮೇ ಸಮೇ ಖನ್ತಿಯಂ ಸಂವರೇ ಯಮೇ ನಿಯಮೇ ಅಕ್ಕೋಧೇ ಅವಿಹಿಂಸಾಯಂ ಸಚ್ಚೇ ಸೋಚೇಯ್ಯೇ। ರಞ್ಞೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ಕಾಮೇಸನಾ ಪಹೀನಾ, ಭವೇಸನಾ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಾ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾಯ ಯೇವ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಆಪನ್ನೋ, ರಞ್ಞೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ಅತ್ತರಕ್ಖಾ [ಪರರಕ್ಖಾಯ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಪಹೀನಾ, ಸಬ್ಬಸತ್ತರಕ್ಖಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಆಪನ್ನೋ ‘ಕಿನ್ತಿ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಸಮಗ್ಗಾ ಅಸ್ಸು ಅರೋಗಾ ಸಧನಾ ದೀಘಾಯುಕಾ’ತಿ ಬಹುಲಂ ಯೇವ ಮಾನಸಂ ಪವತ್ತತಿ। ದದಮಾನೋ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ರಾಜಾ ತಂ ದಾನಂ ನ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತು ದೇತಿ, ನ ಧನಹೇತು ದೇತಿ, ನ ಪಟಿದಾನಹೇತು ದೇತಿ, ನ ಉಪಲಾಪನಹೇತು ದೇತಿ, ನ ಆಯುಹೇತು ದೇತಿ, ನ ವಣ್ಣಹೇತು ದೇತಿ, ನ ಸುಖಹೇತು ದೇತಿ, ನ ಬಲಹೇತು ದೇತಿ, ನ ಯಸಹೇತು ದೇತಿ, ನ ಪುತ್ತಹೇತು ದೇತಿ, ನ ಧೀತುಹೇತು ದೇತಿ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಹೇತು ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣರತನಸ್ಸ ಕಾರಣಾ ಏವರೂಪೇ ಅತುಲವಿಪುಲಾನುತ್ತರೇ ದಾನವರೇ ಅದಾಸಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಚ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ –

“‘ಜಾಲಿಂ ಕಣ್ಹಾಜಿನಂ ಧೀತಂ, ಮದ್ದಿದೇವಿಂ ಪತಿಬ್ಬತಂ।
ಚಜಮಾನೋ ನ ಚಿನ್ತೇಸಿಂ, ಬೋಧಿಯಾ ಯೇವ ಕಾರಣಾ’ತಿ॥

“ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ, ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಾ ಅಕ್ಕೋಧೇನ ಕೋಧಂ ಜಿನಾತಿ, ಅಸಾಧುಂ ಸಾಧುನಾ ಜಿನಾತಿ, ಕದರಿಯಂ ದಾನೇನ ಜಿನಾತಿ, ಅಲಿಕವಾದಿನಂ ಸಚ್ಚೇನ ಜಿನಾತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಅಕುಸಲಂ ಕುಸಲೇನ ಜಿನಾತಿ। ತಸ್ಸ ಏವಂ ದದಮಾನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾನುಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸೀಸಕಸ್ಸ [ಧಮ್ಮಾಸೀಸಕಸ್ಸ (ಕ॰)] ದಾನನಿಸ್ಸನ್ದಬಲವ [ದಾನನಿಸ್ಸನ್ದಬಲ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ವೀರಿಯವಿಪುಲವಿಪ್ಫಾರೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಹಾವಾತಾ ಸಞ್ಚಲನ್ತಿ ಸಣಿಕಂ ಸಣಿಕಂ ಸಕಿಂ ಸಕಿಂ ಆಕುಲಾಕುಲಾ ವಾಯನ್ತಿ ಓನಮನ್ತಿ ಉನ್ನಮನ್ತಿ ವಿನಮನ್ತಿ, ಛಿನ್ನಪತ್ತಪಾದಪಾ [ಸೀನ್ನಪ್ಪತ್ತಪಾದಪಾ (ಸೀ॰)] ಪಪತನ್ತಿ, ಗುಮ್ಬಂ ಗುಮ್ಬಂ ವಲಾಹಕಾ ಗಗನೇ ಸನ್ಧಾವನ್ತಿ, ರಜೋಸಞ್ಚಿತಾ ವಾತಾ ದಾರುಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ಗಗನಂ ಉಪ್ಪೀಳಿತಾ ವಾತಾ ವಾಯನ್ತಿ, ಸಹಸಾ ಧಮಧಮಾಯನ್ತಿ, ಮಹಾಭೀಮೋ ಸದ್ದೋ ನಿಚ್ಛರತಿ, ತೇಸು ವಾತೇಸು ಕುಪಿತೇಸು ಉದಕಂ ಸಣಿಕಂ ಸಣಿಕಂ ಚಲತಿ, ಉದಕೇ ಚಲಿತೇ ಖುಬ್ಭನ್ತಿ ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪಾ, ಯಮಕಯಮಕಾ ಊಮಿಯೋ ಜಾಯನ್ತಿ,

ಜಲಚರಾ ಸತ್ತಾ ತಸನ್ತಿ, ಜಲವೀಚಿ ಯುಗನದ್ಧೋ ವತ್ತತಿ, ವೀಚಿನಾದೋ ಪವತ್ತತಿ, ಘೋರಾ ಬುಬ್ಬುಳಾ [ಪುಬ್ಬುಳಾ (ಕ॰)] ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಫೇಣಮಾಲಾ ಭವನ್ತಿ, ಉತ್ತರತಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ, ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಧಾವತಿ ಉದಕಂ, ಉದ್ಧಂಸೋತಪಟಿಸೋತಮುಖಾ ಸನ್ದನ್ತಿ ಸಲಿಲಧಾರಾ, ತಸನ್ತಿ ಅಸುರಾ ಗರುಳಾ ನಾಗಾ ಯಕ್ಖಾ, ಉಬ್ಬಿಜ್ಜನ್ತಿ 'ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಕಥಂ ನು ಖೋ, ಸಾಗರೋ ವಿಪರಿವತ್ತತೀ'ತಿ, ಗಮನಪಥಮೇಸನ್ತಿ ಭೀತಚಿತ್ತಾ, ಖುಭಿತೇ ಲುಳಿತೇ ಜಲಧಾರೇ ಪಕಮ್ಪತಿ ಮಹಾಪಥವೀ ಸನಗಾ ಸಸಾಗರಾ , ಪರಿವತ್ತತಿ ಸಿನೇರುಗಿರಿ ಕೂಟಸೇಲಸಿಖರೋ ವಿನಮಮಾನೋ ಹೋತಿ, ವಿಮನಾ ಹೋನ್ತಿ ಅಹಿನಕುಲಬಿಳಾರಕೋಟ್ಥುಕಸೂಕರಮಿಗಪಕ್ಖಿನೋ, ರುದನ್ತಿ ಯಕ್ಖಾ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾ, ಹಸನ್ತಿ ಯಕ್ಖಾ ಮಹೇಸಕ್ಖಾ ಕಮ್ಪಮಾನಾಯ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿ ಮಹಾಪರಿಯೋಗೇ ಉದ್ಧನಗತೇ ಉದಕಸಮ್ಪುಣ್ಣೇ ಆಕಿಣ್ಣತಣ್ಡುಲೇ ಹೇಟ್ಠತೋ ಅಗ್ಗಿ ಜಲಮಾನೋ ಪಠಮಂ ತಾವ ಪರಿಯೋಗಂ ಸನ್ತಾಪೇತಿ, ಪರಿಯೋಗೋ ಸನ್ತತ್ತೋ ಉದಕಂ ಸನ್ತಾಪೇತಿ, ಉದಕಂ ಸನ್ತತ್ತಂ ತಣ್ಡುಲಂ ಸನ್ತಾಪೇತಿ, ತಣ್ಡುಲಂ ಸನ್ತತ್ತಂ ಉಮ್ಮುಜ್ಜತಿ ನಿಮುಜ್ಜತಿ, ಬುಬ್ಬುಳಕಜಾತಂ ಹೋತಿ, ಫೇಣಮಾಲಾ ಉತ್ತರತಿ; ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ರಾಜಾ ಯಂ ಲೋಕೇ ದುಚ್ಚಜಂ, ತಂ ಚಜಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ದುಚ್ಚಜಂ ಚಜನ್ತಸ್ಸ ದಾನಸ್ಸ ಸಭಾವನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಹಾವಾತಾ ಧಾರೇತುಂ ನ ವಿಸಹನ್ತಾ ಪರಿಕುಪ್ಪಿಂಸು [ಪರಿಕಮ್ಪಿಂಸು (ಕ॰)], ಮಹಾವಾತೇಸು ಪರಿಕುಪಿತೇಸು [ಪರಿಖುಬ್ಭಿತೇಸು (ಸ್ಯಾ॰)] ಉದಕಂ ಕಮ್ಪಿ, ಉದಕೇ ಕಮ್ಪಿತೇ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿ, ಇತಿ ತದಾ ಮಹಾವಾತಾ ಚ ಉದಕಞ್ಚ ಮಹಾಪಥವೀ ಚಾತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಏಕಮನಾ ವಿಯ ಅಹೇಸುಂ ಮಹಾದಾನನಿಸ್ಸನ್ದೇನ ವಿಪುಲಬಲವೀರಿಯೇನ ನತ್ಥೇದಿಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಞ್ಞಸ್ಸ ದಾನಾನುಭಾವೋ, ಯಥಾ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಮಹಾದಾನಾನುಭಾವೋ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಿಯಾ ಬಹುವಿಧಾ ಮಣಯೋ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥೀದಂ, ಇನ್ದನೀಲೋ ಮಹಾನೀಲೋ ಜೋತಿರಸೋ ವೇಳುರಿಯೋ ಉಮ್ಮಾಪುಪ್ಫೋ ಸಿರೀಸಪುಪ್ಫೋ ಮನೋಹರೋ ಸೂರಿಯಕನ್ತೋ ಚನ್ದಕನ್ತೋ ವಜಿರೋ ಖಜ್ಜೋಪನಕೋ ಫುಸ್ಸರಾಗೋ ಲೋಹಿತಙ್ಗೋ ಮಸಾರಗಲ್ಲೋತಿ, ಏತೇ ಸಬ್ಬೇ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಮಣಿ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಮಣಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮನ್ತಾ ಯೋಜನಂ ಓಭಾಸೇತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಹಿಯಾ ದಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ ಅಪಿ ಅಸದಿಸದಾನಂ ಪರಮಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಮಹಾದಾನಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ, ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಕಮ್ಪಿತಾ"ತಿ।

"ಅಚ್ಛರಿಯಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧಾನಂ, ಅಬ್ಭುತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧಾನಂ, ಯಂ ತಥಾಗತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಸಮಾನೋ ಅಸಮೋ ಲೋಕೇನ ಏವಂಖನ್ತಿ ಏವಂಚಿತ್ತೋ ಏವಂಅಧಿಮುತ್ತಿ ಏವಂಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪರಕ್ಕಮೋ ದಕ್ಖಾಪಿತೋ, ಪಾರಮೀ ಚ ಜಿನಾನಂ ಭಿಯ್ಯೋ ಓಭಾಸಿತಾ, ಚರಿಯಂ ಚರತೋಪಿ ತಾವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಸೇಟ್ಠಭಾವೋ ಅನುದಸ್ಸಿತೋ। ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಥೋಮಿತಂ ಜಿನಸಾಸನಂ, ಜೋತಿತಾ ಜಿನಪಾರಮೀ, ಛಿನ್ನೋ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ವಾದಗಣ್ಠಿ, ಭಿನ್ನೋ ಪರಾಪವಾದಕುಮ್ಭೋ [ಗುಮ್ಬೋ ತಯಾ ವಿದ್ಧಂಸಿತೋ (ಸ್ಯಾ॰)], ಪಞ್ಹೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ಉತ್ತಾನೀಕತೋ, ಗಹನಂ ಅಗಹನಂ ಕತಂ, ಸಮ್ಮಾ ಲದ್ಧಂ ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ನಿಬ್ಬಾಹನಂ [ನಿಬ್ಬಾಯನಂ (ಕ॰)], ಏವಮೇತಂ ಗಣಿವರಪವರ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ।

ಪಥವಿಚಲನಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಸಿವಿರಾಜಚಕ್ಖುದಾನಪಞ್ಹೋ

೫. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಏವಂ ಭಣಥ 'ಸಿವಿರಾಜೇನ ಯಾಚಕಸ್ಸ ಚಕ್ಖೂನಿ ದಿನ್ನಾನಿ, ಅನ್ಧಸ್ಸ ಸತೋ ಪುನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖೂನಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾನೀ'ತಿ, ಏತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಸಕಸಟಂ ಸನಿಗ್ಗಹಂ ಸದೋಸಂ 'ಹೇತುಸಮುಗ್ಘಾತೇ ಅಹೇತುಸ್ಮಿಂ ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ

ನತ್ಥಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋ'ತಿ ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಂ, ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಿವಿರಾಜೇನ ಯಾಚಕಸ್ಸ ಚಕ್ಖೂನಿ ದಿನ್ನಾನಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಪುನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖೂನಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ; ಯದಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖೂನಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಸಿವಿರಾಜೇನ ಯಾಚಕಸ್ಸ ಚಕ್ಖೂನಿ ದಿನ್ನಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಮ್ಪಿ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಗಣ್ಠಿತೋಪಿ ಗಣ್ಠಿತರೋ ವೇಠತೋಪಿ ವೇಠತರೋ ಗಹನತೋಪಿ ಗಹನತರೋ, ಸೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ತತ್ಥ ಛನ್ದಮಭಿಜನೇಹಿ ನಿಬ್ಬಾಹನಾಯ ಪರವಾದಾನಂ ನಿಗ್ಗಹಾಯಾ"ತಿ।

"ದಿನ್ನಾನಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಸಿವಿರಾಜೇನ ಯಾಚಕಸ್ಸ ಚಕ್ಖೂನಿ, ತತ್ಥ ಮಾ ವಿಮತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇಹಿ, ಪುನ ದಿಬ್ಬಾನಿ ಚ ಚಕ್ಖೂನಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ, ತತ್ಥಾಪಿ ಮಾ ವಿಮತಿಂ ಜನೇಹೀ"ತಿ। "ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಹೇತುಸಮುಗ್ಘಾತೇ ಅಹೇತುಸ್ಮಿಂ ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಏತ್ಥ ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಹೇತುಸಮುಗ್ಘಾತೇ ಅಹೇತುಸ್ಮಿಂ ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇಙ್ಘ ತಾವ ಕಾರಣೇನ ಮಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಹೀ"ತಿ?

"ಕಿಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಲೋಕೇ ಸಚ್ಚಂ ನಾಮ, ಯೇನ ಸಚ್ಚವಾದಿನೋ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ಥಿ ಲೋಕೇ ಸಚ್ಚಂ ನಾಮ, ಸಚ್ಚೇನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಚ್ಚವಾದಿನೋ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಂ ವಸ್ಸಾಪೇನ್ತಿ, ಅಗ್ಗಿಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತಿ, ವಿಸಂ ಪಟಿಹನನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ವಿವಿಧಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯುಜ್ಜತಿ ಸಮೇತಿ ಸಿವಿರಾಜಸ್ಸ ಸಚ್ಚಬಲೇನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖೂನಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾನೀತಿ, ಸಚ್ಚಬಲೇನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಚ್ಚಂ ಯೇವ ತತ್ಥ ವತ್ಥು ಭವತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಸತ್ತಾ ಸಚ್ಚಮನುಗಾಯನ್ತಿ 'ಮಹಾಮೇಘೋ ಪವಸ್ಸತೂ'ತಿ, ತೇಸಂ ಸಹ ಸಚ್ಚಮನುಗೀತೇನ ಮಹಾಮೇಘೋ ಪವಸ್ಸತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಆಕಾಸೇ ವಸ್ಸಹೇತು ಸನ್ನಿಚಿತೋ 'ಯೇನ ಹೇತುನಾ ಮಹಾಮೇಘೋ ಪವಸ್ಸತೀ'"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಸಚ್ಚಂ ಯೇವ ತತ್ಥ ಹೇತು ಭವತಿ ಮಹತೋ ಮೇಘಸ್ಸ ಪವಸ್ಸನಾಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಪಕತಿಹೇತು, ಸಚ್ಚಂ ಯೇವೇತ್ಥ ವತ್ಥು ಭವತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯಾತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಸತ್ತಾ ಸಚ್ಚಮನುಗಾಯನ್ತಿ 'ಜಲಿತಪಜ್ಜಲಿತಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪಟಿನಿವತ್ತತೂ'ತಿ, ತೇಸಂ ಸಹ ಸಚ್ಚಮನುಗೀತೇನ ಜಲಿತಪಜ್ಜಲಿತಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಖಣೇನ ಪಟಿನಿವತ್ತತಿ। ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ತಸ್ಮಿಂ ಜಲಿತಪಜ್ಜಲಿತೇ ಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಹೇತು ಸನ್ನಿಚಿತೋ 'ಯೇನ ಹೇತುನಾ ಜಲಿತಪಜ್ಜಲಿತಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಖಣೇನ ಪಟಿನಿವತ್ತತೀ'"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಸಚ್ಚಂ ಯೇವ ತತ್ಥ ವತ್ಥು ಹೋತಿ ತಸ್ಸ ಜಲಿತಪಜ್ಜಲಿತಸ್ಸ ಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಖಣೇನ ಪಟಿನಿವತ್ತನಾಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಪಕತಿಹೇತು, ಸಚ್ಚಂ ಯೇವೇತ್ಥ ವತ್ಥು ಭವತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯಾತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಸತ್ತಾ ಸಚ್ಚಮನುಗಾಯನ್ತಿ 'ವಿಸಂ ಹಲಾಹಲಂ ಅಗದಂ ಭವತೂ'ತಿ। ತೇಸಂ ಸಹ ಸಚ್ಚಮನುಗೀತೇನ ವಿಸಂ ಹಲಾಹಲಂ ಖಣೇನ ಅಗದಂ ಭವತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ತಸ್ಮಿಂ ಹಲಾಹಲವಿಸೇ ಹೇತು ಸನ್ನಿಚಿತೋ 'ಯೇನ ಹೇತುನಾ ವಿಸಂ ಹಲಾಹಲಂ ಖಣೇನ ಅಗದಂ ಭವತೀ'"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಸಚ್ಚಂ ಯೇವ ತತ್ಥ ಹೇತು ಭವತಿ ವಿಸಸ್ಸ ಹಲಾಹಲಸ್ಸ ಖಣೇನ ಪಟಿಘಾತಾಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿನಾ ಪಕತಿಹೇತುಂ ಸಚ್ಚಂ ಯೇವೇತ್ಥ ವತ್ಥು ಭವತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯಾತಿ।

"ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಪಟಿವೇಧಾಯ ನತ್ಥಞ್ಞಂ ವತ್ಥು, ಸಚ್ಚಂ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ। ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಚೀನವಿಸಯೇ ಚೀನರಾಜಾ, ಸೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಕೀಳಿತುಕಾಮೋ [ಬಲಿಂ ಕಾತುಕಾಮೋ

(ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಚತುಮಾಸೇ ಚತುಮಾಸೇ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಸಹ ರಥೇನ ಅನ್ತೋಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಯೋಜನಂ ಪವಿಸತಿ, ತಸ್ಸ ರಥಸೀಸಸ್ಸ ಪುರತೋ ಪುರತೋ ಮಹಾವಾರಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ, ನಿಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಪುನ ಓತ್ಥರತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಸದೇವಮನುಸ್ಸೇನಪಿ ಲೋಕೇನ ಪಕತಿಕಾಯಬಲೇನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಕ್ಕಮಾಪೇತು"ನ್ತಿ? "ಅತಿಪರಿತ್ತಕೇಪಿ, ಭನ್ತೇ, ತಳಾಕೇ ಉದಕಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸೇನಪಿ ಲೋಕೇನ ಪಕತಿಕಾಯಬಲೇನ ಪಟಿಕ್ಕಮಾಪೇತುಂ, ಕಿಂ ಪನ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕ"ನ್ತಿ? "ಇಮಿನಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ಸಚ್ಚಬಲಂ ಞಾತಬ್ಬಂ 'ನತ್ಥಿ ತಂ ಠಾನಂ, ಯಂ ಸಚ್ಚೇನ ನ ಪತ್ತಬ್ಬ'ನ್ತಿ।

"ನಗರೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಾಟಲಿಪುತ್ತೇ ಅಸೋಕೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಸನೇಗಮಜಾನಪದಅಮಚ್ಚಭಟಬಲಮಹಾಮತ್ತೇಹಿ ಪರಿವುತೋ ಗಙ್ಗಂ ನದಿಂ [ಗಙ್ಗಾನದಿಂ (ಸೀ॰)] ನವಸಲಿಲಸಮ್ಪುಣ್ಣಂ ಸಮತಿತ್ಥಿಕಂ ಸಮ್ಭರಿತಂ ಪಞ್ಚಯೋಜನಸತಾಯಾಮಂ ಯೋಜನಪುಥುಲಂ ಸನ್ದಮಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಮಚ್ಚೇ ಏವಮಾಹ 'ಅತ್ಥಿ ಕೋಚಿ, ಭಣೇ, ಸಮತ್ಥೋ, ಯೋ ಇಮಂ ಮಹಾಗಙ್ಗಂ ಪಟಿಸೋತಂ ಸನ್ದಾಪೇತು'ನ್ತಿ। ಅಮಚ್ಚಾ ಆಹಂಸು 'ದುಕ್ಕರಂ ದೇವಾ'ತಿ।

"ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ಗಙ್ಗಾಕೂಲೇ ಠಿತಾ ಬನ್ಧುಮತೀ ನಾಮ ಗಣಿಕಾ ಅಸ್ಸೋಸಿ ರಞ್ಞಾ ಕಿರ ಏವಂ ವುತ್ತಂ 'ಸಕ್ಕಾ ನು ಖೋ ಇಮಂ ಮಹಾಗಙ್ಗಂ ಪಟಿಸೋತಂ ಸನ್ದಾಪೇತು'ನ್ತಿ, ಸಾ ಏವಮಾಹ 'ಅಹಞ್ಹಿ ನಗರೇ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತೇ ಗಣಿಕಾ ರೂಪೂಪಜೀವಿನೀ ಅನ್ತಿಮಜೀವಿಕಾ, ಮಮ ತಾವ ರಾಜಾ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಂ ಪಸ್ಸತೂ'ತಿ। ಅಥ ಸಾ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಂ ಅಕಾಸಿ, ಸಹ ತಸ್ಸಾ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಖಣೇನ ಸಾ ಮಹಾಗಙ್ಗಾ ಗಳಗಳಾಯನ್ತೀ ಪಟಿಸೋತಂ ಸನ್ದಿತ್ಥ ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಪಸ್ಸತೋ।

"ಅಥ ರಾಜಾ ಗಙ್ಗಾಯ ಆವಟ್ಟಊಮಿವೇಗಜನಿತಂ ಹಲಾಹಲಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ವಿಮ್ಹಿತೋ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಜಾತೋ ಅಮಚ್ಚೇ ಏವಮಾಹ 'ಕಿಸ್ಸಾಯಂ, ಭಣೇ, ಮಹಾಗಙ್ಗಾ ಪಟಿಸೋತಂ ಸನ್ದತೀ'ತಿ? 'ಬನ್ಧುಮತೀ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಣಿಕಾ ತವ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಂ ಅಕಾಸಿ, ತಸ್ಸಾ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಮಹಾಗಙ್ಗಾ ಉದ್ಧಂಮುಖಾ ಸನ್ದತೀ'ತಿ।

"ಅಥ ಸಂವಿಗ್ಗಹದಯೋ ರಾಜಾ ತುರಿತತುರಿತೋ ಸಯಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಗಣಿಕಂ ಪುಚ್ಛಿ 'ಸಚ್ಚಂ ಕಿರ, ಜೇ , ತಯಾ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಅಯಂ ಗಙ್ಗಾ ಪಟಿಸೋತಂ ಸನ್ದಾಪಿತಾ'ತಿ? 'ಆಮ ದೇವಾ'ತಿ। ರಾಜಾ ಆಹ 'ಕಿಂ ತೇ ತತ್ಥ ಬಲಂ ಅತ್ಥಿ, ಕೋ ವಾ ತೇ ವಚನಂ ಆದಿಯತಿ ಅನುಮ್ಮತ್ತೋ, ಕೇನ ತ್ವಂ ಬಲೇನ ಇಮಂ ಮಹಾಗಙ್ಗಂ ಪಟಿಸೋತಂ ಸನ್ದಾಪೇಸೀ'ತಿ? ಸಾ ಆಹ 'ಸಚ್ಚಬಲೇನಾಹಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಂ ಮಹಾಗಙ್ಗಂ ಪಟಿಸೋತಂ ಸನ್ದಾಪೇಸಿ'ನ್ತಿ। ರಾಜಾ ಆಹ 'ಕಿಂ ತೇ ಸಚ್ಚಬಲಂ ಅತ್ಥಿ ಚೋರಿಯಾ ಧುತ್ತಿಯಾ ಅಸತಿಯಾ ಛಿನ್ನಿಕಾಯ ಪಾಪಿಯಾ ಭಿನ್ನಸೀಲಾಯ [ಪಾಪಿಕಾಯ ಭಿನ್ನಸೀಮಾಯ (ಸೀ॰)] ಹಿರಿಅತಿಕ್ಕನ್ತಿಕಾಯ ಅನ್ಧಜನಪಲೋಭಿಕಾಯಾ'ತಿ। 'ಸಚ್ಚಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾದಿಸಿಕಾ ಅಹಂ, ತಾದಿಸಿಕಾಯಪಿ ಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಾ ಅತ್ಥಿ, ಯಾಯಾಹಂ ಇಚ್ಛಮಾನಾ ಸದೇವಕಮ್ಪಿ ಲೋಕಂ ಪರಿವತ್ತೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ। ರಾಜಾ ಆಹ 'ಕತಮಾ ಪನ ಸಾ ಹೋತಿ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಾ, ಇಙ್ಘ ಮಂ ಸಾವೇಹೀ'ತಿ। 'ಯೋ ಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಧನಂ ದೇತಿ ಖತ್ತಿಯೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ವೇಸ್ಸೋ ವಾ ಸುದ್ದೋ ವಾ ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಕೋಚಿ, ತೇಸಂ ಸಮಕಂ ಯೇವ ಉಪಟ್ಠಹಾಮಿ, "ಖತ್ತಿಯೋ"ತಿ ವಿಸೇಸೋ ನತ್ಥಿ, "ಸುದ್ದೋ"ತಿ ಅತಿಮಞ್ಞನಾ [ಅತಿಮಞ್ಞಮಾನೋ (ಕ॰)] ನತ್ಥಿ, ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತಾ ಧನಸ್ಸಾಮಿಕಂ ಪರಿಚರಾಮಿ, ಏಸಾ ಮೇ ದೇವ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಾ, ಯಾಯಾಹಂ ಇಮಂ ಮಹಾಗಙ್ಗಂ ಪಟಿಸೋತಂ ಸನ್ದಾಪೇಸಿ'ನ್ತಿ।

"ಇತಿಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಚ್ಚೇ ಠಿತಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ ನ ವಿನ್ದನ್ತಿ। ದಿನ್ನಾನಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಿವಿರಾಜೇನ ಯಾಚಕಸ್ಸ ಚಕ್ಖೂನಿ , ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖೂನಿ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ, ತಞ್ಚ ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ। ಯಂ ಪನ ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಂ 'ಮಂಸಚಕ್ಖುಸ್ಮಿಂ ನಟ್ಠೇ ಅಹೇತುಸ್ಮಿಂ ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನತ್ಥಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋ'ತಿ। ತಂ ಭಾವನಾಮಯಂ ಚಕ್ಖುಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಏವಮೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧಾರೇಹೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸುನಿಬ್ಬೇಠಿತೋ ಪಞ್ಹೋ, ಸುನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ನಿಗ್ಗಹೋ, ಸುಮದ್ದಿತಾ ಪರವಾದಾ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

೬. ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿಪಞ್ಹೋ

೬. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ತಿಣ್ಣಂ ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸನ್ನಿಪಾತಾ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಅವಕ್ಕನ್ತಿ [ಗಬ್ಭಸ್ಸಾವಕ್ಕನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೮)] ಹೋತಿ, ಇಧ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಚ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಮಾತಾ ಚ ಉತುನೀ ಹೋತಿ, ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ಚ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ, ಇಮೇಸಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಿಣ್ಣಂ ಸನ್ನಿಪಾತಾ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಅವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತೀ’ತಿ, ಅಸೇಸವಚನಮೇತಂ, ನಿಸ್ಸೇಸವಚನಮೇತಂ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ, ಅರಹಸ್ಸವಚನಮೇತಂ, ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಭಣಿತಂ, ಅಯಞ್ಚ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸನ್ನಿಪಾತಾ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಅವಕ್ಕನ್ತಿ ದಿಸ್ಸತಿ, ದುಕೂಲೇನ ತಾಪಸೇನ ಪಾರಿಕಾಯ ತಾಪಸಿಯಾ ಉತುನಿಕಾಲೇ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಹತ್ಥಙ್ಗುಟ್ಠೇನ ನಾಭಿ ಪರಾಮಟ್ಠಾ, ತಸ್ಸ ತೇನ ನಾಭಿಪರಾಮಸನೇನ ಸಾಮಕುಮಾರೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ಮಾತಙ್ಗೇನಾಪಿ ಇಸಿನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಞ್ಞಾಯ ಉತುನಿಕಾಲೇ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಹತ್ಥಙ್ಗುಟ್ಠೇನ ನಾಭಿ ಪರಾಮಟ್ಠಾ, ತಸ್ಸ ತೇನ ನಾಭಿಪರಾಮಸನೇನ ಮಣ್ಡಬ್ಯೋ ನಾಮ ಮಾಣವಕೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ತಿಣ್ಣಂ ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸನ್ನಿಪಾತಾ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಅವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತೀ’ತಿ। ತೇನ ಹಿ ಸಾಮೋ ಚ ಕುಮಾರೋ ಮಣ್ಡಬ್ಯೋ ಚ ಮಾಣವಕೋ ಉಭೋಪಿ ತೇ ನಾಭಿಪರಾಮಸನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ, ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ ‘ಸಾಮೋ ಚ ಕುಮಾರೋ ಮಣ್ಡಬ್ಯೋ ಚ ಮಾಣವಕೋ ನಾಭಿಪರಾಮಸನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ’’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ತಿಣ್ಣಂ ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸನ್ನಿಪಾತಾ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಅವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತೀ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಮ್ಪಿ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಸುಗಮ್ಭೀರೋ ಸುನಿಪುಣೋ ವಿಸಯೋ ಬುದ್ಧಿಮನ್ತಾನಂ, ಸೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಛಿನ್ದ ವಿಮತಿಪಥಂ, ಧಾರೇಹಿ ಞಾಣವರಪ್ಪಜ್ಜೋತ’’ನ್ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ತಿಣ್ಣಂ ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸನ್ನಿಪಾತಾ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಅವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ, ಇಧ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಚ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಮಾತಾ ಚ ಉತುನೀ ಹೋತಿ, ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ಚ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸನ್ನಿಪಾತಾ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಅವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತೀ’ತಿ। ಭಣಿತಞ್ಚ ‘ಸಾಮೋ ಚ ಕುಮಾರೋ ಮಣ್ಡಬ್ಯೋ ಚ ಮಾಣವಕೋ ನಾಭಿಪರಾಮಸನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ’’ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಪಞ್ಹೋ ಸುವಿನಿಚ್ಛಿತೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಮಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಹೀ’’ತಿ।

“ಸುತಪುಬ್ಬಂ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಂಕಿಚ್ಚೋ ಚ ಕುಮಾರೋ ಇಸಿಸಿಙ್ಗೋ ಚ ತಾಪಸೋ ಥೇರೋ ಚ ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪೋ ‘ಇಮಿನಾ ನಾಮ ತೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ’’ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುಯ್ಯತಿ, ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಾ ತೇಸಂ ಜಾತಿ, ದ್ವೇ ಮಿಗಧೇನುಯೋ ತಾವ ಉತುನಿಕಾಲೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ತಾಪಸಾನಂ ಪಸ್ಸಾವಟ್ಠಾನಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸಸಮ್ಭವಂ ಪಸ್ಸಾವಂ ಪಿವಿಂಸು, ತೇನ ಪಸ್ಸಾವಸಮ್ಭವೇನ ಸಂಕಿಚ್ಚೋ ಚ ಕುಮಾರೋ ಇಸಿಸಿಙ್ಗೋ ಚ ತಾಪಸೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ। ಥೇರಸ್ಸ ಉದಾಯಿಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನುಪಸ್ಸಯಂ ಉಪಗತಸ್ಸ ರತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಅಙ್ಗಜಾತಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಭವಂ ಕಾಸಾವೇ ಮುಚ್ಚಿ। ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಉದಾಯಿ ತಂ ಭಿಕ್ಖುನಿಂ ಏತದವೋಚ ‘ಗಚ್ಛ ಭಗಿನಿ, ಉದಕಂ ಆಹರ ಅನ್ತರವಾಸಕಂ ಧೋವಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ। ‘ಆಹರಯ್ಯ ಅಹಮೇವ ಧೋವಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ। ತತೋ ಸಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ ಉತುನಿಸಮಯೇ ತಂ ಸಮ್ಭವಂ ಏಕದೇಸಂ ಮುಖೇನ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ, ಏಕದೇಸಂ ಅಙ್ಗಜಾತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿ, ತೇನ ಥೇರೋ ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ ಏತಂ ಜನೋ ಆಹಾ’’ತಿ।

“ಅಪಿ ನು ಖೋ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸದ್ದಹಸಿ ತಂ ವಚನ’’ನ್ತಿ? “ಆಮ ಭನ್ತೇ, ಬಲವಂ ತತ್ಥ ಮಯಂ ಕಾರಣಂ ಉಪಲಭಾಮ, ಯೇನ ಮಯಂ ಕಾರಣೇನ ಸದ್ದಹಾಮ ‘ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ’’ತಿ। “ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣ’’ನ್ತಿ? “ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತೇ , ಭನ್ತೇ, ಕಲಲೇ ಬೀಜಂ ನಿಪತಿತ್ವಾ ಖಿಪ್ಪಂ ಸಂವಿರುಹತೀ’’ತಿ । “ಆಮ ಮಹಾರಾಜಾ’’ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಸಾ ಭಿಕ್ಖುನೀ ಉತುನೀ ಸಮಾನಾ ಸಣ್ಠಿತೇ ಕಲಲೇ ರುಹಿರೇ ಪಚ್ಛಿನ್ನವೇಗೇ ಠಿತಾಯ ಧಾತುಯಾ ತಂ ಸಮ್ಭವಂ ಗಹೇತ್ವಾ

ತಸ್ಮಿಂ ಕಲಲೇ ಪಕ್ಖಿಪಿ, ತೇನ ತಸ್ಸಾ ಗಬ್ಭೋ ಸಣ್ಠಾಸಿ, ಏವಂ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಪಚ್ಚೇಮ ತೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮಿ, ಯೋನಿಪ್ಪವೇಸೇನ ಗಬ್ಭೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ। ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಸಿ ಪನ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರಸ್ಸ ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕಮನ"ನ್ತಿ? "ಆಮ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಮಹಾರಾಜ, ಪಚ್ಚಾಗತೋಸಿ ಮಮ ವಿಸಯಂ, ಏಕವಿಧೇನಪಿ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿಂ ಕಥಯನ್ತೋ ಮಮಾನುಬಲಂ ಭವಿಸ್ಸಸಿ, ಅಥ ಯಾ ಪನ ತಾ ದ್ವೇ ಮಿಗಧೇನುಯೋ ಪಸ್ಸಾವಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಗಬ್ಭಂ ಪಟಿಲಭಿಂಸು, ತಾಸಂ ತ್ವಂ ಸದ್ದಹಸಿ ಗಬ್ಭಸ್ಸಾವಕ್ಕಮನ"ನ್ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭುತ್ತಂ ಪೀತಂ ಖಾಯಿತಂ ಲೇಹಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಕಲಲಂ ಓಸರತಿ, ಠಾನಗತಂ ವುಡ್ಢಿಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಯಥಾ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಾ ಕಾಚಿ ಸರಿತಾ ನಾಮ, ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಓಸರನ್ತಿ, ಠಾನಗತಾ ವುಡ್ಢಿಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭುತ್ತಂ ಪೀತಂ ಖಾಯಿತಂ ಲೇಹಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಕಲಲಂ ಓಸರತಿ, ಠಾನಗತಂ ವುಡ್ಢಿಮಾಪಜ್ಜತಿ, ತೇನಾಹಂ ಕಾರಣೇನ ಸದ್ದಹಾಮಿ ಮುಖಗತೇನಪಿ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಅವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಮಹಾರಾಜ, ಗಾಳ್ಹತರಂ ಉಪಗತೋಸಿ ಮಮ ವಿಸಯಂ, ಮುಖಪಾನೇನಪಿ ದ್ವಯಸನ್ನಿಪಾತೋ ಭವತಿ। ಸಂಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮಾರಸ್ಸ ಇಸಿಸಿಙ್ಗಸ್ಸ ಚ ತಾಪಸಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಚ ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕಮನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಸೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸನ್ನಿಪಾತೋ ಓಸರತೀ"ತಿ।

"ಸಾಮೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮಾರೋ ಮಣ್ಡಬ್ಯೋಪಿ ಮಾಣವಕೋ ತೀಸು ಸನ್ನಿಪಾತೇಸು ಅನ್ತೋಗಧಾ, ಏಕರಸಾ ಯೇವ ಪುರಿಮೇನ, ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ವಕ್ಖಾಮಿ। ದುಕೂಲೋ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾಪಸೋ ಪಾರಿಕಾ ಚ ತಾಪಸೀ ಉಭೋಪಿ ತೇ ಅರಞ್ಞವಾಸಾ ಅಹೇಸುಂ ಪವಿವೇಕಾಧಿಮುತ್ತಾ ಉತ್ತಮತ್ಥಗವೇಸಕಾ, ತಪತೇಜೇನ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಸನ್ತಾಪೇಸುಂ । ತೇಸಂ ತದಾ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಆಗಚ್ಛತಿ। ಸೋ ತೇಸಂ ಗರುಕತಮೇತ್ತತಾಯ ಉಪಧಾರೇನ್ತೋ ಅದ್ದಸ ಅನಾಗತಮದ್ಧಾನೇ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಚಕ್ಖೂನಂ ಅನ್ತರಧಾನಂ, ದಿಸ್ವಾ ತೇ ಏವಮಾಹ 'ಏಕಂ ಮೇ, ಭೋನ್ತೋ, ವಚನಂ ಕರೋಥ, ಸಾಧು ಏಕಂ ಪುತ್ತಂ ಜನೇಯ್ಯಾಥ, ಸೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಆಲಮ್ಬನೋ ಚಾ'ತಿ। 'ಅಲಂ, ಕೋಸಿಯ, ಮಾ ಏವಂ ಭಣೀ'ತಿ। ತೇ ತಸ್ಸ ತಂ ವಚನಂ ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿಂಸು। ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಅತ್ಥಕಾಮೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ದುತಿಯಮ್ಪಿ...ಪೇ॰... ತತಿಯಮ್ಪಿ ತೇ ಏವಮಾಹ 'ಏಕಂ ಮೇ, ಭೋನ್ತೋ, ವಚನಂ ಕರೋಥ, ಸಾಧು ಏಕಂ ಪುತ್ತಂ ಜನೇಯ್ಯಾಥ, ಸೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಆಲಮ್ಬನೋ ಚಾ'ತಿ। ತತಿಯಮ್ಪಿ ತೇ ಆಹಂಸು 'ಅಲಂ, ಕೋಸಿಯ, ಮಾ ತ್ವಂ ಖೋ ಅಮ್ಹೇ ಅನತ್ಥೇ ನಿಯೋಜೇಹಿ, ಕದಾಯಂ ಕಾಯೋ ನ ಭಿಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ಭಿಜ್ಜತು ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಭೇದನಧಮ್ಮೋ, ಭಿಜ್ಜನ್ತಿಯಾಪಿ ಧರಣಿಯಾ ಪತನ್ತೇಪಿ ಸೇಲಸಿಖರೇ ಫಲನ್ತೇಪಿ ಆಕಾಸೇ ಪತನ್ತೇಪಿ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇ ನೇವ ಮಯಂ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಮಿಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ, ಮಾ ತ್ವಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸಮ್ಮುಖಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛ, ಉಪಗತಸ್ಸ ತೇ ಏಸೋ ವಿಸ್ಸಾಸೋ, ಅನತ್ಥಚರೋ ತ್ವಂ ಮಞ್ಞೇ'ತಿ।

ತತೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ತೇಸಂ ಮನಂ ಅಲಭಮಾನೋ ಗರುಕತೋ ಪಞ್ಜಲಿಕೋ ಪುನ ಯಾಚಿ 'ಯದಿ ಮೇ ವಚನಂ ನ ಉಸ್ಸಹಥ ಕಾತುಂ, ಯದಾ ತಾಪಸೀ ಉತುನೀ ಹೋತಿ ಪುಪ್ಫವತೀ, ತದಾ ತ್ವಂ, ಭನ್ತೇ, ದಕ್ಖಿಣೇನ ಹತ್ಥಙ್ಗುಟ್ಠೇನ ನಾಭಿಂ ಪರಾಮಸೇಯ್ಯಾಸಿ, ತೇನ ಸಾ ಗಬ್ಭಂ ಲಚ್ಛತಿ, ಸನ್ನಿಪಾತೋ ಯೇವೇಸ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿಯಾ'ತಿ। 'ಸಕ್ಕೋಮಹಂ, ಕೋಸಿಯ, ತಂ ವಚನಂ ಕಾತುಂ, ನ ತಾವತಕೇನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ತಪೋ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಹೋತೂ'ತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿಂಸು। ತಾಯ ಚ ಪನ ವೇಲಾಯ ದೇವಭವನೇ ಅತ್ಥಿ ದೇವಪುತ್ತೋ ಉಸ್ಸನ್ನಕುಸಲಮೂಲೋ ಖೀಣಾಯುಕೋ ಆಯುಕ್ಖಯಪ್ಪತ್ತೋ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಸಮತ್ಥೋ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಪಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಕುಲೇಪಿ। ಅಥ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ತಂ ದೇವಪುತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏವಮಾಹ 'ಏಹಿ ಖೋ, ಮಾರಿಸ, ಸುಪಭಾತೋ ತೇ ದಿವಸೋ, ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಉಪಗತಾ, ಯಮಹಂ ತೇ ಉಪಟ್ಠಾನಮಾಗಮಿಂ, ರಮಣೀಯೇ ತೇ ಓಕಾಸೇ ವಾಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಪತಿರೂಪೇ ಕುಲೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸುನ್ದರೇಹಿ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬೋ, ಏಹಿ ಮೇ ವಚನಂ ಕರೋಹೀ'ತಿ ಯಾಚಿ। ದುತಿಯಮ್ಪಿ...ಪೇ॰... ತತಿಯಮ್ಪಿ ಯಾಚಿ ಸಿರಸಿ ಪಞ್ಜಲಿಕತೋ।

ತತೋ ಸೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ಏವಮಾಹ 'ಕತಮಂ ತಂ, ಮಾರಿಸ, ಕುಲಂ, ಯಂ ತ್ವಂ ಅಭಿಕ್ಖಣಂ ಕಿತ್ತಯಸಿ ಪುನಪ್ಪುನ'ನ್ತಿ। 'ದುಕೂಲೋ ಚ ತಾಪಸೋ ಪಾರಿಕಾ ಚ ತಾಪಸೀ'ತಿ। ಸೋ ತಸ್ಸ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ತುಟ್ಠೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿ 'ಸಾಧು, ಮಾರಿಸ, ಯೋ

ತವ ಭನ್ತೇ, ಸೋ ಹೋತು, ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಅಹಂ, ಮಾರಿಸ, ಪತ್ಥಿತೇ ಕುಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಂ, ಕಿಮ್ಹಿ ಕುಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಮಿ ಅಣ್ಡಜೇ ವಾ ಜಲಾಬುಜೇ ವಾ ಸಂಸೇದಜೇ ವಾ ಓಪಪಾತಿಕೇ ವಾ'ತಿ? 'ಜಲಾಬುಜಾಯ, ಮಾರಿಸ, ಯೋನಿಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಹೀ'ತಿ। ಅಥ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿದಿವಸಂ ವಿಗಣೇತ್ವಾ ದುಕೂಲಸ್ಸ ತಾಪಸಸ್ಸ ಆರೋಚೇಸಿ 'ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ದಿವಸೇ ತಾಪಸೀ ಉತುನೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಪುಪ್ಫವತೀ, ತದಾ ತ್ವಂ, ಭನ್ತೇ, ದಕ್ಖಿಣೇನ ಹತ್ಥಙ್ಗುಟ್ಠೇನ ನಾಭಿಂ ಪರಾಮಸೇಯ್ಯಾಸೀ'ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾರಾಜ, ದಿವಸೇ ತಾಪಸೀ ಚ ಉತುನೀ ಪುಪ್ಫವತೀ ಅಹೋಸಿ, ದೇವಪುತ್ತೋ ಚ ತತ್ಥೂಪಗೋ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋ ಅಹೋಸಿ, ತಾಪಸೋ ಚ ದಕ್ಖಿಣೇನ ಹತ್ಥಙ್ಗುಟ್ಠೇನ ತಾಪಸಿಯಾ ನಾಭಿಂ ಪರಾಮಸಿ, ಇತಿ ತೇ ತಯೋ ಸನ್ನಿಪಾತಾ ಅಹೇಸುಂ, ನಾಭಿಪರಾಮಸನೇನ ತಾಪಸಿಯಾ ರಾಗೋ ಉದಪಾದಿ, ಸೋ ಪನಸ್ಸಾ ರಾಗೋ ನಾಭಿಪರಾಮಸನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಮಾ ತ್ವಂ ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಅಜ್ಝಾಚಾರಮೇವ ಮಞ್ಞಿ, ಊಹಸನಮ್ಪಿ [ಹಸನಮ್ಪಿ (ಕ॰)] ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ಉಲ್ಲಪನಮ್ಪಿ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನಮ್ಪಿ ಸನ್ನಿಪಾತೋ, ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವತೋ ರಾಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಆಮಸನೇನ ಸನ್ನಿಪಾತೋ ಜಾಯತಿ, ಸನ್ನಿಪಾತಾ ಓಕ್ಕಮನಂ ಹೋತೀತಿ।

"ಅನಜ್ಝಾಚಾರೇಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಾಮಸನೇನ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗ್ಗಿ ಜಲಮಾನೋ ಅಪರಾಮಸನೋಪಿ ಉಪಗತಸ್ಸ ಸೀತಂ ಬ್ಯಪಹನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನಜ್ಝಾಚಾರೇಪಿ ಪರಾಮಸನೇನ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ।

"ಚತುನ್ನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ ಕಮ್ಮವಸೇನ ಯೋನಿವಸೇನ ಕುಲವಸೇನ ಆಯಾಚನವಸೇನ, ಅಪಿ ಚ ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಸತ್ತಾ ಕಮ್ಮಸಮ್ಭವಾ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾ ।

"ಕಥಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಮ್ಮವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ? ಉಸ್ಸನ್ನಕುಸಲಮೂಲಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಾ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ವಾ ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ವಾ ದೇವೇಸು ವಾ ಅಣ್ಡಜಾಯ ವಾ ಯೋನಿಯಾ ಜಲಾಬುಜಾಯ ವಾ ಯೋನಿಯಾ ಸಂಸೇದಜಾಯ ವಾ ಯೋನಿಯಾ ಓಪಪಾತಿಕಾಯ ವಾ ಯೋನಿಯಾ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಅಡ್ಢೋ ಮಹದ್ಧನೋ ಮಹಾಭೋಗೋ ಪಹೂತಜಾತರೂಪರಜತೋ ಪಹೂತವಿತ್ತೂಪಕರಣೋ ಪಹೂತಧನಧಞ್ಞೋ ಪಹೂತಞಾತಿಪಕ್ಖೋ ದಾಸಿಂ ವಾ ದಾಸಂ ವಾ ಖೇತ್ತಂ ವಾ ವತ್ಥುಂ ವಾ ಗಾಮಂ ವಾ ನಿಗಮಂ ವಾ ಜನಪದಂ ವಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮನಸಾ ಅಭಿಪತ್ಥಿತಂ, ಯದಿಚ್ಛಕಂ ದ್ವಿಗುಣತಿಗುಣಮ್ಪಿ ಧನಂ ದತ್ವಾ ಕಿಣಾತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಸ್ಸನ್ನಕುಸಲಮೂಲಾ ಸತ್ತಾ ಯದಿಚ್ಛಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ವಾ ಗಹಪತಿಮಹಾಸಾಲಕುಲೇ ವಾ ದೇವೇಸು ವಾ ಅಣ್ಡಜಾಯ ವಾ ಯೋನಿಯಾ ಜಲಾಬುಜಾಯ ವಾ ಯೋನಿಯಾ ಸಂಸೇದಜಯ ವಾ ಯೋನಿಯಾ ಓಪಪಾತಿಕಾಯ ವಾ ಯೋನಿಯಾ। ಏವಂ ಕಮ್ಮವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ।

"ಕಥಂ ಯೋನಿವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ? ಕುಕ್ಕುಟಾನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾತೇನ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ। ಬಲಾಕಾನಂ ಮೇಘಸದ್ದೇನ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ದೇವಾ ಅಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾ ಸತ್ತಾ ಯೇವ, ತೇಸಂ ನಾನಾವಣ್ಣೇನ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮನುಸ್ಸಾ ನಾನಾವಣ್ಣೇನ ಮಹಿಯಾ ಚರನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಪುರತೋ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಪಚ್ಛತೋ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ನಗ್ಗಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಭಣ್ಡೂ ಹೋನ್ತಿ ಸೇತಪಟಧರಾ, ಕೇಚಿ ಮೋಳಿಬದ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಭಣ್ಡೂ ಕಾಸಾವವಸನಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಕಾಸಾವವಸನಾ ಮೋಳಿಬದ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಜಟಿನೋ ವಾಕಚೀರಧರಾ [ವಾಕಚೀರಾ (ಕ॰)] ಹೋನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಚಮ್ಮವಸನಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ರಸ್ಮಿಯೋ ನಿವಾಸೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ನಾನಾವಣ್ಣೇನ ಮಹಿಯಾ ಚರನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಾ ಯೇವ ತೇ ಸಬ್ಬೇ, ತೇಸಂ ನಾನಾವಣ್ಣೇನ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಯೋನಿವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ।

“ಕಥಂ ಕುಲವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ? ಕುಲಂ ನಾಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಚತ್ತಾರಿ ಕುಲಾನಿ ಅಣ್ಡಜಂ ಜಲಾಬುಜಂ ಸಂಸೇದಜಂ ಓಪಪಾತಿಕಂ। ಯದಿ ತತ್ಥ ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ಯತೋ ಕುತೋಚಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅಣ್ಡಜೇ ಕುಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ತತ್ಥ ಅಣ್ಡಜೋ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಜಲಾಬುಜೇ ಕುಲೇ…ಪೇ॰… ಸಂಸೇದಜೇ ಕುಲೇ…ಪೇ॰… ಓಪಪಾತಿಕೇ ಕುಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ತತ್ಥ ಓಪಪಾತಿಕೋ ಹೋತಿ। ತೇಸು ತೇಸು ಕುಲೇಸು ತಾದಿಸಾ ಯೇವ ಸತ್ತಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಹಿಮವತಿ ನೇರುಪಬ್ಬತಂ ಯೇ ಕೇಚಿ ಮಿಗಪಕ್ಖಿನೋ ಉಪೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಸಕವಣ್ಣಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ಯತೋ ಕುತೋಚಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅಣ್ಡಜಂ ಯೋನಿಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸಭಾವವಣ್ಣಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ಅಣ್ಡಜೋ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಜಲಾಬುಜಂ…ಪೇ॰… ಸಂಸೇದಜಂ…ಪೇ॰… ಓಪಪಾತಿಕಂ ಯೋನಿಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸಭಾವವಣ್ಣಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ಓಪಪಾತಿಕೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕುಲವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ।

“ಕಥಂ ಆಯಾಚನವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಲಂ ಹೋತಿ ಅಪುತ್ತಕಂ ಬಹುಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಸದ್ಧಂ ಪಸನ್ನಂ ಸೀಲವನ್ತಂ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಂ ತಪನಿಸ್ಸಿತಂ, ದೇವಪುತ್ತೋ ಚ ಉಸ್ಸನ್ನಕುಸಲಮೂಲೋ ಚವನಧಮ್ಮೋ ಹೋತಿ। ಅಥ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ತಂ ದೇವಪುತ್ತಂ ಆಯಾಚತಿ ‘ಪಣಿಧೇಹಿ, ಮಾರಿಸ, ಅಸುಕಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಮಹೇಸಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿ’ನ್ತಿ। ಸೋ ತಸ್ಸ ಆಯಾಚನಹೇತು ತಂ ಕುಲಂ ಪಣಿಧೇತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮನುಸ್ಸಾ ಪುಞ್ಞಕಾಮಾ ಸಮಣಂ ಮನೋಭಾವನೀಯಂ ಆಯಾಚಿತ್ವಾ ಗೇಹಂ ಉಪನೇನ್ತಿ, ಅಯಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಸುಖಾವಹೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ತಂ ದೇವಪುತ್ತಂ ಆಯಾಚಿತ್ವಾ ತಂ ಕುಲಂ ಉಪನೇತಿ। ಏವಂ ಆಯಾಚನವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ।

“ಸಾಮೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮಾರೋ ಸಕ್ಕೇನ ದೇವಾನಮಿನ್ದೇನ ಆಯಾಚಿತೋ ಪಾರಿಕಾಯ ತಾಪಸಿಯಾ ಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕನ್ತೋ। ಸಾಮೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮಾರೋ ಕತಪುಞ್ಞೋ, ಮಾತಾಪಿತರೋ ಸೀಲವನ್ತೋ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಾ, ಆಯಾಚಕೋ ಸಕ್ಕೋ, ತಿಣ್ಣಂ ಚೇತೋಪಣಿಧಿಯಾ ಸಾಮೋ ಕುಮಾರೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ನಯಕುಸಲೋ ಪುರಿಸೋ ಸುಕಟ್ಠೇ ಅನೂಪಖೇತ್ತೇ ಬೀಜಂ ರೋಪೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ತಸ್ಸ ಬೀಜಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಂ ವಿವಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ವುಡ್ಢಿಯಾ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ನಿರುಪಘಾತಂ ಬೀಜಂ ಖಿಪ್ಪಂ ಸಂವಿರುಹೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾಮೋ ಕುಮಾರೋ ಮುತ್ತೋ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತರಾಯೇಹಿ ತಿಣ್ಣಂ ಚೇತೋಪಣಿಧಿಯಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ।

“ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುತಪುಬ್ಬಂ ತಯಾ ಇಸೀನಂ ಮನೋಪದೋಸೇನ ಇದ್ಧೋ ಫೀತೋ ಮಹಾಜನಪದೋ ಸಜನೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುಯ್ಯತಿ। ಮಹಿಯಾ ದಣ್ಡಕಾರಞ್ಞಂ [ದಣ್ಡಕೀರಞ್ಞಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೬೫)] ಮಜ್ಝಾರಞ್ಞಂ ಕಾಲಿಙ್ಗಾರಞ್ಞಂ ಮಾತಙ್ಗಾರಞ್ಞಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಅರಞ್ಞಂ ಅರಞ್ಞಭೂತಂ, ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಜನಪದಾ ಇಸೀನಂ ಮನೋಪದೋಸೇನ ಖಯಂ ಗತಾ”ತಿ। “ಯದಿ , ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಮನೋಪದೋಸೇನ ಸುಸಮಿದ್ಧಾ ಜನಪದಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ತೇಸಂ ಮನೋಪಸಾದೇನ ಕಿಞ್ಚಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ಆಮ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾಮೋ ಕುಮಾರೋ ತಿಣ್ಣಂ ಬಲವನ್ತಾನಂ ಚೇತೋಪಸಾದೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಇಸಿನಿಮ್ಮಿತೋ ದೇವನಿಮ್ಮಿತೋ ಪುಞ್ಞನಿಮ್ಮಿತೋತಿ। ಏವಮೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧಾರೇಹಿ।

“ತಯೋಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವಪುತ್ತಾ ಸಕ್ಕೇನ ದೇವಾನಮಿನ್ದೇನ ಆಯಾಚಿತಾ ಕುಲಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಸಾಮೋ ಕುಮಾರೋ ಮಹಾಪನಾದೋ ಕುಸರಾಜಾ, ತಯೋಪೇತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ”ತಿ। “ಸುನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ, ಸುಕಥಿತಂ ಕಾರಣಂ, ಅನ್ಧಕಾರೋ ಆಲೋಕೋ ಕತೋ, ಜಟಾ ವಿಜಟಿತಾ, ನಿಚ್ಛುದ್ಧಾ ಪರವಾದಾ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಸದ್ಧಮ್ಮನ್ತರಧಾನಪಞ್ಹೋ

೭. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ 'ಪಞ್ಚೇವ ದಾನಿ, ಆನನ್ದ, ವಸ್ಸಸತಾನಿ [ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ (ಸೀ॰) ಪಸ್ಸ ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೫೧] ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಠಸ್ಸತೀ'ತಿ। ಪುನ ಚ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ ಸುಭದ್ದೇನ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೇನ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೇನ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ 'ಇಮೇ ಚ, ಸುಭದ್ದ [ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೪ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ], ಭಿಕ್ಖೂ ಸಮ್ಮಾ ವಿಹರೇಯ್ಯುಂ, ಅಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಅಸ್ಸಾ'ತಿ, ಅಸೇಸವಚನಮೇತಂ, ನಿಸ್ಸೇಸವಚನಮೇತಂ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯವಚನಮೇತಂ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ 'ಪಞ್ಚೇವ ದಾನಿ, ಆನನ್ದ, ವಸ್ಸಸತಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಠಸ್ಸತೀ'ತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಅಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಅಸ್ಸಾ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ 'ಅಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಅಸ್ಸಾ'ತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಪಞ್ಚೇವ ದಾನಿ, ಆನನ್ದ, ವಸ್ಸಸತಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಠಸ್ಸತೀ'ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಗಹನತೋಪಿ ಗಹನತರೋ ಬಲವತೋಪಿ ಬಲವತರೋ ಗಣ್ಠಿತೋಪಿ ಗಣ್ಠಿತರೋ, ಸೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ತತ್ಥ ತೇ ಞಾಣಬಲವಿಪ್ಫಾರಂ ದಸ್ಸೇಹಿ ಮಕರೋ ವಿಯ ಸಾಗರಬ್ಭನ್ತರಗತೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ಪಞ್ಚೇವ ದಾನಿ, ಆನನ್ದ, ವಸ್ಸಸತಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಠಸ್ಸತೀ'ತಿ। ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ ಚ ಸುಭದ್ದಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಭಣಿತಂ 'ಇಮೇ ಚ, ಸುಭದ್ದ, ಭಿಕ್ಖೂ ಸಮ್ಮಾ ವಿಹರೇಯ್ಯುಂ, ಅಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಅಸ್ಸಾ'ತಿ। ತಞ್ಚ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ವಚನಂ ನಾನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ನಾನಾಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚ, ಅಯಂ ಸಾಸನಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ಅಯಂ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಪರಿದೀಪನಾತಿ ದೂರಂ ವಿವಜ್ಜಿತಾ ತೇ ಉಭೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಭಂ ಪಥವಿತೋ ದೂರಂ ವಿವಜ್ಜಿತಂ , ನಿರಯಂ ಸಗ್ಗತೋ ದೂರಂ ವಿವಜ್ಜಿತಂ, ಕುಸಲಂ ಅಕುಸಲತೋ ದೂರಂ ವಿವಜ್ಜಿತಂ, ಸುಖಂ ದುಕ್ಖತೋ ದೂರಂ ವಿವಜ್ಜಿತಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇ ಉಭೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ದೂರಂ ವಿವಜ್ಜಿತಾ।

"ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾ ತೇ ಪುಚ್ಛಾ ಮೋಘಾ ಅಸ್ಸ [ಅಸ್ಸು (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰)], ರಸತೋ ತೇ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ 'ಪಞ್ಚೇವ ದಾನಿ, ಆನನ್ದ, ವಸ್ಸಸತಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಠಸ್ಸತೀ'ತಿ ಯಂ ಭಗವಾ ಆಹ, ತಂ ಖಯಂ ಪರಿದೀಪಯನ್ತೋ ಸೇಸಕಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿ, ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಂ, ಆನನ್ದ, ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಸಚೇ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ನ ಪಬ್ಬಾಜೇಯ್ಯುಂ। ಪಞ್ಚೇವ ದಾನಿ, ಆನನ್ದ, ವಸ್ಸಸತಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಠಸ್ಸತೀತಿ। ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಏವಂ ವದನ್ತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಧಾನಂ ವಾ ವದೇತಿ ಅಭಿಸಮಯಂ ವಾ ಪಟಿಕ್ಕೋಸತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ನಟ್ಠಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿಕಿತ್ತಯನ್ತೋ ಸೇಸಕಂ ಪರಿದೀಪಯನ್ತೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ನಟ್ಠಾಯಿಕೋ ಸಬ್ಬಸೇಸಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಜನಸ್ಸ ಪರಿದೀಪೇಯ್ಯ 'ಏತ್ತಕಂ ಮೇ ಭಣ್ಡಂ ನಟ್ಠಂ, ಇದಂ ಸೇಸಕ'ನ್ತಿ । ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ನಟ್ಠಂ ಪರಿದೀಪಯನ್ತೋ ಸೇಸಕಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಕಥೇಸಿ 'ಪಞ್ಚೇವ ದಾನಿ, ಆನನ್ದ, ವಸ್ಸಸತಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಠಸ್ಸತೀ'ತಿ। ಯಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ 'ಪಞ್ಚೇವ ದಾನಿ, ಆನನ್ದ, ವಸ್ಸಸತಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಠಸ್ಸತೀ'ತಿ, ಸಾಸನಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಏಸೋ।

"ಯಂ ಪನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸಮಯೇ ಸುಭದ್ದಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸ್ಸ ಸಮಣೇ ಪರಿಕಿತ್ತಯನ್ತೋ ಆಹ 'ಇಮೇ ಚ, ಸುಭದ್ದ, ಭಿಕ್ಖೂ ಸಮ್ಮಾ ವಿಹರೇಯ್ಯುಂ, ಅಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಅಸ್ಸಾ'ತಿ, ಪಟಿಪತ್ತಿಪರಿದೀಪನಾ ಏಸಾ, ತ್ವಂ ಪನ ತಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಞ್ಚ ಪರಿದೀಪನಞ್ಚ ಏಕರಸಂ ಕರೋಸಿ। ಯದಿ ಪನ ತೇ ಛನ್ದೋ, ಏಕರಸಂ ಕತ್ವಾ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸಾಧುಕಂ ಸುಣೋಹಿ ಮನಸಿಕರೋಹಿ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಮಾನಸೋ [ಅವಿಚಲಮಾನಸೋ (ಸೀ॰) ಅವಿಮಾನಸೋ (ಪೀ॰ ಕ॰)]।

"ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ತಳಾಕೋ ಭವೇಯ್ಯ ನವಸಲಿಲಸಮ್ಪುಣ್ಣೋ ಸಮ್ಮುಖಮುತ್ತರಿಯಮಾನೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಪರಿವಟುಮಕತೋ, ಅಪರಿಯಾದಿಣ್ಣೇ ಯೇವ ತಸ್ಮಿಂ ತಳಾಕೇ ಉದಕೂಪರಿ ಮಹಾಮೇಘೋ ಅಪರಾಪರಂ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಅಭಿವಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಮಿಂ ತಳಾಕೇ ಉದಕಂ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ

ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ? "ಮೇಘಸ್ಸ, ಭನ್ತೇ, ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧತಾಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಿನಸಾಸನವರಸದ್ಧಮ್ಮತಳಾಕೋ ಆಚಾರಸೀಲಗುಣವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿವಿಮಲನವಸಲಿಲಸಮ್ಪುಣ್ಣೋ ಉತ್ತರಿಯಮಾನೋ ಭವಗ್ಗಮಭಿಭವಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। ಯದಿ ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಾ ಆಚಾರಸೀಲಗುಣವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಮೇಘವಸ್ಸಂ ಅಪರಾಪರಂ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧಾಪೇಯ್ಯುಂ ಅಭಿವಸ್ಸಾಪೇಯ್ಯುಂ। ಏವಮಿದಂ ಜಿನಸಾಸನವರಸದ್ಧಮ್ಮತಳಾಕೋ ಚಿರಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಲೋಕೋ ಅಸುಞ್ಞೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಇಮಮತ್ಥಂ ಭಗವತಾ ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತಂ 'ಇಮೇ ಚ, ಸುಭದ್ದ, ಭಿಕ್ಖೂ ಸಮ್ಮಾ ವಿಹರೇಯ್ಯುಂ, ಅಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಅಸ್ಸಾ'ತಿ।

"ಇಧ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿ ಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಜಲಮಾನೇ ಅಪರಾಪರಂ ಸುಕ್ಖತಿಣಕಟ್ಠಗೋಮಯಾನಿ ಉಪಸಂಹರೇಯ್ಯುಂ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ನಿಬ್ಬಾಯೇಯ್ಯಾ"ತಿ ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಸೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಜಲೇಯ್ಯ, ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಪಭಾಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಾ [ದಸಸಹಸ್ಸಿಮ್ಹಿ (ಬಹೂಸು)] ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಜಿನಸಾಸನವರಮ್ಪಿ ಆಚಾರಸೀಲಗುಣವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಜಲತಿ ಪಭಾಸತಿ। ಯದಿ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತದುತ್ತರಿಂ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಪಧಾನಿಯಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಸತತಮಪ್ಪಮತ್ತಾ ಪದಹೇಯ್ಯುಂ, ತೀಸು ಸಿಕ್ಖಾಸು ಛನ್ದಜಾತಾ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯುಂ, ಚಾರಿತ್ತಞ್ಚ ಸೀಲಂ ಸಮತ್ತಂ ಪರಿಪೂರೇಯ್ಯುಂ, ಏವಮಿದಂ ಜಿನಸಾಸನವರಂ ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಚಿರಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಅಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಭಗವತಾ ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತಂ 'ಇಮೇ ಚ, ಸುಭದ್ದ, ಭಿಕ್ಖೂ ಸಮ್ಮಾ ವಿಹರೇಯ್ಯುಂ, ಅಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಅಸ್ಸಾ'ತಿ।

"ಇಧ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಿನಿದ್ಧಸಮಸುಮಜ್ಜಿತಸಪ್ಪಭಾಸವಿಮಲಾದಾಸಂ [ಸಪ್ಪಭಂ ಸುವಿಮಲಾದಾಸಂ (ಸೀ॰)] ಸಣ್ಹಸುಖುಮಗೇರುಕಚುಣ್ಣೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಮಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಮಿಂ ಆದಾಸೇ ಮಲಕದ್ದಮರಜೋಜಲ್ಲಂ ಜಾಯೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ವಿಮಲತರಂ ಯೇವ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಿನಸಾಸನವರಂ ಪಕತಿನಿಮ್ಮಲಂ ಬ್ಯಪಗತಕಿಲೇಸಮಲರಜೋಜಲ್ಲಂ, ಯದಿ ತಂ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಾ ಆಚಾರಸೀಲಗುಣವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಸಲ್ಲೇಖಧುತಗುಣೇನ ಜಿನಸಾಸನವರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಯ್ಯುಂ [ಸಲ್ಲಿಕ್ಖೇಯ್ಯುಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಏವಮಿದಂ ಜಿನಸಾಸನವರಂ ಚಿರಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ಅಸುಞ್ಞೋ ಚ ಲೋಕೋ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಭಗವತಾ ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತಂ 'ಇಮೇ ಚ, ಸುಭದ್ದ, ಭಿಕ್ಖೂ ಸಮ್ಮಾ ವಿಹರೇಯ್ಯುಂ, ಅಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಅಸ್ಸಾ'ತಿ। ಪಟಿಪತ್ತಿಮೂಲಕಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನನ್ತರಹಿತಾಯ ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಸದ್ಧಮ್ಮನ್ತರಧಾನ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಸದ್ಧಮ್ಮನ್ತರಧಾನ"ನ್ತಿ? "ತೀಣಿಮಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾಸನನ್ತರಧಾನಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಅಧಿಗಮನ್ತರಧಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತನ್ತರಧಾನಂ ಲಿಙ್ಗನ್ತರಧಾನಂ , ಅಧಿಗಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನ್ತರಹಿತೇ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಹಿತಾಯ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಲಿಙ್ಗಂಯೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ಲಿಙ್ಗೇ ಅನ್ತರಹಿತೇ ಪವೇಣುಪಚ್ಛೇದೋ ಹೋತಿ, ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೀಣಿ ಅನ್ತರಧಾನಾನೀ"ತಿ।

"ಸುವಿಞ್ಞಾಪಿತೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಞ್ಹೋ, ಗಮ್ಭೀರೋ ಉತ್ತಾನೀಕತೋ, ಗಣ್ಠಿ ಭಿನ್ನೋ, ನಟ್ಠಾ ಪರವಾದಾ ಭಗ್ಗಾ ನಿಪ್ಪಭಾ ಕತಾ, ತ್ವಂ ಗಣಿವರವಸಭಮಾಸಜ್ಜಾತಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮನ್ತರಧಾನಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಅಕುಸಲಚ್ಛೇದನಪಞ್ಹೋ

೮. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಂ ಅಕುಸಲಂ ಝಾಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ, ಉದಾಹು ಸಾವಸೇಸೇ ಅಕುಸಲೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ”ತಿ? “ಸಬ್ಬಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕುಸಲಂ ಝಾಪೇತ್ವಾ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ, ನತ್ಥಿ ಭಗವತೋ ಸೇಸೇಕಂ ಅಕುಸಲ”ನ್ತಿ।

“ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಗಹೇ ಭಗವತೋ ಪಾದೋ ಸಕಲಿಕಾಯ [ಸಕ್ಖಲಿಕಾಯ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)] ಖತೋ, ಲೋಹಿತಪಕ್ಖನ್ದಿಕಾಬಾಧೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಕಾಯೇ ಅಭಿಸನ್ನೇ ಜೀವಕೇನ ವಿರೇಕೋ ಕಾರಿತೋ, ವಾತಾಬಾಧೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಉಪಟ್ಠಾಕೇನ ಥೇರೇನ ಉಣ್ಹೋದಕಂ ಪರಿಯಿಟ್ಠ”ನ್ತಿ।

“ಯದಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಂ ಅಕುಸಲಂ ಝಾಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ, ತೇನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪಾದೋ ಸಕಲಿಕಾಯ ಖತೋ, ಲೋಹಿತಪಕ್ಖನ್ದಿಕಾ ಚ ಆಬಾಧೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಾದೋ ಸಕಲಿಕಾಯ ಖತೋ, ಲೋಹಿತಪಕ್ಖನ್ದಿಕಾ ಚ ಆಬಾಧೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ತೇನ ಹಿ ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಂ ಅಕುಸಲಂ ಝಾಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ವಿನಾ ಕಮ್ಮೇನ ವೇದಯಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ವೇದಯಿತಂ ಕಮ್ಮಮೂಲಕಂ, ತಂ ಕಮ್ಮೇನೇವ ವೇದಯತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ [ನಿಬ್ಬಾಯಿತಬ್ಬೋತಿ (ಕ॰)]।

“ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ವೇದಯಿತಂ ಕಮ್ಮಮೂಲಕಂ। ಅಟ್ಠಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇಹಿ ವೇದಯಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಯೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪುಥೂ ಸತ್ತಾ ವೇದನಾ ವೇದಿಯನ್ತಿ। ಕತಮೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ? ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿಪಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧೇಕಚ್ಚಾನಿ ವೇದಯಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿಪಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ…ಪೇ॰… ಸೇಮ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿಪಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ…ಪೇ॰… ಸನ್ನಿಪಾತಿಕಾನಿಪಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ…ಪೇ॰… ಉತುಪರಿಣಾಮಜಾನಿಪಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ…ಪೇ॰… ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜಾನಿಪಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ…ಪೇ॰… ಓಪಕ್ಕಮಿಕಾನಿಪಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ…ಪೇ॰… ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾನಿಪಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧೇಕಚ್ಚಾನಿ ವೇದಯಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪುಥೂ ಸತ್ತಾ ವೇದನಾ ವೇದಯನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯೇ ತೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ‘ಸತ್ತೇ ಕಮ್ಮಂ ವಿಬಾಧತೀ’ತಿ ವದೇಯ್ಯುಂ, ತೇ ಇಮೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಸತ್ತಕಾರಣಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತಿ। ತೇಸಂ ತಂ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ”ತಿ। “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಞ್ಚ ವಾತಿಕಂ ಯಞ್ಚ ಪಿತ್ತಿಕಂ ಯಞ್ಚ ಸೇಮ್ಹಿಕಂ ಯಞ್ಚ ಸನ್ನಿಪಾತಿಕಂ ಯಞ್ಚ ಉತುಪರಿಣಾಮಜಂ ಯಞ್ಚ ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜಂ ಯಞ್ಚ ಓಪಕ್ಕಮಿಕಂ, ಸಬ್ಬೇತೇ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಯೇವ, ಕಮ್ಮೇನೇವ ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಸಮ್ಭವನ್ತೀ”ತಿ।

“ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾವ ಆಬಾಧಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ನ ತೇಸಂ ಕೋಟ್ಠಾಸತೋ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಭವೇಯ್ಯುಂ। ವಾತೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಪ್ಪಮಾನೋ ದಸವಿಧೇನ ಕುಪ್ಪತಿ ಸೀತೇನ ಉಣ್ಹೇನ ಜಿಘಚ್ಛಾಯ ವಿಪಾಸಾಯ ಅತಿಭುತ್ತೇನ ಠಾನೇನ ಪಧಾನೇನ ಆಧಾವನೇನ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ। ತತ್ರ ಯೇ ತೇ ನವ ವಿಧಾ, ನ ತೇ ಅತೀತೇ, ನ ಅನಾಗತೇ, ವತ್ತಮಾನಕೇ ಭವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ‘ಕಮ್ಮಸಮ್ಭವಾ ಸಬ್ಬಾ ವೇದನಾ’ತಿ। ಪಿತ್ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಪ್ಪಮಾನಂ ತಿವಿಧೇನ ಕುಪ್ಪತಿ ಸೀತೇನ ಉಣ್ಹೇನ ವಿಸಮಭೋಜನೇನ। ಸೇಮ್ಹಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಪ್ಪಮಾನಂ ತಿವಿಧೇನ ಕುಪ್ಪತಿ ಸೀತೇನ ಉಣ್ಹೇನ ಅನ್ನಪಾನೇನ। ಯೋ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾತೋ ಯಞ್ಚ ಪಿತ್ತಂ ಯಞ್ಚ ಸೇಮ್ಹಂ, ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಕೋಪೇಹಿ ಕುಪ್ಪಿತ್ವಾ ಮಿಸ್ಸೀ ಹುತ್ವಾ ಸಕಂ ಸಕಂ ವೇದನಂ ಆಕಡ್ಢತಿ। ಉತುಪರಿಣಾಮಜಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇದನಾ ಉತುಪರಿಯಾಮೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜಾ ವೇದನಾ ವಿಸಮಪರಿಹಾರೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಓಪಕ್ಕಮಿಕಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇದನಾ ಅತ್ಥಿ ಕಿರಿಯಾ, ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಾ, ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾ ವೇದನಾ ಪುಬ್ಬೇ ಕತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇತಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಪ್ಪಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಂ, ಬಹುತರಂ ಅವಸೇಸಂ। ತತ್ಥ ಬಾಲಾ ‘ಸಬ್ಬಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಂ ಯೇವಾ’ತಿ ಅತಿಧಾವನ್ತಿ। ತಂ ಕಮ್ಮಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ವಿನಾ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ವವತ್ಥಾನಂ ಕಾತುಂ।

“ಯಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಪಾದೋ ಸಕಲಿಕಾಯ ಖತೋ, ತಂ ವೇದಯಿತಂ ನೇವ ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ನ ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ನ ಸೇಮ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ನ ಸನ್ನಿಪಾತಿಕಂ, ನ ಉತುಪರಿಣಾಮಜಂ, ನ ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜಂ, ನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಂ, ಓಪಕ್ಕಮಿಕಂ ಯೇವ। ದೇವದತ್ತೋ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಹೂನಿ ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ತಥಾಗತೇ ಆಘಾತಂ ಬನ್ಧಿ, ಸೋ ತೇನ ಆಘಾತೇನ ಮಹತಿಂ ಗರುಂ ಸಿಲಂ ಗಹೇತ್ವಾ ‘ಮತ್ಥಕೇ ಪಾತೇಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ಮುಞ್ಚಿ, ಅಥಞ್ಞೇ ದ್ವೇ ಸೇಲಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಸಿಲಂ ತಥಾಗತಂ ಅಸಮ್ಪತ್ತಂ ಯೇವ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿಂಸು, ತಾಸಂ ಪಹಾರೇನ ಪಪಟಿಕಾ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಪತಿತ್ವಾ ರುಹಿರಂ [ನಿಪತಿತ್ವಾ ರುಧಿರಂ (ಸ್ಯಾ॰)] ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ, ಕಮ್ಮವಿಪಾಕತೋ ವಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಏಸಾ ವೇದನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಕಿರಿಯತೋ ವಾ, ತತುದ್ಧಂ ನತ್ಥಞ್ಞಾ ವೇದನಾ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೇತ್ತದುಟ್ಠತಾಯ ವಾ ಬೀಜಂ ನ ಸಮ್ಭವತಿ ಬೀಜದುಟ್ಠತಾಯ ವಾ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಮ್ಮವಿಪಾಕತೋ ವಾ ಭಗವತೋ ಏಸಾ ವೇದನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಕಿರಿಯತೋ ವಾ, ತತುದ್ಧಂ ನತ್ಥಞ್ಞಾ ವೇದನಾ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಟ್ಠದುಟ್ಠತಾಯ ವಾ ಭೋಜನಂ ವಿಸಮಂ ಪರಿಣಮತಿ ಆಹಾರದುಟ್ಠತಾಯ ವಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಮ್ಮವಿಪಾಕತೋ ವಾ ಭಗವತೋ ಏಸಾ ವೇದನಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಕಿರಿಯತೋ ವಾ, ತತುದ್ಧಂ ನತ್ಥಞ್ಞಾ ವೇದನಾ। ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಭಗವತೋ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾ ವೇದನಾ, ನತ್ಥಿ ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜಾ ವೇದನಾ, ಅವಸೇಸೇಹಿ ಸಮುಟ್ಠಾನೇಹಿ ಭಗವತೋ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾಯ ಚ ಪನ ವೇದನಾಯ ನ ಸಕ್ಕಾ ಭಗವನ್ತಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತುಂ।

“ನಿಪತನ್ತಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೇ [ಚಾತುಮ್ಮಹಾಭೂತಿಕೇ (ಸೀ॰)] ಕಾಯೇ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾ ಸುಭಾಸುಭವೇದನಾ। ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸೇ ಖಿತ್ತೋ ಲೇಡ್ಡು ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ನಿಪತತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೇಡ್ಡು ಪುಬ್ಬೇ ಕತೇನ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ನಿಪತೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ನತ್ಥಿ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಹೇತು ಮಹಾಪಥವಿಯಾ, ಯೇನ ಹೇತುನಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಕುಸಲಾಕುಸಲವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಯ್ಯ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ , ಭನ್ತೇ, ಅಕಮ್ಮಕೇನ ಹೇತುನಾ ಸೋ ಲೇಡ್ಡು ಮಹಾಪಥವಿಯಂ ನಿಪತತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಪಥವೀ, ಏವಂ ತಥಾಗತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಲೇಡ್ಡು ಪುಬ್ಬೇ ಅಕತೇನ ಮಹಾಪಥವಿಯಂ ನಿಪತತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ಅಕತೇನ ಸಾ ಸಕಲಿಕಾಪಾದೇ ನಿಪತಿತಾ।

“ಇಧ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮನುಸ್ಸಾ ಮಹಾಪಥವಿಂ ಭಿನ್ದನ್ತಿ ಚ ಖಣನ್ತಿ ಚ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಪುಬ್ಬೇ ಕತೇನ ಮಹಾಪಥವಿಂ ಭಿನ್ದನ್ತಿ ಚ ಖಣನ್ತಿ ಚಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಾ ಸಾ ಸಕಲಿಕಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ನಿಪತಿತಾ, ನ ಸಾ ಸಕಲಿಕಾ ಪುಬ್ಬೇ ಕತೇನ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ನಿಪತಿತಾ। ಯೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಲೋಹಿತಪಕ್ಖನ್ದಿಕಾಬಾಧೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಸೋಪಿ ಆಬಾಧೋ ನ ಪುಬ್ಬೇ ಕತೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಸನ್ನಿಪಾತಿಕೇನೇವ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಯೇ ಕೇಚಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಕಾಯಿಕಾ ಆಬಾಧಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ನ ತೇ ಕಮ್ಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ಛನ್ನಂ ಏತೇಸಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಅಞ್ಞತರತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯವರಲಞ್ಛಕೇ ಮೋಳಿಯಸೀವಕೇ [ಮೋಲಿಯಸಿವಕೇ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰) ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೬೯ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ] ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇ –

“‘ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿಪಿ ಖೋ, ಸೀವಕ, ಇಧೇಕಚ್ಚಾನಿ ವೇದಯಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಸಾಮಮ್ಪಿ ಖೋ ಏತಂ, ಸೀವಕ, ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಯಥಾ ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿಪಿ ಇಧೇಕಚ್ಚಾನಿ ವೇದಯಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಲೋಕಸ್ಸಪಿ ಖೋ ಏತಂ, ಸೀವಕ, ಸಚ್ಚಸಮ್ಮತಂ, ಯಥಾ ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿಪಿ ಇಧೇಕಚ್ಚಾನಿ ವೇದಯಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಸೀವಕ, ಯೇ ತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಏವಂವಾದಿನೋ ಏವಂದಿಟ್ಠಿನೋ “ಯಂ ಕಿಞ್ಚಾಯಂ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ ಸುಖಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ವಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ

ವಾ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಹೇತೂ"ತಿ । ಯಞ್ಚ ಸಾಮಂ ಞಾತಂ, ತಞ್ಚ ಅತಿಧಾವನ್ತಿ, ಯಞ್ಚ ಲೋಕೇ ಸಚ್ಚಸಮ್ಮತಂ, ತಞ್ಚ ಅತಿಧಾವನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾತಿ ವದಾಮಿ।

"'ಸೇಮ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿಪಿ ಖೋ, ಸೀವಕ, ಇಧೇಕಚ್ಚಾನಿ ವೇದಯಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿಪಿ ಖೋ, ಸೀವಕ... ಪೇ॰... ಸನ್ನಿಪಾತಿಕಾನಿಪಿ ಖೋ, ಸೀವಕ...ಪೇ॰... ಉತುಪರಿಣಾಮಜಾನಿಪಿ ಖೋ, ಸೀವಕ...ಪೇ॰... ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜಾನಿಪಿ ಖೋ , ಸೀವಕ...ಪೇ॰... ಓಪಕ್ಕಮಿಕಾನಿಪಿ ಖೋ, ಸೀವಕ...ಪೇ॰... ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾನಿಪಿ ಖೋ, ಸೀವಕ, ಇಧೇಕಚ್ಚಾನಿ ವೇದಯಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಸಾಮಮ್ಪಿ ಖೋ ಏತಂ, ಸೀವಕ, ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಯಥಾ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾನಿಪಿ ಇಧೇಕಚ್ಚಾನಿ ವೇದಯಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಲೋಕಸ್ಸಪಿ ಖೋ ಏತಂ, ಸೀವಕ, ಸಚ್ಚಸಮ್ಮತಂ, ಯಥಾ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾನಿಪಿ ಇಧೇಕಚ್ಚಾನಿ ವೇದಯಿತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಸೀವಕ, ಯೇ ತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಏವಂವಾದಿನೋ ಏವಂದಿಟ್ಠಿನೋ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಾಯಂ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ ಸುಖಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ವಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ವಾ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಹೇತೂ"ತಿ। ಯಞ್ಚ ಸಾಮಂ ಞಾತಂ, ತಞ್ಚ ಅತಿಧಾವನ್ತಿ, ಯಞ್ಚ ಲೋಕೇ ಸಚ್ಚಸಮ್ಮತಂ, ತಞ್ಚ ಅತಿಧಾವನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾತಿ ವದಾಮೀ'"ತಿ।

"ಇತಿಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ಸಬ್ಬಾ ವೇದನಾ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾ, ಸಬ್ಬಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕುಸಲಂ ಝಾಪೇತ್ವಾ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋತಿ ಏವಮೇತಂ ಧಾರೇಹೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಅಕುಸಲಚ್ಛೇದನಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಉತ್ತರಿಕರಣೀಯಪಞ್ಹೋ

೯. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ 'ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರಣೀಯಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಬೋಧಿಯಾ ಯೇವ ಮೂಲೇ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಂ, ನತ್ಥಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಉತ್ತರಿಂ ಕರಣೀಯಂ, ಕತಸ್ಸ ವಾ ಪತಿಚಯೋ'ತಿ, ಇದಞ್ಚ ತೇಮಾಸಂ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರಣೀಯಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಬೋಧಿಯಾ ಯೇವ ಮೂಲೇ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಂ, ನತ್ಥಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಉತ್ತರಿಂ ಕರಣೀಯಂ, ಕತಸ್ಸ ವಾ ಪತಿಚಯೋ, ತೇನ ಹಿ 'ತೇಮಾಸಂ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೋ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತೇಮಾಸಂ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೋ, ತೇನ ಹಿ 'ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರಣೀಯಂ, ತಥಾಗತಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಬೋಧಿಯಾ ಯೇವ ಮೂಲೇ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತ'ನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ । ನತ್ಥಿ ಕತಕರಣೀಯಸ್ಸ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ, ಸಕರಣೀಯಸ್ಸೇವ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಯಥಾ ನಾಮ ಬ್ಯಾಧಿತಸ್ಸೇವ ಭೇಸಜ್ಜೇನ ಕರಣೀಯಂ ಹೋತಿ, ಅಬ್ಯಾಧಿತಸ್ಸ ಕಿಂ ಭೇಸಜ್ಜೇನ। ಛಾತಸ್ಸೇವ ಭೋಜನೇನ ಕರಣೀಯಂ ಹೋತಿ, ಅಛಾತಸ್ಸ ಕಿಂ ಭೋಜನೇನ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನತ್ಥಿ ಕತಕರಣೀಯಸ್ಸ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ, ಸಕರಣೀಯಸ್ಸೇವ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕರಣೀಯಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಬೋಧಿಯಾ ಯೇವ ಮೂಲೇ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಂ, ನತ್ಥಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಉತ್ತರಿಂ ಕರಣೀಯಂ, ಕತಸ್ಸ ವಾ ಪತಿಚಯೋ, ಭಗವಾ ಚ ತೇಮಾಸಂ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೋ, ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಹುಗುಣಂ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲೀಯಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಾ, ತಂ ತೇ ಸುಕತಗುಣಮನುಸ್ಸರನ್ತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕಾ ಲದ್ಧವರೋ ಪಟಿಲದ್ಧಭೋಗೋ ತಂ ಸುಕತಗುಣಮನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ರಞ್ಞೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಏತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲೀಯಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಾ, ತಂ ತೇ ಸುಕತಗುಣಮನುಸ್ಸರನ್ತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಆತುರೋ ದುಕ್ಖಿತೋ ಬಾಳ್ಹಗಿಲಾನೋ ಭಿಸಕ್ಕಮುಪಸೇವಿತ್ವಾ ಸೋತ್ಥಿಮನುಪ್ಪತ್ತೋ ತಂ ಸುಕತಗುಣಮನುಸ್ಸರನ್ತೋ ಅಪರಾಪರಂ ಭಿಸಕ್ಕಮುಪಸೇವತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬೇಪಿ

ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲೀಯಿತ್ವಾ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಾ, ತಂ ತೇ ಸುಕತಗುಣಮನುಸ್ಸರನ್ತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ।

“ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ಖೋ ಪನಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಗುಣಾ, ಯೇ ಗುಣೇ ಸಮನುಸ್ಸರನ್ತಾ [ಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ। ಕತಮೇ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ? ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಪಟಿಸಲ್ಲೀಯಮಾನಂ ಅತ್ತಾನಂ ರಕ್ಖತಿ, ಆಯುಂ ವಡ್ಢೇತಿ, ಬಲಂ ದೇತಿ, ವಜ್ಜಂ ಪಿದಹತಿ, ಅಯಸಮಪನೇತಿ, ಯಸಮುಪನೇತಿ, ಅರತಿಂ ವಿನೋದೇತಿ, ರತಿಮುಪದಹತಿ, ಭಯಮಪನೇತಿ, ವೇಸಾರಜ್ಜಂ ಕರೋತಿ, ಕೋಸಜ್ಜಮಪನೇತಿ, ವೀರಿಯಮಭಿಜನೇತಿ, ರಾಗಮಪನೇತಿ, ದೋಸಮಪನೇತಿ, ಮೋಹಮಪನೇತಿ, ಮಾನಂ ನಿಹನ್ತಿ, ವಿತಕ್ಕಂ ಭಞ್ಜತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಕರೋತಿ, ಮಾನಸಂ ಸ್ನೇಹಯತಿ [ಸೋಭಯತಿ (ಸೀ॰)], ಹಾಸಂ ಜನೇತಿ, ಗರುಕಂ ಕರೋತಿ, ಲಾಭಮುಪ್ಪಾದಯತಿ, ನಮಸ್ಸಿಯಂ ಕರೋತಿ , ಪೀತಿಂ ಪಾಪೇತಿ, ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಕರೋತಿ, ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಭಾವಂ ದಸ್ಸಯತಿ, ಭವಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತಿ, ಸಬ್ಬಸಾಮಞ್ಞಂ ದೇತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಗುಣಾ, ಯೇ ಗುಣೇ ಸಮನುಸ್ಸರನ್ತಾ ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ।

“ಅಪಿ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಾ ಸನ್ತಂ ಸುಖಂ ಸಮಾಪತ್ತಿರತಿಂ ಅನುಭವಿತುಕಾಮಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ ಪರಿಯೋಸಿತಸಙ್ಕಪ್ಪಾ। ಚತೂಹಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇಹಿ ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ। ಕತಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ? ವಿಹಾರಫಾಸುತಾಯಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ, ಅನವಜ್ಜಗುಣಬಹುಲತಾಯಪಿ ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ, ಅಸೇಸಅರಿಯವೀಥಿತೋಪಿ ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಥುತಥೋಮಿತವಣ್ಣಿತಪಸತ್ಥತೋಪಿ ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ। ಇತಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತಿ ನ ಸಕರಣೀಯತಾಯ, ನ ಕತಸ್ಸ ವಾ ಪತಿಚಯಾಯ, ಅಥ ಖೋ ಗುಣವಿಸೇಸದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ತಥಾಗತಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಸೇವನ್ತೀ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಉತ್ತರಿಕರಣೀಯಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಇದ್ಧಿಬಲದಸ್ಸನಪಞ್ಹೋ

೧೦. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ಯಾನೀಕತಾ ವತ್ಥುಕತಾ ಅನುಟ್ಠಿತಾ ಪರಿಚಿತಾ ಸುಸಮಾರದ್ಧಾ, ಸೋ ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ, ಆನನ್ದ, ತಥಾಗತೋ ಕಪ್ಪಂ ವಾ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ ಕಪ್ಪಾವಸೇಸಂ ವಾ’ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ ‘ಇತೋ ತಿಣ್ಣಂ ಮಾಸಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ತಥಾಗತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತೀ’ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಭಾವಿತಾ…ಪೇ॰… ಕಪ್ಪಾವಸೇಸಂ ವಾ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ತೇಮಾಸಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ, ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ ‘ಇತೋ ತಿಣ್ಣಂ ಮಾಸಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ತಥಾಗತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತೀ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ “ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಭಾವಿತಾ…ಪೇ॰… ಕಪ್ಪಾವಸೇಸಂ ವಾ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ನತ್ಥಿ ತಥಾಗತಾನಂ ಅಟ್ಠಾನೇ ಗಜ್ಜಿತಂ। ಅಮೋಘವಚನಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ತಥವಚನಾ ಅದ್ವೇಜ್ಝವಚನಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ಸುನಿಪುಣೋ ದುನ್ನಿಜ್ಝಾಪಯೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಭಿನ್ದೇತಂ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಂ, ಏಕಂಸೇ ಠಪಯ, ಭಿನ್ದ ಪರವಾದ”ನ್ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಭಾವಿತಾ…ಪೇ॰… ಕಪ್ಪಾವಸೇಸಂ ವಾ’ತಿ, ತೇಮಾಸಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಚ ಭಣಿತೋ, ಸೋ ಚ ಪನ ಕಪ್ಪೋ ಆಯುಕಪ್ಪೋ ವುಚ್ಚತಿ। ನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಬಲಂ ಕಿತ್ತಯಮಾನೋ ಏವಮಾಹ, ಇದ್ಧಿಬಲಂ ಪನ ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಪರಿಕಿತ್ತಯಮಾನೋ ಏವಮಾಹ ‘ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಭಾವಿತಾ…ಪೇ॰… ಕಪ್ಪಾವಸೇಸಂ ವಾ’ತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಅಸ್ಸಾಜಾನೀಯೋ ಭವೇಯ್ಯ ಸೀಘಗತಿ ಅನಿಲಜವೋ, ತಸ್ಸ ರಾಜಾ ಜವಬಲಂ ಪರಿಕಿತ್ತಯನ್ತೋ ಸನೇಗಮಜಾನಪದಭಟಬಲಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಅಮಚ್ಚಜನಮಜ್ಝೇ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಮೇ, ಭೋ, ಅಯಂ ಹಯವರೋ ಸಾಗರಜಲಪರಿಯನ್ತಂ ಮಹಿಂ ಅನುವಿಚರಿತ್ವಾ ಖಣೇನ ಇಧಾಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ’ತಿ, ನ ಚ ತಂ ಜವಗತಿಂ ತಸ್ಸಂ ಪರಿಸಾಯಂ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ, ವಿಜ್ಜತಿ ಚ ಸೋ ಜವೋ ತಸ್ಸ, ಸಮತ್ಥೋ ಚ ಸೋ ಖಣೇನ ಸಾಗರಜಲಪರಿಯನ್ತಂ ಮಹಿಂ ಅನುವಿಚರಿತುಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಇದ್ಧಿಬಲಂ ಪರಿಕಿತ್ತಯಮಾನೋ ಏವಮಾಹ, ತಮ್ಪಿ ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ಛಳಭಿಞ್ಞಾನಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ವಿಮಲಖೀಣಾಸವಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಞ್ಚ ಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಭಣಿತಂ ‘ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ಯಾನೀಕತಾ ವತ್ಥುಕತಾ ಅನುಟ್ಠಿತಾ ಪರಿಚಿತಾ ಸುಸಮಾರದ್ಧಾ, ಸೋ ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ, ಆನನ್ದ, ತಥಾಗತೋ ಕಪ್ಪಂ ವಾ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ ಕಪ್ಪಾವಸೇಸಂ ವಾ’ತಿ। ವಿಜ್ಜತಿ ಚ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇದ್ಧಿಬಲಂ ಭಗವತೋ, ಸಮತ್ಥೋ ಚ ಭಗವಾ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ಕಪ್ಪಂ ವಾ ಠಾತುಂ ಕಪ್ಪಾವಸೇಸಂ ವಾ, ನ ಚ ಭಗವಾ ತಂ ಇದ್ಧಿಬಲಂ ತಸ್ಸಂ ಪರಿಸಾಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಅನತ್ಥಿಕೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಭವೇಹಿ, ಗರಹಿತಾ ಚ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಭವಾ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋಪಿ ಗೂಥೋ ದುಗ್ಗನ್ಧೋ ಹೋತಿ । ಏವಮೇವ ಖೋ ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಭವಂ ನ ವಣ್ಣೇಮಿ ಅನ್ತಮಸೋ ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತಮತ್ತಮ್ಪೀ’ತಿ ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಭವಗತಿಯೋನಿಯೋ ಗೂಥಸಮಂ ದಿಸ್ವಾ ಇದ್ಧಿಬಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಭವೇಸು ಛನ್ದರಾಗಂ ಕರೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಇದ್ಧಿಬಲಂ ಪರಿಕಿತ್ತಯಮಾನೋ ಏವರೂಪಂ ಬುದ್ಧಸೀಹನಾದಮಭಿನದೀ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಇದ್ಧಿಬಲದಸ್ಸನಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

ಇದ್ಧಿಬಲವಗ್ಗೋ ಪಠಮೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ದಸ ಪಞ್ಹಾ।

೨. ಅಭೇಜ್ಜವಗ್ಗೋ

೧. ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಪಞ್ಹೋ

೧. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮಿ ನೋ ಅನಭಿಞ್ಞಾಯಾ’ತಿ। ಪುನ ಚ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಏವಂ ಭಣಿತಂ ‘ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ, ಆನನ್ದ, ಸಙ್ಘೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸಮೂಹನತೂ’ತಿ। ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ದುಪ್ಪಞ್ಞತ್ತಾನಿ, ಉದಾಹು ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾನಿ, ಯಂ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಚ್ಚಯೇನ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸಮೂಹನಾಪೇತಿ? ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮಿ ನೋ ಅನಭಿಞ್ಞಾಯಾ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ, ಆನನ್ದ, ಸಙ್ಘೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸಮೂಹನತೂ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತೇ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಏವಂ ಭಣಿತಂ ‘ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ, ಆನನ್ದ, ಸಙ್ಘೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸಮೂಹನತೂ’ತಿ ತೇನ ಹಿ ‘ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮಿ ನೋ ಅನಭಿಞ್ಞಾಯಾ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಸುಖುಮೋ ನಿಪುಣೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ಸುಗಮ್ಭೀರೋ ದುನ್ನಿಜ್ಝಾಪಯೋ, ಸೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ತತ್ಥ ತೇ ಞಾಣಬಲವಿಪ್ಫಾರಂ ದಸ್ಸೇಹೀ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮಿ ನೋ ಅನಭಿಞ್ಞಾಯಾ’ತಿ, ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಪಿ ಏವಂ ಭಣಿತಂ ‘ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ, ಆನನ್ದ, ಸಙ್ಘೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸಮೂಹನತೂ’ತಿ, ತಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖೂ ವೀಮಂಸಮಾನೋ ಆಹ ‘ಉಕ್ಕಲೇಸ್ಸನ್ತಿ [ಉಕ್ಕಡ್ಢಿಸ್ಸನ್ತಿ (ಸೀ॰), ಉಸ್ಸಕ್ಕಿಸ್ಸನ್ತಿ (ಸ್ಯಾ॰)] ನು ಖೋ ಮಮ ಸಾವಕಾ ಮಯಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಾಪೀಯಮಾನಾ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ, ಉದಾಹು ಆದಿಯಿಸ್ಸನ್ತೀ’ತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ರಾಜಾ ಪುತ್ತೇ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ಅಯಂ ಖೋ, ತಾತಾ, ಮಹಾಜನಪದೋ ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಸಾಗರಪರಿಯನ್ತೋ, ದುಕ್ಕರೋ, ತಾತಾ, ತಾವತಕೇನ ಬಲೇನ ಧಾರೇತುಂ, ಏಥ ತುಮ್ಹೇ, ತಾತಾ, ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ದೇಸೇ ಪಜಹಥಾ’ತಿ। ಅಪಿ ನು ಖೋ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮಾರಾ ಪಿತುಅಚ್ಚಯೇನ ಹತ್ಥಗತೇ ಜನಪದೇ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ದೇಸೇ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ, ರಾಜತೋ [ರಾಜಾನೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಭನ್ತೇ, ಲುದ್ಧತರಾ [ಲದ್ಧತರಾ (ಕ॰)] ಕುಮಾರಾ ರಜ್ಜಲೋಭೇನ ತದುತ್ತರಿಂ ದಿಗುಣತಿಗುಣಂ ಜನಪದಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯುಂ [ಪರಿಕಡ್ಢೇಯ್ಯುಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಕಿಂ ಪನ ತೇ ಹತ್ಥಗತಂ ಜನಪದಂ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ? “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖೂ ವೀಮಂಸಮಾನೋ ಏವಮಾಹ ‘ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ, ಆನನ್ದ, ಸಙ್ಘೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸಮೂಹನತೂ’ತಿ। ದುಕ್ಖಪರಿಮುತ್ತಿಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಬುದ್ಧಪುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಲೋಭೇನ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಉತ್ತರಿಂ ದಿಯಡ್ಢಸಿಕ್ಖಾಪದಸತಂ ಗೋಪೇಯ್ಯುಂ, ಕಿಂ ಪನ ಪಕತಿಪಞ್ಞತ್ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ?

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಭಗವಾ ಆಹ ‘ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀ’ತಿ, ಏತ್ಥಾಯಂ ಜನೋ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ವಿಮತಿಜಾತೋ ಅಧಿಕತೋ ಸಂಸಯಪಕ್ಖನ್ದೋ। ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ, ಕತಮಾನಿ ಅನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀತಿ? ದುಕ್ಕಟಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಖುದ್ದಕಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ, ದುಬ್ಭಾಸಿತಂ ಅನುಖುದ್ದಕಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ, ಇಮಾನಿ ದ್ವೇ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ, ಪುಬ್ಬಕೇಹಿಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಥೇರೇಹಿ ಏತ್ಥ ವಿಮತಿ ಉಪ್ಪಾದಿತಾ, ತೇಹಿಪಿ ಏಕಜ್ಝಂ ನ ಕತೋ ಧಮ್ಮಸಣ್ಠಿತಿಪರಿಯಾಯೇ ಭಗವತಾ ಏಸೋ ಪಞ್ಹೋ ಉಪದಿಟ್ಠೋತಿ। ಚಿರನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಜಿನರಹಸ್ಸಂ ಅಜ್ಜೇತರಹಿ ಲೋಕೇ ವಿವಟಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ”ನ್ತಿ।

ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಅಬ್ಯಾಕರಣೀಯಪಞ್ಹೋ

೨. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ನತ್ಥಾನನ್ದ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠೀ’ತಿ, ಪುನ ಚ ಥೇರೇನ ಮಾಲುಕ್ಯಪುತ್ತೇನ [ಮಾಲುಙ್ಕ್ಯಪುತ್ತೇನ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰) ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೯೫; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪.೨೫೭ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ] ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ನ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ಏಸೋ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಞ್ಹೋ ದ್ವಯನ್ತೋ [ದ್ವಯತೋ (ಸೀ॰)] ಏಕನ್ತನಿಸ್ಸಿತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಅಜಾನನೇನ ವಾ ಗುಯ್ಹಕರಣೇನ ವಾ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ನತ್ಥಾನನ್ದ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠೀ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ಥೇರಸ್ಸ ಮಾಲುಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ಅಜಾನನ್ತೇನ ನ ಬ್ಯಾಕತಂ। ಯದಿ ಜಾನನ್ತೇನ ನ ಬ್ಯಾಕತಂ, ತೇನ ಹಿ ಅತ್ಥಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ನತ್ಥಾನನ್ದ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠೀ’ತಿ, ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಚ ಥೇರೇನ ಮಾಲುಕ್ಯಪುತ್ತೇನ ಪುಚ್ಛಿತೋ ಪಞ್ಹೋ, ತಞ್ಚ ಪನ ನ ಅಜಾನನ್ತೇನ ನ ಗುಯ್ಹಕರಣೇನ। ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ? ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ ವಿಭಜ್ಜಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ ಪಟಿಪುಚ್ಛಾಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ ಠಪನೀಯೋ ಪಞ್ಹೋತಿ।

“ಕತಮೋ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ? ‘ರೂಪಂ ಅನಿಚ್ಚ’ನ್ತಿ ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ, ‘ವೇದನಾ ಅನಿಚ್ಚಾ’ತಿ…ಪೇ॰… ‘ಸಞ್ಞಾ ಅನಿಚ್ಚಾ’ತಿ…ಪೇ॰… ‘ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ’ತಿ…ಪೇ॰… ‘ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅನಿಚ್ಚ’’ನ್ತಿ ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ, ಅಯಂ ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ।

“ಕತಮೋ ವಿಭಜ್ಜಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ? ‘ಅನಿಚ್ಚಂ ಪನ ರೂಪ’ನ್ತಿ ವಿಭಜ್ಜಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ, ‘ಅನಿಚ್ಚಾ ಪನ ವೇದನಾ’ತಿ…ಪೇ॰… ‘ಅನಿಚ್ಚಾ ಪನ ಸಞ್ಞಾ’ತಿ…ಪೇ॰… ‘ಅನಿಚ್ಚಾ ಪನ ಸಙ್ಖಾರಾ’ತಿ…ಪೇ॰… ‘ಅನಿಚ್ಚಂ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣ’ನ್ತಿ ವಿಭಜ್ಜಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ, ಅಯಂ ವಿಭಜ್ಜಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ।

“ಕತಮೋ ಪಟಿಪುಚ್ಛಾಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ? ‘ಕಿಂ ನು ಖೋ ಚಕ್ಖುನಾ ಸಬ್ಬಂ ವಿಜಾನಾತೀ’ತಿ ಅಯಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಾಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ।

“ಕತಮೋ ಠಪನೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ? ‘ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ’ತಿ ಠಪನೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ, ‘ಅಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ’ತಿ। ‘ಅನ್ತವಾ ಲೋಕೋ’ತಿ। ‘ಅನನ್ತವಾ ಲೋಕೋ’ತಿ। ‘ಅನ್ತವಾ ಚ ಅನನ್ತವಾ ಚ ಲೋಕೋ’ತಿ। ‘ನೇವನ್ತವಾ ನಾನನ್ತವಾ ಲೋಕೋ’ತಿ। ‘ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ’ನ್ತಿ। ‘ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರ’ನ್ತಿ। ‘ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ’ತಿ। ‘ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ’ತಿ। ‘ಹೋತಿ ಚ ನ ಚ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ’ತಿ। ‘ನೇವ ಹೋತಿ ನ ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ’ತಿ ಠಪನೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ, ಅಯಂ ಠಪನೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ।

“ಭಗವಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರಸ್ಸ ಮಾಲುಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ತಂ ಠಪನೀಯಂ ಪಞ್ಹಂ ನ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ಸೋ ಪನ ಪಞ್ಹೋ ಕಿಂ ಕಾರಣಾ ಠಪನೀಯೋ? ನ ತಸ್ಸ ದೀಪನಾಯ ಹೇತು ವಾ ಕಾರಣಂ ವಾ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಪಞ್ಹೋ ಠಪನೀಯೋ। ನತ್ಥಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಅಕಾರಣಮಹೇತುಕಂ ಗಿರಮುದೀರಣ’’ನ್ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ’’ತಿ।

ಅಬ್ಯಾಕರಣೀಯಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಮಚ್ಚುಭಾಯನಾಭಾಯನಪಞ್ಹೋ

೩. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ಸಬ್ಬೇ ತಸನ್ತಿ ದಣ್ಡಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇ ಭಾಯನ್ತಿ ಮಚ್ಚುನೋ’ತಿ, ಪುನ ಭಣಿತಂ ‘ಅರಹಾ ಸಬ್ಬಭಯಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ’ತಿ। ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅರಹಾ ದಣ್ಡಭಯಾ ತಸತಿ , ನಿರಯೇ ವಾ ನೇರಯಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಜಲಿತಾ ಕುಥಿತಾ ತತ್ತಾ ಸನ್ತತ್ತಾ ತಮ್ಹಾ ಜಲಿತಗ್ಗಿಜಾಲಕಾ ಮಹಾನಿರಯಾ ಚವಮಾನಾ ಮಚ್ಚುನೋ ಭಾಯನ್ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಸಬ್ಬೇ ತಸನ್ತಿ ದಣ್ಡಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇ ಭಾಯನ್ತಿ ಮಚ್ಚುನೋ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಅರಹಾ ಸಬ್ಬಭಯಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಅರಹಾ ಸಬ್ಬಭಯಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಸಬ್ಬೇ ತಸನ್ತಿ ದಣ್ಡಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇ ಭಾಯನ್ತಿ ಮಚ್ಚುನೋ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ’’ತಿ।

“ನೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಚನಂ ಭಗವತಾ ಅರಹನ್ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಭಣಿತಂ ‘ಸಬ್ಬೇ ತಸನ್ತಿ ದಣ್ಡಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇ ಭಾಯನ್ತಿ ಮಚ್ಚುನೋ’ತಿ। ಠಪಿತೋ ಅರಹಾ ತಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ, ಸಮೂಹತೋ ಭಯಹೇತು ಅರಹತೋ। ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಾ ಸಕಿಲೇಸಾ, ಯೇಸಞ್ಚ ಅಧಿಮತ್ತಾ ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ, ಯೇ ಚ ಸುಖದುಕ್ಖೇಸು ಉನ್ನತಾವನತಾ, ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಸಬ್ಬೇ ತಸನ್ತಿ ದಣ್ಡಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇ ಭಾಯನ್ತಿ ಮಚ್ಚುನೋ’ತಿ। ಅರಹತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಗತಿ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನಾ, ಯೋನಿ ವಿದ್ಧಂಸಿತಾ, ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಉಪಹತಾ, ಭಗ್ಗಾ ಫಾಸುಕಾ, ಸಮೂಹತಾ ಸಬ್ಬಭವಾಲಯಾ, ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಾ, ಹತಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ,

ವಿಹತಾ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಅಬೀಜಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಕತಂ, ದಡ್ಢಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾ, ಅತಿವತ್ತಾ ಲೋಕಧಮ್ಮಾ, ತಸ್ಮಾ ಅರಹಾ ನ ತಸತಿ ಸಬ್ಬಭಯೇಹಿ।

“ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಮತ್ತಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ ಅನುರಕ್ಖಾ ಲದ್ಧಯಸಾ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕಾ ಠಪಿತಾ ಮಹತಿ ಇಸ್ಸರಿಯೇ ಠಾನೇ। ಅಥ ರಾಜಾ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ದೇವ ಕರಣೀಯೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೇ ಯಾವತಾ ಸಕವಿಜಿತೇ ಸಬ್ಬಜನಸ್ಸ ಆಣಾಪೇಯ್ಯ ‘ಸಬ್ಬೇವ ಮೇ ಬಲಿಂ ಕರೋನ್ತು, ಸಾಧೇಥ ತುಮ್ಹೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಮತ್ತಾ ತಂ ಕರಣೀಯ’ನ್ತಿ। ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಮತ್ತಾನಂ ಬಲಿಭಯಾ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಠಪಿತಾ ತೇ, ಭನ್ತೇ, ರಞ್ಞಾ ಉತ್ತಮಟ್ಠಾನೇ, ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ಬಲಿ, ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಬಲಿನೋ ತೇ, ಅವಸೇಸೇ ಉಪಾದಾಯ ರಞ್ಞಾ ಆಣಾಪಿತಂ ‘ಸಬ್ಬೇವ ಮೇ ಬಲಿಂ ಕರೋನ್ತೂ’ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನೇತಂ ವಚನಂ ಭಗವತಾ ಅರಹನ್ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಭಣಿತಂ, ಠಪಿತೋ ಅರಹಾ ತಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ, ಸಮೂಹತೋ ಭಯಹೇತು ಅರಹತೋ, ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಾ ಸಕಿಲೇಸಾ, ಯೇಸಞ್ಚ ಅಧಿಮತ್ತಾ ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ, ಯೇ ಚ ಸುಖದುಕ್ಖೇಸು ಉನ್ನತಾವನತಾ , ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಸಬ್ಬೇ ತಸನ್ತಿ ದಣ್ಡಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇ ಭಾಯನ್ತಿ ಮಚ್ಚುನೋ’ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅರಹಾ ನ ತಸತಿ ಸಬ್ಬಭಯೇಹೀ”ತಿ।

“ನೇತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವಚನಂ ಸಾವಸೇಸಂ, ನಿರವಸೇಸವಚನಮೇತಂ ‘ಸಬ್ಬೇ’ತಿ। ತತ್ಥ ಮೇ ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಬ್ರೂಹಿ ತಂ ವಚನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತು”ನ್ತಿ।

“ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಾಮೇ ಗಾಮಸ್ಸಾಮಿಕೋ ಆಣಾಪಕಂ ಆಣಾಪೇಯ್ಯ ‘ಏಹಿ, ಭೋ ಆಣಾಪಕ, ಯಾವತಾ ಗಾಮೇ ಗಾಮಿಕಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಸೀಘಂ ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ ಸನ್ನಿಪಾತೇಹೀ’ತಿ। ಸೋ ‘ಸಾಧು ಸಾಮೀ’ತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಗಾಮಮಜ್ಝೇ ಠತ್ವಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸದ್ದಮನುಸ್ಸಾವೇಯ್ಯ ‘ಯಾವತಾ ಗಾಮೇ ಗಾಮಿಕಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಸೀಘಸೀಘಂ ಸಾಮಿನೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಸನ್ನಿಪತನ್ತೂ’ತಿ। ತತೋ ತೇ ಗಾಮಿಕಾ ಆಣಾಪಕಸ್ಸ ವಚನೇನ ತುರಿತತುರಿತಾ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಗಾಮಸ್ಸಾಮಿಕಸ್ಸ ಆರೋಚೇನ್ತಿ ‘ಸನ್ನಿಪತಿತಾ, ಸಾಮಿ, ಸಬ್ಬೇ ಗಾಮಿಕಾ, ಯಂ ತೇ ಕರಣೀಯಂ ತಂ ಕರೋಹೀ’ತಿ। ಇತಿ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಾಮಸ್ಸಾಮಿಕೋ ಕುಟಿಪುರಿಸೇ ಸನ್ನಿಪಾತೇನ್ತೋ ಸಬ್ಬೇ ಗಾಮಿಕೇ ಆಣಾಪೇತಿ, ತೇ ಚ ಆಣತ್ತಾ ನ ಸಬ್ಬೇ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ, ಕುಟಿಪುರಿಸಾ ಯೇವ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ, ‘ಏತ್ತಕಾ ಯೇವ ಮೇ ಗಾಮಿಕಾ’ತಿ ಗಾಮಸ್ಸಾಮಿಕೋ ಚ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತಿ, ಅಞ್ಞೇ ಬಹುತರಾ ಅನಾಗತಾ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾ ದಾಸಿದಾಸಾ ಭತಕಾ ಕಮ್ಮಕರಾ ಗಾಮಿಕಾ ಗಿಲಾನಾ ಗೋಮಹಿಂಸಾ ಅಜೇಳಕಾ ಸುವಾನಾ, ಯೇ ಅನಾಗತಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಗಣಿತಾ, ಕುಟಿಪುರಿಸೇ ಯೇವ ಉಪಾದಾಯ ಆಣಾಪಿತತ್ತಾ ‘ಸಬ್ಬೇ ಸನ್ನಿಪತನ್ತೂ’ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನೇತಂ ವಚನಂ ಭಗವತಾ ಅರಹನ್ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಭಣಿತಂ, ಠಪಿತೋ ಅರಹಾ ತಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ, ಸಮೂಹತೋ ಭಯಹೇತು ಅರಹತೋ, ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಾ ಸಕಿಲೇಸಾ, ಯೇಸಞ್ಚ ಅಧಿಮತ್ತಾ ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ, ಯೇ ಚ ಸುಖದುಕ್ಖೇಸು ಉನ್ನತಾವನತಾ, ತೇ ಉಪಾದಾಯ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಸಬ್ಬೇ ತಸನ್ತಿ ದಣ್ಡಸ್ಸ, ಸಬ್ಬೇ ಭಾಯನ್ತಿ ಮಚ್ಚುನೋ’ತಿ । ತಸ್ಮಾ ಅರಹಾ ನ ತಸತಿ ಸಬ್ಬಭಯೇಹಿ।

“ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾವಸೇಸಂ ವಚನಂ ಸಾವಸೇಸೋ ಅತ್ಥೋ, ಅತ್ಥಿ ಸಾವಸೇಸಂ ವಚನಂ ನಿರವಸೇಸೋ ಅತ್ಥೋ, ಅತ್ಥಿ ನಿರವಸೇಸಂ ವಚನಂ ಸಾವಸೇಸೋ ಅತ್ಥೋ, ಅತ್ಥಿ ನಿರವಸೇಸಂ ವಚನಂ ನಿರವಸೇಸೋ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ತೇನ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ।

“ಪಞ್ಚವಿಧೇಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇಹಿ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಆಹಚ್ಚಪದೇನ ರಸೇನ ಆಚರಿಯವಂಸೇನ [ಆಚರಿಯವಂಸತಾಯ (ಪೀ॰ ಕ॰)] ಅಧಿಪ್ಪಾಯಾ ಕಾರಣುತ್ತರಿಯತಾಯ। ಏತ್ಥ ಹಿ **ಆಹಚ್ಚಪದ**ನ್ತಿ ಸುತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ರಸೋ**ತಿ ಸುತ್ತಾನುಲೋಮಂ। **ಆಚರಿಯವಂಸೋ**ತಿ ಆಚರಿಯವಾದೋ। **ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಮತಿ। **ಕಾರಣುತ್ತರಿಯತಾ**ತಿ ಇಮೇಹಿ

ಚತೂಹಿ ಸಮೇನ್ತಂ [ಸಮೇತಂ (ಸೀ॰)] ಕಾರಣಂ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ಏವಮೇಸೋ ಪಞ್ಹೋ ಸುವಿನಿಚ್ಛಿತೋ ಹೋತೀ"ತಿ।

"ಹೋತು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾ ತಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮಿ। ಠಪಿತೋ ಹೋತು ಅರಹಾ ತಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ, ತಸನ್ತು ಅವಸೇಸಾ ಸತ್ತಾ, ನಿರಯೇ ಪನ ನೇರಯಿಕಾ ಸತ್ತಾ ದುಕ್ಖಾ ತಿಬ್ಬಾ ಕಟುಕಾ ವೇದನಾ ವೇದಯಮಾನಾ ಜಲಿತಪಜ್ಜಲಿತಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾ ರುಣ್ಣಕಾರುಞ್ಞಕನ್ದಿತಪರಿದೇವಿತಲಾಲಪ್ಪಿತಮುಖಾ ಅಸಯ್ಹತಿಬ್ಬದುಕ್ಖಾಭಿಭೂತಾ ಅತಾಣಾ ಅಸರಣಾ ಅಸರಣೀಭೂತಾ ಅನಪ್ಪಸೋಕಾತುರಾ ಅನ್ತಿಮಪಚ್ಛಿಮಗತಿಕಾ ಏಕನ್ತಸೋಕಪರಾಯಣಾ ಉಣ್ಹತಿಖಿಣಚಣ್ಡಖರತಪನತೇಜವನ್ತೋ ಭೀಮಭಯಜನಕನಿನಾದಮಹಾಸದ್ದಾ ಸಂಸಿಬ್ಬಿತಛಬ್ಬಿಧಜಾಲಾಮಾಲಾಕುಲಾ ಸಮನ್ತಾ ಸತಯೋಜನಾನುಫರಣಚ್ಚಿವೇಗಾ ಕದರಿಯಾ ತಪನಾ ಮಹಾನಿರಯಾ ಚವಮಾನಾ ಮಚ್ಚುನೋ ಭಾಯನ್ತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ।

"ನನು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನಿರಯೋ ಏಕನ್ತದುಕ್ಖವೇದನೀಯೋ, ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತೇ ನೇರಯಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಏಕನ್ತದುಕ್ಖವೇದನೀಯಾ ನಿರಯಾ ಚವಮಾನಾ ಮಚ್ಚುನೋ ಭಾಯನ್ತಿ, ಕಿಸ್ಸ ನಿರಯೇ ರಮನ್ತೀ"ತಿ? "ನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ನೇರಯಿಕಾ ಸತ್ತಾ ನಿರಯೇ ರಮನ್ತಿ, ಮುಞ್ಚಿತುಕಾಮಾವ ತೇ ನಿರಯಾ। ಮರಣಸ್ಸೇವ ಸೋ [ಮರಣಸ್ಸೇಸೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಮಹಾರಾಜ, ಆನುಭಾವೋ, ಯೇನ ತೇಸಂ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ। "ಏತಂ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನ ಸದ್ದಹಾಮಿ, ಯಂ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮಾನಂ ಚುತಿಯಾ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ, ಹಾಸನೀಯಂ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಂ ಠಾನಂ, ಯಂ ತೇ ಪತ್ಥಿತಂ ಲಭನ್ತಿ, ಕಾರಣೇನ ಮಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಹೀ"ತಿ।

"ಮರಣನ್ತಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏತಂ ಅದಿಟ್ಠಸಚ್ಚಾನಂ ತಾಸನೀಯಟ್ಠಾನಂ, ಏತ್ಥಾಯಂ ಜನೋ ತಸತಿ ಚ ಉಬ್ಬಿಜ್ಜತಿ ಚ। ಯೋ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಣ್ಹಸಪ್ಪಸ್ಸ ಭಾಯತಿ, ಸೋ ಮರಣಸ್ಸ ಭಾಯನ್ತೋ ಕಣ್ಹಸಪ್ಪಸ್ಸ ಭಾಯತಿ। ಯೋ ಚ ಹತ್ಥಿಸ್ಸ ಭಾಯತಿ... ಪೇ॰... ಸೀಹಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಬ್ಯಗ್ಘಸ್ಸ...ಪೇ॰... ದೀಪಿಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಅಚ್ಛಸ್ಸ...ಪೇ॰... ತರಚ್ಛಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಮಹಿಂಸಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಗವಯಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಉದಕಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಖಾಣುಕಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಕಣ್ಟಕಸ್ಸ ಭಾಯತಿ। ಯೋ ಚ ಸತ್ತಿಯಾ ಭಾಯತಿ, ಸೋ ಮರಣಸ್ಸ ಭಾಯನ್ತೋ ಸತ್ತಿಯಾ ಭಾಯತಿ। ಮರಣಸ್ಸೇವ ಸೋ [ಮರಣಸ್ಸೇಸೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಮಹಾರಾಜ, ಸರಸಸಭಾವತೇಜೋ [ಸರಸಭಾವತೇಜೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ತಸ್ಸ ಸರಸಸಭಾವತೇಜೇನ ಸಕಿಲೇಸಾ ಸತ್ತಾ ಮರಣಸ್ಸ ತಸನ್ತಿ ಭಾಯನ್ತಿ, ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನೇರಯಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಮರಣಸ್ಸ ತಸನ್ತಿ ಭಾಯನ್ತಿ।

"ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಕಾಯೇ ಮೇದೋ ಗಣ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಸೋ ತೇನ ರೋಗೇನ ದುಕ್ಖಿತೋ ಉಪದ್ದವಾ ಪರಿಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮೋ ಭಿಸಕ್ಕಂ ಸಲ್ಲಕತ್ತಂ ಆಮನ್ತಾಪೇಯ್ಯ। ತಸ್ಸ ವಚನಂ ಸೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ರೋಗಸ್ಸ ಉದ್ಧರಣಾಯ ಉಪಕರಣಂ ಉಪಟ್ಠಾಪೇಯ್ಯ, ಸತ್ಥಕಂ ತಿಖಿಣಂ ಕರೇಯ್ಯ , ಯಮಕಸಲಾಕಾ [ದಹನಸಲಾಕಂ (ಕ॰)] ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಖಾರಲವಣಂ ನಿಸದಾಯ ಪಿಸಾಪೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ಆತುರಸ್ಸ ತಿಖಿಣಸತ್ಥಕಚ್ಛೇದನೇನ ಯಮಕಸಲಾಕಾದಹನೇನ ಖಾರಲೋಣಪ್ಪವೇಸನೇನ ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ಆಮ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಇತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ಆತುರಸ್ಸ ರೋಗಾ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮಸ್ಸಾಪಿ ವೇದನಾಭಯಾ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿರಯಾ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮಾನಮ್ಪಿ ನೇರಯಿಕಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಮರಣಭಯಾ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

"ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಇಸ್ಸರಾಪರಾಧಿಕೋ ಬದ್ಧೋ ಸಙ್ಖಲಿಕಬನ್ಧನೇನ ಗಬ್ಭೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತೋ ಪರಿಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ತಮೇನಂ ಸೋ ಇಸ್ಸರೋ ಮೋಚೇತುಕಾಮೋ ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇಯ್ಯ। ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ಇಸ್ಸರಾಪರಾಧಿಕಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ 'ಕತದೋಸೋ ಅಹ'ನ್ತಿ ಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಇಸ್ಸರದಸ್ಸನೇನ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ಆಮ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಇತಿ,

ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ಇಸ್ಸರಾಪರಾಧಿಕಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಪರಿಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮಾಸ್ಸಾಪಿ ಇಸ್ಸರಭಯಾ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿರಯಾ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮಾನಮ್ಪಿ ನೇರಯಿಕಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಮರಣಭಯಾ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ।

"ಅಪರಮ್ಪಿ , ಭನ್ತೇ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಬ್ರೂಹಿ, ಯೇನಾಹಂ ಕಾರಣೇನ ಓಕಪ್ಪೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। "ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ದಟ್ಠವಿಸೇನ ಆಸೀವಿಸೇನ ದಟ್ಠೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಸೋ ತೇನ ವಿಸವಿಕಾರೇನ ಪತೇಯ್ಯ ಉಪ್ಪತೇಯ್ಯ ವಟ್ಟೇಯ್ಯ ಪವಟ್ಟೇಯ್ಯ, ಅಥಞ್ಞತರೋ ಪುರಿಸೋ ಬಲವನ್ತೇನ ಮನ್ತಪದೇನ ತಂ ದಟ್ಠವಿಸಂ ಆಸೀವಿಸಂ ಆನೇತ್ವಾ ತಂ ದಟ್ಠವಿಸಂ ಪಚ್ಚಾಚಮಾಪೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ವಿಸಗತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ದಟ್ಠವಿಸೇ ಸಪ್ಪೇ ಸೋತ್ಥಿಹೇತು ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೇ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ? "ಆಮ ಭನ್ತೇ"ತಿ। ಇತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾರೂಪೇ ಅಹಿಮ್ಹಿ ಸೋತ್ಥಿಹೇತುಪಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೇ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿರಯಾ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮಾನಮ್ಪಿ ನೇರಯಿಕಾನಂ ಸನ್ತಾನಂ ಮರಣಭಯಾ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅನಿಟ್ಠಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಮರಣಂ, ತಸ್ಮಾ ನೇರಯಿಕಾ ಸತ್ತಾ ನಿರಯಾ ಪರಿಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮಾಪಿ ಮಚ್ಚುನೋ ಭಾಯನ್ತೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಮಚ್ಚುಭಾಯನಾಭಾಯನಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಮಚ್ಚುಪಾಸಮುತ್ತಿಪಞ್ಹೋ

೪. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ -

"'ನ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ನ ಸಮುದ್ದಮಜ್ಝೇ, ನ ಪಬ್ಬತಾನಂ ವಿವರಂ ಪವಿಸ್ಸ।
ನ ವಿಜ್ಜತೀ ಸೋ ಜಗತಿಪ್ಪದೇಸೋ, ಯತ್ಥಟ್ಠಿತೋ ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯ ಮಚ್ಚುಪಾಸಾ'ತಿ॥

"ಪುನ ಭಗವತಾ ಪರಿತ್ತಾ ಚ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ರತನಸುತ್ತಂ ಮೇತ್ತಸುತ್ತಂ ಖನ್ಧಪರಿತ್ತಂ ಮೋರಪರಿತ್ತಂ ಧಜಗ್ಗಪರಿತ್ತಂ ಆಟಾನಾಟಿಯಪರಿತ್ತಂ ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಪರಿತ್ತಂ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಆಕಾಸಗತೋಪಿ ಸಮುದ್ದಮಜ್ಝಗತೋಪಿ ಪಾಸಾದಕುಟಿಲೇಣಗುಹಾಪಬ್ಭಾರದರಿಬಿಲಗಿರಿ ವಿವರಪಬ್ಬತನ್ತರಗತೋಪಿ ನ ಮುಚ್ಚತಿ ಮಚ್ಚುಪಾಸಾ, ತೇನ ಹಿ ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಪರಿತ್ತಕರಣೇನ ಮಚ್ಚುಪಾಸಾ ಪರಿಮುತ್ತಿ ಭವತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ನ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ…ಪೇ॰… ಮಚ್ಚುಪಾಸಾ'ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಗಣ್ಠಿತೋಪಿ ಗಣ್ಠಿತರೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ನ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ…ಪೇ॰… ಮಚ್ಚುಪಾಸಾ'ತಿ, ಪರಿತ್ತಾ ಚ ಭಗವತಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತಞ್ಚ ಪನ ಸಾವಸೇಸಾಯುಕಸ್ಸ ವಯಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಅಪೇತಕಮ್ಮಾವರಣಸ್ಸ, ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೀಣಾಯುಕಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಕಿರಿಯಾ ವಾ ಉಪಕ್ಕಮೋ ವಾ।

"ಯಥಾ ಮಹಾರಾಜ ಮತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸುಕ್ಖಸ್ಸ ಕೋಳಾಪಸ್ಸ ನಿಸ್ನೇಹಸ್ಸ ಉಪರುದ್ಧಜೀವಿತಸ್ಸ ಗತಾಯುಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಕುಮ್ಭಸಹಸ್ಸೇನಪಿ ಉದಕೇ ಆಕಿರನ್ತೇ ಅಲ್ಲತ್ತಂ ವಾ ಪಲ್ಲವಿತಹರಿತಭಾವೋ ವಾ ನ ಭವೇಯ್ಯ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೇಸಜ್ಜಪರಿತ್ತಕಮ್ಮೇನ ನತ್ಥಿ ಖೀಣಾಯುಕಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಕಿರಿಯಾ ವಾ ಉಪಕ್ಕಮೋ ವಾ, ಯಾನಿ ತಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಿಯಾ ಓಸಧಾನಿ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ, ತಾನಿಪಿ ಖೀಣಾಯುಕಸ್ಸ ಅಕಿಚ್ಚಕರಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಸಾವಸೇಸಾಯುಕಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಯಸಮ್ಪನ್ನಂ ಅಪೇತಕಮ್ಮಾವರಣಂ ಪರಿತ್ತಂ ರಕ್ಖತಿ ಗೋಪೇತಿ, ತಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಭಗವತಾ ಪರಿತ್ತಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಸ್ಸಕೋ ಪರಿಪಕ್ಕೇ ಧಞ್ಞೇ ಮತೇ ಸಸ್ಸನಾಳೇ ಉದಕಪ್ಪವೇಸನಂ ವಾರೇಯ್ಯ, ಯಂ ಪನ ಸಸ್ಸಂ ತರುಣಂ ಮೇಘಸನ್ನಿಭಂ ವಯಸಮ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಉದಕವಡ್ಢಿಯಾ ವಡ್ಢತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೀಣಾಯುಕಸ್ಸ

ಭೇಸಜ್ಜಪರಿತ್ತಕಿರಿಯಾ ಠಪಿತಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ , ಯೇ ಪನ ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಸಾವಸೇಸಾಯುಕಾ ವಯಸಮ್ಪನ್ನಾ, ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾಯ ಪರಿತ್ತಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ಭಣಿತಾನಿ, ತೇ ಪರಿತ್ತಭೇಸಜ್ಜೇಹಿ ವಡ್ಢನ್ತೀ"ತಿ।

"ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಖೀಣಾಯುಕೋ ಮರತಿ, ಸಾವಸೇಸಾಯುಕೋ ಜೀವತಿ, ತೇನ ಹಿ ಪರಿತ್ತಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ನಿರತ್ಥಕಾನಿ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ? "ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ರೋಗೋ ಭೇಸಜ್ಜೇಹಿ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತೋ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಅನೇಕಸತಾನಿ ದಿಟ್ಠಾನೀ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಪರಿತ್ತಭೇಸಜ್ಜಕಿರಿಯಾ ನಿರತ್ಥಕಾ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಭವತೀ"ತಿ।

"ದಿಸ್ಸನ್ತಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವೇಜ್ಜಾನಂ ಉಪಕ್ಕಮಾ ಭೇಸಜ್ಜಪಾನಾನುಲೇಪಾ, ತೇನ ತೇಸಂ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ರೋಗೋ ಪಟಿನಿವತ್ತತೀ"ತಿ। "ಪರಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವತ್ತೀಯಮಾನಾನಂ ಸದ್ದೋ ಸುಯ್ಯತಿ, ಜಿವ್ಹಾ ಸುಕ್ಖತಿ, ಹದಯಂ ಬ್ಯಾವಟ್ಟತಿ, ಕಣ್ಠೋ ಆತುರತಿ। ತೇನ ತೇಸಂ ಪವತ್ತೇನ ಸಬ್ಬೇ ಬ್ಯಾಧಯೋ ವೂಪಸಮನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾ ಈತಿಯೋ ಅಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ।

"ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಅಹಿನಾ ದಟ್ಠೋ ಮನ್ತಪದೇನ ವಿಸಂ ಪಾತೀಯಮಾನೋ ವಿಸಂ ಚಿಕ್ಖಸ್ಸನ್ತೋ ಉದ್ಧಮಧೋ ಆಚಮಯಮಾನೋ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ , ಅಜ್ಜೇತರಹಿಪಿ ತಂ ಲೋಕೇ ವತ್ತತೀ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಪರಿತ್ತಭೇಸಜ್ಜಕಿರಿಯಾ ನಿರತ್ಥಕಾ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಭವತಿ। ಕತಪರಿತ್ತಞ್ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸಂ ಡಂಸಿತುಕಾಮೋ ಅಹಿ ನ ಡಂಸತಿ, ವಿವಟಂ ಮುಖಂ ಪಿದಹತಿ, ಚೋರಾನಂ ಉಕ್ಖಿತ್ತಲಗುಳಮ್ಪಿ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ತೇ ಲಗುಳಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಪೇಮಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಕುಪಿತೋಪಿ ಹತ್ಥಿನಾಗೋ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಉಪರಮತಿ, ಪಜ್ಜಲಿತಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ವಿಸಂ ಹಲಾಹಲಮ್ಪಿ ಖಾಯಿತಂ ಅಗದಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಆಹಾರತ್ಥಂ ವಾ ಫರತಿ, ವಧಕಾ ಹನ್ತುಕಾಮಾ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ದಾಸಭೂತಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಕ್ಕನ್ತೋಪಿ ಪಾಸೋ ನ ಸಂವರತಿ [ನ ಸಂಚರತಿ (ಸೀ॰)]।

"ಸುತಪುಬ್ಬಂ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಮೋರಸ್ಸ ಕತಪರಿತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತವಸ್ಸಸತಾನಿ ಲುದ್ದಕೋ ನಾಸಕ್ಖಿ ಪಾಸಂ ಉಪನೇತುಂ, ಅಕತಪರಿತ್ತಸ್ಸ ತಂ ಯೇವ ದಿವಸಂ ಪಾಸಂ ಉಪನೇಸೀ"ತಿ ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುಯ್ಯತಿ, ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ ಸೋ ಸದ್ದೋ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ 'ಪರಿತ್ತಭೇಸಜ್ಜಕಿರಿಯಾ ನಿರತ್ಥಕಾ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಭವತಿ।

"ಸುತಪುಬ್ಬಂ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, 'ದಾನವೋ ಭರಿಯಂ ಪರಿರಕ್ಖನ್ತೋ ಸಮುಗ್ಗೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಕುಚ್ಛಿನಾ ಪರಿಹರತಿ, ಅಥೇಕೋ ವಿಜ್ಜಾಧರೋ ತಸ್ಸ ದಾನವಸ್ಸ ಮುಖೇನ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಅಭಿರಮತಿ, ಯದಾ ಸೋ ದಾನವೋ ಅಞ್ಞಾಸಿ, ಅಥ ಸಮುಗ್ಗಂ ವಮಿತ್ವಾ ವಿವರಿ, ಸಹ ಸಮುಗ್ಗೇ ವಿವಟೇ ವಿಜ್ಜಾಧರೋ ಯಥಾಕಾಮಂ [ಯೇನ ಕಾಮಂ (ಕ॰)] ಪಕ್ಕಾಮೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುಯ್ಯತಿ, ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ ಸೋಪಿ ಸದ್ದೋ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ"ತಿ। "ನನು ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಜ್ಜಾಧರೋ ಪರಿತ್ತಬಲೇನ [ಮನ್ತಬಲೇನ (?)] ಗಹಣಾ ಮುತ್ತೋ"ತಿ। "ಆಮ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಪರಿತ್ತಬಲಂ।

"ಸುತಪುಬ್ಬಂ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಅಪರೋಪಿ ವಿಜ್ಜಾಧರೋ ಬಾರಾಣಸಿರಞ್ಞೋ ಅನ್ತೇಪುರೇ ಮಹೇಸಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪದುಟ್ಠೋ [ಸಂಸಟ್ಠೋ (ಸೀ॰)] ಗಹಣಪ್ಪತ್ತೋ ಸಮಾನೋ ಖಣೇನ ಅದಸ್ಸನಂ ಗತೋ ಮನ್ತಬಲೇನಾ"ತಿ। "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುಯ್ಯತೀ"ತಿ। "ನನು ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಜ್ಜಾಧರೋ ಪರಿತ್ತಬಲೇನ ಗಹಣಾ ಮುತ್ತೋ"ತಿ? "ಆಮ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಪರಿತ್ತಬಲ"ನ್ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಕಿಂ ಸಬ್ಬೇ ಯೇವ ಪರಿತ್ತಂ ರಕ್ಖತೀ'ತಿ? "ಏಕಚ್ಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ರಕ್ಖತಿ, ಏಕಚ್ಚೇ ನ ರಕ್ಖತೀ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪರಿತ್ತಂ ನ ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕ"ನ್ತಿ? "ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಖತೀ"ತಿ? "ಏಕಚ್ಚೇ, ಭನ್ತೇ , ರಕ್ಖತಿ, ಏಕಚ್ಚೇ ನ ರಕ್ಖತೀ"ತಿ। "ಕಿಂ ಕಾರಣಾ"ತಿ। "ಯತೋ, ಭನ್ತೇ, ಏಕಚ್ಚೇ ತಂ ಯೇವ ಭೋಜನಂ ಅತಿಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಸೂಚಿಕಾಯ ಮರನ್ತೀ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಖತೀ"ತಿ? "ದ್ವೀಹಿ, ಭನ್ತೇ

ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣೇಹಿ ಭೋಜನಂ ಜೀವಿತಂ ಹರತಿ ಅತಿಭುತ್ತೇನ ವಾ ಉಸ್ಮಾದುಬ್ಬಲತಾಯ ವಾ, ಆಯುದದಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭೋಜನಂ ದುರುಪಚಾರೇನ ಜೀವಿತಂ ಹರತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿತ್ತಂ ಏಕಚ್ಚೇ ರಕ್ಖತಿ, ಏಕಚ್ಚೇ ನ ರಕ್ಖತಿ।

"ತೀಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇಹಿ ಪರಿತ್ತಂ ನ ರಕ್ಖತಿ ಕಮ್ಮಾವರಣೇನ, ಕಿಲೇಸಾವರಣೇನ, ಅಸದ್ದಹನತಾಯ। ಸತ್ತಾನುರಕ್ಖಣಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿತ್ತಂ ಅತ್ತನಾ ಕತೇನ ಆರಕ್ಖಂ ಜಹತಿ, ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾತಾ ಪುತ್ತಂ ಕುಚ್ಛಿಗತಂ ಪೋಸೇತಿ, ಹಿತೇನ ಉಪಚಾರೇನ ಜನೇತಿ, ಜನಯಿತ್ವಾ ಅಸುಚಿಮಲಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಮಪನೇತ್ವಾ ಉತ್ತಮವರಸುಗನ್ಧಂ ಉಪಲಿಮ್ಪತಿ, ಸೋ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ಪರೇಸಂ ಪುತ್ತೇ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತೇ ವಾ ಪಹರನ್ತೇ ವಾ ಪಹಾರಂ ದೇತಿ। ತೇ ತಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪರಿಸಾಯ ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಾಮಿನೋ ಉಪನೇನ್ತಿ, ಯದಿ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಪುತ್ತೋ ಅಪರದ್ಧೋ ಹೋತಿ ವೇಲಾತಿವತ್ತೋ। ಅಥ ನಂ ಸಾಮಿನೋ ಮನುಸ್ಸಾ ಆಕಡ್ಢಯಮಾನಾ ದಣ್ಡಮುಗ್ಗರಜಾಣುಮುಟ್ಠೀಹಿ ತಾಳೇನ್ತಿ ಪೋಥೇನ್ತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ಮಾತಾ ಲಭತಿ ಆಕಡ್ಢನಪರಿಕಡ್ಢನಂ ಗಾಹಂ ಸಾಮಿನೋ ಉಪನಯನಂ ಕಾತು"ನ್ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕೇನ ಕಾರಣೇನ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಅತ್ತನೋ, ಭನ್ತೇ, ಅಪರಾಧೇನಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಾನಂ ಆರಕ್ಖಂ ಪರಿತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಅಪರಾಧೇನ ವಞ್ಝಂ ಕರೋತೀ"ತಿ [ಕಾರೇತೀತಿ (ಸೀ॰)]। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸುವಿನಿಚ್ಛಿತೋ ಪಞ್ಹೋ, ಗಹನಂ ಅಗಹನಂ ಕತಂ, ಅನ್ಧಕಾರೋ ಆಲೋಕೋ ಕತೋ, ವಿನಿವೇಠಿತಂ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಂ, ತ್ವಂ ಗಣಿವರಪವರಮಾಸಜ್ಜಾ"ತಿ।

ಮಚ್ಚುಪಾಸಮುತ್ತಿಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಬುದ್ಧಲಾಭನ್ತರಾಯಪಞ್ಹೋ

೫. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ 'ಲಾಭೀ ತಥಾಗತೋ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪ್ಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನ'ನ್ತಿ। ಪುನ ಚ ತಥಾಗತೋ ಪಞ್ಚಸಾಲಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಯಥಾಧೋತೇನ ಪತ್ತೇನ ನಿಕ್ಖನ್ತೋತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಲಾಭೀ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪ್ಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನಂ, ತೇನ ಹಿ ಪಞ್ಚಸಾಲಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಯಥಾಧೋತೇನ ಪತ್ತೇನ ನಿಕ್ಖನ್ತೋತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಪಞ್ಚಸಾಲಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಯಥಾಧೋತೇನ ಪತ್ತೇನ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ, ತೇನ ಹಿ ಲಾಭೀ ತಥಾಗತೋ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪ್ಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಸುಮಹನ್ತೋ ದುನ್ನಿಬ್ಬೇಠೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಲಾಭೀ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪ್ಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನಂ, ಪಞ್ಚಸಾಲಞ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಯಥಾಧೋತೇನ ಪತ್ತೇನ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ, ತಞ್ಚ ಪನ ಮಾರಸ್ಸ ಪಾಪಿಮತೋ ಕಾರಣಾ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತೋ ಗಣನಪಥಂ ವೀತಿವತ್ತಕಪ್ಪೇ [ಗಣನಪಥವೀತಿವತ್ತೇ ಕಪ್ಪೇ (ಸೀ॰)] ಅಭಿಸಙ್ಖತಂ ಕುಸಲಂ ಕಿನ್ತಿ ನಿಟ್ಠಿತಂ, ಅಧುನುಟ್ಠಿತೇನ ಮಾರೇನ ಪಾಪಿಮತಾ ತಸ್ಸ ಕುಸಲಸ್ಸ ಬಲವೇಗಂ [ತಂ ಕುಸಲಬಲವೇಗವಿಪ್ಫಾರಂ (ಸೀ॰)] ಕಿನ್ತಿ ಪಿಹಿತಂ, ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಉಪವಾದೋ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಕುಸಲತೋಪಿ ಅಕುಸಲಂ ಬಲವತರಂ ಹೋತಿ, ಬುದ್ಧಬಲತೋಪಿ ಮಾರಬಲಂ ಬಲವತರಂ ಹೋತೀತಿ, ತೇನ ಹಿ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲತೋಪಿ ಅಗ್ಗಂ ಭಾರತರಂ ಹೋತಿ, ಗುಣಸಮ್ಪರಿಕಿಣ್ಣತೋಪಿ ಪಾಪಿಯಂ ಬಲವತರಂ ಹೋತೀ"ತಿ। "ನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾವತಕೇನ ಕುಸಲತೋಪಿ ಅಕುಸಲಂ ಬಲವತರಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನ ಬುದ್ಧಬಲತೋಪಿ ಮಾರಬಲಂ ಬಲವತರಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಮಧುಂ ವಾ ಮಧುಪಿಣ್ಡಿಕಂ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಉಪಾಯನಂ ಅಭಿಹರೇಯ್ಯ, ತಮೇನಂ ರಞ್ಞೋ ದ್ವಾರಪಾಲೋ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ ‘ಅಕಾಲೋ, ಭೋ, ಅಯಂ ರಞ್ಞೋ ದಸ್ಸನಾಯ, ತೇನ ಹಿ, ಭೋ, ತವ ಉಪಾಯನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೀಘಸೀಘಂ ಪಟಿನಿವತ್ತ, ಪುರೇ ತವ ರಾಜಾ ದಣ್ಡಂ ಧಾರೇಸ್ಸತೀ’ತಿ [ಮಾ ತೇ ರಾಜಾ ದಣ್ಡಂ ಪಾಪೇಯ್ಯಾತಿ (ಸೀ॰)]। ತತೋ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ದಣ್ಡಭಯಾ ತಸಿತೋ ಉಬ್ಬಿಗ್ಗೋ ತಂ ಉಪಾಯನಂ ಆದಾಯ ಸೀಘಸೀಘಂ ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ತಾವತಕೇನ ಉಪಾಯನವಿಕಲಮತ್ತಕೇನ ದ್ವಾರಪಾಲತೋ ದುಬ್ಬಲತರೋ ನಾಮ ಹೋತಿ , ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಪನ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಾಯನಂ ನ ಲಭೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಇಸ್ಸಾಪಕತೋ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ದ್ವಾರಪಾಲೋ ಉಪಾಯನಂ ನಿವಾರೇಸಿ, ಅಞ್ಞೇನ ಪನ ದ್ವಾರೇನ ಸತಸಹಸ್ಸಗುಣಮ್ಪಿ ರಞ್ಞೋ ಉಪಾಯನಂ ಉಪೇತೀ”ತಿ । “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸಾಪಕತೋ ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ಪಞ್ಚಸಾಲಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕೇ ಅನ್ವಾವಿಸಿ, ಅಞ್ಞಾನಿ ಪನ ಅನೇಕಾನಿ ದೇವತಾಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಮತಂ ದಿಬ್ಬಂ ಓಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಗತಾನಿ ‘ಭಗವತೋ ಕಾಯೇ ಓಜಂ ಓದಹಿಸ್ಸಾಮಾ’ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ನಮಸ್ಸಮಾನಾನಿ ಪಞ್ಜಲಿಕಾನಿ ಠಿತಾನೀ”ತಿ।

“ಹೋತು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸುಲಭಾ ಭಗವತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಲೋಕೇ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಸ್ಸ, ಯಾಚಿತೋವ ಭಗವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಪನ ಮಾರಸ್ಸ ಯೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಸೋ ತಾವತಕೇನ ಸಿದ್ಧೋ, ಯಂ ಸೋ ಭಗವತೋ ಭೋಜನಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಮಕಾಸಿ। ಏತ್ಥ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಕಙ್ಖಾ ನ ಛಿಜ್ಜತಿ, ವಿಮತಿಜಾತೋಹಂ ತತ್ಥ ಸಂಸಯಪಕ್ಖನ್ದೋ। ನ ಮೇ ತತ್ಥ ಮಾನಸಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ, ಯಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲವರಸ್ಸ ಕುಸಲವರಪುಞ್ಞಸಮ್ಭವಸ್ಸ ಅಸಮಸಮಸ್ಸ ಅನುಪಮಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟಿಸಮಸ್ಸ ಛವಕಂ ಲಾಮಕಂ ಪರಿತ್ತಂ ಪಾಪಂ ಅನರಿಯಂ ವಿಪನ್ನಂ ಮಾರೋ ಲಾಭನ್ತರಾಯಮಕಾಸೀ”ತಿ।

“ಚತ್ತಾರೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನ್ತರಾಯಾ ಅದಿಟ್ಠನ್ತರಾಯೋ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತನ್ತರಾಯೋ ಉಪಕ್ಖಟನ್ತರಾಯೋ ಪರಿಭೋಗನ್ತರಾಯೋತಿ। ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಅದಿಟ್ಠನ್ತರಾಯೋ? ಅನೋದಿಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನೇನ ಅನಭಿಸಙ್ಖತಂ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋತಿ ‘ಕಿಂ ಪರಸ್ಸ ದಿನ್ನೇನಾ’ತಿ, ಅಯಂ ಅದಿಟ್ಠನ್ತರಾಯೋ ನಾಮ।

“ಕತಮೋ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತನ್ತರಾಯೋ? ಇಧೇಕಚ್ಚಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಉಪದಿಸಿತ್ವಾ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಭೋಜನಂ ಪಟಿಯತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಂ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತನ್ತರಾಯೋ ನಾಮ।

“ಕತಮೋ ಉಪಕ್ಖಟನ್ತರಾಯೋ? ಇಧ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಕ್ಖಟಂ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಂ, ತತ್ಥ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ಉಪಕ್ಖಟನ್ತರಾಯೋ ನಾಮ।

“ಕತಮೋ ಪರಿಭೋಗನ್ತರಾಯೋ? ಇಧ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪರಿಭೋಗಂ, ತತ್ಥ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ಪರಿಭೋಗನ್ತರಾಯೋ ನಾಮ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚತ್ತಾರೋ ಅನ್ತರಾಯಾ।

“ಯಂ ಪನ ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ಪಞ್ಚಸಾಲಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕೇ ಅನ್ವಾವಿಸಿ, ತಂ ನೇವ ಭಗವತೋ ಪರಿಭೋಗಂ ನ ಉಪಕ್ಖಟಂ ನ ಉದ್ದಿಸ್ಸಕತಂ, ಅನಾಗತಂ ಅಸಮ್ಪತ್ತಂ ಅದಸ್ಸನೇನ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕತಂ, ತಂ ಪನ ನೇಕಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಯೇ ತೇ ತೇನ ಸಮಯೇನ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಅಬ್ಭಾಗತಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ತಂ ದಿವಸಂ ಭೋಜನಂ ನ ಲಭಿಂಸು, ನಾಹಂ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಸ್ಸಾಮಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಸಮಾರಕೇ ಸಬ್ರಹ್ಮಕೇ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾ ಪಜಾಯ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ, ಯೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಂ ಉಪಕ್ಖಟಂ ಪರಿಭೋಗಂ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೇಯ್ಯ। ಸಚೇ ಕೋಚಿ ಇಸ್ಸಾಯ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಂ ಉಪಕ್ಖಟಂ ಪರಿಭೋಗಂ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಫಲೇಯ್ಯ ತಸ್ಸ ಮುದ್ಧಾ ಸತಧಾ ವಾ ಸಹಸ್ಸಧಾ ವಾ।

“ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕೇನಚಿ ಅನಾವರಣೀಯಾ ಗುಣಾ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಲಾಭೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತೋ ಉಪಕ್ಖಟೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕಾತುಂ; ಸರೀರಾನುಗತಾ , ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕಾತುಂ; ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಞಾಣರತನಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕಾತುಂ; ಜೀವಿತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕಾತುಂ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚತ್ತಾರೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕೇನಚಿ ಅನಾವರಣೀಯಾ ಗುಣಾ, ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಗುಣಾ ಏಕರಸಾ ಅರೋಗಾ ಅಕುಪ್ಪಾ ಅಪರೂಪಕ್ಕಮಾ ಅಫುಸಾನಿ ಕಿರಿಯಾನಿ। ಅದಸ್ಸನೇನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸಾಲಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕೇ ಅನ್ವಾವಿಸಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ದೇಸೇ ವಿಸಮೇ ಅದಸ್ಸನೇನ ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಚೋರಾ ಪನ್ಥಂ ದೂಸೇನ್ತಿ। ಯದಿ ಪನ ರಾಜಾ ತೇ ಚೋರೇ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ತೇ ಚೋರಾ ಸೋತ್ಥಿಂ ಲಭೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಫರಸುನಾ ಫಾಲಾಪೇಯ್ಯ ಸತಧಾ ವಾ ಸಹಸ್ಸಧಾ ವಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅದಸ್ಸನೇನ ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸಾಲಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕೇ ಅನ್ವಾವಿಸಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತ್ಥೀ ಸಪತಿಕಾ ಅದಸ್ಸನೇನ ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಪರಪುರಿಸಂ ಸೇವತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅದಸ್ಸನೇನ ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸಾಲಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕೇ ಅನ್ವಾವಿಸಿ। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತ್ಥೀ ಸಾಮಿಕಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ಪರಪುರಿಸಂ ಸೇವತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸಾ ಇತ್ಥೀ ಸೋತ್ಥಿಂ ಲಭೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಹನೇಯ್ಯಾಪಿ ತಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಾಮಿಕೋ ವಧೇಯ್ಯಾಪಿ ಬನ್ಧೇಯ್ಯಾಪಿ ದಾಸಿತ್ತಂ ವಾ ಉಪನೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅದಸ್ಸನೇನ ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸಾಲಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕೇ ಅನ್ವಾವಿಸಿ। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ಭಗವತೋ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಂ ಉಪಕ್ಖಟಂ ಪರಿಭೋಗಂ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಫಲೇಯ್ಯ ತಸ್ಸ ಮುದ್ಧಾ ಸತಧಾ ವಾ ಸಹಸ್ಸಧಾ ವಾ”ತಿ। “ಏವಮೇತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಚೋರಿಕಾಯ ಕತಂ ಮಾರೇನ ಪಾಪಿಮತಾ, ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ಪಞ್ಚಸಾಲಕೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕೇ ಅನ್ವಾವಿಸಿ। ಸಚೇ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ಭಗವತೋ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಂ ಉಪಕ್ಖಟಂ ಪರಿಭೋಗಂ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಮುದ್ಧಾ ವಾಸ್ಸ ಫಲೇಯ್ಯ ಸತಧಾ ವಾ ಸಹಸ್ಸಧಾ ವಾ, ಕಾಯೋ ವಾಸ್ಸ ಭುಸಮುಟ್ಠಿ ವಿಯ ವಿಕಿರೇಯ್ಯ, ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಬುದ್ಧಲಾಭನ್ತರಾಯಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಅಪುಞ್ಞಪಞ್ಹೋ

೬. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ಯೋ ಅಜಾನನ್ತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಕರೋತಿ, ಸೋ ಬಲವತರಂ ಅಪುಞ್ಞಂ ಪಸವತೀ’ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಗವತಾ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಭಣಿತಂ ‘ಅನಾಪತ್ತಿ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸಾ’ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಬಲವತರಂ ಅಪುಞ್ಞಂ ಪಸವತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಅನಾಪತ್ತಿ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸಾ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಅನಾಪತ್ತಿ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸ, ತೇನ ಹಿ ‘ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಬಲವತರಂ ಅಪುಞ್ಞಂ ಪಸವತೀ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ದುರುತ್ತರೋ ದುರತಿಕ್ಕಮೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಯೋ ಅಜಾನನ್ತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಕರೋತಿ, ಸೋ ಬಲವತರಂ ಅಪುಞ್ಞಂ ಪಸವತೀ’ತಿ। ಪುನ ಚ ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಅನಾಪತ್ತಿ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸಾ’ತಿ। ತತ್ಥ ಅತ್ಥನ್ತರಂ ಅತ್ಥಿ। ಕತಮಂ ಅತ್ಥನ್ತರಂ ? ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪತ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಮೋಕ್ಖಾ, ಅತ್ಥಿ ಆಪತ್ತಿ ನೋಸಞ್ಞಾವಿಮೋಕ್ಖಾ। ಯಾಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪತ್ತಿ

ಸಞ್ಞಾವಿಮೋಕ್ಖಾ, ತಂ ಆಪತ್ತಿಂ ಆರಬ್ಭ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಅನಾಪತ್ತಿ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸಾ’’ತಿ। ‘‘ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ’’ತಿ।

ಅಪುಞ್ಞಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿಹರಣಪಞ್ಹೋ

೭. ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ನ ಏವಂ ಹೋತಿ ‘‘ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀ’’ತಿ ವಾ, ‘‘ಮಮುದ್ದೇಸಿಕೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ’’ತಿ ವಾ’ತಿ। ಪುನ ಚ ಮೇತ್ತೇಯ್ಯಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಭಾವಗುಣಂ ಪರಿದೀಪಯಮಾನೇನ ಭಗವತಾ ಏವಂ ಭಣಿತಂ ‘‘ಸೋ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಿಸ್ಸತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಅಹಂ ಏತರಹಿ ಅನೇಕಸತಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಾಮೀ’’ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ನ ಏವಂ ಹೋತಿ ‘‘ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀ’’ತಿ ವಾ, ‘‘ಮಮುದ್ದೇಸಿಕೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ’’ತಿ ವಾ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ಅನೇಕಸತಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಾಮೀತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ ‘ಸೋ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಿಸ್ಸತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಅಹಂ ಏತರಹಿ ಅನೇಕಸತಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಾಮೀ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ನ ಏವಂ ಹೋತಿ ‘ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ವಾ, ‘ಮಮುದ್ದೇಸಿಕೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ’ತಿ ವಾತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ, ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ’’ತಿ।

‘‘ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ನ ಏವಂ ಹೋತಿ ‘‘ಅಹಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀ’’ತಿ ವಾ, ‘‘ಮಮುದ್ದೇಸಿಕೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ’’ತಿ ವಾ’ತಿ। ಪುನ ಚ ಮೇತ್ತೇಯ್ಯಸ್ಸಾಪಿ ಭಗವತೋ ಸಭಾವಗುಣಂ ಪರಿದೀಪಯಮಾನೇನ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಸೋ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಿಸ್ಸತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಅಹಂ ಏತರಹಿ ಅನೇಕಸತಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಪರಿಹರಾಮೀ’ತಿ। ಏತಸ್ಮಿಞ್ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಹೇ ಏಕೋ ಅತ್ಥೋ ಸಾವಸೇಸೋ, ಏಕೋ ಅತ್ಥೋ ನಿರವಸೇಸೋ। ನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಪರಿಸಾಯ ಅನುಗಾಮಿಕೋ, ಪರಿಸಾ ಪನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅನುಗಾಮಿಕಾ । ಸಮ್ಮುತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಸಾ ‘ಅಹ’ನ್ತಿ ‘ಮಮಾ’ತಿ, ನ ಪರಮತ್ಥೋ ಏಸೋ, ವಿಗತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪೇಮಂ, ವಿಗತೋ ಸಿನೇಹೋ, ‘ಮಯ್ಹ’ನ್ತಿಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಗಹಣಂ ನತ್ಥಿ, ಉಪಾದಾಯ ಪನ ಅವಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ।

‘‘ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವೀ ಭೂಮಟ್ಠಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ ಉಪಸ್ಸಯಂ, ಪಥವಿಟ್ಠಾ ಚೇತೇ ಸತ್ತಾ, ನ ಚ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ‘ಮಯ್ಹೇತೇ’ತಿ ಅಪೇಕ್ಖಾ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ ಉಪಸ್ಸಯಂ, ತಥಾಗತಟ್ಠಾ [ತಥಾಗತಪತಿಟ್ಠಾ ಏವ (ಸೀ॰)] ಚೇತೇ ಸತ್ತಾ, ನ ಚ ತಥಾಗತಸ್ಸ ‘ಮಯ್ಹೇತೇ’ತಿ ಅಪೇಕ್ಖಾ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾಮೇಘೋ ಅಭಿವಸ್ಸನ್ತೋ ತಿಣರುಕ್ಖಪಸುಮನುಸ್ಸಾನಂ ವುಡ್ಢಿಂ ದೇತಿ ಸನ್ತತಿಂ ಅನುಪಾಲೇತಿ। ವುಟ್ಠೂಪಜೀವಿನೋ ಚೇತೇ ಸತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇ, ನ ಚ ಮಹಾಮೇಘಸ್ಸ ‘ಮಯ್ಹೇತೇ’ತಿ ಅಪೇಕ್ಖಾ ಹೋತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಜನೇತಿ ಅನುಪಾಲೇತಿ, ಸತ್ಥೂಪಜೀವಿನೋ ಚೇತೇ ಸತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇ, ನ ಚ ತಥಾಗತಸ್ಸ ‘ಮಯ್ಹೇತೇ’ತಿ ಅಪೇಕ್ಖಾ ಹೋತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಹೀನತ್ತಾ’’ತಿ।

‘‘ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸುನಿಬ್ಬೇಠಿತೋ ಪಞ್ಹೋ ಬಹುವಿಧೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ, ಗಮ್ಭೀರೋ ಉತ್ತಾನೀಕತೋ, ಗಣ್ಠಿ ಭಿನ್ನೋ, ಗಹನಂ ಅಗಹನಂ ಕತಂ, ಅನ್ಧಕಾರೋ ಆಲೋಕೋ ಕತೋ, ಭಗ್ಗಾ ಪರವಾದಾ, ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ಚಕ್ಖುಂ ಉಪ್ಪಾದಿತ’’ನ್ತಿ।

ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿಹರಣಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಅಭೇಜ್ಜಪರಿಸಪಞ್ಹೋ

೮. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ತಥಾಗತೋ ಅಭೇಜ್ಜಪರಿಸೋ’ತಿ, ಪುನ ಚ ಭಣಥ ‘ದೇವದತ್ತೇನ ಏಕಪ್ಪಹಾರಂ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಭಿನ್ನಾನೀ’ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಅಭೇಜ್ಜಪರಿಸೋ, ತೇನ ಹಿ ದೇವದತ್ತೇನ ಏಕಪ್ಪಹಾರಂ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಭಿನ್ನಾನೀತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ದೇವದತ್ತೇನ ಏಕಪ್ಪಹಾರಂ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಭಿನ್ನಾನಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ತಥಾಗತೋ ಅಭೇಜ್ಜಪರಿಸೋ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಗಮ್ಭೀರೋ ದುನ್ನಿವೇಠಿಯೋ, ಗಣ್ಠಿತೋಪಿ ಗಣ್ಠಿತರೋ, ಏತ್ಥಾಯಂ ಜನೋ ಆವಟೋ ನಿವುತೋ ಓವುತೋ ಪಿಹಿತೋ ಪರಿಯೋನದ್ಧೋ, ಏತ್ಥ ತವ ಞಾಣಬಲಂ ದಸ್ಸೇಹಿ ಪರವಾದೇಸೂ”ತಿ।

“ಅಭೇಜ್ಜಪರಿಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ, ದೇವದತ್ತೇನ ಚ ಏಕಪ್ಪಹಾರಂ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಿ ಭಿನ್ನಾನಿ, ತಞ್ಚ ಪನ ಭೇದಕಸ್ಸ ಬಲೇನ, ಭೇದಕೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಭೇಜ್ಜಂ ನಾಮ। ಭೇದಕೇ ಸತಿ ಮಾತಾಪಿ ಪುತ್ತೇನ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಪುತ್ತೋಪಿ ಮಾತರಾ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಪಿತಾಪಿ ಪುತ್ತೇನ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಪುತ್ತೋಪಿ ಪಿತರಾ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಭಾತಾಪಿ ಭಗಿನಿಯಾ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಭಗಿನೀಪಿ ಭಾತರಾ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಸಹಾಯೋಪಿ ಸಹಾಯೇನ ಭಿಜ್ಜತಿ, ನಾವಾಪಿ ನಾನಾದಾರುಸಙ್ಘಟಿತಾ ಊಮಿವೇಗಸಮ್ಪಹಾರೇನ ಭಿಜ್ಜತಿ, ರುಕ್ಖೋಪಿ ಮಧುಕಪ್ಪಸಮ್ಪನ್ನಫಲೋ ಅನಿಲಬಲವೇಗಾಭಿಹತೋ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಸುವಣ್ಣಮ್ಪಿ ಜಾತಿಮನ್ತಂ [ಜಾತರೂಪಮ್ಪಿ (ಸೀ॰)] ಲೋಹೇನ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ನೇಸೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವಿಞ್ಞೂನಂ, ನೇಸಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಧಿಮುತ್ತಿ, ನೇಸೋ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಛನ್ದೋ ‘ತಥಾಗತೋ ಭೇಜ್ಜಪರಿಸೋ’ತಿ। ಅಪಿ ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ಅಭೇಜ್ಜಪರಿಸೋ’ತಿ। ಕತಮಂ ಏತ್ಥ ಕಾರಣಂ? ತಥಾಗತಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಕತೇನ ಅದಾನೇನ ವಾ ಅಪ್ಪಿಯವಚನೇನ ವಾ ಅನತ್ಥಚರಿಯಾಯ ವಾ ಅಸಮಾನತ್ತತಾಯ ವಾ ಯತೋ ಕುತೋಚಿ ಚರಿಯಂ ಚರನ್ತಸ್ಸಪಿ ಪರಿಸಾ ಭಿನ್ನಾತಿ ನ ಸುತಪುಬ್ಬಂ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ಅಭೇಜ್ಜಪರಿಸೋ’ತಿ। ತಯಾಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಞಾತಬ್ಬಂ ‘ಅತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚಿ ನವಙ್ಗೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಸುತ್ತಾಗತಂ, ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಕಾರಣೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಕತೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪರಿಸಾ ಭಿನ್ನಾ’ತಿ? “ನತ್ಥಿ ಭನ್ತೇ, ನೋ ಚೇತಂ ಲೋಕೇ ದಿಸ್ಸತಿ ನೋಪಿ ಸುಯ್ಯತಿ। ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಅಭೇಜ್ಜಪರಿಸಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

ಅಭೇಜ್ಜವಗ್ಗೋ ದುತಿಯೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ಅಟ್ಠ ಪಞ್ಹಾ।

೩. ಪಣಾಮಿತವಗ್ಗೋ

೧. ಸೇಟ್ಠಧಮ್ಮಪಞ್ಹೋ

೧. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ಧಮ್ಮೋ ಹಿ, ವಾಸೇಟ್ಠ, ಸೇಟ್ಠೋ ಜನೇತಸ್ಮಿಂ ದಿಟ್ಠೇ ಚೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚಾ’ತಿ। ಪುನ ಚ ‘ಉಪಾಸಕೋ ಗಿಹೀ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಪಿಹಿತಾಪಾಯೋ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಞ್ಞಾತಸಾಸನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ವಾ ಸಾಮಣೇರಂ ವಾ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತಿ ಪಚ್ಚುಟ್ಠೇತೀ’ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಧಮ್ಮೋ ಹಿ, ವಾಸೇಟ್ಠ, ಸೇಟ್ಠೋ ಜನೇತಸ್ಮಿಂ ದಿಟ್ಠೇ ಚೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚಾ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಉಪಾಸಕೋ ಗಿಹೀ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಪಿಹಿತಾಪಾಯೋ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಞ್ಞಾತಸಾಸನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ವಾ ಸಾಮಣೇರಂ ವಾ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತಿ ಪಚ್ಚುಟ್ಠೇತೀ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ‘ಉಪಾಸಕೋ ಗಿಹೀ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಪಿಹಿತಾಪಾಯೋ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಞ್ಞಾತಸಾಸನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ವಾ

ಸಾಮಣೇರಂ ವಾ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತಿ ಪಚ್ಚುಟ್ಠೇತಿ', ತೇನ ಹಿ 'ಧಮ್ಮೋ ಹಿ, ವಾಸೇಟ್ಠ, ಸೇಟ್ಠೋ ಜನೇತಸ್ಮಿಂ ದಿಟ್ಠೇ ಚೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚಾತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ಧಮ್ಮೋ ಹಿ, ವಾಸೇಟ್ಠ, ಸೇಟ್ಠೋ ಜನೇತಸ್ಮಿಂ ದಿಟ್ಠೇ ಚೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚಾ'ತಿ, 'ಉಪಾಸಕೋ ಚ ಗಿಹೀ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಪಿಹಿತಾಪಾಯೋ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಞ್ಞಾತಸಾಸನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ವಾ ಸಾಮಣೇರಂ ವಾ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತಿ ಪಚ್ಚುಟ್ಠೇತಿ'। ತತ್ಥ ಪನ ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥಿ। ಕತಮಂ ತಂ ಕಾರಣಂ?

"ವೀಸತಿ ಖೋ ಪನಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮಣಸ್ಸ ಸಮಣಕರಣಾ ಧಮ್ಮಾ ದ್ವೇ ಚ ಲಿಙ್ಗಾನಿ, ಯೇಹಿ ಸಮಣೋ ಅಭಿವಾದನಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಸಮಾನನಪೂಜನಾರಹೋ ಹೋತಿ। ಕತಮೇ ವೀಸತಿ ಸಮಣಸ್ಸ ಸಮಣಕರಣಾ ಧಮ್ಮಾ ದ್ವೇ ಚ ಲಿಙ್ಗಾನಿ? ಸೇಟ್ಠೋ [ಸೇಟ್ಠಭೂಮಿಸಯೋ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰), ಸೇಟ್ಠೋ ಯಮೋ (ಪೀ॰)] ಧಮ್ಮಾರಾಮೋ, ಅಗ್ಗೋ ನಿಯಮೋ, ಚಾರೋ ವಿಹಾರೋ ಸಂಯಮೋ ಸಂವರೋ ಖನ್ತಿ ಸೋರಚ್ಚಂ ಏಕತ್ತಚರಿಯಾ ಏಕತ್ತಾಭಿರತಿ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಹಿರಿಓತ್ತಪ್ಪಂ ವೀರಿಯಂ ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಸಿಕ್ಖಾಸಮಾದಾನಂ [ಸಿಕ್ಖಾಪಧಾನಂ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰), ಸುಕ್ಕಾವದಾನಂ (ಕ॰)] ಉದ್ದೇಸೋ ಪರಿಪುಚ್ಛಾ ಸೀಲಾದಿಅಭಿರತಿ ನಿರಾಲಯತಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಾರಿಪೂರಿತಾ, ಕಾಸಾವಧಾರಣಂ , ಭಣ್ಡುಭಾವೋ । ಇಮೇ ಖೋ , ಮಹಾರಾಜ, ವೀಸತಿ ಸಮಣಸ್ಸ ಸಮಣಕರಣಾ ಧಮ್ಮಾ ದ್ವೇ ಚ ಲಿಙ್ಗಾನಿ। ಏತೇ ಗುಣೇ ಭಿಕ್ಖು ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತತಿ, ಸೋ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನೂನತ್ತಾ ಪರಿಪುಣ್ಣತ್ತಾ ಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಅಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಂ ಅರಹನ್ತಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಸೇಟ್ಠಂ ಭೂಮನ್ತರಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಅರಹತ್ತಾಸನ್ನಗತೋತಿ ಅರಹತಿ ಉಪಾಸಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತುಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತುಂ।

"'ಖೀಣಾಸವೇಹಿ ಸೋ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಉಪಗತೋ, ನತ್ಥಿ ಮೇ ಸೋ ಸಮಯೋ'ತಿ [ತಂ ಸಾಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ (?)] ಅರಹತಿ ಉಪಾಸಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತುಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತುಂ।

"'ಅಗ್ಗಪರಿಸಂ ಸೋ ಉಪಗತೋ, ನಾಹಂ ತಂ ಠಾನಂ ಉಪಗತೋ'ತಿ ಅರಹತಿ ಉಪಾಸಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತುಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತುಂ।

"'ಲಭತಿ ಸೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಂ ಸೋತುಂ, ನಾಹಂ ತಂ ಲಭಾಮಿ ಸೋತು'ನ್ತಿ ಅರಹತಿ ಉಪಾಸಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತುಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತುಂ।

"'ಸೋ ಅಞ್ಞೇ ಪಬ್ಬಾಜೇತಿ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತಿ ಜಿನಸಾಸನಂ ವಡ್ಢೇತಿ, ಅಹಮೇತಂ ನ ಲಭಾಮಿ ಕಾತು'ನ್ತಿ ಅರಹತಿ ಉಪಾಸಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತುಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತುಂ।

"'ಅಪ್ಪಮಾಣೇಸು ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಸಮತ್ತಕಾರೀ, ನಾಹಂ ತೇಸು ವತ್ತಾಮೀ'ತಿ ಅರಹತಿ ಉಪಾಸಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತುಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತುಂ।

"'ಉಪಗತೋ ಸೋ ಸಮಣಲಿಙ್ಗಂ, ಬುದ್ಧಾಧಿಪ್ಪಾಯೇ ಠಿತೋ, ತೇನಾಹಂ ಲಿಙ್ಗೇನ ದೂರಮಪಗತೋ'ತಿ ಅರಹತಿ ಉಪಾಸಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತುಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತುಂ।

"'ಪರೂಳ್ಹಕಚ್ಛಲೋಮೋ ಸೋ ಅನಞ್ಜಿತಅಮಣ್ಡಿತೋ ಅನುಲಿತ್ತಸೀಲಗನ್ಧೋ, ಅಹಂ ಪನ ಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನಾಭಿರತೋ'ತಿ ಅರಹತಿ ಉಪಾಸಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತುಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತುಂ।

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ‘ಯೇ ತೇ ವೀಸತಿ ಸಮಣಕರಣಾ ಧಮ್ಮಾ ದ್ವೇ ಚ ಲಿಙ್ಗಾನಿ, ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಧಮ್ಮಾ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಯೇವ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಧಾರೇತಿ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ತತ್ಥ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತಿ, ಸೋ ಮೇ ಆಗಮೋ ಸಿಕ್ಖಾಪನಞ್ಚ ನತ್ಥೀ’ತಿ ಅರಹತಿ ಉಪಾಸಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತುಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತುಂ ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಕುಮಾರೋ ಪುರೋಹಿತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ವಿಜ್ಜಂ ಅಧೀಯತಿ, ಖತ್ತಿಯಧಮ್ಮಂ ಸಿಕ್ಖತಿ, ಸೋ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ ಆಚರಿಯಂ ಅಭಿವಾದೇತಿ ಪಚ್ಚುಟ್ಠೇತಿ ‘ಸಿಕ್ಖಾಪಕೋ ಮೇ ಅಯ’ನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ‘ಭಿಕ್ಖು ಸಿಕ್ಖಾಪಕೋ ವಂಸಧರೋ’ತಿ ಅರಹತಿ ಉಪಾಸಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಅಭಿವಾದೇತುಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾತುಂ।

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಿನಾಪೇತಂ ಪರಿಯಾಯೇನ ಜಾನಾಹಿ ಭಿಕ್ಖುಭೂಮಿಯಾ ಮಹನ್ತತಂ ಅಸಮವಿಪುಲಭಾವಂ। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಾಸಕೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ದ್ವೇವ ತಸ್ಸ ಗತಿಯೋ ಭವನ್ತಿ ಅನಞ್ಞಾ ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ದಿವಸೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೇಯ್ಯ ವಾ, ಭಿಕ್ಖುಭಾವಂ ವಾ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ಅಚಲಾ ಹಿ ಸಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ಮಹತೀ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಾ, ಯದಿದಂ ಭಿಕ್ಖುಭೂಮೀ”ತಿ। “ಞಾಣಗತೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಞ್ಹೋ ಸುನಿಬ್ಬೇಠಿತೋ ಬಲವತಾ ಅತಿಬುದ್ಧಿನಾ ತಯಾ, ನ ಯಿಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಸಮತ್ಥೋ ಅಞ್ಞೋ ಏವಂ ವಿನಿವೇಠೇತುಂ ಅಞ್ಞತ್ರ ತವಾದಿಸೇನ ಬುದ್ಧಿಮತಾ”ತಿ।

ಸೇಟ್ಠಧಮ್ಮಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಸಬ್ಬಸತ್ತಹಿತಫರಣಪಞ್ಹೋ

೨. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಹಿತಮಪನೇತ್ವಾ ಹಿತಮುಪದಹತೀ’ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಥ **ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮೇ** ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇ ಭಞ್ಞಮಾನೇ ‘ಸಟ್ಠಿಮತ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಣ್ಹಂ ಲೋಹಿತಂ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗತ’ನ್ತಿ। ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮಂ, ಭನ್ತೇ, ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯಂ ದೇಸೇನ್ತೇನ ತಥಾಗತೇನ ಸಟ್ಠಿಮತ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಹಿತಮಪನೇತ್ವಾ ಅಹಿತಮುಪದಹಿತಂ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಹಿತಮಪನೇತ್ವಾ ಹಿತಮುಪದಹತಿ, ತೇನ ಹಿ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮೇ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇ ಭಞ್ಞಮಾನೇ ಸಟ್ಠಿಮತ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಣ್ಹಂ ಲೋಹಿತಂ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗತನ್ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮೇ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇ ಭಞ್ಞಮಾನೇ ಸಟ್ಠಿಮತ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಣ್ಹಂ ಲೋಹಿತಂ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗತಂ, ತೇನ ಹಿ ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಹಿತಮಪನೇತ್ವಾ ಹಿತಮುಪದಹತೀತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ತಥಾಗತೋ , ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಹಿತಮಪನೇತ್ವಾ ಹಿತಮುಪದಹತಿ, ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮೇ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇ ಭಞ್ಞಮಾನೇ ಸಟ್ಠಿಮತ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಣ್ಹಂ ಲೋಹಿತಂ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗತಂ, ತಞ್ಚ ಪನ ನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕತೇನ, ತೇಸಂ ಯೇವ ಅತ್ತನೋ ಕತೇನಾ”ತಿ।

“ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮಂ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯಂ ನ ಭಾಸೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ತೇಸಂ ಉಣ್ಹಂ ಲೋಹಿತಂ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ, ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಾನಂ ತೇಸಂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯಂ ಸುತ್ವಾ ಪರಿಳಾಹೋ ಕಾಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ, ತೇನ ತೇಸಂ ಪರಿಳಾಹೇನ ಉಣ್ಹಂ ಲೋಹಿತಂ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗತ”ನ್ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ ಕತೇನ ತೇಸಂ ಉಣ್ಹಂ ಲೋಹಿತಂ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗತಂ, ತಥಾಗತೋ ಯೇವ ತತ್ಥ ಅಧಿಕಾರೋ ತೇಸಂ ನಾಸನಾಯ, ಯಥಾ ನಾಮ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಹಿ ವಮ್ಮಿಕಂ ಪವಿಸೇಯ್ಯ, ಅಥಞ್ಞತರೋ ಪಂಸುಕಾಮೋ ಪುರಿಸೋ ವಮ್ಮಿಕಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಂಸುಂ ಹರೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಪಂಸುಹರಣೇನ ವಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಸುಸಿರಂ ಪಿದಹೇಯ್ಯ, ಅಥ ತತ್ಥೇವ ಸೋ ಅಸ್ಸಾಸಂ

ಅಲಭಮಾನೋ ಮರೇಯ್ಯ, ನನು ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಅಹಿ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಕತೇನ ಮರಣಪ್ಪತ್ತೋ"ತಿ। "ಆಮ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಯೇವ ತತ್ಥ ಅಧಿಕಾರೋ ತೇಸಂ ನಾಸನಾಯಾ"ತಿ।

"ತಥಾಗತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಯಮಾನೋ ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘಂ ನ ಕರೋತಿ, ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಏವಂ ಧಮ್ಮೇ ದೇಸೀಯಮಾನೇ ಯೇ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಪತನ್ತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಮ್ಬಂ ವಾ ಜಮ್ಬುಂ ವಾ ಮಧುಕಂ ವಾ ಚಾಲಯಮಾನಸ್ಸ ಯಾನಿ ತತ್ಥ ಫಲಾನಿ ಸಾರಾನಿ ದಳ್ಹಬನ್ಧನಾನಿ, ತಾನಿ ತತ್ಥೇವ ಅಚ್ಚುತಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಯಾನಿ ತತ್ಥ ಫಲಾನಿ ಪೂತಿವಣ್ಟಮೂಲಾನಿ ದುಬ್ಬಲಬನ್ಧನಾನಿ, ತಾನಿ ಪತನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಯಮಾನೋ ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘಂ ನ ಕರೋತಿ, ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಏವಂ ಧಮ್ಮೇ ದೇಸೀಯಮಾನೇ ಯೇ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಪತನ್ತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಸ್ಸಕೋ ಧಞ್ಞಂ ರೋಪೇತುಕಾಮೋ ಖೇತ್ತಂ ಕಸತಿ, ತಸ್ಸ ಕಸನ್ತಸ್ಸ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ತಿಣಾನಿ ಮರನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಪರಿಪಕ್ಕಮಾನಸೇ ಸತ್ತೇ ಬೋಧೇನ್ತೋ [ಬೋಧೇತುಂ (ಸೀ॰)] ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಏವಂ ಧಮ್ಮೇ ದೇಸೀಯಮಾನೇ ಯೇ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ತಿಣಾನಿ ವಿಯ ಮರನ್ತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮನುಸ್ಸಾ ರಸಹೇತು ಯನ್ತೇನ ಉಚ್ಛುಂ ಪೀಳಯನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಉಚ್ಛುಂ ಪೀಳಯಮಾನಾನಂ ಯೇ ತತ್ಥ ಯನ್ತಮುಖಗತಾ ಕಿಮಯೋ, ತೇ ಪೀಳಿಯನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಪರಿಪಕ್ಕಮಾನಸೇ ಸತ್ತೇ ಬೋಧೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಯನ್ತಮಭಿಪೀಳಯತಿ [ಧಮ್ಮಯನ್ತಮತಿಪೀಳಯತಿ (ಕ॰)], ಯೇ ತತ್ಥ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಕಿಮೀ ವಿಯ ಮರನ್ತೀ"ತಿ।

"ನನು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ತಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪತಿತಾ"ತಿ? "ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಚ್ಛಕೋ ರುಕ್ಖಂ ತಚ್ಛನ್ತೋ [ರಕ್ಖನ್ತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಉಜುಕಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಕರೋತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ವಜ್ಜನೀಯಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ತಚ್ಛಕೋ ರುಕ್ಖಂ ಉಜುಕಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಕರೋತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಪರಿಸಂ ರಕ್ಖನ್ತೋ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಬೋಧನೇಯ್ಯೇ [ಅಬೋಧನೀಯೇ (ಸ್ಯಾ॰)] ಸತ್ತೇ ಬೋಧೇತುಂ, ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನೇ ಪನ ಸತ್ತೇ ಅಪನೇತ್ವಾ ಬೋಧನೇಯ್ಯೇ ಸತ್ತೇ ಬೋಧೇತಿ, ಅತ್ತಕತೇನ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಾ ಪತನ್ತಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕದಲೀ ವೇಳು ಅಸ್ಸತರೀ ಅತ್ತಜೇನ [ಅತ್ತಜೇನ ಫಲೇನ (ಸೀ॰)] ಹಞ್ಞತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಅತ್ತಕತೇನ ಹಞ್ಞನ್ತಿ ಪತನ್ತಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಚೋರಾ ಅತ್ತಕತೇನ ಚಕ್ಖುಪ್ಪಾಟನಂ ಸೂಲಾರೋಪನಂ ಸೀಸಚ್ಛೇದನಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಅತ್ತಕತೇನ ಹಞ್ಞನ್ತಿ ಪತನ್ತಿ [ಜಿನಸಾಸನಾ ಪತನ್ತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)]। ಯೇಸಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಟ್ಠಿಮತ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಣ್ಹಂ ಲೋಹಿತಂ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗತಂ, ತೇಸಂ ತಂ ನೇವ ಭಗವತೋ ಕತೇನ, ನ ಪರೇಸಂ ಕತೇನ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ತನೋ ಯೇವ ಕತೇನ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಸಬ್ಬಜನಸ್ಸ ಅಮತಂ ದದೇಯ್ಯ, ತೇ ತಂ ಅಮತಂ ಅಸಿತ್ವಾ ಅರೋಗಾ ದೀಘಾಯುಕಾ ಸಬ್ಬೀತಿತೋ [ಸಬ್ಬೀತಿಯಾ (ಸೀ॰)] ಪರಿಮುಚ್ಚೇಯ್ಯುಂ, ಅಥಞ್ಞತರೋ ಪುರಿಸೋ ದುರುಪಚಾರೇನ ತಂ ಅಸಿತ್ವಾ ಮರಣಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಮತದಾಯಕೋ ಪುರಿಸೋ ತತೋನಿದಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪುಞ್ಞಂ

ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಮತಂ ಧಮ್ಮದಾನಂ ದೇತಿ, ಯೇ ತೇ ಸತ್ತಾ ಭಬ್ಬಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾಮತೇನ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ತೇ ಸತ್ತಾ ಅಭಬ್ಬಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾಮತೇನ ಹಞ್ಞನ್ತಿ ಪತನ್ತಿ। ಭೋಜನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಖತಿ, ತಮೇಕಚ್ಚೇ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಸೂಚಿಕಾಯ ಮರನ್ತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನದಾಯಕೋ ಪುರಿಸೋ ತತೋನಿದಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪುಞ್ಞಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಮತಂ ಧಮ್ಮದಾನಂ ದೇತಿ, ಯೇ ತೇ ಸತ್ತಾ ಭಬ್ಬಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾಮತೇನ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ತೇ ಸತ್ತಾ ಅಭಬ್ಬಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾಮತೇನ ಹಞ್ಞನ್ತಿ ಪತನ್ತೀ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಸಬ್ಬಸತ್ತಹಿತಫರಣಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ವತ್ಥಗುಯ್ಹನಿದಸ್ಸನಪಞ್ಹೋ

೩. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ತಥಾಗತೇನ –

“‘ಕಾಯೇನ ಸಂವರೋ ಸಾಧು [ಧ॰ ಪ॰ ೩೬೧], ಸಾಧು ವಾಚಾಯ ಸಂವರೋ।
ಮನಸಾ ಸಂವರೋ ಸಾಧು, ಸಾಧು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಂವರೋ’ತಿ॥

“ಪುನ ಚ ತಥಾಗತೋ ಚತುನ್ನಂ ಪರಿಸಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸೇಲಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಕೋಸೋಹಿತಂ ವತ್ಥಗುಯ್ಹಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಕಾಯೇನ ಸಂವರೋ ಸಾಧೂ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ಸೇಲಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಕೋಸೋಹಿತಂ ವತ್ಥಗುಯ್ಹಂ ದಸ್ಸೇಸೀತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಸೇಲಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಕೋಸೋಹಿತಂ ವತ್ಥಗುಯ್ಹಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಕಾಯೇನ ಸಂವರೋ ಸಾಧೂ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಕಾಯೇನ ಸಂವರೋ ಸಾಧೂ’ತಿ, ಸೇಲಸ್ಸ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಕೋಸೋಹಿತಂ ವತ್ಥಗುಯ್ಹಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ಯಸ್ಸ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೇ ಕಙ್ಖಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಸ್ಸ ಬೋಧನತ್ಥಾಯ ಭಗವಾ ಇದ್ಧಿಯಾ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ ಕಾಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸೋ ಯೇವ ತಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ।

“ಕೋ ಪನೇತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸದ್ದಹಿಸ್ಸತಿ, ಯಂ ಪರಿಸಗತೋ ಏಕೋ ಯೇವ ತಂ ಗುಯ್ಹಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಅವಸೇಸಾ ತತ್ಥೇವ ವಸನ್ತಾ ನ ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಇಙ್ಘ ಮೇ ತ್ವಂ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಉಪದಿಸ, ಕಾರಣೇನ ಮಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಹೀ”ತಿ। “ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಬ್ಯಾಧಿತೋ ಪುರಿಸೋ ಪರಿಕಿಣ್ಣೋ ಞಾತಿಮಿತ್ತೇಹೀ”ತಿ। “ಆಮ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿಸಾ ಪಸ್ಸತೇತಂ ವೇದನಂ, ಯಾಯ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ವೇದನಾಯ ವೇದಯತೀ”ತಿ। “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ, ಅತ್ತನಾ ಯೇವ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಪುರಿಸೋ ವೇದಯತೀ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಸ್ಸೇವ ತಥಾಗತೇ ಕಙ್ಖಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಸ್ಸೇವ ತಥಾಗತೋ ಬೋಧನತ್ಥಾಯ ಇದ್ಧಿಯಾ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ ಕಾಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸೋ ಯೇವ ತಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಪಸ್ಸತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಞ್ಚಿದೇವ ಪುರಿಸಂ ಭೂತೋ ಆವಿಸೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿಸಾ ಪಸ್ಸತಿ ತಂ ಭೂತಾಗಮನ”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಸೋ ಯೇವ ಆತುರೋ ತಸ್ಸ ಭೂತಸ್ಸ ಆಗಮನಂ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಸ್ಸೇವ ತಥಾಗತೇ ಕಙ್ಖಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಸ್ಸೇವ ತಥಾಗತೋ ಬೋಧನತ್ಥಾಯ ಇದ್ಧಿಯಾ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ ಕಾಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸೋ ಯೇವ ತಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ।

“ದುಕ್ಕರಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಕತಂ, ಯಂ ಏಕಸ್ಸಪಿ ಅದಸ್ಸನೀಯಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನಾ”ತಿ। “ನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಗುಯ್ಹಂ ದಸ್ಸೇಸಿ , ಇದ್ಧಿಯಾ ಪನ ಛಾಯಂ ದಸ್ಸೇಸೀ”ತಿ। “ಛಾಯಾಯಪಿ, ಭನ್ತೇ, ದಿಟ್ಠಾಯ ದಿಟ್ಠಂ ಯೇವ ಹೋತಿ ಗುಯ್ಹಂ, ಯಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಟ್ಠಂ ಗತೋ”ತಿ। “ದುಕ್ಕರಞ್ಚಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಕರೋತಿ ಬೋಧನೇಯ್ಯೇ ಸತ್ತೇ ಬೋಧೇತುಂ। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಕಿರಿಯಂ ಹಾಪೇಯ್ಯ, ಬೋಧನೇಯ್ಯಾ ಸತ್ತಾ ನ ಬುಜ್ಝೇಯ್ಯುಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಞ್ಞೂ ತಥಾಗತೋ ಬೋಧನೇಯ್ಯೇ ಸತ್ತೇ ಬೋಧೇತುಂ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ ಯೇನ ಯೇನ ಯೋಗೇನ ಬೋಧನೇಯ್ಯಾ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ, ತೇನ ತೇನ ಯೋಗೇನ ಬೋಧನೇಯ್ಯೇ ಬೋಧೇತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ ಯೇನ ಯೇನ ಭೇಸಜ್ಜೇನ ಆತುರೋ ಅರೋಗೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ತೇನ ಭೇಸಜ್ಜೇನ ಆತುರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ, ವಮನೀಯಂ ವಮೇತಿ, ವಿರೇಚನೀಯಂ ವಿರೇಚೇತಿ, ಅನುಲೇಪನೀಯಂ ಅನುಲಿಮ್ಪೇತಿ, ಅನುವಾಸನೀಯಂ ಅನುವಾಸೇತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಯೇನ ಯೇನ ಯೋಗೇನ ಬೋಧನೇಯ್ಯಾ ಸತ್ತಾ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ, ತೇನ ತೇನ ಯೋಗೇನ ಬೋಧೇತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತ್ಥೀ ಮೂಳ್ಹಗಬ್ಭಾ ಭಿಸಕ್ಕಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನೀಯಂ ಗುಯ್ಹಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಬೋಧನೇಯ್ಯೇ ಸತ್ತೇ ಬೋಧೇತುಂ ಅದಸ್ಸನೀಯಂ ಗುಯ್ಹಂ ಇದ್ಧಿಯಾ ಛಾಯಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅದಸ್ಸನೀಯೋ ನಾಮ ಓಕಾಸೋ ಪುಗ್ಗಲಂ ಉಪಾದಾಯ। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಭಗವತೋ ಹದಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಬುಜ್ಝೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸಪಿ ಭಗವಾ ಯೋಗೇನ ಹದಯಂ ದಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಯೋಗಞ್ಞೂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ।

“ನನು, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಥೇರಸ್ಸ ನನ್ದಸ್ಸ ಅಧಿಮುತ್ತಿಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ತಂ ದೇವಭವನಂ ನೇತ್ವಾ ದೇವಕಞ್ಞಾಯೋ ದಸ್ಸೇಸಿ ‘ಇಮಿನಾಯಂ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಬುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ’ತಿ, ತೇನ ಚ ಸೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಬುಜ್ಝಿ। ಇತಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಹೀಳೇನ್ತೋ ಗರಹನ್ತೋ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಬೋಧನಹೇತು ಕಕುಟಪಾದಿನಿಯೋ ಅಚ್ಛರಾಯೋ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಏವಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಯೋಗಞ್ಞೂ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಥೇರಸ್ಸ ಚೂಳಪನ್ಥಕಸ್ಸ ಭಾತರಾ ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಿತಸ್ಸ ದುಮ್ಮನಸ್ಸ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸುಖುಮಂ ಚೋಳಖಣ್ಡಂ ಅದಾಸಿ ‘ಇಮಿನಾಯಂ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಬುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ’ತಿ , ಸೋ ಚ ಕುಲಪುತ್ತೋ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಜಿನಸಾಸನೇ ವಸೀಭಾವಂ ಪಾಪುಣಿ। ಏವಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಯೋಗಞ್ಞೂ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಮೋಘರಾಜಸ್ಸ ಯಾವ ತತಿಯಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ನ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ ‘ಏವಮಿಮಸ್ಸ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಮಾನೋ ಉಪಸಮಿಸ್ಸತಿ, ಮಾನೂಪಸಮಾ ಅಭಿಸಮಯೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ’ತಿ, ತೇನ ಚ ತಸ್ಸ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಮಾನೋ ಉಪಸಮಿ, ಮಾನೂಪಸಮಾ ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಛಸು ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ವಸೀಭಾವಂ ಪಾಪುಣಿ। ಏವಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಯೋಗಞ್ಞೂ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ”ತಿ।

“ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸುನಿಬ್ಬೇಠಿತೋ ಪಞ್ಹೋ ಬಹುವಿಧೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ, ಗಹನಂ ಅಗಹನಂ ಕತಂ, ಅನ್ಧಕಾರೋ ಆಲೋಕೋ ಕತೋ, ಗಣ್ಠಿ ಭಿನ್ನೋ, ಭಗ್ಗಾ ಪರವಾದಾ, ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ಚಕ್ಖುಂ ತಯಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ, ನಿಪ್ಪಟಿಭಾನಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ, ತ್ವಂ ಗಣಿವರಪವರಮಾಸಜ್ಜಾ”ತಿ।

ವತ್ಥಗುಯ್ಹನಿದಸ್ಸನಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಫರುಸವಾಚಾಭಾವಪಞ್ಹೋ

೪. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ 'ಪರಿಸುದ್ಧವಚೀಸಮಾಚಾರೋ ಆವುಸೋ ತಥಾಗತೋ, ನತ್ಥಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ, ಯಂ ತಥಾಗತೋ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ 'ಮಾ ಮೇ ಇದಂ ಪರೋ ಅಞ್ಞಾಸೀ'ತಿ। ಪುನ ಚ ತಥಾಗತೋ ಥೇರಸ್ಸ ಸುದಿನ್ನಸ್ಸ ಕಲನ್ದಪುತ್ತಸ್ಸ ಅಪರಾಧೇ ಪಾರಾಜಿಕಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೋ ಫರುಸಾಹಿ ವಾಚಾಹಿ ಮೋಘಪುರಿಸವಾದೇನ ಸಮುದಾಚರಿ, ತೇನ ಚ ಸೋ ಥೇರೋ ಮೋಘಪುರಿಸವಾದೇನ ಮಙ್ಕುಚಿತ್ತವಸೇನ ರುನ್ಧಿತತ್ತಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ನಾಸಕ್ಖಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪರಿಸುದ್ಧವಚೀಸಮಾಚಾರೋ ತಥಾಗತೋ, ನತ್ಥಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ, ತೇನ ಹಿ ತಥಾಗತೇನ ಥೇರಸ್ಸ ಸುದಿನ್ನಸ್ಸ ಕಲನ್ದಪುತ್ತಸ್ಸ ಅಪರಾಧೇ ಮೋಘಪುರಿಸವಾದೇನ ಸಮುದಾಚಿಣ್ಣನ್ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಭಗವತಾ ಥೇರಸ್ಸ ಸುದಿನ್ನಸ್ಸ ಕಲನ್ದಪುತ್ತಸ್ಸ ಅಪರಾಧೇ ಮೋಘಪುರಿಸವಾದೇನ ಸಮುದಾಚಿಣ್ಣಂ, ತೇನ ಹಿ ಪರಿಸುದ್ಧವಚೀಸಮಾಚಾರೋ ತಥಾಗತೋ, ನತ್ಥಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ 'ಪರಿಸುದ್ಧವಚೀಸಮಾಚಾರೋ ಆವುಸೋ ತಥಾಗತೋ, ನತ್ಥಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ, ಯಂ ತಥಾಗತೋ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ 'ಮಾ ಮೇ ಇದಂ ಪರೋ ಅಞ್ಞಾಸೀ'ತಿ। ಆಯಸ್ಮತೋ ಚ ಸುದಿನ್ನಸ್ಸ ಕಲನ್ದಪುತ್ತಸ್ಸ ಅಪರಾಧೇ ಪಾರಾಜಿಕಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ಮೋಘಪುರಿಸವಾದೇನ ಸಮುದಾಚಿಣ್ಣಂ, ತಞ್ಚ ಪನ ಅದುಟ್ಠಚಿತ್ತೇನ ಅಸಾರಮ್ಭೇನ ಯಾಥಾವಲಕ್ಖಣೇನ। ಕಿಞ್ಚ ತತ್ಥ ಯಾಥಾವಲಕ್ಖಣಂ, ಯಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಚತುಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಪುರಿಸತ್ತನಂ ಮೋಘಂ ಅಞ್ಞಂ ಕಯಿರಮಾನಂ ಅಞ್ಞೇನ ಸಮ್ಭವತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ 'ಮೋಘಪುರಿಸೋ'ತಿ। ಇತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸುದಿನ್ನಸ್ಸ ಕಲನ್ದಪುತ್ತಸ್ಸ ಸತಾವವಚನೇನ ಸಮುದಾಚಿಣ್ಣಂ, ನೋ ಅಭೂತವಾದೇನಾ"ತಿ।

"ಸಭಾವಮ್ಪಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತೋ ಭಣತಿ, ತಸ್ಸ ಮಯಂ ಕಹಾಪಣಂ ದಣ್ಡಂ ಧಾರೇಮ, ಅಪರಾಧೋ ಯೇವ ಸೋ ವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಸುಂ ವೋಹಾರಂ ಆಚರನ್ತೋ ಅಕ್ಕೋಸತೀ"ತಿ। "ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುತಪುಬ್ಬಂ ತಯಾ ಖಲಿತಸ್ಸ ಅಭಿವಾದನಂ ವಾ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಸಕ್ಕಾರಂ ವಾ ಉಪಾಯನಾನುಪ್ಪದಾನಂ ವಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಯತೋ ಕುತೋಚಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಖಲಿತೋ, ಸೋ ಪರಿಭಾಸನಾರಹೋ ಹೋತಿ ತಜ್ಜನಾರಹೋ, ಉತ್ತಮಙ್ಗಮ್ಪಿಸ್ಸ ಛಿನ್ದನ್ತಿ ಹನನ್ತಿಪಿ ಬನ್ಧನ್ತಿಪಿ ಘಾತೇನ್ತಿಪಿ ಝಾಪೇನ್ತಿಪೀ"ತಿ [ಜಾಪೇನ್ತಿಪೀತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)]। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಕಿರಿಯಾ ಯೇವ ಕತಾ, ನೋ ಅಕಿರಿಯಾ"ತಿ।

"ಕಿರಿಯಮ್ಪಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕುರುಮಾನೇನ ಪತಿರೂಪೇನ ಕಾತಬ್ಬಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕೇನ, ಸವನೇನಪಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸದೇವಕೋ ಲೋಕೋ ಓತ್ತಪ್ಪತಿ ಹಿರಿಯತಿ ಭಿಯ್ಯೋ ದಸ್ಸನೇನ ತತುತ್ತರಿಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನೇನ ಪಯಿರುಪಾಸನೇನಾ"ತಿ। "ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಿಕಿಚ್ಛಕೋ ಅಭಿಸನ್ನೇ ಕಾಯೇ ಕುಪಿತೇ ದೋಸೇ ಸಿನೇಹನೀಯಾನಿ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ದೇತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ತಿಣ್ಹಾನಿ ಲೇಖನೀಯಾನಿ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ದೇತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮಾಯ ಅನುಸಿಟ್ಠಿಂ ದೇತಿ, ಫರುಸಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಾಚಾ ಸತ್ತೇ ಸಿನೇಹಯತಿ, ಮುದುಕೇ ಕರೋತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಣ್ಹಮ್ಪಿ ಉದಕಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿನೇಹನೀಯಂ ಸಿನೇಹಯತಿ, ಮುದುಕಂ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಫರುಸಾಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಾಚಾ ಅತ್ಥವತೀ ಹೋತಿ ಕರುಣಾಸಹಗತಾ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಿತುವಚನಂ ಪುತ್ತಾನಂ ಅತ್ಥವನ್ತಂ ಹೋತಿ ಕರುಣಾಸಹಗತಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಫರುಸಾಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಾಚಾ ಅತ್ಥವತೀ ಹೋತಿ ಕರುಣಾಸಹಗತಾ। ಫರುಸಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಾಚಾ ಸತ್ತಾನಂ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಾ [ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಾಯ (ಸೀ॰)] ಹೋತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ದುಗ್ಗನ್ಧಮ್ಪಿ ಗೋಮುತ್ತಂ ಪೀತಂ ವಿರಸಮ್ಪಿ ಅಗದಂ ಖಾಯಿತಂ ಸತ್ತಾನಂ ಬ್ಯಾಧಿಂ ಹನತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಫರುಸಾಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಾಚಾ ಅತ್ಥವತೀ ಕರುಣಾಸಹಗತಾ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹನ್ತೋಪಿ ತೂಲಪುಞ್ಜೋ [ತೂಲಪಿಚು (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰)] ಪರಸ್ಸ ಕಾಯೇ ನಿಪತಿತ್ವಾ ರುಜಂ

ನ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಫರುಸಾಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ವಾಚಾ ನ ಕಸ್ಸಚಿ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀ''ತಿ। ''ಸುವಿನಿಚ್ಛಿತೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಞ್ಹೋ ಬಹೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ, ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ''ತಿ।

ಫರುಸವಾಚಾಭಾವಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ರುಕ್ಖಅಚೇತನಾಭಾವಪಞ್ಹೋ

೫. ''ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ತಥಾಗತೇನ –

'''ಅಚೇತನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಸ್ಸುಣನ್ತಂ, ಜಾನೋ ಅಜಾನನ್ತಮಿಮಂ ಪಲಾಸಂ।
ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಧುವಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ, ಸುಖಸೇಯ್ಯಂ ಪುಚ್ಛಸಿ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತೂ'ತಿ [ಜಾ॰ ೧.೪.೨೫]॥

ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ –

'''ಇತಿ ಫನ್ದನರುಕ್ಖೋಪಿ, ತಾವದೇ ಅಜ್ಝಭಾಸಥ।
ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಅತ್ಥಿ, ಭಾರದ್ವಾಜ ಸುಣೋಹಿ ಮೇ'ತಿ [ಜಾ॰ ೧.೧೩.೨೦]॥

''ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ರುಕ್ಖೋ ಅಚೇತನೋ, ತೇನ ಹಿ ಫನ್ದನೇನ ರುಕ್ಖೇನ ಭಾರದ್ವಾಜೇನ ಸಹ ಸಲ್ಲಪಿತನ್ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಫನ್ದನೇನ ರುಕ್ಖೇನ ಭಾರದ್ವಾಜೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತಂ, ತೇನ ಹಿ ರುಕ್ಖೋ ಅಚೇತನೋತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ''ತಿ।

''ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ರುಕ್ಖೋ ಅಚೇತನೋ'ತಿ, ಫನ್ದನೇನ ಚ ರುಕ್ಖೇನ ಭಾರದ್ವಾಜೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಪಿತಂ, ತಞ್ಚ ಪನ ವಚನಂ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಯ ಭಣಿತಂ। ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಚೇತನಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಲ್ಲಾಪೋ ನಾಮ, ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಾಯ ದೇವತಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ ರುಕ್ಖೋತಿ, ರುಕ್ಖೋ ಸಲ್ಲಪತೀತಿ ಚೇಸಾ ಲೋಕಪಣ್ಣತ್ತಿ, ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕಟಂ ಧಞ್ಞಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಿತಂ ಧಞ್ಞಸಕಟನ್ತಿ ಜನೋ ವೋಹರತಿ, ನ ಚ ತಂ ಧಞ್ಞಮಯಂ ಸಕಟಂ, ರುಕ್ಖಮಯಂ ಸಕಟಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಕಟೇ ಧಞ್ಞಸ್ಸ ಪನ ಆಕಿರಿತತ್ತಾ ಧಞ್ಞಸಕಟನ್ತಿ ಜನೋ ವೋಹರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ರುಕ್ಖೋ ಸಲ್ಲಪತಿ, ರುಕ್ಖೋ ಅಚೇತನೋ, ಯಾ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ, ತಸ್ಸಾ ಯೇವ ತಂ ಅಧಿವಚನಂ ರುಕ್ಖೋತಿ, ರುಕ್ಖೋ ಸಲ್ಲಪತೀತಿ ಚೇಸಾ ಲೋಕಪಣ್ಣತ್ತಿ।

''ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ದಧಿಂ ಮನ್ಥಯಮಾನೋ ತಕ್ಕಂ ಮನ್ಥೇಮೀತಿ ವೋಹರತಿ, ನ ತಂ ತಕ್ಕಂ, ಯಂ ಸೋ ಮನ್ಥೇತಿ, ದಧಿಂ ಯೇವ ಸೋ ಮನ್ಥೇನ್ತೋ ತಕ್ಕಂ ಮನ್ಥೇಮೀತಿ ವೋಹರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ರುಕ್ಖೋ ಸಲ್ಲಪತಿ, ರುಕ್ಖೋ ಅಚೇತನೋ । ಯಾ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ, ತಸ್ಸಾಯೇವ ತಂ ಅಧಿವಚನಂ ರುಕ್ಖೋತಿ, ರುಕ್ಖೋ ಸಲ್ಲಪತೀತಿ ಚೇಸಾ ಲೋಕಪಣ್ಣತ್ತಿ।

''ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಸನ್ತಂ ಸಾಧೇತುಕಾಮೋ ಸನ್ತಂ ಸಾಧೇಮೀತಿ ವೋಹರತಿ , ಅಸಿದ್ಧಂ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ ವೋಹರತಿ, ಏವಮೇಸಾ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ರುಕ್ಖೋ ಸಲ್ಲಪತಿ, ರುಕ್ಖೋ ಅಚೇತನೋ। ಯಾ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ, ತಸ್ಸಾಯೇವ ತಂ ಅಧಿವಚನಂ ರುಕ್ಖೋತಿ, ರುಕ್ಖೋ ಸಲ್ಲಪತೀತಿ ಚೇಸಾ ಲೋಕಪಣ್ಣತ್ತಿ, ಯಾಯ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಯ ಜನೋ ವೋಹರತಿ, ತಥಾಗತೋಪಿ ತಾಯೇವ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ''ತಿ। ''ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ''ತಿ।

रुक्खअचेतनाभावपञ्हो पञ्चमो।

६. पिण्डपातमहप्फलपञ्हो

६. "भन्ते नागसेन, भासितम्पेतं धम्मसङ्गीतिकारकेहि थेरेहि –

"'चुन्दस्स भत्तं भुञ्जित्वा, कम्मारस्साति मे सुतं।
आबाधं सम्फुसी धीरो, पबाळ्हं मारणन्तिक'न्ति [दी॰ नि॰ २.१९०]॥

"पुन च भगवता भणितं 'द्वेमे, आनन्द, पिण्डपाता समसमफला समविपाका अतिविय अञ्ञेहि पिण्डपातेहि महप्फलतरा च महानिसंसतरा च। कतमे द्वे? यञ्च पिण्डपातं परिभुञ्जित्वा तथागतो अनुत्तरं सम्मासम्बोधिं अभिसम्बुज्झि, यञ्च पिण्डपातं परिभुञ्जित्वा तथागतो अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायति। इमे द्वे पिण्डपाता समसमफला समविपाका, अतिविय अञ्ञेहि पिण्डपातेहि महप्फलतरा च महानिसंसतरा चा'ति। यदि, भन्ते नागसेन, भगवतो चुन्दस्स भत्तं भुत्ताविस्स [भुञ्जित्वा (सी॰)] खरो आबाधो उप्पन्नो, पबाळ्हा च वेदना पवत्ता मारणन्तिका, तेन हि 'द्वेमे, आनन्द, पिण्डपाता समसमफला समविपाका अतिविय अञ्ञेहि पिण्डपातेहि महप्फलतरा च महानिसंसतरा चा'ति यं वचनं, तं मिच्छा। यदि द्वेमे पिण्डपाता समसमफला समविपाका अतिविय अञ्ञेहि पिण्डपातेहि महप्फलतरा च महानिसंसतरा च, तेन हि भगवतो चुन्दस्स भत्तं भुत्ताविस्स [भुञ्जित्वा (सी॰)] खरो आबाधो उप्पन्नो, पबाळ्हा च वेदना पवत्ता मारणन्तिकाति तम्पि वचनं मिच्छा। किंनु खो, भन्ते नागसेन, सो पिण्डपातो विसगततताय महप्फलो, रोगुप्पादकताय महप्फलो , आयुविनासकताय महप्फलो, भगवतो जीवितहरणताय महप्फलो? तत्थ मे कारणं ब्रूहि परवादानं निग्गहाय, एत्थायं जनो सम्मूळ्हो लोभवसेन अतिबहुं खायितेन लोहितपक्खन्दिका उप्पन्नाति। अयम्पि उभतो कोटिको पञ्हो तवानुप्पत्तो, सो तया निब्बाहितब्बो"ति।

"भासितम्पेतं, महाराज, धम्मसङ्गीतिकारकेहि थेरेहि –

"'चुन्दस्स भत्तं भुञ्जित्वा, कम्मारस्साति मे सुतं।
आबाधं सम्फुसी धीरो, पबाळ्हं मारणन्तिक'न्ति॥

"भगवता च भणितं 'द्वेमे, आनन्द, पिण्डपाता समसमफला समविपाका अतिविय अञ्ञेहि पिण्डपातेहि महप्फलतरा च महानिसंसतरा च। कतमे द्वे? यञ्च पिण्डपातं परिभुञ्जित्वा तथागतो अनुत्तरं सम्मासम्बोधिं अभिसम्बुज्झि, यञ्च पिण्डपातं परिभुञ्जित्वा तथागतो अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायति [परिनिब्बायि (सी॰)], इमे द्वे पिण्डपाता समसमफला समविपाका, अतिविय अञ्ञेहि पिण्डपातेहि महप्फलतरा च महानिसंसतरा चा'ति।

"सो पन पिण्डपातो बहुगुणो अनेकानिसंसो। देवता, महाराज, हट्ठा पसन्नमानसा 'अयं भगवतो पच्छिमो पिण्डपातो'ति दिब्बं ओजं सूकरमद्दवे आकिरिंसु। तञ्च पन सम्मापाकं लहुपाकं [बहुपाकं (सी॰)] मनुञ्ञं बहुरसं जट्ठरग्गितेजस्स हितं। न, महाराज, ततोनिदानं भगवतो कोचि

ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ರೋಗೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಪಕತಿದುಬ್ಬಲೇ ಸರೀರೇ ಖೀಣೇ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ರೋಗೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಅಭಿವಡ್ಢಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಕತಿಯಾ ಜಲಮಾನೋ ಅಗ್ಗಿ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಉಪಾದಾನೇ ದಿನ್ನೇ ಭಿಯ್ಯೋ ಪಜ್ಜಲತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಪಕತಿದುಬ್ಬಲೇ ಸರೀರೇ ಖೀಣೇ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ರೋಗೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಅಭಿವಡ್ಢಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋತೋ ಪಕತಿಯಾ ಸನ್ದಮಾನೋ ಅಭಿವುಟ್ಠೇ ಮಹಾಮೇಘೇ ಭಿಯ್ಯೋ ಮಹೋಘೋ ಉದಕವಾಹಕೋ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಪಕತಿದುಬ್ಬಲೇ ಸರೀರೇ ಖೀಣೇ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ರೋಗೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಅಭಿವಡ್ಢಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಕತಿಯಾ ಅಭಿಸನ್ನಧಾತು ಕುಚ್ಛಿ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಅಜ್ಝೋಹರಿತೇ ಭಿಯ್ಯೋ ಆಯಮೇಯ್ಯ [ಆಮಯೇಯ್ಯ (ಸೀ॰)], ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಪಕತಿದುಬ್ಬಲೇ ಸರೀರೇ ಖೀಣೇ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ರೋಗೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಅಭಿವಡ್ಢಿ, ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ದೋಸೋ, ನ ಚ ತಸ್ಸ ಸಕ್ಕಾ ದೋಸಂ ಆರೋಪೇತು"ನ್ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ತೇ ದ್ವೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾ ಸಮಸಮಫಲಾ ಸಮವಿಪಾಕಾ ಅತಿವಿಯ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇಹಿ ಮಹಪ್ಫಲತರಾ ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರಾ ಚಾ"ತಿ? "ಧಮ್ಮಾನುಮಜ್ಜನಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇ ದ್ವೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾ ಸಮಸಮಫಲಾ ಸಮವಿಪಾಕಾ ಅತಿವಿಯ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇಹಿ ಮಹಪ್ಫಲತರಾ ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರಾ ಚಾ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಮೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಮಜ್ಜನಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ತೇ ದ್ವೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾ ಸಮಸಮಫಲಾ ಸಮವಿಪಾಕಾ ಅತಿವಿಯ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇಹಿ ಮಹಪ್ಫಲತರಾ ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರಾ ಚಾ"ತಿ? "ನವನ್ನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಅನುಲೋಮಪ್ಪಟಿಲೋಮಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ತೇ ದ್ವೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾ ಸಮಸಮಫಲಾ ಸಮವಿಪಾಕಾ ಅತಿವಿಯ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇಹಿ ಮಹಪ್ಫಲತರಾ ಚ ಮಹಾನಿಸಂಸತರಾ ಚಾ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದ್ವೀಸು ಯೇವ ದಿವಸೇಸು ಅಧಿಮತ್ತಂ ತಥಾಗತೋ ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಅನುಲೋಮಪ್ಪಟಿಲೋಮಂ ಸಮಾಪಜ್ಜೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಅಚ್ಛರಿಯಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಬ್ಭುತಂ ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ। ಯಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತೇ ಅಸದಿಸಂ ಪರಮದಾನಂ, ತಮ್ಪಿ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇಹಿ ಅಗಣಿತಂ। ಅಚ್ಛರಿಯಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಬ್ಭುತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ। ಯಾವ ಮಹನ್ತಾ ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ಯತ್ರ ಹಿ ನಾಮ ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸತರಞ್ಚ। ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಪಿಣ್ಡಪಾತಮಹಪ್ಫಲಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಬುದ್ಧಪೂಜನಪಞ್ಹೋ

೭. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ತಥಾಗತೇನ 'ಅಬ್ಯಾವಟಾ ತುಮ್ಹೇ, ಆನನ್ದ, ಹೋಥ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸರೀರಪೂಜಾಯಾ'ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ –

"'ಪೂಜೇಥ ನಂ ಪೂಜನಿಯಸ್ಸ ಧಾತುಂ।
ಏವಂ ಕರಾ ಸಗ್ಗಮಿತೋ ಗಮಿಸ್ಸಥಾ'ತಿ॥

“ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ ‘ಅಬ್ಯಾವಟಾ ತುಮ್ಹೇ, ಆನನ್ದ, ಹೋಥ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸರೀರಪೂಜಾಯಾ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಪೂಜೇಥ ನಂ ಪೂಜನಿಯಸ್ಸ ಧಾತುಂ, ಏವಂ ಕರಾ ಸಗ್ಗಮಿತೋ ಗಮಿಸ್ಸಥಾ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ ‘ಪೂಜೇಥ ನಂ ಪೂಜನಿಯಸ್ಸ ಧಾತುಂ, ಏವಂ ಕರಾ ಸಗ್ಗಮಿತೋ ಗಮಿಸ್ಸಥಾ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಅಬ್ಯಾವಟಾ ತುಮ್ಹೇ ಆನನ್ದ, ಹೋಥ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸರೀರಪೂಜಾಯಾ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ’’ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಅಬ್ಯಾವಟಾ ತುಮ್ಹೇ, ಆನನ್ದ, ಹೋಥ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸರೀರಪೂಜಾಯಾ’ತಿ, ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ ‘ಪೂಜೇಥ ನಂ ಪೂಜನಿಯಸ್ಸ ಧಾತುಂ, ಏವಂ ಕರಾ ಸಗ್ಗಮಿತೋ ಗಮಿಸ್ಸಥಾ’ತಿ, ತಞ್ಚ ಪನ ನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ಯೇವ ಆರಬ್ಭ ಭಣಿತಂ ‘ಅಬ್ಯಾವಟಾ ತುಮ್ಹೇ, ಆನನ್ದ, ಹೋಥ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸರೀರಪೂಜಾಯಾ’ತಿ। ಅಕಮ್ಮಂ ಹೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ಯದಿದಂ ಪೂಜಾ, ಸಮ್ಮಸನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ, ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಆರಮ್ಮಣಸಾರಗ್ಗಾಹೋ, ಕಿಲೇಸಯುದ್ಧಂ, ಸದತ್ಥಮನುಯುಞ್ಜನಾ, ಏತಂ ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ಕರಣೀಯಂ, ಅವಸೇಸಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪೂಜಾ ಕರಣೀಯಾ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಿಯಾ ರಾಜಪುತ್ತಾನಂ ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸರಥಧನುಥರುಲೇಖಮುದ್ದಾಸಿಕ್ಖಾಖಗ್ಗಮನ್ತಸುತಿ-ಸಮ್ಮುತಿಯುದ್ಧಯುಜ್ಝಾಪನಕಿರಿಯಾ ಕರಣೀಯಾ, ಅವಸೇಸಾನಂ ಪುಥುವೇಸ್ಸಸುದ್ದಾನಂ ಕಸಿ ವಣಿಜ್ಜಾ ಗೋರಕ್ಖಾ ಕರಣೀಯಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕಮ್ಮಂ ಹೇತಂ ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ಯದಿದಂ ಪೂಜಾ, ಸಮ್ಮಸನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ, ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಆರಮ್ಮಣಸಾರಗ್ಗಾಹೋ, ಕಿಲೇಸಯುದ್ಧಂ, ಸದತ್ಥಮನುಯುಞ್ಜನಾ, ಏತಂ ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ಕರಣೀಯಂ, ಅವಸೇಸಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪೂಜಾ ಕರಣೀಯಾ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಣವಕಾನಂ ಇರುವೇದಂ ಯಜುವೇದಂ ಸಾಮವೇದಂ ಅಥಬ್ಬಣವೇದಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಇತಿಹಾಸಂ ಪುರಾಣಂ ನಿಘಣ್ಡು ಕೇಟುಭಂ ಅಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದಂ ಪದಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ಭಾಸಮಗ್ಗಂ ಉಪ್ಪಾತಂ ಸುಪಿನಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಛಳಙ್ಗಂ ಚನ್ದಗ್ಗಾಹಂ ಸೂರಿಯಗ್ಗಾಹಂ ಸುಕ್ಕರಾಹುಚರಿತಂ ಉಳುಗ್ಗಹಯುದ್ಧಂ [ಓಳುಗ್ಗಹಯುದ್ಧಂ (ಕ॰)] ದೇವದುನ್ದುಭಿಸ್ಸರಂ ಓಕ್ಕನ್ತಿ ಉಕ್ಕಾಪಾತಂ ಭೂಮಿಕಮ್ಮಂ [ಭೂಮಿಕಮ್ಪಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ದಿಸಾದಾಹಂ ಭುಮ್ಮನ್ತಲಿಕ್ಖಂ ಜೋತಿಸಂ ಲೋಕಾಯತಿಕಂ ಸಾಚಕ್ಕಂ ಮಿಗಚಕ್ಕಂ ಅನ್ತರಚಕ್ಕಂ ಮಿಸ್ಸಕುಪ್ಪಾದಂ ಸಕುಣರುತರವಿತಂ [ಸಕುಣರುತಂ (ಸೀ॰)] ಸಿಕ್ಖಾ ಕರಣೀಯಾ, ಅವಸೇಸಾನಂ ಪುಥುವೇಸ್ಸಸುದ್ದಾನಂ ಕಸಿ ವಣಿಜ್ಜಾ ಗೋರಕ್ಖಾ ಕರಣೀಯಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕಮ್ಮಂ ಹೇತಂ ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ಯದಿದಂ ಪೂಜಾ, ಸಮ್ಮಸನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ, ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಆರಮ್ಮಣಸಾರಗ್ಗಾಹೋ, ಕಿಲೇಸಯುದ್ಧಂ, ಸದತ್ಥಮನುಯುಞ್ಜನಾ, ಏತಂ ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ಕರಣೀಯಂ, ಅವಸೇಸಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪೂಜಾ ಕರಣೀಯಾ, ತಸ್ಮಾ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ‘ಮಾ ಇಮೇ ಅಕಮ್ಮೇ ಯುಞ್ಜನ್ತು, ಕಮ್ಮೇ ಇಮೇ ಯುಞ್ಜನ್ತೂ’ತಿ ಆಹ ‘ಅಬ್ಯಾವಟಾ ತುಮ್ಹೇ, ಆನನ್ದ, ಹೋಥ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸರೀರಪೂಜಾಯಾ’ತಿ। ಯದೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ನ ಭಣೇಯ್ಯ, ಪತ್ತಚೀವರಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಯಾದಾಪೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಬುದ್ಧಪೂಜಂ ಯೇವ ಕರೇಯ್ಯು’’ನ್ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ’’ತಿ।

ಬುದ್ಧಪೂಜನಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಪಾದಸಕಲಿಕಾಹತಪಞ್ಹೋ

೮. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ಭಗವತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಅಯಂ ಅಚೇತನಾ ಮಹಾಪಥವೀ ನಿನ್ನಂ ಉನ್ನಮತಿ, ಉನ್ನತಂ ಓನಮತೀ’ತಿ, ಪುನ ಚ ಭಣಥ ‘ಭಗವತೋ ಪಾದೋ ಸಕಲಿಕಾಯ ಖತೋ’ತಿ। ಯಾ ಸಾ ಸಕಲಿಕಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಪತಿತಾ,

ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಸಾ ಸಕಲಿಕಾ ಭಗವತೋ ಪಾದಾ ನ ನಿವತ್ತಾ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಅಯಂ ಅಚೇತನಾ ಮಹಾಪಥವೀ ನಿನ್ನಂ ಉನ್ನಮತಿ, ಉನ್ನತಂ ಓನಮತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಭಗವತೋ ಪಾದೋ ಸಕಲಿಕಾಯ ಖತೋ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಭಗವತೋ ಪಾದೋ ಸಕಲಿಕಾಯ ಖತೋ, ತೇನ ಹಿ 'ಭಗವತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಅಯಂ ಅಚೇತನಾ ಮಹಾಪಥವೀ ನಿನ್ನಂ ಉನ್ನಮತಿ ಉನ್ನತಂ ಓನಮತೀ'ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಸಚ್ಚಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥೇತಂ ಭಗವತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಅಯಂ ಅಚೇತನಾ ಮಹಾಪಥವೀ ನಿನ್ನಂ ಉನ್ನಮತಿ ಉನ್ನತಂ ಓನಮತಿ, ಭಗವತೋ ಚ ಪಾದೋ ಸಕಲಿಕಾಯ ಖತೋ, ನ ಚ ಪನ ಸಾ ಸಕಲಿಕಾ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯ ಪತಿತಾ, ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಪತಿತಾ। ದೇವದತ್ತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಹೂನಿ ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಗವತಿ ಆಘಾತಂ ಬನ್ಧಿ, ಸೋ ತೇನ ಆಘಾತೇನ 'ಮಹನ್ತಂ ಕೂಟಾಗಾರಪ್ಪಮಾಣಂ ಪಾಸಾಣಂ ಭಗವತೋ ಉಪರಿ ಪಾತೇಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಮುಞ್ಚಿ। ಅಥ ದ್ವೇ ಸೇಲಾ ಪಥವಿತೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತಂ ಪಾಸಾಣಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿಂಸು, ಅಥ ನೇಸಂ ಸಮ್ಪಹಾರೇನ ಪಾಸಾಣತೋ ಪಪಟಿಕಾ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪತನ್ತೀ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಪತಿತಾ"ತಿ।

"ಯಥಾ ಚ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದ್ವೇ ಸೇಲಾ ಪಾಸಾಣಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿಂಸು, ತಥೇವ ಪಪಟಿಕಾಪಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ"ತಿ? "ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧೇಕಚ್ಚಂ ಪಗ್ಘರತಿ ಪಸವತಿ ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛತಿ, ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಪಾಣಿನಾ ಗಹಿತಂ ಅಙ್ಗುಲನ್ತರಿಕಾಹಿ ಪಗ್ಘರತಿ ಪಸವತಿ ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛತಿ, ಖೀರಂ ತಕ್ಕಂ ಮಧುಂ ಸಪ್ಪಿ ತೇಲಂ ಮಚ್ಛರಸಂ ಮಂಸರಸಂ ಪಾಣಿನಾ ಗಹಿತಂ ಅಙ್ಗುಲನ್ತರಿಕಾಹಿ ಪಗ್ಘರತಿ ಪಸವತಿ ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನತ್ಥಂ ಉಪಗತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸೇಲಾನಂ ಸಮ್ಪಹಾರೇನ ಪಾಸಾಣತೋ ಪಪಟಿಕಾ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪತನ್ತೀ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಪತಿತಾ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಣ್ಹಸುಖುಮಅಣುರಜಸಮಂ ಪುಳಿನಂ ಮುಟ್ಠಿನಾ ಗಹಿತಂ ಅಙ್ಗುಲನ್ತರಿಕಾಹಿ ಪಗ್ಘರತಿ ಪಸವತಿ ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನತ್ಥಂ ಉಪಗತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸೇಲಾನಂ ಸಮ್ಪಹಾರೇನ ಪಾಸಾಣತೋ ಪಪಟಿಕಾ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪತನ್ತೀ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಪತಿತಾ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಬಳೋ ಮುಖೇನ ಗಹಿತೋ ಇಧೇಕಚ್ಚಸ್ಸ ಮುಖತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪಗ್ಘರತಿ ಪಸವತಿ ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನತ್ಥಂ ಉಪಗತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸೇಲಾನಂ ಸಮ್ಪಹಾರೇನ ಪಾಸಾಣತೋ ಪಪಟಿಕಾ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪತನ್ತೀ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಪತಿತಾ"ತಿ।

"ಹೋತು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸೇಲೇಹಿ ಪಾಸಾಣೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತೋ, ಅಥ ಪಪಟಿಕಾಯಪಿ ಅಪಚಿತಿ ಕಾತಬ್ಬಾ ಯಥೇವ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ"ತಿ? "ದ್ವಾದಸಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಪಚಿತಿಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ। ಕತಮೇ ದ್ವಾದಸ? ರತ್ತೋ ರಾಗವಸೇನ ಅಪಚಿತಿಂ ನ ಕರೋತಿ, ದುಟ್ಠೋ ದೋಸವಸೇನ, ಮೂಳ್ಹೋ ಮೋಹವಸೇನ, ಉನ್ನತೋ ಮಾನವಸೇನ, ನಿಗ್ಗುಣೋ ಅವಿಸೇಸತಾಯ, ಅತಿಥದ್ಧೋ ಅನಿಸೇಧನತಾಯ, ಹೀನೋ ಹೀನಸಭಾವತಾಯ, ವಚನಕರೋ ಅನಿಸ್ಸರತಾಯ, ಪಾಪೋ ಕದರಿಯತಾಯ, ದುಕ್ಖಾಪಿತೋ ಪಟಿದುಕ್ಖಾಪನತಾಯ, ಲುದ್ಧೋ ಲೋಭಾಭಿಭೂತತಾಯ, ಆಯೂಹಿತೋ ಅತ್ಥಸಾಧನತಾಯ [ಅತ್ಥಸಾಧನೇನ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಅಪಚಿತಿಂ ನ ಕರೋತಿ। ಇಮೇ ಖೋ ಮಹಾರಾಜ ದ್ವಾದಸ ಅಪಚಿತಿಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ। ಸಾ ಚ ಪನ ಪಪಟಿಕಾ ಪಾಸಾಣಸಮ್ಪಹಾರೇನ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅನಿಮಿತ್ತಕತದಿಸಾ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪತಮಾನಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಪತಿತಾ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಣ್ಹಸುಖುಮಅಣುರಜೋ ಅನಿಲಬಲಸಮಾಹತೋ ಅನಿಮಿತ್ತಕತದಿಸೋ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಅಭಿಕಿರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾ ಪಪಟಿಕಾ ಪಾಸಾಣಸಮ್ಪಹಾರೇನ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅನಿಮಿತ್ತಕತದಿಸಾ ಯೇನ ವಾ

ತೇನ ವಾ ಪತಮಾನಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಪತಿತಾ। ಯದಿ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾ ಪಪಟಿಕಾ ಪಾಸಾಣತೋ ವಿಸುಂ ನ ಭವೇಯ್ಯ, ತಮ್ಪಿ ತೇ ಸೇಲಾ ಪಾಸಾಣಪಪಟಿಕಂ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯುಂ। ಏಸಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಪಟಿಕಾ ನ ಭೂಮಟ್ಠಾ ನ ಆಕಾಸಟ್ಠಾ, ಪಾಸಾಣಸಮ್ಪಹಾರವೇಗೇನ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅನಿಮಿತ್ತಕತದಿಸಾ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪತಮಾನಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಪತಿತಾ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾತಮಣ್ಡಲಿಕಾಯ ಉಕ್ಖಿತ್ತಂ ಪುರಾಣಪಣ್ಣಂ ಅನಿಮಿತ್ತಕತದಿಸಂ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪತತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಸಾ ಪಪಟಿಕಾ ಪಾಸಾಣಸಮ್ಪಹಾರವೇಗೇನ ಅನಿಮಿತ್ತಕತದಿಸಾ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪತಮಾನಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಪತಿತಾ। ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕತಞ್ಞುಸ್ಸ ಕದರಿಯಸ್ಸ ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾನುಭವನಾಯ ಪಪಟಿಕಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಪತಿತಾ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಪಾದಸಕಲಿಕಾಹತಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಅಗ್ಗಗ್ಗಸಮಣಪಞ್ಹೋ

೯. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಸಮಣೋ ಹೋತೀ’ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ –

“‘ಚತುಬ್ಭಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮಙ್ಗಿಭೂತಂ, ತಂ ವೇ ನರಂ ಸಮಣಂ ಆಹು ಲೋಕೇ’ತಿ॥

ತತ್ರಿಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ತಿ ಅಪ್ಪಾಹಾರತಾ ರತಿವಿಪ್ಪಹಾನಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಪನೇತಾನಿ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಸಕಿಲೇಸಸ್ಸೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಸಮಣೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಚತುಬ್ಭಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮಙ್ಗಿಭೂತಂ, ತಂ ವೇ ನರಂ ಸಮಣಂ ಆಹು ಲೋಕೇ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಚತುಬ್ಭಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮಙ್ಗಿಭೂತೋ ಸಮಣೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಸಮಣೋ ಹೋತೀ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ, ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಸಮಣೋ ಹೋತೀ’ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ ‘ಚತುಬ್ಭಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮಙ್ಗಿಭೂತಂ, ತಂ ವೇ ನರಂ ಸಮಣಂ ಆಹು ಲೋಕೇ’ತಿ। ತದಿದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಚನಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಗುಣವಸೇನ ಭಣಿತಂ ‘ಚತುಬ್ಭಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮಙ್ಗಿಭೂತಂ, ತಂ ವೇ ನರಂ ಸಮಣಂ ಆಹು ಲೋಕೇ’ತಿ, ಇದಂ ಪನ ನಿರವಸೇಸವಚನಂ ‘ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಸಮಣೋ ಹೋತೀ’ತಿ।

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಕಿಲೇಸೂಪಸಮಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಸಮಣೋ ಖೀಣಾಸವೋ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ಜಲಜಥಲಜಪುಪ್ಫಾನಿ, ವಸ್ಸಿಕಂ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ, ಅವಸೇಸಾನಿ ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಪುಪ್ಫಜಾತಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಯೇವ, ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಪನ ವಸ್ಸಿಕಂ ಯೇವ ಪುಪ್ಫಂ ಜನಸ್ಸ ಪತ್ಥಿತಂ ಪಿಹಯಿತಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಕಿಲೇಸೂಪಸಮಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಸಮಣೋ ಖೀಣಾಸವೋ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಧಞ್ಞಾನಂ ಸಾಲಿ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ, ಯಾ ಕಾಚಿ ಅವಸೇಸಾ ವಿವಿಧಾ ಧಞ್ಞಜಾತಿಯೋ, ತಾ ಸಬ್ಬಾ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಭೋಜನಾನಿ ಸರೀರಯಾಪನಾಯ, ಸಾಲಿ ಯೇವ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಕಿಲೇಸೂಪಸಮಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಸಮಣೋ ಖೀಣಾಸವೋ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಅಗ್ಗಗ್ಗಸಮಣಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ವಣ್ಣಭಣನಪಞ್ಹೋ

೧೦. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ 'ಮಮಂ ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ರ ತುಮ್ಹೇಹಿ ನ ಆನನ್ದೋ, ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ನ ಚೇತಸೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ ಕರಣೀಯ'ನ್ತಿ ಪುನ ಚ ತಥಾಗತೋ ಸೇಲಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಯಥಾಭುಚ್ಚೇ ವಣ್ಣೇ ಭಞ್ಞಮಾನೇ ಆನನ್ದಿತೋ ಸುಮನೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಉತ್ತರಿಂ ಸಕಗುಣಂ ಪಕಿತ್ತೇಸಿ -

"'ರಾಜಾಹಮಸ್ಮಿ ಸೇಲಾತಿ, ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಅನುತ್ತರೋ।
ಧಮ್ಮೇನ ಚಕ್ಕಂ ವತ್ತೇಮಿ, ಚಕ್ಕಂ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯ'ನ್ತಿ [ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೯]॥

"ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ 'ಮಮಂ ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ರ ತುಮ್ಹೇಹಿ ನ ಆನನ್ದೋ, ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ನ ಚೇತಸೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ ಕರಣೀಯ'ನ್ತಿ, ತೇನ ಹಿ ಸೇಲಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಯಥಾಭುಚ್ಚೇ ವಣ್ಣೇ ಭಞ್ಞಮಾನೇ ಆನನ್ದಿತೋ ಸುಮನೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಉತ್ತರಿಂ ಸಕಗುಣಂ ಪಕಿತ್ತೇಸೀತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಸೇಲಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಯಥಾಭುಚ್ಚೇ ವಣ್ಣೇ ಭಞ್ಞಮಾನೇ ಆನನ್ದಿತೋ ಸುಮನೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಉತ್ತರಿಂ ಸಕಗುಣಂ ಪಕಿತ್ತೇಸಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಮಮಂ ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ರ ತುಮ್ಹೇಹಿ ನ ಆನನ್ದೋ, ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ನ ಚೇತಸೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ ಕರಣೀಯ'ನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ಮಮಂ ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ರ ತುಮ್ಹೇಹಿ ನ ಆನನ್ದೋ, ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ನ ಚೇತಸೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ ಕರಣೀಯ'ನ್ತಿ। ಸೇಲಸ್ಸ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಯಥಾಭುಚ್ಚೇ ವಣ್ಣೇ ಭಞ್ಞಮಾನೇ ಭಿಯ್ಯೋ ಉತ್ತರಿಂ ಸಕಗುಣಂ ಪಕಿತ್ತಿತಂ -

"'ರಾಜಾಹಮಸ್ಮಿ ಸೇಲಾತಿ, ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಅನುತ್ತರೋ।
ಧಮ್ಮೇನ ಚಕ್ಕಂ ವತ್ತೇಮಿ, ಚಕ್ಕಂ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯ'ನ್ತಿ॥

"ಪಠಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಭಾವಸರಸಲಕ್ಖಣಂ ಸಭಾವಂ ಅವಿತಥಂ ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ತಥತ್ಥಂ ಪರಿದೀಪಯಮಾನೇನ ಭಣಿತಂ 'ಮಮಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರೇ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ರ ತುಮ್ಹೇಹಿ ನ ಆನನ್ದೋ, ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ನ ಚೇತಸೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ ಕರಣೀಯ'ನ್ತಿ। ಯಂ ಪನ ಭಗವತಾ ಸೇಲಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಯಥಾಭುಚ್ಚೇ ವಣ್ಣೇ ಭಞ್ಞಮಾನೇ ಭಿಯ್ಯೋ ಉತ್ತರಿಂ ಸಕಗುಣಂ ಪಕಿತ್ತಿತಂ 'ರಾಜಾಹಮಸ್ಮಿ ಸೇಲಾತಿ, ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಅನುತ್ತರೋ'ತಿ ತಂ ನ ಲಾಭಹೇತು, ನ ಯಸಹೇತು, ನ ಅತ್ತಹೇತು, ನ ಪಕ್ಖಹೇತು, ನ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಮ್ಯತಾಯ, ಅಥ ಖೋ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಕಾರುಞ್ಞೇನ ಹಿತವಸೇನ ಏವಂ ಇಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ತಿಣ್ಣಞ್ಚ ಮಾಣವಕಸತಾನನ್ತಿ, ಏವಂ ಭಿಯ್ಯೋ ಉತ್ತರಿಂ ಸಕಗುಣಂ ಭಣಿತಂ 'ರಾಜಾಹಮಸ್ಮಿ ಸೇಲಾತಿ, ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಅನುತ್ತರೋ'ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ವಣ್ಣಭಣನಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

೧೧. ಅಹಿಂಸಾನಿಗ್ಗಹಪಞ್ಹೋ

೧೧. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ 'ಅಹಿಂಸಯಂ ಪರಂ ಲೋಕೇ, ಪಿಯೋ ಹೋಹಿಸಿ ಮಾಮಕೋ'ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ 'ನಿಗ್ಗಣ್ಹೇ ನಿಗ್ಗಹಾರಹಂ, ಪಗ್ಗಣ್ಹೇ ಪಗ್ಗಹಾರಹ'ನ್ತಿ। ನಿಗ್ಗಹೋ ನಾಮ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಹತ್ಥಚ್ಛೇದೋ ಪಾದಚ್ಛೇದೋ ವಧೋ ಬನ್ಧನಂ ಕಾರಣಾ ಮಾರಣಂ ಸನ್ತತಿವಿಕೋಪನಂ, ನ ಏತಂ ವಚನಂ ಭಗವತೋ ಯುತ್ತಂ, ನ ಚ ಭಗವಾ ಅರಹತಿ ಏತಂ ವಚನಂ ವತ್ತುಂ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ 'ಅಹಿಂಸಯಂ ಪರಂ ಲೋಕೇ, ಪಿಯೋ ಹೋಹಿಸಿ ಮಾಮಕೋ"ತಿ, ತೇನ ಹಿ "ನಿಗ್ಗಣ್ಹೇ ನಿಗ್ಗಹಾರಹಂ, ಪಗ್ಗಣ್ಹೇ ಪಗ್ಗಹಾರಹ"ನ್ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ "ನಿಗ್ಗಣ್ಹೇ ನಿಗ್ಗಹಾರಹಂ, ಪಗ್ಗಣ್ಹೇ ಪಗ್ಗಹಾರಹ"ನ್ತಿ, ತೇನ ಹಿ "ಅಹಿಂಸಯಂ ಪರಂ ಲೋಕೇ, ಪಿಯೋ ಹೋಹಿಸಿ ಮಾಮಕೋ"ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ಅಹಿಂಸಯಂ ಪರಂ ಲೋಕೇ, ಪಿಯೋ ಹೋಹಿಸಿ ಮಾಮಕೋ'ತಿ, ಭಣಿತಞ್ಚ 'ನಿಗ್ಗಣ್ಹೇ ನಿಗ್ಗಹಾರಹಂ, ಪಗ್ಗಣ್ಹೇ ಪಗ್ಗಹಾರಹ'ನ್ತಿ । 'ಅಹಿಂಸಯಂ ಪರಂ ಲೋಕೇ, ಪಿಯೋ ಹೋಹಿಸಿ ಮಾಮಕೋ'ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಾನಂ ಅನುಮತಂ ಏತಂ, ಏಸಾ ಅನುಸಿಟ್ಠಿ, ಏಸಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ, ಧಮ್ಮೋ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಹಿಂಸಾಲಕ್ಖಣೋ, ಸಭಾವವಚನಂ ಏತಂ। ಯಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಆಹ 'ನಿಗ್ಗಣ್ಹೇ ನಿಗ್ಗಹಾರಹಂ, ಪಗ್ಗಣ್ಹೇ ಪಗ್ಗಹಾರಹ'ನ್ತಿ, ಭಾಸಾ ಏಸಾ, ಉದ್ಧತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಅಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನೋ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅನರಿಯೋ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ ಅರಿಯೋ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಚೋರೋ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಅಚೋರೋ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಹೋತು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇದಾನಿ ತ್ವಂ ಪಚ್ಚಾಗತೋಸಿ ಮಮ ವಿಸಯಂ, ಯಮಹಂ ಪುಚ್ಛಾಮಿ, ಸೋ ಮೇ ಅತ್ಥೋ ಉಪಗತೋ। ಚೋರೋ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಕಥಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ"ತಿ? "ಚೋರೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಏವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಪರಿಭಾಸನೀಯೋ ಪರಿಭಾಸಿತಬ್ಬೋ, ದಣ್ಡನೀಯೋ ದಣ್ಡೇತಬ್ಬೋ, ಪಬ್ಬಾಜನೀಯೋ ಪಬ್ಬಾಜೇತಬ್ಬೋ, ಬನ್ಧನೀಯೋ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ, ಘಾತನೀಯೋ ಘಾತೇತಬ್ಬೋ"ತಿ। "ಯಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಚೋರಾನಂ ಘಾತನಂ, ತಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಅನುಮತ"ನ್ತಿ? "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಚೋರೋ ಅನುಸಾಸನೀಯೋ ಅನುಮತೋ ತಥಾಗತಾನ"ನ್ತಿ? "ಯೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಘಾತೀಯತಿ, ನ ಸೋ ತಥಾಗತಾನಂ ಅನುಮತಿಯಾ ಘಾತೀಯತಿ, ಸಯಂಕತೇನ ಸೋ ಘಾತೀಯತಿ, ಅಪಿ ಚ ಧಮ್ಮಾನುಸಿಟ್ಠಿಯಾ ಅನುಸಾಸೀಯತಿ, ಸಕ್ಕಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಯಾ ಪುರಿಸಂ ಅಕಾರಕಂ ಅನಪರಾಧಂ ವೀಥಿಯಂ ಚರನ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಘಾತಯಿತು"ನ್ತಿ? "ನ ಸಕ್ಕಾ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕೇನ ಕಾರಣೇನ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ? "ಅಕಾರಕತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ಚೋರೋ ತಥಾಗತಾನಂ ಅನುಮತಿಯಾ ಹಞ್ಞತಿ, ಸಯಂಕತೇನ ಸೋ ಹಞ್ಞತಿ, ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಅನುಸಾಸಕೋ ಕಿಞ್ಚಿ ದೋಸಂ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಾನಂ ಅನುಸಿಟ್ಠಿ ಸಮ್ಮಾನುಸಿಟ್ಠಿ ಹೋತೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಅಹಿಂಸಾನಿಗ್ಗಹಪಞ್ಹೋ ಏಕಾದಸಮೋ।

೧೨. ಭಿಕ್ಖುಪಣಾಮಿತಪಞ್ಹೋ

೧೨. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ 'ಅಕ್ಕೋಧನೋ ವಿಗತಖಿಲೋಹಮಸ್ಮೀ'ತಿ, ಪುನ ಚ ತಥಾಗತೋ ಥೇರೇ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇ ಸಪರಿಸೇ ಪಣಾಮೇಸಿ, ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಕುಪಿತೋ ಪರಿಸಂ ಪಣಾಮೇಸಿ, ಉದಾಹು ತುಟ್ಠೋ ಪಣಾಮೇಸಿ, ಏತಂ ತಾವ ಜಾನಾಹಿ ಇಮಂ ನಾಮಾತಿ? ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕುಪಿತೋ ಪರಿಸಂ

ಪಣಾಮೇಸಿ, ತೇನ ಹಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕೋಧೋ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿತೋ, ಯದಿ ತುಟ್ಠೋ ಪಣಾಮೇಸಿ, ತೇನ ಹಿ ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಜಾನನ್ತೇನ ಪಣಾಮಿತಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ಅಕ್ಕೋಧನೋ ವಿಗತಖಿಲೋಹಮಸ್ಮೀ'ತಿ, ಪಣಾಮಿತಾ ಚ ಥೇರಾ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾ ಸಪರಿಸಾ, ತಞ್ಚ ಪನ ನ ಕೋಪೇನ, ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ಮೂಲೇ ವಾ ಖಾಣುಕೇ ವಾ ಪಾಸಾಣೇ ವಾ ಕಠಲೇ ವಾ ವಿಸಮೇ ವಾ ಭೂಮಿಭಾಗೇ ಖಲಿತ್ವಾ ಪತತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಪಥವೀ ಕುಪಿತಾ ತಂ ಪಾತೇತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ನತ್ಥಿ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ಕೋಪೋ ವಾ ಪಸಾದೋ ವಾ, ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತಾ ಮಹಾಪಥವೀ, ಸಯಮೇವ ಸೋ ಅಲಸೋ ಖಲಿತ್ವಾ ಪತಿತೋ"ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ತಥಾಗತಾನಂ ಕೋಪೋ ವಾ ಪಸಾದೋ ವಾ, ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತಾ ತಥಾಗತಾ ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಅಥ ಖೋ ಸಯಂ ಕತೇನೇವ ತೇ ಅತ್ತನೋ ಅಪರಾಧೇನ ಪಣಾಮಿತಾ।

"ಇಧ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ನ ಮತೇನ ಕುಣಪೇನ ಸಂವಸತಿ, ಯಂ ಹೋತಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಮತಂ ಕುಣಪಂ, ತಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ನಿಚ್ಛುಭತಿ ಥಲಂ ಉಸ್ಸಾರೇತಿ। ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಕುಪಿತೋ ತಂ ಕುಣಪಂ ನಿಚ್ಛುಭತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ನತ್ಥಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಕೋಪೋ ವಾ ಪಸಾದೋ ವಾ, ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ತಥಾಗತಾನಂ ಕೋಪೋ ವಾ ಪಸಾದೋ ವಾ, ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತಾ ತಥಾಗತಾ ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ, ಅಥ ಖೋ ಸಯಂ ಕತೇನೇವ ತೇ ಅತ್ತನೋ ಅಪರಾಧೇನ ಪಣಾಮಿತಾ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವಿಯಾ ಖಲಿತೋ ಪತೀಯತಿ, ಏವಂ ಜಿನಸಾಸನವರೇ ಖಲಿತೋ ಪಣಾಮೀಯತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮುದ್ದೇ ಮತಂ ಕುಣಪಂ ನಿಚ್ಛುಭೀಯತಿ , ಏವಂ ಜಿನಸಾಸನವರೇ ಖಲಿತೋ ಪಣಾಮೀಯತಿ। ಯಂ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಪಣಾಮೇಸಿ, ತೇಸಂ ಅತ್ಥಕಾಮೋ ಹಿತಕಾಮೋ ಸುಖಕಾಮೋ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮೋ 'ಏವಂ ಇಮೇ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣೇಹಿ ಪರಿಮುಚ್ಚಿಸ್ಸನ್ತೀ'ತಿ ಪಣಾಮೇಸೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಭಿಕ್ಖುಪಣಾಮಿತಪಞ್ಹೋ ದ್ವಾದಸಮೋ।

ಪಣಾಮಿತವಗ್ಗೋ ತತಿಯೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ದ್ವಾದಸ ಪಞ್ಹಾ।

೪. ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣವಗ್ಗೋ

೧. ಇದ್ಧಿಕಮ್ಮವಿಪಾಕಪಞ್ಹೋ

೧. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ 'ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಇದ್ಧಿಮನ್ತಾನಂ ಯದಿದಂ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ'ತಿ। ಪುನ ಚ ಕಿರ ಸೋ ಲಗುಳೇಹಿ ಪರಿಪೋಥಿತೋ ಭಿನ್ನಸೀಸೋ ಸಞ್ಚುಣ್ಣಿತಟ್ಠಿಮಂಸಧಮನಿಛಿನ್ನಪರಿಗತ್ತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ [ಧಮನಿಮಜ್ಜಪರಿಕತ್ತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰), ಧಮ್ಮನಿಮಿಞ್ಜಪರಿಗತ್ತೋ (ಸ್ಯಾ॰)]। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಥೇರೋ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ಇದ್ಧಿಯಾ ಕೋಟಿಂ ಗತೋ, ತೇನ ಹಿ ಲಗುಳೇಹಿ ಪೋಥಿತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಲಗುಳೇಹಿ ಪರಿಪೋಥಿತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ತೇನ ಹಿ ಇದ್ಧಿಯಾ ಕೋಟಿಂ

ಗತೋತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಕಿಂ ನ ಸಮತ್ಥೋ ಇದ್ಧಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಉಪಘಾತಂ ಅಪನಯಿತುಂ, ಸದೇವಕಸ್ಸಪಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಪಟಿಸರಣಂ ಭವಿತುಂ ಅರಹೋತಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಇದ್ಧಿಮನ್ತಾನಂ ಯದಿದಂ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ'ತಿ। ಆಯಸ್ಮಾ ಚ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ಲಗುಳಹತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ತಞ್ಚ ಪನ ಕಮ್ಮಾಧಿಗ್ಗಹಿತೇನಾ"ತಿ।

"ನನು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇದ್ಧಿಮತೋ ಇದ್ಧಿವಿಸಯೋಪಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋಪಿ ದ್ವೇ ಅಚಿನ್ತಿಯಾ, ಅಚಿನ್ತಿಯೇನ ಅಚಿನ್ತಿಯಂ ಅಪನಯಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ನಾಮ, ಭನ್ತೇ, ಕೇಚಿ ಫಲಕಾಮಾ ಕಪಿತ್ಥೇನ ಕಪಿತ್ಥಂ ಪೋಥೇನ್ತಿ, ಅಮ್ಬೇನ ಅಮ್ಬಂ ಪೋಥೇನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಚಿನ್ತಿಯೇನ ಅಚಿನ್ತಿಯಂ ಪೋಥಯಿತ್ವಾ ಅಪನೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಅಚಿನ್ತಿಯಾನಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕಂ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ, ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಿಯಾ ರಾಜಾನೋ ಹೋನ್ತಿ ಸಮಜಚ್ಚಾ, ಸಮಜಚ್ಚಾನಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಏಕೋ ಸಬ್ಬೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಆಣಂ ಪವತ್ತೇತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಅಚಿನ್ತಿಯಾನಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಂ ಯೇವ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ, ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಂ ಯೇವ ಸಬ್ಬೇ ಅಭಿಭವಿಯ ಆಣಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ಕಮ್ಮಾಧಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಅವಸೇಸಾ ಕಿರಿಯಾ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭನ್ತಿ।

"ಇಧ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಪಕರಣೇ ಅಪರಜ್ಝತಿ, ನ ತಸ್ಸ ಮಾತಾ ವಾ ಪಿತಾ ವಾ ಭಗಿನೀ ವಾ ಭಾತರೋ ವಾ ಸಖೀ ವಾ ಸಹಾಯಕಾ ವಾ [ಭಗಿನಿಭಾತರೋ ವಾ ಸಖಿಸಹಾಯಕಾ ವಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ತಾಯನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ರಾಜಾ ಯೇವ ತತ್ಥ ಅಭಿಭವಿಯ ಆಣಂ ಪವತ್ತೇತಿ। ಕಿಂ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ? ಅಪರಾಧಿಕತಾ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಅಚಿನ್ತಿಯಾನಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಂ ಯೇವ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ, ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಂ ಯೇವ ಸಬ್ಬೇ ಅಭಿಭವಿಯ ಆಣಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ಕಮ್ಮಾಧಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಅವಸೇಸಾ ಕಿರಿಯಾ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭನ್ತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಿಯಾ ದವಡಾಹೇ ಸಮುಟ್ಠಿತೇ ಘಟಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಉದಕಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುಂ, ಅಥ ಖೋ ಅಗ್ಗಿ ಯೇವ ತತ್ಥ ಅಭಿಭವಿಯ ಆಣಂ ಪವತ್ತೇತಿ। ಕಿಂ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ? ಬಲವತಾ ತೇಜಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಅಚಿನ್ತಿಯಾನಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಂ ಯೇವ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ, ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಂ ಯೇವ ಸಬ್ಬೇ ಅಭಿಭವಿಯ ಆಣಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ಕಮ್ಮಾಧಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಅವಸೇಸಾ ಕಿರಿಯಾ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಯಸ್ಮತೋ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾಧಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಲಗುಳೇಹಿ ಪೋಥಿಯಮಾನಸ್ಸ ಇದ್ಧಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಹಾರೋ ನಾಹೋಸೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಇದ್ಧಿಕಮ್ಮವಿಪಾಕಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಧಮ್ಮವಿನಯಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾಪಟಿಚ್ಛನ್ನಪಞ್ಹೋ

೨. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ 'ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ವಿವಟೋ ವಿರೋಚತಿ ನೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ'ತಿ। ಪುನ ಚ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಕೇವಲಞ್ಚ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಪಿಹಿತಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಜಿನಸಾಸನೇ ಯುತ್ತಂ ವಾ ಪತ್ತಂ ವಾ ಸಮಯಂ ಲಭೇಥ, ವಿನಯಪಣ್ಣತ್ತಿ ವಿವಟಾ ಸೋಭೇಯ್ಯ। ಕೇನ ಕಾರಣೇನ? ಕೇವಲಂ ತತ್ಥ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಂಯಮೋ ನಿಯಮೋ ಸೀಲಗುಣಆಚಾರಪಣ್ಣತ್ತಿ ಅತ್ಥರಸೋ ಧಮ್ಮರಸೋ ವಿಮುತ್ತಿರಸೋ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ 'ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ವಿವಟೋ ವಿರೋಚತಿ ನೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ'ತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಕೇವಲಞ್ಚ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಪಿಹಿತಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನ'ನ್ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಕೇವಲಞ್ಚ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಪಿಹಿತಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ, ತೇನ ಹಿ 'ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ವಿವಟೋ ವಿರೋಚತಿ

ನೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ’’ತಿ।

‘‘ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ವಿವಟೋ ವಿರೋಚತಿ ನೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ’ತಿ। ಪುನ ಚ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಕೇವಲಞ್ಚ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಪಿಹಿತಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ, ತಞ್ಚ ಪನ ನ ಸಬ್ಬೇಸಂ, ಸೀಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಹಿತಂ।

‘‘ತಿವಿಧೇನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಸೀಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಹಿತೋ, ಪುಬ್ಬಕಾನಂ ತಥಾಗತಾನಂ ವಂಸವಸೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಸೀಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಹಿತೋ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗರುಕತ್ತಾ ಪಿಹಿತೋ, ಭಿಕ್ಖುಭೂಮಿಯಾ ಗರುಕತ್ತಾ ಪಿಹಿತೋ।

‘‘ಕಥಂ ಪುಬ್ಬಕಾನಂ ತಥಾಗತಾನಂ ವಂಸವಸೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಸೀಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಹಿತೋ, ಏಸೋ ವಂಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪುಬ್ಬಕಾನಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಯದಿದಂ ಭಿಕ್ಖುಮಜ್ಝೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಅವಸೇಸಾನಂ ಪಿಹಿತೋ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಖತ್ತಿಯಾನಂ ಖತ್ತಿಯಮಾಯಾ ಖತ್ತಿಯೇಸು ಯೇವ ಚರತಿ, ಏವಮೇತಂ ಖತ್ತಿಯಾನಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಪವೇಣೀ ಅವಸೇಸಾನಂ ಪಿಹಿತಾ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಸೋ ವಂಸೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪುಬ್ಬಕಾನಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಯದಿದಂ ಭಿಕ್ಖುಮಜ್ಝೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಅವಸೇಸಾನಂ ಪಿಹಿತೋ।

‘‘ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಿಯಾ ಗಣಾ ವತ್ತನ್ತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಮಲ್ಲಾ ಅತೋಣಾ ಪಬ್ಬತಾ ಧಮ್ಮಗಿರಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಾ ನಟಕಾ ನಚ್ಚಕಾ ಲಙ್ಘಕಾ ಪಿಸಾಚಾ ಮಣಿಭದ್ದಾ ಪುಣ್ಣಬದ್ಧಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಸಿರಿದೇವತಾ ಕಾಲಿದೇವತಾ, ಸಿವಾ ವಸುದೇವಾ ಘನಿಕಾ ಅಸಿಪಾಸಾ ಭದ್ದಿಪುತ್ತಾತಿ, ತೇಸಂ ತೇಸಂ ರಹಸ್ಸಂ ತೇಸು ತೇಸು ಗಣೇಸು ಯೇವ ಚರತಿ, ಅವಸೇಸಾನಂ ಪಿಹಿತಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಸೋ ವಂಸೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪುಬ್ಬಕಾನಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಯದಿದಂ ಭಿಕ್ಖುಮಜ್ಝೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಅವಸೇಸಾನಂ ಪಿಹಿತೋ। ಏವಂ ಪುಬ್ಬಕಾನಂ ತಥಾಗತಾನಂ ವಂಸವಸೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಸೀಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಹಿತೋ।

‘‘ಕಥಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗರುಕತ್ತಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಸೀಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಹಿತೋ? ಧಮ್ಮೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಗರುಕೋ ಭಾರಿಯೋ, ತತ್ಥ ಸಮ್ಮತ್ತಕಾರೀ ಅಞ್ಞಂ ಆರಾಧೇತಿ, ತಂ ತತ್ಥ ಪರಮ್ಪರಾಸಮ್ಮತ್ತಕಾರಿತಾಯ ಪಾಪುಣಾತಿ, ನ ತಂ ತತ್ಥ ಪರಮ್ಪರಾಸಮ್ಮತ್ತಕಾರಿತಾಯ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಮಾ ಚಾಯಂ ಸಾರಧಮ್ಮೋ ವರಧಮ್ಮೋ ಅಸಮ್ಮತ್ತಕಾರೀನಂ ಹತ್ಥಗತೋ ಓಞ್ಞಾತೋ ಅವಞ್ಞಾತೋ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಭವತು, ಮಾ ಚಾಯಂ ಸಾರಧಮ್ಮೋ ವರಧಮ್ಮೋ ದುಜ್ಜನಗತೋ ಓಞ್ಞಾತೋ ಅವಞ್ಞಾತೋ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಭವತೂತಿ। ಏವಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗರುಕತ್ತಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಸೀಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಹಿತೋ।

‘‘ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾರವರಪವರಅಭಿಜಾತಜಾತಿಮನ್ತರತ್ತಲೋಹಿತಚನ್ದನಂ ನಾಮ ಸವರಪುರಮನುಗತಂ ಓಞ್ಞಾತಂ ಅವಞ್ಞಾತಂ ಹೀಳಿತಂ ಖೀಳಿತಂ ಗರಹಿತಂ ಭವತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾ ಚಾಯಂ ಸಾರಧಮ್ಮೋ ವರಧಮ್ಮೋ ಪರಮ್ಪರಾಅಸಮ್ಮತ್ತಕಾರೀನಂ ಹತ್ಥಗತೋ ಓಞ್ಞಾತೋ ಅವಞ್ಞಾತೋ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಭವತು, ಮಾ ಚಾಯಂ ಸಾರಧಮ್ಮೋ ವರಧಮ್ಮೋ ದುಜ್ಜನಗತೋ ಓಞ್ಞಾತೋ ಅವಞ್ಞಾತೋ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಭವತೂತಿ। ಏವಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗರುಕತ್ತಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಸೀಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಹಿತೋ ।

“ಕಥಂ ಭಿಕ್ಖುಭೂಮಿಯಾ ಗರುಕತ್ತಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಸೀಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಹಿತೋ, ಭಿಕ್ಖುಭಾವೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಅತುಲಿಯೋ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ ಅನಗ್ಘಿಯೋ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಅಗ್ಘಾಪೇತುಂ ತುಲೇತುಂ ಪರಿಮೇತುಂ, ಮಾಯಂ ಏವರೂಪೇ ಭಿಕ್ಖುಭಾವೇ ಠಿತೋ ಲೋಕೇನ ಸಮಸಮೋ ಭವತೂತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಯೇವ ಅನ್ತರೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಚರತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ವರಪವರಭಣ್ಡಂ ವತ್ಥಂ ವಾ ಅತ್ಥರಣಂ ವಾ ಗಜತುರಙ್ಗರಥಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಮುತ್ತಾಇತ್ಥಿರತನಾದೀನಿ ವಾ ವಿಜಿತಕಮ್ಮಸೂರಾ ವಾ [ನಿಜ್ಜಿತಕಮ್ಮಸೂರಾ ವಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸಬ್ಬೇ ತೇ ರಾಜಾನಮುಪಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಾವತಾ ಲೋಕೇ [ಲೋಕೇ ಸಿಕ್ಖಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸುಗತಾಗಮಪರಿಯತ್ತಿಆಚಾರಸಂಯಮಸೀಲಸಂವರಗುಣಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಮುಪಗತಾ ಭವನ್ತಿ। ಏವಂ ಭಿಕ್ಖುಭೂಮಿಯಾ ಗರುಕತ್ತಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಸೀಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಿಹಿತೋ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಧಮ್ಮವಿನಯಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾಪಟಿಚ್ಛನ್ನಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಮುಸಾವಾದಗರುಲಹುಭಾವಪಞ್ಹೋ

೩. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೇ ಪಾರಾಜಿಕೋ ಹೋತೀ’ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ ‘ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೇ ಲಹುಕಂ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ಏಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ದೇಸನಾವತ್ಥುಕ’ನ್ತಿ। ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೋ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ, ಕಿಂ ಕಾರಣಂ, ಯಞ್ಚೇಕೇನ ಮುಸಾವಾದೇನ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ಯಞ್ಚೇಕೇನ ಮುಸಾವಾದೇನ ಸತೇಕಿಚ್ಛೋ ಹೋತಿ? ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೇ ಪಾರಾಜಿಕೋ ಹೋತೀ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೇ ಲಹುಕಂ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ಏಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ದೇಸನಾವತ್ಥುಕ’ನ್ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ ‘ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೇ ಲಹುಕಂ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ಏಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ದೇಸನಾವತ್ಥುಕ’ನ್ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೇ ಪಾರಾಜಿಕೋ ಹೋತೀ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೇ ಪಾರಾಜಿಕೋ ಹೋತೀ’ತಿ। ಭಣಿತಞ್ಚ ‘ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೇ ಲಹುಕಂ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ಏಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ದೇಸನಾವತ್ಥುಕ’ನ್ತಿ, ತಞ್ಚ ಪನ ವತ್ಥುವಸೇನ ಗರುಕಲಹುಕಂ ಹೋತಿ। ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧ ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ ಪರಸ್ಸ ಪಾಣಿನಾ ಪಹಾರಂ ದದೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ತುಮ್ಹೇ ಕಿಂ ದಣ್ಡಂ ಧಾರೇಥಾ”ತಿ? “ಯದಿ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಆಹ ‘ನಕ್ಖಮಾಮೀ’ತಿ, ತಸ್ಸ ಮಯಂ ಅಕ್ಖಮಮಾನೇ ಕಹಾಪಣಂ ಹರಾಪೇಮಾ”ತಿ “ಇಧ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಯೇವ ಪುರಿಸೋ ತವ ಪಾಣಿನಾ ಪಹಾರಂ ದದೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಪನ ಕೋ ದಣ್ಡೋ”ತಿ? “ಹತ್ಥಮ್ಪಿಸ್ಸ, ಭನ್ತೇ, ಛೇದಾಪೇಯ್ಯಾಮ, ಪಾದಮ್ಪಿ ಛೇದಾಪೇಯ್ಯಾಮ, ಯಾವ ಸೀಸಂ ಕಳೀರಚ್ಛೇಜ್ಜಂ ಛೇದಾಪೇಯ್ಯಾಮ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತಂ ಗೇಹಂ ವಿಲುಮ್ಪಾಪೇಯ್ಯಾಮ, ಉಭತೋಪಕ್ಖೇ [ಉಭತೋಪಸ್ಸೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಯಾವ ಸತ್ತಮಂ ಕುಲಂ ಸಮುಗ್ಘಾತಾಪೇಯ್ಯಾಮಾ”ತಿ। “ಕೋ ಪನೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಸೇಸೋ, ಕಿಂ ಕಾರಣಂ, ಯಂ ಏಕಸ್ಸ ಪಾಣಿಪ್ಪಹಾರೇ ಸುಖುಮೋ ಕಹಾಪಣೋ ದಣ್ಡೋ, ಯಂ ತವ ಪಾಣಿಪ್ಪಹಾರೇ ಹತ್ಥಚ್ಛೇಜ್ಜಂ ಪಾದಚ್ಛೇಜ್ಜಂ ಯಾವ ಕಳೀರಚ್ಛೇಜ್ಜಂ ಸಬ್ಬಗೇಹಾದಾನಂ ಉಭತೋಪಕ್ಖೇ ಯಾವ ಸತ್ತಮಕುಲಾ ಸಮುಗ್ಘಾತೋ”ತಿ? “ಮನುಸ್ಸನ್ತರೇನ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೋ ವತ್ಥುವಸೇನ ಗರುಕಲಹುಕೋ ಹೋತೀ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಮುಸಾವಾದಗರುಲಹುಭಾವಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಬೋಧಿಸತ್ತಧಮ್ಮತಾಪಞ್ಹೋ

೪. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ **ಧಮ್ಮತಾಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇ** 'ಪುಬ್ಬೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಮಾತಾಪಿತರೋ ನಿಯತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಬೋಧಿ ನಿಯತಾ ಹೋತಿ, ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ ನಿಯತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪುತ್ತೋ ನಿಯತೋ ಹೋತಿ, ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ನಿಯತೋ ಹೋತೀ'ತಿ। ಪುನ ಚ ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ 'ತುಸಿತೇ ಕಾಯೇ ಠಿತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಅಟ್ಠ ಮಹಾವಿಲೋಕನಾನಿ ವಿಲೋಕೇತಿ, ಕಾಲಂ ವಿಲೋಕೇತಿ, ದೀಪಂ ವಿಲೋಕೇತಿ, ದೇಸಂ ವಿಲೋಕೇತಿ, ಕುಲಂ ವಿಲೋಕೇತಿ, ಜನೇತ್ತಿಂ ವಿಲೋಕೇತಿ, ಆಯುಂ ವಿಲೋಕೇತಿ, ಮಾಸಂ ವಿಲೋಕೇತಿ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ವಿಲೋಕೇತೀ'ತಿ। ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಪರಿಪಕ್ಕೇ ಞಾಣೇ ಬುಜ್ಝನಂ ನತ್ಥಿ, ಪರಿಪಕ್ಕೇ ಞಾಣೇ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿಮೇಸನ್ತರಮ್ಪಿ ಆಗಮೇತುಂ, ಅನತಿಕ್ಕಮನೀಯಂ ಪರಿಪಕ್ಕಮಾನಸಂ। ಕಸ್ಮಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಕಾಲಂ ವಿಲೋಕೇಹಿ 'ಕಮ್ಹಿ ಕಾಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಮೀ'ತಿ। ಅಪರಿಪಕ್ಕೇ ಞಾಣೇ ಬುಜ್ಝನಂ ನತ್ಥಿ, ಪರಿಪಕ್ಕೇ ಞಾಣೇ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿಮೇಸನ್ತರಮ್ಪಿ ಆಗಮೇತುಂ, ಕಸ್ಮಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಕುಲಂ ವಿಲೋಕೇತಿ 'ಕುಮ್ಹಿ ಕುಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಾಮೀ'ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪುಬ್ಬೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ನಿಯತಾ, ತೇನ ಹಿ 'ಕುಲಂ ವಿಲೋಕೇತೀ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಕುಲಂ ವಿಲೋಕೇತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಪುಬ್ಬೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ನಿಯತಾ'ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ನಿಯತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಬ್ಬೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ, ಕುಲಞ್ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ವಿಲೋಕೇತಿ। ಕಿನ್ತಿ ಪನ ಕುಲಂ ವಿಲೋಕೇತಿ 'ಯೇ ಮೇ ಮಾತಾಪಿತರೋ, ತೇ ಖತ್ತಿಯಾ ಉದಾಹು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ'ತಿ। ಏವಂ ಕುಲಂ ವಿಲೋಕೇತಿ।

"ಅಟ್ಠನ್ನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಬ್ಬೇವ ಅನಾಗತಂ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ? ವಾಣಿಜಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಬ್ಬೇವ ವಿಕ್ಕಯಭಣ್ಡಂ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಹತ್ಥಿನಾಗಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇವ ಸೋಣ್ಡಾಯ ಅನಾಗತೋ ಮಗ್ಗೋ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ಸಾಕಟಿಕಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇವ ಅನಾಗತಂ ತಿತ್ಥಂ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ನಿಯಾಮಕಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇವ ಅನಾಗತಂ ತೀರಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ನಾವಾ ಪೇಸೇತಬ್ಬಾ ಹೋತಿ, ಭಿಸಕ್ಕಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇವ ಆಯುಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಆತುರೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ಉತ್ತರಸೇತುಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇವ ಥಿರಾಥಿರಭಾವಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಅಭಿರುಹಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇವ ಅನಾಗತಂ ಕಾಲಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪುಬ್ಬೇವ ಕುಲಂ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ 'ಖತ್ತಿಯಕುಲಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಂ ವಾ'ತಿ। ಇಮೇಸಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಪುಬ್ಬೇವ ಅನಾಗತಂ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಂ ಹೋತೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಬೋಧಿಸತ್ತಧಮ್ಮತಾಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಅತ್ತನಿಪಾತನಪಞ್ಹೋ

೫. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ 'ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅತ್ತಾನಂ ಪಾತೇತಬ್ಬಂ, ಯೋ ಪಾತೇಯ್ಯ, ಯಥಾಧಮ್ಮೋ ಕಾರೇತಬ್ಬೋ'ತಿ। ಪುನ ಚ ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ 'ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಭಗವಾ ಸಾವಕಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಯಮಾನೋ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಬ್ಯಾಧಿನೋ ಮರಣಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಯೋ ಹಿ ಕೋಚಿ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮತಿ, ತಂ ಪರಮಾಯ ಪಸಂಸಾಯ ಪಸಂಸತೀ'ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ 'ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅತ್ತಾನಂ ಪಾತೇತಬ್ಬಂ, ಯೋ ಪಾತೇಯ್ಯ, ಯಥಾಧಮ್ಮೋ ಕಾರೇತಬ್ಬೋ'ತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಬ್ಯಾಧಿನೋ ಮರಣಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಬ್ಯಾಧಿನೋ ಮರಣಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅತ್ತಾನಂ ಪಾತೇತಬ್ಬಂ, ಯೋ ಪಾತೇಯ್ಯ, ಯಥಾಧಮ್ಮೋ ಕಾರೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅತ್ತಾನಂ ಪಾತೇತಬ್ಬಂ, ಯೋ ಪಾತೇಯ್ಯ, ಯಥಾಧಮ್ಮೋ ಕಾರೇತಬ್ಬೋ’ತಿ। ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಭಗವತಾ ಸಾವಕಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಯಮಾನೇನ ಚ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಬ್ಯಾಧಿನೋ ಮರಣಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದಾಯ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ, ತತ್ಥ ಪನ ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥಿ, ಯೇನ ಭಗವಾ ಕಾರಣೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ ಸಮಾದಪೇಸಿ ಚಾ”ತಿ।

“ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಭಗವಾ ಕಾರಣೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ ಸಮಾದಪೇಸಿ ಚಾ”ತಿ? “ಸೀಲವಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಗದಸಮೋ ಸತ್ತಾನಂ ಕಿಲೇಸವಿಸವಿನಾಸನೇ, ಓಸಧಸಮೋ ಸತ್ತಾನಂ ಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮೇ, ಉದಕಸಮೋ ಸತ್ತಾನಂ ಕಿಲೇಸರಜೋಜಲ್ಲಾಪಹರಣೇ, ಮಣಿರತನಸಮೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿದಾನೇ, ನಾವಾಸಮೋ ಸತ್ತಾನಂ ಚತುರೋಘಪಾರಗಮನೇ, ಸತ್ಥವಾಹಸಮೋ ಸತ್ತಾನಂ ಜಾತಿಕನ್ತಾರತಾರಣೇ, ವಾತಸಮೋ ಸತ್ತಾನಂ ತಿವಿಧಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪನಿಬ್ಬಾಪನೇ, ಮಹಾಮೇಘಸಮೋ ಸತ್ತಾನಂ ಮಾನಸಪರಿಪೂರಣೇ, ಆಚರಿಯಸಮೋ ಸತ್ತಾನಂ ಕುಸಲಸಿಕ್ಖಾಪನೇ, ಸುದೇಸಕಸಮೋ ಸತ್ತಾನಂ ಖೇಮಪಥಮಾಚಿಕ್ಖಣೇ। ಏವರೂಪೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಹುಗುಣೋ ಅನೇಕಗುಣೋ ಅಪ್ಪಮಾಣಗುಣೋ ಗುಣರಾಸಿ ಗುಣಪುಞ್ಜೋ ಸತ್ತಾನಂ ವಡ್ಢಿಕರೋ ಸೀಲವಾ ‘ಮಾ ವಿನಸ್ಸೀ’ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಭಗವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸಿ ‘ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅತ್ತಾನಂ ಪಾತೇತಬ್ಬಂ, ಯೋ ಪಾತೇಯ್ಯ, ಯಥಾಧಮ್ಮೋ ಕಾರೇತಬ್ಬೋ’ತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪೇನ ವಿಚಿತ್ರಕಥಿಕೇನ ಪಾಯಾಸಿರಾಜಞ್ಞಸ್ಸ ಪರಲೋಕಂ ದೀಪಯಮಾನೇನ ‘ಯಥಾ ಯಥಾ ಖೋ ರಾಜಞ್ಞ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಸೀಲವನ್ತೋ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಾ ಚಿರಂ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತಥಾ ತಥಾ ಬಹುಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸವನ್ತಿ, ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ’ನ್ತಿ।

“ಕೇನ ಪನ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ಸಮಾದಪೇಸಿ? ಜಾತಿಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ದುಕ್ಖಾ, ಜರಾಪಿ ದುಕ್ಖಾ, ಬ್ಯಾಧಿಪಿ ದುಕ್ಖೋ, ಮರಣಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಸೋಕೋಪಿ ದುಕ್ಖೋ, ಪರಿದೇವೋಪಿ ದುಕ್ಖೋ, ದುಕ್ಖಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ದೋಮನಸ್ಸಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಉಪಾಯಾಸೋಪಿ ದುಕ್ಖೋ, ಅಪ್ಪಿಯೇಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋಪಿ ದುಕ್ಖೋ, ಪಿಯೇಹಿ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋಪಿ ದುಕ್ಖೋ, ಮಾತುಮರಣಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಪಿತುಮರಣಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಭಾತುಮರಣಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಭಗಿನಿಮರಣಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಪುತ್ತಮರಣಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ದಾರಮರಣಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ದಾಸಮರಣಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ [ಇದಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ನತ್ಥಿ], ಞಾತಿಮರಣಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಞಾತಿಬ್ಯಸನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ರೋಗಬ್ಯಸನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಭೋಗಬ್ಯಸನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಸೀಲಬ್ಯಸನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ರಾಜಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಚೋರಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ವೇರಿಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಅಗ್ಗಿಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಉದಕಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಊಮಿಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಆವಟ್ಟಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಕುಮ್ಭೀಲಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಸುಸುಕಾಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಅತ್ತಾನುವಾದಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಪರಾನುವಾದಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ದಣ್ಡಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ದುಗ್ಗತಿಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಪರಿಸಾಸಾರಜ್ಜಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಆಜೀವಕಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಮರಣಭಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ವೇತ್ತೇಹಿ ತಾಳನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಕಸಾಹಿ ತಾಳನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಅದ್ಧದಣ್ಡಕೇಹಿ ತಾಳನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಹತ್ಥಚ್ಛೇದನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಪಾದಚ್ಛೇದನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಹತ್ಥಪಾದಚ್ಛೇದನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಕಣ್ಣಚ್ಛೇದನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ನಾಸಚ್ಛೇದನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಕಣ್ಣನಾಸಚ್ಛೇದನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಬಿಲಙ್ಗಥಾಲಿಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಸಙ್ಖಮುಣ್ಡಿಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ರಾಹುಮುಖಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಜೋತಿಮಾಲಿಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಹತ್ಥಪಜ್ಜೋತಿಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಏರಕವತ್ತಿಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಚೀರಕವಾಸಿಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಏಣೇಯ್ಯಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ , ಬಳಿಸಮಂಸಿಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಕಹಾಪಣಿಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಖಾರಾಪತಚ್ಛಿಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಪಲಿಘಪರಿವತ್ತಿಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಪಲಾಲಪೀಠಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ತತ್ತೇನ ತೇಲೇನ ಓಸಿಞ್ಚನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಸುನಖೇಹಿ ಖಾದಾಪನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಜೀವಸೂಲಾರೋಪನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಅಸಿನಾ ಸೀಸಚ್ಛೇದನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಏವರೂಪಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಹುವಿಧಾನಿ ಅನೇಕವಿಧಾನಿ ದುಕ್ಖಾನಿ ಸಂಸಾರಗತೋ ಅನುಭವತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಹಿಮವನ್ತಪಬ್ಬತೇ ಅಭಿವುಟ್ಠಂ ಉದಕಂ ಗಙ್ಗಾಯ ನದಿಯಾ ಪಾಸಾಣ ಸಕ್ಖರ ಖರ ಮರುಮ್ಬ ಆವಟ್ಟ ಗಗ್ಗಲಕ ಊಮಿಕವಙ್ಕಚದಿಕ ಆವರಣನೀವರಣಮೂಲಕಸಾಖಾಸು ಪರಿಯೋತ್ಥರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏವರೂಪಾನಿ ಬಹುವಿಧಾನಿ ಅನೇಕವಿಧಾನಿ ದುಕ್ಖಾನಿ ಸಂಸಾರಗತೋ ಅನುಭವತಿ। ಪವತ್ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ದುಕ್ಖಂ, ಅಪ್ಪವತ್ತಂ ಸುಖಂ। ಅಪ್ಪವತ್ತಸ್ಸ ಗುಣಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ [ಪವತ್ತೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಚ ಭಯಂ ದೀಪಯಮಾನೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯ ಸಮಾದಪೇಸಿ, ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ಸಮಾದಪೇಸೀ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸುನಿಬ್ಬೇಠಿತೋ ಪಞ್ಹೋ, ಸುಕಥಿತಂ ಕಾರಣಂ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಅತ್ತನಿಪಾತನಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾನಿಸಂಸಪಞ್ಹೋ

೬. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ಮೇತ್ತಾಯ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಆಸೇವಿತಾಯ ಭಾವಿತಾಯ ಬಹುಲೀಕತಾಯ ಯಾನೀಕತಾಯ ವತ್ಥುಕತಾಯ ಅನುಟ್ಠಿತಾಯ ಪರಿಚಿತಾಯ ಸುಸಮಾರದ್ಧಾಯ ಏಕಾದಸಾನಿಸಂಸಾ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ। ಕತಮೇ ಏಕಾದಸ? ಸುಖಂ ಸುಪತಿ, ಸುಖಂ ಪಟಿಬುಜ್ಝತಿ , ನ ಪಾಪಕಂ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ಅಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ, ದೇವತಾ ರಕ್ಖನ್ತಿ, ನಾಸ್ಸ ಅಗ್ಗಿ ವಾ ವಿಸಂ ವಾ ಸತ್ಥಂ ವಾ ಕಮತಿ [ಸತ್ಥಂ ಕಮತಿ (ಸ್ಯಾ॰) ಅ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧೫ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ], ತುವಟಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಮುಖವಣ್ಣೋ ವಿಪ್ಪಸೀದತಿ, ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ಕಾಲಂ ಕರೋತಿ, ಉತ್ತರಿಂ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಗೋ ಹೋತೀ’ತಿ। ಪುನ ಚ ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ಸಾಮೋ ಕುಮಾರೋ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ ಮಿಗಸಙ್ಘೇನ ಪರಿವುತೋ ಪವನೇ ವಿಚರನ್ತೋ ಪೀಳಿಯಕ್ಖೇನ ರಞ್ಞಾ ವಿದ್ಧೋ ವಿಸಪೀತೇನ ಸಲ್ಲೇನ ತತ್ಥೇವ ಮುಚ್ಛಿತೋ ಪತಿತೋ’ತಿ।

“ಯದಿ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಮೇತ್ತಾಯ ಭಿಕ್ಖವೇ…ಪೇ॰… ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಗೋ ಹೋತೀ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ “ಸಾಮೋ ಕುಮಾರೋ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ ಮಿಗಸಙ್ಘೇನ ಪರಿವುತೋ ಪವನೇ ವಿಚರನ್ತೋ ಪೀಳಿಯಕ್ಖೇನ ರಞ್ಞಾ ವಿದ್ಧೋ ವಿಸಪೀತೇನ ಸಲ್ಲೇನ ತತ್ಥೇವ ಮುಚ್ಛಿತೋ ಪತಿತೋ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಸಾಮೋ ಕುಮಾರೋ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ ಮಿಗಸಙ್ಘೇನ ಪರಿವುತೋ ಪವನೇ ವಿಚರನ್ತೋ ಪೀಳಿಯಕ್ಖೇನ ರಞ್ಞಾ ವಿದ್ಧೋ ವಿಸಪೀತೇನ ಸಲ್ಲೇನ ತತ್ಥೇವ ಮುಚ್ಛಿತೋ ಪತಿತೋ, ತೇನ ಹಿ ‘ಮೇತ್ತಾಯ, ಭಿಕ್ಖವೇ…ಪೇ॰… ಸತ್ಥಂ ವಾ ಕಮತೀ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಸುನಿಪುಣೋ ಪರಿಸಣ್ಹೋ ಸುಖುಮೋ ಗಮ್ಭೀರೋ, ಅಪಿ ಸುನಿಪುಣಾನಂ ಮನುಜಾನಂ ಗತ್ತೇ ಸೇದಂ ಮೋಚೇಯ್ಯ, ಸೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ವಿಜಟೇಹಿ ತಂ ಮಹಾಜಟಾಜಟಿತಂ, ಅನಾಗತಾನಂ ಜಿನಪುತ್ತಾನಂ ಚಕ್ಖುಂ ದೇಹಿ ನಿಬ್ಬಾಹನಾಯಾ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಮೇತ್ತಾಯ ಭಿಕ್ಖವೇ…ಪೇ॰.. ಸತ್ಥಂ ವಾ ಕಮತೀ’ತಿ। ಸಾಮೋ ಚ ಕುಮಾರೋ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ ಮಿಗಸಙ್ಘೇನ ಪರಿವುತೋ ಪವನೇ ವಿಚರನ್ತೋ ಪೀಳಿಯಕ್ಖೇನ ರಞ್ಞಾ ವಿದ್ಧೋ ವಿಸಪೀತೇನ ಸಲ್ಲೇನ ತತ್ಥೇವ ಮುಚ್ಛಿತೋ ಪತಿತೋ, ತತ್ಥ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥಿ। ಕತಮಂ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ? ನೇತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಗುಣಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯೇತೇ ಗುಣಾ, ಸಾಮೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮಾರೋ ಘಟಂ ಉಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ಪಮತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ।

“ಯಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಖಣೇ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮೇತ್ತಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಅಗ್ಗಿ ವಾ ವಿಸಂ ವಾ ಸತ್ಥಂ ವಾ ಕಮತಿ। ತಸ್ಸ ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಹಿತಕಾಮಾ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸಂ ಲಭನ್ತಿ। ನೇತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಗುಣಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯೇತೇ ಗುಣಾ। ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಸಙ್ಗಾಮಸೂರೋ

ಅಭೇಜ್ಜಕವಚಜಾಲಿಕಂ ಸನ್ನಯ್ಹಿತ್ವಾ ಸಙ್ಗಾಮಂ ಓತರೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಸರಾ ಖಿತ್ತಾ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪತನ್ತಿ ವಿಕಿರನ್ತಿ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸಂ ಲಭನ್ತಿ, ನೇಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಗುಣೋ ಸಙ್ಗಾಮಸೂರಸ್ಸ, ಅಭೇಜ್ಜಕವಚಜಾಲಿಕಾಯೇಸೋ ಗುಣೋ, ಯಸ್ಸ ಸರಾ ಖಿತ್ತಾ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪತನ್ತಿ ವಿಕಿರನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನೇತೇ ಗುಣಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯೇತೇ ಗುಣಾ।

"ಯಸ್ಮಿಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಖಣೇ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮೇತ್ತಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಅಗ್ಗಿ ವಾ ವಿಸಂ ವಾ ಸತ್ಥಂ ವಾ ಕಮತಿ। ತಸ್ಸ ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಹಿತಕಾಮಾ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭನ್ತಿ, ನೇತೇ , ಮಹಾರಾಜ, ಗುಣಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯೇತೇ ಗುಣಾ। ಇಧ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ದಿಬ್ಬಂ ಅನ್ತರಧಾನಂ ಮೂಲಂ ಹತ್ಥೇ ಕರೇಯ್ಯ, ಯಾವ ತಂ ಮೂಲಂ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥಗತಂ ಹೋತಿ, ತಾವ ನ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಪಕತಿಮನುಸ್ಸೋ ತಂ ಪುರಿಸಂ ಪಸ್ಸತಿ। ನೇಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಗುಣೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ, ಮೂಲಸ್ಸೇಸೋ ಗುಣೋ ಅನ್ತರಧಾನಸ್ಸ, ಯಂ ಸೋ ಪಕತಿಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚಕ್ಖುಪಥೇ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನೇತೇ ಗುಣಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯೇತೇ ಗುಣಾ।

"ಯಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಖಣೇ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮೇತ್ತಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಅಗ್ಗಿ ವಾ ವಿಸಂ ವಾ ಸತ್ಥಂ ವಾ ಕಮತಿ। ತಸ್ಸ ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಹಿತಕಾಮಾ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸಂ ಲಭನ್ತಿ। ನೇತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಗುಣಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯೇತೇ ಗುಣಾ। ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸಂ ಸುಕತಂ ಮಹಾಲೇಣಮನುಪ್ಪವಿಟ್ಠಂ ಮಹತಿಮಹಾಮೇಘೋ ಅಭಿವಸ್ಸನ್ತೋ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ತೇಮಯಿತುಂ, ನೇಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಗುಣೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ, ಮಹಾಲೇಣಸ್ಸೇಸೋ ಗುಣೋ, ಯಂ ಮಹಾಮೇಘೋ ಅಭಿವಸ್ಸಮಾನೋ ನ ತಂ ತೇಮೇತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನೇತೇ ಗುಣಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯೇತೇ ಗುಣಾ।

"ಯಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಖಣೇ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮೇತ್ತಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಅಗ್ಗಿ ವಾ ವಿಸಂ ವಾ ಸತ್ಥಂ ವಾ ಕಮತಿ। ತಸ್ಸ ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಹಿತಕಾಮಾ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ತಸ್ಸ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ಅಹಿತಂ ಕಾತುಂ ನೇತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಗುಣಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯೇತೇ ಗುಣಾ"ತಿ। "ಅಚ್ಛರಿಯಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಬ್ಭುತಂ ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಬ್ಬಪಾಪನಿವಾರಣಾ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾ"ತಿ। "ಸಬ್ಬಕುಸಲಗುಣಾವಹಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾ ಹಿತಾನಮ್ಪಿ ಅಹಿತಾನಮ್ಪಿ, ಯೇ ತೇ ಸತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾಣಬದ್ಧಾ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಮಹಾನಿಸಂಸಾ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾ ಸಂವಿಭಜಿತಬ್ಬಾ"ತಿ।

ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾನಿಸಂಸಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಕುಸಲಾಕುಸಲಸಮವಿಸಮಪಞ್ಹೋ

೭. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ 'ಕುಸಲಕಾರಿಸ್ಸಪಿ ಅಕುಸಲಕಾರಿಸ್ಸಪಿ ವಿಪಾಕೋ ಸಮಸಮೋ, ಉದಾಹು ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸೋ ಅತ್ಥೀ'ತಿ? "ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಸಲಸ್ಸ ಚ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಕುಸಲಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುಖವಿಪಾಕಂ ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಕಂ, ಅಕುಸಲಂ ದುಕ್ಖವಿಪಾಕಂ ನಿರಯಸಂವತ್ತನಿಕ"ನ್ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ 'ದೇವದತ್ತೋ ಏಕನ್ತಕಣ್ಹೋ, ಏಕನ್ತಕಣ್ಹೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಏಕನ್ತಸುಕ್ಕೋ, ಏಕನ್ತಸುಕ್ಕೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ'ತಿ। ಪುನ ಚ ದೇವದತ್ತೋ ಭವೇ ಭವೇ ಯಸೇನ ಚ ಪಕ್ಖೇನ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಸಮಸಮೋ ಹೋತಿ, ಕದಾಚಿ ಅಧಿಕತರೋ ವಾ। ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ನಗರೇ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಪುರೋಹಿತಪುತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಛವಕಚಣ್ಡಾಲೋ ಅಹೋಸಿ ವಿಜ್ಜಾಧರೋ, ವಿಜ್ಜಂ ಪರಿಜಪ್ಪಿತ್ವಾ ಅಕಾಲೇ ಅಮ್ಬಫಲಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿ, ಏತ್ಥ ತಾವ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ದೇವದತ್ತತೋ ಜಾತಿಯಾ ನಿಹೀನೋ ಯಸೇನ ಚ ನಿಹೀನೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ ಮಹಾ ಮಹೀಪತಿ ಸಬ್ಬಕಾಮಸಮಙ್ಗೀ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತಸ್ಸೂಪಭೋಗೋ ಅಹೋಸಿ ಹತ್ಥಿನಾಗೋ ಸಬ್ಬಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನೋ, ತಸ್ಸ ಚಾರುಗತಿವಿಲಾಸಂ ಅಸಹಮಾನೋ ರಾಜಾ ವಧಮಿಚ್ಛನ್ತೋ ಹತ್ಥಾಚರಿಯಂ ಏವಮವೋಚ ‘ಅಸಿಕ್ಖಿತೋ ತೇ, ಆಚರಿಯ, ಹತ್ಥಿನಾಗೋ, ತಸ್ಸ ಆಕಾಸಗಮನಂ ನಾಮ ಕಾರಣಂ ಕರೋಹೀ’ತಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ದೇವದತ್ತತೋ ಜಾತಿಯಾ ನಿಹೀನೋ ಲಾಮಕೋ ತಿರಚ್ಛಾನಗತೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ಅಹೋಸಿ ಪವನೇ ನಟ್ಠಾಯಿಕೋ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಮಹಾಪಥವೀ ನಾಮ ಮಕ್ಕಟೋ ಅಹೋಸಿ, ಏತ್ಥಪಿ ತಾವ ದಿಸ್ಸತಿ ವಿಸೇಸೋ ಮನುಸ್ಸಸ್ಸ ಚ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಸ್ಸ ಚ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ದೇವದತ್ತತೋ ಜಾತಿಯಾ ನಿಹೀನೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ಅಹೋಸಿ ಸೋಣುತ್ತರೋ ನಾಮ ನೇಸಾದೋ ಬಲವಾ ಬಲವತರೋ ನಾಗಬಲೋ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಛದ್ದನ್ತೋ ನಾಮ ನಾಗರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ। ತದಾ ಸೋ ಲುದ್ದಕೋ ತಂ ಹತ್ಥಿನಾಗಂ ಘಾತೇಸಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋವ ಅಧಿಕತರೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ಅಹೋಸಿ ವನಚರಕೋ ಅನಿಕೇತವಾಸೀ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಸಕುಣೋ ಅಹೋಸಿ ತಿತ್ತಿರೋ ಮನ್ತಜ್ಝಾಯೀ, ತದಾಪಿ ಸೋ ವನಚರಕೋ ತಂ ಸಕುಣಂ ಘಾತೇಸಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋವ ಜಾತಿಯಾ ಅಧಿಕತರೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಕಲಾಬು ನಾಮ ಕಾಸಿರಾಜಾ [ಕಾಸಿಕರಾಜಾ (ಕ॰)] ಅಹೋಸಿ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತಾಪಸೋ ಅಹೋಸಿ ಖನ್ತಿವಾದೀ। ತದಾ ಸೋ ರಾಜಾ ತಸ್ಸ ತಾಪಸಸ್ಸ ಕುದ್ಧೋ ಹತ್ಥಪಾದೇ ವಂಸಕಳೀರೇ ವಿಯ ಛೇದಾಪೇಸಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋ ಯೇವ ಅಧಿಕತರೋ ಜಾತಿಯಾ ಚ ಯಸೇನ ಚ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ಅಹೋಸಿ ವನಚರೋ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ನನ್ದಿಯೋ ನಾಮ ವಾನರಿನ್ದೋ ಅಹೋಸಿ, ತದಾಪಿ ಸೋ ವನಚರೋ ತಂ ವಾನರಿನ್ದಂ ಘಾತೇಸಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮಾತರಾ ಕನಿಟ್ಠಭಾತಿಕೇನ ಚ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋ ಯೇವ ಅಧಿಕತರೋ ಜಾತಿಯಾ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ಅಹೋಸಿ ಅಚೇಲಕೋ ಕಾರಮ್ಭಿಯೋ ನಾಮ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪಣ್ಡರಕೋ ನಾಮ ನಾಗರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋ ಯೇವ ಅಧಿಕತರೋ ಜಾತಿಯಾ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ಅಹೋಸಿ ಪವನೇ ಜಟಿಲಕೋ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತಚ್ಛಕೋ ನಾಮ ಮಹಾಸೂಕರೋ ಅಹೋಸಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋ ಯೇವ ಜಾತಿಯಾ ಅಧಿಕತರೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಚೇತೀಸು ಸೂರಪರಿಚರೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ ಉಪರಿ ಪುರಿಸಮತ್ತೇ ಗಗನೇ ವೇಹಾಸಙ್ಗಮೋ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಕಪಿಲೋ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅಹೋಸಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋ ಯೇವ ಅಧಿಕತರೋ ಜಾತಿಯಾ ಚ ಯಸೇನ ಚ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ಅಹೋಸಿ ಸಾಮೋ ನಾಮ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ರುರು ನಾಮ ಮಿಗರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋ ಯೇವ ಜಾತಿಯಾ ಅಧಿಕತರೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ಅಹೋಸಿ ಲುದ್ದಕೋ ಪವನಚರೋ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಹತ್ಥಿನಾಗೋ ಅಹೋಸಿ, ಸೋ ಲುದ್ದಕೋ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥಿನಾಗಸ್ಸ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ದನ್ತೇ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಹರಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋ ಯೇವ ಯೋನಿಯಾ ಅಧಿಕತರೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಸಿಙ್ಗಾಲೋ ಅಹೋಸಿ ಖತ್ತಿಯಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಯಾವತಾ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಪದೇಸರಾಜಾನೋ ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಅನುಯುತ್ತೇ ಅಕಾಸಿ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ವಿಧುರೋ ನಾಮ ಪಣ್ಡಿತೋ ಅಹೋಸಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋ ಯೇವ ಯಸೇನ ಅಧಿಕತರೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಹತ್ಥಿನಾಗೋ ಹುತ್ವಾ ಲಟುಕಿಕಾಯ ಸಕುಣಿಕಾಯ ಪುತ್ತಕೇ ಘಾತೇಸಿ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ ಹತ್ಥಿನಾಗೋ ಅಹೋಸಿ ಯೂಥಪತಿ, ತತ್ಥ ತಾವ ಉಭೋಪಿ ತೇ ಸಮಸಮಾ ಅಹೇಸುಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಯಕ್ಖೋ ಅಹೋಸಿ ಅಧಮ್ಮೋ ನಾಮ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ ಯಕ್ಖೋ ಅಹೋಸಿ ಧಮ್ಮೋ ನಾಮ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ಉಭೋಪಿ ಸಮಸಮಾ ಅಹೇಸುಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ನಾವಿಕೋ ಅಹೋಸಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಕುಲಸತಾನಂ ಇಸ್ಸರೋ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ ನಾವಿಕೋ ಅಹೋಸಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಕುಲಸತಾನಂ ಇಸ್ಸರೋ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ಉಭೋಪಿ ಸಮಸಮಾ ಅಹೇಸುಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಸತ್ಥವಾಹೋ ಅಹೋಸಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸಕಟಸತಾನಂ ಇಸ್ಸರೋ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ ಸತ್ಥವಾಹೋ ಅಹೋಸಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸಕಟಸತಾನಂ ಇಸ್ಸರೋ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ಉಭೋಪಿ ಸಮಸಮಾ ಅಹೇಸುಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಸಾಖೋ ನಾಮ ಮಿಗರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ ನಿಗ್ರೋಧೋ ನಾಮ ಮಿಗರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ಉಭೋಪಿ ಸಮಸಮಾ ಅಹೇಸುಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಸಾಖೋ ನಾಮ ಸೇನಾಪತಿ ಅಹೋಸಿ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ ನಿಗ್ರೋಧೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ಉಭೋಪಿ ಸಮಸಮಾ ಅಹೇಸುಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಖಣ್ಡಹಾಲೋ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅಹೋಸಿ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಚನ್ದೋ ನಾಮ ರಾಜಕುಮಾರೋ ಅಹೋಸಿ, ತದಾ ಸೋ ಖಣ್ಡಹಾಲೋ ಯೇವ ಅಧಿಕತರೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಮಹಾಪದುಮೋ ನಾಮ ಕುಮಾರೋ ಅಹೋಸಿ, ತದಾ ಸೋ ರಾಜಾ ಸಕಪುತ್ತಂ ಚೋರಪಪಾತೇ ಖಿಪಾಪೇಸಿ, ಯತೋ ಕುತೋಚಿ ಪಿತಾವ ಪುತ್ತಾನಂ ಅಧಿಕತರೋ ಹೋತಿ ವಿಸಿಟ್ಠೋತಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋ ಯೇವ ಅಧಿಕತರೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ ಯದಾ ದೇವದತ್ತೋ ಮಹಾಪತಾಪೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ, ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೋ ಧಮ್ಮಪಾಲೋ ನಾಮ ಕುಮಾರೋ ಅಹೋಸಿ, ತದಾ ಸೋ ರಾಜಾ ಸಕಪುತ್ತಸ್ಸ ಹತ್ಥಪಾದೇ ಸೀಸಞ್ಚ ಛೇದಾಪೇಸಿ, ತತ್ಥಪಿ ತಾವ ದೇವದತ್ತೋ ಯೇವ ಉತ್ತರೋ ಅಧಿಕತರೋ।

ಅಜ್ಜೇತರಹಿ ಉಭೋಪಿ ಸಕ್ಯಕುಲೇ ಜಾಯಿಂಸು। ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಬುದ್ಧೋ ಅಹೋಸಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಲೋಕನಾಯಕೋ, ದೇವದತ್ತೋ ತಸ್ಸ ದೇವಾತಿದೇವಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಇದ್ಧಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾಲಯಂ ಅಕಾಸಿ। ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ

ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಮಯಾ ಭಣಿತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ತಥಂ ಉದಾಹು ವಿತಥ"ನ್ತಿ?

"ಯಂ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಹುವಿಧಂ ಕಾರಣಂ ಓಸಾರೇಸಿ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತಥೇವ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ"ತಿ। "ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಣ್ಹೋಪಿ ಸುಕ್ಕೋಪಿ ಸಮಸಮಗತಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇನ ಹಿ ಕುಸಲಮ್ಪಿ ಅಕುಸಲಮ್ಪಿ ಸಮಸಮವಿಪಾಕಂ ಹೋತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಸಲಮ್ಪಿ ಅಕುಸಲಮ್ಪಿ ಸಮಸಮವಿಪಾಕಂ ಹೋತಿ, ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವದತ್ತೋ ಸಬ್ಬಜನೇಹಿ ಪಟಿವಿರುದ್ಧೋ, ಬೋಧಿಸತ್ತೇನೇವ ಪಟಿವಿರುದ್ಧೋ। ಯೋ ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಪಟಿವಿರುದ್ಧೋ, ಸೋ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ಭವೇ ಪಚ್ಚತಿ ಫಲಂ ದೇತಿ। ದೇವದತ್ತೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸರಿಯೇ ಠಿತೋ ಜನಪದೇಸು ಆರಕ್ಖಂ ದೇತಿ, ಸೇತುಂ ಸಭಂ ಪುಞ್ಞಸಾಲಂ ಕಾರೇತಿ, ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಕಪಣದ್ಧಿಕವಣಿಬ್ಬಕಾನಂ ನಾಥಾನಾಥಾನಂ ಯಥಾಪಣಿಹಿತಂ ದಾನಂ ದೇತಿ। ತಸ್ಸ ಸೋ ವಿಪಾಕೇನ ಭವೇ ಭವೇ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಟಿಲಭತಿ। ಕಸ್ಸೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ ವಿನಾ ದಾನೇನ ದಮೇನ ಸಂಯಮೇನ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಿಸ್ಸತೀತಿ?

"ಯಂ ಪನ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಏವಂ ವದೇಸಿ 'ದೇವದತ್ತೋ ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಚ ಏಕತೋ ಅನುಪರಿವತ್ತನ್ತೀ'ತಿ, ಸೋ ನ ಜಾತಿಸತಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ ಸಮಾಗಮೋ ಅಹೋಸಿ, ನ ಜಾತಿಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ, ನ ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ, ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಬಹೂನಂ ಅಹೋರತ್ತಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ಸಮಾಗಮೋ ಅಹೋಸಿ। ಯಂ ಪನೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ **ಕಾಣಕಚ್ಛಪೋಪಮಂ** ಉಪದಸ್ಸಿತಂ ಮನುಸ್ಸತ್ತಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯ, ತಥೂಪಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮೇಸಂ ಸಮಾಗಮಂ ಧಾರೇಹಿ।

"ನ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ದೇವದತ್ತೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾಗಮೋ ಅಹೋಸಿ, ಥೇರೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಅನೇಕೇಸು ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪಿತಾ ಅಹೋಸಿ, ಮಹಾಪಿತಾ ಅಹೋಸಿ, ಚೂಳಪಿತಾ ಅಹೋಸಿ , ಭಾತಾ ಅಹೋಸಿ, ಪುತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ, ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ಅಹೋಸಿ, ಮಿತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ।

"ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನೇಕೇಸು ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ಥೇರಸ್ಸ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ ಪಿತಾ ಅಹೋಸಿ, ಮಹಾಪಿತಾ ಅಹೋಸಿ, ಚೂಳಪಿತಾ ಅಹೋಸಿ, ಭಾತಾ ಅಹೋಸಿ, ಪುತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ, ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ಅಹೋಸಿ , ಮಿತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ, ಸಬ್ಬೇಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಸಂಸಾರಸೋತಮನುಗತಾ ಸಂಸಾರಸೋತೇನ ವುಯ್ಹನ್ತಾ ಅಪ್ಪಿಯೇಹಿಪಿ ಪಿಯೇಹಿಪಿ ಸಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಸೋತೇನ ವುಯ್ಹಮಾನಂ ಸುಚಿಅಸುಚಿಕಲ್ಯಾಣಪಾಪಕೇನ ಸಮಾಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಸಂಸಾರಸೋತಮನುಗತಾ ಸಂಸಾರಸೋತೇನ ವುಯ್ಹನ್ತಾ ಅಪ್ಪಿಯೇಹಿಪಿ ಪಿಯೇಹಿಪಿ ಸಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ। ದೇವದತ್ತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಕ್ಖೋ ಸಮಾನೋ ಅತ್ತನಾ ಅಧಮ್ಮೇ ಪರೇ ಅಧಮ್ಮೇ ನಿಯೋಜೇತ್ವಾ ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸವಸ್ಸಕೋಟಿಯೋ ಸಟ್ಠಿ ಚ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಮಹಾನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಿ , ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಕ್ಖೋ ಸಮಾನೋ ಅತ್ತನಾ ಧಮ್ಮೇ ಪರೇ ಧಮ್ಮೇ ನಿಯೋಜೇತ್ವಾ ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸವಸ್ಸಕೋಟಿಯೋ ಸಟ್ಠಿ ಚ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸಗ್ಗೇ ಮೋದಿ ಸಬ್ಬಕಾಮಸಮಙ್ಗೀ, ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವದತ್ತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಬುದ್ಧಂ ಅನಾಸಾದನೀಯಮಾಸಾದಯಿತ್ವಾ ಸಮಗ್ಗಞ್ಚ ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಥವಿಂ ಪಾವಿಸಿ, ತಥಾಗತೋ ಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಉಪಧಿಸಙ್ಖಯೇ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಕುಸಲಾಕುಸಲಸಮವಿಸಮಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಅಮರಾದೇವೀಪಞ್ಹೋ

೮. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ -

‘‘‘ಸಚೇ ಲಭೇಥ ಖಣಂ ವಾ ರಹೋ ವಾ, ನಿಮನ್ತಕಂ [ನಿವಾತಕಂ (ಕುಣಾಲಜಾತಕೇ)] ವಾಪಿ ಲಭೇಥ ತಾದಿಸಂ।
ಸಬ್ಬಾವ [ಸಬ್ಬಾಪಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಇತ್ಥೀ ಕಯಿರುಂ [ಕರೇಯ್ಯುಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ನು ಪಾಪಂ, ಅಞ್ಞಂ ಅಲದ್ಧಾ
ಪೀಠಸಪ್ಪಿನಾ ಸದ್ಧಿ’ನ್ತಿ॥

‘‘ಪುನ ಚ ಕಥೀಯತಿ ‘ಮಹೋಸಧಸ್ಸ ಭರಿಯಾ ಅಮರಾ ನಾಮ ಇತ್ಥೀ ಗಾಮಕೇ ಠಪಿತಾ ಪವುತ್ಥಪತಿಕಾ ರಹೋ ನಿಸಿನ್ನಾ ವಿವಿತ್ತಾ ರಾಜಪ್ಪಟಿಸಮಂ ಸಾಮಿಕಂ ಕರಿತ್ವಾ ಸಹಸ್ಸೇನ ನಿಮನ್ತೀಯಮಾನಾ ಪಾಪಂ ನಾಕಾಸೀ’ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಸಚೇ…ಪೇ॰… ಸದ್ಧಿ’ನ್ತಿ ತೇನ ಹಿ ‘ಮಹೋಸಧಸ್ಸ ಭರಿಯಾ…ಪೇ॰… ನಾಕಾಸೀ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಮಹೋಸಧಸ್ಸ ಭರಿಯಾ…ಪೇ॰… ನಾಕಾಸಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಸಚೇ…ಪೇ॰… ಸದ್ಧಿ’ನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ’’ತಿ।

‘‘ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಸಚೇ…ಪೇ॰… ಸದ್ಧಿ’ನ್ತಿ। ಕಥೀಯತಿ ಚ ‘ಮಹೋಸಧಸ್ಸ ಭರಿಯಾ …ಪೇ॰… ನಾಕಾಸೀ’ತಿ। ಕರೇಯ್ಯ ಸಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತ್ಥೀ ಸಹಸ್ಸಂ ಲಭಮಾನಾ ತಾದಿಸೇನ ಪುರಿಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ, ನ ಸಾ ಕರೇಯ್ಯ ಸಚೇ ಖಣಂ ವಾ ರಹೋ ವಾ ನಿಮನ್ತಕಂ ವಾಪಿ ತಾದಿಸಂ ಲಭೇಯ್ಯ, ವಿಚಿನನ್ತೀ ಸಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಮರಾ ಇತ್ಥೀ ನ ಅದ್ದಸ ಖಣಂ ವಾ ರಹೋ ವಾ ನಿಮನ್ತಕಂ ವಾಪಿ ತಾದಿಸಂ।

‘‘ಇಧ ಲೋಕೇ ಗರಹಭಯಾ ಖಣಂ ನ ಪಸ್ಸಿ, ಪರಲೋಕೇ ನಿರಯಭಯಾ ಖಣಂ ನ ಪಸ್ಸಿ, ಕಟುಕವಿಪಾಕಂ ಪಾಪನ್ತಿ ಖಣಂ ನ ಪಸ್ಸಿ, ಪಿಯಂ ಅಮುಞ್ಚಿತುಕಾಮಾ ಖಣಂ ನ ಪಸ್ಸಿ, ಸಾಮಿಕಸ್ಸ ಗರುಕತಾಯ ಖಣಂ ನ ಪಸ್ಸಿ, ಧಮ್ಮಂ ಅಪಚಾಯನ್ತೀ ಖಣಂ ನ ಪಸ್ಸಿ, ಅನರಿಯಂ ಗರಹನ್ತೀ ಖಣಂ ನ ಪಸ್ಸಿ, ಕಿರಿಯಂ ಅಭಿನ್ದಿತುಕಾಮಾ ಖಣಂ ನ ಪಸ್ಸಿ। ಏವರೂಪೇಹಿ ಬಹೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಖಣಂ ನ ಪಸ್ಸಿ।

‘‘ರಹೋಪಿ ಸಾ ಲೋಕೇ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ಅಪಸ್ಸನ್ತೀ ಪಾಪಂ ನಾಕಾಸಿ। ಸಚೇ ಸಾ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ರಹೋ ಲಭೇಯ್ಯ, ಅಥ ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ರಹೋ ನ ಲಭೇಯ್ಯ। ಸಚೇ ಅಮನುಸ್ಸೇಹಿ ರಹೋ ಲಭೇಯ್ಯ, ಅಥ ಪರಚಿತ್ತವಿದೂಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ರಹೋ ನ ಲಭೇಯ್ಯ। ಸಚೇ ಪರಚಿತ್ತವಿದೂಹಿ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ರಹೋ ಲಭೇಯ್ಯ, ಅಥ ಪರಚಿತ್ತವಿದೂನೀಹಿ ದೇವತಾಹಿ ರಹೋ ನ ಲಭೇಯ್ಯ। ಸಚೇ ಪರಚಿತ್ತವಿದೂನೀಹಿ ದೇವತಾಹಿ ರಹೋ ಲಭೇಯ್ಯ, ಅತ್ತನಾವ ಪಾಪೇಹಿ ರಹೋ ನ ಲಭೇಯ್ಯ। ಸಚೇ ಅತ್ತನಾವ ಪಾಪೇಹಿ ರಹೋ ಲಭೇಯ್ಯ, ಅಥ ಅಧಮ್ಮೇನ ರಹೋ ನ ಲಭೇಯ್ಯ। ಏವರೂಪೇಹಿ ಬಹುವಿಧೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ರಹೋ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಪಾಪಂ ನಾಕಾಸಿ।

‘‘ನಿಮನ್ತಕಮ್ಪಿ ಸಾ ಲೋಕೇ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ತಾದಿಸಂ ಅಲಭನ್ತೀ ಪಾಪಂ ನಾಕಾಸಿ। ಮಹೋಸಧೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಅಟ್ಠವೀಸತಿಯಾ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಕತಮೇಹಿ ಅಟ್ಠವೀಸತಿಯಾ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ? ಮಹೋಸಧೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರೋ ಹಿರಿಮಾ ಓತ್ತಪ್ಪೀ ಸಪಕ್ಖೋ ಮಿತ್ತಸಮ್ಪನ್ನೋ ಖಮೋ ಸೀಲವಾ ಸಚ್ಚವಾದೀ ಸೋಚೇಯ್ಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಕ್ಕೋಧನೋ ಅನತಿಮಾನೀ ಅನುಸೂಯಕೋ ವೀರಿಯವಾ ಆಯೂಹಕೋ ಸಙ್ಗಾಹಕೋ ಸಂವಿಭಾಗೀ ಸಖಿಲೋ ನಿವಾತವುತ್ತಿ ಸಣ್ಹೋ ಅಸಠೋ ಅಮಾಯಾವೀ ಅತಿಬುದ್ಧಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಕಿತ್ತಿಮಾ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹಿತೇಸೀ ಉಪನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಪತ್ಥಿತೋ ಸಬ್ಬಜನಸ್ಸ ಧನವಾ ಯಸವಾ। ಮಹೋಸಧೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಇಮೇಹಿ ಅಟ್ಠವೀಸತಿಯಾ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಸಾ ಅಞ್ಞಂ ತಾದಿಸಂ ನಿಮನ್ತಕಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಪಾಪಂ ನಾಕಾಸೀ’’ತಿ। ‘‘ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ’’ತಿ।

ಅಮರಾದೇವೀಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಅರಹನ್ತಅಭಾಯನಪಞ್ಹೋ

೯. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ವಿಗತಭಯಸನ್ತಾಸಾ ಅರಹನ್ತೋ’ತಿ। ಪುನ ಚ ನಗರೇ ರಾಜಗಹೇ ಧನಪಾಲಕಂ ಹತ್ಥಿಂ ಭಗವತಿ ಓಪತನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಖೀಣಾಸವಸತಾನಿ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಜಿನವರಂ ಪಕ್ಕನ್ತಾನಿ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಏಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಥೇರಂ ಆನನ್ದಂ। ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತೇ ಅರಹನ್ತೋ ಭಯಾ ಪಕ್ಕನ್ತಾ, ಪಞ್ಞಾಯಿಸ್ಸತಿ ಸಕೇನ ಕಮ್ಮೇನಾತಿ ದಸಬಲಂ ಪಾತೇತುಕಾಮಾ ಪಕ್ಕನ್ತಾ , ಉದಾಹು ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅತುಲಂ ವಿಪುಲಮಸಮಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಟ್ಠುಕಾಮಾ ಪಕ್ಕನ್ತಾ? ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ವಿಗತಭಯಸನ್ತಾಸಾ ಅರಹನ್ತೋ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ನಗರೇ…ಪೇ॰… ಆನನ್ದ’ನ್ತಿ ಯಂ ವಚನಂ ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ನಗರೇ ರಾಜಗಹೇ ಧನಪಾಲಕಂ ಹತ್ಥಿಂ ಭಗವತಿ ಓಪತನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಖೀಣಾಸವಸತಾನಿ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಜಿನವರಂ ಪಕ್ಕನ್ತಾನಿ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಏಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಥೇರಂ ಆನನ್ದಂ, ತೇನ ಹಿ ‘ವಿಗತಭಯಸನ್ತಾಸಾ ಅರಹನ್ತೋ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ವಿಗತಭಯಸನ್ತಾಸಾ ಅರಹನ್ತೋ’ತಿ, ನಗರೇ ರಾಜಗಹೇ ಧನಪಾಲಕಂ ಹತ್ಥಿಂ ಭಗವತಿ ಓಪತನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಖೀಣಾಸವಸತಾನಿ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಜಿನವರಂ ಪಕ್ಕನ್ತಾನಿ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಏಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಥೇರಂ ಆನನ್ದಂ, ತಞ್ಚ ಪನ ನ ಭಯಾ, ನಾಪಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪಾತೇತುಕಾಮತಾಯ।

“ಯೇನ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಹೇತುನಾ ಅರಹನ್ತೋ ಭಾಯೇಯ್ಯುಂ ವಾ ತಾಸೇಯ್ಯುಂ ವಾ, ಸೋ ಹೇತು ಅರಹನ್ತಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ, ತಸ್ಮಾ ವಿಗತಭಯಸನ್ತಾಸಾ ಅರಹನ್ತೋ, ಭಾಯತಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಪಥವೀ ಖಣನ್ತೇಪಿ ಭಿನ್ದನ್ತೇಪಿ ಧಾರೇನ್ತೇಪಿ ಸಮುದ್ದಪಬ್ಬತಗಿರಿಸಿಖರೇ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ? “ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ಸೋ ಹೇತು, ಯೇನ ಹೇತುನಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಭಾಯೇಯ್ಯ ವಾ ತಾಸೇಯ್ಯ ವಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಸೋ ಹೇತು, ಯೇನ ಹೇತುನಾ ಅರಹನ್ತೋ ಭಾಯೇಯ್ಯುಂ ವಾ ತಾಸೇಯ್ಯುಂ ವಾ।

“ಭಾಯತಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಂ ಛಿನ್ದನ್ತೇ ವಾ ಭಿನ್ದನ್ತೇ ವಾ ಪತನ್ತೇ ವಾ ಅಗ್ಗಿನಾ ದಹನ್ತೇ ವಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ? “ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ಗಿರಿಸಿಖರಸ್ಸ ಸೋ ಹೇತು, ಯೇನ ಹೇತುನಾ ಗಿರಿಸಿಖರಂ ಭಾಯೇಯ್ಯ ವಾ ತಾಸೇಯ್ಯ ವಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಸೋ ಹೇತು, ಯೇನ ಹೇತುನಾ ಅರಹನ್ತೋ ಭಾಯೇಯ್ಯುಂ ವಾ ತಾಸೇಯ್ಯುಂ ವಾ।

“ಯದಿಪಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕಧಾತುಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ಯೇ ಕೇಚಿ ಸತ್ತನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಸತ್ತಿಹತ್ಥಾ ಏಕಂ ಅರಹನ್ತಂ ಉಪಧಾವಿತ್ವಾ ತಾಸೇಯ್ಯುಂ, ನ ಭವೇಯ್ಯ ಅರಹತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಅಟ್ಠಾನಮನವಕಾಸತಾಯ।

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಏವಂ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಅಹೋಸಿ ‘ಅಜ್ಜ ನರವರಪವರೇ ಜಿನವರವಸಭೇ ನಗರವರಮನುಪ್ಪವಿಟ್ಠೇ ವೀಥಿಯಾ ಧನಪಾಲಕೋ ಹತ್ಥೀ ಆಪತಿಸ್ಸತಿ, ಅಸಂಸಯಮತಿದೇವದೇವಂ ಉಪಟ್ಠಾಕೋ ನ ಪರಿಚ್ಚಜಿಸ್ಸತಿ, ಯದಿ ಮಯಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಭಗವನ್ತಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜಿಸ್ಸಾಮ, ಆನನ್ದಸ್ಸ ಗುಣೋ ಪಾಕಟೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ನ ಹೇವ ಚ ತಥಾಗತಂ ಸಮುಪಗಮಿಸ್ಸತಿ ಹತ್ಥಿನಾಗೋ, ಹನ್ದ ಮಯಂ ಅಪಗಚ್ಛಾಮ, ಏವಮಿದಂ ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಬನ್ಧನಮೋಕ್ಖೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಆನನ್ದಸ್ಸ ಚ ಗುಣೋ ಪಾಕಟೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ’ತಿ। ಏವಂ ತೇ ಅರಹನ್ತೋ ಆನಿಸಂಸಂ ದಿಸ್ವಾ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಪಕ್ಕನ್ತಾ”ತಿ। “ಸುವಿಭತ್ತೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಞ್ಹೋ, ಏವಮೇತಂ ನತ್ಥಿ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಭಯಂ ವಾ ಸನ್ತಾಸೋ ವಾ, ಆನಿಸಂಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಅರಹನ್ತೋ ಪಕ್ಕನ್ತಾ ದಿಸಾವಿದಿಸ”ನ್ತಿ।

ಅರಹನ್ತಅಭಾಯನಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಬುದ್ಧಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಪಞ್ಹೋ

೧೦. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ’ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಥ ‘ತಥಾಗತೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಪ್ಪಮುಖೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಪಣಾಮಿತೇ ಚಾತುಮೇಯ್ಯಕಾ ಚ ಸಕ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ಸಹಮ್ಪತಿ ಬೀಜೂಪಮಞ್ಚ ವಚ್ಛತರುಣೂಪಮಞ್ಚ ಉಪದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಪಸಾದೇಸುಂ ಖಮಾಪೇಸುಂ ನಿಜ್ಝತ್ತಂ ಅಕಂಸೂ’ತಿ। ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಞ್ಞಾತಾ ತಾ ಉಪಮಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ, ಯಾಹಿ ತಥಾಗತೋ ಉಪಮಾಹಿ ಓರತೋ ಖಮಿತೋ ಉಪಸನ್ತೋ ನಿಜ್ಝತ್ತಂ ಗತೋ? ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಾ ಉಪಮಾ ಅಞ್ಞಾತಾ, ತೇನ ಹಿ ಬುದ್ಧೋ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಯದಿ ಞಾತಾ, ತೇನ ಹಿ ಓಕಸ್ಸ ಪಸಯ್ಹ ವೀಮಂಸಾಪೇಕ್ಖೋ ಪಣಾಮೇಸಿ, ತೇನ ಹಿ ತಸ್ಸ ಅಕಾರುಞ್ಞತಾ ಸಮ್ಭವತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ, ತಾಹಿ ಚ ಉಪಮಾಹಿ ಭಗವಾ ಪಸನ್ನೋ ಓರತೋ ಖಮಿತೋ ಉಪಸನ್ತೋ ನಿಜ್ಝತ್ತಂ ಗತೋ। ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ, ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತೇಹೇವ ತೇ ಓಪಮ್ಮೇಹಿ ತಥಾಗತಂ ಆರಾಧೇಸುಂ ತೋಸೇಸುಂ ಪಸಾದೇಸುಂ, ತೇಸಞ್ಚ ತಥಾಗತೋ ಪಸನ್ನೋ ‘ಸಾಧೂ’ತಿ ಅಬ್ಭಾನುಮೋದಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತ್ಥೀ ಸಾಮಿಕಸ್ಸ ಸನ್ತಕೇನೇವ ಧನೇನ ಸಾಮಿಕಂ ಆರಾಧೇತಿ ತೋಸೇತಿ ಪಸಾದೇತಿ, ತಞ್ಚ ಸಾಮಿಕೋ ‘ಸಾಧೂ’ತಿ ಅಬ್ಭಾನುಮೋದತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಾತುಮೇಯ್ಯಕಾ ಚ ಸಕ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ಸಹಮ್ಪತಿ ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತೇಹೇವ ಓಪಮ್ಮೇಹಿ ತಥಾಗತಂ ಆರಾಧೇಸುಂ ತೋಸೇಸುಂ ಪಸಾದೇಸುಂ, ತೇಸಞ್ಚ ತಥಾಗತೋ ಪಸನ್ನೋ ‘ಸಾಧೂ’ತಿ ಅಬ್ಭಾನುಮೋದಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಪ್ಪಕೋ ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಕೇನೇವ ಸುವಣ್ಣಫಣಕೇನ ರಞ್ಞೋ ಉತ್ತಮಙ್ಗಂ ಪಸಾಧಯಮಾನೋ ರಾಜಾನಂ ಆರಾಧೇತಿ ತೋಸೇತಿ ಪಸಾದೇತಿ, ತಸ್ಸ ಚ ರಾಜಾ ಪಸನ್ನೋ ‘ಸಾಧೂ’ತಿ ಅಬ್ಭಾನುಮೋದತಿ, ಯಥಿಚ್ಛಿತಮನುಪ್ಪದೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಾತುಮೇಯ್ಯಕಾ ಚ ಸಕ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ಸಹಮ್ಪತಿ ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತೇಹೇವ ಓಪಮ್ಮೇಹಿ ತಥಾಗತಂ ಆರಾಧೇಸುಂ ತೋಸೇಸುಂ ಪಸಾದೇಸುಂ, ತೇಸಞ್ಚ ತಥಾಗತೋ ಪಸನ್ನೋ ‘ಸಾಧೂ’ತಿ ಅಬ್ಭಾನುಮೋದಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕೋ ಉಪಜ್ಝಾಯಾಭತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಜ್ಝಾಯಸ್ಸ ಉಪನಾಮೇನ್ತೋ ಉಪಜ್ಝಾಯಂ ಆರಾಧೇತಿ ತೋಸೇತಿ ಪಸಾದೇತಿ, ತಞ್ಚ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಪಸನ್ನೋ ‘ಸಾಧೂ’ತಿ ಅಬ್ಭಾನುಮೋದತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಾತುಮೇಯ್ಯಕಾ ಚ ಸಕ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ಸಹಮ್ಪತಿ ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತೇಹೇವ ಓಪಮ್ಮೇಹಿ ತಥಾಗತಂ ಆರಾಧೇಸುಂ ತೋಸೇಸುಂ ಪಸಾದೇಸುಂ, ತೇಸಞ್ಚ ತಥಾಗತೋ ಪಸನ್ನೋ ‘ಸಾಧೂ’ತಿ ಅಬ್ಭಾನುಮೋದಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಪರಿಮುತ್ತಿಯಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸೀ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀತಿ।

ಬುದ್ಧಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣವಗ್ಗೋ ಚತುತ್ಥೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ದಸ ಪಞ್ಹಾ।

೫. ಸನ್ಥವವಗ್ಗೋ

೧. ಸನ್ಥವಪಞ್ಹೋ

೧. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ –

"'ಸನ್ಥವತೋ ಭಯಂ ಜಾತಂ, ನಿಕೇತಾ ಜಾಯತೇ ರಜೋ।
ಅನಿಕೇತಮಸನ್ಥವಂ, ಏತಂ ವೇ ಮುನಿದಸ್ಸನ'ನ್ತಿ॥

"ಪುನ ಚ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ 'ವಿಹಾರೇ ಕಾರಯೇ ರಮ್ಮೇ, ವಾಸಯೇತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತೇ'ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ 'ಸನ್ಥವತೋ ಭಯಂ ಜಾತಂ, ನಿಕೇತಾ ಜಾಯತೇ ರಜೋ। ಅನಿಕೇತಮಸನ್ಥವಂ, ಏತಂ ವೇ ಮುನಿದಸ್ಸನ'ನ್ತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ವಿಹಾರೇ ಕಾರಯೇ ರಮ್ಮೇ, ವಾಸಯೇತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತೇ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ 'ವಿಹಾರೇ ಕಾರಯೇ ರಮ್ಮೇ, ವಾಸಯೇತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತೇ'ತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಸನ್ಥವತೋ ಭಯಂ ಜಾತಂ, ನಿಕೇತಾ ಜಾಯತೇ ರಜೋ। ಅನಿಕೇತಮಸನ್ಥವಂ, ಏತಂ ವೇ ಮುನಿದಸ್ಸನ'ನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ಸನ್ಥವತೋ ಭಯಂ ಜಾತಂ, ನಿಕೇತಾ ಜಾಯತೇ ರಜೋ। ಅನಿಕೇತಮಸನ್ಥವಂ, ಏತಂ ವೇ ಮುನಿದಸ್ಸನ'ನ್ತಿ। ಭಣಿತಞ್ಚ 'ವಿಹಾರೇ ಕಾರಯೇ ರಮ್ಮೇ, ವಾಸಯೇತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತೇ'ತಿ। ಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ 'ಸನ್ಥವತೋ ಭಯಂ ಜಾತಂ, ನಿಕೇತಾ ಜಾಯತೇ ರಜೋ। ಅನಿಕೇತಮಸನ್ಥವಂ, ಏತಂ ವೇ ಮುನಿದಸ್ಸನ'ನ್ತಿ, ತಂ ಸಭಾವವಚನಂ ಅಸೇಸವಚನಂ ನಿಸ್ಸೇಸವಚನಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ಸಮಣಾನುಚ್ಛವಂ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪಂ ಸಮಣಪ್ಪತಿರೂಪಂ ಸಮಣಾರಹಂ ಸಮಣಗೋಚರಂ ಸಮಣಪ್ಪಟಿಪದಾ ಸಮಣಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಆರಞ್ಞಕೋ ಮಿಗೋ ಅರಞ್ಞೇ ಪವನೇ ಚರಮಾನೋ ನಿರಾಲಯೋ ಅನಿಕೇತೋ ಯಥಿಚ್ಛಕಂ ಸಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖುನಾ 'ಸನ್ಥವತೋ ಭಯಂ ಜಾತಂ, ನಿಕೇತಾ ಜಾಯತೇ ರಜೋ। ಅನಿಕೇತಮಸನ್ಥವಂ, ಏತಂ ವೇ ಮುನಿದಸ್ಸನ'ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಂ।

"ಯಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ 'ವಿಹಾರೇ ಕಾರಯೇ ರಮ್ಮೇ, ವಾಸಯೇತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತೇ'ತಿ, ತಂ ದ್ವೇ ಅತ್ಥವಸೇ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನೇನ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ವಿಹಾರದಾನಂ ನಾಮ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧೇಹಿ ವಣ್ಣಿತಂ ಅನುಮತಂ ಥೋಮಿತಂ ಪಸತ್ಥಂ, ತಂ ತೇ ವಿಹಾರದಾನಂ ದತ್ವಾ ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾ ಪರಿಮುಚ್ಚಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಅಯಂ ತಾವ ಪಠಮೋ ಆನಿಸಂಸೋ ವಿಹಾರದಾನೇ।

"ಪುನ ಚಪರಂ ವಿಹಾರೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ಬ್ಯತ್ತಸಙ್ಕೇತಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸುಲಭಂ ದಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸನಕಾಮಾನಂ, ಅನಿಕೇತೇ ದುದ್ದಸ್ಸನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಅಯಂ ದುತಿಯೋ ಆನಿಸಂಸೋ ವಿಹಾರದಾನೇ। ಇಮೇ ದ್ವೇ ಅತ್ಥವಸೇ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನೇನ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ 'ವಿಹಾರೇ ಕಾರಯೇ ರಮ್ಮೇ, ವಾಸಯೇತ್ಥ ಬಹುಸ್ಸುತೇ'ತಿ, ನ ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಪುತ್ತೇನ ಆಲಯೋ ಕರಣೀಯೋ ನಿಕೇತೇ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಸನ್ಥವಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಉದರಸಂಯತಪಞ್ಹೋ

೨. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ –

"'ಉತ್ತಿಟ್ಠೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಉದರೇ ಸಂಯತೋ ಸಿಯಾ'ತಿ॥

“ಪುನ ಚ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಅಹಂ ಖೋ ಪನುದಾಯಿ, ಅಪ್ಪೇಕದಾ ಇಮಿನಾ ಪತ್ತೇನ ಸಮತಿತ್ತಿಕಮ್ಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮಿ, ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮೀ’ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಉತ್ತಿಟ್ಠೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಉದರೇ ಸಂಯತೋ ಸಿಯಾ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಅಹಂ ಖೋ ಪನುದಾಯಿ, ಅಪ್ಪೇಕದಾ ಇಮಿನಾ ಪತ್ತೇನ ಸಮತಿತ್ಥಿಕಮ್ಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮಿ, ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮೀ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ ‘ಅಹಂ ಖೋ ಪನುದಾಯಿ, ಅಪ್ಪೇಕದಾ ಇಮಿನಾ ಪತ್ತೇನ ಸಮತಿತ್ಥಿಕಮ್ಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮಿ, ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮೀ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಉತ್ತಿಟ್ಠೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಉದರೇ ಸಂಯತೋ ಸಿಯಾ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಉತ್ತಿಟ್ಠೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಉದರೇ ಸಂಯತೋ ಸಿಯಾ’ತಿ, ಭಣಿತಞ್ಚ ‘ಅಹಂ ಖೋ ಪನುದಾಯಿ, ಅಪ್ಪೇಕದಾ ಇಮಿನಾ ಪತ್ತೇನ ಸಮತಿತ್ತಿಕಮ್ಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮಿ, ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮೀ’ತಿ । ಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಉತ್ತಿಟ್ಠೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಉದರೇ ಸಂಯತೋ ಸಿಯಾ’ತಿ, ತಂ ಸಭಾವವಚನಂ ಅಸೇಸವಚನಂ ನಿಸ್ಸೇಸವಚನಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ಭೂತವಚನಂ ತಚ್ಛವಚನಂ ಯಾಥಾವವಚನಂ ಅವಿಪರೀತವಚನಂ ಇಸಿವಚನಂ ಮುನಿವಚನಂ ಭಗವನ್ತವಚನಂ ಅರಹನ್ತವಚನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧವಚನಂ ಜಿನವಚನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುವಚನಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಚನಂ।

“ಉದರೇ ಅಸಂಯತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಾಣಮ್ಪಿ ಹನತಿ, ಅದಿನ್ನಮ್ಪಿ ಆದಿಯತಿ, ಪರದಾರಮ್ಪಿ ಗಚ್ಛತಿ, ಮುಸಾಪಿ ಭಣತಿ, ಮಜ್ಜಮ್ಪಿ ಪಿವತಿ, ಮಾತರಮ್ಪಿ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತಿ, ಪಿತರಮ್ಪಿ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತಿ, ಅರಹನ್ತಮ್ಪಿ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತಿ, ಸಙ್ಘಮ್ಪಿ ಭಿನ್ದತಿ, ದುಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಲೋಹಿತಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। ನನು, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವದತ್ತೋ ಉದರೇ ಅಸಂಯತೋ ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಆಯೂಹಿ [ಆಯೂಹತಿ (ಕ॰)]। ಏವರೂಪಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಬಹುವಿಧಾನಿ ಕಾರಣಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಉತ್ತಿಟ್ಠೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಉದರೇ ಸಂಯತೋ ಸಿಯಾ’ತಿ।

“ಉದರೇ ಸಂಯತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚತುಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಂ ಅಭಿಸಮೇತಿ, ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಚತೂಸು ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸು ಅಟ್ಠಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಛಸು ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ವಸೀಭಾವಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಕೇವಲಞ್ಚ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಪೂರೇತಿ। ನನು, ಮಹಾರಾಜ, ಸುಕಪೋತಕೋ ಉದರೇ ಸಂಯತೋ ಹುತ್ವಾ ಯಾವ ತಾವತಿಂಸಭವನಂ ಕಮ್ಪೇತ್ವಾ ಸಕ್ಕಂ ದೇವಾನಮಿನ್ದಂ ಉಪಟ್ಠಾನಮುಪನೇಸಿ, ಏವರೂಪಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಬಹುವಿಧಾನಿ ಕಾರಣಾನಿ ದಿಸ್ವಾ ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಉತ್ತಿಟ್ಠೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಉದರೇ ಸಂಯತೋ ಸಿಯಾ’ತಿ।

“ಯಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಅಹಂ ಖೋ ಪನುದಾಯಿ ಅಪ್ಪೇಕದಾ ಇಮಿನಾ ಪತ್ತೇನ ಸಮತಿತ್ತಿಕಮ್ಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮಿ, ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮೀ’ತಿ, ತಂ ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ನಿಟ್ಠಿತಕಿರಿಯೇನ ಸಿದ್ಧತ್ಥೇನ ವುಸಿತವೋಸಾನೇನ ನಿರಾವರಣೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನಾ ಸಯಮ್ಭುನಾ ತಥಾಗತೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಭಣಿತಂ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವನ್ತಸ್ಸ ವಿರಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುವಾಸಿತಸ್ಸ ಆತುರಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಕಿರಿಯಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಅದಿಟ್ಠಸಚ್ಚಸ್ಸ ಉದರೇ ಸಂಯಮೋ ಕರಣೀಯೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಸ್ಸ ಸಪ್ಪಭಾಸಸ್ಸ ಜಾತಿಮನ್ತಸ್ಸ ಅಭಿಜಾತಿಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಮಜ್ಜನನಿಘಂಸನಪರಿಸೋಧನೇನ ಕರಣೀಯಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಬುದ್ಧವಿಸಯೇ ಪಾರಮಿಂ ಗತಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಕರಣೇಸು ಆವರಣಂ ನ ಹೋತೀ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಉದರಸಂಯತಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಬುದ್ಧಅಪ್ಪಾಬಾಧಪಞ್ಹೋ

೩. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ 'ಅಹಮಸ್ಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಾಚಯೋಗೋ ಸದಾ ಪಯತಪಾಣಿ ಅನ್ತಿಮದೇಹಧರೋ ಅನುತ್ತರೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ'ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ ಭಗವತಾ 'ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಾನಂ ಯದಿದಂ ಬಾಕುಲೋ'ತಿ। ಭಗವತೋ ಚ ಸರೀರೇ ಬಹುಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಬಾಧೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಅನುತ್ತರೋ, ತೇನ ಹಿ 'ಏತದಗ್ಗಂ...ಪೇ॰... ಬಾಕುಲೋ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಥೇರೋ ಬಾಕುಲೋ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಾನಂ ಅಗ್ಗೋ, ತೇನ ಹಿ 'ಅಹಮಸ್ಮಿ...ಪೇ॰... ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ'ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ಅಹಮಸ್ಮಿ...ಪೇ॰... ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ'ತಿ, ಭಣಿತಞ್ಚ 'ಏತದಗ್ಗಂ...ಪೇ॰... ಬಾಕುಲೋ'ತಿ, ತಞ್ಚ ಪನ ಬಾಹಿರಾನಂ ಆಗಮಾನಂ ಅಧಿಗಮಾನಂ ಪರಿಯತ್ತೀನಂ ಅತ್ತನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತಂ।

"ಸನ್ತಿ ಖೋ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಸಾವಕಾ ಠಾನಚಙ್ಕಮಿಕಾ, ತೇ ಠಾನೇನ ಚಙ್ಕಮೇನ ದಿವಾರತ್ತಿಂ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತಿ, ಭಗವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಠಾನೇನ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಸಯನೇನ ದಿವಾರತ್ತಿಂ ವೀತಿನಾಮೇತಿ, ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಠಾನಚಙ್ಕಮಿಕಾ, ತೇ ತೇನ ಅಙ್ಗೇನ ಅತಿರೇಕಾ।

"ಸನ್ತಿ ಖೋ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಸಾವಕಾ ಏಕಾಸನಿಕಾ, ತೇ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ದುತಿಯಂ ಭೋಜನಂ ನ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಭಗವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ದುತಿಯಮ್ಪಿ ಯಾವ ತತಿಯಮ್ಪಿ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜತಿ, ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಏಕಾಸನಿಕಾ, ತೇ ತೇನ ಅಙ್ಗೇನ ಅತಿರೇಕಾ, ಅನೇಕವಿಧಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾನಿ ಕಾರಣಾನಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ತಂ ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಣಿತಾನಿ। ಭಗವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನುತ್ತರೋ ಸೀಲೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನೇನ ದಸಹಿ ಚ ಬಲೇಹಿ ಚತೂಹಿ ವೇಸಾರಜ್ಜೇಹಿ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಹಿ ಛಹಿ ಅಸಾಧಾರಣೇಹಿ ಞಾಣೇಹಿ, ಕೇವಲೇ ಚ ಬುದ್ಧವಿಸಯೇ ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಣಿತಂ 'ಅಹಮಸ್ಮಿ...ಪೇ॰... ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ'ತಿ।

"ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಮನುಸ್ಸೇಸು ಏಕೋ ಜಾತಿಮಾ ಹೋತಿ, ಏಕೋ ಧನವಾ, ಏಕೋ ವಿಜ್ಜವಾ, ಏಕೋ ಸಿಪ್ಪವಾ, ಏಕೋ ಸೂರೋ, ಏಕೋ ವಿಚಕ್ಖಣೋ, ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಅಭಿಭವಿಯ ರಾಜಾ ಯೇವ ತೇಸಂ ಉತ್ತಮೋ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ಜೇಟ್ಠೋ ಸೇಟ್ಠೋ।

"ಯಂ ಪನ ಆಯಸ್ಮಾ ಬಾಕುಲೋ ಅಪ್ಪಾಬಾಧೋ ಅಹೋಸಿ, ತಂ ಅಭಿನೀಹಾರವಸೇನ, ಸೋ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನೋಮದಸ್ಸಿಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಉದರವಾತಾಬಾಧೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ವಿಪಸ್ಸಿಸ್ಸ ಚ ಭಗವತೋ ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿಯಾ ಚ ಭಿಕ್ಖುಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ತಿಣಪುಪ್ಫಕರೋಗೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಸಯಂ ತಾಪಸೋ ಸಮಾನೋ ನಾನಾಭೇಸಜ್ಜೇಹಿ ತಂ ಬ್ಯಾಧಿಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಅಪ್ಪಾಬಾಧತಂ ಪತ್ತೋ, ಭಣಿತೋ ಚ 'ಏತದಗ್ಗಂ...ಪೇ॰... ಬಾಕುಲೋ'ತಿ।

"ಭಗವತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬ್ಯಾಧಿಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೇಪಿ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೇಪಿ ಧುತಙ್ಗಂ ಆದಿಯನ್ತೇಪಿ ಅನಾದಿಯನ್ತೇಪಿ ನತ್ಥಿ ಭಗವತಾ ಸದಿಸೋ ಕೋಚಿ ಸತ್ತೋ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಮಹಾರಾಜ ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ **ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯ**ವರಲಞ್ಛಕೇ –

"'ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಅಪದಾ ವಾ ದ್ವಿಪದಾ ವಾ ಚತುಪ್ಪದಾ ವಾ ಬಹುಪ್ಪದಾ ವಾ ರೂಪಿನೋ ವಾ ಅರೂಪಿನೋ ವಾ ಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ ಅಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ, ತಥಾಗತೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ'ತಿ। 'ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ'"ತಿ।

೪. ಮಗ್ಗುಪ್ಪಾದನಪಞ್ಹೋ

೪. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ 'ತಥಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ'ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ 'ಅದ್ದಸಂ ಖ್ವಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಾಣಂ ಮಗ್ಗಂ ಪುರಾಣಂ ಅಞ್ಜಸಂ ಪುಬ್ಬಕೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಅನುಯಾತ'ನ್ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ, ತೇನ ಹಿ 'ಅದ್ದಸಂ ಖ್ವಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಾಣಂ ಮಗ್ಗಂ ಪುರಾಣಂ ಅಞ್ಜಸಂ ಪುಬ್ಬಕೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಅನುಯಾತ'ನ್ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ 'ಅದ್ದಸಂ ಖ್ವಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಾಣಂ ಮಗ್ಗಂ ಪುರಾಣಂ ಅಞ್ಜಸಂ ಪುಬ್ಬಕೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಅನುಯಾತ'ನ್ತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ತಥಾಗತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ'ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ತಥಾಗತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ'ತಿ। ಭಣಿತಞ್ಚ 'ಅದ್ದಸಂ ಖ್ವಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಾಣಂ ಮಗ್ಗಂ ಪುರಾಣಂ ಅಞ್ಜಸಂ ಪುಬ್ಬಕೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಅನುಯಾತ'ನ್ತಿ, ತಂ ದ್ವಯಮ್ಪಿ ಸಭಾವವಚನಮೇವ, ಪುಬ್ಬಕಾನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಾನಂ ಅನ್ತರಧಾನೇನ ಅಸತಿ ಅನುಸಾಸಕೇ ಮಗ್ಗೋ ಅನ್ತರಧಾಯಿ, ತಂ [ಸೋ ತಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ತಥಾಗತೋ ಮಗ್ಗಂ ಲುಗ್ಗಂ ಪಲುಗ್ಗಂ ಗೂಳ್ಹಂ ಪಿಹಿತಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಅಸಞ್ಚರಣಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನೋ [ಸಮ್ಮಸಮಾನೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅದ್ದಸ ಪುಬ್ಬಕೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಅನುಯಾತಂ, ತಂಕಾರಣಾ ಆಹ 'ಅದ್ದಸಂ ಖ್ವಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಾಣಂ ಮಗ್ಗಂ ಪುರಾಣಂ ಅಞ್ಜಸಂ ಪುಬ್ಬಕೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಅನುಯಾತ'ನ್ತಿ।

"ಪುಬ್ಬಕಾನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಾನಂ ಅನ್ತರಧಾನೇನ ಅಸತಿ ಅನುಸಾಸಕೇ ಲುಗ್ಗಂ ಪಲುಗ್ಗಂ ಗೂಳ್ಹಂ ಪಿಹಿತಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಅಸಞ್ಚರಣಂ ಮಗ್ಗಂ ಯಂ ದಾನಿ ತಥಾಗತೋ ಸಞ್ಚರಣಂ ಅಕಾಸಿ, ತಂಕಾರಣಾ ಆಹ 'ತಥಾಗತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ'ತಿ।

"ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಅನ್ತರಧಾನೇನ ಮಣಿರತನಂ ಗಿರಿಸಿಖನ್ತರೇ ನಿಲೀಯತಿ, ಅಪರಸ್ಸ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಂ ತಸ್ಸ ಪಕತ"ನ್ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಪಾಕತಿಕಂ ಯೇವ ತಂ ಮಣಿರತನಂ, ತೇನ ಪನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ"ನ್ತಿ [ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)]। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಾಕತಿಕಂ ಪುಬ್ಬಕೇಹಿ ತಥಾಗತೇಹಿ ಅನುಚಿಣ್ಣಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಸಿವಂ ಮಗ್ಗಂ ಅಸತಿ ಅನುಸಾಸಕೇ ಲುಗ್ಗಂ ಪಲುಗ್ಗಂ ಗೂಳ್ಹಂ ಪಿಹಿತಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಅಸಞ್ಚರಣಂ ಭಗವಾ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನೋ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ, ಸಞ್ಚರಣಂ ಅಕಾಸಿ, ತಂಕಾರಣಾ ಆಹ 'ತಥಾಗತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ'ತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸನ್ತಂ ಯೇವ ಪುತ್ತಂ ಯೋನಿಯಾ ಜನಯಿತ್ವಾ ಮಾತಾ 'ಜನಿಕಾ'ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಸನ್ತಂ ಯೇವ ಮಗ್ಗಂ ಲುಗ್ಗಂ ಪಲುಗ್ಗಂ ಗೂಳ್ಹಂ ಪಿಹಿತಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಅಸಞ್ಚರಣಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನೋ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ, ಸಞ್ಚರಣಂ ಅಕಾಸಿ, ತಂಕಾರಣಾ ಆಹ 'ತಥಾಗತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ'ತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನಟ್ಠಂ ಪಸ್ಸತಿ, ‘ತೇನ ತಂ ಭಣ್ಡಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ’ನ್ತಿ ಜನೋ ವೋಹರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಸನ್ತಂ ಯೇವ ಮಗ್ಗಂ ಉಗ್ಗಂ ಪಲುಗ್ಗಂ ಗೂಳ್ಹಂ ಪಿಹಿತಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಅಸಞ್ಚರಣಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನೋ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ, ಸಞ್ಚರಣಂ ಅಕಾಸಿ, ತಂಕಾರಣಾ ಆಹ ‘ತಥಾಗತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ’ತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ ವನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಭೂಮಿಂ ನೀಹರತಿ, ‘ತಸ್ಸ ಸಾ ಭೂಮೀ’ತಿ ಜನೋ ವೋಹರತಿ, ನ ಚೇಸಾ ಭೂಮಿ ತೇನ ಪವತ್ತಿತಾ, ತಂ ಭೂಮಿಂ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ಭೂಮಿಸಾಮಿಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಸನ್ತಂ ಯೇವ ಮಗ್ಗಂ ಉಗ್ಗಂ ಪಲುಗ್ಗಂ ಗೂಳ್ಹಂ ಪಿಹಿತಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಅಸಞ್ಚರಣಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನೋ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ, ಸಞ್ಚರಣಂ ಅಕಾಸಿ, ತಂಕಾರಣಾ ಆಹ ‘ತಥಾಗತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ’”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಮಗ್ಗುಪ್ಪಾದನಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಬುದ್ಧಅವಿಹೇಠಕಪಞ್ಹೋ

೫. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ಪುಬ್ಬೇ ವಾಹಂ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಸಮಾನೋ ಸತ್ತಾನಂ ಅವಿಹೇಠಕಜಾತಿಕೋ ಅಹೋಸಿ’ನ್ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ ‘ಲೋಮಸಕಸ್ಸಪೋ ನಾಮ ಇಸಿ ಸಮಾನೋ ಅನೇಕಸತೇ ಪಾಣೇ ಘಾತಯಿತ್ವಾ ವಾಜಪೇಯ್ಯಂ ಮಹಾಯಞ್ಞಂ ಯಜೀ’ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಪುಬ್ಬೇ ವಾಹಂ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಸಮಾನೋ ಸತ್ತಾನಂ ಅವಿಹೇಠಕಜಾತಿಕೋ ಅಹೋಸಿ’ನ್ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಲೋಮಸಕಸ್ಸಪೇನ ಇಸಿನಾ ಅನೇಕಸತೇ ಪಾಣೇ ಘಾತಯಿತ್ವಾ ವಾಜಪೇಯ್ಯಂ ಮಹಾಯಞ್ಞಂ ಯಜಿತ’ನ್ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ‘ಲೋಮಸಕಸ್ಸಪೇನ ಇಸಿನಾ ಅನೇಕಸತೇ ಪಾಣೇ ಘಾತಯಿತ್ವಾ ವಾಜಪೇಯ್ಯಂ ಮಹಾಯಞ್ಞಂ ಯಜಿತಂ’, ತೇನ ಹಿ ‘ಪುಬ್ಬೇ ವಾಹಂ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಸಮಾನೋ ಸತ್ತಾನಂ ಅವಿಹೇಠಕಜಾತಿಕೋ ಅಹೋಸಿ’ನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಪುಬ್ಬೇ ವಾಹಂ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಸಮಾನೋ ಸತ್ತಾನಂ ಅವಿಹೇಠಕಜಾತಿಕೋ ಅಹೋಸಿ’ನ್ತಿ, ‘ಲೋಮಸಕಸ್ಸಪೇನ ಇಸಿನಾ ಅನೇಕಸತೇ ಪಾಣೇ ಘಾತಯಿತ್ವಾ ವಾಜಪೇಯ್ಯಂ ಮಹಾಯಞ್ಞಂ ಯಜಿತಂ’, ತಞ್ಚ ಪನ ರಾಗವಸೇನ ವಿಸಞ್ಞಿನಾ, ನೋ ಸಚೇತನೇನಾ”ತಿ।

“ಅಟ್ಠಿಮೇ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪುಗ್ಗಲಾ ಪಾಣಂ ಹನನ್ತಿ। ಕತಮೇ ಅಟ್ಠ? ರತ್ತೋ ರಾಗವಸೇನ ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ದುಟ್ಠೋ ದೋಸವಸೇನ ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ಮೂಳ್ಹೋ ಮೋಹವಸೇನ ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ಮಾನೀ ಮಾನವಸೇನ ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ಲುದ್ಧೋ ಲೋಭವಸೇನ ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ಅಕಿಞ್ಚನೋ ಜೀವಿಕತ್ಥಾಯ ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ಬಾಲೋ ಹಸ್ಸವಸೇನ [ಅಞ್ಞಾಣವಸೇನ (ಕ॰ ಸೀ॰)] ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ರಾಜಾ ವಿನಯನವಸೇನ ಪಾಣಂ ಹನತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಟ್ಠ ಪುಗ್ಗಲಾ ಪಾಣಂ ಹನನ್ತಿ। ಪಾಕತಿಕಂ ಯೇವ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಕತ”ನ್ತಿ । “ನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಾಕತಿಕಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಕತಂ, ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪಕತಿಭಾವೇನ ಓನಮೇಯ್ಯ ಮಹಾಯಞ್ಞಂ ಯಜಿತುಂ, ನ ಯಿಮಂ ಗಾಥಂ ಭಣೇಯ್ಯ –

“‘ಸಸಮುದ್ದಪರಿಯಾಯಂ, ಮಹಿಂ ಸಾಗರಕುಣ್ಡಲಂ।
ನ ಇಚ್ಛೇ ಸಹ ನಿನ್ದಾಯ, ಏವಂ ಸೇಯ್ಹ [ಸಯ್ಹ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ವಿಜಾನಹೀ’ತಿ॥

“ಏವಂವಾದೀ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಸಹ ದಸ್ಸನೇನ ಚನ್ದವತಿಯಾ ರಾಜಕಞ್ಞಾಯ ವಿಸಞ್ಞೀ ಅಹೋಸಿ ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ರತ್ತೋ ವಿಸಞ್ಞೀಭೂತೋ ಆಕುಲಾಕುಲೋ ತುರಿತತುರಿತೋ ತೇನ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಭನ್ತಲುಳಿತಚಿತ್ತೇನ ಮಹತಿಮಹಾಪಸುಘಾತಗಲರುಹಿರಸಞ್ಚಯಂ ವಾಜಪೇಯ್ಯಂ ಮಹಾಯಞ್ಞಂ ಯಜಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಮ್ಮತ್ತಕೋ ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಜಲಿತಮ್ಪಿ ಜಾತವೇದಂ ಅಕ್ಕಮತಿ, ಕುಪಿತಮ್ಪಿ ಆಸೀವಿಸಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಮತ್ತಮ್ಪಿ ಹತ್ಥಿಂ ಉಪೇತಿ, ಸಮುದ್ದಮ್ಪಿ ಅತೀರದಸ್ಸಿಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ, ಚನ್ದನಿಕಮ್ಪಿ ಓಳಿಗಲ್ಲಮ್ಪಿ ಓಮದ್ದತಿ, ಕಣ್ಟಕಾಧಾನಮ್ಪಿ ಅಭಿರುಹತಿ, ಪಪಾತೇಪಿ ಪತತಿ, ಅಸುಚಿಮ್ಪಿ ಭಕ್ಖೇತಿ, ನಗ್ಗೋಪಿ ರಥಿಯಾ ಚರತಿ, ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಬಹುವಿಧಂ ಅಕಿರಿಯಂ ಕರೋತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಸಹ ದಸ್ಸನೇನ ಚನ್ದವತಿಯಾ ರಾಜಕಞ್ಞಾಯ ವಿಸಞ್ಞೀ ಅಹೋಸಿ ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ರತ್ತೋ ವಿಸಞ್ಞೀಭೂತೋ ಆಕುಲಾಕುಲೋ ತುರಿತತುರಿತೋ, ತೇನ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಭನ್ತಲುಳಿತಚಿತ್ತೇನ ಮಹತಿಮಹಾಪಸುಘಾತಗಲರುಹಿರಸಞ್ಚಯಂ ವಾಜಪೇಯ್ಯಂ ಮಹಾಯಞ್ಞಂ ಯಜಿ।

“ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೇನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕತಂ ಪಾಪಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇಪಿ ನ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಪರಾಯೇ ವಿಪಾಕೇನಪಿ ನೋ ತಥಾ। ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಉಮ್ಮತ್ತಕೋ ವಜ್ಝಮಾಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ತುಮ್ಹೇ ಕಿಂ ದಣ್ಡಂ ಧಾರೇಥಾ”ತಿ? “ಕೋ, ಭನ್ತೇ, ಉಮ್ಮತ್ತಕಸ್ಸ ದಣ್ಡೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಮಯಂ ಪೋಥಾಪೇತ್ವಾ ನೀಹರಾಪೇಮ, ಏಸೋವ ತಸ್ಸ ದಣ್ಡೋ”ತಿ। “ಇತಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಮ್ಮತ್ತಕಸ್ಸ ಅಪರಾಧೇ ದಣ್ಡೋಪಿ ನ ಭವತಿ , ತಸ್ಮಾ ಉಮ್ಮತ್ತಕಸ್ಸ ಕತೇಪಿ ನ ದೋಸೋ ಭವತಿ ಸತೇಕಿಚ್ಛೋ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಮಸಕಸ್ಸಪೋ ಇಸಿ ಸಹ ದಸ್ಸನೇನ ಚನ್ದವತಿಯಾ ರಾಜಕಞ್ಞಾಯ ವಿಸಞ್ಞೀ ಅಹೋಸಿ ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ರತ್ತೋ ವಿಸಞ್ಞೀಭೂತೋ ವಿಸಟಪಯಾತೋ ಆಕುಲಾಕುಲೋ ತುರಿತತುರಿತೋ, ತೇನ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಭನ್ತಲುಳಿತಚಿತ್ತೇನ ಮಹತಿಮಹಾಪಸುಘಾತಗಲರುಹಿರಸಞ್ಚಯಂ ವಾಜಪೇಯ್ಯಂ ಮಹಾಯಞ್ಞಂ ಯಜಿ। ಯದಾ ಚ ಪನ ಪಕತಿಚಿತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸತಿ, ತದಾ ಪುನದೇವ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಗೋ ಅಹೋಸೀ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಬುದ್ಧಅವಿಹೇಠಕಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಛದ್ದನ್ತಜೋತಿಪಾಲಾರಬ್ಭಪಞ್ಹೋ

೬. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ಛದ್ದನ್ತೋ ನಾಗರಾಜಾ -

“‘ವಧಿಸ್ಸಮೇತನ್ತಿ ಪರಾಮಸನ್ತೋ, ಕಾಸಾವಮದ್ದಕ್ಖಿ ಧಜಂ ಇಸೀನಂ।
ದುಕ್ಖೇನ ಫುಟ್ಠಸ್ಸುದಪಾದಿ ಸಞ್ಞಾ, ಅರಹದ್ಧಜೋ ಸಬ್ಭಿ ಅವಜ್ಝರೂಪೋ’ತಿ॥

“ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ ‘ಜೋತಿಪಾಲಮಾಣವೋ ಸಮಾನೋ ಕಸ್ಸಪಂ ಭಗವನ್ತಂ ಅರಹನ್ತಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಮುಣ್ಡಕವಾದೇನ ಸಮಣಕವಾದೇನ ಅಸಬ್ಭಾಹಿ ಫರುಸಾಹಿ ವಾಚಾಹಿ ಅಕ್ಕೋಸಿ ಪರಿಭಾಸೀ’ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತಿರಚ್ಛಾನಗತೋ ಸಮಾನೋ ಕಾಸಾವಂ ಅಭಿಪೂಜಯಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಜೋತಿಪಾಲೇನ ಮಾಣವೇನ ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಮುಣ್ಡಕವಾದೇನ ಸಮಣಕವಾದೇನ ಅಸಬ್ಭಾಹಿ ಫರುಸಾಹಿ ವಾಚಾಹಿ ಅಕ್ಕುಟ್ಠೋ ಪರಿಭಾಸಿತೋ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಜೋತಿಪಾಲೇನ ಮಾಣವೇನ ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಮುಣ್ಡಕವಾದೇನ ಸಮಣಕವಾದೇನ ಅಸಬ್ಭಾಹಿ ಫರುಸಾಹಿ ವಾಚಾಹಿ ಅಕ್ಕುಟ್ಠೋ ಪರಿಭಾಸಿತೋ, ತೇನ ಹಿ ‘ಛದ್ದನ್ತೇನ ನಾಗರಾಜೇನ ಕಾಸಾವಂ ಪೂಜಿತ’ನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಿರಚ್ಛಾನಗತೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಕಕ್ಖಳಖರಕಟುಕವೇದನಂ ವೇದಯಮಾನೇನ ಲುದ್ದಕೇನ ನಿವತ್ಥಂ ಕಾಸಾವಂ ಪೂಜಿತಂ, ಕಿಂ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಸಮಾನೋ ಪರಿಪಕ್ಕಞಾಣೋ ಪರಿಪಕ್ಕಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ಕಸ್ಸಪಂ

ಭಗವನ್ತಂ ಅರಹನ್ತಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ದಸಬಲಂ ಲೋಕನಾಯಕಂ ಉದಿತೋದಿತಂ ಜಲಿತಬ್ಯಾಮೋಭಾಸಂ ಪವರುತ್ತಮಂ ಪವರರುಚಿರಕಾಸಿಕಕಾಸಾವಮಭಿಪಾರುತಂ ದಿಸ್ವಾ ನ ಪೂಜಯಿ? ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ''ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಭದ್ದನ್ತೋ ನಾಗರಾಜಾ 'ವಧಿಸ್ಸಮೇತನ್ತಿ...ಪೇ॰... ಅವಜ್ಝರೂಪೋ'ತಿ। ಜೋತಿಪಾಲೇನ ಚ ಮಾಣವೇನ ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಮುಣ್ಡಕವಾದೇನ ಸಮಣಕವಾದೇನ ಅಸಬ್ಭಾಹಿ ಫರುಸಾಹಿ ವಾಚಾಹಿ ಅಕ್ಕುಟ್ಠೋ ಪರಿಭಾಸಿತೋ, ತಞ್ಚ ಪನ ಜಾತಿವಸೇನ ಕುಲವಸೇನ। ಜೋತಿಪಾಲೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾಣವೋ ಅಸ್ಸದ್ಧೇ ಅಪ್ಪಸನ್ನೇ ಕುಲೇ ಪಚ್ಚಾಜಾತೋ, ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಭಗಿನಿಭಾತರೋ ದಾಸಿದಾಸಚೇಟಕಪರಿವಾರಕಮನುಸ್ಸಾ ಬ್ರಹ್ಮದೇವತಾ ಬ್ರಹ್ಮಗರುಕಾ, ತೇ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಏವ ಉತ್ತಮಾ ಪವರಾ'ತಿ ಅವಸೇಸೇ ಪಬ್ಬಜಿತೇ ಗರಹನ್ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತಂ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಜೋತಿಪಾಲೋ ಮಾಣವೋ ಘಟಿಕಾರೇನ ಕುಮ್ಭಕಾರೇನ ಸತ್ಥಾರಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಪಕ್ಕೋಸಿತೋ ಏವಮಾಹ 'ಕಿಂ ಪನ ತೇನ ಮುಣ್ಡಕೇನ ಸಮಣಕೇನ ದಿಟ್ಠೇನಾ'ತಿ।

"ಯಥಾ , ಮಹಾರಾಜ , ಅಮತಂ ವಿಸಮಾಸಜ್ಜ ತಿತ್ತಕಂ ಹೋತಿ, ಯಥಾ ಚ ಸೀತೋದಕಂ ಅಗ್ಗಿಮಾಸಜ್ಜ ಉಣ್ಹಂ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಜೋತಿಪಾಲೋ ಮಾಣವೋ ಅಸ್ಸದ್ಧೇ ಅಪ್ಪಸನ್ನೇ ಕುಲೇ ಪಚ್ಚಾಜಾತೋ, ಸೋ ಕುಲವಸೇನ ಅನ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ [ಸೋ ಕುಲಜಾತಿವಸೇನ ಅನ್ಧೋ ಭವಿತ್ವಾ (ಸ್ಯಾ॰)] ತಥಾಗತಂ ಅಕ್ಕೋಸಿ ಪರಿಭಾಸಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಲಿತಪಜ್ಜಲಿತೋ ಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಪ್ಪಭಾಸೋ ಉದಕಮಾಸಜ್ಜ ಉಪಹತಪ್ಪಭಾತೇಜೋ ಸೀತಲೋ ಕಾಳಕೋ ಭವತಿ ಪರಿಪಕ್ಕನಿಗ್ಗುಣ್ಡಿಫಲಸದಿಸೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಜೋತಿಪಾಲೋ ಮಾಣವೋ ಪುಞ್ಞವಾ ಸದ್ಧೋ ಞಾಣವಿಪುಲಸಪ್ಪಭಾಸೋ ಅಸ್ಸದ್ಧೇ ಅಪ್ಪಸನ್ನೇ ಕುಲೇ ಪಚ್ಚಾಜಾತೋ, ಸೋ ಕುಲವಸೇನ ಅನ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ತಥಾಗತಂ ಅಕ್ಕೋಸಿ ಪರಿಭಾಸಿ, ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಚ ಬುದ್ಧಗುಣಮಞ್ಞಾಯ ಚೇಟಕಭೂತೋ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ, ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಚ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಗೋ ಅಹೋಸೀ''ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ''ತಿ।

ಭದ್ದನ್ತಜೋತಿಪಾಲಾರಬ್ಭಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಘಟಿಕಾರಪಞ್ಹೋ

೭. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ 'ಘಟಿಕಾರಸ್ಸ ಕುಮ್ಭಕಾರಸ್ಸ ಆವೇಸನಂ ಸಬ್ಬಂ ತೇಮಾಸಂ ಆಕಾಸಚ್ಛದನಂ ಅಟ್ಠಾಸಿ, ನ ದೇವೋತಿವಸ್ಸೀ'ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ 'ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ [ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೮೯)] ಕುಟಿ ಓವಸ್ಸತೀ'ತಿ। ಕಿಸ್ಸ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಏವಮುಸ್ಸನ್ನಕುಸಲಮೂಲಸ್ಸ [ಏವರೂಪಸ್ಸ ಉಸ್ಸನ್ನಕುಸಲಮೂಲಸ್ಸ (ಕ॰)] ಕುಟಿ ಓವಸ್ಸತಿ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ನಾಮ ಸೋ ಆನುಭಾವೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ? ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಘಟಿಕಾರಸ್ಸ ಕುಮ್ಭಕಾರಸ್ಸ ಆವೇಸನಂ ಅನೋವಸ್ಸಂ ಆಕಾಸಚ್ಛದನಂ ಅಹೋಸಿ, ತೇನ ಹಿ 'ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕುಟಿ ಓವಸ್ಸತೀ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕುಟಿ ಓವಸ್ಸತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಘಟಿಕಾರಸ್ಸ ಕುಮ್ಭಕಾರಸ್ಸ ಆವೇಸನಂ ಅನೋವಸ್ಸಕಂ ಅಹೋಸಿ ಆಕಾಸಚ್ಛದನ'ನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ''ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ಘಟಿಕಾರಸ್ಸ ಕುಮ್ಭಕಾರಸ್ಸ ಆವೇಸನಂ ಸಬ್ಬಂ ತೇಮಾಸಂ ಆಕಾಸಚ್ಛದನಂ ಅಟ್ಠಾಸಿ, ನ ದೇವೋತಿವಸ್ಸೀ'ತಿ। ಭಣಿತಞ್ಚ 'ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕುಟಿ ಓವಸ್ಸತೀ'ತಿ। ಘಟಿಕಾರೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಭಕಾರೋ

ಸೀಲವಾ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ ಉಸ್ಸನ್ನಕುಸಲಮೂಲೋ ಅನ್ಧೇ ಜಿಣ್ಣೇ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪೋಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮುಖಾ ಅನಾಪುಚ್ಛಾಯೇವಸ್ಸ ಘರೇ ತಿಣಂ ಹರಿತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಕುಟಿಂ ಛಾದೇಸುಂ, ಸೋ ತೇನ ತಿಣಹರಣೇನ ಅಕಮ್ಪಿತಂ ಅಸಙ್ಘಲಿತಂ ಸುಸಣ್ಠಿತಂ ವಿಪುಲಮಸಮಂ ಪೀತಿಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ಭಿಯ್ಯೋ ಸೋಮನಸ್ಸಞ್ಚ ಅತುಲಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ 'ಅಹೋ ವತ ಮೇ ಭಗವಾ ಲೋಕುತ್ತಮೋ ಸುವಿಸ್ಸತ್ಥೋ'ತಿ, ತೇನ ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ ವಿಪಾಕೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ತಾವತಕೇನ ವಿಕಾರೇನ ಚಲತಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಿನೇರು ಗಿರಿರಾಜಾ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸವಾತಸಮ್ಪಹಾರೇನಪಿ ನ ಕಮ್ಪತಿ ನ ಚಲತಿ, ಮಹೋದಧಿ ವರಪ್ಪವರಸಾಗರೋ ಅನೇಕಸತನಹುತಮಹಾಗಙ್ಗಾಸತಸಹಸ್ಸೇಹಿಪಿ ನ ಪೂರತಿ ನ ವಿಕಾರಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ನ ತಾವತಕೇನ ವಿಕಾರೇನ ಚಲತಿ।

"ಯಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕುಟಿ ಓವಸ್ಸತಿ, ತಂ ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ। ದ್ವೇಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥವಸೇ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನಾ ತಥಾಗತಾ ಸಯಂ ನಿಮ್ಮಿತಂ ಪಚ್ಚಯಂ ನಪ್ಪಟಿಸೇವನ್ತಿ, 'ಅಯಂ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ ಸತ್ಥಾ'ತಿ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚಯಂ ದತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಸಬ್ಬದುಗ್ಗತಿತೋ ಪರಿಮುಚ್ಚಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ, ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಿಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೀತಿ 'ಮಾ ಅಞ್ಞೇ ಉಪವದೇಯ್ಯು'ನ್ತಿ। ಇಮೇ ದ್ವೇ ಅತ್ಥವಸೇ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನಾ ತಥಾಗತಾ ಸಯಂ ನಿಮ್ಮಿತಂ ಪಚ್ಚಯಂ ನಪ್ಪಟಿಸೇವನ್ತಿ। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕೋ ವಾ ತಂ ಕುಟಿಂ ಅನೋವಸ್ಸಂ ಕರೇಯ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾ ಸಯಂ ವಾ, ಸಾವಜ್ಜಂ ಭವೇಯ್ಯ ತಂ ಯೇವ ಕರಣಂ [ಕಾರಣಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸದೋಸಂ ಸನಿಗ್ಗಹಂ, ಇಮೇ ವಿಭೂತಂ [ವಿಭೂಸಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಕತ್ವಾ ಲೋಕಂ ಸಮ್ಮೋಹೇನ್ತಿ ಅಧಿಕತಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಕರಣಂ ವಜ್ಜನೀಯಂ। ನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಾ ವತ್ಥುಂ ಯಾಚನ್ತಿ, ತಾಯ ಅವತ್ಥುಯಾಚನಾಯ ಅಪರಿಭಾಸಿಯಾ ಭವನ್ತೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಘಟಿಕಾರಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಜವಾದಪಞ್ಹೋ

೮. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ತಥಾಗತೇನ 'ಅಹಮಸ್ಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಾಚಯೋಗೋ'ತಿ। ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ 'ರಾಜಾಹಮಸ್ಮಿ ಸೇಲಾ'ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ 'ಅಹಮಸ್ಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಾಚಯೋಗೋ'ತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ರಾಜಾಹಮಸ್ಮಿ ಸೇಲಾ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ 'ರಾಜಾಹಮಸ್ಮಿ ಸೇಲಾ'ತಿ, ತೇನ ಹಿ 'ಅಹಮಸ್ಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಾಚಯೋಗೋ'ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಖತ್ತಿಯೋ ವಾ ಹಿ ಭವೇಯ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ, ನತ್ಥಿ ಏಕಾಯ ಜಾತಿಯಾ ದ್ವೇ ವಣ್ಣಾ ನಾಮ, ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ಅಹಮಸ್ಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಾಚಯೋಗೋ'ತಿ, ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ 'ರಾಜಾಹಮಸ್ಮಿ ಸೇಲಾ'ತಿ, ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚ ರಾಜಾ ಚ ಹೋತೀ"ತಿ।

"ಕಿಂ ಪನ ತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಚ ರಾಜಾ ಚ ಹೋತೀ"ತಿ? "ಸಬ್ಬೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಬಾಹಿತಾ ಪಹೀನಾ ಅಪಗತಾ ಬ್ಯಪಗತಾ ಉಚ್ಛಿನ್ನಾ ಖೀಣಾ ಖಯಂ ಪತ್ತಾ ನಿಬ್ಬುತಾ ಉಪಸನ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಾಮ ಸಂಸಯಮನೇಕಂಸಂ ವಿಮತಿಪಥಂ ವೀತಿವತ್ತೋ, ಭಗವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಂಸಯಮನೇಕಂಸಂ ವಿಮತಿಪಥಂ ವೀತಿವತ್ತೋ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಾಮ ಸಬ್ಬಭವಗತಿಯೋನಿನಿಸ್ಸಟೋ ಮಲರಜಗತವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ಅಸಹಾಯೋ, ಭಗವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಭವಗತಿಯೋನಿನಿಸ್ಸಟೋ ಮಲರಜಗತವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ಅಸಹಾಯೋ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಾಮ ಅಗ್ಗಸೇಟ್ಠವರಪವರದಿಬ್ಬವಿಹಾರಬಹುಲೋ, ಭಗವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗ್ಗಸೇಟ್ಠವರಪವರದಿಬ್ಬವಿಹಾರಬಹುಲೋ, ತೇನಾಪಿ ಕಪರಣೇನ ತಥಾಗತೋ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಾಮ ಅಜ್ಝಯನ ಅಜ್ಝಾಪನ ದಾನಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣ ದಮ ಸಂಯಮನಿಯಮಪುಬ್ಬಮನುಸಿಟ್ಠಿ ಪವೇಣಿ ವಂಸ ಧರಣೋ, ಭಗವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಜ್ಝಯನ ಅಜ್ಝಾಪನ ದಾನಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣ ದಮ ಸಂಯಮ ನಿಯಮ ಪುಬ್ಬಜಿನಾಚಿಣ್ಣ ಅನುಸಿಟ್ಠಿ ಪವೇಣಿ ವಂಸ ಧರಣೋ ತೇನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಾಮ ಬ್ರಹಾಸುಖವಿಹಾರಜ್ಝಾನಝಾಯೀ; ಭಗವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಬ್ರಹಾಸುಖವಿಹಾರಜ್ಝಾನಝಾಯೀ, ತೇನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಾಮ ಸಬ್ಬಭವಾಭವಗತೀಸು ಅಭಿಜಾತಿವತ್ತಿತಮನುಚರಿತಂ ಜಾನಾತಿ, ಭಗವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಭವಾಭವಗತೀಸು ಅಭಿಜಾತಿವತ್ತಿತಮನುಚರಿತಂ ಜಾನಾತಿ, ತೇನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತಂ, ನ ಪಿತರಾ ಕತಂ, ನ ಭಾತರಾ ಕತಂ, ನ ಭಗಿನಿಯಾ ಕತಂ, ನ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚೇಹಿ ಕತಂ, ನ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತೇಹಿ ಕತಂ, ನ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಕತಂ, ನ ದೇವತಾಹಿ ಕತಂ, ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ನಾಮಂ ಬೋಧಿಯಾ ಯೇವ ಮೂಲೇ ಮಾರಸೇನಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಪಾಪಕೇ ಅಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ ಬಾಹೇತ್ವಾ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ ಪಟಿಲದ್ಧಪಾತುಭೂತಸಮುಪ್ಪನ್ನಮತ್ತೇ ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ’”ತಿ।

“ಕೇನ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ರಾಜಾ’”ತಿ? “ರಾಜಾ ನಾಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇತಿ ಲೋಕಮನುಸಾಸತಿ, ಭಗವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಧಮ್ಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇತಿ, ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಸಮಾರಕಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಕಂ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಂ ಪಜಂ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಂ ಅನುಸಾಸತಿ, ತೇನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ರಾಜಾ’ತಿ।

“ರಾಜಾ ನಾಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಜನಮನುಸ್ಸೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ನನ್ದಯನ್ತೋ ಞಾತಿಸಙ್ಘಂ, ಸೋಚಯನ್ತೋ ಅಮಿತ್ತಸಙ್ಘಂ, ಮಹತಿಮಹಾಯಸಸಿರಿಹರಂ ಥಿರಸಾರದಣ್ಡಂ ಅನೂನಸತಸಲಾಕಾಲಙ್ಕತಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತಿ ಪಣ್ಡರವಿಮಲಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ, ಭಗವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋಚಯನ್ತೋ ಮಾರಸೇನಂ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಂ, ನನ್ದಯನ್ತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೇ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಮಹತಿಮಹಾಯಸಸಿರಿಹರಂ ಖನ್ತಿಥಿರಸಾರದಣ್ಡಂ ಞಾಣವರಸತಸಲಾಕಾಲಙ್ಕತಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತಿ ಅಗ್ಗವರವಿಮುತ್ತಿಪಣ್ಡರವಿಮಲಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ, ತೇನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ರಾಜಾ’ತಿ।

“ರಾಜಾ ನಾಮ ಉಪಗತಸಮ್ಪತ್ತಜನಾನಂ ಬಹೂನಮಭಿವನ್ದನೀಯೋ ಭವತಿ, ಭಗವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಗತಸಮ್ಪತ್ತದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಬಹೂನಮಭಿವನ್ದನೀಯೋ, ತೇನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ರಾಜಾ’ತಿ।

“ರಾಜಾ ನಾಮ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಆರಾಧಕಸ್ಸ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ವರಿತಂ ವರಂ ದತ್ವಾ ಕಾಮೇನ ತಪ್ಪಯತಿ, ಭಗವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ಮನಸಾ ಆರಾಧಕಸ್ಸ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ವರಿತಂ ವರಮನುತ್ತರಂ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಪರಿಮುತ್ತಿಂ ದತ್ವಾ ಅಸೇಸಕಾಮವರೇನ ಚ ತಪ್ಪಯತಿ, ತೇನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ರಾಜಾ’ತಿ।

“ರಾಜಾ ನಾಮ ಆಣಂ ವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತಂ ವಿಗರಹತಿ ಝಾಪೇತಿ [ಜಾಪೇತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಧಂಸೇತಿ, ಭಗವತೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾಸನವರೇ ಆಣಂ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ಅಲಜ್ಜೀ ಮಙ್ಕುಭಾವೇನ ಓಞ್ಞಾತೋ ಹೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಭವಿತ್ವಾ ವಜ್ಜತಿ ಜಿನಸಾಸನವರಮ್ಹಾ, ತೇನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ರಾಜಾ’ತಿ।

“ರಾಜಾ ನಾಮ ಪುಬ್ಬಕಾನಂ ಧಮ್ಮಿಕಾನಂ ರಾಜೂನಂ ಪವೇಣಿಮನುಸಿಟ್ಠಿಯಾ ಧಮ್ಮಾಧಮ್ಮಮನುದೀಪಯಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇನ ರಜ್ಜಂ ಕಾರಯಮಾನೋ ಪಿಹಯಿತೋ ಪಿಯೋ ಪತ್ಥಿತೋ ಭವತಿ ಜನಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಚಿರಂ ರಾಜಕುಲವಂಸಂ ಠಪಯತಿ ಧಮ್ಮಗುಣಬಲೇನ, ಭಗವಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಬ್ಬಕಾನಂ ಸಯಮ್ಭೂನಂ ಪವೇಣಿಮನುಸಿಟ್ಠಿಯಾ ಧಮ್ಮಾಧಮ್ಮಮನುದೀಪಯಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇನ ಲೋಕಮನುಸಾಸಮಾನೋ ಪಿಹಯಿತೋ ಪಿಯೋ ಪತ್ಥಿತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚಿರಂ ಸಾಸನಂ ಪವತ್ತೇತಿ ಧಮ್ಮಗುಣಬಲೇನ, ತೇನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ರಾಜಾ’ತಿ। ಏವಮನೇಕವಿಧಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಪಿ ಭವೇಯ್ಯ ರಾಜಾಪಿ ಭವೇಯ್ಯ, ಸುನಿಪುಣೋ ಭಿಕ್ಖು ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ನೋ ನಂ ಸಮ್ಪಾದೇಯ್ಯ, ಕಿಂ ಅತಿಬಹುಂ ಭಣಿತೇನ, ಸಂಖಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಜವಾದಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಗಾಥಾಭಿಗೀತಭೋಜನಕಥಾಪಞ್ಹೋ

೯. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ –

“‘ಗಾಥಾಭಿಗೀತಂ ಮೇ ಅಭೋಜನೇಯ್ಯಂ [ಅಭೋಜನೀಯಂ (ಕ॰) ಸು॰ ನಿ॰ ೮೧ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ], ಸಮ್ಪಸ್ಸತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನೇಸ ಧಮ್ಮೋ।
ಗಾಥಾಭಿಗೀತಂ ಪನುದನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ, ಧಮ್ಮೇ ಸತೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವುತ್ತಿರೇಸಾ’ತಿ॥

“ಪುನ ಚ ಭಗವಾ ಪರಿಸಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಕಥೇನ್ತೋ ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಂ ಪಠಮಂ ತಾವ ದಾನಕಥಂ ಕಥೇತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಸೀಲಕಥಂ, ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಸ್ಸರಸ್ಸ ಭಾಸಿತಂ ಸುತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ದಾನಂ ದೇನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಉಯ್ಯೋಜಿತಂ ದಾನಂ ಸಾವಕಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಗವತಾ ಭಣಿತಂ ‘ಗಾಥಾಭಿಗೀತಂ ಮೇ ಅಭೋಜನೇಯ್ಯ’ನ್ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಭಗವಾ ದಾನಕಥಂ ಪಠಮಂ ಕಥೇತೀ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ದಾನಕಥಂ ಪಠಮಂ ಕಥೇತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಗಾಥಾಭಿಗೀತಂ ಮೇ ಅಭೋಜನೇಯ್ಯ’ನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಯೋ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ ಗಿಹೀನಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತದಾನಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಕಥೇತಿ, ತಸ್ಸ ತೇ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಾ ಅಪರಾಪರಂ ದಾನಂ ದೇನ್ತಿ, ಯೇ ತಂ ದಾನಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಗಾಥಾಭಿಗೀತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ನಿಪುಣೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ‘ಗಾಥಾಭಿಗೀತಂ ಮೇ ಅಭೋಜನೇಯ್ಯಂ, ಸಮ್ಪಸ್ಸತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನೇಸ ಧಮ್ಮೋ। ಗಾಥಾಭಿಗೀತಂ ಪನುದನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾ, ಧಮ್ಮೇ ಸತೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವುತ್ತಿರೇಸಾ’ತಿ, ಕಥೇತಿ ಚ ಭಗವಾ ಪಠಮಂ ದಾನಕಥಂ, ತಞ್ಚ ಪನ ಕಿರಿಯಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಪಠಮಂ ದಾನಕಥಾಯ, ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿರಮಾಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸೀಲೇ ನಿಯೋಜೇನ್ತಿ। ಯಥಾ,

ಮಹಾರಾಜ, ಮನುಸ್ಸಾ ತರುಣದಾರಕಾನಂ ಪಠಮಂ ತಾವ ಕೀಳಾಭಣ್ಡಕಾನಿ ದೇನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ವಙ್ಕಕಂ ಘಟಿಕಂ ಚಿಙ್ಗುಲಕಂ ಪತ್ತಾಳ್ಹಕಂ ರಥಕಂ ಧನುಕಂ, ಪಚ್ಛಾ ತೇ ಸಕೇ ಸಕೇ ಕಮ್ಮೇ ನಿಯೋಜೇನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಪಠಮಂ ದಾನಕಥಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿರಮಾಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸೀಲೇ ನಿಯೋಜೇತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಸಕ್ಕೋ ನಾಮ ಆತುರಾನಂ ಪಠಮಂ ತಾವ ಚತೂಹಪಞ್ಚಾಹಂ ತೇಲಂ ಪಾಯೇತಿ ಬಲಕರಣಾಯ ಸಿನೇಹನಾಯ, ಪಚ್ಛಾ ವಿರೇಚೇತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಪಠಮಂ ತಾವ ದಾನಕಥಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿರಮಾಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸೀಲೇ ನಿಯೋಜೇತಿ। ದಾಯಕಾನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ದಾನಪತೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಮುದುಕಂ ಹೋತಿ ಮದ್ದವಂ ಸಿನಿದ್ಧಂ, ತೇನ ತೇ ದಾನಸೇತುಸಙ್ಕಮೇನ ದಾನನಾವಾಯ ಸಂಸಾರಸಾಗರಪಾರಮನುಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಪಠಮಂ ಕಮ್ಮಭೂಮಿಮನುಸಾಸತಿ, ನ ಚ ಕೇನಚಿ [ತೇನ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ವಿಞ್ಞತ್ತಿಮಾಪಜ್ಜತೀ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ವಿಞ್ಞತ್ತಿ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಿ ಪನ ತಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಯೋ"ತಿ? "ದ್ವೇಮಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಚಾತಿ। ತತ್ಥ ಅತ್ಥಿ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸಾವಜ್ಜಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನವಜ್ಜಾ। ಅತ್ಥಿ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸಾವಜ್ಜಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನವಜ್ಜಾ।

"ಕತಮಾ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸಾವಜ್ಜಾ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಭಿಕ್ಖು ಕುಲಾನಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಅನೋಕಾಸೇ ಠಿತೋ ಠಾನಂ ಭಞ್ಜತಿ, ಅಯಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸಾವಜ್ಜಾ। ತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಪಿತಂ ಅರಿಯಾ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಿಯಾನಂ ಸಮಯೇ ಓಞ್ಞಾತೋ ಹೋತಿ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಪರಿಭೂತೋ ಅಚಿತ್ತೀಕತೋ, ಭಿನ್ನಾಜೀವೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಭಿಕ್ಖು ಕುಲಾನಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಅನೋಕಾಸೇ ಠಿತೋ ಗಲಂ ಪಣಾಮೇತ್ವಾ ಮೋರಪೇಕ್ಖಿತಂ ಪೇಕ್ಖತಿ 'ಏವಂ ಇಮೇ ಪಸ್ಸನ್ತೀ'ತಿ, ತೇನ ಚ ತೇ ಪಸ್ಸನ್ತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸಾವಜ್ಜಾ। ತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಪಿತಂ ಅರಿಯಾ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಿಯಾನಂ ಸಮಯೇ ಓಞ್ಞಾತೋ ಹೋತಿ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಪರಿಭೂತೋ ಅಚಿತ್ತೀಕತೋ, ಭಿನ್ನಾಜೀವೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಭಿಕ್ಖು ಹನುಕಾಯ ವಾ ಭಮುಕಾಯ ವಾ ಅಙ್ಗುಟ್ಠೇನ ವಾ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸಾವಜ್ಜಾ, ತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಪಿತಂ ಅರಿಯಾ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಿಯಾನಂ ಸಮಯೇ ಓಞ್ಞಾತೋ ಹೋತಿ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಪರಿಭೂತೋ ಅಚಿತ್ತೀಕತೋ, ಭಿನ್ನಾಜೀವೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

"ಕತಮಾ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಅನವಜ್ಜಾ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಕುಲಾನಿ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸತೋ ಸಮಾಹಿತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಠಾನೇಪಿ ಅಟ್ಠಾನೇಪಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಠಾನೇ ತಿಟ್ಠತಿ, ದಾತುಕಾಮೇಸು ತಿಟ್ಠತಿ, ಅದಾತುಕಾಮೇಸು ಪಕ್ಕಮತಿ। ಅಯಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಅನವಜ್ಜಾ, ತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಪಿತಂ ಅರಿಯಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಿಯಾನಂ ಸಮಯೇ ವಣ್ಣಿತೋ ಹೋತಿ ಥುತೋ ಪಸತ್ಥೋ ಸಲ್ಲೇಖಿತಾಚಾರೋ, ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ –

'ನ ವೇ ಯಾಚನ್ತಿ ಸಪ್ಪಞ್ಞಾ, ಧೀರೋ ಚ ವೇದಿತುಮರಹತಿ [ಅರಿಯಾ ಗರಹನ್ತಿ ಯಾಚನಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)]।
ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅರಿಯಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಏಸಾ ಅರಿಯಾನ ಯಾಚನಾ'ತಿ॥

"ಕತಮಾ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸಾವಜ್ಜಾ? ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖು ವಾಚಾಯ ಬಹುವಿಧಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪ್ಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಂ, ಅಯಂ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸಾವಜ್ಜಾ, ತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಪಿತಂ ಅರಿಯಾ

ನ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಿಯಾನಂ ಸಮಯೇ ಓಞ್ಞಾತೋ ಹೋತಿ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಪರಿಭೂತೋ ಅಚಿತ್ತೀಕತೋ, ಭಿನ್ನಾಜೀವೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಭಿಕ್ಖು ಪರೇಸಂ ಸಾವೇನ್ತೋ ಏವಂ ಭಣತಿ 'ಇಮಿನಾ ಮೇ ಅತ್ಥೋ'ತಿ, ತಾಯ ಚ ವಾಚಾಯ ಪರೇಸಂ ಸಾವಿತಾಯ ತಸ್ಸ ಲಾಭೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸಾವಜ್ಜಾ, ತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಪಿತಂ ಅರಿಯಾ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಿಯಾನಂ ಸಮಯೇ ಓಞ್ಞಾತೋ ಹೋತಿ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಪರಿಭೂತೋ ಅಚಿತ್ತೀಕತೋ, ಭಿನ್ನಾಜೀವೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಭಿಕ್ಖು ವಚೀವಿಪ್ಫಾರೇನ ಪರಿಸಾಯ ಸಾವೇತಿ 'ಏವಞ್ಚ ಏವಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ದಾತಬ್ಬ'ನ್ತಿ, ತಞ್ಚ ತೇ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಪರಿಕಿತ್ತಿತಂ ಅಭಿಹರನ್ತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸಾವಜ್ಜಾ, ತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಪಿತಂ ಅರಿಯಾ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಿಯಾನಂ ಸಮಯೇ ಓಞ್ಞಾತೋ ಹೋತಿ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಪರಿಭೂತೋ ಅಚಿತ್ತೀಕತೋ, ಭಿನ್ನಾಜೀವೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

"ನನು, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೋಪಿ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಅತ್ಥಙ್ಗತೇ ಸೂರಿಯೇ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಗಿಲಾನೋ ಸಮಾನೋ ಥೇರೇನ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇನ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಪುಚ್ಛೀಯಮಾನೋ ವಾಚಂ ಭಿನ್ದಿ, ತಸ್ಸ ತೇನ ವಚೀಭೇದೇನ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಅಥ ಥೇರೋ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ 'ವಚೀಭೇದೇನ ಮೇ ಇಮಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ಮಾ ಮೇ ಆಜೀವೋ ಭಿಜ್ಜೀ'ತಿ ಆಜೀವಭೇದಭಯಾ ತಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಪಜಹಿ ನ ಉಪಜೀವಿ। ಏವಮ್ಪಿ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸಾವಜ್ಜಾ, ತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಪಿತಂ ಅರಿಯಾ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಿಯಾನಂ ಸಮಯೇ ಓಞ್ಞಾತೋ ಹೋತಿ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಪರಿಭೂತೋ ಅಚಿತ್ತೀಕತೋ, ಭಿನ್ನಾಜೀವೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ।

"ಕತಮಾ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಅನವಜ್ಜಾ? ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖು ಸತಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಭೇಸಜ್ಜಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ ಞಾತಿಪವಾರಿತೇಸು ಕುಲೇಸು, ಅಯಂ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಅನವಜ್ಜಾ, ತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಪಿತಂ ಅರಿಯಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅರಿಯಾನಂ ಸಮಯೇ ವಣ್ಣಿತೋ ಹೋತಿ ಥೋಮಿತೋ ಪಸತ್ಥೋ, ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅನುಮತೋ ತಥಾಗತೇಹಿ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ।

"ಯಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಕಸಿಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಭೋಜನಂ ಪಜಹಿ [ಪಜಹತಿ (ಕ॰)], ತಂ ಆವೇಠನವಿನಿವೇಠನಕಡ್ಢನನಿಗ್ಗಹಪ್ಪಟಿಕಮ್ಮೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ ನ ಉಪಜೀವೀ"ತಿ।

"ಸಬ್ಬಕಾಲಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೇ ಭುಞ್ಜಮಾನೇ ದೇವತಾ ದಿಬ್ಬಂ ಓಜಂ ಪತ್ತೇ ಆಕಿರನ್ತಿ, ಉದಾಹು 'ಸೂಕರಮದ್ದವೇ ಚ ಮಧುಪಾಯಾಸೇ ಚಾ'ತಿ ದ್ವೀಸು ಯೇವ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇಸು ಆಕಿರಿಂಸೂ"ತಿ? "ಸಬ್ಬಕಾಲಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೇ ಭುಞ್ಜಮಾನೇ ದೇವತಾ ದಿಬ್ಬಂ ಓಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪತಿಟ್ಠಿತ್ವಾ ಉದ್ಧಟುದ್ಧಟೇ ಆಲೋಪೇ ಆಕಿರನ್ತಿ।

"ಯಥಾ , ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಸೂದೋ ರಞ್ಞೋ ಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಸೂಪಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪತಿಟ್ಠಿತ್ವಾ ಕಬಳೇ ಕಬಳೇ ಸೂಪಂ ಆಕಿರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ತಥಾಗತೇ ಭುಞ್ಜಮಾನೇ ದೇವತಾ ದಿಬ್ಬಂ ಓಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪತಿಟ್ಠಿತ್ವಾ ಉದ್ಧಟುದ್ಧಟೇ ಆಲೋಪೇ ದಿಬ್ಬಂ ಓಜಂ ಆಕಿರನ್ತಿ। ವೇರಞ್ಜಾಯಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ , ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸುಕ್ಖಯವಪುಲಕೇ [ಸುಕ್ಖಯವಮೂಲಕೇ (ಕ॰)] ಭುಞ್ಜಮಾನಸ್ಸ ದೇವತಾ ದಿಬ್ಬೇನ ಓಜೇನ ತೇಮಯಿತ್ವಾ ತೇಮಯಿತ್ವಾ ಉಪಸಂಹರಿಂಸು, ತೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಉಪಚಿತೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ। "ಲಾಭಾ ವತ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಾಸಂ ದೇವತಾನಂ, ಯಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸರೀರಪ್ಪಟಿಜಗ್ಗನೇ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾಪನ್ನಾ। ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಗಾಥಾಭಿಗೀತಭೋಜನಕಥಾಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಪಞ್ಹೋ

೧೦. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ 'ತಥಾಗತೇನ ಚತೂಹಿ ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇಹಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸೇನ ಚ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ ಪರಿಪಾಚಿತಂ ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದ್ಧರಣಾಯಾ'ತಿ। ಪುನ ಚ 'ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಮಿ, ನೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯಾ'ತಿ।

"ಯಥಾ ನಾಮ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಸ್ಸಾಸೋ ವಾ ಇಸ್ಸಾಸನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ಬಹುಕೇ ದಿವಸೇ ಸಙ್ಗಾಮತ್ಥಾಯ ಉಪಾಸನಂ ಸಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಮಹಾಯುದ್ಧೇ ಓಸಕ್ಕೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೇನ ಚತೂಹಿ ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇಹಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸೇನ ಚ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ ಪರಿಪಾಚೇತ್ವಾ ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದ್ಧರಣಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಓಸಕ್ಕಿತಂ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಮಲ್ಲೋ ವಾ ಮಲ್ಲನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ಬಹುಕೇ ದಿವಸೇ ನಿಬ್ಬುದ್ಧಂ ಸಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧೇ ಓಸಕ್ಕೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೇನ ಚತೂಹಿ ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇಹಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸೇನ ಚ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ ಪರಿಪಾಚೇತ್ವಾ ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದ್ಧರಣಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಓಸಕ್ಕಿತಂ।

"ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೇನ ಭಯಾ ಓಸಕ್ಕಿತಂ, ಉದಾಹು ಅಪಾಕಟತಾಯ ಓಸಕ್ಕಿತಂ, ಉದಾಹು ದುಬ್ಬಲತಾಯ ಓಸಕ್ಕಿತಂ, ಉದಾಹು ಅಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಓಸಕ್ಕಿತಂ, ಕಿಂ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ, ಇಙ್ಘ ಮೇ ತ್ವಂ ಕಾರಣಂ ಬ್ರೂಹಿ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣಾಯ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೇನ ಚತೂಹಿ ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇಹಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸೇನ ಚ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ ಪರಿಪಾಚಿತಂ ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದ್ಧರಣಾಯ, ತೇನ ಹಿ 'ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಮಿ, ನೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯಾ'ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಮಿ ನೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ, ತೇನ ಹಿ 'ತಥಾಗತೇನ ಚತೂಹಿ ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇತಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸೇನ ಚ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ ಪರಿಪಾಚಿತಂ ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದ್ಧರಣಾಯಾ'ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ದುನ್ನಿಬ್ಬೇಠೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಪರಿಪಾಚಿತಞ್ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೇನ ಚತೂಹಿ ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇಹಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸೇನ ಚ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ ಮಹತೋ ಜನಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದ್ಧರಣಾಯ, ಪತ್ತಸಬ್ಬಞ್ಞುತಸ್ಸ ಚ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಮಿ, ನೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ। ತಞ್ಚ ಪನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರನಿಪುಣದುದ್ದಸದುರನುಬೋಧಸುಖುಮದುಪ್ಪಟಿವೇಧತಂ ಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಆಲಯಾರಾಮತಂ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಳ್ಹಸುಗ್ಗಹಿತತಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ 'ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಕಥಂ ನು ಖೋ'ತಿ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಮಿ, ನೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ, ಸತ್ತಾನಂ ಪಟಿವೇಧಚಿನ್ತನಮಾನಸಂ ಯೇವೇತಂ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ ಅನೇಕಬ್ಯಾಧಿಪರಿಪೀಳಿತಂ ನರಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏವಂ ಚಿನ್ತಯತಿ 'ಕೇನ ನು ಖೋ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಕತಮೇನ ವಾ ಭೇಸಜ್ಜೇನ ಇಮಸ್ಸ ಬ್ಯಾಧಿ ವೂಪಸಮೇಯ್ಯಾ'ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿಪರಿಪೀಳಿತಂ ಜನಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಗಮ್ಭೀರನಿಪುಣದುದ್ದಸದುರನುಬೋಧಸುಖುಮದುಪ್ಪಟಿವೇಧತಂ ದಿಸ್ವಾ 'ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಕಥಂ ನು ಖೋ'ತಿ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಮಿ, ನೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ, ಸತ್ತಾನಂ ಪಟಿವೇಧಚಿನ್ತನಮಾನಸಂ ಯೇವೇತಂ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಖತ್ತಿಯಸ್ಸ ಮುದ್ಧಾವಸಿತ್ತಸ್ಸ ದೋವಾರಿಕಅನೀಕಟ್ಠಪಾರಿಸಜ್ಜನೇಗಮಭಟಬಲ [ಬಲತ್ಥ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅಮಚ್ಚರಾಜಞ್ಞರಾಜೂಪಜೀವಿನೋ ಜನೇ ದಿಸ್ವಾ ಏವಂ ಚಿತ್ತಮುಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ‘ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಕಥಂ ನು ಖೋ ಇಮೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರನಿಪುಣದುದ್ದಸದುರನುಬೋಧಸುಖುಮದುಪ್ಪಟಿವೇಧತಂ ಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಆಲಯಾರಾಮತಂ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಳ್ಹಸುಗ್ಗಹಿತತಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ‘ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಕಥಂ ನು ಖೋ’ತಿ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಮಿ, ನೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ, ಸತ್ತಾನಂ ಪಟಿವೇಧಚಿನ್ತನಮಾನಸಂ ಯೇವೇತಂ।

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಧಮ್ಮತಾ ಏಸಾ, ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಆಯಾಚಿತಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪನ ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಯೇ ತೇನ ಸಮಯೇನ ಮನುಸ್ಸಾ ತಾಪಸಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ, ಸಬ್ಬೇತೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವತಾ ಹೋನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಗರುಕಾ ಬ್ರಹ್ಮಪರಾಯಣಾ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಬಲವತೋ ಯಸವತೋ ಞಾತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಉತ್ತರಸ್ಸ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಸ್ಸ ಓನಮನೇನ ಸದೇವಕೋ ಲೋಕೋ ಓನಮಿಸ್ಸತಿ ಓಕಪ್ಪೇಸ್ಸತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಆಯಾಚಿತಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ರಾಜಾ ವಾ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತೋ ವಾ ಯಸ್ಸ ಓನಮತಿ ಅಪಚಿತಿಂ ಕರೋತಿ, ಬಲವತರಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಓನಮನೇನ ಅವಸೇಸಾ ಜನತಾ ಓನಮತಿ ಅಪಚಿತಿಂ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬ್ರಹ್ಮೇ ಓನಮಿತೇ ತಥಾಗತಾನಂ ಸದೇವಕೋ ಲೋಕೋ ಓನಮಿಸ್ಸತಿ, ಪೂಜಿತಪೂಜಕೋ ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಆಯಾಚತಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ, ತೇನ ಚ ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಆಯಾಚಿತಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೀ”ತಿ।
“ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸುನಿಬ್ಬೇಠಿತೋ ಪಞ್ಹೋ, ಅತಿಭದ್ರಕಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

೧೧. ಆಚರಿಯಾನಾಚರಿಯಪಞ್ಹೋ

೧೧. “ಭನ್ತೇ, ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ –

“‘ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥಿ, ಸದಿಸೋ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ಸದೇವಕಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ನತ್ಥಿ ಮೇ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ’ತಿ [ಮಹಾವ॰ ೧೧]॥

“ಪುನ ಚ ಭಣಿತಂ ‘ಇತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಳಾರೋ ಕಾಲಾಮೋ ಆಚರಿಯೋ ಮೇ ಸಮಾನೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಂ ಮಂ ಸಮಾನಂ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಂ ಠಪೇಸಿ, ಉಳಾರಾಯ ಚ ಮಂ ಪೂಜಾಯ ಪೂಜೇಸೀ’ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ ‘ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥಿ, ಸದಿಸೋ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ। ಸದೇವಕಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ನತ್ಥಿ ಮೇ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ಇತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಳಾರೋ ಕಾಲಾಮೋ ಆಚರಿಯೋ ಮೇ ಸಮಾನೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಂ ಮಂ ಸಮಾನಂ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಂ ಠಪೇಸೀ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯದಿ ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ ‘ಇತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಳಾರೋ ಕಾಲಾಮೋ ಆಚರಿಯೋ ಮೇ ಸಮಾನೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಂ ಮಂ ಸಮಾನಂ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಂ ಠಪೇಸೀ’ತಿ, ತೇನ ಹಿ ‘ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥಿ, ಸದಿಸೋ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ। ಸದೇವಕಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ನತ್ಥಿ ಮೇ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಉಭತೋ ಕೋಟಿಕೋ ಪಞ್ಹೋ ತವಾನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾಹಿತಬ್ಬೋ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ , ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೇನ ‘ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥಿ, ಸದಿಸೋ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ। ಸದೇವಕಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ನತ್ಥಿ ಮೇ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ’ತಿ, ಭಣಿತಞ್ಚ ‘ಇತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಳಾರೋ ಕಾಲಾಮೋ ಆಚರಿಯೋ ಮೇ ಸಮಾನೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಂ ಮಂ ಸಮಾನಂ ಅತ್ತನಾ ಸಮಸಮಂ ಠಪೇಸಿ, ಉಳಾರಾಯ ಚ ಮಂ ಪೂಜಾಯ ಪೂಜೇಸೀ’ತಿ।

“ತಞ್ಚ ಪನ ವಚನಂ ಪುಬ್ಬೇವ ಸಮ್ಬೋಧಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಆಚರಿಯಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತಂ।

‘ಪಞ್ಚಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಬ್ಬೇವ ಸಮ್ಬೋಧಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸತೋ ಆಚರಿಯಾ, ಯೇಹಿ ಅನುಸಿಟ್ಠೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದಿವಸಂ ವೀತಿನಾಮೇಸಿ। ಕತಮೇ ಪಞ್ಚ? ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಟ್ಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಜಾತಮತ್ತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತೇ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿಂಸು, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ರಾಮೋ ಧಜೋ ಲಕ್ಖಣೋ ಮನ್ತೀ ಯಞ್ಞೋ ಸುಯಾಮೋ ಸುಭೋಜೋ ಸುದತ್ತೋತಿ। ತೇ ತಸ್ಸ ಸೋತ್ಥಿಂ ಪವೇದಯಿತ್ವಾ ರಕ್ಖಾಕಮ್ಮಂ ಅಕಂಸು, ತೇ ಚ ಪಠಮಂ ಆಚರಿಯಾ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಪಿತಾ ಸುದ್ಧೋದನೋ ರಾಜಾ ಯಂ ತೇನ ಸಮಯೇನ ಅಭಿಜಾತಂ ಉದಿಚ್ಚಜಾತಿಮನ್ತಂ ಪದಕಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ಛಳಙ್ಗವನ್ತಂ ಸಬ್ಬಮಿತ್ತಂ ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಉಪನೇತ್ವಾ ಸೋವಣ್ಣೇನ ಭಿಙ್ಗಾರೇನ [ಭಿಙ್ಕಾರೇನ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಉದಕಂ ಓಣೋಜೇತ್ವಾ ‘ಇಮಂ ಕುಮಾರಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಹೀ’ತಿ ಅದಾಸಿ, ಅಯಂ ದುತಿಯೋ ಆಚರಿಯೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಾ ಸಾ ದೇವತಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಂ ಸಂವೇಜೇಸೀ, ಯಸ್ಸಾ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಸಂವಿಗ್ಗೋ ಉಬ್ಬಿಗ್ಗೋ ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ಖಣೇ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿ, ಅಯಂ ತತಿಯೋ ಆಚರಿಯೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಳಾರೋ ಕಾಲಾಮೋ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಆಚಿಕ್ಖಿ, ಅಯಂ ಚತುತ್ಥೋ ಆಚರಿಯೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕೋ ರಾಮಪುತ್ತೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಆಚಿಕ್ಖಿ [ಆಚಿಕ್ಖತಿ (ಕ॰)], ಅಯಂ ಪಞ್ಚಮೋ ಆಚರಿಯೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಬ್ಬೇವ ಸಮ್ಬೋಧಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸತೋ ಪಞ್ಚ ಆಚರಿಯಾ। ತೇ ಚ ಪನ ಆಚರಿಯಾ ಲೋಕಿಯೇ ಧಮ್ಮೇ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕುತ್ತರೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪ್ಪಟಿವೇಧಾಯ ನತ್ಥಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅನುತ್ತರೋ ಅನುಸಾಸಕೋ, ಸಯಮ್ಭೂ , ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಅನಾಚರಿಯಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ ತಥಾಗತೇನ ಭಣಿತಂ ‘ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥಿ, ಸದಿಸೋ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ। ಸದೇವಕಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ನತ್ಥಿ ಮೇ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ’ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಆಚರಿಯಾನಾಚರಿಯಪಞ್ಹೋ ಏಕಾದಸಮೋ।

ಸನ್ಥವವಗ್ಗೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ಏಕಾದಸ ಪಞ್ಹೋ।

ಮೇಣ್ಡಕಪಞ್ಹೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

೫. ಅನುಮಾನಪಞ್ಹೋ

೧. ಬುದ್ಧವಗ್ಗೋ

೧. ದ್ವಿನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಹೋ

೧. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ದ್ವೇ ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ’ತಿ। ದೇಸೇನ್ತಾ ಚ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತಥಾಗತಾ ಸತ್ತತಿಂಸ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇ ದೇಸೇನ್ತಿ, ಕಥಯಮಾನಾ ಚ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಕಥೇನ್ತಿ, ಸಿಕ್ಖಾಪೇನ್ತಾ ಚ ತೀಸು ಸಿಕ್ಖಾಸು ಸಿಕ್ಖಾಪೇನ್ತಿ, ಅನುಸಾಸಮಾನಾ ಚ ಅಪ್ಪಮಾದಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಅನುಸಾಸನ್ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಾನಂ ಏಕಾ ದೇಸನಾ ಏಕಾ ಕಥಾ ಏಕಾ ಸಿಕ್ಖಾ ಏಕಾ ಅನುಸಿಟ್ಠಿ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ದ್ವೇ ತಥಾಗತಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ? ಏಕೇನಪಿ ತಾವ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇನ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ಓಭಾಸಜಾತೋ, ಯದಿ ದುತಿಯೋ ಬುದ್ಧೋ ಭವೇಯ್ಯ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಭಾಯ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಓಭಾಸಜಾತೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಓವದಮಾನಾ ಚ ದ್ವೇ ತಥಾಗತಾ ಸುಖಂ ಓವದೇಯ್ಯುಂ, ಅನುಸಾಸಮಾನಾ ಚ ಸುಖಂ ಅನುಸಾಸೇಯ್ಯುಂ, ತತ್ಥ ಮೇ ಕಾರಣಂ ಬ್ರೂಹಿ, ಯಥಾಹಂ ನಿಸ್ಸಂಸಯೋ ಭವೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ।

“ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಏಕಬುದ್ಧಧಾರಣೀ, ಏಕಸ್ಸೇವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಗುಣಂ ಧಾರೇತಿ, ಯದಿ ದುತಿಯೋ ಬುದ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ನಾಯಂ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಧಾರೇಯ್ಯ, ಚಲೇಯ್ಯ ಕಮ್ಪೇಯ್ಯ ನಮೇಯ್ಯ ಓನಮೇಯ್ಯ ವಿನಮೇಯ್ಯ ವಿಕಿರೇಯ್ಯ ವಿಧಮೇಯ್ಯ ವಿದ್ಧಂಸೇಯ್ಯ, ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾ ಏಕಪುರಿಸಸನ್ಧಾರಣೀ [ಏಕಪುರಿಸಸನ್ತಾರಣೀ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಭವೇಯ್ಯ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪುರಿಸೇ ಅಭಿರೂಳ್ಹೇ ಸಾ ನಾವಾ ಸಮುಪಾದಿಕಾ [ಸಮುದಕಾ (ಕ॰)] ಭವೇಯ್ಯ। ಅಥ ದುತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ತಾದಿಸೋ ಆಯುನಾ ವಣ್ಣೇನ ವಯೇನ ಪಮಾಣೇನ ಕಿಸಥೂಲೇನ ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇನ, ಸೋ ತಂ ನಾವಂ ಅಭಿರೂಹೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಸಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಧಾರೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಚಲೇಯ್ಯ ಕಮ್ಪೇಯ್ಯ ನಮೇಯ್ಯ ಓನಮೇಯ್ಯ ವಿನಮೇಯ್ಯ ವಿಕಿರೇಯ್ಯ ವಿಧಮೇಯ್ಯ ವಿದ್ಧಂಸೇಯ್ಯ, ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಓಸೀದೇಯ್ಯ ಉದಕೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಯಂ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಏಕಬುದ್ಧಧಾರಣೀ, ಏಕಸ್ಸೇವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಗುಣಂ ಧಾರೇತಿ, ಯದಿ ದುತಿಯೋ ಬುದ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ನಾಯಂ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಧಾರೇಯ್ಯ, ಚಲೇಯ್ಯ ಕಮ್ಪೇಯ್ಯ ನಮೇಯ್ಯ ಓನಮೇಯ್ಯ ವಿನಮೇಯ್ಯ ವಿಕಿರೇಯ್ಯ ವಿಧಮೇಯ್ಯ ವಿದ್ಧಂಸೇಯ್ಯ, ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಯಾವದತ್ಥಂ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ ಛಾದೇನ್ತಂ ಯಾವ ಕಣ್ಠಮಭಿಪೂರಯಿತ್ವಾ, ಸೋ ಧಾತೋ ಪೀಣಿತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ನಿರನ್ತರೋ ತನ್ದಿಕತೋ ಅನೋನಮಿತದಣ್ಡಜಾತೋ ಪುನದೇವ ತತ್ತಕಂ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಸುಖಿತೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಸಕಿಂ ಭುತ್ತೋವ ಮರೇಯ್ಯಾ”ತಿ [ಭುತ್ತೋ ವಮೇಯ್ಯಾತಿ (ಕ॰)]। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಯಂ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಏಕಬುದ್ಧಧಾರಣೀ, ಏಕಸ್ಸೇವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಗುಣಂ ಧಾರೇತಿ, ಯದಿ ದುತಿಯೋ ಬುದ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ನಾಯಂ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು ಧಾರೇಯ್ಯ, ಚಲೇಯ್ಯ ಕಮ್ಪೇಯ್ಯ ನಮೇಯ್ಯ ಓನಮೇಯ್ಯ ವಿನಮೇಯ್ಯ ವಿಕಿರೇಯ್ಯ ವಿಧಮೇಯ್ಯ ವಿದ್ಧಂಸೇಯ್ಯ, ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ”ತಿ।

“ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತಿಧಮ್ಮಭಾರೇನ ಪಥವೀ ಚಲತೀ”ತಿ? “ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಸಕಟಾ ರತನಪರಿಪೂರಿತಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ ಯಾವ ಮುಖಸಮಾ, ಏಕಸ್ಮಾ ಸಕಟತೋ ರತನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಕಟೇ ಆಕಿರೇಯ್ಯುಂ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕಟಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸಕಟಾನಂ ರತನಂ ಧಾರೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ನಾಭಿಪಿ ತಸ್ಸ ಫಲೇಯ್ಯ, ಅರಾಪಿ ತಸ್ಸ ಭಿಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ನೇಮಿಪಿ ತಸ್ಸ ಓಪತೇಯ್ಯ, ಅಕ್ಖೋಪಿ ತಸ್ಸ ಭಿಜ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತಿರತನಭಾರೇನ ಸಕಟಂ ಭಿಜ್ಜತೀ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತಿಧಮ್ಮಭಾರೇನ ಪಥವೀ ಚಲತಿ।

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಂ ಕಾರಣಂ ಬುದ್ಧಬಲಪರಿದೀಪನಾಯ ಓಸಾರಿತಂ। ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಅಭಿರೂಪಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ದ್ವೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಏಕಕ್ಖಣೇ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತೇಸಂ ಪರಿಸಾಯ ವಿವಾದೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ‘ತುಮ್ಹಾಕಂ ಬುದ್ಧೋ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ, ಉಭತೋ ಪಕ್ಖಜಾತಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಬಲವಾಮಚ್ಚಾನಂ ಪರಿಸಾಯ ವಿವಾದೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ‘ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅಮಚ್ಚೋ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅಮಚ್ಚೋ’ತಿ, ಉಭತೋ ಪಕ್ಖಜಾತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಿ ದ್ವೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತೇಸಂ ಪರಿಸಾಯ ವಿವಾದೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ‘ತುಮ್ಹಾಕಂ ಬುದ್ಧೋ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ, ಉಭತೋ ಪಕ್ಖಜಾತಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ । ಇದಂ ತಾವ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕಂ ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ದ್ವೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ದ್ವೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ‘ಅಗ್ಗೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಭವೇಯ್ಯ, ‘ಜೇಟ್ಠೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಭವೇಯ್ಯ, ‘ಸೇಟ್ಠೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ, ‘ವಿಸಿಟ್ಠೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ, ‘ಉತ್ತಮೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ, ‘ಪವರೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ, ‘ಅಸಮೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ, ‘ಅಸಮಸಮೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ, ‘ಅಪ್ಪಟಿಮೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ, ‘ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ, ‘ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ ಯಂ ವಚನಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಭವೇಯ್ಯ। ಇದಮ್ಪಿ ಖೋ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥತೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ದ್ವೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

“ಅಪಿ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಸಭಾವಪಕತಿ ಏಸಾಯಂ, ಏಕೋ ಯೇವ ಬುದ್ಧೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ? ಮಹನ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ। ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಂ ಲೋಕೇ ಮಹನ್ತಂ, ತಂ ಏಕಂ ಯೇವ ಹೋತಿ। ಪಥವೀ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹನ್ತೀ, ಸಾ ಏಕಾ ಯೇವ। ಸಾಗರೋ ಮಹನ್ತೋ, ಸೋ ಏಕೋ ಯೇವ। ಸಿನೇರು ಗಿರಿರಾಜಾ ಮಹನ್ತೋ, ಸೋ ಏಕೋ ಯೇವ। ಆಕಾಸೋ ಮಹನ್ತೋ, ಸೋ ಏಕೋ ಯೇವ। ಸಕ್ಕೋ ಮಹನ್ತೋ, ಸೋ ಏಕೋ ಯೇವ। ಮಾರೋ ಮಹನ್ತೋ, ಸೋ ಏಕೋ ಯೇವ। ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಹನ್ತೋ, ಸೋ ಏಕೋ ಯೇವ। ತಥಾಗತೋ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಮಹನ್ತೋ, ಸೋ ಏಕೋ ಯೇವ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಯತ್ಥ ತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಏಕೋ ಯೇವ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ।

“ಸುಕಥಿತೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಞ್ಹೋ ಓಪಮ್ಮೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। ಅನಿಪುಣೋಪೇತಂ ಸುತ್ವಾ ಅತ್ತಮನೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಕಿಂ ಪನ ಮಾದಿಸೋ ಮಹಾಪಞ್ಞೋ। ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ದ್ವಿನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಗೋತಮಿವತ್ಥದಾನಪಞ್ಹೋ

೨. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ಮಾತುಚ್ಛಾಯ ಮಹಾಪಜಾಪತಿಯಾ ಗೋತಮಿಯಾ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಾಯ ದೀಯಮಾನಾಯ ‘ಸಙ್ಘೇ ಗೋತಮಿ ದೇಹಿ, ಸಙ್ಘೇ ತೇ ದಿನ್ನೇ ಅಹಞ್ಚೇವ ಪೂಜಿತೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ಸಙ್ಘೋ ಚಾ’ತಿ। ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಸಙ್ಘರತನತೋ ನ ಭಾರಿಕೋ ನ ಗರುಕೋ ನ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ, ಯಂ ತಥಾಗತೋ ಸಕಾಯ ಮಾತುಚ್ಛಾಯ ಸಯಂ ಪಿಞ್ಜಿತಂ [ಪಿಚ್ಛಿತಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸಯಂ ಲುಞ್ಚಿತಂ ಸಯಂ ಪೋಥಿತಂ ಸಯಂ ಕನ್ತಿತಂ ಸಯಂ ವಾಯಿತಂ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಂ ಅತ್ತನೋ ದೀಯಮಾನಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾಪೇಸಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಥಾಗತೋ ಸಙ್ಘರತನತೋ ಉತ್ತರೋ ಭವೇಯ್ಯ ಅಧಿಕೋ ವಾ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ವಾ, ‘ಮಯಿ ದಿನ್ನೇ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ’ತಿ ನ ತಥಾಗತೋ ಮಾತುಚ್ಛಾಯ ಸಯಂ ಪಿಞ್ಜಿತಂ ಸಯಂ ಲುಞ್ಚಿತಂ ಸಯಂ ಪೋಥಿತಂ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಂ ಸಙ್ಘೇ ದಾಪೇಯ್ಯ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ ತಥಾಗತೋ ಅತ್ತಾನಂ ನ ಪತ್ಥಯತಿ [ನ ಪತ್ಥೀಯತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ನ ಉಪನಿಸ್ಸಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ ಮಾತುಚ್ಛಾಯ ತಂ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾಪೇಸೀ”ತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಮಾತುಚ್ಛಾಯ ಮಹಾಪಜಾಪತಿಯಾ ಗೋತಮಿಯಾ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಾಯ ದೀಯಮಾನಾಯ ‘ಸಙ್ಘೇ ಗೋತಮಿ ದೇಹಿ, ಸಙ್ಘೇ ತೇ ದಿನ್ನೇ ಅಹಞ್ಚೇವ ಪೂಜಿತೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ಸಙ್ಘೋ ಚಾ’ತಿ। ತಂ ಪನ ನ ಅತ್ತನೋ ಪತಿಮಾನನಸ್ಸ ಅವಿಪಾಕತಾಯ ನ ಅದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಾಯ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಹಿತತ್ಥಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಅನಾಗತಮದ್ಧಾನಂ ಸಙ್ಘೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಚಿತ್ತೀಕತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಯೇವ ಗುಣೇ ಪರಿಕಿತ್ತಯನ್ತೋ ಏವಮಾಹ ‘ಸಙ್ಘೇ ಗೋತಮಿ ದೇಹಿ, ಸಙ್ಘೇ ತೇ ದಿನ್ನೇ ಅಹಞ್ಚೇವ ಪೂಜಿತೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ಸಙ್ಘೋ ಚಾ’ತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಿತಾ ಧರಮಾನೋ ಯೇವ ಅಮಚ್ಚಭಟಬಲದೋವಾರಿಕಅನೀಕಟ್ಠಪಾರಿಸಜ್ಜಜನಮಜ್ಝೇ ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪುತ್ತಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಯೇವ ಗುಣಂ ಪಕಿತ್ತೇತಿ [ಪರಿಕಿತ್ತೇತಿ (ಕ॰)] ‘ಇಧ ಠಪಿತೋ ಅನಾಗತಮದ್ಧಾನಂ ಜನಮಜ್ಝೇ ಪೂಜಿತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ’ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಹಿತತ್ಥಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಅನಾಗತಮದ್ಧಾನಂ ಸಙ್ಘೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಚಿತ್ತೀಕತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಯೇವ ಗುಣೇ ಪಕಿತ್ತಯನ್ತೋ ಏವಮಾಹ ‘ಸಙ್ಘೇ ಗೋತಮಿ ದೇಹಿ, ಸಙ್ಘೇ ತೇ ದಿನ್ನೇ ಅಹಞ್ಚೇವ ಪುಜಿತೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ಸಙ್ಘೋ ಚಾ’ತಿ।

“ನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾವತಕೇನ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಾನುಪ್ಪದಾನಮತ್ತಕೇನ ಸಙ್ಘೋ ತಥಾಗತತೋ ಅಧಿಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ವಾ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪುತ್ತಾನಂ ಉಚ್ಛಾದೇನ್ತಿ ಪರಿಮದ್ದನ್ತಿ ನಹಾಪೇನ್ತಿ ಸಮ್ಬಾಹೇನ್ತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾವತಕೇನ ಉಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನನಹಾಪನಸಮ್ಬಾಹನಮತ್ತಕೇನ ‘ಪುತ್ತೋ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ಅಧಿಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ವಾ’ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಕಾಮಕರಣೀಯಾ ಭನ್ತೇ ಪುತ್ತಾ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ, ತಸ್ಮಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪುತ್ತಾನಂ ಉಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನನಹಾಪನಸಮ್ಬಾಹನಂ ಕರೋನ್ತೀ”ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ತಾವತಕೇನ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಾನುಪ್ಪದಾನಮತ್ತಕೇನ ಸಙ್ಘೋ ತಥಾಗತತೋ ಅಧಿಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ವಾತಿ। ಅಪಿ ಚ ತಥಾಗತೋ ಅಕಾಮಕರಣೀಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಮಾತುಚ್ಛಾಯ ತಂ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾಪೇಸಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ರಞ್ಞೋ ಉಪಾಯನಂ ಆಹರೇಯ್ಯ, ತಂ ರಾಜಾ ಉಪಾಯನಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಭಟಸ್ಸ ವಾ ಬಲಸ್ಸ ವಾ ಸೇನಾಪತಿಸ್ಸ ವಾ ಪುರೋಹಿತಸ್ಸ ವಾ ದದೇಯ್ಯ। ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ತಾವತಕೇನ ಉಪಾಯನಪಟಿಲಾಭಮತ್ತಕೇನ ರಞ್ಞಾ ಅಧಿಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ವಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ರಾಜಭತ್ತಿಕೋ, ಭನ್ತೇ, ಸೋ ಪುರಿಸೋ ರಾಜೂಪಜೀವೀ, ತಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತೋ ರಾಜಾ ಉಪಾಯನಂ ದೇತೀ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ತಾವತಕೇನ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಾನುಪ್ಪದಾನಮತ್ತಕೇನ ಸಙ್ಘೋ ತಥಾಗತತೋ ಅಧಿಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ವಾ, ಅಥ ಖೋ ತಥಾಗತಭತ್ತಿಕೋ ತಥಾಗತೂಪಜೀವೀ। ತಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತೋ ತಥಾಗತೋ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಂ ದಾಪೇಸಿ।

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಏವಂ ಅಹೋಸಿ ‘ಸಭಾವಪಟಿಪೂಜನೀಯೋ ಸಙ್ಘೋ, ಮಮ ಸನ್ತಕೇನ ಸಙ್ಘಂ ಪಟಿಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಂ ದಾಪೇಸಿ, ನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಅತ್ತನೋ ಯೇವ ಪಟಿಪೂಜನಂ ವಣ್ಣೇತಿ, ಅಥ ಖೋ ಯೇ ಲೋಕೇ ಪಟಿಪೂಜನಾರಹಾ, ತೇಸಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಪಟಿಪೂಜನಂ ವಣ್ಣೇತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯವರಲಞ್ಛಕೇ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಕಿತ್ತಯಮಾನೇನ ‘ಅಸು ಯೇವ ಮೇ ಪುರಿಮೋ ಭಿಕ್ಖು ಪುಜ್ಜತರೋ ಚ ಪಾಸಂಸತರೋ ಚಾ’ತಿ। “ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭವೇಸು ಕೋಚಿ ಸತ್ತೋ ತಥಾಗತತೋ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ ವಾ ಉತ್ತರೋ ವಾ ಅಧಿಕೋ ವಾ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ವಾ, ತಥಾಗತೋವ ಉತ್ತರೋ ಅಧಿಕೋ ವಿಸಿಟ್ಠೋ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯವರೇ ಮಾಣವಗಾಮಿಕೇನ ದೇವಪುತ್ತೇನ ಭಗವತೋ ಪುರತೋ ಠತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಮಜ್ಝೇ –

“‘ವಿಪುಲೋ ರಾಜಗಹೀಯಾನಂ [ರಾಜಗಹಿಕಾನಂ (ಕ॰) ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೧ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ], ಗಿರಿ ಸೇಟ್ಠೋ ಪವುಚ್ಚತಿ।
ಸೇತೋ ಹಿಮವತಂ ಸೇಟ್ಠೋ, ಆದಿಚ್ಚೋ ಅಘಗಾಮಿನಂ॥

“‘ಸಮುದ್ದೋ ಉದಧಿನಂ ಸೇಟ್ಠೋ, ನಕ್ಖತ್ತಾನಞ್ಚ ಚನ್ದಿಮಾ।
ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ, ಬುದ್ಧೋ ಅಗ್ಗೋ ಪವುಚ್ಚತೀ’ತಿ॥

“ತಾ ಖೋ ಪನೇತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾಣವಗಾಮಿಕೇನ ದೇವಪುತ್ತೇನ ಗಾಥಾ ಸುಗೀತಾ ನ ದುಗ್ಗೀತಾ, ಸುಭಾಸಿತಾ ನ ದುಬ್ಭಾಸಿತಾ, ಅನುಮತಾ ಚ ಭಗವತಾ, ನನು, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನಪಿ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಭಣಿತಂ –

“‘ಏಕೋ ಮನೋಪಸಾದೋ। ಸರಣಗಮನಮಞ್ಜಲಿಪಣಾಮೋ ವಾ।
ಉಸ್ಸಹತೇ ತಾರಯಿತುಂ, ಮಾರಬಲನಿಸೂದನೇ ಬುದ್ಧೇ’ತಿ॥

“ಭಗವತಾ ಚ ಭಣಿತಂ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ‘ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ। ಕತಮೋ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ? ತಥಾಗತೋ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ…ಪೇ॰… ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ’”ನ್ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಗೋತಮಿವತ್ಥದಾನಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಗಿಹಿಪಬ್ಬಜಿತಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಪಞ್ಹೋ

[೩] “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ಗಿಹಿನೋ ವಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ವಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ವಣ್ಣೇಮಿ, ಗಿಹೀ ವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ವಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಾಧಿಕರಣಹೇತು ಆರಾಧಕೋ ಹೋತಿ ಞಾಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಕುಸಲ”ನ್ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಗಿಹೀ ಓದಾತವಸನೋ ಕಾಮಭೋಗೀ ಪುತ್ತದಾರಸಮ್ಬಾಧಸಯನಂ ಅಜ್ಝಾವಸನ್ತೋ ಕಾಸಿಕಚನ್ದನಂ ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತೋ ಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಂ ಧಾರೇನ್ತೋ ಜಾತರೂಪರಜತಂ ಸಾದಿಯನ್ತೋ ಮಣಿಕುಣ್ಡಲ [ಮಣಿಕನಕ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ವಿಚಿತ್ತಮೋಳಿಬದ್ಧೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಆರಾಧಕೋ ಹೋತಿ ಞಾಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಕುಸಲಂ, ಪಬ್ಬಜಿತೋಪಿ ಭಣ್ಡುಕಾಸಾವವತ್ಥವಸನೋ ಪರಪಿಣ್ಡಮಜ್ಝುಪಗತೋ ಚತೂಸು ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಸಮ್ಮಾಪರಿಪೂರಕಾರೀ ದಿಯಡ್ಢೇಸು

ಸಿಕ್ಖಾಪದಸತೇಸು ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತನ್ತೋ ತೇರಸಸು ಧುತಗುಣೇಸು ಅನವಸೇಸಂ ವತ್ತನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಆರಾಧಕೋ ಹೋತಿ ಞಾಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಕುಸಲಂ। ತತ್ಥ, ಭನ್ತೇ, ಕೋ ವಿಸೇಸೋ ಗಿಹಿನೋ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ವಾ? ಅಫಲಂ ಹೋತಿ ತಪೋಕಮ್ಮಂ, ನಿರತ್ಥಕಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ। ವಞ್ಝಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಗೋಪನಾ, ಮೋಘಂ ಧುತಗುಣಸಮಾದಾನಂ, ಕಿಂ ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಮನುಚಿಣ್ಣೇನ, ನನು ನಾಮ ಸುಖೇನೇವ ಸುಖಂ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ 'ಗಿಹಿನೋ ವಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ವಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ವಣ್ಣೇಮಿ, ಗಿಹೀ ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಬ್ಬಜಿತೋ ವಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಾಧಿಕರಣಹೇತು ಆರಾಧಕೋ ಹೋತಿ ಞಾಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಕುಸಲ"ನ್ತಿ। ಏವಮೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋವ ಸೇಟ್ಠೋ, ಪಬ್ಬಜಿತೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಪಬ್ಬಜಿತೋಮ್ಹೀ'ತಿ ನ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಆರಕಾವ ಸಾಮಞ್ಞಾ, ಆರಕಾವ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞಾ, ಪಗೇವ ಗಿಹೀ ಓದಾತವಸನೋ। ಗಿಹೀಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಆರಾಧಕೋ ಹೋತಿ ಞಾಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಕುಸಲಂ, ಪಬ್ಬಜಿತೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಆರಾಧಕೋ ಹೋತಿ ಞಾಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಕುಸಲಂ।

"ಅಪಿ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬಜಿತೋವ ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಸ ಇಸ್ಸರೋ ಅಧಿಪತಿ; ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಹುಗುಣಾ ಅನೇಕಗುಣಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಗುಣಾ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಗುಣಂ ಪರಿಮಾಣಂ ಕಾತುಂ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾಮದದಸ್ಸ ಮಣಿರತನಸ್ಸ ನ ಸಕ್ಕಾ ಧನೇನ ಅಗ್ಘೋ ಪರಿಮಾಣಂ ಕಾತುಂ 'ಏತ್ತಕಂ ಮಣಿರತನಸ್ಸ ಮೂಲ'ನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಬಹುಗುಣಾ ಅನೇಕಗುಣಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಗುಣಾ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಗುಣಂ ಪರಿಮಾಣಂ ಕಾತುಂ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಊಮಿಯೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪರಿಮಾಣಂ ಕಾತುಂ 'ಏತ್ತಕಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಊಮಿಯೋ'ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಬಹುಗುಣಾ ಅನೇಕಗುಣಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಗುಣಾ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಗುಣಂ ಪರಿಮಾಣಂ ಕಾತುಂ।

"ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರಣೀಯಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಸಮಿಜ್ಝತಿ ನೋ ಚಿರರತ್ತಾಯ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಹೋತಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಪವಿವಿತ್ತೋ ಅಸಂಸಟ್ಠೋ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ನಿರಾಲಯೋ ಅನಿಕೇತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಸೀಲೋ ಸಲ್ಲೇಖಿತಾಚಾರೋ ಧುತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಕಾರಣಾ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರಣೀಯಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಸಮಿಜ್ಝತಿ ನೋ ಚಿರರತ್ತಾಯ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಗ್ಗಣ್ಠಿಸಮಸುಧೋತಉಜುವಿಮಲನಾರಾಚೋ ಸುಸಜ್ಜಿತೋ ಸಮ್ಮಾ ವಹತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರಣೀಯಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಸಮಿಜ್ಝತಿ ನೋ ಚಿರರತ್ತಾಯಾ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಗಿಹಿಪಬ್ಬಜಿತಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಪಟಿಪದಾದೋಸಪಞ್ಹೋ

೪. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಂ ಅಕಾಸಿ, ನೇತಾದಿಸೋ ಅಞ್ಞತ್ರ ಆರಮ್ಭೋ ಅಹೋಸಿ ನಿಕ್ಕಮೋ ಕಿಲೇಸಯುದ್ಧಂ ಮಚ್ಚುಸೇನಂ ವಿಧಮನಂ ಆಹಾರಪರಿಗ್ಗಹೋ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾ, ಏವರೂಪೇ ಪರಕ್ಕಮೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಸ್ಸಾದಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ತಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಹಾಪೇತ್ವಾ ಏವಮವೋಚ 'ನ ಖೋ ಪನಾಹಂ ಇಮಾಯ ಕಟುಕಾಯ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾಯ

ಅಧಿಗಚ್ಛಾಮಿ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಂ ಅಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸೇಸಂ, ಸಿಯಾ ನು ಖೋ ಅಞ್ಞೋ ಮಗ್ಗೋ ಬೋಧಾಯಾ'ತಿ, ತತೋ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ, ಪುನ ತಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಸಾವಕೇ ಅನುಸಾಸತಿ ಸಮಾದಪೇತಿ।

"'ಆರಮ್ಭಥ ನಿಕ್ಖಮಥ, ಯುಞ್ಜಥ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
ಧುನಾಥ ಮಚ್ಚುನೋ ಸೇನಂ, ನಳಾಗಾರಂವ ಕುಞ್ಜರೋ'ತಿ [ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೫]॥

"ಕೇನ ನ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣೇನ ತಥಾಗತೋ ಯಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಅತ್ತನಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ನೋ ವಿರತ್ತರೂಪೋ, ತತ್ಥ ಸಾವಕೇ ಅನುಸಾಸತಿ ಸಮಾದಪೇತೀ"ತಿ?

"ತದಾಪಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಏತರಹಿಪಿ ಸಾ ಯೇವ ಪಟಿಪದಾ, ತಂ ಯೇವ ಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ। ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಅತಿವೀರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಿರವಸೇಸತೋ ಆಹಾರಂ ಉಪರುನ್ಧಿ। ತಸ್ಸ ಆಹಾರೂಪರೋಧೇನ ಚಿತ್ತದುಬ್ಬಲ್ಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ಸೋ ತೇನ ದುಬ್ಬಲ್ಯೇನ ನಾಸಕ್ಖಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ, ಸೋ ಮತ್ತಮತ್ತಂ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಂ ಸೇವನ್ತೋ ತಾಯೇವ ಪಟಿಪದಾಯ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಾಪುಣಿ। ಸೋ ಯೇವ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಟಿಪದಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಹಾರೋ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೋ, ಆಹಾರೂಪನಿಸ್ಸಿತಾ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಸುಖಂ ಅನುಭವನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾ ಯೇವ ಪಟಿಪದಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ತಥಾಗತಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯ, ನೇಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದೋಸೋ ಆರಮ್ಭಸ್ಸ, ನ ನಿಕ್ಕಮಸ್ಸ, ನ ಕಿಲೇಸಯುದ್ಧಸ್ಸ, ಯೇನ ತಥಾಗತೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ನ ಪಾಪುಣಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ, ಅಥ ಖೋ ಆಹಾರೂಪರೋಧಸ್ಸೇವೇಸೋ ದೋಸೋ, ಸದಾ ಪಟಿಯತ್ತಾ ಯೇವೇಸಾ ಪಟಿಪದಾ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಅದ್ಧಾನಂ ಅತಿವೇಗೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ತೇನ ಸೋ ಪಕ್ಖಹತೋ ವಾ ಭವೇಯ್ಯ ಪೀಠಸಪ್ಪೀ ವಾ ಅಸಞ್ಚರೋ ಪಥವಿತಲೇ। ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ದೋಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೇನ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಪಕ್ಖಹತೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ; ಸದಾ ಪಟಿಯತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ಮಹಾಪಥವೀ, ಕುತೋ ತಸ್ಸಾ ದೋಸೋ? ವಾಯಾಮಸ್ಸೇವೇಸೋ ದೋಸೋ, ಯೇನ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಪಕ್ಖಹತೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನೇಸೋ ದೋಸೋ ಆರಮ್ಭಸ್ಸ, ನ ನಿಕ್ಕಮಸ್ಸ, ನ ಕಿಲೇಸಯುದ್ಧಸ್ಸ, ಯೇನ ತಥಾಗತೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ನ ಪಾಪುಣಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ, ಅಥ ಖೋ ಆಹಾರೂಪರೋಧಸ್ಸೇವೇಸೋ ದೋಸೋ ಸದಾ ಪಟಿಯತ್ತಾ ಯೇವೇಸಾ ಪಟಿಪದಾ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಸಾಟಕಂ ನಿವಾಸೇಯ್ಯ, ನ ಸೋ ತಂ ಧೋವಾಪೇಯ್ಯ, ನೇಸೋ ದೋಸೋ ಉದಕಸ್ಸ, ಸದಾ ಪಟಿಯತ್ತಂ ಉದಕಂ। ಪುರಿಸಸ್ಸೇವೇಸೋ ದೋಸೋ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನೇಸೋ ದೋಸೋ ಆರಮ್ಭಸ್ಸ, ನ ನಿಕ್ಕಮಸ್ಸ, ನ ಕಿಲೇಸಯುದ್ಧಸ್ಸ, ಯೇನ ತಥಾಗತೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ನ ಪಾಪುಣಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ, ಅಥ ಖೋ ಆಹಾರೂಪರೋಧಸ್ಸೇವೇಸೋ ದೋಸೋ, ಸದಾ ಪಟಿಯತ್ತಾ ಯೇವೇಸಾ ಪಟಿಪದಾ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ ತಾಯೇವ ಪಟಿಪದಾಯ ಸಾವಕೇ ಅನುಸಾಸತಿ ಸಮಾದಪೇತಿ, ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸದಾ ಪಟಿಯತ್ತಾ ಅನವಜ್ಜಾ ಸಾ ಪಟಿಪದಾ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಪಟಿಪದಾದೋಸಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಹೀನಾಯಾವತ್ತನಪಞ್ಹೋ

೫. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಮಹನ್ತಂ ಇದಂ ತಥಾಗತಸಾಸನಂ ಸಾರಂ ವರಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಪವರಂ ಅನುಪಮಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ವಿಮಲಂ ಪಣ್ಡರಂ ಅನವಜ್ಜಂ, ನ ಯುತ್ತಂ ಗಿಹಿಂ ತಾವತಕಂ ಪಬ್ಬಜೇತುಂ, ಗಿಹೀ ಯೇವ [ಗಿಹಿಂ ಯೇವ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಏಕಸ್ಮಿಂ ಫಲೇ ವಿನೇತ್ವಾ ಯದಾ ಅಪುನರಾವತ್ತೀ ಹೋತಿ ತದಾ ಸೋ ಪಬ್ಬಾಜೇತಬ್ಬೋ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಇಮೇ ದುಜ್ಜನಾ ತಾವ ತತ್ಥ ಸಾಸನೇ ವಿಸುದ್ಧೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಾಗಮನೇನ ಅಯಂ ಮಹಾಜನೋ ಏವಂ ವಿಚಿನ್ತೇತಿ ‘ತುಚ್ಛಕಂ ವತ ಭೋ ಏತಂ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಾಸನಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಯಂ ಇಮೇ ಪಟಿನಿವತ್ತನ್ತೀ’ತಿ, ಇದಮೇತ್ಥ ಕಾರಣ”ನ್ತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ತಳಾಕೋ ಭವೇಯ್ಯ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಸುಚಿವಿಮಲಸೀತಲಸಲಿಲೋ, ಅಥ ಯೋ ಕೋಚಿ ಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಮಲಕದ್ದಮಗತೋ ತಂ ತಳಾಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅನಹಾಯಿತ್ವಾ ಕಿಲಿಟ್ಠೋವ ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ, ತತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕತಮಂ ಜನೋ ಗರಹೇಯ್ಯ ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ವಾ ತಳಾಕಂ ವಾ”ತಿ? “ಕಿಲಿಟ್ಠಂ, ಭನ್ತೇ, ಜನೋ ಗರಹೇಯ್ಯ ‘ಅಯಂ ತಳಾಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅನಹಾಯಿತ್ವಾ ಕಿಲಿಟ್ಠೋವ ಪಟಿನಿವತ್ತೋ, ಕಿಂ ಇಮಂ ಅನಹಾಯಿತುಕಾಮಂ ತಳಾಕೋ ಸಯಂ ನಹಾಪೇಸ್ಸತಿ, ಕೋ ದೋಸೋ ತಳಾಕಸ್ಸಾ’ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ , ತಥಾಗತೋ ವಿಮುತ್ತಿವರಸಲಿಲಸಮ್ಪುಣ್ಣಂ ಸದ್ಧಮ್ಮವರತಳಾಕಂ ಮಾಪೇಸಿ ‘ಯೇ ಕೇಚಿ ಕಿಲೇಸಮಲಕಿಲಿಟ್ಠಾ ಸಚೇತನಾ ಬುಧಾ, ತೇ ಇಧ ನಹಾಯಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಪವಾಹಯಿಸ್ಸನ್ತೀ’ತಿ। ಯದಿ ಕೋಚಿ ತಂ ಸದ್ಧಮ್ಮವರತಳಾಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅನಹಾಯಿತ್ವಾ ಸಕಿಲೇಸೋವ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತತಿ ತಂ ಯೇವ ಜನೋ ಗರಹಿಸ್ಸತಿ ‘ಅಯಂ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತೋ, ಕಿಂ ಇಮಂ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ ಜಿನಸಾಸನಂ ಸಯಂ ಬೋಧೇಸ್ಸತಿ, ಕೋ ದೋಸೋ ಜಿನಸಾಸನಸ್ಸಾ’ತಿ?

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಪರಮಬ್ಯಾಧಿತೋ ರೋಗುಪ್ಪತ್ತಿಕುಸಲಂ ಅಮೋಘಧುವಸಿದ್ಧಕಮ್ಮಂ ಭಿಸಕ್ಕಂ ಸಲ್ಲಕತ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತಿಕಿಚ್ಛಾಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಯಾಧಿಕೋವ ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ, ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಜನೋ ಗರಹೇಯ್ಯ ಆತುರಂ ವಾ ಭಿಸಕ್ಕಂ ವಾ”ತಿ? “ಆತುರಂ, ಭನ್ತೇ, ಜನೋ ಗರಹೇಯ್ಯ ‘ಅಯಂ ರೋಗುಪ್ಪತ್ತಿಕುಸಲಂ ಅಮೋಘಧುವಸಿದ್ಧಕಮ್ಮಂ ಭಿಸಕ್ಕಂ ಸಲ್ಲಕತ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತಿಕಿಚ್ಛಾಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಯಾಧಿಕೋವ ಪಟಿನಿವತ್ತೋ, ಕಿಂ ಇಮಂ ಅತಿಕಿಚ್ಛಾಪೇನ್ತಂ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಯಂ ತಿಕಿಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ, ಕೋ ದೋಸೋ ಭಿಸಕ್ಕಸ್ಸಾ’”ತಿ? “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಅನ್ತೋಸಾಸನಸಮುಗ್ಗೇ ಕೇವಲಂ ಸಕಲಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮನಸಮತ್ಥಂ ಅಮತೋಸಧಂ ಪಕ್ಖಿಪಿ, ‘ಯೇ ಕೇಚಿ ಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿಪೀಳಿತಾ ಸಚೇತನಾ ಬುಧಾ, ತೇ ಇಮಂ ಅಮತೋಸಧಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿಂ ವೂಪಸಮೇಸ್ಸನ್ತೀ’ತಿ। ಯದಿ ಕೋಚಿ ಯಂ ಅಮತೋಸಧಂ ಅಪಿವಿತ್ವಾ ಸಕಿಲೇಸೋವ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತತಿ, ತಂ ಯೇವ ಜನೋ ಗರಹಿಸ್ಸತಿ ‘ಅಯಂ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತೋ, ಕಿಂ ಇಮಂ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ ಜಿನಸಾಸನಂ ಸಯಂ ಬೋಧೇಸ್ಸತಿ, ಕೋ ದೋಸೋ ಜಿನಸಾಸನಸ್ಸಾ’ತಿ?

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಛಾತೋ ಪುರಿಸೋ ಮಹತಿಮಹಾಪುಞ್ಞಭತ್ತಪರಿವೇಸನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಭತ್ತಂ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಛಾತೋವ ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ, ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಜನೋ ಗರಹೇಯ್ಯ ಛಾತಂ ವಾ ಪುಞ್ಞಭತ್ತಂ ವಾ”ತಿ? “ಛಾತಂ, ಭನ್ತೇ, ಜನೋ ಗರಹೇಯ್ಯ ‘ಅಯಂ ಖುದಾಪೀಳಿತೋ ಪುಞ್ಞಭತ್ತಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಛಾತೋವ ಪಟಿನಿವತ್ತೋ, ಕಿಂ ಇಮಸ್ಸ ಅಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಭೋಜನಂ ಸಯಂ ಮುಖಂ ಪವಿಸಿಸ್ಸತಿ, ಕೋ ದೋಸೋ ಭೋಜನಸ್ಸಾ’”ತಿ? “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಅನ್ತೋಸಾಸನಸಮುಗ್ಗೇ ಪರಮಪವರಂ ಸನ್ತಂ ಸಿವಂ ಪಣೀತಂ ಅಮತಂ ಪರಮಮಧುರಂ ಕಾಯಗತಾಸತಿಭೋಜನಂ ಠಪೇಸಿ ‘ಯೇ ಕೇಚಿ ಕಿಲೇಸಛಾತಜ್ಝತ್ತಾ ತಣ್ಹಾಪರೇತಮಾನಸಾ ಸಚೇತನಾ ಬುಧಾ, ತೇ ಇಮಂ ಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಕಾಮರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಸಬ್ಬಂ ತಣ್ಹಮಪನೇಸ್ಸನ್ತೀ’ತಿ। ಯದಿ ಕೋಚಿ ತಂ ಭೋಜನಂ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ತಣ್ಹಾಸಿತೋವ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತತಿ, ತಞ್ಞೇವ ಜನೋ ಗರಹಿಸ್ಸತಿ ‘ಅಯಂ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತೋ, ಕಿಂ ಇಮಂ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಂ ಜಿನಸಾಸನಂ ಸಯಂ ಬೋಧೇಸ್ಸಸಿ, ಕೋ ದೋಸೋ ಜಿನಸಾಸನಸ್ಸಾ’ತಿ।

“ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋ ಗಿಹಿಂ ಯೇವ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಫಲೇ ವಿನೀತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಯ್ಯ, ನ ನಾಮಾಯಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಾಯ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ವಾ, ನತ್ಥಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಕರಣೀಯಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಅನೇಕಸತೇನ ಕಮ್ಮೇನ ತಳಾಕಂ ಖಣಾಪೇತ್ವಾ ಪರಿಸಾಯ ಏವಮನುಸ್ಸಾವೇಯ್ಯ ‘ಮಾ ಮೇ, ಭೋನ್ತೋ, ಕೇಚಿ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ ಇಮಂ ತಳಾಕಂ ಓತರಥ, ಪವಾಹಿತರಜೋಜಲ್ಲಾ ಪರಿಸುದ್ಧಾ ವಿಮಲಮಟ್ಠಾ ಇಮಂ ತಳಾಕಂ ಓತರಥಾ’ತಿ। ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಪವಾಹಿತರಜೋಜಲ್ಲಾನಂ ಪರಿಸುದ್ಧಾನಂ ವಿಮಲಮಟ್ಠಾನಂ ತೇನ ತಳಾಕೇನ ಕರಣೀಯಂ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ತೇ ತಂ ತಳಾಕಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ತಂ ಅಞ್ಞತ್ರೇವ ತೇಸಂ ಕತಂ ಕರಣೀಯಂ, ಕಿಂ ತೇಸಂ ತೇನ ತಳಾಕೇನಾ”ತಿ? “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಿ ತಥಾಗತೋ ಗಿಹಿಂ ಯೇವ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಫಲೇ ವಿನೀತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಯ್ಯ, ತತ್ಥೇವ ತೇಸಂ ಕತಂ ಕರಣೀಯಂ, ಕಿಂ ತೇಸಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಭಾವಇಸಿಭತ್ತಿಕೋ ಸುತಮನ್ತಪದಧರೋ ಅತಕ್ಕಿಕೋ ರೋಗುಪ್ಪತ್ತಿಕುಸಲೋ ಅಮೋಘಧುವಸಿದ್ಧಕಮ್ಮೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ ಸಬ್ಬರೋಗೂಪಸಮಭೇಸಜ್ಜಂ ಸನ್ನಿಪಾತೇತ್ವಾ ಪರಿಸಾಯ ಏವಮನುಸ್ಸಾವೇಯ್ಯ ‘ಮಾ ಖೋ, ಭೋನ್ತೋ , ಕೇಚಿ ಸಬ್ಯಾಧಿಕಾ ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಪಗಚ್ಛಥ, ಅಬ್ಯಾಧಿಕಾ ಅರೋಗಾ ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಪಗಚ್ಛಥಾ’ತಿ। ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಅಬ್ಯಾಧಿಕಾನಂ ಅರೋಗಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಂ ಉದಗ್ಗಾನಂ ತೇನ ಭಿಸಕ್ಕೇನ ಕರಣೀಯಂ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ತೇ ತಂ ಭಿಸಕ್ಕಂ ಸಲ್ಲಕತ್ತಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ತಂ ಅಞ್ಞತ್ರೇವ ತೇಸಂ ಕತಂ ಕರಣೀಯಂ, ಕಿಂ ತೇಸಂ ತೇನ ಭಿಸಕ್ಕೇನಾ”ತಿ? “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಿ ತಥಾಗತೋ ಗಿಹಿಂ ಯೇವ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಫಲೇ ವಿನೀತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಯ್ಯ, ತತ್ಥೇವ ತೇಸಂ ಕತಂ ಕರಣೀಯಂ, ಕಿಂ ತೇಸಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ?

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ ಅನೇಕಥಾಲಿಪಾಕಸತಂ ಭೋಜನಂ ಪಟಿಯಾದಾಪೇತ್ವಾ ಪರಿಸಾಯ ಏವಮನುಸ್ಸಾವೇಯ್ಯ ‘ಮಾ ಮೇ, ಭೋನ್ತೋ, ಕೇಚಿ ಛಾತಾ ಇಮಂ ಪರಿವೇಸನಂ ಉಪಗಚ್ಛಥ, ಸುಭುತ್ತಾ ತಿತ್ತಾ ಸುಹಿತಾ ಧಾತಾ ಪೀಣಿತಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಇಮಂ ಪರಿವೇಸನಂ ಉಪಗಚ್ಛಥಾ”ತಿ। ಅಪಿ ನು ಖೋ ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಭುತ್ತಾವೀನಂ ತಿತ್ತಾನಂ ಸುಹಿತಾನಂ ಧಾತಾನಂ ಪೀಣಿತಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಂ ತೇನ ಭೋಜನೇನ ಕರಣೀಯಂ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ತೇ ತಂ ಪರಿವೇಸನಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ತಂ ಅಞ್ಞತ್ರೇವ ತೇಸಂ ಕತಂ ಕರಣೀಯಂ, ಕಿಂ ತೇಸಂ ತಾಯ ಪರಿವೇಸನಾಯಾ”ತಿ? “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಿ ತಥಾಗತೋ ಗಿಹಿಂ ಯೇವ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಫಲೇ ವಿನೀತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಯ್ಯ, ತತ್ಥೇವ ತೇಸಂ ಕತಂ ಕರಣೀಯಂ, ಕಿಂ ತೇಸಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ?

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ, ತೇ ಜಿನಸಾಸನಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅತುಲಿಯೇ ಗುಣೇ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ಕತಮೇ ಪಞ್ಚ? ಭೂಮಿಮಹನ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ, ಪರಿಸುದ್ಧವಿಮಲಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ, ಪಾಪೇಹಿ ಅಸಂವಾಸಿಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ, ದುಪ್ಪಟಿವೇಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ, ಬಹುಸಂವರರಕ್ಖಿಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ।

“ಕಥಂ ಭೂಮಿಮಹನ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ? ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಅಧನೋ ಹೀನಜಚ್ಚೋ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸೋ ಬುದ್ಧಿಪರಿಹೀನೋ ಮಹಾರಜ್ಜಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಪರಿಪತತಿ ಪರಿಧಂಸತಿ ಪರಿಹಾಯತಿ ಯಸತೋ, ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ ? ಮಹನ್ತತ್ತಾ ಇಸ್ಸರಿಯಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸಾ ಅಕತಪುಞ್ಞಾ ಬುದ್ಧಿಪರಿಹೀನಾ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ತೇ ತಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪವರುತ್ತಮಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ಅವಿಸಹನ್ತಾ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಜಿನಸಾಸನಾ ಪರಿಪತಿತ್ವಾ ಪರಿಧಂಸಿತ್ವಾ ಪರಿಹಾಯಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ, ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ಜಿನಸಾಸನಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಮಹನ್ತತ್ತಾ ಜಿನಸಾಸನಭೂಮಿಯಾ। ಏವಂ ಭೂಮಿಮಹನ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ।

“ಕಥಂ ಪರಿಸುದ್ಧವಿಮಲಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ? ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾರಿ ಪೋಕ್ಖರಪತ್ತೇ ವಿಕಿರತಿ ವಿಧಮತಿ ವಿಧಂಸೇತಿ, ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛತಿ ನೂಪಲಿಮ್ಪತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಪರಿಸುದ್ಧವಿಮಲತ್ತಾ ಪದುಮಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಸಠಾ ಕೂಟಾ ವಙ್ಕಾ ಕುಟಿಲಾ ವಿಸಮದಿಟ್ಠಿನೋ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ತೇ ಪರಿಸುದ್ಧವಿಮಲನಿಕ್ಕಣ್ಟಕಪಣ್ಡರವರಪ್ಪವರಸಾಸನತೋ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ವಿಕಿರಿತ್ವಾ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ವಿಧಂಸೇತ್ವಾ ಅಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅನುಪಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಪರಿಸುದ್ಧವಿಮಲತ್ತಾ ಜಿನಸಾಸನಸ್ಸ। ಏವಂ ಪರಿಸುದ್ಧವಿಮಲಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ।

“ಕಥಂ ಪಾಪೇಹಿ ಅಸಂವಾಸಿಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ? ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ನ ಮತೇನ ಕುಣಪೇನ ಸಂವಸತಿ, ಯಂ ಹೋತಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಮತಂ ಕುಣಪಂ, ತಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ತೀರಂ ಉಪನೇತಿ ಥಲಂ ವಾ ಉಸ್ಸಾರೇತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಭವನತ್ತಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಪಾಪಕಾ ಅಸಂವುತಾ ಅಹಿರಿಕಾ ಅಕಿರಿಯಾ ಓಸನ್ನವೀರಿಯಾ ಕುಸೀತಾ ಕಿಲಿಟ್ಠಾ ದುಜ್ಜನಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ತೇ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಜಿನಸಾಸನತೋ ಅರಹನ್ತವಿಮಲಖೀಣಾಸವಮಹಾಭೂತಭವನತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಅಸಂವಸಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಪಾಪೇಹಿ ಅಸಂವಾಸಿಯತ್ತಾ ಜಿನಸಾಸನಸ್ಸ। ಏವಂ ಪಾಪೇಹಿ ಅಸಂವಾಸಿಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ।

“ಕಥಂ ದುಪ್ಪಟಿವೇಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ? ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಛೇಕಾ ಅಸಿಕ್ಖಿತಾ ಅಸಿಪ್ಪಿನೋ ಮತಿವಿಪ್ಪಹೀನಾ ಇಸ್ಸಾಸಾ [ಇಸ್ಸತ್ಥಾ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ವಾಲಗ್ಗವೇಧಂ ಅವಿಸಹನ್ತಾ ವಿಗಳನ್ತಿ ಪಕ್ಕಮನ್ತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಸಣ್ಹಸುಖುಮದುಪ್ಪಟಿವೇಧತ್ತಾ ವಾಲಗ್ಗಸ್ಸ । ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ ಜಳಾ ಏಳಮೂಗಾ ಮೂಳ್ಹಾ ದನ್ಧಗತಿಕಾ ಜನಾ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ತೇ ತಂ ಪರಮಸಣ್ಹಸುಖುಮಚತುಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ಅವಿಸಹನ್ತಾ ಜಿನಸಾಸನಾ ವಿಗಳಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಪರಮಸಣ್ಹಸುಖುಮದುಪ್ಪಟಿವೇಧತಾಯ ಸಚ್ಚಾನಂ। ಏವಂ ದುಪ್ಪಟಿವೇಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ।

“ಕಥಂ ಬಹುಸಂವರರಕ್ಖಿಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ? ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿದೇವ ಪುರಿಸೋ ಮಹತಿಮಹಾಯುದ್ಧಭೂಮಿಮುಪಗತೋ ಪರಸೇನಾಯ ದಿಸಾವಿದಿಸಾಹಿ ಸಮನ್ತಾ ಪರಿವಾರಿತೋ ಸತ್ತಿಹತ್ಥಂ ಜನಮುಪೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭೀತೋ ಓಸಕ್ಕತಿ ಪಟಿನಿವತ್ತತಿ ಪಲಾಯತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಬಹುವಿಧಯುದ್ಧಮುಖರಕ್ಖಣಭಯಾ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಪಾಪಕಾ ಅಸಂವುತಾ ಅಹಿರಿಕಾ ಅಕಿರಿಯಾ ಅಕ್ಖನ್ತೀ ಚಪಲಾ ಚಲಿತಾ ಇತ್ತರಾ ಬಾಲಜನಾ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ತೇ ಬಹುವಿಧಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪರಿರಕ್ಖಿತುಂ ಅವಿಸಹನ್ತಾ ಓಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಪಲಾಯಿತ್ವಾ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಬಹುವಿಧಸಂವರರಕ್ಖಿಯಭಾವತ್ತಾ ಜಿನಸಾಸನಸ್ಸ। ಏವಂ ಬಹುವಿಧಸಂವರರಕ್ಖಿಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ।

“ಥಲಜುತ್ತಮೇಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ವಸ್ಸಿಕಾಗುಮ್ಬೇ ಕಿಮಿವಿದ್ಧಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಾನಿ ಅಙ್ಕುರಾನಿ ಸಙ್ಕುಟಿತಾನಿ ಅನ್ತರಾ ಯೇವ ಪರಿಪತನ್ತಿ, ನ ಚ ತೇಸು ಪರಿಪತಿತೇಸು ವಸ್ಸಿಕಾಗುಮ್ಬೋ ಹೀಳಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಾನಿ ತತ್ಥ ಠಿತಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ, ತಾನಿ ಸಮ್ಮಾ ಗನ್ಧೇನ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಅಭಿಬ್ಯಾಪೇನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ, ತೇ ಜಿನಸಾಸನೇ ಕಿಮಿವಿದ್ಧಾನಿ ವಸ್ಸಿಕಾಪುಪ್ಫಾನಿ ವಿಯ ವಣ್ಣಗನ್ಧರಹಿತಾ ನಿಬ್ಬಣ್ಣಾಕಾರಸೀಲಾ ಅಭಬ್ಬಾ ವೇಪುಲ್ಲಾಯ, ನ ಚ ತೇಸಂ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನೇನ ಜಿನಸಾಸನಂ ಹೀಳಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯೇ ತತ್ಥ ಠಿತಾ ಭಿಕ್ಖೂ, ತೇ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಸೀಲವರಗನ್ಧೇನ ಅಭಿಬ್ಯಾಪೇನ್ತಿ।

“ಸಾಲೀನಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿರಾತಙ್ಕಾನಂ ಲೋಹಿತಕಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಕರುಮ್ಭಕಂ ನಾಮ ಸಾಲಿಜಾತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅನ್ತರಾ ಯೇವ ವಿನಸ್ಸತಿ, ನ ಚ ತಸ್ಸಾ ವಿನಟ್ಠತ್ತಾ ಲೋಹಿತಕಸಾಲೀ ಹೀಳಿತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಯೇ ತತ್ಥ ಠಿತಾ ಸಾಲೀ, ತೇ ರಾಜೂಪಭೋಗಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ, ತೇ

ಲೋಹಿತಕಸಾಲೀನಮನ್ತರೇ ಕರುಮ್ಭಕಾ ವಿಯ ಜಿನಸಾಸನೇ ನ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ವೇಪುಲ್ಲತಂ ನ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ [ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ವೇಪುಲ್ಲತಂ ಅಪಾಪುಣಿತ್ವಾ (ಸೀ॰ ಕ॰)] ಅನ್ತರಾ ಯೇವ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ, ನ ಚ ತೇಸಂ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನೇನ ಜಿನಸಾಸನಂ ಹೀಳಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯೇ ತತ್ಥ ಠಿತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ತೇ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ।

“ಕಾಮದದಸ್ಸಾಪಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ [ಏಕದೇಸೇ (ಕ॰)] ಕಕ್ಕಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚ ತತ್ಥ ಕಕ್ಕಸುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಮಣಿರತನಂ ಹೀಳಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಮಣಿರತನಸ್ಸ, ತಂ ಜನಸ್ಸ ಹಾಸಕರಂ ಹೋತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ, ಕಕ್ಕಸಾ ತೇ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಪಟಿಕಾ, ನ ಚ ತೇಸಂ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನೇನ ಜಿನಸಾಸನಂ ಹೀಳಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯೇ ತತ್ಥ ಠಿತಾ ಭಿಕ್ಖೂ, ತೇ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹಾಸಜನಕಾ ಹೋನ್ತಿ।

“ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಹಿತಚನ್ದನಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ಪೂತಿಕಂ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪಗನ್ಧಂ। ನ ತೇನ ಲೋಹಿತಚನ್ದನಂ ಹೀಳಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ಅಪೂತಿಕಂ ಸುಗನ್ಧಂ, ತಂ ಸಮನ್ತಾ ವಿಧೂಪೇತಿ ಅಭಿಬ್ಯಾಪೇತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನ್ತಿ, ತೇ ಲೋಹಿತಚನ್ದನಸಾರನ್ತರೇ ಪೂತಿಕದೇಸಮಿವ ಛಡ್ಡನೀಯಾ ಜಿನಸಾಸನೇ, ನ ಚ ತೇಸಂ ಹೀನಾಯಾವತ್ತನೇನ ಜಿನಸಾಸನಂ ಹೀಳಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯೇ ತತ್ಥ ಠಿತಾ ಭಿಕ್ಖೂ, ತೇ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಸೀಲವರಚನ್ದನಗನ್ಧೇನ ಅನುಲಿಮ್ಪಯನ್ತೀ”ತಿ।

“ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತೇನ ತೇನ ಅನುಚ್ಛವಿಕೇನ ತೇನ ತೇನ ಸದಿಸೇನ ಕಾರಣೇನ ನಿರವಜ್ಜಮನುಪಾಪಿತಂ ಜಿನಸಾಸನಂ ಸೇಟ್ಠಭಾವೇನ ಪರಿದೀಪಿತಂ, ಹೀನಾಯಾವತ್ತಮಾನಾಪಿ ತೇ ಜಿನಸಾಸನಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಭಾವಂ ಯೇವ ಪರಿದೀಪೇನ್ತೀ”ತಿ।

ಹೀನಾಯಾವತ್ತನಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಅರಹನ್ತವೇದನಾವೇದಿಯನಪಞ್ಹೋ

೬. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ಅರಹಾ ಏಕಂ ವೇದನಂ ವೇದಯತಿ ಕಾಯಿಕಂ, ನ ಚೇತಸಿಕ’ನ್ತಿ। ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅರಹತೋ ಚಿತ್ತಂ ಯಂ ಕಾಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತತಿ, ತತ್ಥ ಅರಹಾ ಅನಿಸ್ಸರೋ ಅಸ್ಸಾಮೀ ಅವಸವತ್ತೀ”ತಿ ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ನ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯುತ್ತಮೇತಂ, ಯಂ ಸೋ ಸಕಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಕಾಯೇ ಅನಿಸ್ಸರೋ ಹೋತಿ ಅಸ್ಸಾಮೀ ಅವಸವತ್ತೀ; ಸಕುಣೋಪಿ ತಾವ, ಭನ್ತೇ, ಯಸ್ಮಿಂ ಕುಲಾವಕೇ ಪಟಿವಸತಿ, ತತ್ಥ ಸೋ ಇಸ್ಸರೋ ಹೋತಿ ಸಾಮೀ ವಸವತ್ತೀ”ತಿ।

“ದಸಯಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾಯಾನುಗತಾ ಧಮ್ಮಾ ಭವೇ ಭವೇ ಕಾಯಂ ಅನುಧಾವನ್ತಿ ಅನುಪರಿವತ್ತನ್ತಿ। ಕತಮೇ ದಸ? ಸೀತಂ ಉಣ್ಹಂ ಜಿಘಚ್ಛಾ ಪಿಪಾಸಾ ಉಚ್ಚಾರೋ ಪಸ್ಸಾವೋ ಮಿದ್ಧಂ ಜರಾ ಬ್ಯಾಧಿ ಮರಣಂ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಸ ಕಾಯಾನುಗತಾ ಧಮ್ಮಾ ಭವೇ ಭವೇ ಕಾಯಂ ಅನುಧಾವನ್ತಿ ಅನುಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಅರಹಾ ಅನಿಸ್ಸರೋ ಅಸ್ಸಾಮೀ ಅವಸವತ್ತೀ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಅರಹತೋ ಕಾಯೇ ಆಣಾ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ವಾ, ತತ್ಥ ಮೇ ಕಾರಣಂ ಬ್ರೂಹೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಪಥವಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಸತ್ತಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪಥವಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಚರನ್ತಿ ವಿಹರನ್ತಿ ವುತ್ತಿಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಪಥವಿಯಾ ಆಣಾ ಪವತ್ತತಿ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ವಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹತೋ ಚಿತ್ತಂ ಕಾಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಚ ಅರಹತೋ ಕಾಯೇ ಆಣಾ ಪವತ್ತತಿ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ವಾ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಕಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಚೇತಸಿಕಮ್ಪಿ ವೇದನಂ ವೇದಯತೀ”ತಿ? “ಅಭಾವಿತತ್ತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಕಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಚೇತಸಿಕಮ್ಪಿ ವೇದನಂ ವೇದಯತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಗೋಣೋ ಛಾತೋ ಪರಿತಸಿತೋ ಅಬಲದುಬ್ಬಲಪರಿತ್ತಕತಿಣೇಸು ವಾ ಲತಾಯ ವಾ ಉಪನಿಬದ್ಧೋ ಅಸ್ಸ, ಯದಾ ಸೋ ಗೋಣೋ ಪರಿಕುಪಿತೋ ಹೋತಿ, ತದಾ ಸಹ ಉಪನಿಬನ್ಧನೇನ ಪಕ್ಕಮತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಭಾವಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಕೋಪೇತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಕುಪಿತಂ ಕಾಯಂ ಆಭುಜತಿ ನಿಬ್ಭುಜತಿ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಕಂ ಕರೋತಿ। ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಅಭಾವಿತಚಿತ್ತೋ ತಸತಿ ರವತಿ ಭೇರವರಾವಮಭಿರವತಿ, ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಕಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಚೇತಸಿಕಮ್ಪಿ ವೇದನಂ ವೇದಯತೀ”ತಿ।

“ಕಿಂ ಪನ ತಂ ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅರಹಾ ಏಕಂ ವೇದನಂ ವೇದಯತಿ ಕಾಯಿಕಂ, ನ ಚೇತಸಿಕ”ನ್ತಿ? “ಅರಹತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿತ್ತಂ ಭಾವಿತಂ ಹೋತಿ ಸುಭಾವಿತಂ ದನ್ತಂ ಸುದನ್ತಂ ಅಸ್ಸವಂ ವಚನಕರಂ, ಸೋ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಫುಟ್ಠೋ ಸಮಾನೋ ‘ಅನಿಚ್ಚ’ನ್ತಿ ದಳ್ಹಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸಮಾಧಿಥಮ್ಭೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಥಮ್ಭೇ ಉಪನಿಬನ್ಧನಂ ನ ವೇಧತಿ ನ ಚಲತಿ, ಠಿತಂ ಹೋತಿ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾವಿಕಾರವಿಪ್ಫಾರೇನ ಕಾಯೋ ಆಭುಜತಿ ನಿಬ್ಭುಜತಿ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತತಿ, ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅರಹಾ ಏಕಂ ವೇದನಂ ವೇದಯತಿ ಕಾಯಿಕಂ, ನ ಚೇತಸಿಕ”ನ್ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಂ ನಾಮ ಲೋಕೇ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ಯಂ ಕಾಯೇ ಚಲಮಾನೇ ಚಿತ್ತಂ ನ ಚಲತಿ, ತತ್ಥ ಮೇ ಕಾರಣಂ ಬ್ರೂಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾರುಕ್ಖೇ ಖನ್ಧಸಾಖಾಪಲಾಸಸಮ್ಪನ್ನೇ ಅನಿಲಬಲಸಮಾಹತೇ ಸಾಖಾ ಚಲತಿ, ಅಪಿ ನು ತಸ್ಸ ಖನ್ಧೋಪಿ ಚಲತೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ । “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹಾ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಫುಟ್ಠೋ ಸಮಾನೋ ‘ಅನಿಚ್ಚ’ನ್ತಿ ದಳ್ಹಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸಮಾಧಿಥಮ್ಭೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಥಮ್ಭೇ ಉಪನಿಬನ್ಧನಂ ನ ವೇಧತಿ ನ ಚಲತಿ, ಠಿತಂ ಹೋತಿ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾವಿಕಾರವಿಪ್ಫಾರೇನ ಕಾಯೋ ಆಭುಜತಿ ನಿಬ್ಭುಜತಿ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಪನ ತಸ್ಸ ನ ವೇಧತಿ ನ ಚಲತಿ ಖನ್ಧೋ ವಿಯ ಮಹಾರುಕ್ಖಸ್ಸಾ”ತಿ। “ಅಚ್ಛರಿಯಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಬ್ಭುತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನ ಮೇ ಏವರೂಪೋ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕೋ ಧಮ್ಮಪದೀಪೋ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬೋ”ತಿ।

ಅರಹನ್ತವೇದನಾವೇದಿಯನಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಅಭಿಸಮಯನ್ತರಾಯಕರಪಞ್ಹೋ

೭. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಧ ಯೋ ಕೋಚಿ ಗಿಹೀ ಪಾರಾಜಿಕಂ ಅಜ್ಝಾಪನ್ನೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಸೋ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ಪಬ್ಬಾಜೇಯ್ಯ, ಅತ್ತನಾಪಿ ಸೋ ನ ಜಾನೇಯ್ಯ ‘ಗಿಹಿಪಾರಾಜಿಕಂ ಅಜ್ಝಾಪನ್ನೋಸ್ಮೀ’ತಿ, ನಪಿ ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಆಚಿಕ್ಖೇಯ್ಯ ‘ಗಿಹಿಪಾರಾಜಿಕಂ ಅಜ್ಝಾಪನ್ನೋಸೀ’ತಿ। ಸೋ ಚ ತಥತ್ತಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಕೇನ, ಭನ್ತೇ, ಕಾರಣೇನಾ”ತಿ? “ಯೋ ತಸ್ಸ ಹೇತು ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯಾಯ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಭವತೀ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಹೋತಿ, ಕುಕ್ಕುಚ್ಚೇ ಸತಿ ಆವರಣಂ ಹೋತಿ, ಆವಟೇ ಚಿತ್ತೇ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತೀ’ತಿ। ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಅಕುಕ್ಕುಚ್ಚಜಾತಸ್ಸ ಸನ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಹರತೋ ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ, ವಿಸಮೇನ ವಿಸಮೇನೇಸೋ ಪಞ್ಹೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ವಿಸಜ್ಜೇಥಾ”ತಿ।

“ರುಹತಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಸುಕಟ್ಠೇ ಸುಕಲಲೇ ಮಣ್ಡಖೇತ್ತೇ ಸಾರದಂ ಸುಖಸಯಿತಂ ಬೀಜ”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಅಪಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ತಞ್ಞೇವ ಬೀಜಂ ಘನಸೇಲಸಿಲಾತಲೇ ರುಹೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕಿಸ್ಸ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಞ್ಞೇವ ಬೀಜಂ

ಕಲಲೇ ರುಹತಿ, ಕಿಸ್ಸ ಘನಸೇಲೇ ನ ರುಹತೀ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ತಸ್ಸ ಬೀಜಸ್ಸ ರುಹನಾಯ ಘನಸೇಲೇ ಹೇತು, ಅಹೇತುನಾ ಬೀಜಂ ನ ರುಹತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇನ ಹೇತುನಾ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಹೇತು ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಅಹೇತುನಾ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ದಣ್ಡಲೇಡ್ಡುಲಗುಳಮುಗ್ಗರಾ ಪಥವಿಯಾ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಪಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ತೇ ಯೇವ ದಣ್ಡಲೇಡ್ಡುಲಗುಳಮುಗ್ಗರಾ ಗಗನೇ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ತೇ ಯೇವ ದಣ್ಡಲೇಡ್ಡುಲಗುಳಮುಗ್ಗರಾ ಪಥವಿಯಾ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಗಗನೇ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ತೇಸಂ ದಣ್ಡಲೇಡ್ಡುಲಗುಳಮುಗ್ಗರಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾನಾಯ ಆಕಾಸೇ ಹೇತು, ಅಹೇತುನಾ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿ । "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ತೇನ ದೋಸೇನ ಅಭಿಸಮಯಹೇತು ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಹೇತುಸಮುಗ್ಘಾತೇ ಅಹೇತುನಾ ಅಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತೀತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಥಲೇ ಅಗ್ಗಿ ಜಲತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಯೇವ ಅಗ್ಗಿ ಉದಕೇ ಜಲತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಸೋ ಯೇವ ಅಗ್ಗಿ ಥಲೇ ಜಲತಿ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಉದಕೇ ನ ಜಲತೀ"ತಿ? "ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ ಜಲನಾಯ ಉದಕೇ ಹೇತು, ಅಹೇತುನಾ ನ ಜಲತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ತೇನ ದೋಸೇನ ಅಭಿಸಮಯಹೇತು ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಹೇತುಸಮುಗ್ಘಾತೇ ಅಹೇತುನಾ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತೀ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪುನಪೇತಂ ಅತ್ಥಂ ಚಿನ್ತೇಹಿ, ನ ಮೇ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಸಞ್ಞತ್ತಿ ಭವತಿ, ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಅಸತಿ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚೇ ಆವರಣಂ ಹೋತೀತಿ, ಕಾರಣೇನ ಮಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಹೀ"ತಿ। "ಅಪಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಸಂ ಹಲಾಹಲಂ ಅಜಾನನ್ತೇನ ಖಾಯಿತಂ ಜೀವಿತಂ ಹರತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಜಾನನ್ತೇನಪಿ ಕತಂ ಪಾಪಂ ಅಭಿಸಮಯನ್ತರಾಯಕರಂ ಹೋತಿ।

"ಅಪಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗ್ಗಿ ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಅಕ್ಕಮನ್ತಂ ಡಹತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಜಾನನ್ತೇನಪಿ ಕತಂ ಪಾಪಂ ಅಭಿಸಮಯನ್ತರಾಯಕರಂ ಹೋತಿ।

"ಅಪಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ಅಜಾನನ್ತಂ ಆಸೀವಿಸೋ ಡಂಸಿತ್ವಾ ಜೀವಿತಂ ಹರತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಜಾನನ್ತೇನಪಿ ಕತಂ ಪಾಪಂ ಅಭಿಸಮಯನ್ತರಾಯಕರಂ ಹೋತಿ।

"ನನು, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾಲಿಙ್ಗರಾಜಾ ಸಮಣಕೋಲಞ್ಞೋ ಸತ್ತರತನಪರಿಕಿಣ್ಣೋ ಹತ್ಥಿರತನಮಭಿರುಯ್ಹ ಕುಲದಸ್ಸನಾಯ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅಜಾನನ್ತೋಪಿ ನಾಸಕ್ಖಿ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಸ್ಸ ಉಪರಿತೋ ಗನ್ತುಂ, ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಜಾನನ್ತೇನಪಿ ಕತಂ ಪಾಪಂ ಅಭಿಸಮಯನ್ತರಾಯಕರಂ ಹೋತೀ"ತಿ? "ಜಿನಭಾಸಿತಂ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಕ್ಕೋಸಿತುಂ, ಏಸೋವೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಅಭಿಸಮಯನ್ತರಾಯಕರಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ದುಸ್ಸೀಲಪಞ್ಹೋ

೮. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಗಿಹಿದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಚ ಸಮಣದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಚ ಕೋ ವಿಸೇಸೋ, ಕಿಂ ನಾನಾಕರಣಂ, ಉಭೋಪೇತೇ ಸಮಸಮಗತಿಕಾ, ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮಸಮೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತಿ, ಉದಾಹು ಕಿಞ್ಚಿ ನಾನಾಕಾರಣಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ?

“ದಸ ಯಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಗುಣಾ ಸಮಣದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಗಿಹಿದುಸ್ಸೀಲತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಅತಿರೇಕಾ, ದಸಹಿ ಚ ಕಾರಣೇಹಿ ಉತ್ತರಿಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ।

“ಕತಮೇ ದಸ ಗುಣಾ ಸಮಣದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಗಿಹಿದುಸ್ಸೀಲತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಅತಿರೇಕಾ? ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮಣದುಸ್ಸೀಲೋ ಬುದ್ಧೇ ಸಗಾರವೋ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮೇ ಸಗಾರವೋ ಹೋತಿ, ಸಙ್ಘೇ ಸಗಾರವೋ ಹೋತಿ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ಸಗಾರವೋ ಹೋತಿ, ಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾಯ ವಾಯಮತಿ, ಸವನಬಹುಲೋ ಹೋತಿ, ಭಿನ್ನಸೀಲೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ದುಸ್ಸೀಲೋ ಪರಿಸಗತೋ ಆಕಪ್ಪಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತಿ, ಗರಹಭಯಾ ಕಾಯಿಕಂ ವಾಚಸಿಕಂ ರಕ್ಖತಿ, ಪಧಾನಾಭಿಮುಖಞ್ಚಸ್ಸ ಹೋತಿ ಚಿತ್ತಂ, ಭಿಕ್ಖುಸಾಮಞ್ಞಂ ಉಪಗತೋ ಹೋತಿ। ಕರೋನ್ತೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮಣದುಸ್ಸೀಲೋ ಪಾಪಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಆಚರತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತ್ಥೀ ಸಪತಿಕಾ ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ರಹಸ್ಸೇನೇವ ಪಾಪಮಾಚರತಿ; ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಸಮಣದುಸ್ಸೀಲೋ ಪಾಪಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಆಚರತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಸ ಗುಣಾ ಸಮಣದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಗಿಹಿದುಸ್ಸೀಲತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಅತಿರೇಕಾ।

“ಕತಮೇಹಿ ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಉತ್ತರಿಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ? ಅನವಜ್ಜಕವಚಧಾರಣತಾಯಪಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, ಇಸಿಸಾಮಞ್ಞಭಣ್ಡುಲಿಙ್ಗಧಾರಣತೋಪಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, ಸಙ್ಘಸಮಯಮನುಪ್ಪವಿಟ್ಠತಾಯಪಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸರಣಗತತಾಯಪಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, ಪಧಾನಾಸಯನಿಕೇತವಾಸಿತಾಯಪಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, ಜಿನಸಾಸನಧರ [ಜಿನಸಾಸನಧನ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಪರಿಯೇಸನತೋಪಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, ಪವರಧಮ್ಮದೇಸನತೋಪಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, ಧಮ್ಮದೀಪಗತಿಪರಾಯಣತಾಯಪಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, ‘ಅಗ್ಗೋ ಬುದ್ಧೋ’ತಿ ಏಕನ್ತಉಜುದಿಟ್ಠಿತಾಯಪಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, ಉಪೋಸಥಸಮಾದಾನತೋಪಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಉತ್ತರಿಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ ।

“ಸುವಿಪನ್ನೋಪಿ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮಣದುಸ್ಸೀಲೋ ದಾಯಕಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಸುಬಹಲಮ್ಪಿ ಕಲಲಕದ್ದಮರಜೋಜಲ್ಲಂ ಅಪನೇತಿ; ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುವಿಪನ್ನೋಪಿ ಸಮಣದುಸ್ಸೀಲೋ ದಾಯಕಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಣ್ಹೋದಕಂ ಸುಕುಧಿತಮ್ಪಿ [ಸುಕಠಿತಮ್ಪಿ (ಸೀ॰ ಪೀ), ಸುಖುಠಿತಮ್ಪಿ (ಸ್ಯಾ॰)] ಜ್ಜಲನ್ತಂ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುವಿಪನ್ನೋಪಿ ಸಮಣದುಸ್ಸೀಲೋ ದಾಯಕಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ವಿರಸಮ್ಪಿ ಖುದಾದುಬ್ಬಲ್ಯಂ ಅಪನೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುವಿಪನ್ನೋಪಿ ಸಮಣದುಸ್ಸೀಲೋ ದಾಯಕಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೇನ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯವರಲಞ್ಛಕೇ ದಕ್ಖಿಣವಿಭಙ್ಗೇ ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇ –

“‘ಯೋ ಸೀಲವಾ ದುಸ್ಸೀಲೇಸು ದದಾತಿ ದಾನಂ, ಧಮ್ಮೇನ ಲದ್ಧಂ ಸುಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ।
ಅಭಿಸದ್ದಹಂ ಕಮ್ಮಫಲಂ ಉಳಾರಂ, ಸಾ ದಕ್ಖಿಣಾ ದಾಯಕತೋ ವಿಸುಜ್ಝತೀ’”ತಿ [ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮೨]॥

“ಅಚ್ಛರಿಯಂ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಬ್ಭುತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಾವತಕಂ ಮಯಂ ಪಞ್ಹಂ ಅಪುಚ್ಛಿಮ್ಹ, ತಂ ತ್ವಂ ಓಪಮ್ಮೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಅಮತಮಧುರಂ ಸವನೂಪಗಂ ಅಕಾಸಿ। ಯಥಾ ನಾಮ, ಭನ್ತೇ, ಸೂದೋ ವಾ ಸೂದನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ

ತಾವತಕಂ ಮಂಸಂ ಲಭಿತ್ವಾ ನಾನಾವಿಧೇಹಿ ಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ರಾಜೂಪಭೋಗಂ ಕರೋತಿ; ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಾವತಕಂ ಮಯಂ ಪಞ್ಹಂ ಅಪುಚ್ಛಿಮ್ಹ, ತಂ ತ್ವಂ ಓಪಮ್ಮೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಅಮತಮಧುರಂ ಸವನೂಪಗಂ ಅಕಾಸೀ"ತಿ।

ದುಸ್ಸೀಲಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಉದಕಸತ್ತಜೀವಪಞ್ಹೋ

೯. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಮಂ ಉದಕಂ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ತಪ್ಪಮಾನಂ ಚಿಚ್ಚಿಟಾಯತಿ ಚಿಟಿಚಿಟಾಯತಿ ಸದ್ದಾಯತಿ ಬಹುವಿಧಂ, ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಉದಕಂ ಜೀವತಿ, ಕಿಂ ಕೀಳಮಾನಂ ಸದ್ದಾಯತಿ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತಂ ಸದ್ದಾಯತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಜೀವತಿ, ನತ್ಥಿ ಉದಕೇ ಜೀವೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ವಾ, ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಉದಕಂ ಚಿಚ್ಚಿಟಾಯತಿ ಚಿಟಿಚಿಟಾಯತಿ ಸದ್ದಾಯತಿ ಬಹುವಿಧ"ನ್ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಧೇಕಚ್ಚೇ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಉದಕಂ ಜೀವತೀತಿ ಸೀತೋದಕಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉದಕಂ ತಾಪೇತ್ವಾ ವೇಕತಿಕವೇಕತಿಕಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ತೇ ತುಮ್ಹೇ ಗರಹನ್ತಿ ಪರಿಭವನ್ತಿ 'ಏಕಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಣಾ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯಾ ಜೀವಂ ವಿಹೇಠೇನ್ತೀ'ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಗರಹಂ ಪರಿಭವಂ ವಿನೋದೇಹಿ ಅಪನೇಹಿ ನಿಚ್ಛಾರೇಹೀ"ತಿ। "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಜೀವತಿ, ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕೇ ಜೀವೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ವಾ, ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಉದಕಂ ಚಿಚ್ಚಿಟಾಯತಿ ಚಿಟಿಚಿಟಾಯತಿ ಸದ್ದಾಯತಿ ಬಹುವಿಧಂ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಸೋಬ್ಭಸರಸರಿತದಹತಳಾಕಕನ್ದರಪದರಉದಪಾನನಿನ್ನಪೋಕ್ಖರಣಿಗತಂ ವಾತಾತಪವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಪಿ ನು ತತ್ಥ ಉದಕಂ ಚಿಚ್ಚಿಟಾಯತಿ ಚಿಟಿಚಿಟಾಯತಿ ಸದ್ದಾಯತಿ ಬಹುವಿಧ"ನ್ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಜೀವೇಯ್ಯ, ತತ್ಥಾಪಿ ಉದಕಂ ಸದ್ದಾಯೇಯ್ಯ, ಇಮಿನಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ಜಾನಾಹಿ 'ನತ್ಥಿ ಉದಕೇ ಜೀವೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ವಾ, ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಉದಕಂ ಚಿಚ್ಚಿಟಾಯತಿ ಚಿಟಿಚಿಟಾಯತಿ ಸದ್ದಾಯತಿ ಬಹುವಿಧ'ನ್ತಿ।

"ಅಪರಮ್ಪಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ 'ನತ್ಥಿ ಉದಕೇ ಜೀವೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ವಾ, ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಉದಕಂ ಸದ್ದಾಯತೀ'ತಿ। ಯದಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ತಣ್ಡುಲೇಹಿ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸಿತಂ ಭಾಜನಗತಂ ಹೋತಿ ಪಿಹಿತಂ ಉದ್ಧನೇ ಅಠಪಿತಂ, ಅಪಿ ನು ತತ್ಥ ಉದಕಂ ಸದ್ದಾಯತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಚಲಂ ಹೋತಿ ಸನ್ತಸನ್ತ"ನ್ತಿ। "ತಂ ಯೇವ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಭಾಜನಗತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತ್ವಾ ಉದ್ಧನೇ ಠಪಿತಂ ಹೋತಿ, ಅಪಿ ನು ತತ್ಥ ಉದಕಂ ಅಚಲಂ ಹೋತಿ ಸನ್ತಸನ್ತ"ನ್ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಚಲತಿ ಖುಬ್ಭತಿ ಲುಳತಿ ಆವಿಲತಿ ಊಮಿಜಾತಂ ಹೋತಿ, ಉದ್ಧಮಧೋ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಉತ್ತರತಿ ಪತರತಿ ಫೇಣಮಾಲೀ ಹೋತೀತಿ। ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ , ಪಾಕತಿಕಂ ಉದಕಂ ನ ಚಲತಿ ಸನ್ತಸನ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಅಗ್ಗಿಗತಂ ಚಲತಿ ಖುಬ್ಭತಿ ಲುಳತಿ ಆವಿಲತಿ ಊಮಿಜಾತಂ ಹೋತಿ, ಉದ್ಧಮಧೋ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಉತ್ತರತಿ ಪತರತಿ ಫೇಣಮಾಲೀ ಹೋತೀ"ತಿ? "ಪಾಕತಿಕಂ, ಭನ್ತೇ, ಉದಕಂ ನ ಚಲತಿ, ಅಗ್ಗಿಕತಂ ಪನ ಉದಕಂ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಚಿಚ್ಚಿಟಾಯತಿ ಚಿಟಿಚಿಟಾಯತಿ ಸದ್ದಾಯತಿ ಬಹುವಿಧ"ನ್ತಿ। "ಇಮಿನಾಪಿ ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ಜಾನಾಹಿ 'ನತ್ಥಿ ಉದಕೇ ಜೀವೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ವಾ, ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಉದಕಂ ಸದ್ದಾಯತೀ'ತಿ।

"ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ನತ್ಥಿ ಉದಕೇ ಜೀವೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ವಾ, ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಉದಕಂ ಸದ್ದಾಯತಿ। ಹೋತಿ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಘರೇ ಘರೇ ಉದಕವಾರಕಗತಂ ಪಿಹಿತ"ನ್ತಿ? "ಆಮ,

ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಅಪಿ ನು ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಚಲತಿ ಖುಬ್ಭತಿ ಲುಳತಿ ಆವಿಲತಿ ಊಮಿಜಾತಂ ಹೋತಿ, ಉದ್ಧಮಧೋ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಉತ್ತರತಿ ಪತರತಿ ಫೇಣಮಾಲೀ ಹೋತೀ"ತಿ। "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಅಚಲಂ ತಂ ಹೋತಿ ಪಾಕತಿಕಂ ಉದಕವಾರಕಗತಂ ಉದಕ"ನ್ತಿ।

"ಸುತಪುಬ್ಬಂ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ಚಲತಿ ಖುಬ್ಭತಿ ಲುಳತಿ ಆವಿಲತಿ ಊಮಿಜಾತಂ ಹೋತಿ, ಉದ್ಧಮಧೋ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಉತ್ತರತಿ ಪತರತಿ ಫೇಣಮಾಲೀ ಹೋತಿ, ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಓಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ [ಓಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ"ತಿ ಪದಂ ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ನತ್ಥಿ] ವೇಲಾಯ ಪಹರತಿ ಸದ್ದಾಯತಿ ಬಹುವಿಧ'"ನ್ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುತಪುಬ್ಬಂ ಏತಂ ಮಯಾ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಞ್ಚ 'ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ಹತ್ಥಸತಮ್ಪಿ ದ್ವೇಪಿ ಹತ್ಥಸತಾನಿ ಗಗನೇ ಉಸ್ಸಕ್ಕತೀ'"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕವಾರಕಗತಂ ಉದಕಂ ನ ಚಲತಿ ನ ಸದ್ದಾಯತಿ, ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ಚಲತಿ ಸದ್ದಾಯತೀ"ತಿ? "ವಾತವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ, ಭನ್ತೇ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ಚಲತಿ ಸದ್ದಾಯತಿ, ಉದಕವಾರಕಗತಂ ಉದಕಂ ಅಘಟ್ಟಿತಂ ಕೇಹಿಚಿ ನ ಚಲತಿ ನ ಸದ್ದಾಯತೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾತವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ಚಲತಿ ಸದ್ದಾಯತಿ ಏವಮೇವ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಉದಕಂ ಸದ್ದಾಯತೀ"ತಿ।

"ನನು, ಮಹಾರಾಜ, ಭೇರಿಪೋಕ್ಖರಂ ಸುಕ್ಖಂ ಸುಕ್ಖೇನ ಗೋಚಮ್ಮೇನ ಓನನ್ಧನ್ತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ"। "ಅಪಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ಭೇರಿಯಾ ಜೀವೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ವಾ ಅತ್ಥೀ"ತಿ। "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೇರೀ ಸದ್ದಾಯತೀ"ತಿ? "ಇತ್ಥಿಯಾ ವಾ, ಭನ್ತೇ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಾ ತಜ್ಜೇನ ವಾಯಾಮೇನಾ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತ್ಥಿಯಾ ವಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಾ ತಜ್ಜೇನ ವಾಯಾಮೇನ ಭೇರೀ ಸದ್ದಾಯತಿ, ಏವಮೇವ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಉದಕಂ ಸದ್ದಾಯತಿ। ಇಮಿನಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ , ಕಾರಣೇನ ಜಾನಾಹಿ 'ನತ್ಥಿ ಉದಕೇ ಜೀವೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ವಾ, ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪವೇಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಉದಕಂ ಸದ್ದಾಯತೀ'ತಿ।

"ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ತಾವ, ಮಹಾರಾಜ, ತವ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ, ಏವಮೇಸೋ ಪಞ್ಹೋ ಸುವಿನಿಚ್ಛಿತೋ ಹೋತಿ, ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಭಾಜನೇಹಿ ಉದಕಂ ತಪ್ಪಮಾನಂ ಸದ್ದಾಯತಿ, ಉದಾಹು ಏಕಚ್ಚೇಹಿ ಯೇವ ಭಾಜನೇಹಿ ತಪ್ಪಮಾನಂ ಸದ್ದಾಯತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಭಾಜನೇಹಿ ಉದಕಂ ತಪ್ಪಮಾನಂ ಸದ್ದಾಯತಿ, ಏಕಚ್ಚೇಹಿ ಯೇವ ಭಾಜನೇಹಿ ಉದಕಂ ತಪ್ಪಮಾನಂ ಸದ್ದಾಯತೀ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಹಿತೋಸಿ ಸಕಸಮಯಂ, ಪಚ್ಚಾಗತೋಸಿ ಮಮ ವಿಸಯಂ, ನತ್ಥಿ ಉದಕೇ ಜೀವೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ವಾ। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಭಾಜನೇಹಿ ಉದಕಂ ತಪ್ಪಮಾನಂ ಸದ್ದಾಯೇಯ್ಯ, ಯುತ್ತಮಿದಂ 'ಉದಕಂ ಜೀವತೀ'ತಿ ವತ್ತುಂ। ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ದ್ವಯಂ ಹೋತಿ, ಯಂ ಸದ್ದಾಯತಿ, ತಂ ಜೀವತಿ, ಯಂ ನ ಸದ್ದಾಯತಿ, ತಂ ನ ಜೀವತೀತಿ। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಜೀವೇಯ್ಯ, ಮಹನ್ತಾನಂ ಹತ್ಥಿನಾಗಾನಂ ಉಸ್ಸನ್ನಕಾಯಾನಂ ಪಭಿನ್ನಾನಂ ಸೋಣ್ಡಾಯ ಉಸ್ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕುಚ್ಛಿಂ ಪವೇಸಯನ್ತಾನಂ, ತಮ್ಪಿ ಉದಕಂ ತೇಸಂ ದನ್ತನ್ತರೇ ಚಿಪ್ಪಿಯಮಾನಂ ಸದ್ದಾಯೇಯ್ಯ। ಹತ್ಥಸತಿಕಾಪಿ ಮಹಾನಾವಾ ಗರುಕಾ ಭಾರಿಕಾ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಭಾರಪರಿಪೂರಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ವಿಚರನ್ತಿ, ತಾಹಿಪಿ ಚಿಪ್ಪಿಯಮಾನಂ ಉದಕಂ ಸದ್ದಾಯೇಯ್ಯ। ಮಹತಿಮಹನ್ತಾಪಿ ಮಚ್ಛಾ ಅನೇಕಸತಯೋಜನಿಕಕಾಯಾ ತಿಮೀ ತಿಮಿಙ್ಗಲಾ ತಿಮಿರಪಿಙ್ಗಲಾ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ನಿಮುಗ್ಗಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನತಾಯ ಪಟಿವಸನ್ತಾ ಮಹಾಉದಕಧಾರಾ ಆಚಮನ್ತಿ ಧಮನ್ತಿ ಚ, ತೇಸಮ್ಪಿ ತಂ ದನ್ತನ್ತರೇಪಿ ಉದರನ್ತರೇಪಿ ಚಿಪ್ಪಿಯಮಾನಂ ಉದಕಂ ಸದ್ದಾಯೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏವರೂಪೇಹಿ ಏವರೂಪೇಹಿ ಮಹನ್ತೇಹಿ ಪಟಿಪೀಳನೇಹಿ ಪಟಿಪೀಳಿತಂ ಉದಕಂ ನ ಸದ್ದಾಯತಿ ತಸ್ಮಾಪಿ ನತ್ಥಿ ಉದಕೇ ಜೀವೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ವಾತಿ, ಏವಮೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧಾರೇಹೀ"ತಿ।

"ಸಾಧು , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದೋಸಾಗತೋ ಪಞ್ಹೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾಯ ವಿಭತ್ತಿಯಾ ವಿಭತ್ತೋ, ಯಥಾ ನಾಮ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಮಹಗ್ಘಂ ಮಣಿರತನಂ ಛೇಕಂ ಆಚರಿಯಂ ಕುಸಲಂ ಸಿಕ್ಖಿತಂ ಮಣಿಕಾರಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಕಿತ್ತಿಂ ಲಭೇಯ್ಯ ಥೋಮನಂ ಪಸಂಸಂ, ಮುತ್ತಾರತನಂ ವಾ ಮುತ್ತಿಕಂ ದುಸ್ಸರತನಂ ವಾ ದುಸ್ಸಿಕಂ, ಲೋಹಿತಚನ್ದನಂ ವಾ ಗನ್ಧಿಕಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಕಿತ್ತಿಂ ಲಭೇಯ್ಯ

ಥೋಮನಂ ಪಸಂಸಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದೋಸಾಗತೋ [ದೇಸಾಗತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಪಞ್ಹೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾಯ ವಿಭತ್ತಿಯಾ ವಿಭತ್ತೋ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಉದಕಸತ್ತಜೀವಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

ಬುದ್ಧವಗ್ಗೋ ಪಠಮೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ನವ ಪಞ್ಹಾ।

೨. ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚವಗ್ಗೋ

೧. ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಪಞ್ಹೋ

೧. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಭಗವತಾ 'ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಾರಾಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರಥ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚರತಿನೋ'ತಿ, ಕತಮಂ ತಂ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚ"ನ್ತಿ? "ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಂ, ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಂ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಂ, ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಂ, ಅರಹತ್ತಫಲಂ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚ"ನ್ತಿ।

"ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಂ, ಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿಅರಹತ್ತಫಲಂ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಂ , ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ ಪರಿಪುಚ್ಛನ್ತಿ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ಗಾಥಂ ಉದಾನಂ ಇತಿವುತ್ತಕಂ ಜಾತಕಂ ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಂ ವೇದಲ್ಲಂ, ನವಕಮ್ಮೇನ ಪಲಿಬುಜ್ಝನ್ತಿ ದಾನೇನ ಚ ಪೂಜಾಯ ಚ, ನನು ತೇ ಜಿನಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ?

"ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ ಪರಿಪುಚ್ಛನ್ತಿ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ ಗಾಥಂ ಉದಾನಂ ಇತಿವುತ್ತಕಂ ಜಾತಕಂ ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಂ ವೇದಲ್ಲಂ, ನವಕಮ್ಮೇನ ಪಲಿಬುಜ್ಝನ್ತಿ ದಾನೇನ ಚ ಪೂಜಾಯ ಚ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ಕರೋನ್ತಿ। ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಭಾವಪರಿಸುದ್ಧಾ ಪುಬ್ಬೇ ವಾಸಿತವಾಸನಾ, ತೇ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇನ ನಿಪ್ಪಪಚ ಹೋನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ, ತೇ ಇಮೇಹಿ ಪಯೋಗೇಹಿ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಾ ಹೋನ್ತಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕೋ ಪುರಿಸೋ ಖೇತ್ತೇ ಬೀಜಂ ರೋಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಯಥಾಬಲವೀರಿಯೇನ ವಿನಾ ಪಾಕಾರವತಿಯಾ ಧಞ್ಞಂ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯ, ಏಕೋ ಪುರಿಸೋ ಖೇತ್ತೇ ಬೀಜಂ ರೋಪೇತ್ವಾ ವನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಕಟ್ಠಞ್ಚ ಸಾಖಞ್ಚ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ವತಿಪಾಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಧಞ್ಞಂ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯ। ಯಾ ತತ್ಥ ತಸ್ಸ ವತಿಪಾಕಾರಪರಿಯೇಸನಾ, ಸಾ ಧಞ್ಞತ್ಥಾಯ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಸಭಾವಪರಿಸುದ್ಧಾ ಪುಬ್ಬೇ ವಾಸಿತವಾಸನಾ, ತೇ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇನ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಾ ಹೋನ್ತಿ, ವಿನಾ ವತಿಪಾಕಾರಂ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಧಞ್ಞುದ್ಧಾರೋ। ಯೇ ಪನ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ, ತೇ ಇಮೇಹಿ ಪಯೋಗೇಹಿ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಾ ಹೋನ್ತಿ, ವತಿಪಾಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಧಞ್ಞುದ್ಧಾರೋ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಮಹತಿಮಹನ್ತೇ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖಮತ್ಥಕೇ ಫಲಪಿಣ್ಡಿ ಭವೇಯ್ಯ, ಅಥ ತತ್ಥ ಯೋ ಕೋಚಿ ಇದ್ಧಿಮಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಫಲಂ ಹರೇಯ್ಯ, ಯೋ ಪನ ತತ್ಥ ಅನಿದ್ಧಿಮಾ, ಸೋ ಕಟ್ಠಞ್ಚ ವಲ್ಲಿಞ್ಚ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ತಾಯ ತಂ ರುಕ್ಖಂ ಅಭಿರುಹಿತ್ವಾ ಫಲಂ ಹರೇಯ್ಯ। ಯಾ ತತ್ಥ ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸೇಣಿಪರಿಯೇಸನಾ, ಸಾ ಫಲತ್ಥಾಯ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಸಭಾವಪರಿಸುದ್ಧಾ ಪುಬ್ಬೇ ವಾಸಿತವಾಸನಾ, ತೇ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇನ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಾ ಹೋನ್ತಿ, ಇದ್ಧಿಮಾ ವಿಯ ರುಕ್ಖಫಲಂ ಹರನ್ತೋ। ಯೇ ಪನ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ, ತೇ ಇಮಿನಾ ಪಯೋಗೇನ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮೇನ್ತಿ, ನಿಸ್ಸೇಣಿಯಾ ವಿಯ ಪುರಿಸೋ ರುಕ್ಖಫಲಂ ಹರನ್ತೋ ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕೋ ಪುರಿಸೋ ಅತ್ಥಕರಣಿಕೋ ಏಕಕೋ ಯೇವ ಸಾಮಿಕಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ। ಏಕೋ ಧನವಾ ಧನವಸೇನ ಪರಿಸಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಪರಿಸಾಯ ಅತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ। ಯಾ ತತ್ಥ ತಸ್ಸ ಪರಿಸಪರಿಯೇಸನಾ, ಸಾ ಅತ್ಥತ್ಥಾಯ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಸಭಾವಪರಿಸುದ್ಧಾ ಪುಬ್ಬೇ ವಾಸಿತವಾಸನಾ, ತೇ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇನ ಛಸು ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ವಸಿಭಾವಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಏಕಕೋ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿಂ ಕರೋನ್ತೋ। ಯೇ ಪನ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ, ತೇ ಇಮೇಹಿ ಪಯೋಗೇಹಿ ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಮಭಿಸಾಧೇನ್ತಿ, ಪರಿಸಾಯ ವಿಯ ಪುರಿಸೋ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿಂ ಕರೋನ್ತೋ।

“ಉದ್ದೇಸೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಹುಕಾರೋ, ಪರಿಪುಚ್ಛಾಪಿ ಬಹುಕಾರಾ, ನವಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ಬಹುಕಾರಂ, ದಾನಮ್ಪಿ ಬಹುಕಾರಂ, ಪೂಜಾಪಿ ಬಹುಕಾರಾ ತೇಸು ತೇಸು ಕರಣೀಯೇಸು। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ರಾಜೂಪಸೇವೀ ಕತಾವೀ ಅಮಚ್ಚಭಟಬಲದೋವಾರಿಕಅನೀಕಟ್ಠಪಾರಿಸಜ್ಜಜನೇಹಿ, ತೇ ತಸ್ಸ ಕರಣೀಯೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಉಪಕಾರಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದ್ದೇಸೋಪಿ ಬಹುಕಾರೋ, ಪರಿಪುಚ್ಛಾಪಿ ಬಹುಕಾರಾ, ನವಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ಬಹುಕಾರಂ, ದಾನಮ್ಪಿ ಬಹುಕಾರಂ, ಪೂಜಾಪಿ ಬಹುಕಾರಾ ತೇಸು ತೇಸು ಕರಣೀಯೇಸು। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಭಿಜಾತಿಪರಿಸುದ್ಧಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಅನುಸಾಸನೇನ [ಅನುಸಾಸಕೇನ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಕರಣೀಯಂ ನ ಭವೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸವನೇನ ಕರಣೀಯಂ ಹೋತಿ, ಥೇರೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಅಪರಿಮಿತಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ ಉಪಚಿತಕುಸಲಮೂಲೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಕೋಟಿಂ ಗತೋ, ಸೋಪಿ ವಿನಾ ಸವನೇನ ನಾಸಕ್ಖಿ ಆಸವಕ್ಖಯಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ। ತಸ್ಮಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಹುಕಾರಂ ಸವನಂ, ತಥಾ ಉದ್ದೇಸೋಪಿ ಪರಿಪುಚ್ಛಾಪಿ। ತಸ್ಮಾ ಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾಪಿ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಾ ಸಙ್ಖತಾ”ತಿ। “ಸುನಿಜ್ಝಾಪಿತೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಞ್ಹೋ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಖೀಣಾಸವಭಾವಪಞ್ಹೋ

೨. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ಯೋ ಗಿಹೀ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ, ದ್ವೇ ವಾಸ್ಸ ಗತಿಯೋ ಭವನ್ತಿ ಅನಞ್ಞಾ, ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ದಿವಸೇ ಪಬ್ಬಜತಿ ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ ವಾ। ನ ಸೋ ದಿವಸೋ ಸಕ್ಕಾ ಅತಿಕ್ಕಮೇತು’ನ್ತಿ। ಸಚೇ ಸೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ಆಚರಿಯಂ ವಾ ಉಪಜ್ಝಾಯಂ ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಂ ವಾ ನ ಲಭೇಥ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ ಅರಹಾ ಸಯಂ ವಾ ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯ ದಿವಸಂ ವಾ ಅತಿಕ್ಕಮೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಅರಹಾ ಇದ್ಧಿಮಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಯ್ಯ ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೇಯ್ಯ ವಾ”ತಿ? “ನ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹಾ ಸಯಂ ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯ, ಸಯಂ ಪಬ್ಬಜನ್ತೋ ಥೇಯ್ಯಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚ ದಿವಸಂ ಅತಿಕ್ಕಮೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅರಹನ್ತಸ್ಸ ಆಗಮನಂ ಭವೇಯ್ಯ ವಾ ನ ವಾ ಭವೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ದಿವಸೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಸನ್ತಭಾವೋ ವಿಜಹಿತೋ ಹೋತಿ, ಯೇನ ಅಧಿಗತಸ್ಸ ಜೀವಿತಹಾರೋ ಭವತೀ”ತಿ।

“ವಿಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿಹಿಲಿಙ್ಗಂ, ವಿಸಮೇ ಲಿಙ್ಗೇ ಲಿಙ್ಗದುಬ್ಬಲತಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ ಗಿಹೀ ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ದಿವಸೇ ಪಬ್ಬಜತಿ ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ ವಾ। ನೇಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದೋಸೋ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ, ಗಿಹಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸೇವೇಸೋ ದೋಸೋ ಯದಿದಂ ಲಿಙ್ಗದುಬ್ಬಲತಾ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಆಯುಪಾಲಕಂ ಜೀವಿತರಕ್ಖಕಂ ವಿಸಮಕೋಟ್ಠಸ್ಸ ಮನ್ದದುಬ್ಬಲಗಹಣಿಕಸ್ಸ ಅವಿಪಾಕೇನ ಜೀವಿತಂ ಹರತಿ। ನೇಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದೋಸೋ ಭೋಜನಸ್ಸ, ಕೋಟ್ಠಸ್ಸೇವೇಸೋ ದೋಸೋ ಯದಿದಂ ಅಗ್ಗಿದುಬ್ಬಲತಾ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಸಮೇ ಲಿಙ್ಗೇ ಲಿಙ್ಗದುಬ್ಬಲತಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ ಗಿಹೀ ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ದಿವಸೇ ಪಬ್ಬಜತಿ ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ ವಾ। ನೇಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದೋಸೋ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ, ಗಿಹಿಲಿಙ್ಗಸ್ಸೇವೇಸೋ ದೋಸೋ ಯದಿದಂ ಲಿಙ್ಗದುಬ್ಬಲತಾ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿತ್ತಂ ತಿಣಸಲಾಕಂ ಉಪರಿ ಗರುಕೇ ಪಾಸಾಣೇ ಠಪಿತೇ ದುಬ್ಬಲತಾಯ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪತತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ ಗಿಹೀ ತೇನ ಲಿಙ್ಗೇನ ಅರಹತ್ತಂ ಧಾರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ದಿವಸೇ ಪಬ್ಬಜತಿ ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ ವಾ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಅಬಲೋ ದುಬ್ಬಲೋ ನಿಹೀನಜಚ್ಚೋ ಪರಿತ್ತಪುಞ್ಞೋ ಮಹತಿಮಹಾರಜ್ಜಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಖಣೇನ ಪರಿಪತತಿ ಪರಿಧಂಸತಿ ಓಸಕ್ಕತಿ, ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಧಾರೇತುಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ ಗಿಹೀ ತೇನ ಲಿಙ್ಗೇನ ಅರಹತ್ತಂ ಧಾರೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ , ತೇನ ಕಾರಣೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ದಿವಸೇ ಪಬ್ಬಜತಿ ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ ವಾ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಖೀಣಾಸವಭಾವಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಖೀಣಾಸವಸತಿಸಮ್ಮೋಸಪಞ್ಹೋ

೩. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತ್ಥಿ ಅರಹತೋ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೋ”ತಿ? “ವಿಗತಸತಿಸಮ್ಮೋಸಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹನ್ತೋ, ನತ್ಥಿ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೋ”ತಿ। “ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಅರಹಾ ಆಪತ್ತಿ”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಕಿಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿ”ನ್ತಿ? “ಕುಟಿಕಾರೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಞ್ಚರಿತ್ತೇ, ವಿಕಾಲೇ ಕಾಲಸಞ್ಞಾಯ, ಪವಾರಿತೇ ಅಪ್ಪವಾರಿತಸಞ್ಞಾಯ, ಅನತಿರಿತ್ತೇ ಅತಿರಿತ್ತಸಞ್ಞಾಯಾ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ಯೇ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ ಅನಾದರಿಯೇನ ವಾ ಅಜಾನನೇನ ವಾ’ತಿ। ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಅರಹತೋ ಅನಾದರಿಯಂ ಹೋತಿ, ಯಂ ಅರಹಾ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ।

“ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅರಹಾ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ನತ್ಥಿ ಚ ಅರಹತೋ ಅನಾದರಿಯಂ, ತೇನ ಹಿ ಅತ್ಥಿ ಅರಹತೋ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೋ”ತಿ? “ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹತೋ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೋ, ಆಪತ್ತಿಞ್ಚ ಅರಹಾ ಆಪಜ್ಜತೀ”ತಿ।

“ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಕಾರಣೇನ ಮಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಹಿ, ಕಿಂ ತತ್ಥ ಕಾರಣ”ನ್ತಿ? “ದ್ವೇಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿಲೇಸಾ ಲೋಕವಜ್ಜಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜಞ್ಚಾತಿ। ಕತಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕವಜ್ಜಂ? ದಸ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಲೋಕವಜ್ಜಂ। ಕತಮಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜಂ? ಯಂ ಲೋಕೇ ಅತ್ಥಿ ಸಮಣಾನಂ ಅನನುಚ್ಛವಿಕಂ ಅನನುಲೋಮಿಕಂ, ಗಿಹೀನಂ ಅನವಜ್ಜಂ। ತತ್ಥ ಭಗವಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇತಿ ‘ಯಾವಜೀವಂ ಅನತಿಕ್ಕಮನೀಯ’ನ್ತಿ। ವಿಕಾಲಭೋಜನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕಸ್ಸ ಅನವಜ್ಜಂ, ತಂ ಜಿನಸಾಸನೇ ವಜ್ಜಂ। ಭೂತಗಾಮವಿಕೋಪನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕಸ್ಸ ಅನವಜ್ಜಂ, ತಂ ಜಿನಸಾಸನೇ ವಜ್ಜಂ। ಉದಕೇ ಹಸ್ಸಧಮ್ಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕಸ್ಸ ಅನವಜ್ಜಂ, ತಂ ಜಿನಸಾಸನೇ ವಜ್ಜಂ। ಇತಿ ಏವರೂಪಾನಿ ಏವರೂಪಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ , ಜಿನಸಾಸನೇ ವಜ್ಜಾನಿ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜಂ।

“ಲೋಕವಜ್ಜಂ ಅಭಬ್ಬೋ ಖೀಣಾಸವೋ ತಂ ಅಜ್ಝಾಚರಿತುಂ, ಯಂ ಕಿಲೇಸಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜಂ, ತಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಅವಿಸಯೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಅರಹತೋ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಿತುಂ, ನ ಹಿ ತಸ್ಸ ಬಲಂ ಅತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಿತುಂ। ಅನಞ್ಞಾತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹತೋ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಂ ನಾಮಮ್ಪಿ ಗೋತ್ತಮ್ಪಿ, ಮಗ್ಗೋಪಿ ತಸ್ಸ ಮಹಿಯಾ ಅನಞ್ಞಾತೋ; ವಿಮುತ್ತಿಂ ಯೇವ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕಚ್ಚೋ ಅರಹಾ ಜಾನೇಯ್ಯ; ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅರಹಾ ಸಕವಿಸಯಂ ಜಾನೇಯ್ಯ; ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತೋವ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾತೀ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಖೀಣಾಸವಸತಿಸಮ್ಮೋಸಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಲೋಕೇ ನತ್ಥಿಭಾವಪಞ್ಹೋ

೪. ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಲೋಕೇ ಬುದ್ಧಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಾವಕಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾನೋ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪದೇಸರಾಜಾನೋ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಸಧನಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಧನಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಸುಗತಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಾ, ದಿಸ್ಸತಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ಪಾತುಭೂತಂ, ದಿಸ್ಸತಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗಂ ಪಾತುಭೂತಂ, ದಿಸ್ಸತಿ ಸುಕತಂ ದುಕ್ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಪಾಪಕಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ವಿಪಾಕೂಪಭೋಗಿನೋ ಸತ್ತಾ, ಅತ್ಥಿ ಲೋಕೇ ಸತ್ತಾ ಅಣ್ಡಜಾ ಜಲಾಬುಜಾ ಸಂಸೇದಜಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ, ಅತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಅಪದಾ ದ್ವಿಪದಾ ಚತುಪ್ಪದಾ ಬಹುಪ್ಪದಾ, ಅತ್ಥಿ ಲೋಕೇ ಯಕ್ಖಾ ರಕ್ಖಸಾ ಕುಮ್ಭಣ್ಡಾ ಅಸುರಾ ದಾನವಾ ಗನ್ಧಬ್ಬಾ ಪೇತಾ ಪಿಸಾಚಾ, ಅತ್ಥಿ ಕಿನ್ನರಾ ಮಹೋರಗಾ ನಾಗಾ ಸುಪಣ್ಣಾ ಸಿದ್ಧಾ ವಿಜ್ಜಾಧರಾ, ಅತ್ಥಿ ಹತ್ಥೀ ಅಸ್ಸಾ ಗಾವೋ ಮಹಿಂಸಾ [ಮಹಿಸಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಓಟ್ಠಾ ಗದ್ರಭಾ ಅಜಾ ಏಳಕಾ ಮಿಗಾ ಸೂಕರಾ ಸೀಹಾ ಬ್ಯಗ್ಘಾ ದೀಪೀ ಅಚ್ಛಾ ಕೋಕಾ ತರಚ್ಛಾ ಸೋಣಾ ಸಿಙ್ಗಾಲಾ, ಅತ್ಥಿ ಬಹುವಿಧಾ ಸಕುಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಸುವಣ್ಣಂ ರಜತಂ ಮುತ್ತಾ ಮಣಿ ಸಙ್ಖೋ ಸಿಲಾ ಪವಾಳಂ ಲೋಹಿತಙ್ಕೋ ಮಸಾರಗಲ್ಲಂ ವೇಳುರಿಯೋ ವಜಿರಂ ಫಲಿಕಂ ಕಾಳಲೋಹಂ ತಮ್ಬಲೋಹಂ ವಟ್ಟಲೋಹಂ ಕಂಸಲೋಹಂ, ಅತ್ಥಿ ಖೋಮಂ ಕೋಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪಾಸಿಕಂ ಸಾಣಂ ಭಙ್ಗಂ ಕಮ್ಬಲಂ, ಅತ್ಥಿ ಸಾಲಿ ವೀಹಿ ಯವೋ ಕಙ್ಗು ಕುದ್ರೂಸೋ ವರಕೋ ಗೋಧೂಮೋ ಮುಗ್ಗೋ, ಮಾಸೋ ತಿಲಂ ಕುಲತ್ಥಂ, ಅತ್ಥಿ ಮೂಲಗನ್ಧೋ ಸಾರಗನ್ಧೋ ಫೇಗ್ಗುಗನ್ಧೋ ತಚಗನ್ಧೋ ಪತ್ತಗನ್ಧೋ ಪುಪ್ಫಗನ್ಧೋ ಫಲಗನ್ಧೋ ಸಬ್ಬಗನ್ಧೋ, ಅತ್ಥಿ ತಿಣ ಲತಾ ಗಚ್ಛ ರುಕ್ಖ ಓಸಧಿ ವನಪ್ಪತಿ ನದೀ ಪಬ್ಬತ ಸಮುದ್ದ ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪಾ ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕೇ ಅತ್ಥಿ। ಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಲೋಕೇ ನತ್ಥಿ, ತಂ ಮೇ ಕಥೇಹೀ’’ತಿ।

‘‘ತೀಣಿಮಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ನತ್ಥಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಸಚೇತನಾ ವಾ ಅಚೇತನಾ ವಾ ಅಜರಾಮರಾ ಲೋಕೇ ನತ್ಥಿ, ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿಚ್ಚತಾ ನತ್ಥಿ, ಪರಮತ್ಥೇನ ಸತ್ತೂಪಲದ್ಧಿ ನತ್ಥಿ, ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೀಣಿ ಲೋಕೇ ನತ್ಥೀ’’ತಿ। ‘‘ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ’’ತಿ।

ಲೋಕೇ ನತ್ಥಿಭಾವಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಅಕಮ್ಮಜಾದಿಪಞ್ಹೋ

೫. ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಲೋಕೇ ಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಹೇತುನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಉತುನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ಯಂ ಲೋಕೇ ಅಕಮ್ಮಜಂ ಅಹೇತುಜಂ ಅನುತುಜಂ, ತಂ ಮೇ ಕಥೇಹೀ’’ತಿ। ‘‘ದ್ವೇಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಅಕಮ್ಮಜಾ ಅಹೇತುಜಾ ಅನುತುಜಾ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಆಕಾಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕಮ್ಮಜೋ ಅಹೇತುಜೋ ಅನುತುಜೋ; ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕಮ್ಮಜಂ ಅಹೇತುಜಂ ಅನುತುಜಂ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಅಕಮ್ಮಜಾ ಅಹೇತುಜಾ ಅನುತುಜಾ’’ತಿ।

‘‘ಮಾ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಜಿನವಚನಂ ಮಕ್ಖೇಹಿ, ಮಾ ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಬ್ಯಾಕರೋಹೀ’’ತಿ। ‘‘ಕಿಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಹಂ ವದಾಮಿ, ಯಂ ಮಂ ತ್ವಂ ಏವಂ ವದೇಸಿ ‘ಮಾ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಜಿನವಚನಂ ಮಕ್ಖೇಹಿ, ಮಾ ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಬ್ಯಾಕರೋಹೀ’’’ತಿ? ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯುತ್ತಮಿದಂ ತಾವ ವತ್ತುಂ ‘ಆಕಾಸೋ ಅಕಮ್ಮಜೋ ಅಹೇತುಜೋ ಅನುತುಜೋ’ತಿ। ಅನೇಕಸತೇಹಿ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವತಾ ಸಾವಕಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಮಗ್ಗೋ ಅಕ್ಖಾತೋ, ಅಥ ಚ ಪನ ತ್ವಂ ಏವಂ ವದೇಸಿ ‘ಅಹೇತುಜಂ ನಿಬ್ಬಾನ’’’ನ್ತಿ। ‘‘ಸಚ್ಚಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಅನೇಕಸತೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಾವಕಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಮಗ್ಗೋ ಅಕ್ಖಾತೋ, ನ ಚ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೇತು ಅಕ್ಖಾತೋ’’ತಿ।

“ಏತ್ಥ ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅನ್ಧಕಾರತೋ ಅನ್ಧಕಾರತರಂ ಪವಿಸಾಮ, ವನತೋ ವನತರಂ ಪವಿಸಾಮ, ಗಹನತೋ ಗಹನತರಂ [ಗಹನನ್ತರತೋ ಗಹನನ್ತರಂ (ಕ॰)] ಪವಿಸಾಮ, ಯತ್ರ ಹಿ ನಾಮ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಹೇತು ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೇತು ನತ್ಥಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಹೇತು ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯಪಿ ಹೇತು ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ।

“ಯಥಾ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪುತ್ತಸ್ಸ ಪಿತಾ ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಪಿತುನೋಪಿ ಪಿತಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಸ್ಸ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಆಚರಿಯಸ್ಸಪಿ ಆಚರಿಯೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ । ಯಥಾ ಅಙ್ಕುರಸ್ಸ ಬೀಜಂ ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಬೀಜಸ್ಸಪಿ ಬೀಜಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯದಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಹೇತು ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯಪಿ ಹೇತು ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ।

“ಯಥಾ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಲತಾಯ ವಾ ಅಗ್ಗೇ ಸತಿ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಮಜ್ಝಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಮೂಲಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯದಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಹೇತು ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯಪಿ ಹೇತು ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ’”ತಿ।

“ಅನುಪ್ಪಾದನೀಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೇತು ಅಕ್ಖಾತೋ”ತಿ। “ಇಙ್ಘ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕಾರಣೇನ ಮಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಹಿ, ಯಥಾಹಂ ಜಾನೇಯ್ಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಹೇತು ಅತ್ಥಿ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೇತು ನತ್ಥೀ”ತಿ।

“ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸೋತಂ ಓದಹ, ಸಾಧುಕಂ ಸುಣೋಹಿ, ವಕ್ಖಾಮಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ, ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಪಾಕತಿಕೇನ ಬಲೇನ ಇತೋ ಹಿಮವನ್ತಂ ಪಬ್ಬತರಾಜಂ ಉಪಗನ್ತು”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ ಪನ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಪಾಕತಿಕೇನ ಬಲೇನ ಹಿಮವನ್ತಂ ಪಬ್ಬತರಾಜಂ ಇಧ ಆಹರಿತು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಮಗ್ಗೋ ಅಕ್ಖಾತುಂ, ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೇತು ದಸ್ಸೇತುಂ।

“ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಪಾಕತಿಕೇನ ಬಲೇನ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ನಾವಾಯ ಉತ್ತರಿತ್ವಾ ಪಾರಿಮತೀರಂ ಗನ್ತು”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ”ತಿ? “ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ ಪನ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ , ಪುರಿಸೋ ಪಾಕತಿಕೇನ ಬಲೇನ ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಪಾರಿಮತೀರಂ ಇಧ ಆಹರಿತು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಮಗ್ಗೋ ಅಕ್ಖಾತುಂ, ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೇತು ದಸ್ಸೇತುಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಅಸಙ್ಖತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ”ತಿ।

“ಅಸಙ್ಖತಂ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನಿಬ್ಬಾನ”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಸಙ್ಖತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನ ಕೇಹಿಚಿ ಕತಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ವಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ವಾ ಉಪ್ಪಾದನೀಯನ್ತಿ ವಾ ಅತೀತನ್ತಿ ವಾ ಅನಾಗತನ್ತಿ ವಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ವಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಾ ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಾ ಘಾನವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಾ ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಾ ಕಾಯವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಾ”ತಿ। “ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನ ಅನುಪ್ಪನ್ನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದನೀಯಂ ನ ಅತೀತಂ ನ ಅನಾಗತಂ ನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ನ ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ನ ಘಾನವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ನ ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ನ ಕಾಯವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ನತ್ಥಿಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಪದಿಸಥ ‘ನತ್ಥಿ ನಿಬ್ಬಾನ’ನ್ತಿ। “ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಮನೋವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ವಿಸುದ್ಧೇನ ಮಾನಸೇನ ಪಣೀತೇನ ಉಜುಕೇನ ಅನಾವರಣೇನ ನಿರಾಮಿಸೇನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ।

“ಕೀದಿಸಂ ಪನ ತಂ, ಭನ್ತೇ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಯಂ ತಂ ಓಪಮ್ಮೇಹಿ ಆದೀಪನೀಯಂ ಕಾರಣೇಹಿ ಮಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಹಿ, ಯಥಾ ಅತ್ಥಿಧಮ್ಮಂ ಓಪಮ್ಮೇಹಿ ಆದೀಪನೀಯ”ನ್ತಿ। “ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾತೋ ನಾಮಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಇಙ್ಘ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾತಂ ದಸ್ಸೇಹಿ ವಣ್ಣತೋ ವಾ ಸಣ್ಠಾನತೋ ವಾ ಅಣುಂ ವಾ ಥೂಲಂ ವಾ ದೀಘಂ ವಾ ರಸ್ಸಂ ವಾ”ತಿ। “ನ ಸಕ್ಕಾ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವಾತೋ ಉಪದಸ್ಸಯಿತುಂ, ನ ಸೋ ವಾತೋ ಹತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ ವಾ ನಿಮ್ಮದ್ದನಂ ವಾ ಉಪೇತಿ, ಅಪಿ ಚ ಅತ್ಥಿ ಸೋ ವಾತೋ”ತಿ। “ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ಸಕ್ಕಾ ವಾತೋ ಉಪದಸ್ಸಯಿತುಂ, ತೇನ ಹಿ ನತ್ಥಿ ವಾತೋ”ತಿ? “ಜಾನಾಮಹಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವಾತೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಮೇ ಹದಯೇ ಅನುಪವಿಟ್ಠಂ, ನ ಚಾಹಂ ಸಕ್ಕೋಮಿ ವಾತಂ ಉಪದಸ್ಸಯಿತು”ನ್ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಉಪದಸ್ಸಯಿತುಂ ವಣ್ಣೇನ ವಾ ಸಣ್ಠಾನೇನ ವಾ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸೂಪದಸ್ಸಿತಂ ಓಪಮ್ಮಂ, ಸುನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಕಾರಣಂ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮಿ ‘ಅತ್ಥಿ ನಿಬ್ಬಾನ’”ನ್ತಿ।

ಅಕಮ್ಮಜಾದಿಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಕಮ್ಮಜಾದಿಪಞ್ಹೋ

೬. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಮೇ ಏತ್ಥ ಕಮ್ಮಜಾ, ಕತಮೇ ಹೇತುಜಾ, ಕತಮೇ ಉತುಜಾ, ಕತಮೇ ನ ಕಮ್ಮಜಾ, ನ ಹೇತುಜಾ, ನ ಉತುಜಾ”ತಿ? “ಯೇ ಕೇಚಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಾ ಸಚೇತನಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕಮ್ಮಜಾ; ಅಗ್ಗಿ ಚ ಸಬ್ಬಾನಿ ಚ ಬೀಜಜಾತಾನಿ ಹೇತುಜಾನಿ; ಪಥವೀ ಚ ಪಬ್ಬತಾ ಚ ಉದಕಞ್ಚ ವಾತೋ ಚ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಉತುಜಾ; ಆಕಾಸೋ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಇಮೇ ದ್ವೇ ಅಕಮ್ಮಜಾ ಅಹೇತುಜಾ ಅನುತುಜಾ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಕಮ್ಮಜನ್ತಿ ವಾ ಹೇತುಜನ್ತಿ ವಾ ಉತುಜನ್ತಿ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ವಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ವಾ ಉಪ್ಪಾದನೀಯನ್ತಿ ವಾ ಅತೀತನ್ತಿ ವಾ ಅನಾಗತನ್ತಿ ವಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ವಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಾ ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಾ ಘಾನವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಾ ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಾ ಕಾಯವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ವಾ, ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಮನೋವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಯಂ ಸೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಞಾಣೇನ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ। “ರಮಣೀಯೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಞ್ಹೋ ಸುವಿನಿಚ್ಛಿತೋ ನಿಸ್ಸಂಸಯೋ ಏಕನ್ತಗತೋ, ವಿಮತಿ ಉಪ್ಪಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತ್ವಂ ಗಣಿವರಪವರಮಾಸಜ್ಜಾ”ತಿ।

ಕಮ್ಮಜಾದಿಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಯಕ್ಖಪಞ್ಹೋ

೭. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತ್ಥಿ ಲೋಕೇ ಯಕ್ಖಾ ನಾಮಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಲೋಕೇ ಯಕ್ಖಾ ನಾಮಾ”ತಿ। “ಚವನ್ತಿ ಪನ ತೇ, ಭನ್ತೇ, ಯಕ್ಖಾ ತಮ್ಹಾ ಯೋನಿಯಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಚವನ್ತಿ ತೇ ಯಕ್ಖಾ ತಮ್ಹಾ ಯೋನಿಯಾ”ತಿ। “ಕಿಸ್ಸ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತೇಸಂ ಮತಾನಂ ಯಕ್ಖಾನಂ ಸರೀರಂ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ಕುಣಪಗನ್ಧೋಪಿ ನ ವಾಯತೀ”ತಿ? “ದಿಸ್ಸತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಮತಾನಂ ಯಕ್ಖಾನಂ ಸರೀರಂ, ಕುಣಪಗನ್ಧೋಪಿ ತೇಸಂ ವಾಯತಿ, ಮತಾನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಕ್ಖಾನಂ ಸರೀರಂ ಕೀಟವಣ್ಣೇನ ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಕಿಮಿವಣ್ಣೇನ ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಕಿಪಿಲ್ಲಿಕವಣ್ಣೇನ ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಪಟಙ್ಗವಣ್ಣೇನ ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಅಹಿವಣ್ಣೇನ ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ವಿಚ್ಛಿಕವಣ್ಣೇನ ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸತಪದಿವಣ್ಣೇನ ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ದಿಜವಣ್ಣೇನ ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಮಿಗವಣ್ಣೇನ ವಾ ದಿಸ್ಸತೀ”ತಿ। “ಕೋ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಞ್ಞೋ ಇದಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ವಿಸಜ್ಜೇಯ್ಯ ಅಞ್ಞತ್ರ ತವಾದಿಸೇನ ಬುದ್ಧಿಮತಾ”ತಿ।

ಯಕ್ಖಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಅನವಸೇಸಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಹೋ

೮. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೇ ತೇ ಅಹೇಸುಂ ತಿಕಿಚ್ಛಕಾನಂ ಪುಬ್ಬಕಾ ಆಚರಿಯಾ ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ನಾರದೋ ಧಮ್ಮನ್ತರೀ [ಧನ್ವನ್ತರೀ (?)] ಅಙ್ಗೀರಸೋ ಕಪಿಲೋ ಕಣ್ಡರಗ್ಗಿ ಸಾಮೋ ಅತುಲೋ ಪುಬ್ಬಕಚ್ಚಾಯನೋ, ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಆಚರಿಯಾ ಸಕಿಂ ಯೇವ ರೋಗುಪ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ನಿದಾನಞ್ಚ ಸಭಾವಞ್ಚ ಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ತಿಕಿಚ್ಛಞ್ಚ ಕಿರಿಯಞ್ಚ ಸಿದ್ಧಾಸಿದ್ಧಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ತಂ [ಸನ್ತಂ (ಕ॰)] ನಿರವಸೇಸಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ‘ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಏತ್ತಕಾ ರೋಗಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತೀ’ತಿ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಕಲಾಪಗ್ಗಾಹಂ ಕರಿತ್ವಾ ಸುತ್ತಂ ಬನ್ಧಿಂಸು, ಅಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ಏತೇ ಸಬ್ಬೇ, ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸಮಾನೋ ಅನಾಗತಂ ಕಿರಿಯಂ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ ‘ಏತ್ತಕೇ ನಾಮ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಏತ್ತಕಂ ನಾಮ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ’ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ನ ಪಞ್ಞಪೇಸಿ, ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಯಸೇ ಪಾಕಟೇ ದೋಸೇ ವಿತ್ಥಾರಿಕೇ ಪುಥುಗತೇ ಉಜ್ಝಾಯನ್ತೇಸು ಮನುಸ್ಸೇಸು ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸೀ”ತಿ?

“ಞಾತಮೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ‘ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಇಮೇಸು ಮನುಸ್ಸೇಸು ಸಾಧಿಕಂ ದಿಯಡ್ಢಸಿಕ್ಖಾಪದಸತಂ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ’ತಿ, ಅಪಿ ಚ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಏವಂ ಅಹೋಸಿ ‘ಸಚೇ ಖೋ ಅಹಂ ಸಾಧಿಕಂ ದಿಯಡ್ಢಸಿಕ್ಖಾಪದಸತಂ ಏಕಪ್ಪಹಾರಂ ಪಞ್ಞಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ಮಹಾಜನೋ ಸನ್ತಾಸಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ‘ಬಹುಕಂ ಇಧ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ದುಕ್ಕರಂ ವತ ಭೋ ಸಮಣಸ್ಸ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತು’ನ್ತಿ, ಪಬ್ಬಜಿತುಕಾಮಾಪಿ ನ ಪಬ್ಬಜಿಸ್ಸನ್ತಿ, ವಚನಞ್ಚ ಮೇ ನ ಸದ್ದಹಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಸದ್ದಹನ್ತಾ ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಅಪಾಯಗಾಮಿನೋ ಭವಿಸ್ಸನ್ತ-ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ವಿಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಪಾಕಟೇ ದೋಸೇ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸ್ಸಾಮೀ’”ತಿ। “ಅಚ್ಛರಿಯಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧಾನಂ, ಅಬ್ಭುತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧಾನಂ, ಯಾವ ಮಹನ್ತಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ, ಏವಮೇತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸುನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ಏಸೋ ಅತ್ಥೋ ತಥಾಗತೇನ, ‘ಬಹುಕಂ ಇಧ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬ’ನ್ತಿ ಸುತ್ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಸನ್ತಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಏಕೋಪಿ ಜಿನಸಾಸನೇ ನ ಪಬ್ಬಜೇಯ್ಯ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಅನವಸೇಸಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಸೂರಿಯತಪನಪಞ್ಹೋ

೯. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಯಂ ಸೂರಿಯೋ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಕಠಿನಂ ತಪತಿ, ಉದಾಹು ಕಿಞ್ಚಿಕಾಲಂ ಮನ್ದಂ ತಪತೀ”ತಿ? “ಸಬ್ಬಕಾಲಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯೋ ಕಠಿನಂ ತಪತಿ , ನ ಕಿಞ್ಚಿಕಾಲಂ ಮನ್ದಂ ತಪತೀ”ತಿ। “ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸೂರಿಯೋ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಕಠಿನಂ ತಪತಿ, ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಅಪ್ಪೇಕದಾ ಸೂರಿಯೋ ಕಠಿನಂ ತಪತಿ, ಅಪ್ಪೇಕದಾ ಮನ್ದಂ ತಪತೀ”ತಿ? “ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ರೋಗಾ, ಯೇಸಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ಸೂರಿಯೋ ಮನ್ದಂ ತಪತಿ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಅಬ್ಭಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ರೋಗೋ, ತೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ಸೂರಿಯೋ ಮನ್ದಂ ತಪತಿ। ಮಹಿಕಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ರೋಗೋ, ತೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ಸೂರಿಯೋ ಮನ್ದಂ ತಪತಿ। ಮೇಘೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ರೋಗೋ, ತೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ಸೂರಿಯೋ ಮನ್ದಂ ತಪತಿ। ರಾಹು, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ರೋಗೋ, ತೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ಸೂರಿಯೋ ಮನ್ದಂ ತಪತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚತ್ತಾರೋ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ರೋಗಾ, ಯೇಸಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ಸೂರಿಯೋ ಮನ್ದಂ ತಪತೀ”ತಿ। “ಅಚ್ಛರಿಯಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಬ್ಭುತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸೂರಿಯಸ್ಸಪಿ ತಾವ ತೇಜೋಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ರೋಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ, ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ಏಸಾ ವಿಭತ್ತಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಞ್ಞತ್ರ ತವಾದಿಸೇನ ಬುದ್ಧಿಮತಾ”ತಿ।

ಸೂರಿಯತಪನಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಕಠಿನತಪನಪಞ್ಹೋ

೧೦. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಸ್ಸ ಹೇಮನ್ತೇ ಸೂರಿಯೋ ಕಠಿನಂ ತಪತಿ, ನೋ ತಥಾ ಗಿಮ್ಹೇ"ತಿ? "ಗಿಮ್ಹೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನುಪಹತಂ ಹೋತಿ ರಜೋಜಲ್ಲಂ, ವಾತಕ್ಖುಭಿತಾ ರೇಣೂ ಗಗನಾನುಗತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಆಕಾಸೇಪಿ ಅಬ್ಭಾ ಸುಬಹಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ಮಹಾವಾತೋ ಚ ಅಧಿಮತ್ತಂ ವಾಯತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ನಾನಾಕುಲಾ ಸಮಾಯುತಾ ಸೂರಿಯರಂಸಿಯೋ ಪಿದಹನ್ತಿ, ತೇನ ಗಿಮ್ಹೇ ಸೂರಿಯೋ ಮನ್ದಂ ತಪತಿ।

"ಹೇಮನ್ತೇ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಹೇಟ್ಠಾ ಪಥವೀ ನಿಬ್ಬುತಾ ಹೋತಿ, ಉಪರಿ ಮಹಾಮೇಘೋ ಉಪಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ, ಉಪಸನ್ತಂ ಹೋತಿ ರಜೋಜಲ್ಲಂ, ರೇಣು ಚ ಸನ್ತಸನ್ತಂ ಗಗನೇ ಚರತಿ, ವಿಗತವಲಾಹಕೋ ಚ ಹೋತಿ ಆಕಾಸೋ, ವಾತೋ ಚ ಮನ್ದಮನ್ದಂ ವಾಯತಿ, ಏತೇಸಂ ಉಪರತಿಯಾ ವಿಸುದ್ಧಾ [ವಿಸದಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಹೋನ್ತಿ ಸೂರಿಯರಂಸಿಯೋ, ಉಪಘಾತವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ತಾಪೋ ಅತಿ ವಿಯ ತಪತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಸೂರಿಯೋ ಹೇಮನ್ತೇ ಕಠಿನಂ ತಪತಿ, ನೋ ತಥಾ ಗಿಮ್ಹೇ"ತಿ। "ಸಬ್ಬೀತಿಮುತ್ತೋ, ಭನ್ತೇ, ಸೂರಿಯೋ ಕಠಿನಂ ತಪತಿ, ಮೇಘಾದಿಸಹಗತೋ ಕಠಿನಂ ನ ತಪತೀ"ತಿ।

ಕಠಿನತಪನಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚವಗ್ಗೋ ದುತಿಯೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ದಸ ಪಞ್ಹಾ।

೩. ವೇಸ್ಸನ್ತರವಗ್ಗೋ

೧. ವೇಸ್ಸನ್ತರಪಞ್ಹೋ

೧. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಬ್ಬೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಪುತ್ತದಾರಂ ದೇನ್ತಿ, ಉದಾಹು ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನೇವ ರಞ್ಞಾ ಪುತ್ತದಾರಂ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿ? "ಸಬ್ಬೇಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಪುತ್ತದಾರಂ ದೇನ್ತಿ, ನ ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನೇವ ರಞ್ಞಾ ಪುತ್ತದಾರಂ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿ। "ಅಪಿ ಚ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತೇಸಂ ಅನುಮತೇನ ದೇನ್ತೀ"ತಿ। "ಭರಿಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನುಮತಾ, ದಾರಕಾ ಪನ ಬಾಲತಾಯ ವಿಲಪಿಂಸು [ಲಾಲಪಿಂಸು (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಯದಿ ತೇ ಅತ್ಥತೋ ಜಾನೇಯ್ಯುಂ, ತೇಪಿ ಅನುಮೋದೇಯ್ಯುಂ, ನ ತೇ ವಿಲಪೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ।

"ದುಕ್ಕರಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಕತಂ, ಯಂ ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಓರಸೇ ಪಿಯೇ ಪುತ್ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ದಾಸತ್ಥಾಯ ಅದಾಸಿ।

"ಇದಮ್ಪಿ ದುತಿಯಂ ದುಕ್ಕರತೋ ದುಕ್ಕರತರಂ, ಯಂ ಸೋ ಅತ್ತನೋ ಓರಸೇ ಪಿಯೇ ಪುತ್ತೇ ಬಾಲಕೇ ತರುಣಕೇ ಲತಾಯ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಲತಾಯ ಅನುಮಜ್ಜೀಯನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿ।

"ಇದಮ್ಪಿ ತತಿಯಂ ದುಕ್ಕರತೋ ದುಕ್ಕರತರಂ, ಯಂ ಸೋ ಸಕೇನ ಬಲೇನ ಬನ್ಧನಾ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಆಗತೇ ದಾರಕೇ ಸಾರಜ್ಜಮುಪಗತೇ ಪುನದೇವ ಲತಾಯ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಅದಾಸಿ।

"ಇದಮ್ಪಿ ಚತುತ್ಥಂ ದುಕ್ಕರತೋ ದುಕ್ಕರತರಂ, ಯಂ ಸೋ ದಾರಕೇ 'ಅಯಂ ಖೋ, ತಾತ, ಯಕ್ಖೋ ಖಾದಿತುಂ ನೇತಿ ಅಮ್ಹೇ'ತಿ ವಿಲಪನ್ತೇ 'ಮಾ ಭಾಯಿತ್ಥಾ'ತಿ ನ ಅಸ್ಸಾಸೇಸಿ।

“ಇದಮ್ಪಿ ಪಞ್ಚಮಂ ದುಕ್ಕರತೋ ದುಕ್ಕರತರಂ, ಯಂ ಸೋ ಜಾಲಿಸ್ಸ ಕುಮಾರಸ್ಸ ರುದಮಾನಸ್ಸ ಪಾದೇಸು ನಿಪತಿತ್ವಾ ‘ಅಲಂ, ತಾತ, ಕಣ್ಹಾಜಿನಂ ನಿವತ್ತೇಹಿ, ಅಹಮೇವ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಯಕ್ಖೇನ ಸಹ, ಖಾದತು ಮಂ ಯಕ್ಖೋ’ತಿ ಯಾಚಮಾನಸ್ಸ ಏವಂ ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿ।

“ಇದಮ್ಪಿ ಛಟ್ಠಂ ದುಕ್ಕರತೋ ದುಕ್ಕರತರಂ, ಯಂ ಸೋ ಜಾಲಿಸ್ಸ ಕುಮಾರಸ್ಸ ‘ಪಾಸಾಣಸಮಂ ನೂನ ತೇ, ತಾತ, ಹದಯಂ, ಯಂ ತ್ವಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ದುಕ್ಖಿತಾನಂ ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ನಿಮ್ಮನುಸ್ಸಕೇ ಬ್ರಹಾರಞ್ಞೇ ಯಕ್ಖೇನ ನೀಯಮಾನೇ ನ ನಿವಾರೇಸೀ’ತಿ ವಿಲಪಮಾನಸ್ಸ ಕಾರುಞ್ಞಂ ನಾಕಾಸಿ।

“ಇದಮ್ಪಿ ಸತ್ತಮಂ ದುಕ್ಕರತೋ ದುಕ್ಕರತರಂ, ಯಂ ತಸ್ಸ ರುಳರುಳಸ್ಸ ಭೀಮಭೀಮಸ್ಸ ನೀತೇ ದಾರಕೇ ಅದಸ್ಸನಂ ಗಮಿತೇ ನ ಫಲಿ ಹದಯಂ ಸತಧಾ ವಾ ಸಹಸ್ಸಧಾ ವಾ, ಪುಞ್ಞಕಾಮೇನ ಮನುಜೇನ ಕಿಂ ಪರದುಕ್ಖಾಪನೇನ, ನನು ನಾಮ ಸಕದಾನಂ ದಾತಬ್ಬಂ ಹೋತೀ”ತಿ?

“ದುಕ್ಕರಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಕತತ್ತಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ, ದೇವಾ ದೇವಭವನೇ ಪಕಿತ್ತೇನ್ತಿ, ಅಸುರಾ ಅಸುರಭವನೇ ಪಕಿತ್ತೇನ್ತಿ, ಗರುಳಾ ಗರುಳಭವನೇ ಪಕಿತ್ತೇನ್ತಿ, ನಾಗಾ ನಾಗಭವನೇ ಪಕಿತ್ತೇನ್ತಿ, ಯಕ್ಖಾ ಯಕ್ಖಭವನೇ ಪಕಿತ್ತೇನ್ತಿ, ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ತಸ್ಸ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಪರಮ್ಪರಾಯ ಅಜ್ಜೇತರಹಿ ಇಧ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸಮಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ತಂ ಮಯಂ ದಾನಂ ಪಕಿತ್ತೇನ್ತಾ ವಿಕೋಪೇನ್ತಾ ನಿಸಿನ್ನಾ ಸುದಿನ್ನಂ, ಉದಾಹು ದುದ್ದಿನ್ನನ್ತಿ। ಸೋ ಖೋ ಪನಾಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ನಿಪುಣಾನಂ ವಿಞ್ಞೂನಂ ವಿದೂನಂ ವಿಭಾವೀನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ದಸ ಗುಣೇ ಅನುದಸ್ಸತಿ। ಕತಮೇ ದಸ? ಅಗೇಧತಾ ನಿರಾಲಯತಾ ಚಾಗೋ ಪಹಾನಂ ಅಪುನರಾವತ್ತಿತಾ ಸುಖುಮತಾ ಮಹನ್ತತಾ ದುರನುಬೋಧತಾ ದುಲ್ಲಭತಾ ಅಸದಿಸತಾ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಸೋ ಖೋ ಪನಾಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ನಿಪುಣಾನಂ ವಿಞ್ಞೂನಂ ವಿದೂನಂ ವಿಭಾವೀನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಇಮೇ ದಸ ಗುಣೇ ಅನುದಸ್ಸತೀ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಪರಂ ದುಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಅಪಿ ನು ತಂ ದಾನಂ ಸುಖವಿಪಾಕಂ ಹೋತಿ ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಕ”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬ”ನ್ತಿ। “ಇಙ್ಘ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣಂ ಉಪದಸ್ಸೇಹೀ”ತಿ। “ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ಸೀಲವಾ ಹೋತಿ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಭವೇಯ್ಯ ಪಕ್ಖಹತೋ ವಾ ಪೀಠಸಪ್ಪೀ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಬ್ಯಾಧಿಂ ಆಪನ್ನೋ, ತಮೇನಂ ಯೋ ಕೋಚಿ ಪುಞ್ಞಕಾಮೋ ಯಾನಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಪತ್ಥಿತಂ ದೇಸಮನುಪಾಪೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ತತೋನಿದಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸುಖಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಕಂ ತಂ ಕಮ್ಮ”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ? ಹತ್ಥಿಯಾನಂ ವಾ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ಪುರಿಸೋ ಲಭೇಯ್ಯ ಅಸ್ಸಯಾನಂ ವಾ ರಥಯಾನಂ ವಾ, ಥಲೇ ಥಲಯಾನಂ ಜಲೇ ಜಲಯಾನಂ ದೇವೇಸು ದೇವಯಾನಂ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಮನುಸ್ಸಯಾನಂ, ತದನುಚ್ಛವಿಕಂ ತದನುಲೋಮಿಕಂ ಭವೇ ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ, ತದನುಚ್ಛವಿಕಾನಿ ತದನುಲೋಮಿಕಾನಿ ಚಸ್ಸ ಸುಖಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯುಂ, ಸುಗತಿತೋ ಸುಗತಿಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ತೇನೇವ ಕಮ್ಮಾಭಿಸನ್ದೇನ ಇದ್ಧಿಯಾನಂ ಅಭಿರುಯ್ಹ ಪತ್ಥಿತಂ ನಿಬ್ಬಾನನಗರಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರದುಕ್ಖಾಪನೇನ ದಿನ್ನದಾನಂ ಸುಖವಿಪಾಕಂ ಹೋತಿ ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಕಂ , ಯಂ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಬಲೀಬದ್ದೇ ದುಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ಏವರೂಪಂ ಸುಖಂ ಅನುಭವತಿ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯಥಾ ಪರದುಕ್ಖಾಪನೇನ ದಿನ್ನದಾನಂ ಸುಖವಿಪಾಕಂ ಹೋತಿ ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಕಂ। ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ರಾಜಾ ಜನಪದತೋ ಧಮ್ಮಿಕಂ ಬಲಿಂ ಉದ್ಧರಾಪೇತ್ವಾ ಆಣಾಪವತ್ತನೇನ ದಾನಂ ದದೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಾ ತತೋನಿದಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸುಖಂ ಅನುಭವೇಯ್ಯ ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಕಂ ತಂ ದಾನ”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತತೋನಿದಾನಂ ಸೋ, ಭನ್ತೇ, ರಾಜಾ ಉತ್ತರಿಂ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಗುಣಂ ಲಭೇಯ್ಯ।

ರಾಜೂನಂ ಅತಿರಾಜಾ ಭವೇಯ್ಯ, ದೇವಾನಂ ಅತಿದೇವೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ ಭವೇಯ್ಯ, ಸಮಣಾನಂ ಅತಿಸಮಣೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಅತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಅರಹನ್ತಾನಂ ಅತಿಅರಹಾ [ಅತಿಅರಹನ್ತೋ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)] ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರದುಕ್ಖಾಪನೇನ ದಿನ್ನದಾನಂ ಸುಖವಿಪಾಕಂ ಹೋತಿ ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಕಂ, ಯಂ ಸೋ ರಾಜಾ ಬಲಿನಾ ಜನಂ ಪೀಳೇತ್ವಾ ದಿನ್ನದಾನೇನ ಏವರೂಪಂ ಉತ್ತರಿಂ ಯಸಸುಖಂ ಅನುಭವತೀ"ತಿ।

"ಅತಿದಾನಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನಂ, ಯಂ ಸೋ ಸಕಂ ಭರಿಯಂ ಪರಸ್ಸ ಭರಿಯತ್ಥಾಯ ಅದಾಸಿ, ಸಕೇ ಓರಸೇ ಪುತ್ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ದಾಸತ್ಥಾಯ ಅದಾಸಿ, ಅತಿದಾನಂ ನಾಮ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಲೋಕೇ ವಿದೂಹಿ ನಿನ್ದಿತಂ ಗರಹಿತಂ, ಯಥಾ ನಾಮ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತಿಭಾರೇನ ಸಕಟಸ್ಸ ಅಕ್ಖೋ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಅತಿಭಾರೇನ ನಾವಾ ಓಸೀದತಿ, ಅತಿಭುತ್ತೇನ ಭೋಜನಂ ವಿಸಮಂ ಪರಿಣಮತಿ, ಅತಿವಸ್ಸೇನ ಧಞ್ಞಂ ವಿನಸ್ಸತಿ, ಅತಿದಾನೇನ ಭೋಗಕ್ಖಯಂ ಉಪೇತಿ, ಅತಿತಾಪೇನ ಪಥವೀ ಉಪಡಯ್ಹತಿ, ಅತಿರಾಗೇನ ಉಮ್ಮತ್ತಕೋ ಹೋತಿ, ಅತಿದೋಸೇನ ವಜ್ಝೋ ಹೋತಿ, ಅತಿಮೋಹೇನ ಅನಯಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಅತಿಲೋಭೇನ ಚೋರಗ್ಗಹಣಮುಪಗಚ್ಛತಿ, ಅತಿಭಯೇನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಅತಿಪೂರೇನ ನದೀ ಉತ್ತರತಿ, ಅತಿವಾತೇನ ಅಸನಿ ಪತತಿ, ಅತಿಅಗ್ಗಿನಾ ಓದನಂ ಉತ್ತರತಿ, ಅತಿಸಞ್ಚರಣೇನ ನ ಚಿರಂ ಜೀವತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತಿದಾನಂ ನಾಮ ಲೋಕೇ ವಿದೂಹಿ ನಿನ್ದಿತಂ ಗರಹಿತಂ, ಅತಿದಾನಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನಂ, ನ ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿ ಫಲಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ।

"ಅತಿದಾನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ವಿದೂಹಿ ವಣ್ಣಿತಂ ಥುತಂ ಪಸತ್ಥಂ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಯಾದಿಸಂ ಕೀದಿಸಂ ದಾನಂ ದೇನ್ತಿ [ಕೇಚಿ ಯಾದಿಸಂ ತಾದಿಸಂ ದಾನಂ ದೇನ್ತಿ (ಸ್ಯಾ॰)], ಅತಿದಾನದಾಯೀ ಲೋಕೇ ಕಿತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಯಥಾ , ಮಹಾರಾಜ, ಅತಿಪವರತಾಯ ದಿಬ್ಬಂ ವನಮೂಲಂ ಗಹಿತಮ್ಪಿ ಹತ್ಥಪಾಸೇ ಠಿತಾನಂ ಪರಜನಾನಂ ನ ದಸ್ಸಯತಿ, ಅಗದೋ ಅತಿಜಚ್ಚತಾಯ [ಅತಿಉಸಭತಾಯ (ಕ॰)] ಪೀಳಾಯ ಸಮುಗ್ಘಾತಕೋ ರೋಗಾನಂ ಅನ್ತಕರೋ, ಅಗ್ಗಿ ಅತಿಜೋತಿತಾಯ ಡಹತಿ, ಉದಕಂ ಅತಿಸೀತತಾಯ ನಿಬ್ಬಾಪೇತಿ, ಪದುಮಂ ಪರಿಸುದ್ಧತಾಯ ನ ಉಪಲಿಮ್ಪತಿ ವಾರಿಕದ್ದಮೇನ, ಮಣಿ ಅತಿಗುಣತಾಯ ಕಾಮದದೋ, ವಜಿರಂ ಅತಿತಿಖಿಣತಾಯ ವಿಜ್ಝತಿ ಮಣಿಮುತ್ತಾಫಲಿಕಂ, ಪಥವೀ ಅತಿಮಹನ್ತತಾಯ ನರೋರಗಮಿಗಪಕ್ಖಿಜಲಸೇಲಪಬ್ಬತದುಮೇ ಧಾರೇತಿ, ಸಮುದ್ದೋ ಅತಿಮಹನ್ತತಾಯ ಅಪರಿಪೂರಣೋ, ಸಿನೇರು ಅತಿಭಾರತಾಯ ಅಚಲೋ, ಆಕಾಸೋ ಅತಿವಿತ್ಥಾರತಾಯ ಅನನ್ತೋ, ಸೂರಿಯೋ ಅತಿಪ್ಪಭತಾಯ ತಿಮಿರಂ ಘಾತೇತಿ, ಸೀಹೋ ಅತಿಜಾತಿತಾಯ ವಿಗತಭಯೋ, ಮಲ್ಲೋ ಅತಿಬಲವತಾಯ ಪಟಿಮಲ್ಲಂ ಖಿಪ್ಪಂ ಉಕ್ಖಿಪತಿ , ರಾಜಾ ಅತಿಪುಞ್ಞತಾಯ ಅಧಿಪತಿ, ಭಿಕ್ಖು ಅತಿಸೀಲವನ್ತತಾಯ ನಾಗಯಕ್ಖನರಮರೂಹಿ ನಮಸ್ಸನೀಯೋ, ಬುದ್ಧೋ ಅತಿಅಗ್ಗತಾಯ [ಅತಿವಿಸಿಟ್ಠತಾಯ (ಸ್ಯಾ॰)] ಅನುಪಮೋ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತಿದಾನಂ ನಾಮ ಲೋಕೇ ವಿದೂಹಿ ವಣ್ಣಿತಂ ಥುತಂ ಪಸತ್ಥಂ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಯಾದಿಸಂ ಕೀದಿಸಂ ದಾನಂ ದೇನ್ತಿ, ಅತಿದಾನದಾಯೀ ಲೋಕೇ ಕಿತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅತಿದಾನೇನ ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ರಾಜಾ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ವಣ್ಣಿತೋ ಥುತೋ ಪಸತ್ಥೋ ಮಹಿತೋ ಕಿತ್ತಿತೋ, ತೇನೇವ ಅತಿದಾನೇನ ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ರಾಜಾ ಅಜ್ಜೇತರಹಿ ಬುದ್ಧೋ ಜಾತೋ ಅಗ್ಗೋ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ।

"ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಠಪನೀಯಂ ದಾನಂ, ಯಂ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತೇ ನ ದಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ದಸ ಖೋ ಪನಿಮಾನಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದಾನಾನಿ, ಯಾನಿ ಲೋಕೇ ಅದಾನಸಮ್ಮತಾನಿ, ಯೋ ತಾನಿ ದಾನಾನಿ ದೇತಿ, ಸೋ ಅಪಾಯಗಾಮೀ ಹೋತಿ। ಕತಮಾನಿ ದಸ? ಮಜ್ಜದಾನಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಲೋಕೇ ಅದಾನಸಮ್ಮತಂ, ಯೋ ತಂ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಸೋ ಅಪಾಯಗಾಮೀ ಹೋತಿ। ಸಮಜ್ಜದಾನಂ…ಪೇ॰… ಇತ್ಥಿದಾನಂ…ಪೇ॰… ಉಸಭದಾನಂ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಕಮ್ಮದಾನಂ…ಪೇ॰… ಸತ್ಥದಾನಂ …ಪೇ॰… ವಿಸದಾನಂ…ಪೇ॰… ಸಙ್ಖಲಿಕದಾನಂ…ಪೇ॰… ಕುಕ್ಕುಟಸೂಕರದಾನಂ…ಪೇ॰… ತುಲಾಕೂಟಮಾನಕೂಟದಾನಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಲೋಕೇ ಅದಾನಸಮ್ಮತಂ ಹೋತಿ, ಯೋ ತಂ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಸೋ ಅಪಾಯಗಾಮೀ ಹೋತಿ। ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದಸ ದಾನಾನಿ ಲೋಕೇ ಅದಾನಸಮ್ಮತಾನಿ, ಯೋ ತಾನಿ ದಾನಾನಿ ದೇತಿ, ಸೋ ಅಪಾಯಗಾಮೀ ಹೋತೀ"ತಿ।

“ನಾಹಂ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅದಾನಸಮ್ಮತಂ ಪುಚ್ಛಾಮಿ, ಇಮಂ ಖ್ವಾಹಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಂ ಪುಚ್ಛಾಮಿ ‘ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಠಪನೀಯಂ ದಾನಂ, ಯಂ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತೇ ನ ದಾತಬ್ಬ’ನ್ತಿ। “ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಲೋಕೇ ಠಪನೀಯಂ ದಾನಂ। ಯಂ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತೇ ನ ದಾತಬ್ಬಂ, ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಕೇಚಿ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾನಂ ಭೋಜನಂ ದೇನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಅಚ್ಛಾದನಂ, ಕೇಚಿ ಸಯನಂ, ಕೇಚಿ ಆವಸಥಂ, ಕೇಚಿ ಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣಂ, ಕೇಚಿ ದಾಸಿದಾಸಂ, ಕೇಚಿ ಖೇತ್ತವತ್ಥುಂ, ಕೇಚಿ ದ್ವಿಪದಚತುಪ್ಪದಂ, ಕೇಚಿ ಸತಂ ಸಹಸ್ಸಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಕೇಚಿ ಮಹಾರಜ್ಜಂ, ಕೇಚಿ ಜೀವಿತಮ್ಪಿ ದೇನ್ತೀ”ತಿ। “ಯದಿ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೇಚಿ ಜೀವಿತಮ್ಪಿ ದೇನ್ತಿ, ಕಿಂ ಕಾರಣಾ ವೇಸ್ಸನ್ತರಂ ದಾನಪತಿಂ ಅತಿಬಾಳ್ಹಂ ಪರಿಪಾತೇಸಿ ಸುದಿನ್ನೇ ಪುತ್ತೇ ಚ ದಾರೇ ಚ?

“ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಲೋಕಪಕತಿ ಲೋಕಾಚಿಣ್ಣಂ, ಲಭತಿ ಪಿತಾ ಪುತ್ತಂ ಇಣಟ್ಟೋ ವಾ ಆಜೀವಿಕಪಕತೋ ವಾ ಆವಪಿತುಂ ವಾ [ಆಧಾಪೇತುಂ ವಾ (ಸ್ಯಾ॰), ಆಧಪಿತುಂ ವಾ (ಕ॰)] ವಿಕ್ಕಿಣಿತುಂ ವಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಲಭತಿ ಪಿತಾ ಪುತ್ತಂ ಇಣಟ್ಟೋ ವಾ ಆಜೀವಿಕಪಕತೋ ವಾ ಆವಪಿತುಂ ವಾ ವಿಕ್ಕಿಣಿತುಂ ವಾ”ತಿ। “ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಲಭತಿ ಪಿತಾ ಪುತ್ತಂ ಇಣಟ್ಟೋ ವಾ ಆಜೀವಿಕಪಕತೋ ವಾ ಆವಪಿತುಂ ವಾ ವಿಕ್ಕಿಣಿತುಂ ವಾ , ವೇಸ್ಸನ್ತರೋಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಾ ಅಲಭಮಾನೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಂ ಉಪದ್ದುತೋ ದುಕ್ಖಿತೋ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಧನಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾಯ ಪುತ್ತದಾರಂ ಆವಪೇಸಿ ಚ ವಿಕ್ಕಿಣಿ ಚ। ಇತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ದಿನ್ನಂ ಯೇವ ದಿನ್ನಂ, ಕತಂ ಯೇವ ಕತಂ। ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇನ ದಾನೇನ ವೇಸ್ಸನ್ತರಂ ದಾನಪತಿಂ ಅತಿಬಾಳ್ಹಂ ಅಪಸಾದೇಸೀ”ತಿ?

“ನಾಹಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾನಪತಿನೋ ದಾನಂ ಗರಹಾಮಿ, ಅಪಿ ಚ ಪುತ್ತದಾರಂ ಯಾಚನ್ತೇ ನಿಮಿನಿತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ದಾತಬ್ಬ”ನ್ತಿ। “ಏತಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಸಬ್ಭಿಕಾರಣಂ, ಯಂ ಪುತ್ತದಾರಂ ಯಾಚನ್ತೇ ಅತ್ತಾನಂ ದದೇಯ್ಯ, ಯಂ ಯಂ ಹಿ ಯಾಚನ್ತೇ ತಂ ತದೇವ ದಾತಬ್ಬಂ, ಏತಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಕಮ್ಮಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ ಪಾನೀಯಂ ಆಹರಾಪೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಯೋ ಭೋಜನಂ ದದೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ತಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ ಅಸ್ಸಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಯಂ ಸೋ ಆಹರಾಪೇತಿ, ತಮೇವ ತಸ್ಸ ದೇನ್ತೋ ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ ಅಸ್ಸಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ರಾಜಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಪುತ್ತದಾರಂ ಯಾಚನ್ತೇ ಪುತ್ತದಾರಂ ಯೇವ ಅದಾಸಿ। ಸಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ಸರೀರಂ ಯಾಚೇಯ್ಯ, ನ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ತಾನಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ನ ಕಮ್ಪೇಯ್ಯ ನ ರಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಂ ಯೇವ ಸರೀರಂ ಭವೇಯ್ಯ। ಸಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ವೇಸ್ಸನ್ತರಂ ದಾನಪತಿಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಯಾಚೇಯ್ಯ ‘ದಾಸತ್ತಂ ಮೇ ಉಪೇಹೀ’ತಿ, ದಿನ್ನಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಂ ಯೇವಸ್ಸ ಸರೀರಂ ಭವೇಯ್ಯ, ನ ಸೋ ದತ್ವಾ ತಪೇಯ್ಯ [ಠಪೇಯ್ಯ (ಸೀ॰)], ರಞ್ಞೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಬಹುಸಾಧಾರಣೋ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಕ್ಕಾ ಮಂಸಪೇಸಿ ಬಹುಸಾಧಾರಣಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಬಹುಸಾಧಾರಣೋ। ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಫಲಿತೋ [ಫಲಿನೋ (?)] ರುಕ್ಖೋ ನಾನಾದಿಜಗಣಸಾಧಾರಣೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಬಹುಸಾಧಾರಣೋ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ‘ಏವಾಹಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಅಧನೋ ಧನತ್ಥಿಕೋ ಧನಪರಿಯೇಸನಂ ಚರಮಾನೋ ಅಜಪಥಂ ಸಙ್ಕುಪಥಂ ವೇತ್ತಪಥಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಜಲಥಲವಾಣಿಜ್ಜಂ ಕರೋತಿ, ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ಮನಸಾ ಧನಂ ಆರಾಧೇತಿ, ಧನಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯ ವಾಯಮತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ದಾನಪತಿ ಅಧನೋ ಬುದ್ಧಧನೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣರತನಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯ ಯಾಚಕಾನಂ ಧನಧಞ್ಞಂ ದಾಸಿದಾಸಂ ಯಾನವಾಹನಂ ಸಕಲಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಸಕಂ ಪುತ್ತದಾರಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಚಜಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಯೇವ ಪರಿಯೇಸತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಮಚ್ಚೋ ಮುದ್ದಕಾಮೋ ಮುದ್ದಾಧಿಕರಣಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗೇಹೇ ಧನಧಞ್ಞಂ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ದತ್ವಾಪಿ ಮುದ್ದಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯ ವಾಯಮತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ದಾನಪತಿ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಬಾಹಿರಬ್ಭನ್ತರಧನಂ ದತ್ವಾ ಜೀವಿತಮ್ಪಿ ಪರೇಸಂ ದತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಯೇವ ಪರಿಯೇಸತಿ।

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾನಪತಿನೋ ಏವಂ ಅಹೋಸಿ ‘ಯಂ ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಾಚತಿ, ತಮೇವಾಹಂ ತಸ್ಸ ದೇನ್ತೋ ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ ನಾಮ ಹೋಮೀ’ತಿ, ಏವಂ ಸೋ ತಸ್ಸ ಪುತ್ತದಾರಮದಾಸಿ। ನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ದಾನಪತಿ ದೇಸ್ಸತಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತದಾರಮದಾಸಿ, ನ ಅದಸ್ಸನಕಾಮತಾಯ ಪುತ್ತದಾರಮದಾಸಿ, ನ ಅತಿಬಹುಕಾ ಮೇ ಪುತ್ತದಾರಾ, ‘ನ ಸಕ್ಕೋಮಿ ತೇ ಪೋಸೇತು’ನ್ತಿ ಪುತ್ತದಾರಮದಾಸಿ, ನ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋ ‘ಅಪ್ಪಿಯಾ ಮೇ’ತಿ ನೀಹರಿತುಕಾಮತಾಯ ಪುತ್ತದಾರಮದಾಸಿ। ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣರತನಸ್ಸೇವ ಪಿಯತ್ತಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞಾಣಸ್ಸ ಕಾರಣಾ ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ರಾಜಾ ಏವರೂಪಂ ಅತುಲಂ ವಿಪುಲಮನುತ್ತರಂ ಪಿಯಂ ಮನಾಪಂ ದಯಿತಂ ಪಾಣಸಮಂ ಪುತ್ತದಾರದಾನವರಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅದಾಸಿ।

“ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ **ಚರಿಯಾಪಿಟಕೇ** –

“‘ನ ಮೇ ದೇಸ್ಸಾ ಉಭೋ ಪುತ್ತಾ, ಮದ್ದೀ ದೇವೀ ನ ದೇಸ್ಸಿಯಾ।
ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಿಯಂ ಮಯ್ಹಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಿಯೇ ಅದಾಸಹ’ನ್ತಿ॥

“ತಸ್ಮಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸತರೋ ರಾಜಾ ಪುತ್ತದಾನಂ [ಪುತ್ತದಾರಂ (ಕ॰)] ದತ್ವಾ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜಿ। ತಸ್ಸ ಅತಿಪೇಮೇನ ದುಕ್ಖಿತಸ್ಸ ಬಲವಸೋಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ, ಹದಯವತ್ಥು ಉಣ್ಹಮಹೋಸಿ। ನಾಸಿಕಾಯ ಅಪ್ಪಹೋನ್ತಿಯಾ ಮುಖೇನ ಉಣ್ಹೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ, ಅಸ್ಸೂನಿ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಲೋಹಿತಬಿನ್ದೂನಿ ಹುತ್ವಾ ನೇತ್ತೇಹಿ ನಿಕ್ಖಮಿಂಸು। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದುಕ್ಖೇನ ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ರಾಜಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪುತ್ತದಾರಮದಾಸಿ ‘ಮಾ ಮೇ ದಾನಪಥೋ ಪರಿಹಾಯೀ’ತಿ।

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ರಾಜಾ ದ್ವೇ ಅತ್ಥವಸೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ದ್ವೇ ದಾರಕೇ ಅದಾಸಿ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ದಾನಪಥೋ ಚ ಮೇ ಅಪರಿಹೀನೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ದುಕ್ಖಿತೇ ಚ ಮೇ ಪುತ್ತಕೇ ವನಮೂಲಫಲೇಹಿ ಇತೋನಿದಾನಂ ಅಯ್ಯಕೋ ಮೋಚೇಸ್ಸತೀತಿ। ಜಾನಾತಿ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ರಾಜಾ ‘ನ ಮೇ ದಾರಕಾ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ, ಇಮೇ ಚ ದಾರಕೇ ಅಯ್ಯಕೋ ನಿಕ್ಕಿಣಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಗಮನಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ’ತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಅತ್ಥವಸೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ದ್ವೇ ದಾರಕೇ ಅದಾಸಿ।

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ರಾಜಾ ಜಾನಾತಿ ‘ಅಯಂ ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಜಿಣ್ಣೋ ವುಡ್ಢೋ ಮಹಲ್ಲಕೋ ದುಬ್ಬಲೋ ಭಗ್ಗೋ ದಣ್ಡಪರಾಯಣೋ ಖೀಣಾಯುಕೋ ಪರಿತ್ತಪುಞ್ಞೋ, ನೇಸೋ ಸಮತ್ಥೋ ಇಮೇ ದಾರಕೇ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತು’ನ್ತಿ। ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಪಾಕತಿಕೇನ ಬಲೇನ ಇಮೇ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇ ಏವಂಮಹಿದ್ಧಿಕೇ ಏವಂಮಹಾನುಭಾವೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಪೇಳಾಯ ವಾ ಸಮುಗ್ಗೇ ವಾ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ನಿಪ್ಪಭೇ ಕತ್ವಾ ಥಾಲಕಪರಿಭೋಗೇನ [ಪದೀಪಪರಿಭೋಗೇನ (ಸ್ಯಾ॰)] ಪರಿಭುಞ್ಜಿತು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಪ್ಪಟಿಭಾಗಸ್ಸ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುನ್ತಿ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಮಣಿರತನಂ ಸುಭಂ ಜಾತಿಮನ್ತಂ ಅಟ್ಠಂಸಂ ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತಂ ಚತುಹತ್ಥಾಯಾಮಂ ಸಕಟನಾಭಿಪರಿಣಾಹಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಪಿಲೋತಿಕಾಯ ವೇಠೇತ್ವಾ ಪೇಳಾಯ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ

ಸತ್ಥಕನಿಸಾನಪರಿಭೋಗೇನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ಮಣಿರತನಪ್ಪಟಿಭಾಗಸ್ಸ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ತಿಧಾ ಪಭಿನ್ನೋ ಸಬ್ಬಸೇತೋ ಸತ್ತಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಅಟ್ಠರತನುಬ್ಬೇಧೋ ನವರತನಾಯಾಮಪರಿಣಾಹೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ ದಸ್ಸನೀಯೋ ಉಪೋಸಥೋ ನಾಗರಾಜಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಸುಪ್ಪೇನ ವಾ ಸರಾವೇನ ವಾ ಪಿದಹಿತುಂ, ಗೋವಚ್ಛಕೋ ವಿಯ ವಚ್ಛಕಸಾಲಾಯ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪರಿಹರಿತುಂ ವಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಉಪೋಸಥನಾಗರಾಜಪ್ಪಟಿಭಾಗಸ್ಸ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ದೀಘಪುಥುಲವಿತ್ಥಿಣ್ಣೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ ದುರುತ್ತರೋ ಅಪರಿಯೋಗಾಳ್ಹೋ ಅನಾವಟೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಿದಹಿತ್ವಾ ಏಕತಿತ್ಥೇನ ಪರಿಭೋಗಂ ಕಾತುಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಮಹಾಸಮುದ್ದಪ್ಪಟಿಭಾಗಸ್ಸ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಹಿಮವನ್ತೋ ಪಬ್ಬತರಾಜಾ ಪಞ್ಚಯೋಜನಸತಂ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತೋ ನಭೇ ತಿಸಹಸ್ಸಯೋಜನಾಯಾಮವಿತ್ಥಾರೋ ಚತುರಾಸೀತಿಕೂಟಸಹಸ್ಸಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಮಹಾನದೀಸತಾನಂ ಪಭವೋ ಮಹಾಭೂತಗಣಾಲಯೋ ನಾನಾವಿಧಗನ್ಧಧರೋ ದಿಬ್ಬೋಸಧಸತಸಮಲಙ್ಕತೋ ನಭೇ ವಲಾಹಕೋ ವಿಯ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಹಿಮವನ್ತಪಬ್ಬತರಾಜಪ್ಪಟಿಭಾಗಸ್ಸ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರತ್ತನ್ಧಕಾರತಿಮಿಸಾಯಂ ಉಪರಿಪಬ್ಬತಗ್ಗೇ ಜಲಮಾನೋ ಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಸುವಿದೂರೇಪಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರೋ ರಾಜಾ ಪಬ್ಬತಗ್ಗೇ ಜಲಮಾನೋ ಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ವಿಯ ಸುವಿದೂರೇಪಿ ಪಾಕಟೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಹಿಮವನ್ತೇ ಪಬ್ಬತೇ ನಾಗಪುಪ್ಫಸಮಯೇ ಉಜುವಾತೇ ವಾಯನ್ತೇ ದಸ ದ್ವಾದಸ ಯೋಜನಾನಿ ಪುಪ್ಫಗನ್ಧೋ ವಾಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ , ಮಹಾರಾಜ, ವೇಸ್ಸನ್ತರಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಅಪಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸೇಹಿಪಿ ಯಾವ ಅಕನಿಟ್ಠಭವನಂ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಸುರಾಸುರಗರುಳಗನ್ಧಬ್ಬಯಕ್ಖರಕ್ಖಸಮಹೋರಗಕಿನ್ನರಇನ್ದಭವನೇಸು ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ, ಸೀಲವರಗನ್ಧೋ ಚಸ್ಸ ಸಮ್ಪವಾಯತಿ, ತೇನ ತಸ್ಸ ದಾರಕಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ದಾಸಭೋಗೇನ ಭುಞ್ಜಿತುಂ। ಅನುಸಿಟ್ಠೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಾಲೀ ಕುಮಾರೋ ಪಿತರಾ ವೇಸ್ಸನ್ತರೇನ ರಞ್ಞಾ ‘ಅಯ್ಯಕೋ ತೇ, ತಾತ, ತುಮ್ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಧನಂ ದತ್ವಾ ನಿಕ್ಕಿಣನ್ತೋ ತಂ ನಿಕ್ಖಸಹಸ್ಸಂ ದತ್ವಾ ನಿಕ್ಕಿಣಾತು, ಕಣ್ಹಾಜಿನಂ ನಿಕ್ಕಿಣನ್ತೋ ದಾಸಸತಂ ದಾಸಿಸತಂ ಹತ್ಥಿಸತಂ ಅಸ್ಸಸತಂ ಧೇನುಸತಂ ಉಸಭಸತಂ ನಿಕ್ಖಸತನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸತಂ ದತ್ವಾ ನಿಕ್ಕಿಣಾತು, ಯದಿ ತೇ, ತಾತ, ಅಯ್ಯಕೋ ತುಮ್ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಆಣಾಯ ಬಲಸಾ ಮುಧಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಮಾ ತುಮ್ಹೇ ಅಯ್ಯಕಸ್ಸ ವಚನಂ ಕರಿತ್ಥ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸೇವ ಅನುಯಾಯಿನೋ ಹೋಥಾ’ತಿ, ಏವಮನುಸಾಸಿತ್ವಾ ಪುತ್ತೇ ಪೇಸೇಸಿ, ತತೋ ಜಾಲೀಕುಮಾರೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಯ್ಯಕೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಕಥೇಸಿ -

“‘ಸಹಸ್ಸಗ್ಘಂ ಹಿ ಮಂ ತಾತ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪಿತಾ ಅದಾ।

ಅಥೋ ಕಣ್ಹಾಜಿನಂ ಕಞ್ಞಂ, ಹತ್ಥಿನಞ್ಚ ಸತೇನ ಚಾ’’ತಿ॥

‘‘ಸುನಿಬ್ಬೇಠಿತೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಞ್ಹೋ; ಸುಭಿನ್ನಂ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಂ; ಸುಮದ್ದಿತೋ ಪರವಾದೋ; ಸಕಸಮಯೋ ಸುದೀಪಿತೋ; ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಸುಪರಿಸೋಧಿತಂ; ಸುವಿಭತ್ತೋ ಅತ್ಥೋ; ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ’’ತಿ।

ವೇಸ್ಸನ್ತರಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಪಞ್ಹೋ

೨. ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಬ್ಬೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಗೋತಮೇನೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾ ಕತಾ’’ತಿ? ‘‘ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ , ಸಬ್ಬೇಸಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾ, ಗೋತಮೇನೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾ ಕತಾ’’ತಿ।

‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯದಿ ಏವಂ ಅಯುತ್ತಂ, ಯಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೇಹಿ ವೇಮತ್ತತಾ ಹೋತೀ’’ತಿ। ‘‘ಚತೂಹಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಠಾನೇಹಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೇಹಿ ವೇಮತ್ತತಾ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ? ಕುಲವೇಮತ್ತತಾ ಪಧಾನವೇಮತ್ತತಾ [ಅದ್ಧಾನವೇಮತ್ತತಾ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಆಯುವೇಮತ್ತತಾ ಪಮಾಣವೇಮತ್ತತಾತಿ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚತೂಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೇಹಿ ವೇಮತ್ತತಾ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಬುದ್ಧಾನಂ ರೂಪೇ ಸೀಲೇ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನೇ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜೇ ದಸತಥಾಗತಬಲೇ ಛಅಸಾಧಾರಣಞಾಣೇ ಚುದ್ದಸಬುದ್ಧಞಾಣೇ ಅಟ್ಠಾರಸಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇ ಕೇವಲೇ ಚ ಬುದ್ಧಗುಣೇ [ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ನತ್ಥಿ ವೇಮತ್ತತಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಾ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮಸಮಾ’’ತಿ।

‘‘ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಾ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮಸಮಾ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಗೋತಮೇನೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾ ಕತಾ’’ತಿ? ‘‘ಅಪರಿಪಕ್ಕೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಞಾಣೇ ಅಪರಿಪಕ್ಕಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ಗೋತಮೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಮಭಿನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಅಪರಿಪಕ್ಕಂ ಞಾಣಂ ಪರಿಪಾಚಯಮಾನೇನ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾ ಕತಾ’’ತಿ।

‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಅಪರಿಪಕ್ಕೇ ಞಾಣೇ ಅಪರಿಪಕ್ಕಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಂ ನಿಕ್ಖನ್ತೋ, ನನು ನಾಮ ಞಾಣಂ ಪರಿಪಾಚೇತ್ವಾ ಪರಿಪಕ್ಕೇ ಞಾಣೇ ನಿಕ್ಖಮಿತಬ್ಬ’’ನ್ತಿ?

‘‘ಬೋಧಿಸತ್ತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಪರೀತಂ ಇತ್ಥಾಗಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಿಸ್ಸ ಅರತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ, ಅರತಿಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಞ್ಞತರೋ ಮಾರಕಾಯಿಕೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ‘ಅಯಂ ಖೋ ಕಾಲೋ ಅರತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿನೋದನಾಯಾ’ತಿ ವೇಹಾಸೇ ಠತ್ವಾ ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿ –

‘‘ಮಾರಿಸ, ಮಾ ಖೋ ತ್ವಂ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋ ಅಹೋಸಿ, ಇತೋ ತೇ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ದಿಬ್ಬಂ ಚಕ್ಕರತನಂ ಪಾತುಭವಿಸ್ಸತಿ ಸಹಸ್ಸಾರಂ ಸನೇಮಿಕಂ ಸನಾಭಿಕಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಂ, ಪಥವಿಗತಾನಿ ಚ ತೇ ರತನಾನಿ ಆಕಾಸಟ್ಠಾನಿ ಚ ಸಯಮೇವ ಉಪಗಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತಿ, ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಪರಿತ್ತದೀಪಪರಿವಾರೇಸು ಚತೂಸು ಮಹಾದೀಪೇಸು ಏಕಮುಖೇನ ಆಣಾ ಪವತ್ತಿಸ್ಸತಿ, ಪರೋಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ತೇ ಪುತ್ತಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಸೂರಾ ವೀರಙ್ಗರೂಪಾ ಪರಸೇನಪ್ಪಮದ್ದನಾ , ತೇಹಿ ಪುತ್ತೇಹಿ ಪರಿಕಿಣ್ಣೋ ಸತ್ತರತನಸಮನ್ನಾಗತೋ ಚತುದ್ದೀಪಮನುಸಾಸಿಸ್ಸಸೀ’ತಿ।

“ಯಥಾ ನಾಮ ದಿವಸಸನ್ತತ್ತಂ ಅಯೋಸೂಲಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉಪಡಹನ್ತಂ ಕಣ್ಣಸೋತಂ ಪವಿಸೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ತಂ ವಚನಂ ಕಣ್ಣಸೋತಂ ಪವಿಸಿತ್ಥ, ಇತಿ ಸೋ ಪಕತಿಯಾವ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋ ತಸ್ಸಾ ದೇವತಾಯ ವಚನೇನ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಉಬ್ಬಿಜ್ಜಿ ಸಂವಿಜ್ಜಿ ಸಂವೇಗಮಾಪಜ್ಜಿ।

“ಯಥಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಜಲಮಾನೋ ಅಞ್ಞೇನ ಕಟ್ಠೇನ ಉಪಡಹಿತೋ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಜಲೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪಕತಿಯಾವ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋ ತಸ್ಸಾ ದೇವತಾಯ ವಚನೇನ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಉಬ್ಬಿಜ್ಜಿ ಸಂವಿಜ್ಜಿ ಸಂವೇಗಮಾಪಜ್ಜಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಪಥವೀ ಪಕತಿತಿನ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಹರಿತಸದ್ದಲಾ ಆಸಿತ್ತೋದಕಾ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಜಾತಾ ಪುನದೇವ ಮಹಾಮೇಘೇ ಅಭಿವುಟ್ಠೇ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲತರಾ ಅಸ್ಸ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪಕತಿಯಾವ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತೋ ತಸ್ಸಾ ದೇವತಾಯ ವಚನೇನ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಉಬ್ಬಿಜ್ಜಿ ಸಂವಿಜ್ಜಿ ಸಂವೇಗಮಾಪಜ್ಜೀ”ತಿ।

“ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಯದಿ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ದಿಬ್ಬಂ ಚಕ್ಕರತನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ, ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ದಿಬ್ಬೇ ಚಕ್ಕರತನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಂ ಚಕ್ಕರತನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ಚ ಪಲೋಭನತ್ಥಾಯ ತಾಯ ದೇವತಾಯ ಮುಸಾ ಭಣಿತಂ, ಯದಿಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ದಿಬ್ಬಂ ಚಕ್ಕರತನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ನ ನಿವತ್ತೇಯ್ಯ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ‘ಅನಿಚ್ಚ’ನ್ತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ದಳ್ಹಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ, ‘ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ’ತಿ ದಳ್ಹಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ, ಉಪಾದಾನಕ್ಖಯಂ ಪತ್ತೋ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನೋತತ್ತದಹತೋ ಉದಕಂ ಗಙ್ಗಂ ನದಿಂ ಪವಿಸತಿ, ಗಙ್ಗಾಯ ನದಿಯಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪವಿಸತಿ, ಮಹಾಸಮುದ್ದತೋ ಪಾತಾಲಮುಖಂ ಪವಿಸತಿ, ಅಪಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ತಂ ಉದಕಂ ಪಾತಾಲಮುಖಗತಂ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪವಿಸೇಯ್ಯ, ಮಹಾಸಮುದ್ದತೋ ಗಙ್ಗಂ ನದಿಂ ಪವಿಸೇಯ್ಯ, ಗಙ್ಗಾಯ ನದಿಯಾ ಪುನ ಅನೋತತ್ತಂ ಪವಿಸೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಚತುರೋ ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇ ಕುಸಲಂ ಪರಿಪಾಚಿತಂ ಇಮಸ್ಸ ಭವಸ್ಸ ಕಾರಣಾ, ಸೋಯಂ ಅನ್ತಿಮಭವೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ ಪರಿಪಕ್ಕಂ ಬೋಧಿಞಾಣಂ ಛಹಿ ವಸ್ಸೇಹಿ ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಚಕ್ಕರತನಕಾರಣಾ [ಚಕ್ಕರತನಸ್ಸ ಕಾರಣಾ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯಾ”ತಿ [ಪರಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)]? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ।

“ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಪಥವೀ ಪರಿವತ್ತೇಯ್ಯ ಸಕಾನನಾ ಸಪಬ್ಬತಾ, ನತ್ವೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ ಅಪತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ। ಆರೋಹೇಯ್ಯಪಿ ಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಙ್ಗಾಯ ಉದಕಂ ಪಟಿಸೋತಂ, ನತ್ವೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ ಅಪತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ; ವಿಸುಸ್ಸೇಯ್ಯಪಿ ಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಅಪರಿಮಿತಜಲಧರೋ ಗೋಪದೇ ಉದಕಂ ವಿಯ, ನತ್ವೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ ಅಪತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ; ಫಲೇಯ್ಯಪಿ ಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತರಾಜಾ ಸತಧಾ ವಾ ಸಹಸ್ಸಧಾ ವಾ, ನತ್ವೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ ಅಪತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ; ಪತೇಯ್ಯುಮ್ಪಿ ಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಸತಾರಕಾ ಲೇಡ್ಡು ವಿಯ ಛಮಾಯಂ, ನತ್ವೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ ಅಪತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ; ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯಪಿ ಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸೋ ಕಿಲಞ್ಜಮಿವ, ನತ್ವೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತೇಯ್ಯ ಅಪತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಪದಾಲಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಬನ್ಧನಾನ”ನ್ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಿ ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಾನೀ”ತಿ? “ದಸ ಖೋ ಪನಿಮಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಾನಿ, ಯೇಹಿ ಬನ್ಧನೇಹಿ ಬದ್ಧಾ ಸತ್ತಾ ನ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ, ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾಪಿ ಪಟಿನಿವತ್ತನ್ತಿ। ಕತಮಾನಿ ದಸ? ಮಾತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಂ,

ಪಿತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಂ, ಭರಿಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಂ, ಪುತ್ತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಂ, ಞಾತೀ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಂ, ಮಿತ್ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಂ, ಧನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಂ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ, ಮಹಾರಾಜ , ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಂ, ಇಸ್ಸರಿಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಂ, ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಂ, ಇಮಾನಿ ಖೋ ಮಹಾರಾಜ ದಸ ಲೋಕೇ ಬನ್ಧನಾನಿ, ಯೇಹಿ ಬನ್ಧನೇಹಿ ಬದ್ಧಾ ಸತ್ತಾ ನ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ, ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾಪಿ ಪಟಿನಿವತ್ತನ್ತಿ, ತಾನಿ ದಸ ಬನ್ಧನಾನಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಛಿನ್ನಾನಿ ಪದಾಲಿತಾನಿ, ತಸ್ಮಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ನ ಪಟಿನಿವತ್ತತೀ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯದಿ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಅರತಿಚಿತ್ತೇ ದೇವತಾಯ ವಚನೇನ ಅಪರಿಪಕ್ಕೇ ಞಾಣೇ ಅಪರಿಪಕ್ಕಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಮಭಿನಿಕ್ಖನ್ತೋ, ಕಿಂ ತಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾಯ ಕತಾಯ, ನನು ನಾಮ ಸಬ್ಬಭಕ್ಖೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ ಆಗಮಯಮಾನೇನಾ"ತಿ?

"ದಸ ಖೋ ಪನಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಓಞ್ಞಾತಾ ಅವಞ್ಞಾತಾ ಹೀಳಿತಾ ಖೀಳಿತಾ ಗರಹಿತಾ ಪರಿಭೂತಾ ಅಚಿತ್ತೀಕತಾ। ಕತಮೇ ದಸ? ಇತ್ಥೀ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಧವಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಓಞ್ಞಾತಾ ಅವಞ್ಞಾತಾ ಹೀಳಿತಾ ಖೀಳಿತಾ ಗರಹಿತಾ ಪರಿಭೂತಾ ಅಚಿತ್ತೀಕತಾ। ದುಬ್ಬಲೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲೋ…ಪೇ॰… ಅಮಿತ್ತಞಾತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲೋ…ಪೇ॰… ಮಹಗ್ಘಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲೋ…ಪೇ॰… ಅಗರುಕುಲವಾಸಿಕೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲೋ…ಪೇ॰… ಪಾಪಮಿತ್ತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲೋ…ಪೇ॰… ಧನಹೀನೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲೋ…ಪೇ॰… ಆಚಾರಹೀನೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲೋ…ಪೇ॰… ಕಮ್ಮಹೀನೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲೋ…ಪೇ॰… ಪಯೋಗಹೀನೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಓಞ್ಞಾತೋ ಅವಞ್ಞಾತೋ ಹೀಳಿತೋ ಖೀಳಿತೋ ಗರಹಿತೋ ಪರಿಭೂತೋ ಅಚಿತ್ತೀಕತೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಸ ಪುಗ್ಗಲಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಓಞ್ಞಾತಾ ಅವಞ್ಞಾತಾ ಹೀಳಿತಾ ಖೀಳಿತಾ ಗರಹಿತಾ ಪರಿಭೂತಾ ಅಚಿತ್ತೀಕತಾ। ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಸ ಠಾನಾನಿ ಅನುಸ್ಸರಮಾನಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಏವಂ ಸಞ್ಞಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ 'ಮಾಹಂ ಕಮ್ಮಹೀನೋ ಅಸ್ಸಂ ಪಯೋಗಹೀನೋ ಗರಹಿತೋ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಯಂನೂನಾಹಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ ಅಸ್ಸಂ ಕಮ್ಮಗರು ಕಮ್ಮಾಧಿಪತೇಯ್ಯೋ ಕಮ್ಮಸೀಲೋ ಕಮ್ಮಧೋರಯ್ಹೋ ಕಮ್ಮನಿಕೇತವಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ವಿಹರೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ, ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಞಾಣಂ ಪರಿಪಾಚೇನ್ತೋ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಂ ಅಕಾಸೀ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಂ ಕರೋನ್ತೋ ಏವಮಾಹ 'ನ ಖೋ ಪನಾಹಂ ಇಮಾಯ ಕಟುಕಾಯ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾಯ ಅಧಿಗಚ್ಛಾಮಿ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಂ ಅಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸೇಸಂ, ಸಿಯಾ ನು ಖೋ ಅಞ್ಞೋ ಮಗ್ಗೋ ಬೋಧಾಯಾ'ತಿ। ಅಪಿ ನು ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಂ ಆರಬ್ಭ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ?

"ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಖೋ ಪನಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿತ್ತದುಬ್ಬಲೀಕರಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಯೇಹಿ ದುಬ್ಬಲೀಕತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ। ಕತಮೇ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ? ಕೋಧೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿತ್ತದುಬ್ಬಲೀಕರಣೋ ಧಮ್ಮೋ, ಯೇನ ದುಬ್ಬಲೀಕತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ, ಉಪನಾಹೋ…ಪೇ॰… ಮಕ್ಖೋ…ಪೇ॰… ಪಳಾಸೋ…ಪೇ॰… ಇಸ್ಸಾ…ಪೇ॰… ಮಚ್ಛರಿಯಂ…ಪೇ॰… ಮಾಯಾ…ಪೇ॰… ಸಾಠೇಯ್ಯಂ…ಪೇ॰… ಥಮ್ಭೋ…ಪೇ॰… ಸಾರಮ್ಭೋ…ಪೇ॰… ಮಾನೋ…ಪೇ॰… ಅತಿಮಾನೋ …ಪೇ॰… ಮದೋ…ಪೇ॰… ಪಮಾದೋ…ಪೇ॰… ಥಿನಮಿದ್ಧಂ…ಪೇ॰… ತನ್ದಿ [ನನ್ದೀ (ಪೀ॰ ಕ॰)] …ಪೇ॰… ಆಲಸ್ಯಂ…ಪೇ॰… ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ…ಪೇ॰… ರೂಪಾ…ಪೇ॰… ಸದ್ದಾ…ಪೇ॰… ಗನ್ಧಾ…ಪೇ॰… ರಸಾ…ಪೇ॰… ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾ…ಪೇ॰… ಖುದಾಪಿಪಾಸಾ…ಪೇ॰… ಅರತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿತ್ತದುಬ್ಬಲೀಕರಣೋ ಧಮ್ಮೋ, ಯೇನ ದುಬ್ಬಲೀಕತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಚಿತ್ತದುಬ್ಬಲೀಕರಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಯೇಹಿ ದುಬ್ಬಲೀಕತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ।

ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಖುದಾಪಿಪಾಸಾ [ಖುದಾಪಿಪಾಸಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಕಾಯಂ ಪರಿಯಾದಿಯಿಂಸು, ಕಾಯೇ ಪರಿಯಾದಿನ್ನೇ ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ। ಸತಸಹಸ್ಸಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಪ್ಪಾನಂ [ಕಪ್ಪೇ (ಕ॰)] ಚತುರೋ ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇ ಕಪ್ಪೇ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಚತುನ್ನಂ ಯೇವ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಅಭಿಸಮಯಂ ಅನ್ವೇಸಿ ತಾಸು ತಾಸು ಜಾತೀಸು, ಕಿಂ ಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಭವೇ ಅಭಿಸಮಯಜಾತಿಯಂ ಮಗ್ಗಂ ಆರಬ್ಭ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೋ ಹೇಸ್ಸತಿ? ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ 'ಸಿಯಾ ನು ಖೋ ಅಞ್ಞೋ ಮಗ್ಗೋ ಬೋಧಾಯಾ'ತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಏಕಮಾಸಿಕೋ ಸಮಾನೋ ಪಿತು ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಸೀತಾಯ ಜಮ್ಬುಚ್ಛಾಯಾಯ ಸಿರಿಸಯನೇ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹಾಸಿ…ಪೇ॰… ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹಾಸೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮಿ, ಞಾಣಂ ಪರಿಪಾಚೇನ್ತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಂ ಅಕಾಸೀ"ತಿ।

ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಕುಸಲಾಕುಸಲಬಲವತರಪಞ್ಹೋ

೩. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಮಂ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ ಕುಸಲಂ ವಾ ಅಕುಸಲಂ ವಾ"ತಿ? "ಕುಸಲಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ, ನೋ ತಥಾ ಅಕುಸಲ'ನ್ತಿ। "ನಾಹಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತಂ ವಚನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮಿ 'ಕುಸಲಂ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ, ನೋ ತಥಾ ಅಕುಸಲ'ನ್ತಿ, ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಧ ಪಾಣಾತಿಪಾತಿನೋ ಅದಿನ್ನಾದಾಯಿನೋ ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಿನೋ ಮುಸಾವಾದಿನೋ ಗಾಮಘಾತಿಕಾ ಪನ್ಥದೂಸಕಾ ನೇಕತಿಕಾ ವಞ್ಚನಿಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ತಾವತಕೇನ ಪಾಪೇನ ಲಭನ್ತಿ ಹತ್ಥಚ್ಛೇದಂ ಪಾದಚ್ಛೇದಂ ಹತ್ಥಪಾದಚ್ಛೇದಂ ಕಣ್ಣಚ್ಛೇದಂ ನಾಸಚ್ಛೇದಂ ಕಣ್ಣನಾಸಚ್ಛೇದಂ ಬಿಲಙ್ಗಥಾಲಿಕಂ ಸಙ್ಖಮುಣ್ಡಿಕಂ ರಾಹುಮುಖಂ ಜೋತಿಮಾಲಿಕಂ ಹತ್ಥಪಜ್ಜೋತಿಕಂ ಏರಕವತ್ತಿಕಂ ಚೀರಕವಾಸಿಕಂ ಏಣೇಯ್ಯಕಂ ಬಳಿಸಮಂಸಿಕಂ ಕಹಾಪಣಿಕಂ ಖಾರಾಪತಚ್ಛಿಕಂ ಪಲಿಘಪರಿವತ್ತಿಕಂ ಪಲಾಲಪೀಠಕಂ ತತ್ತೇನಪಿ ತೇಲೇನ ಓಸಿಞ್ಚನಂ ಸುನಖೇಹಿಪಿ ಖಾದಾಪನಂ ಜೀವಸೂಲಾರೋಪನಂ ಅಸಿನಾಪಿ ಸೀಸಚ್ಛೇದಂ, ಕೇಚಿ ರತ್ತಿಂ ಪಾಪಂ ಕತ್ವಾ ರತ್ತಿಂ ಯೇವ ವಿಪಾಕಂ ಅನುಭವನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ರತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ದಿವಾ ಯೇವ ಅನುಭವನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ದಿವಾ ಕತ್ವಾ ದಿವಾ ಯೇವ ಅನುಭವನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ದಿವಾ ಕತ್ವಾ ರತ್ತಿಂ ಯೇವ ಅನುಭವನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ದ್ವೇ ತಯೋ ದಿವಸೇ ವೀತಿವತ್ತೇ ಅನುಭವನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ವಿಪಾಕಂ ಅನುಭವನ್ತಿ। ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೋಚಿ ಏಕಸ್ಸ ವಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಾ ತಿಣ್ಣಂ ವಾ ಚತುನ್ನಂ ವಾ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಾ ದಸನ್ನಂ ವಾ ಸತಸ್ಸ ವಾ ಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ವಾ ಸತಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ವಾ ಸಪರಿವಾರಂ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಭೋಗಂ ವಾ ಯಸಂ ವಾ ಸುಖಂ ವಾ ಅನುಭವಿತಾ ಸೀಲೇನ ವಾ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮೇನ ವಾ"ತಿ?

"ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ , ಚತ್ತಾರೋ ಪುರಿಸಾ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಸೀಲಂ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ತೇನೇವ ಸರೀರದೇಹೇನ ತಿದಸಪುರೇ ಸಮನುಪ್ಪತ್ತಾ"ತಿ [ಯಸಮನುಪತ್ತಾತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)]। "ಕೋ ಚ ಕೋ ಚ ಭನ್ತೇ"ತಿ? "ಮನ್ಧಾತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಾ, ನಿಮಿ ರಾಜಾ, ಸಾಧೀನೋ ರಾಜಾ, ಗುತ್ತಿಲೋ ಚ ಗನ್ಧಬ್ಬೋ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅನೇಕೇಹಿ ತಂ ಭವಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಅನ್ತರಿತಂ, ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪೇತಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ [ದೀಪಿತಂ, ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪೇತಂ (ಕ॰)] ಪರೋಕ್ಖಂ, ಯದಿ ಸಮತ್ಥೋಸಿ ವತ್ತಮಾನಕೇ ಭವೇ ಭಗವತೋ ಧರಮಾನಕಾಲೇ ಕಥೇಹೀ"ತಿ? "ವತ್ತಮಾನಕೇಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭವೇ ಪುಣ್ಣಕೋ ದಾಸೋ ಥೇರಸ್ಸ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ ಭೋಜನಂ ದತ್ವಾ ತದಹೇವ ಸೇಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ಅಜ್ಝುಪಗತೋ, ಸೋ ಏತರಹಿ ಪುಣ್ಣಕೋ ಸೇಟ್ಠೀತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿ, ಗೋಪಾಲಮಾತಾ ದೇವೀ ಅತ್ತನೋ ಕೇಸೇ ವಿಕ್ಕಿಣಿತ್ವಾ ಲದ್ಧೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಹಾಪಣೇಹಿ ಥೇರಸ್ಸ ಮಹಾಕಚ್ಚಾಯನಸ್ಸ ಅತ್ತಟ್ಠಮಕಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದತ್ವಾ ತದಹೇವ ರಞ್ಞೋ ಚನ್ದಪಜ್ಜೋತಸ್ಸ [ಉದೇನಸ್ಸ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)]

ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಟ್ಠಾನಂ ಪತ್ತಾ। ಸುಪ್ಪಿಯಾ ಉಪಾಸಿಕಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಗಿಲಾನಭಿಕ್ಖುನೋ ಅತ್ತನೋ ಊರುಮಂಸೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದನೀಯಂ ದತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಯೇವ ರೂಳ್ಹವಣಾ ಸಞ್ಛವೀ [ಸಚ್ಛವೀ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅರೋಗಾ ಜಾತಾ। ಮಲ್ಲಿಕಾ ದೇವೀ ಭಗವತೋ ಆಭಿದೋಸಿಕಂ ಕುಮ್ಮಾಸಪಿಣ್ಡಂ ದತ್ವಾ ತದಹೇವ ರಞ್ಞೋ ಕೋಸಲಸ್ಸ ಅಗ್ಗಮಹೇಸೀ ಜಾತಾ। ಸುಮನೋ ಮಾಲಾಕಾರೋ ಅಟ್ಠಹಿ ಸುಮನಪುಪ್ಫಮುಟ್ಠೀಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪೂಜೇತ್ವಾ ತಂ ದಿವಸಂ ಯೇವ ಮಹಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪತ್ತೋ। ಏಕಸಾಟಕೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಉತ್ತರಸಾಟಕೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಪೂಜೇತ್ವಾ ತಂ ದಿವಸಂ ಯೇವ ಸಬ್ಬಟ್ಠಕಂ ಲಭಿ, ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಭೋಗಞ್ಚ ಯಸಞ್ಚ ಅನುಭವಿಂಸೂ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಛ ಜನೇ ಯೇವ ಅದ್ದಸಾಸೀ"ತಿ। "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಕುಸಲಂ ಯೇವ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ, ನೋ ತಥಾ ಕುಸಲಂ। ಅಹಞ್ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏಕದಿವಸಂ ಯೇವ ದಸಪಿ ಪುರಿಸೇ ಪಸ್ಸಾಮಿ ಪಾಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕೇನ ಸೂಲೇಸು ಆರೋಪೇನ್ತೇ, ವೀಸಮ್ಪಿ ತಿಂಸಮ್ಪಿ ಚತ್ತಾಲೀಸಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪಿ ಪುರಿಸಸತಮ್ಪಿ ಪುರಿಸಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸಾಮಿ ಪಾಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕೇನ ಸೂಲೇಸು ಆರೋಪೇನ್ತೇ। ನನ್ದಕುಲಸ್ಸ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಭದ್ದಸಾಲೋ ನಾಮ ಸೇನಾಪತಿಪುತ್ತೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ಚ ರಞ್ಞಾ ಚನ್ದಗುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಾಮೋ ಸಮುಪಬ್ಯೂಳ್ಹೋ ಅಹೋಸಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಙ್ಗಾಮೇ ಉಭತೋ ಬಲಕಾಯೇ ಅಸೀತಿಕಬನ್ಧರೂಪಾನಿ ಅಹೇಸುಂ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಸೀಸಕಬನ್ಧೇ ಪರಿಪಾತೇ [ಪರಿಪುಣ್ಣೇ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)] ಏಕಂ ಕಬನ್ಧರೂಪಂ ಉಟ್ಠಹತಿ, ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಪಾಪಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕೇನ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಆಪನ್ನಾ। ಇಮಿನಾಪಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣೇನ ಭಣಾಮಿ ಅಕುಸಲಂ ಯೇವ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ, ನೋ ತಥಾ ಕುಸಲ"ನ್ತಿ।

"ಸುಯ್ಯತಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಕೋಸಲೇನ ರಞ್ಞಾ ಅಸದಿಸದಾನಂ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿ? "ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುಯ್ಯತೀ"ತಿ। "ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೋಸಲರಾಜಾ ತಂ ಅಸದಿಸಂ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ತತೋನಿದಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಭೋಗಂ ವಾ ಯಸಂ ವಾ ಸುಖಂ ವಾ ಪಟಿಲಭೀ"ತಿ [ಪಟಿಲಭತೀತಿ (ಕ॰)]? "ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। "ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೋಸಲರಾಜಾ ಏವರೂಪಂ ಅನುತ್ತರಂ ದಾನಂ ದತ್ವಾಪಿ ನ ಲಭಿ [ನ ಲಭತಿ (ಕ॰)] ತತೋನಿದಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಭೋಗಂ ವಾ ಯಸಂ ವಾ ಸುಖಂ ವಾ, ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಕುಸಲಂ ಯೇವ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ, ನೋ ತಥಾ ಕುಸಲ"ನ್ತಿ।

"ಪರಿತ್ತತ್ತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕುಸಲಂ ಖಿಪ್ಪಂ ಪರಿಣಮತಿ, ವಿಪುಲತ್ತಾ ಕುಸಲಂ ದೀಘೇನ ಕಾಲೇನ ಪರಿಣಮತಿ, ಉಪಮಾಯಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಏತಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಪರನ್ತೇ ಜನಪದೇ ಕುಮುದಭಣ್ಡಿಕಾ ನಾಮ ಧಞ್ಞಜಾತಿ ಮಾಸಲೂನಾ [ಮಾಸಪೂರಾ (ಕ॰)] ಅನ್ತೋಗೇಹಗತಾ ಹೋತಿ, ಸಾಲಯೋ ಛಪ್ಪಞ್ಚಮಾಸೇಹಿ ಪರಿಣಮನ್ತಿ , ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನ್ತರಂ ಕೋ ವಿಸೇಸೋ ಕುಮುದಭಣ್ಡಿಕಾಯ ಚ ಸಾಲೀನಞ್ಚಾ"ತಿ? "ಪರಿತ್ತತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ಕುಮುದಭಣ್ಡಿಕಾಯ, ವಿಪುಲತ್ತಾ ಚ ಸಾಲೀನಂ। ಸಾಲಯೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ರಾಜಾರಹಾ ರಾಜಭೋಜನಂ, ಕುಮುದಭಣ್ಡಿಕಾ ದಾಸಕಮ್ಮಕರಾನಂ ಭೋಜನ"ನ್ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿತ್ತತ್ತಾ ಅಕುಸಲಂ ಖಿಪ್ಪಂ ಪರಿಣಮತಿ, ವಿಪುಲತ್ತಾ ಕುಸಲಂ ದೀಘೇನ ಕಾಲೇನ ಪರಿಣಮತೀ"ತಿ।

"ಯಂ ತತ್ಥ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಖಿಪ್ಪಂ ಪರಿಣಮತಿ, ತಂ ನಾಮ ಲೋಕೇ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಕುಸಲಂ ಬಲವತರಂ, ನೋ ತಥಾ ಕುಸಲಂ। ಯಥಾ ನಾಮ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಯೋಧೋ ಮಹತಿಮಹಾಯುದ್ಧಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪಟಿಸತ್ತುಂ ಉಪಕಚ್ಛಕೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಖಿಪ್ಪತರಂ ಸಾಮಿನೋ ಉಪನೇಯ್ಯ, ಸೋ ಯೋಧೋ ಲೋಕೇ ಸಮತ್ಥೋ ಸೂರೋ ನಾಮ। ಯೋ ಚ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಖಿಪ್ಪಂ ಸಲ್ಲಂ ಉದ್ಧರತಿ ರೋಗಮಪನೇತಿ, ಸೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಛೇಕೋ ನಾಮ। ಯೋ ಗಣಕೋ ಸೀಘಸೀಘಂ ಗಣೇತ್ವಾ ಖಿಪ್ಪಂ ದಸ್ಸಯತಿ, ಸೋ ಗಣಕೋ ಛೇಕೋ ನಾಮ। ಯೋ ಮಲ್ಲೋ ಖಿಪ್ಪಂ ಪಟಿಮಲ್ಲಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ

ಉತ್ತಾನಕಂ ಪಾತೇತಿ, ಸೋ ಮಲ್ಲೋ ಸಮತ್ಥೋ ಸೂರೋ ನಾಮ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಖಿಪ್ಪಂ ಪರಿಣಮತಿ ಕುಸಲಂ ವಾ ಅಕುಸಲಂ ವಾ, ತಂ ಲೋಕೇ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರ"ನ್ತಿ।

"ಉಭಯಮ್ಪಿ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಮ್ಮಂ ಸಮ್ಪರಾಯವೇದನೀಯಮೇವ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಅಕುಸಲಂ ಸಾವಜ್ಜತಾಯ ಖಣೇನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ ಹೋತಿ, ಪುಬ್ಬಕೇಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಖತ್ತಿಯೇಹಿ ಠಪಿತೋ ಏಸೋ ನಿಯಮೋ 'ಯೋ ಪಾಣಂ ಹನತಿ, ಸೋ ದಣ್ಡಾರಹೋ...ಪೇ॰... ಯೋ ಅದಿನ್ನಂ ಆದಿಯತಿ...ಪೇ॰... ಯೋ ಪರದಾರಂ ಗಚ್ಛತಿ...ಪೇ॰... ಯೋ ಮುಸಾ ಭಣತಿ...ಪೇ॰... ಯೋ ಗಾಮಂ ಘಾತೇತಿ...ಪೇ॰... ಯೋ ಪನ್ಥಂ ದೂಸೇತಿ...ಪೇ॰... ಯೋ ನಿಕತಿಂ ಕರೋತಿ...ಪೇ॰... ಯೋ ವಞ್ಚನಂ ಕರೋತಿ, ಸೋ ದಣ್ಡಾರಹೋ ವಧಿತಬ್ಬೋ ಛೇತ್ತಬ್ಬೋ ಭೇತ್ತಬ್ಬೋ ಹನ್ತಬ್ಬೋ'ತಿ। ತಂ ತೇ ಉಪಾದಾಯ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ದಣ್ಡೇನ್ತಿ ವಧೇನ್ತಿ ಛಿನ್ದನ್ತಿ ಭಿನ್ದನ್ತಿ ಹನನ್ತಿ ಚ, ಅಪಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಕೇಹಿಚಿ ಠಪಿತೋ ನಿಯಮೋ 'ಯೋ ದಾನಂ ವಾ ದೇತಿ, ಸೀಲಂ ವಾ ರಕ್ಖತಿ, ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಂ ವಾ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಧನಂ ವಾ ಯಸಂ ವಾ ದಾತಬ್ಬ'ನ್ತಿ; ಅಪಿ ನು ತಂ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ಧನಂ ವಾ ಯಸಂ ವಾ ದೇನ್ತಿ, ಚೋರಸ್ಸ ಕತಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಧಬನ್ಧನಂ ವಿಯಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ದಾಯಕಾನಂ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ಧನಂ ವಾ ಯಸಂ ವಾ ದದೇಯ್ಯುಂ, ಕುಸಲಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ ಭವೇಯ್ಯ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಾಯಕೇ ನ ವಿಚಿನನ್ತಿ 'ಧನಂ ವಾ ಯಸಂ ವಾ ದಸ್ಸಾಮಾ'ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕುಸಲಂ ನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ। ಇಮಿನಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ಅಕುಸಲಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ, ಸಮ್ಪರಾಯೇವ ಸೋ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಬಲವತರಂ ವೇದನಂ ವೇದಯತೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತವಾದಿಸೇನ ಬುದ್ಧಿಮನ್ತೇನ ವಿನಾ ನೇಸೋ ಪಞ್ಹೋ ಸುನಿಬ್ಬೇಠಿಯೋ, ಲೋಕಿಕಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಲೋಕುತ್ತರೇನ ವಿಞ್ಞಾಪಿತ"ನ್ತಿ।

ಕುಸಲಾಕುಸಲಬಲವತರಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಪುಬ್ಬಪೇತಾದಿಸಪಞ್ಹೋ

೪. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಮೇ ದಾಯಕಾ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಪೇತಾನಂ ಆದಿಸನ್ತಿ [ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ (ಕ॰ ಸೀ॰)] 'ಇದಂ ತೇಸಂ ಪಾಪುಣಾತೂ'ತಿ, ಅಪಿ ನು ತೇ ಕಿಞ್ಚಿ ತತೋನಿದಾನಂ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಲಭನ್ತೀ"ತಿ? "ಕೇಚಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಟಿಲಭನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ನಪ್ಪಟಿಲಭನ್ತೀ"ತಿ। "ಕೇ, ಭನ್ತೇ, ಪಟಿಲಭನ್ತಿ, ಕೇ ನಪ್ಪಟಿಲಭನ್ತೀ"ತಿ? "ನಿರಯೂಪಪನ್ನಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಪ್ಪಟಿಲಭನ್ತಿ, ಸಗ್ಗಗತಾ ನಪ್ಪಟಿಲಭನ್ತಿ, ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಗತಾ ನಪ್ಪಟಿಲಭನ್ತಿ, ಚತುನ್ನಂ ಪೇತಾನಂ ತಯೋ ಪೇತಾ ನಪ್ಪಟಿಲಭನ್ತಿ ವನ್ತಾಸಿಕಾ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಿನೋ ನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಿಕಾ, ಲಭನ್ತಿ ಪೇತಾ ಪರದತ್ತೂಪಜೀವಿನೋ, ತೇಪಿ ಸರಮಾನಾ ಯೇವ ಲಭನ್ತೀ"ತಿ।

"ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದಾಯಕಾನಂ ದಾನಂ ವಿಸೋಸಿತಂ [ವಿಸೋತಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಹೋತಿ ಅಫಲಂ, ಯೇಸಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಂ ಯದಿ ತೇ ನಪ್ಪಟಿಲಭನ್ತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ದಾನಂ ಅಫಲಂ ಹೋತಿ ಅವಿಪಾಕಂ, ದಾಯಕಾ ಯೇವ ತಸ್ಸ ಫಲಂ ಅನುಭವನ್ತೀ"ತಿ। "ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣೇನ ಮಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಹೀ"ತಿ। "ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೇಚಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಮಚ್ಛಮಂಸಸುರಾಭತ್ತಖಜ್ಜಕಾನಿ ಪಟಿಯಾದೇತ್ವಾ ಞಾತಿಕುಲಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಯದಿ ತೇ ಞಾತಕಾ ತಂ ಉಪಾಯನಂ ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ಅಪಿ ನು ತಂ ಉಪಾಯನಂ ವಿಸೋಸಿತಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ವಿನಸ್ಸೇಯ್ಯ ವಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಸಾಮಿಕಾನಂ ಯೇವ ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಾಯಕಾ ಯೇವ ತಸ್ಸ ಫಲಂ ಅನುಭವನ್ತಿ। ಯಥಾ ಪನ , ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಗಬ್ಭಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ಅಸತಿ ಪುರತೋ ನಿಕ್ಖಮನಮುಖೇ ಕೇನ ನಿಕ್ಖಮೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಪವಿಟ್ಠೇನೇವ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಾಯಕಾ ಯೇವ ತಸ್ಸ ಫಲಂ ಅನುಭವನ್ತೀ"ತಿ। "ಹೋತು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮಿ, ದಾಯಕಾ ಯೇವ ತಸ್ಸ ಫಲಂ ಅನುಭವನ್ತಿ, ನ ಮಯಂ ತಂ ಕಾರಣಂ ವಿಲೋಮೇಮಾತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯದಿ ಇಮೇಸಂ ದಾಯಕಾನಂ ದಿನ್ನದಾನಂ ಪುಬ್ಬಪೇತಾನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತೇ ಚ ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಅನುಭವನ್ತಿ। ತೇನ ಹಿ ಯೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತೀ ಲುದ್ದೋ ಲೋಹಿತಪಾಣೀ ಪದುಟ್ಠಮನಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಮನುಸ್ಸೇ ಘಾತೇತ್ವಾ ದಾರುಣಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಪೇತಾನಂ ಆದಿಸೇಯ್ಯ ‘ಇಮಸ್ಸ ಮೇ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕೋ ಪುಬ್ಬಪೇತಾನಂ ಪಾಪುಣಾತೂ’ತಿ, ಅಪಿ ನು ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕೋ ಪುಬ್ಬಪೇತಾನಂ ಪಾಪುಣಾತೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೋ ತತ್ಥ ಹೇತು ಕಿಂ ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕುಸಲಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಅಕುಸಲಂ ನ ಪಾಪುಣಾತೀ”ತಿ? “ನೇಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಹೋ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಮಾ ಚ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ‘ವಿಸಜ್ಜಕೋ ಅತ್ಥೀ’ತಿ ಅಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಪುಚ್ಛಿ, ‘ಕಿಸ್ಸ ಆಕಾಸೋ ನಿರಾಲಮ್ಬೋ, ಕಿಸ್ಸ ಗಙ್ಗಾ ಉದ್ಧಮ್ಮುಖಾ ನ ಸನ್ದತಿ, ಕಿಸ್ಸ ಇಮೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ದಿಜಾ ಚ ದ್ವಿಪದಾ ಮಿಗಾ ಚತುಪ್ಪದಾ’ತಿ ತಮ್ಪಿ ಮಂ ತ್ವಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಸೀ”ತಿ। “ನಾಹಂ ತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವಿಹೇಸಾಪೇಕ್ಖೋ ಪುಚ್ಛಾಮಿ, ಅಪಿ ಚ ನಿಬ್ಬಾಹನತ್ಥಾಯ [ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ (ಕ॰)] ಸನ್ದೇಹಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾಮಿ, ಬಹೂ ಮನುಸ್ಸಾ ಲೋಕೇ ವಾಮಗಾಮಿನೋ [ಪಾಪಗಾಹಿನೋ (ಸ್ಯಾ॰)] ವಿಚಕ್ಖುಕಾ, ‘ಕಿನ್ತಿ ತೇ ಓತಾರಂ ನ ಲಭೇಯ್ಯು’ನ್ತಿ ಏವಾಹಂ ತಂ ಪುಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ। “ನ ಸಕ್ಕಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಹ ಅಕತೇನ ಅನನುಮತೇನ ಸಹ ಪಾಪಂ ಕಮ್ಮಂ ಸಂವಿಭಜಿತುಂ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮನುಸ್ಸಾ ಉದಕನಿಬ್ಬಾಹನೇನ ಉದಕಂ ಸುವಿದೂರಮ್ಪಿ ಹರನ್ತಿ, ಅಪಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ಘನಮಹಾಸೇಲಪಬ್ಬತೋ [ಪಬ್ಬತತೋ (ಕ॰)] ನಿಬ್ಬಾಹನೇನ ಯಥಿಚ್ಛಿತಂ ಹರಿತು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ಕುಸಲಂ ಸಂವಿಭಜಿತುಂ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಕುಸಲಂ ಸಂವಿಭಜಿತುಂ। ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ತೇಲೇನ ಪದೀಪೋ ಜಾಲೇತುಂ, ಅಪಿ ನು, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ಉದಕೇನ ಪದೀಪೋ ಜಾಲೇತು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ಕುಸಲಂ ಸಂವಿಭಜಿತುಂ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಕುಸಲಂ ಸಂವಿಭಜಿತುಂ। ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಸ್ಸಕಾ ತಳಾಕತೋ ಉದಕಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಧಞ್ಞಂ ಪರಿಪಾಚೇನ್ತಿ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದತೋ ಉದಕಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಧಞ್ಞಂ ಪರಿಪಾಚೇತು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಾ ಕುಸಲಂ ಸಂವಿಭಜಿತುಂ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಕುಸಲಂ ಸಂವಿಭಜಿತು”ನ್ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಸಕ್ಕಾ ಕುಸಲಂ ಸಂವಿಭಜಿತುಂ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಅಕುಸಲಂ ಸಂವಿಭಜಿತುಂ। ಕಾರಣೇನ ಮಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಹಿ, ನಾಹಂ ಅನ್ಧೋ ಅನಾಲೋಕೋ ಸುತ್ವಾ ವೇದಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। “ಅಕುಸಲಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೋಕಂ, ಕುಸಲಂ ಬಹುಕಂ, ಥೋಕತ್ತಾ ಅಕುಸಲಂ ಕತ್ತಾರಂ ಯೇವ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ, ಬಹುಕತ್ತಾ ಕುಸಲಂ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತೀ”ತಿ। “ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ”ತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿತ್ತಂ ಏಕಂ ಉದಕಬಿನ್ದು ಪಥವಿಯಂ ನಿಪತೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಬಿನ್ದು ದಸಪಿ ದ್ವಾದಸಪಿ ಯೋಜನಾನಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರೇಯ್ಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಯತ್ಥ ತಂ ಉದಕಬಿನ್ದು ನಿಪತಿತಂ, ತತ್ಥೇವ ಪರಿಯಾದಿಯತೀ”ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ? “ಪರಿತ್ತತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ಉದಕಬಿನ್ದುಸ್ಸಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿತ್ತಂ ಅಕುಸಲಂ ಪರಿತ್ತತ್ತಾ ಕತ್ತಾರಂ ಯೇವ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಸಂವಿಭಜಿತುಂ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾಮೇಘೋ ಅಭಿವಸ್ಸೇಯ್ಯ ತಪ್ಪಯನ್ತೋ ಧರಣಿತಲಂ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಮೇಘೋ ಸಮನ್ತತೋ ಓತ್ಥರೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಪೂರಯಿತ್ವಾ ಸೋ ಮಹಾಮೇಘೋ ಸೋಬ್ಭಸರ ಸರಿತಸಾಖಾಕನ್ದರಪದರದಹತಳಾಕ [ಮಾತಿಕಾತಳಾಕ (ಕ॰)] ಉದಪಾನಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ ದಸಪಿ ದ್ವಾದಸಪಿ ಯೋಜನಾನಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರೇಯ್ಯಾ”ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ? “ಮಹನ್ತತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ಮೇಘಸ್ಸಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಸಲಂ ಬಹುಕಂ, ಬಹುಕತ್ತಾ ಸಕ್ಕಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿಪಿ ಸಂವಿಭಜಿತು”ನ್ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಕುಸಲಂ ಥೋಕಂ ಕುಸಲಂ ಬಹುತರ”ನ್ತಿ? “ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಸೀಲಂ ಸಮಾದಿಯತಿ, ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಸೋ ಹಟ್ಠೋ ಪಹಟ್ಠೋ ಹಸಿತೋ ಪಮುದಿತೋ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ವೇದಜಾತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪರಾಪರಂ ಪೀತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಕುಸಲಂ ಪವಡ್ಢತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಪಾನೇ ಬಹುಸಲಿಲಸಮ್ಪುಣ್ಣೇ ಏಕೇನ ದೇಸೇನ ಉದಕಂ ಪವಿಸೇಯ್ಯ, ಏಕೇನ ನಿಕ್ಖಮೇಯ್ಯ, ನಿಕ್ಖಮನ್ತೇಪಿ ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಖಯಂ ಪಾಪೇತುಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ , ಮಹಾರಾಜ, ಕುಸಲಂ ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಪವಡ್ಢತಿ। ವಸ್ಸಸತೇಪಿ ಚೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಕತಂ ಕುಸಲಂ ಆವಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಆವಜ್ಜಿತೇ ಆವಜ್ಜಿತೇ ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಕುಸಲಂ ಪವಡ್ಢತಿ। ತಸ್ಸ ತಂ ಕುಸಲಂ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಯಥಿಚ್ಛಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಿಭಜಿತುಂ, ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಕುಸಲಂ ಬಹುತರಂ।

“ಅಕುಸಲಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಕರೋನ್ತೋ ಪಚ್ಛಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹೋತಿ, ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಪಟಿಲೀಯತಿ ಪಟಿಕುಟತಿ ಪಟಿವತ್ತತಿ ನ ಸಮ್ಪಸಾರೀಯತಿ ಸೋಚತಿ ತಪ್ಪತಿ ಹಾಯತಿ ಖೀಯತಿ ನ ಪರಿವಡ್ಢತಿ ತತ್ಥೇವ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುಕ್ಖಾಯ ನದಿಯಾ ಮಹಾಪುಳಿನಾಯ ಉನ್ನತಾವನತಾಯ ಕುಟಿಲಸಙ್ಕುಟಿಲಾಯ ಉಪರಿತೋ ಪರಿತ್ತಂ ಉದಕಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ ಹಾಯತಿ ಖೀಯತಿ ನ ಪರಿವಡ್ಢತಿ ತತ್ಥೇವ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕುಸಲಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪಟಿಲೀಯತಿ ಪಟಿಕುಟತಿ ಪಟಿವತ್ತತಿ ನ ಸಮ್ಪಸಾರೀಯತಿ ಸೋಚತಿ ತಪ್ಪತಿ ಹಾಯತಿ ಖೀಯತಿ ನ ಪರಿವಡ್ಢತಿ ತತ್ಥೇವ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ, ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಕುಸಲಂ ಥೋಕ”ನ್ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಪುಬ್ಬಪೇತಾದಿಸಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಸುಪಿನಪಞ್ಹೋ

೫. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ನರನಾರಿಯೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಪಿ ಪಾಪಕಮ್ಪಿ, ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಮ್ಪಿ, ಕತಪುಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅಕತಪುಬ್ಬಮ್ಪಿ, ಖೇಮಮ್ಪಿ ಸಭಯಮ್ಪಿ, ದೂರೇಪಿ ಸನ್ತಿಕೇಪಿ, ಬಹುವಿಧಾನಿಪಿ ಅನೇಕವಣ್ಣಸಹಸ್ಸಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಕಿಞ್ಚೇತಂ ಸುಪಿನಂ ನಾಮ, ಕೋ ಚೇತಂ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ? “ನಿಮಿತ್ತಮೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುಪಿನಂ ನಾಮ, ಯಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಪಾತ [ಆಪಾಥ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಮುಪಗಚ್ಛತಿ। ಛಯಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ವಾತಿಕೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಪಿತ್ತಿಕೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೇಮ್ಹಿಕೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ದೇವತೂಪಸಂಹಾರತೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸಮುದಾಚಿಣ್ಣತೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತತೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತತ್ರ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತತೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ ಯೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಅವಸೇಸಂ ಮಿಚ್ಛಾ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತತೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಕಿಂ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಸಯಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಚಿನಾತಿ, ತಂ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಪಾತಮುಪಗಚ್ಛತಿ, ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಆರೋಚೇತೀ”ತಿ? “ನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಸಯಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಚಿನಾತಿ, ನಾಪಿ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಆರೋಚೇತಿ, ಅಥ ಖೋ ತಂ ಯೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಪಾತಮುಪಗಚ್ಛತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಆದಾಸೋ ನ ಸಯಂ ಕುಹಿಞ್ಚಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಛಾಯಂ ವಿಚಿನಾತಿ, ನಾಪಿ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಛಾಯಂ ಆನೇತ್ವಾ ಆದಾಸಂ ಆರೋಪೇತಿ [ಆರೋಚೇತಿ (ಕ॰)], ಅಥ ಖೋ ಯತೋ ಕುತೋಚಿ ಛಾಯಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಆದಾಸಸ್ಸ ಆಪಾತಮುಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಸಯಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಚಿನಾತಿ, ನಾಪಿ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಆರೋಚೇತಿ, ಅಥ ಖೋ ಯತೋ ಕುತೋಚಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಪಾತಮುಪಗಚ್ಛತೀ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಪಿ ನು ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ ‘ಏವಂ ನಾಮ ವಿಪಾಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಖೇಮಂ ವಾ ಭಯಂ ವಾ’ತಿ? “ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ ‘ಏವಂವಿಪಾಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಖೇಮಂ ವಾ ಭಯಂ ವಾ’ತಿ, ನಿಮಿತ್ತೇ ಪನ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಕಥೇತಿ, ತತೋ ತೇ ಅತ್ಥಂ ಕಥೇನ್ತೀ”ತಿ।

“ಇಙ್ಘ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಾರಣಂ ಮೇ ದಸ್ಸೇಹೀ”ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸರೀರೇ ತಿಲಕಾ ಪೀಳಕಾ ದದ್ದೂನಿ ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ ಲಾಭಾಯ ವಾ ಅಲಾಭಾಯ ವಾ, ಯಸಾಯ ವಾ ಅಯಸಾಯ ವಾ, ನಿನ್ದಾಯ ವಾ ಪಸಂಸಾಯ ವಾ, ಸುಖಾಯ ವಾ ದುಕ್ಖಾಯ ವಾ, ಅಪಿ ನು ತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪೀಳಕಾ ಜಾನಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ‘ಇಮಂ ನಾಮ ಮಯಂ ಅತ್ಥಂ ನಿಪ್ಫಾದೇಸ್ಸಾಮಾ’”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ, ಯಾದಿಸೇ ತಾ ಓಕಾಸೇ ಪೀಳಕಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತತ್ಥ ತಾ ಪೀಳಕಾ ದಿಸ್ವಾ ನೇಮಿತ್ತಕಾ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತಿ ‘ಏವಂ ನಾಮ ವಿಪಾಕೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ’”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ ‘ಏವಂ ನಾಮ ವಿಪಾಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಖೇಮಂ ವಾ ಭಯಂ ವಾ’ತಿ, ನಿಮಿತ್ತೇ ಪನ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಕಥೇತಿ, ತತೋ ತೇ ಅತ್ಥಂ ಕಥೇನ್ತೀ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ನಿದ್ದಾಯನ್ತೋ, ಉದಾಹು ಜಾಗರನ್ತೋ [ಜಗ್ಗನ್ತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ? “ಯೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಸೋ ನಿದ್ದಾಯನ್ತೋ ಪಸ್ಸತಿ, ನಾಪಿ ಜಾಗರನ್ತೋ ಪಸ್ಸತಿ। ಅಪಿ ಚ ಓಕ್ಕನ್ತೇ ಮಿದ್ಧೇ ಅಸಮ್ಪತ್ತೇ ಭವಙ್ಗೇ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಮಿದ್ಧಸಮಾರೂಳ್ಹಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿತ್ತಂ ಭವಙ್ಗಗತಂ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, ಅಪ್ಪವತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ, ಅಪ್ಪಟಿವಿಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಸುಪಿನೋ ನ ಹೋತಿ, ಪವತ್ತಮಾನೇ ಚಿತ್ತೇ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ತಿಮಿರೇ ಅನ್ಧಕಾರೇ ಅಪ್ಪಭಾಸೇ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೇಪಿ ಆದಾಸೇ ಛಾಯಾ ನ ದಿಸ್ಸತಿ , ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಿದ್ಧಸಮಾರೂಳ್ಹೇ ಚಿತ್ತೇ ಭವಙ್ಗಗತೇ ತಿಟ್ಠಮಾನೇಪಿ ಸರೀರೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತೇ ಸುಪಿನಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ । ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಆದಾಸೋ, ಏವಂ ಸರೀರಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ; ಯಥಾ ಅನ್ಧಕಾರೋ, ಏವಂ ಮಿದ್ಧಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ; ಯಥಾ ಆಲೋಕೋ, ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಿಕೋತ್ಥಟಸ್ಸ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಪಭಾ ನ ದಿಸ್ಸತಿ ಸನ್ತಾ ಯೇವ ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪವತ್ತಾಯ ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಯಾ ಆಲೋಕೋ ನ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಿದ್ಧಸಮಾರೂಳ್ಹಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಭವಙ್ಗಗತಂ ಹೋತಿ, ಭವಙ್ಗಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, ಅಪ್ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತೇ ಸುಪಿನಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯೋ, ಏವಂ ಸರೀರಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ; ಯಥಾ ಮಹಿಕೋತ್ಥರಣಂ, ಏವಂ ಮಿದ್ಧಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ; ಯಥಾ ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿ, ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

“ದ್ವಿನ್ನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸನ್ತೇಪಿ ಸರೀರೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಮಿದ್ಧಸಮಾರೂಳ್ಹಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಗತಸ್ಸ ಸನ್ತೇಪಿ ಸರೀರೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸನ್ತೇಪಿ ಸರೀರೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಜಾಗರನ್ತಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿತ್ತಂ ಲೋಲಂ ಹೋತಿ ವಿವಟಂ ಪಾಕಟಂ ಅನಿಬದ್ಧಂ, ಏವರೂಪಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಪಾತಂ ನ ಉಪೇತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸಂ ವಿವಟಂ ಪಾಕಟಂ ಅಕಿರಿಯಂ ಅರಹಸ್ಸಂ ರಹಸ್ಸಕಾಮಾ ಪರಿವಜ್ಜೇನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಾಗರನ್ತಸ್ಸ ದಿಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೋ ಆಪಾತಂ ನ ಉಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಜಾಗರನ್ತೋ ಸುಪಿನಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖುಂ ಭಿನ್ನಾಜೀವಂ ಅನಾಚಾರಂ ಪಾಪಮಿತ್ತಂ ದುಸ್ಸೀಲಂ ಕುಸೀತಂ ಹೀನವೀರಿಯಂ ಕುಸಲಾ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಆಪಾತಂ ನ ಉಪೇನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಾಗರನ್ತಸ್ಸ ದಿಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೋ ಆಪಾತಂ ನ ಉಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಜಾಗರನ್ತೋ ಸುಪಿನಂ ನ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತ್ಥಿ ಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನ”ನ್ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನ”ನ್ತಿ। “ಕತಮಂ ಆದಿ, ಕತಮಂ ಮಜ್ಝಂ, ಕತಮಂ ಪರಿಯೋಸಾನ”ನ್ತಿ? “ಯೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾಯಸ್ಸ

ಓನಾಹೋ ಪರಿಯೋನಾಹೋ ದುಬ್ಬಲ್ಯಂ ಮನ್ದತಾ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ಕಾಯಸ್ಸ, ಅಯಂ ಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಆದಿ; ಯೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಪಿನಿದ್ದಾಪರೇತೋ ವೋಕಿಣ್ಣಕಂ ಜಗ್ಗತಿ [ವೋಕಿಣ್ಣತಂ ಗಚ್ಛತಿ (ನಿಸ್ಯ)], ಇದಂ ಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಮಜ್ಝಂ; ಭವಙ್ಗಗತಿ ಪರಿಯೋಸನಂ। ಮಜ್ಝೂಪಗತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಪಿನಿದ್ದಾಪರೇತೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಯತಚಾರೀ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ ಠಿತಧಮ್ಮೋ ಅಚಲಬುದ್ಧಿ ಪಹೀನಕೋತೂಹಲಸದ್ದಂ ವನಮಜ್ಝೋಗಾಹಿತ್ವಾ ಸುಖುಮಂ ಅತ್ಥಂ ಚಿನ್ತಯತಿ, ನ ಚ ಸೋ ತತ್ಥ ಮಿದ್ಧಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಸೋ ತತ್ಥ ಸಮಾಹಿತೋ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಸುಖುಮಂ ಅತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಾಗರೋ ನ ಮಿದ್ಧಸಮಾಪನ್ನೋ , ಮಜ್ಝೂಪಗತೋ ಕಪಿನಿದ್ದಾಪರೇತೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋತೂಹಲಸದ್ದೋ, ಏವಂ ಜಾಗರಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ; ಯಥಾ ವಿವಿತ್ತಂ ವನಂ, ಏವಂ ಕಪಿನಿದ್ದಾಪರೇತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ; ಯಥಾ ಸೋ ಕೋತೂಹಲಸದ್ದಂ ಓಹಾಯ ಮಿದ್ಧಂ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತೋ ಸುಖುಮಂ ಅತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ಏವಂ ಜಾಗರೋ ನ ಮಿದ್ಧಸಮಾಪನ್ನೋ ಕಪಿನಿದ್ದಾಪರೇತೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಸುಪಿನಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಅಕಾಲಮರಣಪಞ್ಹೋ

೬. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೇ ತೇ ಸತ್ತಾ ಮರನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕಾಲೇ ಯೇವ ಮರನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಅಕಾಲೇಪಿ ಮರನ್ತೀ"ತಿ? "ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾಲೇಪಿ ಮರಣಂ, ಅತ್ಥಿ ಅಕಾಲೇಪಿ ಮರಣ"ನ್ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕೇ ಕಾಲೇ ಮರನ್ತಿ, ಕೇ ಅಕಾಲೇ ಮರನ್ತೀ"ತಿ? "ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತಯಾ ಅಮ್ಬರುಕ್ಖಾ ವಾ ಜಮ್ಬುರುಕ್ಖಾ ವಾ, ಅಞ್ಞಸ್ಮಾ ವಾ ಪನ ಫಲರುಕ್ಖಾ ಫಲಾನಿ ಪತನ್ತಾನಿ ಆಮಾನಿ ಚ ಪಕ್ಕಾನಿ ಚಾ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಯಾನಿ ತಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಫಲಾನಿ ರುಕ್ಖತೋ ಪತನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಕಾಲೇ ಯೇವ ಪತನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಅಕಾಲೇಪೀ"ತಿ? "ಯಾನಿ ತಾನಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಫಲಾನಿ ಪರಿಪಕ್ಕಾನಿ ವಿಲೀನಾನಿ ಪತನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಕಾಲೇ ಪತನ್ತಿ। ಯಾನಿ ಪನ ತಾನಿ ಅವಸೇಸಾನಿ ಫಲಾನಿ ತೇಸು ಕಾನಿಚಿ ಕಿಮಿವಿದ್ಧಾನಿ ಪತನ್ತಿ, ಕಾನಿಚಿ ಲಗುಳಹತಾನಿ [ಸಕುಣಪಹತಾ (ಸ್ಯಾ॰), ಲಕುಟಹತಾನಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಪತನ್ತಿ, ಕಾನಿಚಿ ವಾತಪ್ಪಹತಾನಿ ಪತನ್ತಿ, ಕಾನಿಚಿ ಅನ್ತೋಪೂತಿಕಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಪತನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಅಕಾಲೇ ಪತನ್ತೀ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಜರಾವೇಗಹತಾ ಮರನ್ತಿ, ತೇ ಯೇವ ಕಾಲೇ ಮರನ್ತಿ, ಅವಸೇಸಾ ಕೇಚಿ ಕಮ್ಮಪ್ಪಟಿಬಾಳ್ಹಾ ಮರನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಗತಿಪ್ಪಟಿಬಾಳ್ಹಾ ಮರನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಕಿರಿಯಪ್ಪಟಿಬಾಳ್ಹಾ ಮರನ್ತೀ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೇ ತೇ ಕಮ್ಮಪ್ಪಟಿಬಾಳ್ಹಾ ಮರನ್ತಿ, ಯೇಪಿ ತೇ ಗತಿಪ್ಪಟಿಬಾಳ್ಹಾ ಮರನ್ತಿ, ಯೇಪಿ ತೇ ಕಿರಿಯಪ್ಪಟಿಬಾಳ್ಹಾ ಮರನ್ತಿ, ಯೇಪಿ ತೇ ಜರಾವೇಗಪ್ಪಟಿಬಾಳ್ಹಾ ಮರನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕಾಲೇ ಯೇವ ಮರನ್ತಿ, ಯೋಪಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಗತೋ ಮರತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಕಾಲೋ, ಕಾಲೇ ಯೇವ ಸೋ ಮರತಿ। ಯೋಪಿ ವಿಜಾತಘರೇ ಮರತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಕಾಲೋ , ಸೋಪಿ ಕಾಲೇ ಯೇವ ಮರತಿ। ಯೋಪಿ ಮಾಸಿಕೋ ಮರತಿ…ಪೇ॰… ಯೋಪಿ ವಸ್ಸಸತಿಕೋ ಮರತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಕಾಲೋ, ಕಾಲೇ ಯೇವ ಸೋ ಮರತಿ, ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಕಾಲೇ ಮರಣಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಮರನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕಾಲೇ ಯೇವ ಮರನ್ತೀ"ತಿ।

"ಸತ್ತಿಮೇ , ಮಹಾರಾಜ, ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಉತ್ತರಿಂ ಆಯುಸ್ಮಿಂ ಅಕಾಲೇ ಮರನ್ತಿ। ಕತಮೇ ಸತ್ತ? ಜಿಘಚ್ಛಿತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ಅಲಭಮಾನೋ ಉಪಹತಬ್ಭನ್ತರೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಉತ್ತರಿಂ ಆಯುಸ್ಮಿಂ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಪಿಪಾಸಿತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಾನೀಯಂ ಅಲಭಮಾನೋ ಪರಿಸುಕ್ಖಹದಯೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಉತ್ತರಿಂ ಆಯುಸ್ಮಿಂ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಅಹಿನಾ ದಟ್ಠೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಸವೇಗಾಭಿಹತೋ ತಿಕಿಚ್ಛಕಂ ಅಲಭಮಾನೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಉತ್ತರಿಂ ಆಯುಸ್ಮಿಂ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ವಿಸಮಾಸಿತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಡಯ್ಹನ್ತೇಸು ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇಸು ಅಗದಂ ಅಲಭಮಾನೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಉತ್ತರಿಂ ಆಯುಸ್ಮಿಂ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಅಗ್ಗಿಗತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಝಾಯಮಾನೋ ನಿಬ್ಬಾಪನಂ ಅಲಭಮಾನೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಉತ್ತರಿಂ ಆಯುಸ್ಮಿಂ ಅಕಾಲೇ

ಮರತಿ, ಉದಕಗತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪತಿಟ್ಠಂ ಅಲಭಮಾನೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಉತ್ತರಿಂ ಆಯುಸ್ಮಿಂ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಸತ್ತಿಹತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಬಾಧಿಕೋ ಭಿಸಕ್ಕಂ ಅಲಭಮಾನೋ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಉತ್ತರಿಂ ಆಯುಸ್ಮಿಂ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಉತ್ತರಿಂ ಆಯುಸ್ಮಿಂ ಅಕಾಲೇ ಮರನ್ತಿ। ತತ್ರಾಪಾಹಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕಂಸೇನ ವದಾಮಿ।

"ಅಟ್ಠವಿಧೇನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಾನಂ ಕಾಲಙ್ಕಿರಿಯಾ ಹೋತಿ, ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ಸೇಮ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ಸನ್ನಿಪಾತಿಕೇನ ಉತುವಿಪರಿಣಾಮೇನ ವಿಸಮಪರಿಹಾರೇನ ಓಪಕ್ಕಮಿಕೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಾನಂ ಕಾಲಙ್ಕಿರಿಯಾ ಹೋತಿ। ತತ್ರ, ಮಹಾರಾಜ, ಯದಿದಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ ಕಾಲಙ್ಕಿರಿಯಾ, ಸಾ ಯೇವ ತತ್ಥ ಸಾಮಯಿಕಾ [ಸಾಮಾಯಿಕಾ (ಕ॰)] ಕಾಲಙ್ಕಿರಿಯಾ, ಅವಸೇಸಾ ಅಸಾಮಯಿಕಾ ಕಾಲಙ್ಕಿರಿಯಾತಿ। ಭವತಿ ಚ -

"'ಜಿಘಚ್ಛಾಯ ಪಿಪಾಸಾಯ, ಅಹಿದಟ್ಠಾ [ಅಹಿದಟ್ಠೋ (ಸೀ॰), ಅಹಿನಾ ದಟ್ಠೋ (ಪೀ॰)] ವಿಸೇನ ಚ।
ಅಗ್ಗಿಉದಕಸತ್ತೀಹಿ, ಅಕಾಲೇ ತತ್ಥ ಮೀಯತಿ।
ವಾತಪಿತ್ತೇನ ಸೇಮ್ಹೇನ, ಸನ್ನಿಪಾತೇನುತೂಹಿ ಚ।
ವಿಸಮೋಪಕ್ಕಮಕಮ್ಮೇಹಿ, ಅಕಾಲೇ ತತ್ಥ ಮೀಯತೀ'ತಿ॥

"ಕೇಚಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಾ ಪುಬ್ಬೇ ಕತೇನ ತೇನ ತೇನ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ ಮರನ್ತಿ। ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರೇ ಜಿಘಚ್ಛಾಯ ಮಾರೇತಿ, ಸೋ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಜಿಘಚ್ಛಾಯ ಪರಿಪೀಳಿತೋ ಛಾತೋ ಪರಿಕಿಲನ್ತೋ ಸುಕ್ಖಮಿಲಾತಹದಯೋ ಬುಭುಕ್ಖಿತೋ [ಸುಕ್ಖಿತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ವಿಸುಕ್ಖಿತೋ ಝಾಯನ್ತೋ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಪರಿಡಯ್ಹನ್ತೋ ಜಿಘಚ್ಛಾಯ ಯೇವ ಮರತಿ ದಹರೋಪಿ ಮಜ್ಝಿಮೋಪಿ ಮಹಲ್ಲಕೋಪಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಸಾಮಯಿಕಮರಣಂ।

"ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರೇ ಪಿಪಾಸಾಯ ಮಾರೇತಿ, ಸೋ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಪೇತೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಿಕೋ ಸಮಾನೋ ಲೂಖೋ ಕಿಸೋ ಪರಿಸುಕ್ಖಿತಹದಯೋ ಪಿಪಾಸಾಯ ಯೇವ ಮರತಿ ದಹರೋಪಿ ಮಜ್ಝಿಮೋಪಿ ಮಹಲ್ಲಕೋಪಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಸಾಮಯಿಕಮರಣಂ।

"ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರೇ ಅಹಿನಾ ಡಂಸಾಪೇತ್ವಾ ಮಾರೇತಿ, ಸೋ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಜಗರಮುಖೇನೇವ ಅಜಗರಮುಖಂ ಕಣ್ಹಸಪ್ಪಮುಖೇನೇವ ಕಣ್ಹಸಪ್ಪಮುಖಂ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ತೇಹಿ ಖಾಯಿತಖಾಯಿತೋ ಅಹೀಹಿ ದಟ್ಠೋ ಯೇವ ಮರತಿ ದಹರೋಪಿ ಮಜ್ಝಿಮೋಪಿ ಮಹಲ್ಲಕೋಪಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಸಾಮಯಿಕಮರಣಂ।

"ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರೇ ವಿಸಂ ದತ್ವಾ ಮಾರೇತಿ, ಸೋ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಡಯ್ಹನ್ತೇಹಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇಹಿ ಭಿಜ್ಜಮಾನೇನ ಸರೀರೇನ ಕುಣಪಗನ್ಧಂ ವಾಯನ್ತೋ ವಿಸೇನೇವ ಮರತಿ ದಹರೋಪಿ ಮಜ್ಝಿಮೋಪಿ ಮಹಲ್ಲಕೋಪಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಸಾಮಯಿಕಮರಣಂ।

"ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರೇ ಅಗ್ಗಿನಾ ಮಾರೇತಿ, ಸೋ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಙ್ಗಾರಪಬ್ಬತೇನೇವ ಅಙ್ಗಾರಪಬ್ಬತಂ ಯಮವಿಸಯೇನೇವ ಯಮವಿಸಯಂ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ದಡ್ಢವಿದಡ್ಢಗತ್ತೋ ಅಗ್ಗಿನಾ ಯೇವ ಮರತಿ ದಹರೋಪಿ ಮಜ್ಝಿಮೋಪಿ ಮಲಲ್ಲಕೋಪಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಸಾಮಯಿಕಮರಣಂ।

"ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರೇ ಉದಕೇನ ಮಾರೇತಿ, ಸೋ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಹತವಿಲುತ್ತಭಗ್ಗದುಬ್ಬಲಗತ್ತೋ ಖುಬ್ಭಿತಚಿತ್ತೋ [ಖುಭಿತಚಿತ್ತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಉದಕೇನೇವ [ಉದಕೇ ಯೇವ (ಬಹೂಸು)] ಮರತಿ ದಹರೋಪಿ ಮಜ್ಝಿಮೋಪಿ ಮಹಲ್ಲಕೋಪಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಸಾಮಯಿಕಮರಣಂ।

“ಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರೇ ಸತ್ತಿಯಾ ಮಾರೇತಿ, ಸೋ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಕೋಟ್ಟಿತವಿಕೋಟ್ಟಿತೋ ಸತ್ತಿಮುಖಸಮಾಹತೋ ಸತ್ತಿಯಾ ಯೇವ ಮರತಿ ದಹರೋಪಿ ಮಜ್ಝಿಮೋಪಿ ಮಹಲ್ಲಕೋಪಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಸಾಮಯಿಕಮರಣಂ”।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಕಾಲೇ ಮರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಯಂ ವದೇತಿ, ಇಙ್ಘ ಮೇ ತ್ವಂ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಅತಿದಿಸಾತಿ”। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಆದಿನ್ನತಿಣಕಟ್ಠಸಾಖಾಪಲಾಸೋ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಭಕ್ಖೋ ಉಪಾದಾನಸಙ್ಖಯಾ ನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಸೋ ಅಗ್ಗಿ ವುಚ್ಚತಿ ‘ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಸಮಯೇ ನಿಬ್ಬುತೋ ನಾಮಾ’ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಬಹೂನಿ ದಿವಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಜೀವಿತ್ವಾ ಜರಾಜಿಣ್ಣೋ ಆಯುಕ್ಖಯಾ ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಮರತಿ, ಸೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ಸಮಯೇ ಮರಣಮುಪಗತೋ’ತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹತಿಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಆದಿನ್ನತಿಣಕಟ್ಠಸಾಖಾಪಲಾಸೋ ಅಸ್ಸ, ತಂ ಅಪರಿಯಾದಿನ್ನೇ ಯೇವ ತಿಣಕಟ್ಠಸಾಖಾಪಲಾಸೇ ಮಹತಿಮಹಾಮೇಘೋ ಅಭಿಪ್ಪವಸ್ಸಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾಪೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಮಯೇ ನಿಬ್ಬುತೋ ನಾಮ ಹೋತೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಚ್ಛಿಮೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪುರಿಮಕೇನ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಮಸಮಗತಿಕೋ ನಾಹೋಸೀ”ತಿ? “ಆಗನ್ತುಕೇನ, ಭನ್ತೇ, ಮೇಘೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ಸೋ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಅಸಮಯೇ ನಿಬ್ಬುತೋ”ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಸೋ ಆಗನ್ತುಕೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ ಸೇಮ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ ಸನ್ನಿಪಾತಿಕೇನ ವಾ ಉತುಪರಿಣಾಮಜೇನ ವಾ ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜೇನ ವಾ ಓಪಕ್ಕಮಿಕೇನ ವಾ ಜಿಘಚ್ಛಾಯ ವಾ ಪಿಪಾಸಾಯ ವಾ ಸಪ್ಪದಟ್ಠೇನ ವಾ ವಿಸಮಾಸಿತೇನ ವಾ ಅಗ್ಗಿನಾ ವಾ ಉದಕೇನ ವಾ ಸತ್ತಿವೇಗಪ್ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಕಾಲೇ ಮರಣಂ ಅತ್ಥಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಗನೇ ಮಹತಿಮಹಾವಲಾಹಕೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ನಿನ್ನಞ್ಚ ಥಲಞ್ಚ ಪರಿಪೂರಯನ್ತೋ ಅಭಿವಸ್ಸತಿ, ಸೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ಮೇಘೋ ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ವಸ್ಸತೀ’ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಚಿರಂ ಜೀವಿತ್ವಾ ಜರಾಜಿಣ್ಣೋ ಆಯುಕ್ಖಯಾ ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಮರತಿ, ಸೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ಸಮಯೇ ಮರಣಮುಪಗತೋ’ತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಗನೇ ಮಹತಿಮಹಾವಲಾಹಕೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅನ್ತರಾಯೇವ ಮಹತಾ ವಾತೇನ ಅಬ್ಭತ್ಥಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾವಲಾಹಕೋ ಸಮಯೇ ವಿಗತೋ ನಾಮ ಹೋತೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಚ್ಛಿಮೋ ವಲಾಹಕೋ ಪುರಿಮೇನ ವಲಾಹಕೇನ ಸಮಸಮಗತಿಕೋ ನಾಹೋಸೀ”ತಿ? “ಆಗನ್ತುಕೇನ, ಭನ್ತೇ, ವಾತೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ಸೋ ವಲಾಹಕೋ ಅಸಮಯಪ್ಪತ್ತೋ ಯೇವ ವಿಗತೋ”ತಿ । “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಸೋ ಆಗನ್ತುಕೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ…ಪೇ॰… ಸತ್ತಿವೇಗಪ್ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಕಾಲೇ ಮರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಲವಾ ಆಸೀವಿಸೋ ಕುಪಿತೋ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಪುರಿಸಂ ಡಂಸೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ತಂ ವಿಸಂ ಅನೀತಿಕಂ ಅನುಪದ್ದವಂ ಮರಣಂ ಪಾಪೇಯ್ಯ, ತಂ ವಿಸಂ ವುಚ್ಚತಿ ‘ಅನೀತಿಕಮನುಪದ್ದವಂ ಕೋಟಿಗತ’ನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಚಿರಂ ಜೀವಿತ್ವಾ ಜರಾಜಿಣ್ಣೋ ಆಯುಕ್ಖಯಾ ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಮರತಿ, ಸೋ ವುಚ್ಚತಿ ‘ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಜೀವಿತಕೋಟಿಗತೋ ಸಾಮಯಿಕಂ ಮರಣಮುಪಗತೋ’ತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಲವತಾ ಆಸೀವಿಸೇನ ದಟ್ಠಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೇವ ಆಹಿತುಣ್ಡಿಕೋ ಅಗದಂ ದತ್ವಾ ಅವಿಸಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಸಂ ಸಮಯೇ ವಿಗತಂ ನಾಮ ಹೋತೀ”ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ವಿಸಂ ಪುರಿಮಕೇನ ವಿಸೇನ ಸಮಸಮಗತಿಕಂ ನಾಹೋಸೀ”ತಿ? “ಆಗನ್ತುಕೇನ, ಭನ್ತೇ, ಅಗದೇನ

ಪಟಿಪೀಳಿತಂ ವಿಸಂ ಅಕೋಟಿಗತಂ ಯೇವ ವಿಗತ"ನ್ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಸೋ ಆಗನ್ತುಕೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ...ಪೇ॰... ಸತ್ತಿವೇಗಪ್ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಕಾಲೇ ಮರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸಾಸೋ ಸರಂ ಪಾತೇಯ್ಯ, ಸಚೇ ಸೋ ಸರೋ ಯಥಾಗತಿಗಮನಪಥಮತ್ಥಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೋ ಸರೋ ವುಚ್ಚತಿ 'ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಯಥಾಗತಿಗಮನಪಥಮತ್ಥಕಂ ಗತೋ ನಾಮಾ'ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಚಿರಂ ಜೀವಿತ್ವಾ ಜರಾಜಿಣ್ಣೋ ಆಯುಕ್ಖಯಾ ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಮರತಿ, ಸೋ ವುಚ್ಚತಿ 'ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಸಮಯೇ ಮರಣಮುಪಗತೋ'ತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸಾಸೋ ಸರಂ ಪಾತೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ತಂ ಸರಂ ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ಖಣೇ ಕೋಚಿ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸರೋ ಯಥಾಗತಿಗಮನಪಥಮತ್ಥಕಂ ಗತೋ ನಾಮ ಹೋತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸ ಪನ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಚ್ಛಿಮೋ ಸರೋ ಪುರಿಮಕೇನ ಸರೇನ ಸಮಸಮಗತಿಕೋ ನಾಹೋಸೀ"ತಿ? "ಆಗನ್ತುಕೇನ, ಭನ್ತೇ, ಗಹಣೇನ ತಸ್ಸ ಸರಸ್ಸ ಗಮನಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನ"ನ್ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಸೋ ಆಗನ್ತುಕೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ...ಪೇ॰... ಸತ್ತಿವೇಗಪ್ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಕಾಲೇ ಮರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಲೋಹಮಯಂ ಭಾಜನಂ ಆಕೋಟೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಆಕೋಟನೇನ ಸದ್ದೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಯಥಾಗತಿಗಮನಪಥಮತ್ಥಕಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೋ ಸದ್ದೋ ವುಚ್ಚತಿ 'ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಯಥಾಗತಿಗಮನಪಥಮತ್ಥಕಂ ಗತೋ ನಾಮಾ'ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಬಹೂನಿ ದಿವಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಜೀವಿತ್ವಾ ಜರಾಜಿಣ್ಣೋ ಆಯುಕ್ಖಯಾ ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಮರತಿ, ಸೋ ವುಚ್ಚತಿ 'ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಸಮಯೇ ಮರಣಮುಪಾಗತೋ'ತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಲೋಹಮಯಂ ಭಾಜನಂ ಆಕೋಟೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಆಕೋಟನೇನ ಸದ್ದೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ, ನಿಬ್ಬತ್ತೇ ಸದ್ದೇ ಅದೂರಗತೇ ಕೋಚಿ ಆಮಸೇಯ್ಯ, ಸಹ ಆಮಸನೇನ ಸದ್ದೋ ನಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯ , ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸದ್ದೋ ಯಥಾಗತಿಗಮನಪಥಮತ್ಥಕಂ ಗತೋ ನಾಮ ಹೋತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಚ್ಛಿಮೋ ಸದ್ದೋ ಪುರಿಮಕೇನ ಸದ್ದೇನ ಸಮಸಮಗತಿಕೋ ನಾಹೋಸೀ"ತಿ? "ಆಗನ್ತುಕೇನ, ಭನ್ತೇ, ಆಮಸನೇನ ಸೋ ಸದ್ದೋ ಉಪರತೋ"ತಿ । "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಸೋ ಆಗನ್ತುಕೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ...ಪೇ॰... ಸತ್ತಿವೇಗಪ್ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ ಮಹಾರಾಜ ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಕಾಲೇ ಮರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೇತ್ತೇ ಸುವಿರೂಳ್ಹಂ ಧಞ್ಞಬೀಜಂ ಸಮ್ಮಾ ಪವತ್ತಮಾನೇನ ವಸ್ಸೇನ ಓತತವಿತತಆಕಿಣ್ಣಬಹುಫಲಂ ಹುತ್ವಾ [ಉಟ್ಠಿತಆಕಿಣ್ಣಬಹುಫಲಂ ಭವಿತ್ವಾ (ಸ್ಯಾ॰)] ಸಸ್ಸುಟ್ಠಾನಸಮಯಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಂ ಧಞ್ಞಂ ವುಚ್ಚತಿ 'ಅನೀತಿಕಮನುಪದ್ದವಂ ಸಮಯಸಮ್ಪತ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀ'ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಬಹೂನಿ ದಿವಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಜೀವಿತ್ವಾ ಜರಾಜಿಣ್ಣೋ ಆಯುಕ್ಖಯಾ ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಮರತಿ, ಸೋ ವುಚ್ಚತಿ 'ಅನೀತಿಕೋ ಅನುಪದ್ದವೋ ಸಮಯೇ ಮರಣಮುಪಗತೋ'ತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೇತ್ತೇ ಸುವಿರೂಳ್ಹಂ ಧಞ್ಞಬೀಜಂ ಉದಕೇನ ವಿಕಲಂ ಮರೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧಞ್ಞಂ ಅಸಮಯಸಮ್ಪತ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀ"ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ಧಞ್ಞಂ

ಪುರಿಮಕೇನ ಧಞ್ಞೇನ ಸಮಸಮಗತಿಕಂ ನಾಹೋಸೀ"ತಿ? "ಆಗನ್ತುಕೇನ, ಭನ್ತೇ, ಉಣ್ಹೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತಂ ತಂ ಧಞ್ಞಂ ಮತ"ನ್ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಸೋ ಆಗನ್ತುಕೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ…ಪೇ॰… ಸತ್ತಿವೇಗಪ್ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಕಾಲೇ ಮರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ।

"ಸುತಪುಬ್ಬಂ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಸಮ್ಪನ್ನತರುಣಸಸ್ಸಂ ಕಿಮಯೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸಮೂಲಂ ನಾಸೇನ್ತೀ'"ತಿ? "ಸುತಪುಬ್ಬಞ್ಚೇವ ತಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಹೇಹಿ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಞ್ಚಾ"ತಿ। "ಕಿಂ ನು ಖೋ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಸ್ಸಂ ಕಾಲೇ ನಟ್ಠಂ, ಉದಾಹು ಅಕಾಲೇ ನಟ್ಠ"ನ್ತಿ? "ಅಕಾಲೇ, ಭನ್ತೇ, ಯದಿ ಖೋ ತಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಸ್ಸಂ ಕಿಮಯೋ ನ ಖಾದೇಯ್ಯುಂ, ಸಸ್ಸುದ್ಧರಣಸಮಯಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಕಿಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಗನ್ತುಕೇನ ಉಪಘಾತೇನ ಸಸ್ಸಂ ವಿನಸ್ಸತಿ, ನಿರುಪಘಾತಂ ಸಸ್ಸಂ ಸಸ್ಸುದ್ಧರಣಸಮಯಂ ಪಾಪುಣಾತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಸೋ ಆಗನ್ತುಕೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ…ಪೇ॰… ಸತ್ತಿವೇಗಪ್ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾ ಮರತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಕಾಲೇ ಮರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ।

"ಸುತಪುಬ್ಬಂ ಪನ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಸಮ್ಪನ್ನೇ ಸಸ್ಸೇ ಫಲಭಾರನಮಿತೇ ಮಞ್ಜರಿತಪತ್ತೇ ಕರಕವಸ್ಸಂ ನಾಮ ವಸ್ಸಜಾತಿ ನಿಪತಿತ್ವಾ ವಿನಾಸೇತಿ ಅಫಲಂ ಕರೋತೀ'ತಿ? "ಸುತಪುಬ್ಬಞ್ಚೇವ ತಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಹೇಹಿ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಞ್ಚಾ"ತಿ। "ಅಪಿ ನು ಖೋ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಸ್ಸಂ ಕಾಲೇ ನಟ್ಠಂ, ಉದಾಹು ಅಕಾಲೇ ನಟ್ಠ"ನ್ತಿ? "ಅಕಾಲೇ, ಭನ್ತೇ, ಯದಿ ಖೋ ತಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಸ್ಸಂ ಕರಕವಸ್ಸಂ ನ ವಸ್ಸೇಯ್ಯ ಸಸ್ಸುದ್ಧರಣಸಮಯಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯಾ"ತಿ। "ಕಿಂ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಗನ್ತುಕೇನ ಉಪಘಾತೇನ ಸಸ್ಸಂ ವಿನಸ್ಸತಿ, ನಿರುಪಘಾತಂ ಸಸ್ಸಂ ಸಸ್ಸುದ್ಧರಣಸಮಯಂ ಪಾಪುಣಾತೀ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ, ಸೋ ಆಗನ್ತುಕೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ ಸೇಮ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನೇನ ವಾ ಸನ್ನಿಪಾತಿಕೇನ ವಾ ಉತುಪರಿಣಾಮಜೇನ ವಾ ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜೇನ ವಾ ಓಪಕ್ಕಮಿಕೇನ ವಾ ಜಿಘಚ್ಛಾಯ ವಾ ಪಿಪಾಸಾಯ ವಾ ಸಪ್ಪದಟ್ಠೇನ ವಾ ವಿಸಮಾಸಿತೇನ ವಾ ಅಗ್ಗಿನಾ ವಾ ಉದಕೇನ ವಾ ಸತ್ತಿವೇಗಪ್ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ವಾ ಅಕಾಲೇ ಮರತಿ। ಯದಿ ಪನ ಆಗನ್ತುಕೇನ ರೋಗೇನ ಪಟಿಪೀಳಿತೋ ನ ಭವೇಯ್ಯ, ಸಮಯೇವ ಮರಣಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯ। ಇದಮೇತ್ಥ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಕಾಲೇ ಮರಣಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ।

"ಅಚ್ಛರಿಯಂ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಬ್ಭುತಂ ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸುದಸ್ಸಿತಂ ಕಾರಣಂ, ಸುದಸ್ಸಿತಂ ಓಪಮ್ಮಂ ಅಕಾಲೇ ಮರಣಸ್ಸ ಪರಿದೀಪನಾಯ, 'ಅತ್ಥಿ ಅಕಾಲೇ ಮರಣ'ನ್ತಿ ಉತ್ತಾನೀಕತಂ ಪಾಕಟಂ ಕತಂ ವಿಭೂತಂ ಕತಂ, ಅಚಿತ್ತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕೋಪಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಮನುಜೋ ಏಕಮೇಕೇನಪಿ ತಾವ ಓಪಮ್ಮೇನ ನಿಟ್ಠಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ 'ಅತ್ಥಿ ಅಕಾಲೇ ಮರಣ'ನ್ತಿ , ಕಿಂ ಪನ ಮನುಜೋ ಸಚೇತನೋ? ಪಠಮೋಪಮ್ಮೇನೇವಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಞ್ಞತ್ತೋ 'ಅತ್ಥಿ ಅಕಾಲೇ ಮರಣ'ನ್ತಿ, ಅಪಿ ಚ ಅಪರಾಪರಂ ನಿಬ್ಬಾಹನಂ ಸೋತುಕಾಮೋ ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿ"ನ್ತಿ।

ಅಕಾಲಮರಣಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಚೇತಿಯಪಾಟಿಹಾರಿಯಪಞ್ಹೋ

೭. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾನಂ ಚೇತಿಯೇ ಪಾಟಿಹೀರಂ ಹೋತಿ, ಉದಾಹು ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಯೇವ ಹೋತೀ"ತಿ? "ಏಕಚ್ಚಾನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಹೋತಿ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ನ ಹೋತೀ"ತಿ। "ಕತಮೇಸಂ, ಭನ್ತೇ, ಹೋತಿ, ಕತಮೇಸಂ ನ ಹೋತೀ"ತಿ? "ತಿಣ್ಣನ್ನಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಚೇತಿಯೇ ಪಾಟಿಹೀರಂ ಹೋತಿ। ಕತಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣನ್ನಂ? ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ತಿಟ್ಠನ್ತೋವ ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ 'ಏವಂನಾಮ ಚೇತಿಯೇ

ಪಾಟಿಹೀರಂ ಹೋತೂ’ತಿ, ತಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಚೇತಿಯೇ ಪಾಟಿಹೀರಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಅರಹತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಚೇತಿಯೇ ಪಾಟಿಹೀರಂ ಹೋತಿ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವತಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಚೇತಿಯೇ ಪಾಟಿಹೀರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ ‘ಇಮಿನಾ ಪಾಟಿಹೀರೇನ ಸದ್ಧಮ್ಮೋ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಪಗ್ಗಹಿತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ಪಸನ್ನಾ ಕುಸಲೇನ ಅಭಿವಡ್ಢಿಸ್ಸನ್ತೀ’ತಿ, ಏವಂ ದೇವತಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಚೇತಿಯೇ ಪಾಟಿಹೀರಂ ಹೋತಿ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇತ್ಥೀ ವಾ ಪುರಿಸೋ ವಾ ಸದ್ಧೋ ಪಸನ್ನೋ ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಮೇಧಾವೀ ಬುದ್ಧಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಯೋನಿಸೋ ಚಿನ್ತಯಿತ್ವಾ ಗನ್ಧಂ ವಾ ಮಾಲಂ ವಾ ದುಸ್ಸಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಚೇತಿಯೇ ಉಕ್ಖಿಪತಿ ‘ಏವಂನಾಮ ಹೋತೂ’ತಿ, ತಸ್ಸಪಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಚೇತಿಯೇ ಪಾಟಿಹೀರಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಚೇತಿಯೇ ಪಾಟಿಹೀರಂ ಹೋತಿ।

“ಇಮೇಸಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಿಣ್ಣನ್ನಂ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಚೇತಿಯೇ ಪಾಟಿಹೀರಂ ಹೋತಿ।

“ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ನ ಹೋತಿ, ಖೀಣಾಸವಸ್ಸಪಿ ಛಳಭಿಞ್ಞಸ್ಸ ಚೇತೋವಸಿಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಚೇತಿಯೇ ಪಾಟಿಹೀರಂ ನ ಹೋತಿ, ಅಸತಿಪಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಪಾಟಿಹೀರೇ ಚರಿತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ಓಕಪ್ಪೇತಬ್ಬಂ ನಿಟ್ಠಂ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಸದ್ದಹಿತಬ್ಬಂ ‘ಸುಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ಅಯಂ ಬುದ್ಧಪುತ್ತೋ’”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ಚೇತಿಯಪಾಟಿಹಾರಿಯಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯಪಞ್ಹೋ

೮. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೇ ತೇ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಯೇವ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತಿ, ಉದಾಹು ಕಸ್ಸಚಿ ನ ಹೋತೀ”ತಿ? “ಕಸ್ಸಚಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಹೋತಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ನ ಹೋತೀ”ತಿ। “ಕಸ್ಸ ಭನ್ತೇ ಹೋತಿ, ಕಸ್ಸ ನ ಹೋತೀ”ತಿ? “ತಿರಚ್ಛಾನಗತಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೂಪಪನ್ನಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಕುಹಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಮಾತುಘಾತಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಪಿತುಘಾತಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಅರಹನ್ತಘಾತಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಸಙ್ಘಭೇದಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಲೋಹಿತುಪ್ಪಾದಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಥೇಯ್ಯಸಂವಾಸಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ತಿತ್ಥಿಯಪಕ್ಕನ್ತಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಭಿಕ್ಖುನಿದೂಸಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ತೇರಸನ್ನಂ ಗರುಕಾಪತ್ತೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಪಣ್ಡಕಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಉಭತೋಬ್ಯಞ್ಜನಕಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಯೋಪಿ ಮನುಸ್ಸದಹರಕೋ ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ। ಇಮೇಸಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋಳಸನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾನಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತೀ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೇ ತೇ ಪನ್ನರಸ ಪುಗ್ಗಲಾ ವಿರುದ್ಧಾ ಯೇವ, ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತು ವಾ ಮಾ ವಾ ಹೋತು, ಅಥ ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಮನುಸ್ಸದಹರಕಸ್ಸ ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ? ಏತ್ಥ ತಾವ ಪಞ್ಹೋ ಭವತಿ ‘ನನು ನಾಮ ದಹರಕಸ್ಸ ನ ರಾಗೋ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸೋ ಹೋತಿ, ನ ಮೋಹೋ ಹೋತಿ, ನ ಮಾನೋ ಹೋತಿ, ನ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಹೋತಿ, ನ ಅರತಿ ಹೋತಿ, ನ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ಹೋತಿ, ಅಮಿಸ್ಸಿತೋ ಕಿಲೇಸೇಹಿ, ಸೋ ನಾಮ ದಹರಕೋ ಯುತ್ತೋ ಚ ಪತ್ತೋ ಚ ಅರಹತಿ ಚ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಏಕಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತು’”ನ್ತಿ।

“ತಞ್ಞೇವೇತ್ಥ , ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಂ, ಯೇನಾಹಂ ಕಾರಣೇನ ಭಣಾಮಿ ‘ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತೀ’ತಿ। ಯದಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕೋ ರಜನೀಯೇ ರಜ್ಜೇಯ್ಯ, ದುಸ್ಸನೀಯೇ ದುಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಮೋಹನೀಯೇ ಮುಯ್ಹೇಯ್ಯ, ಮದನೀಯೇ ಮಜ್ಜೇಯ್ಯ, ದಿಟ್ಠಿಂ ವಿಜಾನೇಯ್ಯ, ರತಿಞ್ಚ ಅರತಿಞ್ಚ ವಿಜಾನೇಯ್ಯ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ವಿತಕ್ಕೇಯ್ಯ, ಭವೇಯ್ಯ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ, ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅಬಲಂ ದುಬ್ಬಲಂ ಪರಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಂ ಥೋಕಂ ಮನ್ದಂ ಅವಿಭೂತಂ, ಅಸಙ್ಖತಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು ಗರುಕಾ ಭಾರಿಕಾ ವಿಪುಲಾ ಮಹತೀ। ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇನ ದುಬ್ಬಲೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪರಿತ್ತಕೇನ ಮನ್ದೇನ ಅವಿಭೂತೇನ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಗರುಕಂ ಭಾರಿಕಂ ವಿಪುಲಂ ಮಹತಿಂ ಅಸಙ್ಖತಂ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತರಾಜಾ ಗರುಕೋ ಭಾರಿಕೋ ವಿಪುಲೋ ಮಹನ್ತೋ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಅತ್ತನೋ ಪಾಕತಿಕೇನ ಥಾಮಬಲವೀರಿಯೇನ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತರಾಜಾನಂ ಉದ್ಧರಿತು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ? “ದುಬ್ಬಲತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ಪುರಿಸಸ್ಸ, ಮಹನ್ತತ್ತಾ ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತರಾಜಸ್ಸಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅಬಲಂ ದುಬ್ಬಲಂ ಪರಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಂ ಥೋಕಂ ಮನ್ದಂ ಅವಿಭೂತಂ, ಅಸಙ್ಖತಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು ಗರುಕಾ ಭಾರಿಕಾ ವಿಪುಲಾ ಮಹತೀ। ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕೋ ತೇನ ದುಬ್ಬಲೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪರಿತ್ತೇನ ಮನ್ದೇನ ಅವಿಭೂತೇನ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಗರುಕಂ ಭಾರಿಕಂ ವಿಪುಲಂ ಮಹತಿಂ ಅಸಙ್ಖತಂ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಯಂ ಮಹಾಪಥವೀ ದೀಘಾ ಆಯತಾ ಪುಥುಲಾ ವಿತ್ಥತಾ ವಿಸಾಲಾ ವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾ ವಿಪುಲಾ ಮಹನ್ತಾ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಪಥವಿಂ ಸಕ್ಕಾ ಪರಿತ್ತಕೇನ ಉದಕಬಿನ್ದುಕೇನ ತೇಮೇತ್ವಾ ಉದಕಚಿಕ್ಖಲ್ಲಂ ಕಾತು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ? “ಪರಿತ್ತತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ಉದಕಬಿನ್ದುಸ್ಸ, ಮಹನ್ತತ್ತಾ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅಬಲಂ ದುಬ್ಬಲಂ ಪರಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಂ ಥೋಕಂ ಮನ್ದಂ ಅವಿಭೂತಂ, ಅಸಙ್ಖತಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು ದೀಘಾ ಆಯತಾ ಪುಥುಲಾ ವಿತ್ಥತಾ ವಿಸಾಲಾ ವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾ ವಿಪುಲಾ ಮಹನ್ತಾ। ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕೋ ತೇನ ದುಬ್ಬಲೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪರಿತ್ತಕೇನ ಮನ್ದೇನ ಅವಿಭೂತೇನ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಮಹತಿಂ ಅಸಙ್ಖತಂ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಬಲದುಬ್ಬಲಪರಿತ್ತಅಪ್ಪಥೋಕಮನ್ದಗ್ಗಿ ಭವೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಾವತಕೇನ ಮನ್ದೇನ ಅಗ್ಗಿನಾ ಸಕ್ಕಾ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಆಲೋಕಂ ದಸ್ಸೇತು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ? “ಮನ್ದತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ, ಲೋಕಸ್ಸ ಮಹನ್ತತ್ತಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅಬಲಂ ದುಬ್ಬಲಂ ಪರಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಂ ಥೋಕಂ ಮನ್ದಂ ಅವಿಭೂತಂ, ಮಹತಾ ಚ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರೇನ ಪಿಹಿತಂ। ತಸ್ಮಾ ದುಕ್ಕರಂ ಞಾಣಾಲೋಕಂ ದಸ್ಸಯಿತುಂ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಆತುರೋ ಕಿಸೋ ಅಣುಪರಿಮಿತಕಾಯೋ ಸಾಲಕಕಿಮಿ ಹತ್ಥಿನಾಗಂ ತಿಧಾ ಪಭಿನ್ನಂ ನವಾಯತಂ ತಿವಿತ್ಥತಂ ದಸಪರಿಣಾಹಂ ಅಟ್ಠರತನಿಕಂ ಸಕಟ್ಠಾನಮುಪಗತಂ ದಿಸ್ವಾ ಗಿಲಿತುಂ ಪರಿಕಡ್ಢೇಯ್ಯ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾಲಕಕಿಮಿ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ ತಂ ಹತ್ಥಿನಾಗಂ ಗಿಲಿತು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಕೇನ ಕಾರಣೇನ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ? “ಪರಿತ್ತತ್ತಾ, ಭನ್ತೇ, ಸಾಲಕಕಿಮಿಸ್ಸ, ಮಹನ್ತತ್ತಾ ಹತ್ಥಿನಾಗಸ್ಸಾ”ತಿ। “ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅಬಲಂ ದುಬ್ಬಲಂ ಪರಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಂ ಥೋಕಂ ಮನ್ದಂ ಅವಿಭೂತಂ, ಮಹತೀ ಅಸಙ್ಖತಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು। ಸೋ ತೇನ ದುಬ್ಬಲೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪರಿತ್ತಕೇನ ಮನ್ದೇನ ಅವಿಭೂತೇನ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಮಹತಿಂ ಅಸಙ್ಖತಂ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ

ಊನಕಸತ್ತವಸ್ಸಿಕಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತೀ''ತಿ। ''ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ''ತಿ।

ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಏಕನ್ತಸುಖನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಹೋ

೯. ''ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂ ಏಕನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಉದಾಹು ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸ''ನ್ತಿ? ''ಏಕನ್ತಸುಖಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ದುಕ್ಖೇನ ಅಮಿಸ್ಸ''ನ್ತಿ।

''ನ ಮಯಂ ತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವಚನಂ ಸದ್ದಹಾಮ 'ಏಕನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನ'ನ್ತಿ, ಏವಮೇತ್ಥ ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪಚ್ಚೇಮ 'ನಿಬ್ಬಾನಂ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸ'ನ್ತಿ, ಕಾರಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಉಪಲಭಾಮ 'ನಿಬ್ಬಾನಂ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸ'ನ್ತಿ। ಕತಮಂ ಏತ್ಥ ಕಾರಣಂ ? ಯೇ ತೇ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಿ, ತೇಸಂ ದಿಸ್ಸತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಆತಾಪೋ ಪರಿತಾಪೋ ಠಾನಚಙ್ಕಮನಿಸಜ್ಜಾಸಯನಾಹಾರಪರಿಗ್ಗಹೋ ಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಚ ಉಪರೋಧೋ ಆಯತನಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪೀಳನಂ ಧನಧಞ್ಞಪಿಯಞಾತಿಮಿತ್ತಪ್ಪಜಹನಂ। ಯೇ ಕೇಚಿ ಲೋಕೇ ಸುಖಿತಾ ಸುಖಸಮಪ್ಪಿತಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಆಯತನೇ ರಮೇನ್ತಿ ಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ, ಮನಾಪಿಕಮನಾಪಿಕಬಹುವಿಧಸುಭನಿಮಿತ್ತೇನ ರೂಪೇನ ಚಕ್ಖುಂ ರಮೇನ್ತಿ ಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ, ಮನಾಪಿಕಮನಾಪಿಕಗೀತವಾದಿತಬಹುವಿಧಸುಭನಿಮಿತ್ತೇನ ಸದ್ದೇನ ಸೋತಂ ರಮೇನ್ತಿ ಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ, ಮನಾಪಿಕಮನಾಪಿಕಪುಪ್ಫಫಲಪತ್ತತಚಮೂಲಸಾರಬಹುವಿಧಸುಭನಿಮಿತ್ತೇನ ಗನ್ಧೇನ ಘಾನಂ ರಮೇನ್ತಿ ಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ, ಮನಾಪಿಕಮನಾಪಿಕಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜಲೇಯ್ಯಪೇಯ್ಯಸಾಯನೀಯಬಹುವಿಧಸುಭನಿಮಿತ್ತೇನ ರಸೇನ ಜಿವ್ಹಂ ರಮೇನ್ತಿ ಬ್ರುಹೇನ್ತಿ, ಮನಾಪಿಕಮನಾಪಿಕಸಣ್ಹಸುಖುಮಮುದುಮದ್ದವಬಹುವಿಧಸುಭನಿಮಿತ್ತೇನ ಫಸ್ಸೇನ ಕಾಯಂ ರಮೇನ್ತಿ ಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ, ಮನಾಪಿಕಮನಾಪಿಕಕಲ್ಯಾಣಪಾಪಕಸುಭಾಸುಭಬಹುವಿಧವಿತಕ್ಕಮನಸಿಕಾರೇನ ಮನಂ ರಮೇನ್ತಿ ಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ। ತುಮ್ಹೇ ತಂ ಚಕ್ಖುಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಮನೋಬ್ರೂಹನಂ ಹನಥ ಉಪಹನಥ, ಛಿನ್ದಥ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಥ, ರುನ್ಧಥ ಉಪರುನ್ಧಥ। ತೇನ ಕಾಯೋಪಿ ಪರಿತಪತಿ, ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಪರಿತಪತಿ, ಕಾಯೇ ಪರಿತತ್ತೇ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖವೇದನಂ ವೇದಿಯತಿ, ಚಿತ್ತೇ ಪರಿತತ್ತೇ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖವೇದನಂ ವೇದಯತಿ। ನನು ಮಾಗಣ್ಡಿಯೋಪಿ [ಮಾಗನ್ದಿಯೋಪಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಭಗವನ್ತಂ ಗರಹಮಾನೋ ಏವಮಾಹ 'ಭೂನಹು [ಭೂತಹಚ್ಚೋ (ಪೀ॰), ಭೂನಹಚ್ಚೋ (ಕ॰)] ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ'ತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ, ಯೇನಾಹಂ ಕಾರಣೇನ ಬ್ರೂಮಿ 'ನಿಬ್ಬಾನಂ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸ'''ನ್ತಿ।

''ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸಂ, ಏಕನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಯಂ ಪನ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ , ಬ್ರೂಸಿ 'ನಿಬ್ಬಾನಂ ದುಕ್ಖ'ನ್ತಿ, ನೇತಂ ದುಕ್ಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಮ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಪನ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಏಸೋ, ನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೇಸನಂ ಏತಂ, ಏಕನ್ತಸುಖಂ ಯೇವ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸಂ। ಏತ್ಥ ಕಾರಣಂ ವದಾಮಿ। ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜೂನಂ ರಜ್ಜಸುಖಂ ನಾಮಾ''ತಿ? ''ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ಥಿ ರಾಜೂನಂ ರಜ್ಜಸುಖ''ನ್ತಿ। ''ಅಪಿ ನು ಖೋ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ರಜ್ಜಸುಖಂ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸ''ನ್ತಿ? ''ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ''ತಿ। ''ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಾನೋ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ಕುಪಿತೇ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚನ್ತನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಪಟಿಸೇಧಾಯ ಅಮಚ್ಚೇಹಿ ಪರಿಣಾಯಕೇಹಿ ಭಟೇಹಿ ಬಲತ್ಥೇಹಿ ಪರಿವುತಾ ಪವಾಸಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಪಟಿಪೀಳಿತಾ ಸಮವಿಸಮೇ ಪರಿಧಾವನ್ತಿ, ಮಹಾಯುದ್ಧಞ್ಚ ಕರೋನ್ತಿ, ಜೀವಿತಸಂಸಯಞ್ಚ ಪಾಪುಣನ್ತೀ''ತಿ? ''ನೇತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ರಜ್ಜಸುಖಂ ನಾಮ, ರಜ್ಜಸುಖಸ್ಸ ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಏಸೋ, ದುಕ್ಖೇನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ರಾಜಾನೋ ರಜ್ಜಂ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ರಜ್ಜಸುಖಂ ಅನುಭವನ್ತಿ, ಏವಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ರಜ್ಜಸುಖಂ ದುಕ್ಖೇನ ಅಮಿಸ್ಸಂ, ಅಞ್ಞಂ ತಂ ರಜ್ಜಸುಖಂ, ಅಞ್ಞಂ ದುಕ್ಖ''ನ್ತಿ। ''ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸಂ। ಯೇ ಪನ ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಿ,

ತೇ ಕಾಯಞ್ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಆತಾಪೇತ್ವಾ ಠಾನಚಙ್ಕಮನಿಸಜ್ಜಾಸಯನಾಹಾರಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಮಿದ್ಧಂ ಉಪರುನ್ಧಿತ್ವಾ ಆಯತನಾನಿ ಪಟಿಪೀಳೇತ್ವಾ ಕಾಯಞ್ಚ ಜೀವಿತಞ್ಚ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಏಕನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಭವನ್ತಿ, ನಿಹತಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಾ ವಿಯ ರಾಜಾನೋ ರಜ್ಜಸುಖಂ। ಏವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸಂ, ಅಞ್ಞಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಅಞ್ಞಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ।

"ಅಪರಮ್ಪಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ ಏಕನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸಂ, ಅಞ್ಞಂ ದುಕ್ಖಂ, ಅಞ್ಞಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ। ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಚರಿಯಾನಂ ಸಿಪ್ಪವನ್ತಾನಂ ಸಿಪ್ಪಸುಖಂ ನಾಮಾ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ಥಿ ಆಚರಿಯಾನಂ ಸಿಪ್ಪವನ್ತಾನಂ ಸಿಪ್ಪಸುಖ"ನ್ತಿ। "ಅಪಿ ನು ಖೋ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಿಪ್ಪಸುಖಂ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ? "ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಕಿಸ್ಸ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಚರಿಯಾ [ಇದಂ ಪದಂ ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ನತ್ಥಿ] ಆಚರಿಯಾನಂ ಅಭಿವಾದನಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನೇನ ಉದಕಾಹರಣಘರಸಮ್ಮಜ್ಜನದನ್ತಕಟ್ಠಮುಖೋದಕಾನುಪ್ಪದಾನೇನ ಉಚ್ಛಿಟ್ಠಪಟಿಗ್ಗಹಣಉಚ್ಛಾದನನಹಾಪನಪಾದಪರಿಕಮ್ಮೇನ ಸಕಚಿತ್ತಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪರಚಿತ್ತಾನುವತ್ತನೇನ ದುಕ್ಖಸೇಯ್ಯಾಯ ವಿಸಮಭೋಜನೇನ ಕಾಯಂ ಆತಾಪೇನ್ತೀ"ತಿ? "ನೇತಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಿಪ್ಪಸುಖಂ ನಾಮ, ಸಿಪ್ಪಪರಿಯೇಸನಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಏಸೋ, ದುಕ್ಖೇನ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಆಚರಿಯಾ ಸಿಪ್ಪಂ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಸಿಪ್ಪಸುಖಂ ಅನುಭವನ್ತಿ, ಏವಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಸಿಪ್ಪಸುಖಂ ದುಕ್ಖೇನ ಅಮಿಸ್ಸಂ, ಅಞ್ಞಂ ತಂ ಸಿಪ್ಪಸುಖಂ, ಅಞ್ಞಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸಂ। ಯೇ ಪನ ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಿ, ತೇ ಕಾಯಞ್ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಆತಾಪೇತ್ವಾ ಠಾನಚಙ್ಕಮನಿಸಜ್ಜಾಸಯನಾಹಾರಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಮಿದ್ಧಂ ಉಪರುನ್ಧಿತ್ವಾ ಆಯತನಾನಿ ಪಟಿಪೀಳೇತ್ವಾ ಕಾಯಞ್ಚ ಜೀವಿತಞ್ಚ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಏಕನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಭವನ್ತಿ, ಆಚರಿಯಾ ವಿಯ ಸಿಪ್ಪಸುಖಂ। ಏವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನ ದುಕ್ಖೇನ ಮಿಸ್ಸಂ, ಅಞ್ಞಂ ದುಕ್ಖಂ, ಅಞ್ಞಂ ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ಏಕನ್ತಸುಖನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ನಿಬ್ಬಾನರೂಪಸಣ್ಠಾನಪಞ್ಹೋ

೧೦. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಸಕ್ಕಾ ಪನ ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ರೂಪಂ ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ವಯಂ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ವಾ ಹೇತುನಾ ವಾ ನಯೇನ ವಾ ಉಪದಸ್ಸಯಿತು"ನ್ತಿ? "ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ರೂಪಂ ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ವಯಂ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ವಾ ಹೇತುನಾ ವಾ ನಯೇನ ವಾ ಉಪದಸ್ಸಯಿತು"ನ್ತಿ। "ಏತಮ್ಪಾಹಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮಿ, ಯಂ ಅತ್ಥಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ರೂಪಂ ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ವಯಂ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ವಾ ಹೇತುನಾ ವಾ ನಯೇನ ವಾ ಅಪಞ್ಞಾಪನಂ, ಕಾರಣೇನ ಮಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಹೀ"ತಿ। "ಹೋತು, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ತಂ ಸಞ್ಞಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ। ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ನಾಮಾ"ತಿ? "ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಅತ್ಥೇಸೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ"ತಿ। "ಸಚೇ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಏವಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ 'ಕಿತ್ತಕಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ, ಕತಿ ಪನ ತೇ ಸತ್ತಾ, ಯೇ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಪಟಿವಸನ್ತೀ'ತಿ, ಏವಂ ಪುಟ್ಠೋ ತ್ವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಿನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯಾಸೀ"ತಿ? "ಸಚೇ ಮಂ, ಭನ್ತೇ, ಕೋಚಿ ಏವಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ 'ಕಿತ್ತಕಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ, ಕತಿ ಪನ ತೇ ಸತ್ತಾ, ಯೇ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಪಟಿವಸನ್ತೀ'ತಿ, ತಮಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಏವಂ ವದೇಯ್ಯಂ 'ಅಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಮಂ ತ್ವಂ ಅಮ್ಭೋ ಪುರಿಸ ಪುಚ್ಛಸಿ, ನೇಸಾ ಪುಚ್ಛಾ ಕೇನಚಿ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ಠಪನೀಯೋ ಏಸೋ ಪಞ್ಹೋ। ಅವಿಭತ್ತೋ ಲೋಕಕ್ಖಾಯಿಕೇಹಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ಪರಿಮಿನಿತುಂ ಸತ್ತಾ ವಾ ಯೇ ತತ್ಥ ವಾಸಮುಪಗತಾತಿ ಏವಾಹಂ ಭನ್ತೇ ತಸ್ಸ ಪಟಿವಚನಂ ದದೇಯ್ಯ'"ನ್ತಿ।

“ಕಿಸ್ಸ ಪನ, ತ್ವಂ ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿಧಮ್ಮೇ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಏವಂ ಪಟಿವಚನಂ ದದೇಯ್ಯಾಸಿ, ನನು ವಿಗಣೇತ್ವಾ [ಮಿನಿತ್ವಾ (ಕ॰)] ತಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ‘ಏತ್ತಕಂ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ, ಏತ್ತಕಾ ಚ ಸತ್ತಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಪಟಿವಸನ್ತೀ’ತಿ? “ನ ಸಕ್ಕಾ, ಭನ್ತೇ, ಅವಿಸಯೋ ಏಸೋ ಪಞ್ಹೋ”ತಿ।

“ಯಥಾ , ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿಧಮ್ಮೇ ಯೇವ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ನ ಸಕ್ಕಾ ಉದಕಂ ಪರಿಗಣೇತುಂ [ಪರಿಮಿನಿತುಂ (ಕ॰)] ಸತ್ತಾ ವಾ ಯೇ ತತ್ಥ ವಾಸಮುಪಗತಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ನ ಸಕ್ಕಾ ರೂಪಂ ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ವಯಂ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ವಾ ಹೇತುನಾ ವಾ ನಯೇನ ವಾ ಉಪದಸ್ಸಯಿತುಂ, ವಿಗಣೇಯ್ಯ, ಮಹಾರಾಜ, ಇದ್ಧಿಮಾ ಚೇತೋವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಂ ತತ್ರಾಸಯೇ ಚ ಸತ್ತೇ, ನ ತ್ವೇವ ಸೋ ಇದ್ಧಿಮಾ ಚೇತೋವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ರೂಪಂ ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ವಯಂ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ವಾ ಹೇತುನಾ ವಾ ನಯೇನ ವಾ ಉಪದಸ್ಸಯಿತುಂ।

“ಅಪರಮ್ಪಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಉತ್ತರಿಂ ಕಾರಣಂ ಸುಣೋಹಿ, ಅತ್ಥಿಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ನ ಸಕ್ಕಾ ರೂಪಂ ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ವಯಂ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ವಾ ಹೇತುನಾ ವಾ ನಯೇನ ವಾ ಉಪದಸ್ಸಯಿತುನ್ತಿ। ಅತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವೇಸು ಅರೂಪಕಾಯಿಕಾ ನಾಮ ದೇವಾ”ತಿ। “ಆಮ, ಭನ್ತೇ, ಸುಯ್ಯತಿ ‘ಅತ್ಥಿ ದೇವೇಸು ಅರೂಪಕಾಯಿಕಾ ನಾಮ ದೇವಾ’”ತಿ। “ಸಕ್ಕಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಸಂ ಅರೂಪಕಾಯಿಕಾನಂ ದೇವಾನಂ ರೂಪಂ ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ವಯಂ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ವಾ ಹೇತುನಾ ವಾ ನಯೇನ ವಾ ಉಪದಸ್ಸಯಿತು”ನ್ತಿ? “ನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ತೇನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ ಅರೂಪಕಾಯಿಕಾ ದೇವಾ”ತಿ? “ಅತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ಅರೂಪಕಾಯಿಕಾ ದೇವಾ, ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ತೇಸಂ ರೂಪಂ ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ವಯಂ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ವಾ ಹೇತುನಾ ವಾ ನಯೇನ ವಾ ಉಪದಸ್ಸಯಿತು”ನ್ತಿ। “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿಸತ್ತಾನಂ ಯೇವ ಅರೂಪಕಾಯಿಕಾನಂ ದೇವಾನಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ರೂಪಂ ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ವಯಂ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ವಾ ಹೇತುನಾ ವಾ ನಯೇನ ವಾ ಉಪದಸ್ಸಯಿತುಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ನ ಸಕ್ಕಾ ರೂಪಂ ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ವಯಂ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ವಾ ಹೇತುನಾ ವಾ ನಯೇನ ವಾ ಉಪದಸ್ಸಯಿತು”ನ್ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಹೋತು ಏಕನ್ತಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ತಸ್ಸ ರೂಪಂ ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ವಯಂ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಓಪಮ್ಮೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ವಾ ಹೇತುನಾ ವಾ ನಯೇನ ವಾ ಉಪದಸ್ಸಯಿತುಂ। ಅತ್ಥಿ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಗುಣಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅನುಪವಿಟ್ಠಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಓಪಮ್ಮನಿದಸ್ಸನಮತ್ತ”ನ್ತಿ? “ಸರೂಪತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನತ್ಥಿ, ಗುಣತೋ ಪನ ಸಕ್ಕಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಓಪಮ್ಮನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಉಪದಸ್ಸಯಿತು”ನ್ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಥಾಹಂ ಲಭಾಮಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಗುಣತೋಪಿ ಏಕದೇಸಪರಿದೀಪನಮತ್ತಂ, ತಥಾ ಸೀಘಂ ಬ್ರೂಹಿ, ನಿಬ್ಬಾಪೇಹಿ ಮೇ ಹದಯಪರಿಳಾಹಂ ವಿನಯ ಸೀತಲಮಧುರವಚನಮಾಲುತೇನಾ”ತಿ।

“ಪದುಮಸ್ಸ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ, ಉದಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಗುಣಾ, ಅಗದಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಗುಣಾ, ಭೋಜನಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಗುಣಾ, ಆಕಾಸಸ್ಸ ದಸ ಗುಣಾ, ಮಣಿರತನಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ , ಲೋಹಿತಚನ್ದನಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ, ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ, ಗಿರಿಸಿಖರಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಪದುಮಸ್ಸ ಏಕೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮೋ ಪದುಮಸ್ಸ ಏಕೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪದುಮಂ ಅನುಪಲಿತ್ತಂ ಉದಕೇನ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅನುಪಲಿತ್ತಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪದುಮಸ್ಸ ಏಕೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಉದಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮೇ ಉದಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಸೀತಲಂ ಪರಿಳಾಹನಿಬ್ಬಾಪನಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸೀತಲಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹನಿಬ್ಬಾಪನಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಸ್ಸ ಪಠಮೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಕಿಲನ್ತತಸಿತಪಿಪಾಸಿತಘಮ್ಮಾಭಿತತ್ತಾನಂ ಜನಪಸುಪಜಾನಂ ಪಿಪಾಸಾವಿನಯನಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಕಾಮತಣ್ಹಾಭವತಣ್ಹಾವಿಭವತಣ್ಹಾಪಿಪಾಸಾವಿನಯನಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಸ್ಸ ದುತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಅಗದಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮೇ ಅಗದಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗದೋ ವಿಸಪೀಳಿತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಟಿಸರಣಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಕಿಲೇಸವಿಸಪೀಳಿತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಟಿಸರಣಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗದಸ್ಸ ಪಠಮೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗದೋ ರೋಗಾನಂ ಅನ್ತಕರೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾನಂ ಅನ್ತಕರಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗದಸ್ಸ ದುತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗದೋ ಅಮತಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಮತಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗದಸ್ಸ ತತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗದಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮೇ ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಸುಞ್ಞೋ ಸಬ್ಬಕುಣಪೇಹಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ , ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸುಞ್ಞಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಕುಣಪೇಹಿ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ , ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಪಠಮೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಮಹನ್ತೋ ಅನೋರಪಾರೋ, ನ ಪರಿಪೂರತಿ ಸಬ್ಬಸವನ್ತೀಹಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಹನ್ತಂ ಅನೋರಪಾರಂ, ನ ಪೂರತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಹಿ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ದುತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಮಹನ್ತಾನಂ ಭೂತಾನಂ ಆವಾಸೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಹನ್ತಾನಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ವಿಮಲಖೀಣಾಸವಬಲಪ್ಪತ್ತವಸೀಭೂತಮಹಾಭೂತಾನಂ ಆವಾಸೋ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ತತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಅಪರಿಮಿತವಿವಿಧವಿಪುಲವೀಚಿಪುಪ್ಫಸಂಕುಸುಮಿತೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಪರಿಮಿತವಿವಿಧವಿಪುಲಪರಿಸುದ್ಧವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಪುಪ್ಫಸಂಕುಸುಮಿತಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಚತುತ್ಥೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ”ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಭೋಜನಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮೇ ಭೋಜನಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಆಯುಧಾರಣಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ ಜರಾಮರಣನಾಸನತೋ ಆಯುಧಾರಣಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಸ್ಸ ಪಠಮೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಬಲವಡ್ಢನಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಇದ್ಧಿಬಲವಡ್ಢನಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಸ್ಸ ದುತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ವಣ್ಣಜನನಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಗುಣವಣ್ಣಜನನಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಸ್ಸ ತತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ದರಥವೂಪಸಮನಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ

ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸದರಥವೂಪಸಮನಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಸ್ಸ ಚತುತ್ಥೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಜಿಘಚ್ಛಾದುಬ್ಬಲ್ಯಪಟಿವಿನೋದನಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಜಿಘಚ್ಛಾದುಬ್ಬಲ್ಯಪಟಿವಿನೋದನಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಆಕಾಸಸ್ಸ ದಸ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮೇ ಆಕಾಸಸ್ಸ ದಸ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸೋ ನ ಜಾಯತಿ, ನ ಜೀಯತಿ, ನ ಮೀಯತಿ, ನ ಚವತಿ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ದುಪ್ಪಸಹೋ, ಅಚೋರಾಹರಣೋ, ಅನಿಸ್ಸಿತೋ, ವಿಹಗಗಮನೋ, ನಿರಾವರಣೋ, ಅನನ್ತೋ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ನ ಜಾಯತಿ, ನ ಜೀಯತಿ , ನ ಮೀಯತಿ, ನ ಚವತಿ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ದುಪ್ಪಸಹಂ, ಅಚೋರಾಹರಣಂ, ಅನಿಸ್ಸಿತಂ, ಅರಿಯಗಮನಂ, ನಿರಾವರಣಂ, ಅನನ್ತಂ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸಸ್ಸ ದಸ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಮಣಿರತನಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮೇ ಮಣಿರತನಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಂ ಕಾಮದದಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಕಾಮದದಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಸ್ಸ ಪಠಮೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಂ ಹಾಸಕರಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಹಾಸಕರಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಸ್ಸ ದುತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಂ ಉಜ್ಜೋತತ್ತಕರಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಉಜ್ಜೋತತ್ತಕರಂ [ಉಜ್ಜೋತತ್ಥಕರಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰), ಉಜ್ಜೋತಿತತ್ಥಕರಂ (ಸ್ಯಾ॰)]। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಸ್ಸ ತತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಲೋಹಿತಚನ್ದನಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮೇ ಲೋಹಿತಚನ್ದನಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಹಿತಚನ್ದನಂ ದುಲ್ಲಭಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ದುಲ್ಲಭಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಹಿತಚನ್ದನಸ್ಸ ಪಠಮೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಹಿತಚನ್ದನಂ ಅಸಮಸುಗನ್ಧಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಸಮಸುಗನ್ಧಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಹಿತಚನ್ದನಸ್ಸ ದುತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಹಿತಚನ್ದನಂ ಸಜ್ಜನಪಸತ್ಥಂ [ಸಬ್ಬಜನಪಸತ್ಥಂ (ಸ್ಯಾ॰)], ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅರಿಯಸಜ್ಜನಪಸತ್ಥಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಹಿತಚನ್ದನಸ್ಸ ತತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಲೋಹಿತಚನ್ದನಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮೇ ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡೋ ವಣ್ಣಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗುಣವಣ್ಣಸಮ್ಪನ್ನಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡಸ್ಸ ಪಠಮೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡೋ ಗನ್ಧಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸೀಲಗನ್ಧಸಮ್ಪನ್ನಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡಸ್ಸ ದುತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡೋ ರಸಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ , ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ರಸಸಮ್ಪನ್ನಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡಸ್ಸ ತತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡಸ್ಸ ತಯೋ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ"ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಗಿರಿಸಿಖರಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮೇ ಗಿರಿಸಿಖರಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಂ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಚ್ಚುಗತಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಸ್ಸ ಪಠಮೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಂ ಅಚಲಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಚಲಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಸ್ಸ ದುತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಂ ದುರಧಿರೋಹಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ದುರಧಿರೋಹಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಸ್ಸ ತತಿಯೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಂ ಸಬ್ಬಬೀಜಾನಂ ಅವಿರೂಹನಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ ಅವಿರೂಹನಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಸ್ಸ ಚತುತ್ಥೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಂ ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ। ಅಯಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮೋ ಗುಣೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ । ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿರಿಸಿಖರಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಗುಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ನಿಬ್ಬಾನರೂಪಸಣ್ಠಾನಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

೧೧. ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕರಣಪಞ್ಹೋ

೧೧. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹೇ ಭಣಥ ‘ನಿಬ್ಬಾನಂ ನ ಅತೀತಂ, ನ ಅನಾಗತಂ, ನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ, ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನ ಅನುಪ್ಪನ್ನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದನೀಯ’ನ್ತಿ। ಇಧ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಸೋ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಉದಾಹು ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀ”ತಿ? “ಯೋ ಕೋಚಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಸೋ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ನ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಅಪಿ ಚ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥೇಸಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು, ಯಂ ಸೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀ”ತಿ।

“ಮಾ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ದೀಪೇಹಿ, ವಿವಟಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದೀಪೇಹಿ ಛನ್ದಜಾತೋ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ, ಯಂ ತೇ ಸಿಕ್ಖಿತಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಏತ್ಥೇವಾಕಿರಾಹಿ, ಏತ್ಥಾಯಂ ಜನೋ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ವಿಮತಿಜಾತೋ ಸಂಸಯಪಕ್ಖನ್ದೋ, ಭಿನ್ದೇತಂ ಅನ್ತೋದೋಸಸಲ್ಲ”ನ್ತಿ। “ಅತ್ಥೇಸಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು ಸನ್ತಾ ಸುಖಾ ಪಣೀತಾ, ತಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಜಿನಾನುಸಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ ಆಚರಿಯಾನುಸಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಜ್ಜಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಜಿನಾನುಸಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ।

“ಕಥಂ ಪನ ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ? ಅನೀತಿತೋ ನಿರುಪದ್ದವತೋ ಅಭಯತೋ ಖೇಮತೋ ಸನ್ತತೋ ಸುಖತೋ ಸಾತತೋ ಪಣೀತತೋ ಸುಚಿತೋ ಸೀತಲತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಬಹುಕಟ್ಠಪುಞ್ಜೇನ ಜಲಿತಕಟ್ಠಿತೇನ ಅಗ್ಗಿನಾ ದಯ್ಹಮಾನೋ ವಾಯಾಮೇನ ತತೋ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ನಿರಗ್ಗಿಕೋಕಾಸಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪರಮಸುಖಂ ಲಭೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ, ಸೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಬ್ಯಪಗತತಿವಿಧಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಂ ಪರಮಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗ್ಗಿ, ಏವಂ ತಿವಿಧಗ್ಗಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ; ಯಥಾ ಅಗ್ಗಿಗತೋ ಪುರಿಸೋ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ; ಯಥಾ ನಿರಗ್ಗಿಕೋಕಾಸೋ, ಏವಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಅಹಿಕುಕ್ಕುರಮನುಸ್ಸಕುಣಪಸರೀರವಳಞ್ಜಕೋಟ್ಠಾಸರಾಸಿಗತೋ ಕುಣಪಜಟಾಜಟಿತನ್ತರಮನುಪವಿಟ್ಠೋ ವಾಯಾಮೇನ ತತೋ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಕುಣಪೋಕಾಸಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪರಮಸುಖಂ ಲಭೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ, ಸೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಬ್ಯಪಗತಕಿಲೇಸಕುಣಪಂ ಪರಮಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಣಪಂ, ಏವಂ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ; ಯಥಾ ಕುಣಪಗತೋ ಪುರಿಸೋ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ; ಯಥಾ ನಿಕ್ಕುಣಪೋಕಾಸೋ, ಏವಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಭೀತೋ ತಸಿತೋ ಕಮ್ಪಿತೋ ವಿಪರೀತವಿಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತೋ ವಾಯಾಮೇನ ತತೋ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ದಳ್ಹಂ ಥಿರಂ ಅಚಲಂ ಅಭಯಟ್ಠಾನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪರಮಸುಖಂ ಲಭೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ, ಸೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಬ್ಯಪಗತಭಯಸನ್ತಾಸಂ ಪರಮಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಯಂ, ಏವಂ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಭಯಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ; ಯಥಾ ಭೀತೋ ಪುರಿಸೋ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ; ಯಥಾ ಅಭಯಟ್ಠಾನಂ, ಏವಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಕಿಲಿಟ್ಠಮಲಿನಕಲಲಕದ್ದಮದೇಸೇ ಪತಿತೋ ವಾಯಾಮೇನ ತಂ ಕಲಲಕದ್ದಮಂ ಅಪವಾಹೇತ್ವಾ ಪರಿಸುದ್ಧವಿಮಲದೇಸಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪರಮಸುಖಂ ಲಭೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ, ಸೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಬ್ಯಪಗತಕಿಲೇಸಮಲಕದ್ದಮಂ ಪರಮಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಲಲಂ, ಏವಂ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ; ಯಥಾ ಕಲಲಗತೋ ಪುರಿಸೋ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ; ಯಥಾ ಪರಿಸುದ್ಧವಿಮಲದೇಸೋ, ಏವಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

“ತಞ್ಚ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಕಿನ್ತಿ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ? ಯೋ ಸೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ, ಸೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪವತ್ತಂ ಸಮ್ಮಸತಿ। ಪವತ್ತಂ ಸಮ್ಮಸಮಾನೋ ತತ್ಥ ಜಾತಿಂ ಪಸ್ಸತಿ ಜರಂ ಪಸ್ಸತಿ ಬ್ಯಾಧಿಂ ಪಸ್ಸತಿ ಮರಣಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿ ಸುಖಂ ಸಾತಂ ಪಸ್ಸತಿ ಆದಿತೋಪಿ ಮಜ್ಝತೋಪಿ ಪರಿಯೋಸಾನತೋಪಿ। ಸೋ ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಗಯ್ಹೂಪಗಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ದಿವಸಸನ್ತತ್ತೇ ಅಯೋಗುಳೇ ಜಲಿತೇ ತತ್ತೇ ಕಠಿತೇ ಆದಿತೋಪಿ ಮಜ್ಝತೋಪಿ ಪರಿಯೋಸಾನತೋಪಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಯ್ಹೂಪಗಂ ಪದೇಸಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪವತ್ತಂ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಸೋ ಪವತ್ತಂ ಸಮ್ಮಸಮಾನೋ ತತ್ಥ ಜಾತಿಂ ಪಸ್ಸತಿ ಜರಂ ಪಸ್ಸತಿ ಬ್ಯಾಧಿಂ ಪಸ್ಸತಿ ಮರಣಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿ ಸುಖಂ ಸಾತಂ ಪಸ್ಸತಿ ಆದಿತೋಪಿ ಮಜ್ಝತೋಪಿ ಪರಿಯೋಸಾನತೋಪಿ। ಸೋ ತತ್ಥ [ಇದಂ ಪದದ್ವಯಂ ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ನತ್ಥಿ] ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಯ್ಹೂಪಗಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಗಯ್ಹೂಪಗಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇ ಅರತಿ ಸಣ್ಠಾತಿ, ಕಾಯಸ್ಮಿಂ ಡಾಹೋ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಸೋ ಅತಾಣೋ ಅಸರಣೋ ಅಸರಣೀಭೂತೋ ಭವೇಸು ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಜಲಿತಜಾಲಂ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಪವಿಸೇಯ್ಯ, ಸೋ ತತ್ಥ ಅತಾಣೋ ಅಸರಣೋ ಅಸರಣೀಭೂತೋ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬಿನ್ದೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತಸ್ಸ ಗಯ್ಹೂಪಗಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇ ಅರತಿ ಸಣ್ಠಾತಿ, ಕಾಯಸ್ಮಿಂ ಡಾಹೋ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಸೋ ಅತಾಣೋ ಅಸರಣೋ ಅಸರಣೀಭೂತೋ ಭವೇಸು ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ।

“ತಸ್ಸ ಪವತ್ತೇ ಭಯದಸ್ಸಾವಿಸ್ಸ ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ‘ಸನ್ತತ್ತಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ಪವತ್ತಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಂ ಬಹುದುಕ್ಖಂ ಬಹೂಪಾಯಾಸಂ, ಯದಿ ಕೋಚಿ ಲಭೇಥ ಅಪ್ಪವತ್ತಂ ಏತಂ ಸನ್ತಂ ಏತಂ ಪಣೀತಂ, ಯದಿದಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋ ಸಬ್ಬೂಪಧಿಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ತಣ್ಹಕ್ಖಯೋ ವಿರಾಗೋ ನಿರೋಧೋ ನಿಬ್ಬಾನ’ನ್ತಿ। ಇತಿ ಹೇತಂ [ಹಿತಂ (ಸೀ॰), ಹಿ ಇದಂ (ಪೀ॰)] ತಸ್ಸ

ಅಪ್ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ ಪಸೀದತಿ ಪಹಂಸಯತಿ ತುಸಯತಿ [ಪಹಂಸೀಯತಿ ಕುಹೀಯತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)]'ಪಟಿಲದ್ಧಂ ಖೋ ಮೇ ನಿಸ್ಸರಣ'ನ್ತಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ವಿಪ್ಪನಟ್ಠೋ ವಿದೇಸಪಕ್ಖನ್ದೋ ನಿಬ್ಬಾಹನಮಗ್ಗಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ ಪಸೀದತಿ ಪಹಂಸಯತಿ ತುಸಯತಿ [ಪಹಂಸೀಯತಿ ಕುಹೀಯತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] 'ಪಟಿಲದ್ಧೋ ಮೇ ನಿಬ್ಬಾಹನಮಗ್ಗೋ'ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವತ್ತೇ ಭಯದಸ್ಸಾವಿಸ್ಸ ಅಪ್ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ ಪಸೀದತಿ ಪಹಂಸಯತಿ ತುಸಯತಿ [ಪಹಂಸೀಯತಿ ಕುಹೀಯತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] 'ಪಟಿಲದ್ಧಂ ಖೋ ಮೇ ನಿಸ್ಸರಣ'ನ್ತಿ।

"ಸೋ ಅಪ್ಪವತ್ತತ್ಥಾಯ ಮಗ್ಗಂ ಆಯೂಹತಿ ಗವೇಸತಿ ಭಾವೇತಿ ಬಹುಲೀಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ತದತ್ಥಂ ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ತದತ್ಥಂ ವೀರಿಯಂ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ತದತ್ಥಂ ಪೀತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಪರಾಪರಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಪವತ್ತಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಅಪ್ಪವತ್ತಮನುಪ್ಪತ್ತೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ 'ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ। "ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಏವಮೇತಂ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ।

ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕರಣಪಞ್ಹೋ ಏಕಾದಸಮೋ।

೧೨. ನಿಬ್ಬಾನಸನ್ನಿಹಿತಪಞ್ಹೋ

೧೨. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತ್ಥಿ ಸೋ ಪದೇಸೋ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ ಉತ್ತರಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ ಉದ್ಧಂ ವಾ ಅಧೋ ವಾ ತಿರಿಯಂ ವಾ, ಯತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸನ್ನಿಹಿತ"ನ್ತಿ? "ನತ್ಥಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಪದೇಸೋ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ ಉತ್ತರಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ ಉದ್ಧಂ ವಾ ಅಧೋ ವಾ ತಿರಿಯಂ ವಾ, ಯತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸನ್ನಿಹಿತ"ನ್ತಿ।

"ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನತ್ಥಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸನ್ನಿಹಿತೋಕಾಸೋ, ತೇನ ಹಿ ನತ್ಥಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ? ಯೇಸಞ್ಚ ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ, ತೇಸಮ್ಪಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಮಿಚ್ಛಾ, ಕಾರಣಂ ತತ್ಥ ವಕ್ಖಾಮಿ, ಯಥಾ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಮಹಿಯಾ ಧಞ್ಞುಟ್ಠಾನಂ ಖೇತ್ತಂ ಅತ್ಥಿ, ಗನ್ಧುಟ್ಠಾನಂ ಪುಪ್ಫಂ ಅತ್ಥಿ, ಪುಪ್ಫುಟ್ಠಾನಂ ಗುಮ್ಬೋ ಅತ್ಥಿ, ಫಲುಟ್ಠಾನಂ ರುಕ್ಖೋ ಅತ್ಥಿ, ರತನುಟ್ಠಾನಂ ಆಕರೋ ಅತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ಯೋ ಕೋಚಿ ಯಂ ಯಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಸೋ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ತಂ ಹರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯದಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉಟ್ಠಾನೋಕಾಸೋಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉಟ್ಠಾನೋಕಾಸೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಬ್ರೂಮಿ, ಯೇಸಞ್ಚ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ, ತೇಸಮ್ಪಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಮಿಚ್ಛಾ"ತಿ।

"ನತ್ಥಿ , ಮಹಾರಾಜ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸನ್ನಿಹಿತೋಕಾಸೋ, ಅತ್ಥಿ ಚೇತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ಯಥಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಅಗ್ಗಿ ನಾಮ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಸನ್ನಿಹಿತೋಕಾಸೋ, ದ್ವೇ ಕಟ್ಠಾನಿ ಸಙ್ಘಟ್ಟೇನ್ತೋ ಅಗ್ಗಿಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಸನ್ನಿಹಿತೋಕಾಸೋ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ಸತ್ತ ರತನಾನಿ ನಾಮ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಚಕ್ಕರತನಂ ಹತ್ಥಿರತನಂ ಅಸ್ಸರತನಂ ಮಣಿರತನಂ ಇತ್ಥಿರತನಂ ಗಹಪತಿರತನಂ ಪರಿಣಾಯಕರತನಂ। ನ ಚ ತೇಸಂ ರತನಾನಂ ಸನ್ನಿಹಿತೋಕಾಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಖತ್ತಿಯಸ್ಸ ಪನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿಬಲೇನ ತಾನಿ ರತನಾನಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತ್ಥಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಸನ್ನಿಹಿತೋಕಾಸೋ, ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀ"ತಿ।

“ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸನ್ನಿಹಿತೋಕಾಸೋ ಮಾ ಹೋತು, ಅತ್ಥಿ ಪನ ತಂ ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಠಿತೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀ”ತಿ? “ಆಮ, ಮಹಾರಾಜ , ಅತ್ಥಿ ತಂ ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಠಿತೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀ”ತಿ।

“ಕತಮಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ತಂ ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಠಿತೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀ”ತಿ? “ಸೀಲಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಠಾನಂ, ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಸಕ್ಕಯವನೇಪಿ ಚೀನವಿಲಾತೇಪಿ ಅಲಸನ್ದೇಪಿ ನಿಗುಮ್ಬೇಪಿ [ನಿಕುಮ್ಬೇಪಿ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಕಾಸಿಕೋಸಲೇಪಿ ಕಸ್ಮೀರೇಪಿ ಗನ್ಧಾರೇಪಿ ನಗಮುದ್ಧನಿಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಪಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಠಿತೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ ಸಕಯವನೇಪಿ ಚೀನವಿಲಾತೇಪಿ ಅಲಸನ್ದೇಪಿ ನಿಗುಮ್ಬೇಪಿ ಕಾಸಿಕೋಸಲೇಪಿ ಕಸ್ಮೀರೇಪಿ ಗನ್ಧಾರೇಪಿ ನಗಮುದ್ಧನಿಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಪಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಠಿತೋ ಆಕಾಸಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಸಕಯವನೇಪಿ… ಪೇ॰… ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಠಿತೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕಯವನೇಪಿ…ಪೇ॰… ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಠಿತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬದಿಸಾ ಅತ್ಥಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಸಕ್ಕಯವನೇಪಿ…ಪೇ॰… ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಠಿತಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ”ತಿ। “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ದೇಸಿತಂ ತಯಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ದೇಸಿತಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ, ಪರಿಕ್ಖತಾ ಸೀಲಗುಣಾ, ದಸ್ಸಿತಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ, ಉಸ್ಸಾಪಿತೋ ಧಮ್ಮದ್ಧಜೋ, ಸಣ್ಠಪಿತಾ ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿ, ಅವಞ್ಝೋ ಸುಪ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗೋ, ಏವಮೇತಂ ಗಣಿವರಪವರ ತಥಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ।

ನಿಬ್ಬಾನಸನ್ನಿಹಿತಪಞ್ಹೋ ದ್ವಾದಸಮೋ।

ವೇಸ್ಸನ್ತರವಗ್ಗೋ ತತಿಯೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಗ್ಗೇ ದ್ವಾದಸ ಪಞ್ಹಾ।

೪. ಅನುಮಾನವಗ್ಗೋ

೧. ಅನುಮಾನಪಞ್ಹೋ

೧. ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ, ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಞಾತುಕಾಮೋ ಸೋತುಕಾಮೋ ಧಾರೇತುಕಾಮೋ ಞಾಣಾಲೋಕಂ ದಟ್ಠುಕಾಮೋ ಅಞ್ಞಾಣಂ ಭಿನ್ದಿತುಕಾಮೋ ಞಾಣಾಲೋಕಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಕಾಮೋ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಂ ನಾಸೇತುಕಾಮೋ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಧಿತಿಞ್ಚ ಉಸ್ಸಾಹಞ್ಚ ಸತಿಞ್ಚ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕಿಂ ಪನ ಬುದ್ಧೋ ತಯಾ ದಿಟ್ಠೋ”ತಿ। “ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಕಿಂ ಪನ ತೇ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಬುದ್ಧೋ ದಿಟ್ಠೋ”ತಿ? “ನ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜಾ”ತಿ। “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನ ಕಿರ ತಯಾ ಬುದ್ಧೋ ದಿಟ್ಠೋ, ನಾಪಿ ಕಿರ ತೇ ಆಚರಿಯೇಹಿ ಬುದ್ಧೋ ದಿಟ್ಠೋ, ತೇನ ಹಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ನತ್ಥಿ ಬುದ್ಧೋ, ನ ಹೇತ್ಥ ಬುದ್ಧೋ ಪಞ್ಞಾಯತೀ”ತಿ।

“ಅತ್ಥಿ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಬ್ಬಕಾ ಖತ್ತಿಯಾ, ಯೇ ತೇ ತವ ಖತ್ತಿಯವಂಸಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ”ತಿ? “ಆಮ, ಭನ್ತೇ। ಕೋ ಸಂಸಯೋ, ಅತ್ಥಿ ಪುಬ್ಬಕಾ ಖತ್ತಿಯಾ, ಯೇ ಮಮ ಖತ್ತಿಯವಂಸಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ”ತಿ। “ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ ತಯಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಬ್ಬಕಾ ಖತ್ತಿಯಾ”ತಿ? “ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ”ತಿ। “ಯೇ ಪನ ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅನುಸಾಸನ್ತಿ ಪುರೋಹಿತಾ ಸೇನಾಪತಿನೋ ಅಕ್ಖದಸ್ಸಾ

ಮಹಾಮತ್ತಾ, ತೇಹಿ ಪುಬ್ಬಕಾ ಖತ್ತಿಯಾ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ"ತಿ? "ನ ಹಿ ಭನ್ತೇ"ತಿ। "ಯದಿ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಬ್ಬಕಾ ಖತ್ತಿಯಾ ನ ದಿಟ್ಠಾ, ನಾಪಿ ಕಿರ ತೇ ಅನುಸಾಸಕೇಹಿ ಪುಬ್ಬಕಾ ಖತ್ತಿಯಾ ದಿಟ್ಠಾ, ತೇನ ಹಿ ನತ್ಥಿ ಪುಬ್ಬಕಾ ಖತ್ತಿಯಾ, ನ ಹೇತ್ಥ ಪುಬ್ಬಕಾ ಖತ್ತಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀ"ತಿ।

"ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಪುಬ್ಬಕಾನಂ ಖತ್ತಿಯಾನಂ ಅನುಭೂತಾನಿ ಪರಿಭೋಗಭಣ್ಡಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ ಉಣ್ಹೀಸಂ ಪಾದುಕಾ ವಾಲಬೀಜನೀ ಖಗ್ಗರತನಂ ಮಹಾರಹಾನಿ ಚ ಸಯನಾನಿ। ಯೇಹಿ ಮಯಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾಮ ಸದ್ದಹೇಯ್ಯಾಮ 'ಅತ್ಥಿ ಪುಬ್ಬಕಾ ಖತ್ತಿಯಾ'ತಿ। "ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಯಮ್ಪೇತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾಮ ಸದ್ದಹೇಯ್ಯಾಮ। ಅತ್ಥಿ ತಂ ಕಾರಣಂ, ಯೇನ ಮಯಂ ಕಾರಣೇನ ಜಾನೇಯ್ಯಾಮ ಸದ್ದಹೇಯ್ಯಾಮ 'ಅತ್ಥಿ ಸೋ ಭಗವಾ'ತಿ। ಕತಮಂ ತಂ ಕಾರಣಂ? ಅತ್ಥಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇನ ಭಗವತಾ ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ ಅರಹತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಅನುಭೂತಾನಿ ಪರಿಭೋಗಭಣ್ಡಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ, ಯೇಹಿ ಸದೇವಕೋ ಲೋಕೋ ಜಾನಾತಿ ಸದ್ದಹತಿ 'ಅತ್ಥಿ ಸೋ ಭಗವಾ'ತಿ। ಇಮಿನಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ಇಮಿನಾ ಹೇತುನಾ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಇಮಿನಾ ಅನುಮಾನೇನ ಞಾತಬ್ಬೋ 'ಅತ್ಥಿ ಸೋ ಭಗವಾ'ತಿ।

"'ಬಹೂ ಜನೇ ತಾರಯಿತ್ವಾ, ನಿಬ್ಬುತೋ ಉಪಧಿಕ್ಖಯೇ।
ಅನುಮಾನೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ, ಅತ್ಥಿ ಸೋ ದ್ವಿಪದುತ್ತಮೋ'"ತಿ॥

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಓಪಮ್ಮಂ ಕರೋಹೀ"ತಿ। "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಗರವಡ್ಢಕೀ ನಗರಂ ಮಾಪೇತುಕಾಮೋ ಪಠಮಂ ತಾವ ಸಮಂ ಅನುನ್ನತಮನೋನತಂ ಅಸಕ್ಖರಪಾಸಾಣಂ ನಿರುಪದ್ದವಮನವಜ್ಜಂ ರಮಣೀಯಂ ಭೂಮಿಭಾಗಂ ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಯಂ ತತ್ಥ ವಿಸಮಂ, ತಂ ಸಮಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಂ ವಿಸೋಧಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ನಗರಂ ಮಾಪೇಯ್ಯ ಸೋಭನಂ ವಿಭತ್ತಂ ಭಾಗಸೋ ಮಿತಂ ಉಕ್ಕಿಣ್ಣಪರಿಖಾಪಾಕಾರಂ ದಳ್ಹಗೋಪುರಟ್ಟಾಲಕೋಟ್ಟಕಂ ಪುಥುಚಚ್ಚರಚತುಕ್ಕಸನ್ಧಿಸಿಙ್ಘಾಟಕಂ ಸುಚಿಸಮತಲರಾಜಮಗ್ಗಂ ಸುವಿಭತ್ತಅನ್ತರಾಪಣಂ ಆರಾಮುಯ್ಯಾನತಳಾಕಪೋಕ್ಖರಣಿಉದಪಾನಸಮ್ಪನ್ನಂ ಬಹುವಿಧದೇವಟ್ಠಾನಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಸಬ್ಬದೋಸವಿರಹಿತಂ, ಸೋ ತಸ್ಮಿಂ ನಗರೇ ಸಬ್ಬಥಾ ವೇಪುಲ್ಲತ್ತಂ ಪತ್ತೇ ಅಞ್ಞಂ ದೇಸಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಅಥ ತಂ ನಗರಂ ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನ ಇದ್ಧಂ ಭವೇಯ್ಯ ಫೀತಂ ಸುಭಿಕ್ಖಂ ಖೇಮಂ ಸಮಿದ್ಧಂ ಸಿವಂ ಅನೀತಿಕಂ ನಿರುಪದ್ದವಂ ನಾನಾಜನಸಮಾಕುಲಂ, ಪುಥೂ ಖತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವೇಸ್ಸಾ ಸುದ್ದಾ ಹತ್ಥಾರೋಹಾ ಅಸ್ಸಾರೋಹಾ ರಥಿಕಾ ಪತ್ತಿಕಾ ಧನುಗ್ಗಹಾ ಥರುಗ್ಗಹಾ ಚೇಲಕಾ ಚಲಕಾ ಪಿಣ್ಡದಾಯಕಾ ಉಗ್ಗಾ ರಾಜಪುತ್ತಾ ಪಕ್ಖನ್ದಿನೋ ಮಹಾನಾಗಾ ಸೂರಾ ವಮ್ಮಿನೋ ಯೋಧಿನೋ ದಾಸಿಕಪುತ್ತಾ ಭಟಿಪುತ್ತಾ [ದಾಸಪುತ್ತಾ ಭಟ್ಟಿಪುತ್ತಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಮಲ್ಲಕಾ ಗಣಕಾ ಆಳಾರಿಕಾ ಸೂದಾ ಕಪ್ಪಕಾ ನಹಾಪಕಾ ಚುನ್ದಾ ಮಾಲಾಕಾರಾ ಸುವಣ್ಣಕಾರಾ ಸಜ್ಝುಕಾರಾ ಸೀಸಕಾರಾ ತಿಪುಕಾರಾ ಲೋಹಕಾರಾ ವಟ್ಟಕಾರಾ ಅಯೋಕಾರಾ ಮಣಿಕಾರಾ ಪೇಸಕಾರಾ ಕುಮ್ಭಕಾರಾ ವೇಣುಕಾರಾ ಲೋಣಕಾರಾ ಚಮ್ಮಕಾರಾ ರಥಕಾರಾ ದನ್ತಕಾರಾ ರಜ್ಜುಕಾರಾ ಕೋಚ್ಛಕಾರಾ ಸುತ್ತಕಾರಾ ವಿಲೀವಕಾರಾ ಧನುಕಾರಾ ಜಿಯಕಾರಾ ಉಸುಕಾರಾ ಚಿತ್ತಕಾರಾ ರಙ್ಗಕಾರಾ ರಜಕಾ ತನ್ತವಾಯಾ ತುನ್ನವಾಯಾ ಹೇರಞ್ಞಿಕಾ ದುಸ್ಸಿಕಾ ಗನ್ಧಿಕಾ ತಿಣಹಾರಕಾ ಕಟ್ಠಹಾರಕಾ ಭತಕಾ ಪಣ್ಣಿಕಾ ಫಲಿಕಾ [ಫಲ್ಲಿಕಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಮೂಲಿಕಾ ಓದನಿಕಾ ಪೂವಿಕಾ ಮಚ್ಛಿಕಾ ಮಂಸಿಕಾ ಮಜ್ಜಿಕಾ ನಟಕಾ ನಚ್ಚಕಾ ಲಙ್ಘಕಾ ಇನ್ದಜಾಲಿಕಾ ವೇತಾಲಿಕಾ ಮಲ್ಲಾ ಛವಡಾಹಕಾ ಪುಪ್ಫಛಡ್ಡಕಾ ವೇನಾ ನೇಸಾದಾ ಗಣಿಕಾ ಲಾಸಿಕಾ ಕುಮ್ಭದಾಸಿಯೋ ಸಕ್ಕಯವನಚೀನವಿಲಾತಾ ಉಜ್ಜೇನಕಾ ಭಾರುಕಚ್ಛಕಾ ಕಾಸಿಕೋಸಲಾ ಪರನ್ತಕಾ ಮಾಗಧಕಾ ಸಾಕೇತಕಾ ಸೋರೇಯ್ಯಕಾ [ಸೋರಟ್ಠಕಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಪಾವೇಯ್ಯಕಾ ಕೋಟುಮ್ಬರಮಾಥುರಕಾ ಅಲಸನ್ದಕಸ್ಮೀರಗನ್ಧಾರಾ ತಂ ನಗರಂ ವಾಸಾಯ ಉಪಗತಾ ನಾನಾವಿಸಯಿನೋ ಜನಾ ನವಂ ಸುವಿಭತ್ತಂ ಅದೋಸಮನವಜ್ಜಂ ರಮಣೀಯಂ ತಂ ನಗರಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನನ್ತಿ 'ಛೇಕೋ ವತ ಭೋ ಸೋ ನಗರವಡ್ಢಕೀ, ಯೋ ಇಮಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ಮಾಪೇತಾ'ತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಭಗವಾ ಅಸಮೋ ಅಸಮಸಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಸಮೋ ಅಸದಿಸೋ ಅತುಲೋ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯೋ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯೋ ಅಮಿತಗುಣೋ ಗುಣಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ ಅನನ್ತಧಿತಿ ಅನನ್ತತೇಜೋ ಅನನ್ತವೀರಿಯೋ

ಅನನ್ತಬಲೋ ಬುದ್ಧಬಲಪಾರಮಿಂ ಗತೋ ಸಸೇನಮಾರಂ ಪರಾಜೇತ್ವಾ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಂ ಪದಾಲೇತ್ವಾ ಅವಿಜ್ಜಂ ಖೇಪೇತ್ವಾ ವಿಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮುಕ್ಕಂ ಧಾರಯಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ವಿಜಿತಸಙ್ಗಾಮೋ ಧಮ್ಮನಗರಂ ಮಾಪೇಸಿ।

"ಭಗವತೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಧಮ್ಮನಗರಂ ಸೀಲಪಾಕಾರಂ ಹಿರಿಪರಿಖಂ ಞಾಣದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕಂ ವೀರಿಯಅಟ್ಟಾಲಕಂ ಸದ್ಧಾಏಸಿಕಂ ಸತಿದೋವಾರಿಕಂ ಪಞ್ಞಾಪಾಸಾದಂ ಸುತ್ತನ್ತಚಚ್ಚರಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಸಿಙ್ಘಾಟಕಂ ವಿನಯವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನವೀಥಿಕಂ, ತಸ್ಸ ಖೋ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನವೀಥಿಯಂ ಏವರೂಪಾ ಆಪಣಾ ಪಸಾರಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥೀದಂ, ಪುಪ್ಫಾಪಣಂ ಗನ್ಧಾಪಣಂ ಫಲಾಪಣಂ ಅಗದಾಪಣಂ ಓಸಧಾಪಣಂ ಅಮತಾಪಣಂ ರತನಾಪಣಂ ಸಬ್ಬಾಪಣ"ನ್ತಿ।

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪುಪ್ಫಾಪಣ"ನ್ತಿ? "ಅತ್ಥಿ ಖೋ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇನ ಭಗವತಾ ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ ಅರಹತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಆರಮ್ಮಣವಿಭತ್ತಿಯೋ ಅಕ್ಖಾತಾ। ಸೇಯ್ಯಥೀದಂ, ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ದುಕ್ಖಸಞ್ಞಾ ಅನತ್ತಸಞ್ಞಾ ಅಸುಭಸಞ್ಞಾ ಆದೀನವಸಞ್ಞಾ ಪಹಾನಸಞ್ಞಾ ವಿರಾಗಸಞ್ಞಾ ನಿರೋಧಸಞ್ಞಾ ಸಬ್ಬಲೋಕೇ ಅನಭಿರತಿಸಞ್ಞಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕಸಞ್ಞಾ ವಿನೀಲಕಸಞ್ಞಾ ವಿಪುಬ್ಬಕಸಞ್ಞಾ ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಸಞ್ಞಾ ವಿಕ್ಖಾಯಿತಕಸಞ್ಞಾ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಸಞ್ಞಾ ಹತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಸಞ್ಞಾ ಲೋಹಿತಕಸಞ್ಞಾ ಪುಳವಕಸಞ್ಞಾ ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಾ ಮೇತ್ತಾಸಞ್ಞಾ ಕರುಣಾಸಞ್ಞಾ ಮುದಿತಾಸಞ್ಞಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಞ್ಞಾ ಮರಣಾನುಸ್ಸತಿ ಕಾಯಗತಾಸತಿ, ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಬುದ್ಧೇನ ಭಗವತಾ ಆರಮ್ಮಣವಿಭತ್ತಿಯೋ ಅಕ್ಖಾತಾ। ತತ್ಥ ಯೋ ಕೋಚಿ ಜರಾಮರಣಾ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮೋ, ಸೋ ತೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತೇನ ಆರಮ್ಮಣೇನ ರಾಗಾ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ದೋಸಾ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ಮೋಹಾ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ಮಾನತೋ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ದಿಟ್ಠಿತೋ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ಸಂಸಾರಂ ತರತಿ, ತಣ್ಹಾಸೋತಂ ನಿವಾರೇತಿ, ತಿವಿಧಂ ಮಲಂ ವಿಸೋಧೇತಿ, ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಉಪಹನ್ತ್ವಾ ಅಮಲಂ ವಿರಜಂ ಸುದ್ಧಂ ಪಣ್ಡರಂ ಅಜಾತಿಂ ಅಜರಂ ಅಮರಂ ಸುಖಂ ಸೀತಿಭೂತಂ ಅಭಯಂ ನಗರುತ್ತಮಂ ನಿಬ್ಬಾನನಗರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತೇ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮೋಚೇತಿ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಹಾರಾಜ 'ಭಗವತೋ ಪುಪ್ಫಾಪಣ'ನ್ತಿ।

"'ಕಮ್ಮಮೂಲಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ಆಪಣಂ ಉಪಗಚ್ಛಥ।
ಆರಮ್ಮಣಂ ಕಿಣಿತ್ವಾನ, ತತೋ ಮುಚ್ಚಥ ಮುತ್ತಿಯಾ'"ತಿ॥

"ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಗನ್ಧಾಪಣ"ನ್ತಿ? "ಅತ್ಥಿ ಖೋ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇನ ಭಗವತಾ ಸೀಲವಿಭತ್ತಿಯೋ ಅಕ್ಖಾತಾ, ಯೇನ ಸೀಲಗನ್ಧೇನ ಅನುಲಿತ್ತಾ ಭಗವತೋ ಪುತ್ತಾ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಸೀಲಗನ್ಧೇನ ಧೂಪೇನ್ತಿ ಸಮ್ಪಧೂಪೇನ್ತಿ, ದಿಸಮ್ಪಿ ಅನುದಿಸಮ್ಪಿ ಅನುವಾತಮ್ಪಿ ಪಟಿವಾತಮ್ಪಿ ವಾಯನ್ತಿ ಅತಿವಾಯನ್ತಿ, ಫರಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಕತಮಾ ತಾ ಸೀಲವಿಭತ್ತಿಯೋ? ಸರಣಸೀಲಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸೀಲಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸೀಲಂ ದಸಙ್ಗಸೀಲಂ ಪಞ್ಚುದ್ದೇಸಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಭಗವತೋ ಗನ್ಧಾಪಣ'ನ್ತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ –

"'ನ ಪುಪ್ಫಗನ್ಧೋ ಪಟಿವಾತಮೇತಿ, ನ ಚನ್ದನಂ ತಗ್ಗರಮಲ್ಲಿಕಾ ವಾ।
ಸತಞ್ಚ ಗನ್ಧೋ ಪಟಿವಾತಮೇತಿ, ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ಸಪ್ಪುರಿಸೋ ಪವಾಯತಿ [ಪವಾತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰) ಧ॰ ಪ॰ ೫೪ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ]॥

"'ಚನ್ದನಂ ತಗರಂ ವಾಪಿ, ಉಪ್ಪಲಂ ಅಥ ವಸ್ಸಿಕೀ।
ಏತೇಸಂ ಗನ್ಧಜಾತಾನಂ, ಸೀಲಗನ್ಧೋ ಅನುತ್ತರೋ॥

"'ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಅಯಂ ಗನ್ಧೋ, ಯ್ವಾಯಂ ತಗರಚನ್ದನಂ।

ಯೋ ಚ ಸೀಲವತಂ ಗನ್ಧೋ, ವಾತಿ ದೇವೇಸು ಉತ್ತಮೋ’’’ತಿ॥

‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಫಲಾಪಣ’’ನ್ತಿ? ‘‘ಫಲಾನಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಅಕ್ಖಾತಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಂ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಸುಞ್ಞತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಅನಿಮಿತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ । ತತ್ಥ ಯೋ ಕೋಚಿ ಯಂ ಫಲಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಸೋ ಕಮ್ಮಮೂಲಂ ದತ್ವಾ ಪತ್ಥಿತಂ ಫಲಂ ಕಿಣಾತಿ। ಯದಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ, ಯದಿ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಂ, ಯದಿ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ, ಯದಿ ಅರಹತ್ತಫಲಂ, ಯದಿ ಸುಞ್ಞತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ, ಯದಿ ಅನಿಮಿತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ, ಯದಿ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಸ್ಸಚಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಧುವಫಲೋ ಅಮ್ಬೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಸೋ ನ ತಾವ ತತೋ ಫಲಾನಿ ಪಾತೇತಿ, ಯಾವ ಕಯಿಕಾ ನ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅನುಪ್ಪತ್ತೇ ಪನ ಕಯಿಕೇ ಮೂಲಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏವಂ ಆಚಿಕ್ಖತಿ ‘ಅಮ್ಭೋ ಪುರಿಸ ಏಸೋ ಖೋ ಧುವಫಲೋ ಅಮ್ಬೋ, ತತೋ ಯಂ ಇಚ್ಛಸಿ, ಏತ್ತಕಂ ಫಲಂ ಗಣ್ಹಾಹಿ ಸಲಾಟುಕಂ ವಾ ದೋವಿಲಂ ವಾ ಕೇಸಿಕಂ ವಾ ಆಮಂ ವಾ ಪಕ್ಕಂ ವಾ’ತಿ, ಸೋ ತೇನ ಅತ್ತನಾ ದಿನ್ನಮೂಲೇನ ಯದಿ ಸಲಾಟುಕಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಸಲಾಟುಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಯದಿ ದೋವಿಲಂ ಇಚ್ಛತಿ, ದೋವಿಲಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಯದಿ ಕೇಸಿಕಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಕೇಸಿಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಯದಿ ಆಮಕಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಆಮಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಯದಿ ಪಕ್ಕಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಪಕ್ಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಯಂ ಫಲಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಸೋ ಕಮ್ಮಮೂಲಂ ದತ್ವಾ ಪತ್ಥಿತಂ ಫಲಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಯದಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಂ…ಪೇ॰… ಯದಿ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ‘ಭಗವತೋ ಫಲಾಪಣ’ನ್ತಿ।

‘‘‘ಕಮ್ಮಮೂಲಂ ಜನಾ ದತ್ವಾ, ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಅಮತಮ್ಫಲಂ।
ತೇನ ತೇ ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಯೇ ಕೀತಾ ಅಮತಪ್ಫಲ’’’ನ್ತಿ॥

‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಗದಾಪಣ’’ನ್ತಿ? ‘‘ಅಗದಾನಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಅಕ್ಖಾತಾನಿ, ಯೇಹಿ ಅಗದೇಹಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಕಿಲೇಸವಿಸತೋ ಪರಿಮೋಚೇತಿ। ಕತಮಾನಿ ಪನ ತಾನಿ ಅಗದಾನಿ? ಯಾನಿಮಾನಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಅಕ್ಖಾತಾನಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ, ತತ್ಥ ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಞ್ಞಾಪೇಕ್ಖಾ ಚತುಸಚ್ಚಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಿ, ತೇ ಜಾತಿಯಾ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ , ಜರಾಯ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ಮರಣಾ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸೇಹಿ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಹಾರಾಜ ‘ಭಗವತೋ ಅಗದಾಪಣ’ನ್ತಿ।

‘‘‘ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಗದಾ ಲೋಕೇ [ಲೋಕೇ ಅಗದಾ (ಪೀ॰)], ವಿಸಾನಂ ಪಟಿಬಾಹಕಾ।
ಧಮ್ಮಾಗದಸಮಂ ನತ್ಥಿ, ಏತಂ ಪಿವಥ ಭಿಕ್ಖವೋ’’’ತಿ॥

‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಓಸಧಾಪಣ’’ನ್ತಿ? ‘‘ಓಸಧಾನಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಅಕ್ಖಾತಾನಿ, ಯೇಹಿ ಓಸಧೇಹಿ ಸೋ ಭಗವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇ ತಿಕಿಚ್ಛತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ, ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ, ಏತೇಹಿ ಓಸಧೇಹಿ ಭಗವಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ ವಿರೇಚೇತಿ, ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಂ ವಿರೇಚೇತಿ, ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಂ ವಿರೇಚೇತಿ, ಮಿಚ್ಛಾಕಮ್ಮನ್ತಂ ವಿರೇಚೇತಿ, ಮಿಚ್ಛಾಆಜೀವಂ ವಿರೇಚೇತಿ, ಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮಂ ವಿರೇಚೇತಿ, ಮಿಚ್ಛಾಸತಿಂ ವಿರೇಚೇತಿ, ಮಿಚ್ಛಾಸಮಾಧಿಂ ವಿರೇಚೇತಿ, ಲೋಭವಮನಂ ಕಾರೇತಿ, ದೋಸವಮನಂ ಕಾರೇತಿ, ಮೋಹವಮನಂ ಕಾರೇತಿ, ಮಾನವಮನಂ ಕಾರೇತಿ, ದಿಟ್ಠಿವಮನಂ ಕಾರೇತಿ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಮನಂ ಕಾರೇತಿ, ಉದ್ಧಚ್ಚವಮನಂ ಕಾರೇತಿ, ಥಿನಮಿದ್ಧವಮನಂ ಕಾರೇತಿ, ಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪವಮನಂ ಕಾರೇತಿ, ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸವಮನಂ ಕಾರೇತಿ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ‘ಭಗವತೋ ಓಸಧಾಪಣ’ನ್ತಿ।

‘‘‘ಯೇ ಕೇಚಿ ಓಸಧಾ ಲೋಕೇ, ವಿಜ್ಜನ್ತಿ ವಿವಿಧಾ ಬಹೂ।

ಧಮ್ಮೋಸಧಸಮಂ ನತ್ಥಿ, ಏತಂ ಪಿವಥ ಭಿಕ್ಖವೋ॥

‘‘ಧಮ್ಮೋಸಧಂ ಪಿವಿತ್ವಾನ, ಅಜರಾಮರಣಾ ಸಿಯುಂ।
ಭಾವಯಿತ್ವಾ ಚ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ, ನಿಬ್ಬುತಾ ಉಪಧಿಕ್ಖಯೇ’’ತಿ॥

‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಮತಾಪಣ’’ನ್ತಿ? ‘‘ಅಮತಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಅಕ್ಖಾತಂ, ಯೇನ ಅಮತೇನ ಸೋ ಭಗವಾ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಭಿಸಿಞ್ಚಿ , ಯೇನ ಅಮತೇನ ಅಭಿಸಿತ್ತಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸೇಹಿ ಪರಿಮುಚ್ಚಿಂಸು। ಕತಮಂ ತಂ ಅಮತಂ? ಯದಿದಂ ಕಾಯಗತಾಸತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ‘ಅಮತಂ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಯೇ ಕಾಯಗತಾಸತಿಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀ’ತಿ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ‘ಭಗವತೋ ಅಮತಾಪಣ’ನ್ತಿ।

‘‘ಬ್ಯಾಧಿತಂ ಜನತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಅಮತಾಪಣಂ ಪಸಾರಯಿ।
ಕಮ್ಮೇನ ತಂ ಕಿಣಿತ್ವಾನ, ಅಮತಂ ಆದೇಥ ಭಿಕ್ಖವೋ’’ತಿ॥

‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ರತನಾಪಣ’’ನ್ತಿ? ‘‘ರತನಾನಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಅಕ್ಖಾತಾನಿ, ಯೇಹಿ ರತನೇಹಿ ವಿಭೂಸಿತಾ ಭಗವತೋ ಪುತ್ತಾ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ವಿರೋಚನ್ತಿ ಓಭಾಸೇನ್ತಿ ಪಭಾಸೇನ್ತಿ ಜಲನ್ತಿ ಪಜ್ಜಲನ್ತಿ ಉದ್ಧಂ ಅಧೋ ತಿರಿಯಂ ಆಲೋಕಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ರತನಾನಿ? ಸೀಲರತನಂ ಸಮಾಧಿರತನಂ ಪಞ್ಞಾರತನಂ ವಿಮುತ್ತಿರತನಂ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನರತನಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾರತನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗರತನಂ।

‘‘ಕತಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಸೀಲರತನಂ? ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಂ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ ಚೂಳಸೀಲಂ ಮಜ್ಝಿಮಸೀಲಂ ಮಹಾಸೀಲಂ ಮಗ್ಗಸೀಲಂ ಫಲಸೀಲಂ। ಸೀಲರತನೇನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಭೂಸಿತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸದೇವಕೋ ಲೋಕೋ ಸಮಾರಕೋ ಸಬ್ರಹ್ಮಕೋ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ಪಜಾ ಪಿಹಯತಿ ಪತ್ಥೇತಿ, ಸೀಲರತನಪಿಳನ್ಧೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖು ದಿಸಮ್ಪಿ ಅನುದಿಸಮ್ಪಿ ಉದ್ಧಮ್ಪಿ ಅಧೋಪಿ ತಿರಿಯಮ್ಪಿ ವಿರೋಚತಿ ಅತಿವಿರೋಚತಿ [ಅತಿರೋಚತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಹೇಟ್ಠತೋ ಅವೀಚಿಂ ಉಪರಿತೋ ಭವಗ್ಗಂ ಉಪಾದಾಯ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಸಬ್ಬರತನಾನಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ [ಅತಿಸಯಿತ್ವಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವರೂಪಾನಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಲರತನಾನಿ ಭಗವತೋ ರತನಾಪಣೇ ಪಸಾರಿತಾನಿ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಹಾರಾಜ ‘ಭಗವತೋ ಸೀಲರತನ’ನ್ತಿ।

‘‘ಏವರೂಪಾನಿ ಸೀಲಾನಿ, ಸನ್ತಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಆಪಣೇ।
ಕಮ್ಮೇನ ತಂ ಕಿಣಿತ್ವಾನ, ರತನಂ ವೋ ಪಿಳನ್ಧಥಾ’ತಿ॥

‘‘ಕತಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಸಮಾಧಿರತನಂ? ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರೋ ಸಮಾಧಿ, ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ, ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರೋ ಸಮಾಧಿ, ಸುಞ್ಞತೋ ಸಮಾಧಿ, ಅನಿಮಿತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ, ಅಪ್ಪಣಿಹಿತೋ ಸಮಾಧಿ। ಸಮಾಧಿರತನಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಿಳನ್ಧಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಯೇ ತೇ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕಮಾನುದ್ಧಚ್ಚದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಕಿಲೇಸವತ್ಥೂನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ಕುವಿತಕ್ಕಾನಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಸಮಾಧಿಂ ಆಸಜ್ಜ ವಿಕಿರನ್ತಿ ವಿಧಮನ್ತಿ ವಿದ್ಧಂಸನ್ತಿ ನ ಸಣ್ಠನ್ತಿ [ನ ಸಣ್ಠಹನ್ತಿ (ಸೀ॰)] ನ ಉಪಲಿಮ್ಪನ್ತಿ [ನ ಉಪಲಿಪ್ಪನ್ತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)]। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾರಿ ಪೋಕ್ಖರಪತ್ತೇ ವಿಕಿರತಿ ವಿಧಮತಿ ವಿದ್ಧಂಸತಿ ನ ಸಣ್ಠಾತಿ ನ ಉಪಲಿಮ್ಪತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಪದುಮಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮಾಧಿರತನಂ ಪಿಳನ್ಧಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಯೇ ತೇ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕಮಾನುದ್ಧಚ್ಚ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಕಿಲೇಸವತ್ಥೂನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ

ಕುವಿತಕ್ಕಾನಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಸಮಾಧಿಂ ಆಸಜ್ಜ ವಿಕಿರನ್ತಿ ವಿಧಮನ್ತಿ ವಿದ್ಧಂಸನ್ತಿ ನ ಸಣ್ಠನ್ತಿ ನ ಉಪಲಿಮ್ಪನ್ತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಭಗವತೋ ಸಮಾಧಿರತನ'ನ್ತಿ, ಏವರೂಪಾನಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮಾಧಿರತನಾನಿ ಭಗವತೋ ರತನಾಪಣೇ ಪಸಾರಿತಾನಿ।

"'ಸಮಾಧಿರತನಮಾಲಸ್ಸ , ಕುವಿತಕ್ಕಾ ನ ಜಾಯರೇ।
ನ ಚ ವಿಕ್ಖಿಪತೇ ಚಿತ್ತಂ, ಏತಂ ತುಮ್ಹೇ ಪಿಳನ್ಧಥಾ'ತಿ॥

"ಕತಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಪಞ್ಞಾರತನಂ? ಯಾಯ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅರಿಯಸಾವಕೋ 'ಇದಂ ಕುಸಲ'ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, 'ಇದಂ ಅಕುಸಲ'ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, 'ಇದಂ ಸಾವಜ್ಜಂ, ಇದಂ ಅನವಜ್ಜಂ, ಇದಂ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ನ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ಹೀನಂ, ಇದಂ ಪಣೀತಂ, ಇದಂ ಕಣ್ಹಂ, ಇದಂ ಸುಕ್ಕಂ, ಇದಂ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗ'ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, 'ಇದಂ ದುಕ್ಖ'ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, 'ಅಯಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ'ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, 'ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ'ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, 'ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ'ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಹಾರಾಜ 'ಭಗವತೋ ಪಞ್ಞಾರತನ'ನ್ತಿ।

"'ಪಞ್ಞಾರತನಮಾಲಸ್ಸ, ನ ಚಿರಂ ವತ್ತತೇ ಭವೋ।
ಖಿಪ್ಪಂ ಫಸ್ಸೇತಿ [ಫುಸ್ಸೇತಿ (ಸ್ಯಾ॰), ಪಸ್ಸತಿ (ಕ॰)] ಅಮತಂ, ನ ಚ ಸೋ ರೋಚತೇ ಭವೇ'ತಿ॥

"ಕತಮಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ವಿಮುತ್ತಿರತನಂ"? "ವಿಮುತ್ತಿರತನಂ [ವಿಮುತ್ತಿರತನನ್ತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖು 'ವಿಮುತ್ತಿರತನಂ ಪಿಳನ್ಧೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುರಿಸೋ ಮುತ್ತಾಕಲಾಪಮಣಿಕಲಾಪಪವಾಳಕಲಾಪಾಭರಣಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ [ಪವಾಳಾಭರಣಪಟಿಪಣ್ಡಿತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅಗಲುತಗರತಾಲೀಸಕಲೋಹಿತಚನ್ದನಾನುಲಿತ್ತಗತ್ತೋ ನಾಗಪುನ್ನಾಗಸಾಲಸಲಳಚಮ್ಪಕಯೂಥಿಕಾತಿಮುತ್ತಕಪಾಟಲುಪ್ಪಲವಸ್ಸಿಕಮಲ್ಲಿಕಾವಿಚಿತ್ತೋ ಸೇಸಜನೇ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಿರೋಚತಿ ಅತಿವಿರೋಚತಿ ಓಭಾಸತಿ ಪಭಾಸತಿ ಸಮ್ಪಭಾಸತಿ ಜಲತಿ ಪಜ್ಜಲತಿ ಅಭಿಭವತಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತಿ ಮಾಲಾಗನ್ಧರತನಾಭರಣೇಹಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ ಖೀಣಾಸವೋ ವಿಮುತ್ತಿರತನಪಿಳನ್ಧೋ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ವಿಮುತ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಿರೋಚತಿ ಅತಿವಿರೋಚತಿ ಓಭಾಸತಿ ಪಭಾಸತಿ ಸಮ್ಪಭಾಸತಿ ಜಲತಿ ಪಜ್ಜಲತಿ ಅಭಿಭವತಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತಿ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಅಗ್ಗಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಏತಂ ಪಿಳನ್ಧನಂ ಸಬ್ಬಪಿಳನ್ಧನಾನಂ, ಯದಿದಂ ವಿಮುತ್ತಿಪಿಳನ್ಧನಂ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಮಹಾರಾಜ, 'ಭಗವತೋ ವಿಮುತ್ತಿರತನ'ನ್ತಿ।

"'ಮಣಿಮಾಲಾಧರಂ ಗೇಹ, ಜನೋ [ಗೇಹಂ, ಜನೋ (ಕ॰)] ಸಾಮಿಂ ಉದಿಕ್ಖತಿ।
ವಿಮುತ್ತಿರತನಮಾಲನ್ತು, ಉದಿಕ್ಖನ್ತಿ ಸದೇವಕಾ'ತಿ॥

"ಕತಮಂ ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನರತನಂ? ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನರತನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಯೇನ ಞಾಣೇನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಾವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸೇ ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ।

"'ಯೇ ಞಾಣೇನ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ, ಅರಿಯಾ ಕತಕಿಚ್ಚತಂ।
ತಂ ಞಾಣರತನಂ ಲದ್ಧುಂ, ವಾಯಮೇಥ ಜಿನೋರಸಾ'ತಿ॥

“ಕತಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾರತನಂ? ಚತಸ್ಸೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯೋ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚತೂಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾರತನೇಹಿ ಸಮಲಙ್ಕತೋ ಭಿಕ್ಖು ಯಂ ಯಂ ಪರಿಸಂ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ, ಯದಿ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಂ, ಯದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಸಂ, ಯದಿ ಗಹಪತಿಪರಿಸಂ, ಯದಿ ಸಮಣಪರಿಸಂ, ವಿಸಾರದೋ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ ಅಮಙ್ಕುಭೂತೋ ಅಭೀರು ಅಚ್ಛಮ್ಭೀ ಅನುತ್ರಾಸೀ ವಿಗತಲೋಮಹಂಸೋ ಪರಿಸಂ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಧೋ ಸಙ್ಗಾಮಸೂರೋ ಸನ್ನದ್ಧಪಞ್ಚಾವುಧೋ ಅಚ್ಛಮ್ಭಿತೋ [ಅಸಮ್ಭೀತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸಙ್ಗಾಮಂ ಓತರತಿ, ‘ಸಚೇ ಅಮಿತ್ತಾ ದೂರೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಉಸುನಾ ಪಾತಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ತತೋ ಓರತೋ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಸತ್ತಿಯಾ ಪಹರಿಸ್ಸಾಮಿ, ತತೋ ಓರತೋ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಕಣಯೇನ ಪಹರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಉಪಗತಂ ಸನ್ತಂ ಮಣ್ಡಲಗ್ಗೇನ ದ್ವಿಧಾ ಛಿನ್ದಿಸ್ಸಾಮಿ, ಕಾಯೂಪಗತಂ ಛುರಿಕಾಯ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ [ವಿಜ್ಝಿಸ್ಸಾಮೀತಿ (ಸೀ॰)], ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾರತನಮಣ್ಡಿತೋ ಭಿಕ್ಖು ಅಚ್ಛಮ್ಭಿತೋ ಪರಿಸಂ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ। ಯೋ ಕೋಚಿ ಮಂ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೇನ ಅತ್ಥಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಕಾರಣೇನ ಕಾರಣಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಹೇತುನಾ ಹೇತುಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ನಯೇನ ನಯಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ನಿಸ್ಸಂಸಯಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ವಿಮತಿಂ ವಿವೇಚೇಸ್ಸಾಮಿ, ತೋಸಯಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಞ್ಹವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ।

“ಯೋ ಕೋಚಿ ಮಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇನ ಧಮ್ಮಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಮತೇನ ಅಮತಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಸಙ್ಖತೇನ ಅಸಙ್ಖತಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ನಿಬ್ಬಾನೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸುಞ್ಞತೇನ ಸುಞ್ಞತಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ , ಅನಿಮಿತ್ತೇನ ಅನಿಮಿತ್ತಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಪ್ಪಣಿಹಿತೇನ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅನೇಜೇನ ಅನೇಜಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ನಿಸ್ಸಂಸಯಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ವಿಮತಿಂ ವಿವೇಚೇಸ್ಸಾಮಿ, ತೋಸಯಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಞ್ಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ।

“ಯೋ ಕೋಚಿ ಮಂ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ನಿರುತ್ತಿಯಾ ನಿರುತ್ತಿಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಪದೇನ ಪದಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅನುಪದೇನ ಅನುಪದಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಕ್ಖರೇನ ಅಕ್ಖರಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸನ್ಧಿಯಾ ಸನ್ಧಿಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ವಣ್ಣೇನ ವಣ್ಣಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಸರೇನ ಸರಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ವೋಹಾರೇನ ವೋಹಾರಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ನಿಸ್ಸಂಸಯಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ವಿಮತಿಂ ವಿವೇಚೇಸ್ಸಾಮಿ, ತೋಸಯಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಞ್ಹವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನ।

“ಯೋ ಕೋಚಿ ಮಂ ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಭಾನೇನ ಪಟಿಭಾನಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಓಪಮ್ಮೇನ ಓಪಮ್ಮಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ಲಕ್ಖಣೇನ ಲಕ್ಖಣಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ರಸೇನ ರಸಂ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ನಿಸ್ಸಂಸಯಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ವಿಮತಿಂ ವಿವೇಚೇಸ್ಸಾಮಿ, ತೋಸಯಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಞ್ಹವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನಾತಿ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ‘ಭಗವತೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾರತನ’ನ್ತಿ।

“‘ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಕಿಣಿತ್ವಾನ, ಞಾಣೇನ ಫಸ್ಸಯೇಯ್ಯ ಯೋ।
ಅಚ್ಛಮ್ಭಿತೋ ಅನುಬ್ಬಿಗ್ಗೋ, ಅತಿರೋಚತಿ ಸದೇವಕೇ’ತಿ॥

“ಕತಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗರತನಂ? ಸತ್ತಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತ್ತಹಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗರತನೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಬ್ಬಂ ತಮಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಓಭಾಸೇತಿ ಪಭಾಸೇತಿ ಆಲೋಕಂ ಜನೇತಿ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ‘ಭಗವತೋ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗರತನ’ನ್ತಿ।

‘‘‘ಬೋಜ್ಝಙ್ಗರತನಮಾಲಸ್ಸ , ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ [ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ (ಕ॰), ಉದಿಕ್ಖನ್ತಿ (ಸ್ಯಾ॰)] ಸದೇವಕಾ।
ಕಮ್ಮೇನ ತಂ ಕಿಣಿತ್ವಾನ, ರತನಂ ವೋ ಪಿಳನ್ಧಥಾ’’’ತಿ॥

‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಾಪಣ’’ನ್ತಿ? ‘‘ಸಬ್ಬಾಪಣಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ನವಙ್ಗಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಸಾರೀರಿಕಾನಿ ಪಾರಿಭೋಗಿಕಾನಿ ಚೇತಿಯಾನಿ ಸಙ್ಘರತನಞ್ಚ। ಸಬ್ಬಾಪಣೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಜಾತಿಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಸಾರಿತಾ, ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಸಾರಿತಾ, ಆಯುಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಸಾರಿತಾ, ಆರೋಗ್ಯಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಸಾರಿತಾ, ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಸಾರಿತಾ, ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಸಾರಿತಾ, ಮಾನುಸಿಕಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಸಾರಿತಾ, ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಸಾರಿತಾ, ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಸಾರಿತಾ। ತತ್ಥ ಯೇ ತಂ ತಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇ ಕಮ್ಮಮೂಲಂ ದತ್ವಾ ಪತ್ಥಿತಪತ್ಥಿತಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಕಿಣನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಸೀಲಸಮಾದಾನೇನ ಕಿಣನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮೇನ ಕಿಣನ್ತಿ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನಪಿ ಕಮ್ಮಮೂಲೇನ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಟಿಲಭನ್ತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪಣಿಕಸ್ಸ ಆಪಣೇ ತಿಲಮುಗ್ಗಮಾಸೇ ಪರಿತ್ತಕೇನಪಿ ತಣ್ಡುಲಮುಗ್ಗಮಾಸೇನ ಅಪ್ಪಕೇನಪಿ ಮೂಲೇನ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಾಪಣೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನಪಿ ಕಮ್ಮಮೂಲೇನ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪಟಿಲಭನ್ತಿ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ‘ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಾಪಣ’ನ್ತಿ।

‘‘‘ಆಯು ಅರೋಗತಾ ವಣ್ಣಂ, ಸಗ್ಗಂ ಉಚ್ಚಾಕುಲೀನತಾ।
ಅಸಙ್ಖತಞ್ಚ ಅಮತಂ, ಅತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಾಪಣೇ ಜಿನೇ॥

‘‘‘ಅಪ್ಪೇನ ಬಹುಕೇನಾಪಿ, ಕಮ್ಮಮೂಲೇನ ಗಯ್ಹತಿ।
ಕಿಣಿತ್ವಾ ಸದ್ಧಾಮೂಲೇನ, ಸಮಿದ್ಧಾ ಹೋಥ ಭಿಕ್ಖವೋ’ತಿ॥

‘‘ಭಗವತೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ಏವರೂಪಾ ಜನಾ ಪಟಿವಸನ್ತಿ, ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾ ವೇನಯಿಕಾ ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕಾ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾ ಜಾತಕಭಾಣಕಾ ದೀಘಭಾಣಕಾ ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಸಂಯುತ್ತಭಾಣಕಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾ ಖುದ್ದಕಭಾಣಕಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವನಾರತಾ ವಿಪಸ್ಸಕಾ ಸದತ್ಥಮನುಯುತ್ತಾ ಆರಞ್ಞಿಕಾ ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಾ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಾ ಪಲಾಲಪುಞ್ಜಿಕಾ ಸೋಸಾನಿಕಾ ನೇಸಜ್ಜಿಕಾ ಪಟಿಪನ್ನಕಾ ಫಲಟ್ಠಾ ಸೇಕ್ಖಾ ಫಲಸಮಙ್ಗಿನೋ ಸೋತಾಪನ್ನಾ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಅರಹನ್ತೋ ತೇವಿಜ್ಜಾ ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಾರಮಿಂಗತಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಇದ್ಧಿಪಾದಇನ್ದ್ರಿಯಬಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗವರಝಾನವಿಮೋಕ್ಖರೂಪಾರೂಪಸನ್ತಸುಖಸಮಾಪತ್ತಿಕುಸಲಾ, ತೇಹಿ ಅರಹನ್ತೇಹಿ ಆಕುಲಂ ಸಮಾಕುಲಂ ಆಕಿಣ್ಣಂ ಸಮಾಕಿಣ್ಣಂ ನಳವನಸರವನಮಿವ ಧಮ್ಮನಗರಂ ಅಹೋಸಿ। ಭವತೀಹ –

‘‘‘ವೀತರಾಗಾ ವೀತದೋಸಾ, ವೀತಮೋಹಾ ಅನಾಸವಾ।
ವೀತತಣ್ಹಾ ಅನಾದಾನಾ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ಆರಞ್ಞಿಕಾ ಧುತಧರಾ, ಝಾಯಿನೋ ಲೂಖಚೀವರಾ।
ವಿವೇಕಾಭಿರತಾ ಧೀರಾ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ನೇಸಜ್ಜಿಕಾ ಸನ್ಥತಿಕಾ, ಅಥೋಪಿ ಠಾನಚಙ್ಕಮಾ।
ಪಂಸುಕೂಲಧರಾ ಸಬ್ಬೇ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ತಿಚೀವರಧರಾ ಸನ್ತಾ, ಚಮ್ಮಖಣ್ಡಚತುತ್ಥಕಾ।
ರತಾ ಏಕಾಸನೇ ವಿಞ್ಞೂ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾ ನಿಪಕಾ ಧೀರಾ, ಅಪ್ಪಾಹಾರಾ ಅಲೋಲುಪಾ।
ಲಾಭಾಲಾಭೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠಾ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ಝಾಯೀ ಝಾನರತಾ ಧೀರಾ, ಸನ್ತಚಿತ್ತಾ ಸಮಾಹಿತಾ।
ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ ಪತ್ಥಯಾನಾ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ಪಟಿಪನ್ನಾ ಫಲಟ್ಠಾ ಚ, ಸೇಕ್ಖಾ ಫಲಸಮಙ್ಗಿನೋ।
ಆಸೀಸಕಾ [ಆಸಿಂಸಕಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಉತ್ತಮತ್ಥಂ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ಸೋತಾಪನ್ನಾ ಚ ವಿಮಲಾ, ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ ಚ ಯೇ।
ಅನಾಗಾಮೀ ಚ ಅರಹನ್ತೋ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ಸತಿಪಟ್ಠಾನಕುಸಲಾ , ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವನಾರತಾ।
ವಿಪಸ್ಸಕಾ ಧಮ್ಮಧರಾ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ಇದ್ಧಿಪಾದೇಸು ಕುಸಲಾ, ಸಮಾಧಿಭಾವನಾರತಾ।
ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾನುಯುತ್ತಾ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಾ, ಪೇತ್ತಿಕೇ ಗೋಚರೇ ರತಾ।
ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಮ್ಹಿ ಚರಣಾ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖೂ ಮಿತಭಾಣೀ, ಗುತ್ತದ್ವಾರಾ ಸುಸಂವುತಾ।
ಸುದನ್ತಾ ಉತ್ತಮೇ ದಮ್ಮೇ [ಧಮ್ಮೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ॥

‘‘‘ತೇವಿಜ್ಜಾ ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಚ, ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾರಮಿಂ ಗತಾ।
ಪಞ್ಞಾಯ ಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಾ, ಧಮ್ಮನಗರೇ ವಸನ್ತಿ ತೇ’ತಿ॥

‘‘ಯೇ ಖೋ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಅಪರಿಮಿತಞಾಣವರಧರಾ ಅಸಜ್ಜಾ ಅತುಲಗುಣಾ [ಅತುಲಿಯಗುಣಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಅತುಲಯಸಾ ಅತುಲಬಲಾ ಅತುಲತೇಜಾ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಾನುಪ್ಪವತ್ತಕಾ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿಂ ಗತಾ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ**’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

‘‘ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋ ಅಧಿಗತಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತವೇಸಾರಜ್ಜಾ ಗಗನಚರಾ ದುರಾಸದಾ ದುಪ್ಪಸಹಾ ಅನಾಲಮ್ಬಚರಾ ಸಸಾಗರಮಹಿಧರಪಥವಿಕಮ್ಪಕೋ ಚನ್ದಸೂರಿಯಪರಿಮಜ್ಜಕಾ ವಿಕುಬ್ಬನಾಧಿಟ್ಠಾನಾಭಿನೀಹಾರಕುಸಲಾ ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾರಮಿಂ ಗತಾ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ಪುರೋಹಿತಾ**’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

‘‘ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಧುತಙ್ಗಮನುಗತಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾ ಸನ್ತುಟ್ಠಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಮನೇಸನಜಿಗುಚ್ಛಕಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಸಪದಾನಚಾರಿನೋ ಭಮರಾವ ಗನ್ಧಮನುಘಾಯಿತ್ವಾ ಪವಿಸನ್ತಿ ವಿವಿತ್ತಕಾನನಂ, ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ನಿರಪೇಕ್ಖಾ ಅರಹತ್ತಮನುಪ್ಪತ್ತಾ ಧುತಙ್ಗಗುಣೇ ಅಗ್ಗನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ಅಕ್ಖದಸ್ಸಾ**’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಪರಿಸುದ್ಧಾ ವಿಮಲಾ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸಾ ಚುತೂಪಪಾತಕುಸಲಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ಪಾರಮಿಂ ಗತಾ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ನಗರಜೋತಕಾ**’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಬಹುಸ್ಸುತಾ ಆಗತಾಗಮಾ ಧಮ್ಮಧರಾ ವಿನಯಧರಾ ಮಾತಿಕಾಧರಾ ಸಿಥಿಲಧನಿತದೀಘರಸ್ಸಗರುಕಲಹುಕಕ್ಖರಪರಿಚ್ಛೇದಕುಸಲಾ ನವಙ್ಗಸಾಸನಧರಾ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ಧಮ್ಮರಕ್ಖಾ**’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ವಿನಯಞ್ಞೂ ವಿನಯಕೋವಿದಾ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಕುಸಲಾ [ನಿದಾನಪಠನಕುಸಲಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰), ನಿದಾನವತ್ಥುಕುಸಲಾ (ಸ್ಯಾ॰)] ಆಪತ್ತಾನಾಪತ್ತಿಗರುಕಲಹುಕಸತೇಕಿಚ್ಛಅತೇಕಿಚ್ಛವುಟ್ಠಾನದೇಸನಾನಿಗ್ಗಹ-ಪಟಿಕಮ್ಮಓಸಾರಣನಿಸ್ಸಾರಣಪಟಿಸಾರಣಕುಸಲಾ ವಿನಯೇ ಪಾರಮಿಂ ಗತಾ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ರೂಪರಕ್ಖಾ**’ತಿ [ರೂಪದಕ್ಖಾತಿ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಮುತ್ತಿವರಕುಸುಮಮಾಲಬದ್ಧಾ ವರಪವರಮಹಗ್ಘಸೇಟ್ಠಭಾವಮನುಪ್ಪತ್ತಾ ಬಹುಜನಕನ್ತಮಭಿಪತ್ಥಿತಾ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ಪುಪ್ಫಾಪಣಿಕಾ**’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಚತುಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ ದಿಟ್ಠಸಚ್ಚಾ ವಿಞ್ಞಾತಸಾಸನಾ ಚತೂಸು ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇಸು ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಟಿಲದ್ಧಫಲಸುಖಾ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಪಟಿಪನ್ನಾನಂ ತೇ ಫಲೇ ಸಂವಿಭಜನ್ತಿ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ಫಲಾಪಣಿಕಾ**’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಸೀಲಸಂವರಗನ್ಧಮನುಲಿತ್ತಾ [ಸೀಲವರಸುಗನ್ಧಮನುಲಿತ್ತಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅನೇಕವಿಧಬಹುಗುಣಧರಾ ಕಿಲೇಸಮಲದುಗ್ಗನ್ಧವಿಧಮಕಾ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ಗನ್ಧಾಪಣಿಕಾ**’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಧಮ್ಮಕಾಮಾ ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರಾ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಅಭಿವಿನಯೇ ಉಳಾರಪಾಮೋಜ್ಜಾ ಅರಞ್ಞಗತಾಪಿ ರುಕ್ಖಮೂಲಗತಾಪಿ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗತಾಪಿ ಧಮ್ಮವರರಸಂ ಪಿವನ್ತಿ, ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ಮನಸಾ ಧಮ್ಮವರರಸಮೋಗಾಳ್ಹಾ ಅಧಿಮತ್ತಪಟಿಭಾನಾ ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮೇಸನಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾ ಇತೋ ವಾ ತತೋ ವಾ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಕಥಾ ಪವಿವೇಕಕಥಾ ಅಸಂಸಗ್ಗಕಥಾ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಕಥಾ ಸೀಲಕಥಾ ಸಮಾಧಿಕಥಾ ಪಞ್ಞಾಕಥಾ ವಿಮುತ್ತಿಕಥಾ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಕಥಾ , ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ತಂ ಕಥಾರಸಂ ಪಿವನ್ತಿ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ಸೋಣ್ಡಾ ಪಿಪಾಸಾ**’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಪುಬ್ಬರತ್ತಾಪರರತ್ತಂ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತಾ ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನಚಙ್ಕಮೇಹಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತಿ, ಭಾವನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತಾ ಕಿಲೇಸಪಟಿಬಾಹನಾಯ ಸದತ್ಥಪ್ಪಸುತಾ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ನಗರಗುತ್ತಿಕಾ**’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ನವಙ್ಗಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ ನಯತೋ ಚ ಕಾರಣತೋ ಚ ಹೇತುತೋ ಚ ಉದಾಹರಣತೋ ಚ ವಾಚೇನ್ತಿ ಅನುವಾಚೇನ್ತಿ ಭಾಸನ್ತಿ ಅನುಭಾಸನ್ತಿ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ ‘**ಧಮ್ಮಾಪಣಿಕಾ**’ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಧಮ್ಮರತನಭೋಗೇನ ಆಗಮಪರಿಯತ್ತಿಸುತಭೋಗೇನ ಭೋಗಿನೋ ಧನಿನೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸರಬ್ಯಞ್ಜನಲಕ್ಖಣಪ್ಪಟಿವೇಧಾ ವಿಞ್ಞೂ ಫರಣಾ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ **‘ಧಮ್ಮಸೇಟ್ಠಿನೋ’**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಯೇ ಪನ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಉಳಾರದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಾ ಪರಿಚಿಣ್ಣಾರಮ್ಮಣವಿಭತ್ತಿನಿದ್ದೇಸಾ ಸಿಕ್ಖಾಗುಣಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಾ, ಏವರೂಪಾ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರೇ **‘ವಿಸ್ಸುತಧಮ್ಮಿಕಾ’**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

“ಏವಂ ಸುವಿಭತ್ತಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮನಗರಂ ಏವಂ ಸುಮಾಪಿತಂ ಏವಂ ಸುವಿಹಿತಂ ಏವಂ ಸುಪರಿಪೂರಿತಂ ಏವಂ ಸುವವತ್ಥಾಪಿತಂ ಏವಂ ಸುರಕ್ಖಿತಂ ಏವಂ ಸುಗೋಪಿತಂ ಏವಂ ದುಪ್ಪಸಯ್ಹಂ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇಹಿ ಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತೇಹಿ, ಇಮಿನಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣೇನ ಇಮಿನಾ ಹೇತುನಾ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಇಮಿನಾ ಅನುಮಾನೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ ಸೋ ಭಗವಾತಿ।

“‘ಯಥಾಪಿ ನಗರಂ ದಿಸ್ವಾ, ಸುವಿಭತ್ತಂ ಮನೋರಮಂ।
ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ವಡ್ಢಕಿಸ್ಸ ಮಹತ್ತನಂ॥

“‘ತಥೇವ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ, ದಿಸ್ವಾ ಧಮ್ಮಪುರಂ ವರಂ।
ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ಅತ್ಥಿ ಸೋ ಭಗವಾ ಇತಿ॥

“‘ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ಊಮಿಂ ದಿಸ್ವಾನ ಸಾಗರೇ।
ಯಥಾಯಂ ದಿಸ್ಸತೇ ಊಮಿ, ಮಹನ್ತೋ ಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“‘ತಥಾ ಬುದ್ಧಂ ಸೋಕನುದಂ, ಸಬ್ಬತ್ಥಮಪರಾಜಿತಂ।
ತಣ್ಹಕ್ಖಯಮನುಪ್ಪತ್ತಂ, ಭವಸಂಸಾರಮೋಚನಂ॥

“‘ಅನುಮಾನೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ, ಊಮಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಸದೇವಕೇ।
ಯಥಾ ಧಮ್ಮೂಮಿವಿಪ್ಫಾರೋ, ಅಗ್ಗೋ ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“‘ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ದಿಸ್ವಾ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಂ ಗಿರಿಂ।
ಯಥಾ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತೋ ಏಸೋ, ಹಿಮವಾ ಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“‘ತಥಾ ದಿಸ್ವಾ ಧಮ್ಮಗಿರಿಂ, ಸೀತೀಭೂತಂ ನಿರೂಪಧಿಂ।
ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಂ ಭಗವತೋ, ಅಚಲಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಂ॥

“‘ಅನುಮಾನೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ, ದಿಸ್ವಾನ ಧಮ್ಮಪಬ್ಬತಂ।
ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಮಹಾವೀರೋ, ಅಗ್ಗೋ ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

“‘ಯಥಾಪಿ ಗಜರಾಜಸ್ಸ, ಪದಂ ದಿಸ್ವಾನ ಮಾನುಸಾ।
ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ಮಹಾ ಏಸೋ ಗಜೋ ಇತಿ॥

“‘ತಥೇವ ಬುದ್ಧನಾಗಸ್ಸ, ಪದಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಭಾವಿನೋ।

ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ಉಳಾರೋ ಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ॥

‘‘‘ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ಭೀತೇ ದಿಸ್ವಾನ ಕುಮ್ಮಿಗೇ।
ಮಿಗರಾಜಸ್ಸ ಸದ್ದೇನ, ಭೀತಾಮೇ ಕುಮ್ಮಿಗಾ ಇತಿ॥

‘‘‘ತಥೇವ ತಿತ್ಥಿಯೇ ದಿಸ್ವಾ, ವಿತ್ಥತೇ ಭೀತಮಾನಸೇ।
ಅನುಮಾನೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ, ಧಮ್ಮರಾಜೇನ ಗಜ್ಜಿತಂ॥

‘‘‘ನಿಬ್ಬುತಂ ಪಥವಿಂ ದಿಸ್ವಾ, ಹರಿತಪತ್ತಂ ಮಹೋದಿಕಂ।
ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ಮಹಾಮೇಘೇನ ನಿಬ್ಬುತಂ॥

‘‘‘ತಥೇವಿಮಂ ಜನಂ ದಿಸ್ವಾ, ಆಮೋದಿತಪಮೋದಿತಂ।
ಅನುಮಾನೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ, ಧಮ್ಮಮೇಘೇನ ತಪ್ಪಿತಂ॥

‘‘‘ಲಗ್ಗಂ ದಿಸ್ವಾ ಭುಸಂ ಪಙ್ಕಂ, ಕಲಲದ್ದಗತಂ ಮಹಿಂ।
ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ವಾರಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಮಹಾ ಗತೋ॥

‘‘‘ತಥೇವಿಮಂ ಜನಂ ದಿಸ್ವಾ, ರಜಪಙ್ಕಸಮೋಹಿತಂ।
ವಹಿತಂ ಧಮ್ಮನದಿಯಾ, ವಿಸಟ್ಠಂ ಧಮ್ಮಸಾಗರೇ॥

‘‘‘ಧಮ್ಮಾಮತಗತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಸದೇವಕಮಿಮಂ ಮಹಿಂ।
ಅನುಮಾನೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ, ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧೋ ಮಹಾ ಗತೋ॥

‘‘‘ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ಘಾಯಿತ್ವಾ ಗನ್ಧಮುತ್ತಮಂ।
ಯಥಾಯಂ ವಾಯತೇ ಗನ್ಧೋ, ಹೇಸ್ಸನ್ತಿ ಪುಪ್ಫಿತಾ ದುಮಾ॥

‘‘‘ತಥೇವಾಯಂ ಸೀಲಗನ್ಧೋ, ಪವಾಯತಿ ಸದೇವಕೇ।
ಅನುಮಾನೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ, ಅತ್ಥಿ ಬುದ್ಧೋ ಅನುತ್ತರೋ’ತಿ॥

‘‘ಏವರೂಪೇನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾರಣಸತೇನ ಕಾರಣಸಹಸ್ಸೇನ ಹೇತುಸತೇನ ಹೇತುಸಹಸ್ಸೇನ ನಯಸತೇನ ನಯಸಹಸ್ಸೇನ ಓಪಮ್ಮಸತೇನ ಓಪಮ್ಮಸಹಸ್ಸೇನ ಸಕ್ಕಾ ಬುದ್ಧಬಲಂ ಉಪದಸ್ಸಯಿತುಂ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ದಕ್ಖೋ ಮಾಲಾಕಾರೋ ನಾನಾಪುಪ್ಫರಾಸಿಮ್ಹಾ ಆಚರಿಯಾನುಸಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರೇನ ವಿಚಿತ್ತಂ ಮಾಲಾಗುಣರಾಸಿಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೋ ಭಗವಾ ವಿಚಿತ್ತಪುಪ್ಫರಾಸಿ ವಿಯ ಅನನ್ತಗುಣೋ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಗುಣೋ, ಅಹಮೇತರಹಿ ಜಿನಸಾಸನೇ ಮಾಲಾಕಾರೋ ವಿಯ ಪುಪ್ಫಗನ್ಥಕೋ ಪುಬ್ಬಕಾನಂ ಆಚರಿಯಾನಂ ಮಗ್ಗೇನಪಿ ಮಯ್ಹಂ ಬುದ್ಧಿಬಲೇನಪಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇನಪಿ ಕಾರಣೇನ ಅನುಮಾನೇನ ಬುದ್ಧಬಲಂ ದೀಪಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ತ್ವಂ ಪನೇತ್ಥ ಛನ್ದಂ ಜನೇಹಿ ಸವನಾಯಾ’’ತಿ।

‘‘ದುಕ್ಕರಂ , ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅಞ್ಞೇಸಂ ಏವರೂಪೇನ ಕಾರಣೇನ ಅನುಮಾನೇನ ಬುದ್ಧಬಲಂ ಉಪದಸ್ಸಯಿತುಂ, ನಿಬ್ಬುತೋಸ್ಮಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪರಮವಿಚಿತ್ತೇನ ಪಞ್ಹವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನಾ’’ತಿ।

ಅನುಮಾನಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೧. ಧುತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

“ಪಸ್ಸತಾರಞ್ಞಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ, ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೇ ಧುತೇ ಗುಣೇ।
ಪುನ ಪಸ್ಸತಿ ಗಿಹೀ ರಾಜಾ, ಅನಾಗಾಮಿಫಲೇ ಠಿತೇ॥

“ಉಭೋಪಿ ತೇ ವಿಲೋಕೇತ್ವಾ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ಸಂಸಯೋ ಮಹಾ।
ಬುಜ್ಝೇಯ್ಯ ಚೇ ಗಿಹೀ ಧಮ್ಮೇ, ಧುತಙ್ಗಂ ನಿಪ್ಫಲಂ ಸಿಯಾ॥

“ಪರವಾದಿವಾದಮಥನಂ, ನಿಪುಣಂ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ।
ಹನ್ದ ಪುಚ್ಛೇ ಕಥಿಸೇಟ್ಠಂ, ಸೋ ಮೇ ಕಙ್ಖಂ ವಿನೇಸ್ಸತೀ”ತಿ॥

ಅಥ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಯೇನಾಯಸ್ಮಾ ನಾಗಸೇನೋ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ, ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಖೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ನಾಗಸೇನಂ ಏತದವೋಚ “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಅತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಗಿಹೀ ಅಗಾರಿಕೋ ಕಾಮಭೋಗೀ ಪುತ್ತದಾರಸಮ್ಬಾಧಸಯನಂ ಅಜ್ಝಾವಸನ್ತೋ ಕಾಸಿಕಚನ್ದನಂ ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತೋ ಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಂ ಧಾರಯನ್ತೋ ಜಾತರೂಪರಜತಂ ಸಾದಿಯನ್ತೋ ಮಣಿಮುತ್ತಾಕಞ್ಚನವಿಚಿತ್ತಮೋಳಿಬದ್ಧೋ ಯೇನ ಸನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕತ”ನ್ತಿ?

“ನ, ಮಹಾರಾಜ, ಏಕಞ್ಞೇವ ಸತಂ ನ ದ್ವೇ ಸತಾನಿ ನ ತೀಣಿ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚ ಸತಾನಿ ನ ಸಹಸ್ಸಂ ನ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ನ ಕೋಟಿಸತಂ ನ ಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಂ ನ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಂ, ತಿಟ್ಠತು ಮಹಾರಾಜ ದಸನ್ನಂ ವೀಸತಿಯಾ ಸತಸ್ಸ ಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ಅಭಿಸಮಯೋ, ಕತಮೇನ ತೇ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅನುಯೋಗಂ ದಮ್ಮೀ”ತಿ।

“ತ್ವಮೇವೇತಂ ಬ್ರೂಹೀ”ತಿ। “ತೇನಹಿ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಿ ಸತೇನ ವಾ ಸಹಸ್ಸೇನ ವಾ ಸತಸಹಸ್ಸೇನ ವಾ ಕೋಟಿಯಾ ವಾ ಕೋಟಿಸತೇನ ವಾ ಕೋಟಿಸಹಸ್ಸೇನ ವಾ ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸೇನ ವಾ, ಯಾ ಕಾಚಿ ನವಙ್ಗೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಸಲ್ಲೇಖಿತಾಚಾರಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಧುತವರಙ್ಗಗುಣನಿಸ್ಸಿತಾ [ಧುತವರಙ್ಗಗುಣನಿಸ್ಸಿತಾ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಥಾ, ತಾ ಸಬ್ಬಾ ಇಧ ಸಮೋಸರಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿನ್ನುನ್ನತಸಮವಿಸಮಥಲಾಥಲದೇಸಭಾಗೇ ಅಭಿವುಟ್ಠಂ ಉದಕಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತತೋ ವಿನಿಗಳಿತ್ವಾ ಮಹೋದಧಿಂ ಸಾಗರಂ ಸಮೋಸರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ಪಾದಕೇ ಸತಿ ಯಾ ಕಾಚಿ ನವಙ್ಗೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಸಲ್ಲೇಖಿತಾಚಾರಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಧುತಙ್ಗಗುಣಧರನಿಸ್ಸಿತಾ ಕಥಾ, ತಾ ಸಬ್ಬಾ ಇಧ ಸಮೋಸರಿಸ್ಸನ್ತಿ।

“ಮಯ್ಹಮ್ಪೇತ್ಥ , ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿಬ್ಯತ್ತತಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಕಾರಣಪರಿದೀಪನಂ ಸಮೋಸರಿಸ್ಸತಿ, ತೇನೇಸೋ ಅತ್ಥೋ ಸುವಿಭತ್ತೋ ವಿಚಿತ್ತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಸಮಾನೀತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಸಲೋ ಲೇಖಾಚರಿಯೋ ಅನುಸಿಟ್ಠೋ ಲೇಖಂ ಓಸಾರೇನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಬ್ಯತ್ತತಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಕಾರಣಪರಿದೀಪನೇನ ಲೇಖಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ, ಏವಂ ಸಾ ಲೇಖಾ ಸಮತ್ತಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಅನೂನಿಕಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಏವಮೇವ ಮಯ್ಹಮ್ಪೇತ್ಥ ಪರಿಬ್ಯತ್ತತಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಕಾರಣಪರಿದೀಪನಂ ಸಮೋಸರಿಸ್ಸತಿ, ತೇನೇಸೋ ಅತ್ಥೋ ಸುವಿಭತ್ತೋ ವಿಚಿತ್ತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಸಮಾನೀತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

“ನಗರೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾವತ್ಥಿಯಾ ಪಞ್ಚಕೋಟಿಮತ್ತಾ ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಭಗವತೋ ಉಪಾಸಕಉಪಾಸಿಕಾಯೋ ಸತ್ತಪಣ್ಣಾಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ತೀಣಿ ಚ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅನಾಗಾಮಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಗಿಹೀ ಯೇವ, ನ ಪಬ್ಬಜಿತಾ। ಪುನ ತತ್ಥೇವ ಕಣ್ಡಮ್ಬಮೂಲೇ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯೇ ವೀಸತಿ ಪಾಣಕೋಟಿಯೋ ಅಭಿಸಮಿಂಸು, ಪುನ ಚೂಳರಾಹುಲೋವಾದೇ [ಮಹಾರಾಹುಲೋವಾದೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಮಹಾಮಙ್ಗಲಸುತ್ತನ್ತೇ, ಸಮಚಿತ್ತಪರಿಯಾಯೇ, ಪರಾಭವಸುತ್ತನ್ತೇ, ಪುರಾಭೇದಸುತ್ತನ್ತೇ,

ಕಲಹವಿವಾದಸುತ್ತನ್ತೇ, ಚೂಳಬ್ಯೂಹಸುತ್ತನ್ತೇ, ಮಹಾಬ್ಯೂಹಸುತ್ತನ್ತೇ, ತುವಟಕಸುತ್ತನ್ತೇ, ಸಾರಿಪುತ್ತಸುತ್ತನ್ತೇ ಗಣನಪಥಮತೀತಾನಂ ದೇವತಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ।

“ನಗರೇ ರಾಜಗಹೇ ಪಞ್ಞಾಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ತೀಣಿ ಚ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಭಗವತೋ ಉಪಾಸಕಉಪಾಸಿಕಾಯೋ, ಪುನ ತತ್ಥೇವ ಧನಪಾಲಹತ್ಥಿನಾಗದಮನೇ ನವುತಿ ಪಾಣಕೋಟಿಯೋ, ಪಾರಾಯನಸಮಾಗಮೇ ಪಾಸಾಣಕಚೇತಿಯೇ ಚುದ್ದಸ ಪಾಣಕೋಟಿಯೋ, ಪುನ ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾಯಂ ಅಸೀತಿ ದೇವತಾಕೋಟಿಯೋ, ಪುನ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಇಸಿಪತನೇ ಮಿಗದಾಯೇ ಪಠಮೇ ಧಮ್ಮದೇಸನೇ ಅಟ್ಠಾರಸ ಬ್ರಹ್ಮಕೋಟಿಯೋ ಅಪರಿಮಾಣಾ ಚ ದೇವತಾಯೋ, ಪುನ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲಸಿಲಾಯಂ ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಸೀತಿ ದೇವತಾಕೋಟಿಯೋ, ದೇವೋರೋಹಣೇ ಸಙ್ಕಸ್ಸನಗರದ್ವಾರೇ ಲೋಕವಿವರಣಪಾಟಿಹಾರಿಯೇ ಪಸನ್ನಾನಂ ನರಮರೂನಂ ತಿಂಸ ಕೋಟಿಯೋ ಅಭಿಸಮಿಂಸು।

ಪುನ ಸಕ್ಕೇಸು ಕಪಿಲವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ನಿಗ್ರೋಧಾರಾಮೇ ಬುದ್ಧವಂಸದೇಸನಾಯ ಮಹಾಸಮಯಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ ಚ ಗಣನಪಥಮತೀತಾನಂ ದೇವತಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ । ಪುನ ಸುಮನಮಾಲಾಕಾರಸಮಾಗಮೇ, ಗರಹದಿನ್ನಸಮಾಗಮೇ, ಆನನ್ದಸೇಟ್ಠಿಸಮಾಗಮೇ, ಜಮ್ಬುಕಾಜೀವಕಸಮಾಗಮೇ, ಮಣ್ಡುಕದೇವಪುತ್ತಸಮಾಗಮೇ, ಮಟ್ಠಕುಣ್ಡಲಿದೇವಪುತ್ತಸಮಾಗಮೇ, ಸುಲಸಾನಗರಸೋಭಿನಿಸಮಾಗಮೇ, ಸಿರಿಮಾನಗರಸೋಭಿನಿಸಮಾಗಮೇ, ಪೇಸಕಾರಧೀತುಸಮಾಗಮೇ, ಚೂಳಸುಭದ್ದಾಸಮಾಗಮೇ, ಸಾಕೇತಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಆಳಾಹನದಸ್ಸನಸಮಾಗಮೇ, ಸೂನಾಪರನ್ತಕಸಮಾಗಮೇ, ಸಕ್ಕಪಞ್ಹಸಮಾಗಮೇ, ತಿರೋಕುಟ್ಟಸಮಾಗಮೇ [ತಿರೋಕುಡ್ಡಸಮಾಗಮೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ರತನಸುತ್ತಸಮಾಗಮೇ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಾಣಸಹಸ್ಸಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಅಹೋಸಿ, ಯಾವತಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಾ ಲೋಕೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ, ತಾವ ತೀಸು ಮಣ್ಡಲೇಸು ಸೋಳಸಸು ಮಹಾಜನಪದೇಸು ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಭಗವಾ ವಿಹಾಸಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ದ್ವೇ ತಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಚ ಸತಂ ಸಹಸ್ಸಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ದೇವಾ ಚ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ ಸನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿಂಸು। ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ದೇವಾ ಗಿಹೀ ಯೇವ, ನ ತೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ, ಏತಾನಿ ಚೇವ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಞ್ಞಾನಿ ಚ ಅನೇಕಾನಿ ದೇವತಾಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಗಿಹೀ ಅಗಾರಿಕಾ ಕಾಮಭೋಗಿನೋ ಸನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿಂಸೂ”ತಿ।

“ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಗಿಹೀ ಅಗಾರಿಕಾ ಕಾಮಭೋಗಿನೋ ಸನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತಿ, ಅಥ ಇಮಾನಿ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಅಕಿಚ್ಚಕರಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಯದಿ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ವಿನಾ ಮನ್ತೋಸಧೇಹಿ ಬ್ಯಾಧಯೋ ವೂಪಸಮನ್ತಿ, ಕಿಂ ವಮನವಿರೇಚನಾದಿನಾ ಸರೀರದುಬ್ಬಲಕರಣೇನ? ಯದಿ ಮುಟ್ಠೀಹಿ ಪಟಿಸತ್ತುನಿಗ್ಗಹೋ ಭವತಿ, ಕಿಂ ಅಸಿಸತ್ತಿಸರಧನುಕೋದಣ್ಡಲಗುಳಮುಗ್ಗರೇಹಿ? ಯದಿ ಗಣ್ಠಿಕುಟಿಲಸುಸಿರಕಣ್ಟಲತಾಸಾಖಾ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ರುಕ್ಖಮಭಿರೂಹನಂ ಭವತಿ, ಕಿಂ ದೀಘದಳ್ಹನಿಸ್ಸೇಣಿಪರಿಯೇಸನೇನ? ಯದಿ ಥಣ್ಡಿಲಸೇಯ್ಯಾಯ ಧಾತುಸಮತಾ ಭವತಿ, ಕಿಂ ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಮಹತಿಮಹಾಸಿರಿಸಯನಪರಿಯೇಸನೇನ? ಯದಿ ಏಕಕೋ ಸಾಸಙ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಯವಿಸಮಕನ್ತಾರತರಣಸಮತ್ಥೋ ಭವತಿ, ಕಿಂ ಸನ್ನದ್ಧಸಜ್ಜಮಹತಿಮಹಾಸತ್ಥಪರಿಯೇಸನೇನ? ಯದಿ ನದಿಸರಂ ಬಾಹುನಾ ತರಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಭವತಿ, ಕಿಂ ಧುವಸೇತುನಾವಾಪರಿಯೇಸನೇನ? ಯದಿ ಸಕಸನ್ತಕೇನ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಂ ಕಾತುಂ ಪಹೋತಿ, ಕಿಂ ಪರೂಪಸೇವನಪಿಯಸಮುಲ್ಲಾಪಪಚ್ಛಾಪುರೇಧಾವನೇನ? ಯದಿ ಅಖಾತತಳಾಕೇ ಉದಕಂ ಲಭತಿ, ಕಿಂ ಉದಪಾನತಳಾಕಪೋಕ್ಖರಣಿಖಣನೇನ? ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯದಿ ಗಿಹೀ ಅಗಾರಿಕಾ ಕಾಮಭೋಗಿನೋ ಸನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತಿ, ಕಿಂ ಧುತಗುಣವರಸಮಾದಿಯನೇನಾ”ತಿ?

“ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ಖೋ ಪನಿಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಙ್ಗಗುಣಾ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾ, ಯೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಪಿಹಯಿತಾನಿ ಪತ್ಥಿತಾನಿ। ಕತಮೇ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ? ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಙ್ಗಂ ಸುದ್ಧಾಜೀವಂ ಸುಖಫಲಂ ಅನವಜ್ಜಂ ನ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಂ ಅಭಯಂ ಅಸಮ್ಪೀಳನಂ ಏಕನ್ತವಡ್ಢಿಕಂ ಅಪರಿಹಾನಿಯಂ ಅಮಾಯಂ ಆರಕ್ಖಾ ಪತ್ಥಿತದದಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತದಮನಂ

ಸಂವರಹಿತಂ ಪತಿರೂಪಂ ಅನಿಸ್ಸಿತಂ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ ರಾಗಕ್ಖಯಂ ದೋಸಕ್ಖಯಂ ಮೋಹಕ್ಖಯಂ ಮಾನಪ್ಪಹಾನಂ ಕುವಿತಕ್ಕಚ್ಛೇದನಂ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣಂ ಕೋಸಜ್ಜವಿದ್ಧಂಸನಂ ಅರತಿಪ್ಪಹಾನಂ ಖಮನಂ ಅತುಲಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಕ್ಖಯಗಮನಂ, ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಟ್ಠವೀಸತಿ ಧುತಙ್ಗಗುಣಾ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾ ಯೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಪಿಹಯಿತಾನಿ ಪತ್ಥಿತಾನಿ।

"ಯೇ ಖೋ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣೇ ಸಮ್ಮಾ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ತೇ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮುಪೇತಾ ಭವನ್ತಿ। ಕತಮೇಹಿ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ? ಆಚಾರೋ ತೇಸಂ ಸುವಿಸುದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಪಟಿಪದಾ ಸುಪೂರಿತಾ ಹೋತಿ, ಕಾಯಿಕಂ ವಾಚಸಿಕಂ ಸುರಕ್ಖಿತಂ ಹೋತಿ, ಮನೋಸಮಾಚಾರೋ ಸುವಿಸುದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ವೀರಿಯಂ ಸುಪಗ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ, ಭಯಂ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಪಗತಾ ಹೋತಿ, ಆಘಾತೋ ಉಪರತೋ ಹೋತಿ, ಮೇತ್ತಾ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ, ಆಹಾರೋ ಪರಿಞ್ಞಾತೋ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಗರುಕತೋ ಹೋತಿ, ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ ಹೋತಿ, ಜಾಗರಿಯಮನುಯುತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಅನಿಕೇತೋ ಹೋತಿ, ಯತ್ಥ ಫಾಸು ತತ್ಥ ವಿಹಾರೀ ಹೋತಿ, ಪಾಪಜೇಗುಚ್ಛೀ ಹೋತಿ, ವಿವೇಕಾರಾಮೋ ಹೋತಿ, ಸತತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣೇ ಸಮ್ಮಾ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ತೇ ಇಮೇಹಿ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮುಪೇತಾ ಭವನ್ತಿ।

"ದಸ ಇಮೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲಾ ಧುತಗುಣಾರಹಾ। ಕತಮೇ ದಸ? ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ ಹಿರಿಮಾ ಧಿತಿಮಾ ಅಕುಹೋ ಅತ್ಥವಸೀ ಅಲೋಲೋ ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮೋ ದಳ್ಹಸಮಾದಾನೋ ಅನುಜ್ಝಾನಬಹುಲೋ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ, ಇಮೇ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ದಸ ಪುಗ್ಗಲಾ ಧುತಗುಣಾರಹಾ।

"ಯೇ ತೇ, ಮಹಾರಾಜ, ಗಿಹೀ ಅಗಾರಿಕಾ ಕಾಮಭೋಗಿನೋ ಸನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಪುರಿಮಾಸು ಜಾತೀಸು ತೇರಸಸು ಧುತಗುಣೇಸು ಕತೂಪಾಸನಾ ಕತಭೂಮಿಕಮ್ಮಾ, ತೇ ತತ್ಥ ಚಾರಞ್ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ಸೋಧಯಿತ್ವಾ ಅಜ್ಜೇತರಹಿ ಗಿಹೀ ಯೇವ ಸನ್ತಾ ಸನ್ತಂ ಪರಮತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತಿ।

"ಯಥಾ , ಮಹಾರಾಜ, ಕುಸಲೋ ಇಸ್ಸಾಸೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇ ಪಠಮಂ ತಾವ ಉಪಾಸನಸಾಲಾಯಂ ಚಾಪಭೇದಚಾಪಾರೋಪನಗ್ಗಹಣಮುಟ್ಠಿಪ್ಪಟಿಪೀಳನಅಙ್ಗುಲಿವಿನಾಮನಪಾದಠಪನಸರಗ್ಗಹಣಸನ್ನಹನಆಕಡ್ಢನ ಸದ್ಧಾರಣಲಕ್ಖನಿಯಮನಖಿಪನೇ ತಿಣಪುರಿಸಕಛಕಣ [ಖಣಕ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ತಿಣಪಲಾಲಮತ್ತಿಕಾಪುಞ್ಜಫಲಕಲಕ್ಖವೇಧೇ ಅನುಸಿಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಪಾಸನಂ ಆರಾಧಯಿತ್ವಾ ಆಜಞ್ಞರಥಗಜತುರಙ್ಗಧನಧಞ್ಞಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣದಾಸಿದಾಸಭರಿಯಗಾಮವರಂ ಲಭತಿ , ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಗಿಹೀ ಅಗಾರಿಕಾ ಕಾಮಭೋಗಿನೋ ಸನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಪುರಿಮಾಸು ಜಾತೀಸು ತೇರಸಸು ಧುತಗುಣೇಸು ಕತೂಪಾಸನಾ ಕತಭೂಮಿಕಮ್ಮಾ, ತೇ ತತ್ಥೇವ ಚಾರಞ್ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ಸೋಧಯಿತ್ವಾ ಅಜ್ಜೇತರಹಿ ಗಿಹೀ ಯೇವ ಸನ್ತಾ ಸನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತಿ। ನ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣೇಸು ಪುಬ್ಬಾಸೇವನಂ ವಿನಾ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಯೇವ ಜಾತಿಯಾ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಹೋತಿ, ಉತ್ತಮೇನ ಪನ ವೀರಿಯೇನ ಉತ್ತಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ತಥಾರೂಪೇನ ಆಚರಿಯೇನ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೇನ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಹೋತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ ಆಚರಿಯಂ ಧನೇನ ವಾ ವತ್ತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಆರಾಧೇತ್ವಾ ಸತ್ತಗ್ಗಹಣಛೇದನಲೇಖನವೇಧನಸಲ್ಲುದ್ಧರಣವಣಧೋವನಸೋಸನಭೇಸಜ್ಜಾನುಲಿಮ್ಪನವಮನ ವಿರೇಚನಾನುವಾಸನಕಿರಿಯಮನುಸಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿಜ್ಜಾಸು ಕತಸಿಕ್ಖೋ ಕತೂಪಾಸನೋ ಕತಹತ್ಥೋ ಆತುರೇ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ ತಿಕಿಚ್ಛಾಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೇ ತೇ ಗಿಹೀ ಅಗಾರಿಕಾ ಕಾಮಭೋಗಿನೋ ಸನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಪುರಿಮಾಸು ಜಾತೀಸು ತೇರಸಸು ಧುತಗುಣೇಸು ಕತೂಪಾಸನಾ ಕತಭೂಮಿಕಮ್ಮಾ, ತೇ ತತ್ಥೇವ

ಚಾರಞ್ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ಸೋಧಯಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝೇತರಹಿ ಗಿಹೀ ಯೇವ ಸನ್ತಾ ಸನ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತಿ, ನ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣೇಹಿ ಅವಿಸುದ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತಿ।

“ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಸ್ಸ ಅಸೇಚನೇನ ಬೀಜಾನಂ ಅವಿರೂಹನಂ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣೇಹಿ ಅವಿಸುದ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ।

“ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಕತಕುಸಲಾನಂ ಅಕತಕಲ್ಯಾಣಾನಂ ಸುಗತಿಗಮನಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣೇಹಿ ಅವಿಸುದ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ।

“ಪಥವಿಸಮಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ। ಆಪೋಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಮಲಧೋವನಟ್ಠೇನ। ತೇಜೋಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸವನಜ್ಝಾಪನಟ್ಠೇನ । ವಾಯೋಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಮಲರಜೋಪವಾಹನಟ್ಠೇನ। ಅಗದಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮನಟ್ಠೇನ। ಅಮತಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸವಿಸನಾಸನಟ್ಠೇನ। ಖೇತ್ತಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಬ್ಬಸಾಮಞ್ಞಗುಣಸಸ್ಸವಿರೂಹನಟ್ಠೇನ। ಮನೋಹರಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಪತ್ಥಿತಿಚ್ಛಿತಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿವರದದಟ್ಠೇನ। ನಾವಾಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಂಸಾರಮಹಣ್ಣವಪಾರಗಮನಟ್ಠೇನ। ಭೀರುತ್ತಾಣಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಜರಾಮರಣಭೀತಾನಂ ಅಸ್ಸಾಸಕರಣಟ್ಠೇನ। ಮಾತುಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿಪೀಳಿತಾನಂ ಅನುಗ್ಗಾಹಕಟ್ಠೇನ। ಪಿತುಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಕುಸಲವಡ್ಢಿಕಾಮಾನಂ ಸಬ್ಬಸಾಮಞ್ಞಗುಣಜನಕಟ್ಠೇನ। ಮಿತ್ತಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಬ್ಬಸಾಮಞ್ಞಗುಣಪರಿಯೇಸನಅವಿಸಂವಾದಕಟ್ಠೇನ। ಪದುಮಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಮಲೇಹಿ ಅನುಪಲಿತ್ತಟ್ಠೇನ। ಚತುಜ್ಜಾತಿಯವರಗನ್ಧಸಮಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಕಿಲೇಸದುಗ್ಗನ್ಧಪಟಿವಿನೋದನಟ್ಠೇನ। ಗಿರಿರಾಜವರಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಅಟ್ಠಲೋಕಧಮ್ಮವಾತೇಹಿ ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ। ಆಕಾಸಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಗಹಣಾಪಗತಉರುವಿಸಟವಿತ್ಥತಮಹನ್ತಟ್ಠೇನ। ನದೀಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಕಿಲೇಸಮಲಪವಾಹನಟ್ಠೇನ। ಸುದೇಸಕಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಜಾತಿಕನ್ತಾರಕಿಲೇಸವನಗಹನನಿತ್ಥರಣಟ್ಠೇನ। ಮಹಾಸತ್ಥವಾಹಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಬ್ಬಭಯಸುಞ್ಞಖೇಮಅಭಯವರಪವರನಿಬ್ಬಾನನಗರಸಮ್ಪಾಪನಟ್ಠೇನ । ಸುಮಜ್ಜಿತವಿಮಲಾದಾಸಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಭಾವದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ। ಫಲಕಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಕಿಲೇಸಲಗುಳಸರಸತ್ತಿಪಟಿಬಾಹನಟ್ಠೇನ। ಛತ್ತಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಕಿಲೇಸವಸ್ಸತಿವಿಧಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಾತಪಪಟಿಬಾಹನಟ್ಠೇನ। ಚನ್ದಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಪಿಹಯಿತಪತ್ಥಿತಟ್ಠೇನ। ಸೂರಿಯಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಮೋಹತಮತಿಮಿರನಾಸನಟ್ಠೇನ। ಸಾಗರಸಮಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಅನೇಕವಿಧಸಾಮಞ್ಞಗುಣವರರತನುಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ, ಅಪರಿಮಿತಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಟ್ಠೇನ ಚ। ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ಸಬ್ಬದರಥಪರಿಳಾಹನುದಂ ಅರತಿನುದಂ ಭಯನುದಂ ಭವನುದಂ ಖೀಲನುದಂ ಮಲನುದಂ ಸೋಕನುದಂ ದುಕ್ಖನುದಂ ರಾಗನುದಂ ದೋಸನುದಂ ಮೋಹನುದಂ ಮಾನನುದಂ ದಿಟ್ಠಿನುದಂ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಧಮ್ಮನುದಂ ಯಸಾವಹಂ ಹಿತಾವಹಂ ಸುಖಾವಹಂ

ಫಾಸುಕರಂ ಪೀತಿಕರಂ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಕರಂ ಅನವಜ್ಜಂ ಇಟ್ಠಸುಖವಿಪಾಕಂ ಗುಣರಾಸಿಗುಣಪುಞ್ಜಂ ಅಪರಿಮಿತಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಗುಣಂ ವರಂ ಪವರಂ ಅಗ್ಗಂ।

"ಯಥಾ , ಮಹಾರಾಜ, ಮನುಸ್ಸಾ ಉಪತ್ಥಮ್ಭವಸೇನ ಭೋಜನಂ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ಹಿತವಸೇನ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ಉಪಕಾರವಸೇನ ಮಿತ್ತಂ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ತಾರಣವಸೇನ ನಾವಂ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ಸುಗನ್ಧವಸೇನ ಮಾಲಾಗನ್ಧಂ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ಅಭಯವಸೇನ ಭೀರುತ್ತಾಣಂ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ಪತಿಟ್ಠಾವಸೇನ [ಪತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ (ಕ॰)] ಪಥವಿಂ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ಸಿಪ್ಪವಸೇನ ಆಚರಿಯಂ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ಯಸವಸೇನ ರಾಜಾನಂ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ಕಾಮದದವಸೇನ ಮಣಿರತನಂ ಉಪಸೇವನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಬ್ಬಸಾಮಞ್ಞಗುಣದದವಸೇನ ಅರಿಯಾ ಧುತಗುಣಂ ಉಪಸೇವನ್ತಿ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಉದಕಂ ಬೀಜವಿರೂಹನಾಯ, ಅಗ್ಗಿ ಝಾಪನಾಯ, ಆಹಾರೋ ಬಲಾಹರಣಾಯ, ಲತಾ ಬನ್ಧನಾಯ, ಸತ್ಥಂ ಛೇದನಾಯ, ಪಾನೀಯಂ ಪಿಪಾಸಾವಿನಯನಾಯ, ನಿಧಿ ಅಸ್ಸಾಸಕರಣಾಯ, ನಾವಾ ತೀರಸಮ್ಪಾಪನಾಯ, ಭೇಸಜ್ಜಂ ಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮನಾಯ, ಯಾನಂ ಸುಖಗಮನಾಯ, ಭೀರುತ್ತಾಣಂ ಭಯವಿನೋದನಾಯ, ರಾಜಾ ಆರಕ್ಖತ್ಥಾಯ, ಫಲಕಂ ದಣ್ಡಲೇಡ್ಡುಲಗುಳಸರಸತ್ತಿಪಟಿಬಾಹನಾಯ, ಆಚರಿಯೋ ಅನುಸಾಸನಾಯ, ಮಾತಾ ಪೋಸನಾಯ, ಆದಾಸೋ ಓಲೋಕನಾಯ, ಅಲಙ್ಕಾರೋ ಸೋಭನಾಯ, ವತ್ಥಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಾಯ, ನಿಸ್ಸೇಣೀ ಆರೋಹನಾಯ, ತುಲಾ ವಿಸಮವಿಕ್ಖೇಪನಾಯ [ನಿಕ್ಖೇಪನಾಯ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಮನ್ತಂ ಪರಿಜಪ್ಪನಾಯ, ಆವುಧಂ ತಜ್ಜನೀಯಪಟಿಬಾಹನಾಯ , ಪದೀಪೋ ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನಾಯ, ವಾತೋ ಪರಿಳಾಹನಿಬ್ಬಾಪನಾಯ, ಸಿಪ್ಪಂ ವುತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನಾಯ, ಅಗದಂ ಜೀವಿತರಕ್ಖಣಾಯ, ಆಕರೋ ರತನುಪ್ಪಾದನಾಯ, ರತನಂ ಅಲಙ್ಕರಾಯ, ಆಣಾ ಅನತಿಕ್ಕಮನಾಯ, ಇಸ್ಸರಿಯಂ ವಸವತ್ತನಾಯ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣಂ ಸಾಮಞ್ಞಬೀಜವಿರೂಹನಾಯ, ಕಿಲೇಸಮಲಝಾಪನಾಯ, ಇದ್ಧಿಬಲಾಹರಣಾಯ, ಸತಿಸಂವರನಿಬನ್ಧನಾಯ, ವಿಮತಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮುಚ್ಛೇದನಾಯ, ತಣ್ಹಾಪಿಪಾಸಾವಿನಯನಾಯ, ಅಭಿಸಮಯಅಸ್ಸಾಸಕರಣಾಯ, ಚತುರೋಘನಿತ್ಥರಣಾಯ, ಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯ, ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸಭಯವಿನೋದನಾಯ, ಸಾಮಞ್ಞಗುಣಪರಿರಕ್ಖಣಾಯ, ಅರತಿಕುವಿತಕ್ಕಪಟಿಬಾಹನಾಯ, ಸಕಲಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಾನುಸಾಸನಾಯ, ಸಬ್ಬಸಾಮಞ್ಞಗುಣಪೋಸನಾಯ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸನಾಯ, ಸಕಲಲೋಕಥುತಥೋಮಿತಮಹತಿಮಹಾಸೋಭನಕರಣಾಯ, ಸಬ್ಬಾಪಾಯಪಿದಹನಾಯ, ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಸೇಲಸಿಖರಮುದ್ಧನಿ ಅಭಿರೂಹನಾಯ, ವಙ್ಕಕುಟಿಲವಿಸಮಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪನಾಯ [ಚಿತ್ತನಿಕ್ಖೇಪನಾಯ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಸಾಧುಸಜ್ಝಾಯಕರಣಾಯ, ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪಟಿಸತ್ತುತಜ್ಜನಾಯ , ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರವಿಧಮನಾಯ, ತಿವಿಧಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಪರಿಳಾಹನಿಬ್ಬಾಪನಾಯ, ಸಣ್ಹಸುಖುಮಸನ್ತಸಮಾಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನಾಯ, ಸಕಲಸಾಮಞ್ಞಗುಣಪರಿರಕ್ಖಣಾಯ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗವರರತನುಪ್ಪಾದನಾಯ, ಯೋಗಿಜನಾಲಙ್ಕರಣಾಯ, ಅನವಜ್ಜನಿಪುಣಸುಖುಮಸನ್ತಿಸುಖಮನತಿಕ್ಕಮನಾಯ , ಸಕಲಸಾಮಞ್ಞಅರಿಯಧಮ್ಮವಸವತ್ತನಾಯ। ಇತಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಅಧಿಗಮಾಯ ಯದಿದಂ ಏಕಮೇಕಂ ಧುತಗುಣಂ, ಏವಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅತುಲಿಯಂ ಧುತಗುಣಂ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಂ ಅಸಮಂ ಅಪ್ಪಟಿಸಮಂ ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ ಅಪ್ಪಟಿಸೇಟ್ಠಂ ಉತ್ತರಂ ಸೇಟ್ಠಂ ವಿಸಿಟ್ಠಂ ಅಧಿಕಂ ಆಯತಂ ಪುಥುಲಂ ವಿಸಟಂ ವಿತ್ಥತಂ ಗರುಕಂ ಭಾರಿಯಂ ಮಹನ್ತಂ।

"ಯೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ಇಚ್ಛಾಪಕತೋ ಕುಹಕೋ ಲುದ್ಧೋ ಓದರಿಕೋ ಲಾಭಕಾಮೋ ಯಸಕಾಮೋ ಕಿತ್ತಿಕಾಮೋ ಅಯುತ್ತೋ ಅಪ್ಪತ್ತೋ ಅನನುಚ್ಛವಿಕೋ ಅನರಹೋ ಅಪ್ಪತಿರೂಪೋ ಧುತಙ್ಗಂ [ತಧುಗುಣಂ (ಕ॰) ಏವಮುಪರಿಪಿ] ಸಮಾದಿಯತಿ, ಸೋ ದಿಗುಣಂ ದಣ್ಡಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಸಬ್ಬಗುಣಘಾತಮಾಪಜ್ಜತಿ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಹೀಳನಂ ಖೀಳನಂ ಗರಹನಂ ಉಪ್ಪಣ್ಡನಂ ಖಿಪನಂ ಅಸಮ್ಭೋಗಂ ನಿಸ್ಸಾರಣಂ ನಿಚ್ಛುಭನಂ ಪವಾಹನಂ ಪಬ್ಬಾಜನಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ಸಮ್ಪರಾಯೇಪಿ ಸತಯೋಜನಿಕೇ ಅವೀಚಿಮಹಾನಿರಯೇ ಉಣ್ಹಕಠಿತತತ್ತಸನ್ತತ್ತಅಚ್ಚಿಜಾಲಾಮಾಲಕೇ ಅನೇಕವಸ್ಸಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ

ಉದ್ಧಮಧೋ ತಿರಿಯಂ ಫೇಣುದ್ದೇಹಕಂ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಕಂ ಪಚ್ಚತಿ, ತತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ [ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಕಿಸಫರುಸಕಾಳಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೋ ಸೂನುದ್ಧುಮಾತಸುಸಿರುತ್ತಮಙ್ಗೋ [ಸೂನುದ್ಧುಮಾತಸೂಚಿಮುಖಪಮಾಣಸುಸಿರುತ್ತಮಙ್ಗೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಛಾತೋ ಪಿಪಾಸಿತೋ ವಿಸಮಭೀಮರೂಪವಣ್ಣೋ ಭಗ್ಗಕಣ್ಣಸೋತೋ ಉಮ್ಮೀಲಿತನಿಮೀಲಿತನೇತ್ತನಯನೋ ಅರುಗತ್ತಪಕ್ಕಗತ್ತೋ ಪುಳವಾಕಿಣ್ಣಸಬ್ಬಕಾಯೋ ವಾತಮುಖೇ ಜಲಮಾನೋ ವಿಯ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಅನ್ತೋ ಜಲಮಾನೋ ಪಜ್ಜಲಮಾನೋ ಅತಾಣೋ ಅಸರಣೋ ಆರುಣ್ಣರುಣ್ಣಕಾರುಞ್ಞರವಂ ಪರಿದೇವಮಾನೋ ನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಿಕೋ ಸಮಣಮಹಾಪೇತೋ ಹುತ್ವಾ ಆಹಿಣ್ಡಮಾನೋ ಮಹಿಯಾ ಅಟ್ಟಸ್ಸರಂ ಕರೋತಿ।

"ಯಥಾ , ಮಹಾರಾಜ, ಕೋಚಿ ಅಯುತ್ತೋ ಅಪ್ಪತ್ತೋ ಅನನುಚ್ಛವಿಕೋ ಅನರಹೋ ಅಪ್ಪತಿರೂಪೋ ಹೀನೋ ಕುಜಾತಿಕೋ ಖತ್ತಿಯಾಭಿಸೇಕೇನ ಅಭಿಸಿಞ್ಚತಿ, ಸೋ ಲಭತಿ ಹತ್ಥಚ್ಛೇದಂ ಪಾದಚ್ಛೇದಂ ಹತ್ಥಪಾದಚ್ಛೇದಂ ಕಣ್ಣಚ್ಛೇದಂ ನಾಸಚ್ಛೇದಂ ಕಣ್ಣನಾಸಚ್ಛೇದಂ ಬಿಲಙ್ಗಥಾಲಿಕಂ ಸಙ್ಖಮುಣ್ಡಿಕಂ ರಾಹುಮುಖಂ ಜೋತಿಮಾಲಿಕಂ ಹತ್ಥಪಜ್ಜೋತಿಕಂ ಏರಕವತ್ತಿಕಂ ಚೀರಕವಾಸಿಕಂ ಏಣೇಯ್ಯಕಂ ಬಳಿಸಮಂಸಿಕಂ ಕಹಾಪಣಕಂ ಖಾರಾಪತಚ್ಛಿಕಂ ಪಲಿಘಪರಿವತ್ತಿಕಂ ಪಲಾಲಪೀಠಕಂ ತತ್ತೇನ ತೇಲೇನ ಓಸಿಞ್ಚನಂ ಸುನಖೇಹಿ ಖಾದಾಪನಂ ಜೀವಸೂಲಾರೋಪನಂ ಅಸಿನಾ ಸೀಸಚ್ಛೇದಂ ಅನೇಕವಿಹಿತಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಕಾರಣಂ ಅನುಭವತಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಅಯುತ್ತೋ ಅಪ್ಪತ್ತೋ ಅನನುಚ್ಛವಿಕೋ ಅನರಹೋ ಅಪ್ಪತಿರೂಪೋ ಹೀನೋ ಕುಜಾತಿಕೋ ಮಹನ್ತೇ ಇಸ್ಸರಿಯೇ ಠಾನೇ ಅತ್ತಾನಂ ಠಪೇಸಿ, ವೇಲಂ ಘಾತೇಸಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ…ಪೇ॰… ಮಹಿಯಾ ಅಟ್ಟಸ್ಸರಂ ಕರೋತಿ।

"ಯೋ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಯುತ್ತೋ ಪತ್ತೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ ಅರಹೋ ಪತಿರೂಪೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಪವಿವಿತ್ತೋ ಅಸಂಸಟ್ಠೋ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋ ಅಸಠೋ ಅಮಾಯೋ ಅನೋದರಿಕೋ ಅಲಾಭಕಾಮೋ ಅಯಸಕಾಮೋ ಅಕಿತ್ತಿಕಾಮೋ ಸದ್ಧೋ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತೋ ಜರಾಮರಣಾ ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮೋ 'ಸಾಸನಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಧುತಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯತಿ, ಸೋ ದಿಗುಣಂ ಪೂಜಂ ಅರಹತಿ ದೇವಾನಞ್ಚ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ ಪಿಹಯಿತೋ ಪತ್ಥಿತೋ, ಜಾತಿಸುಮನಮಲ್ಲಿಕಾದೀನಂ ವಿಯ ಪುಪ್ಫಂ ನಹಾತಾನುಲಿತ್ತಸ್ಸ, ಜಿಘಚ್ಛಿತಸ್ಸ ವಿಯ ಪಣೀತಭೋಜನಂ, ಪಿಪಾಸಿತಸ್ಸ ವಿಯ ಸೀತಲವಿಮಲಸುರಭಿಪಾನೀಯಂ, ವಿಸಗತಸ್ಸ ವಿಯ ಓಸಧವರಂ, ಸೀಘಗಮನಕಾಮಸ್ಸ ವಿಯ ಆಜಞ್ಞರಥವರುತ್ತಮಂ, ಅತ್ಥಕಾಮಸ್ಸ ವಿಯ ಮನೋಹರಮಣಿರತನಂ, ಅಭಿಸಿಞ್ಚಿತುಕಾಮಸ್ಸ ವಿಯ ಪಣ್ಡರವಿಮಲಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ, ಧಮ್ಮಕಾಮಸ್ಸ ವಿಯ ಅರಹತ್ತಫಲಾಧಿಗಮಮನುತ್ತರಂ। ತಸ್ಸ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಅಧಿಗಮಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಪರಿಣಮತಿ, ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಕೇವಲೋ ಚ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ ಸಬ್ಬೇ ತಸ್ಸಾಧೇಯ್ಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ವಿಮುತ್ತಿಪಣ್ಡರವಿಮಲಸೇತಚ್ಛತ್ತೇನ ಅಭಿಸಿಞ್ಚತಿ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರಞ್ಞೋ ಖತ್ತಿಯಸ್ಸ ಅಭಿಜಾತಕುಲಕುಲೀನಸ್ಸ ಖತ್ತಿಯಾಭಿಸೇಕೇನ ಅಭಿಸಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಚರನ್ತಿ ಸರಟ್ಠನೇಗಮಜಾನಪದಭಟಬಲಾ [ಬಲತ್ಥಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅಟ್ಠತ್ತಿಂಸಾ ಚ ರಾಜಪರಿಸಾ ನಟನಚ್ಚಕಾ ಮುಖಮಙ್ಗಲಿಕಾ ಸೋತ್ಥಿವಾಚಕಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಬ್ಬಪಾಸಣ್ಡಗಣಾ ಅಭಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಥವಿಯಾ ಪಟ್ಟನರತನಾಕರನಗರಸುಙ್ಕಟ್ಠಾನವೇರಜ್ಜಕಛೇಜ್ಜಭೇಜ್ಜಜನಮನುಸಾಸನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಾಮಿಕೋ ಭವತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ , ಮಹಾರಾಜ, ಯೋ ಕೋಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯುತ್ತೋ ಪತ್ತೋ…ಪೇ॰… ವಿಮುತ್ತಿಪಣ್ಡರವಿಮಲಸೇತಚ್ಛತ್ತೇನ ಅಭಿಸಿಞ್ಚತಿ।

"ತೇರಸಿಮಾನಿ , ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಙ್ಗಾನಿ, ಯೇಹಿ ಸುದ್ಧಿಕತೋ ನಿಬ್ಬಾನಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಬಹುವಿಧಂ ಧಮ್ಮಕೀಳಮಭಿಕೀಳತಿ, ರೂಪಾರೂಪಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ವಳಞ್ಜೇತಿ, ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ದಿಬ್ಬಸೋತಧಾತುಂ ಪರಚಿತ್ತವಿಜಾನನಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಂ ಸಬ್ಬಾಸವಕ್ಖಯಞ್ಚ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಕತಮೇ ತೇರಸ? ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಂ ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಂ

ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಂ ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗಂ ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಂ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಙ್ಗಂ ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಂ ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗಂ ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗಂ ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗಂ ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಂ, ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇರಸಹಿ ಧುತಗುಣೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಆಸೇವಿತೇಹಿ ನಿಸೇವಿತೇಹಿ ಚಿಣ್ಣೇಹಿ ಪರಿಚಿಣ್ಣೇಹಿ ಚರಿತೇಹಿ ಉಪಚರಿತೇಹಿ ಪರಿಪೂರಿತೇಹಿ ಕೇವಲಂ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ತಸ್ಸಾಧೇಯ್ಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಕೇವಲಾ ಸನ್ತಾ ಸುಖಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಧನೋ ನಾವಿಕೋ ಪಟ್ಟನೇ ಸುಟ್ಠು ಕತಸುಙ್ಕೋ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಙ್ಗಂ ತಕ್ಕೋಲಂ ಚೀನಂ ಸೋವೀರಂ ಸುರಟ್ಠಂ ಅಲಸನ್ದಂ ಕೋಲಪಟ್ಟನಂ ಸುವಣ್ಣಭೂಮಿಂ ಗಚ್ಛತಿ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನಾವಾಸಞ್ಚರಣಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮೇಹಿ ತೇರಸಹಿ ಧುತಗುಣೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಆಸೇವಿತೇಹಿ ನಿಸೇವಿತೇಹಿ ಚಿಣ್ಣೇಹಿ ಪರಿಚಿಣ್ಣೇಹಿ ಚರಿತೇಹಿ ಉಪಚರಿತೇಹಿ ಪರಿಪೂರಿತೇಹಿ ಕೇವಲಂ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಪಟಿಲಭತಿ, ತಸ್ಸಾಧೇಯ್ಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಕೇವಲಾ ಸನ್ತಾ ಸುಖಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಸ್ಸಕೋ ಪಠಮಂ ಖೇತ್ತದೋಸಂ ತಿಣಕಟ್ಠಪಾಸಾಣಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಕಸಿತ್ವಾ ವಪಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಉದಕಂ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ರಕ್ಖಿತ್ವಾ ಗೋಪೇತ್ವಾ ಲವನಮದ್ದನೇನ ಬಹುಧಞ್ಞಕೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಾಧೇಯ್ಯಾ ಭವನ್ತಿ ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಧನಾ ಕಪಣಾ ದಲಿದ್ದಾ ದುಗ್ಗತಜನಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮೇಹಿ ತೇರಸಹಿ ಧುತಗುಣೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಆಸೇವಿತೇಹಿ…ಪೇ॰… ಕೇವಲಾ ಸನ್ತಾ ಸುಖಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ।

"ಯಥಾ ವಾ ಪನ, ಮಹಾರಾಜ, ಖತ್ತಿಯೋ ಮುದ್ಧಾವಸಿತ್ತೋ ಅಭಿಜಾತಕುಲೀನೋ ಛೇಜ್ಜಭೇಜ್ಜಜನಮನುಸಾಸನೇ ಇಸ್ಸರೋ ಹೋತಿ ವಸವತ್ತೀ ಸಾಮಿಕೋ ಇಚ್ಛಾಕರಣೋ, ಕೇವಲಾ ಚ ಮಹಾಪಥವೀ ತಸ್ಸಾಧೇಯ್ಯಾ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮೇಹಿ ತೇರಸಹಿ ಧುತಗುಣೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಆಸೇವಿತೇಹಿ ನಿಸೇವಿತೇಹಿ ಚಿಣ್ಣೇಹಿ ಪರಿಚಿಣ್ಣೇಹಿ ಚರಿತೇಹಿ ಉಪಚರಿತೇಹಿ ಪರಿಪೂರಿತೇಹಿ ಜಿನಸಾಸನವರೇ ಇಸ್ಸರೋ ಹೋತಿ ವಸವತ್ತೀ ಸಾಮಿಕೋ ಇಚ್ಛಾಕರಣೋ, ಕೇವಲಾ ಚ ಸಮಣಗುಣಾ ತಸ್ಸಾಧೇಯ್ಯಾ ಹೋನ್ತಿ।

"ನನು , ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೋ ಉಪಸೇನೋ ವಙ್ಗನ್ತಪುತ್ತೋ ಸಲ್ಲೇಖಧುತಗುಣೇ ಪರಿಪೂರಕಾರಿತಾಯ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಕತಿಕಂ ಸಪರಿಸೋ ನರದಮ್ಮಸಾರಥಿಂ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಗತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ಸಿರಸಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ, ಭಗವಾ ಚ ತಂ ಸುವಿನೀತಂ ಪರಿಸಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಪಮುದಿತೋ ಉದಗ್ಗೋ ಪರಿಸಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಲ್ಲಾಪಂ ಸಲ್ಲಪಿತ್ವಾ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸರೇನ ಏತದವೋಚ 'ಪಾಸಾದಿಕಾ ಖೋ ಪನ ತ್ಯಾಯಂ ಉಪಸೇನ ಪರಿಸಾ, ಕಥಂ ತ್ವಂ ಉಪಸೇನ ಪರಿಸಂ ವಿನೇಸೀ'ತಿ। ಸೋಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುನಾ ದಸಬಲೇನ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವಗುಣವಸೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚ –

"ಯೋ ಕೋಚಿ ಮಂ, ಭನ್ತೇ, ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಯಂ ವಾ ಯಾಚತಿ, ತಮಹಂ ಏವಂ ವದಾಮಿ "ಅಹಂ ಖೋ ಆವುಸೋ ಆರಞ್ಞಿಕೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ ತೇಚೀವರಿಕೋ। ಸಚೇ ತ್ವಮ್ಪಿ ಆರಞ್ಞಿಕೋ ಭವಿಸ್ಸಸಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ ತೇಚೀವರಿಕೋ, ಏವಾಹಂ ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸ್ಸಾಮಿ ನಿಸ್ಸಯಂ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ, ಸಚೇ ಸೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾ ನನ್ದತಿ ಓರಮತಿ, ಏವಾಹಂ ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಮಿ ನಿಸ್ಸಯಂ ದೇಮಿ, ಸಚೇ ನ ನನ್ದತಿ ನ ಓರಮತಿ, ನ ತಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಮಿ, ನ ನಿಸ್ಸಯಂ ದೇಮಿ, ಏವಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಪರಿಸಂ ವಿನೇಮೀ"ತಿ। ಏವಂ ಖೋ [ಏವಮ್ಪಿ (ಕ॰)], ಮಹಾರಾಜ, ಧುತಗುಣವರಸಮಾದಿಣ್ಣೋ ಜಿನಸಾಸನವರೇ ಇಸ್ಸರೋ ಹೋತಿ। ವಸವತ್ತೀ ಸಾಮಿಕೋ ಇಚ್ಛಾಕರಣೋ, ತಸ್ಸಾಧೇಯ್ಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಕೇವಲಾ ಸನ್ತಾ ಸುಖಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ।

"ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪದುಮಂ ಅಭಿವುದ್ಧಪರಿಸುದ್ಧಉದಿಚ್ಚಜಾತಿಪ್ಪಭವಂ ಸಿನಿದ್ಧಂ ಮುದು ಲೋಭನೀಯಂ ಸುಗನ್ಧಂ ಪಿಯಂ ಪತ್ಥಿತಂ ಪಸತ್ಥಂ ಜಲಕದ್ದಮಮನುಪಲಿತ್ತಂ ಅಣುಪತ್ತಕೇಸರಕಣ್ಣಿಕಾಭಿಮಣ್ಡಿತಂ ಭಮರಗಣಸೇವಿತಂ ಸೀತಲಸಲಿಲಸಂವದ್ಧಂ,

ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಮೇಹಿ ತೇರಸಹಿ ಧುತಗುಣೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಆಸೇವಿತೇಹಿ ನಿಸೇವಿತೇಹಿ ಚಿಣ್ಣೇಹಿ ಪರಿಚಿಣ್ಣೇಹಿ ಚರಿತೇಹಿ ಉಪಚರಿತೇಹಿ ಪರಿಪೂರಿತೇಹಿ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಿಂಸಗುಣವರೇಹಿ ಸಮುಪೇತೋ ಹೋತಿ।

"ಕತಮೇಹಿ ತಿಂಸಗುಣವರೇಹಿ? ಸಿನಿದ್ಧಮುದುಮದ್ದವಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಘಾತಿತಹತವಿಹತಕಿಲೇಸೋ ಹೋತಿ, ಹತನಿಹತಮಾನದಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ಅಚಲದಳ್ಹನಿವಿಟ್ಠನಿಬ್ಬೇಮತಿಕಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಪರಿಪುಣ್ಣಪೀಣಿತಪಹಟ್ಠಲೋಭನೀಯಸನ್ತಸುಖಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಹೋತಿ, ಸೀಲವರಪವರಅಸಮಸುಚಿಗನ್ಧಪರಿಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ, ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಮನಾಪೋ, ಖೀಣಾಸವಅರಿಯವರಪುಗ್ಗಲಪತ್ಥಿತೋ, ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ವನ್ದಿತಪೂಜಿತೋ, ಬುಧವಿಬುಧಪಣ್ಡಿತಜನಾನಂ ಥುತಥವಿತಥೋಮಿತಪಸತ್ಥೋ , ಇಧ ವಾ ಹುರಂ ವಾ ಲೋಕೇನ ಅನುಪಲಿತ್ತೋ, ಅಪ್ಪಥೋಕವಜ್ಜೇಪಿ [ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೇಪಿ (ಕ॰)] ಭಯದಸ್ಸಾವೀ, ವಿಪುಲವರಸಮ್ಪತ್ತಿಕಾಮಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲವರತ್ಥಸಾಧನೋ, ಆಯಾಚಿತವಿಪುಲಪಣೀತಪಚ್ಚಯಭಾಗೀ, ಅನಿಕೇತಸಯನೋ, ಝಾನಜ್ಝೋಸಿತತಪ್ಪವರವಿಹಾರೀ , ವಿಜಟಿತಕಿಲೇಸಜಾಲವತ್ಥು, ಭಿನ್ನಭಗ್ಗಸಙ್ಕುಟಿತಸಞ್ಛಿನ್ನಗತಿನೀವರಣೋ, ಅಕುಪ್ಪಧಮ್ಮೋ, ಅಭಿನೀತವಾಸೋ, ಅನವಜ್ಜಭೋಗೀ , ಗತಿವಿಮುತ್ತೋ, ಉತ್ತಿಣ್ಣಸಬ್ಬವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ, ವಿಮುತ್ತಿಜ್ಝೋಸಿತತ್ಥೋ [ವಿಮುತ್ತಿಜ್ಝಾಸಿತತ್ಥೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ, ಅಚಲದಳ್ಹಭೀರುತ್ತಾಣಮುಪಗತೋ, ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾನುಸಯೋ, ಸಬ್ಬಾಸವಕ್ಖಯಂ ಪತ್ತೋ, ಸನ್ತಸುಖಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಬಹುಲೋ, ಸಬ್ಬಸಮಣಗುಣಸಮುಪೇತೋ, ಇಮೇಹಿ ತಿಂಸಗುಣವರೇಹಿ ಸಮುಪೇತೋ ಹೋತಿ।

"ನನು, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೋ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾ ಅಗ್ಗಪುರಿಸೋ ಠಪೇತ್ವಾ ದಸಬಲಂ ಲೋಕಾಚರಿಯಂ, ಸೋಪಿ ಅಪರಿಮಿತಮಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪೇ ಸಮಾಚಿತಕುಸಲಮೂಲೋ [ಸಮಾಚಿಣ್ಣಕುಸಲಮೂಲೋ (ಕ॰)] ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಕುಲೀನೋ ಮನಾಪಿಕಂ ಕಾಮರತಿಂ ಅನೇಕಸತಸಙ್ಖಂ ಧನವರಞ್ಚ ಓಹಾಯ ಜಿನಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಇಮೇಹಿ ತೇರಸಹಿ ಧುತಗುಣೇಹಿ ಕಾಯವಚೀಚಿತ್ತಂ ದಮಯಿತ್ವಾ ಅಜ್ಜೇತರಹಿ ಅನನ್ತಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ ಗೋತಮಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನವರೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಮನುಪ್ಪವತ್ತಕೋ ಜಾತೋ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಏಕಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯವರಲಞ್ಛಕೇ -

"ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕಪುಗ್ಗಲಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯೋ ಏವಂ ತಥಾಗತೇನ ಅನುತ್ತರಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತಿತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಅನುಪ್ಪವತ್ತೇತಿ, ಯಥಯಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ಸಾರಿಪುತ್ತೋ। ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅನುತ್ತರಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತಿತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಅನುಪ್ಪವತ್ತೇತೀ"'ತಿ।

"ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನವಙ್ಗಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ, ಯಾ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಕಿರಿಯಾ, ಯಾ ಚ ಲೋಕೇ ಅಧಿಗಮವಿಪುಲವರಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತೇರಸಸು ಧುತಗುಣೇಸು ಸಮೋಧಾನೋಪಗತ" [ಸಮೋಧಾನೇತಬ್ಬಂ (ಕ॰)] ನ್ತಿ।

ಧುತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

ಅನುಮಾನವಗ್ಗೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೬. ಓಪಮ್ಮಕಥಾಪಞ್ಹೋ

ಮಾತಿಕಾ

ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಕತಿಹಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀತಿ?

ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಿಕಾತುಕಾಮೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ -

ಗದ್ರಭಸ್ಸ [ಘೋರಸ್ಸರಸ್ಸ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಕುಕ್ಕುಟಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಕಲನ್ದಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ದೀಪಿನಿಯಾ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ದೀಪಿಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಕುಮ್ಮಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ವಂಸಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಚಾಪಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ವಾಯಸಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಮಕ್ಕಟಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಗದ್ರಭವಗ್ಗೋ ಪಠಮೋ।

ಲಾಬುಲತಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಪದುಮಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಬೀಜಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿಕಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ನಾವಾಯ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ನಾವಾಲಗ್ಗನಕಸ್ಸ [ನಾವಾಲಗನಕಸ್ಸ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಕೂಪಸ್ಸ [ಕೂಪಕಸ್ಸ (ಕ॰)] ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ನಿಯಾಮಕಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಕಮ್ಮಕಾರಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಸಮುದ್ದವಗ್ಗೋ ದುತಿಯೋ।

ಪಥವಿಯಾ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಆಪಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತೇಜಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ವಾಯುಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಆಕಾಸಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಚನ್ದಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಸತ್ತ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಸಕ್ಕಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಪಥವೀವಗ್ಗೋ ತತಿಯೋ।

ಉಪಚಿಕಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಬಿಳಾರಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಉನ್ದೂರಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ವಿಚ್ಛಿಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ನಕುಲಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಜರಸಿಙ್ಗಾಲಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಮಿಗಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಗೋರೂಪಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ವರಾಹಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಹತ್ಥಿಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಉಪಚಿಕಾವಗ್ಗೋ ಚತುತ್ಥೋ।

ಸೀಹಸ್ಸ ಸತ್ತ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಚಕ್ಕವಾಕಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಪೇಣಾಹಿಕಾಯ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಘರಕಪೋತಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಉಲೂಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಸತಪತ್ತಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ವಗ್ಗುಲಿಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಜಲೂಕಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಸಪ್ಪಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಅಜಗರಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಸೀಹವಗ್ಗೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

ಪನ್ಥಮಕ್ಕಟಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಥನಸಿತದಾರಕಸ್ಸ [ಥನಪೀತದಾರಕಸ್ಸ (ಸ್ಯಾ॰)] ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಚಿತ್ತಕಧರಕುಮ್ಮಸ್ಸ [ಚಿತ್ತಕಥಲಕುಮ್ಮಸ್ಸ (ಕ॰)] ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಪವನಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ರುಕ್ಖಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಮೇಘಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಮಣಿರತನಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಮಾಗವಿಕಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಬಾಳಿಸಿಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತಚ್ಛಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಮಕ್ಕಟವಗ್ಗೋ ಛಟ್ಠೋ।

ಕುಮ್ಭಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಕಾಳಾಯಸಸ್ಸ [ಕಾಳಹಂಸಸ್ಸ (ಕ॰)] ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಛತ್ತಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಖೇತ್ತಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಅಗದಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಭೋಜನಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಇಸ್ಸಾಸಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಕುಮ್ಭವಗ್ಗೋ ಸತ್ತಮೋ।

ರಞ್ಞೋ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ದೋವಾರಿಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ನಿಸದಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಪದೀಪಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಮಯೂರಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತುರಙ್ಗಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಸೋಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಇನ್ದಖೀಲಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತುಲಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಖಗ್ಗಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಮಚ್ಛಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಇಣಗ್ಗಾಹಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಬ್ಯಾಧಿತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಮತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ನದಿಯಾ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಉಸಭಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಮಗ್ಗಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಸುಙ್ಕಸಾಯಿಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಚೋರಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಸಕುಣಗ್ಘಿಯಾ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಸುನಖಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ತಿಕಿಚ್ಛಕಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಗಬ್ಭಿನಿಯಾ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಚಮರಿಯಾ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಕಿಕಿಯಾ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಕಪೋತಿಕಾಯ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಏಕನಯನಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಕಸ್ಸಕಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಜಮ್ಬುಕಸಿಙ್ಗಾಲಿಯಾ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಚಙ್ಗವಾರಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ದಬ್ಬಿಯಾ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಇಣಸಾಧಕಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಅನುವಿಚಿನಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಸಾರಥಿಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಭೋಜಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ।

ತುನ್ನವಾಯಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ನಾವಿಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಭಮರಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀತಿ।

ಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಗದ್ರಭವಗ್ಗೋ

೧. ಗದ್ರಭಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಗದ್ರಭಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಗದ್ರಭೋ ನಾಮ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟೇಪಿ ಚತುಕ್ಕೇಪಿ ಸಿಙ್ಘಾಟಕೇಪಿ ಗಾಮದ್ವಾರೇಪಿ ಥುಸರಾಸಿಮ್ಹಿಪಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಸಯತಿ, ನ ಸಯನಬಹುಲೋ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ತಿಣಸನ್ಥರೇಪಿ ಪಣ್ಣಸನ್ಥರೇಪಿ ಕಟ್ಠಮಞ್ಚಕೇಪಿ ಛಮಾಯಪಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಚಮ್ಮಖಣ್ಡಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಸಯಿತಬ್ಬಂ, ನ ಸಯನಬಹುಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗದ್ರಭಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ 'ಕಲಿಙ್ಗರೂಪಧಾನಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏತರಹಿ ಮಮ ಸಾವಕಾ ವಿಹರನ್ತಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಆತಾಪಿನೋ ಪಧಾನಸ್ಮಿ'ನ್ತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾಪಿ –

"'ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ, ಜಣ್ಣುಕೇನಾಭಿವಸ್ಸತಿ।
ಅಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಾಯ, ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ'"ತಿ॥

ಗದ್ರಭಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಕುಕ್ಕುಟಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೨. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಕುಕ್ಕುಟಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟೋ ಕಾಲೇನ ಸಮಯೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕಾಲೇನ ಸಮಯೇನೇವ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಾನೀಯಂ ಪರಿಭೋಜನೀಯಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸರೀರಂ ಪಟಿಜಗ್ಗಿತ್ವಾ ನಹಾಯಿತ್ವಾ ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ವುಡ್ಢಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಾಲೇನ ಸಮಯೇನ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ ಪವಿಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟೋ ಕಾಲೇನ ಸಮಯೇನೇವ ವುಟ್ಠಾತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕಾಲೇನ ಸಮಯೇನೇವ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಾನೀಯಂ ಪರಿಭೋಜನೀಯಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸರೀರಂ ಪಟಿಜಗ್ಗಿತ್ವಾ ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಪುನದೇವ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ ಪವಿಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟೋ ಪಥವಿಂ ಖಣಿತ್ವಾ ಖಣಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝೋಹಾರಂ ಅಜ್ಝೋಹರತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝೋಹಾರಂ ಅಜ್ಝೋಹರಿತಬ್ಬಂ ‘ನೇವ ದವಾಯ ನ ಮದಾಯ ನ ಮಣ್ಡನಾಯ ನ ವಿಭೂಸನಾಯ, ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಯಾಪನಾಯ ವಿಹಿಂಸೂಪರತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯ, ಇತಿ ಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮಿ ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮಿ, ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಅನವಜ್ಜತಾ ಚ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಚಾ’ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ –

“‘ಕನ್ತಾರೇ ಪುತ್ತಮಂಸಂವ, ಅಕ್ಖಸ್ಸಬ್ಭಞ್ಜನಂ ಯಥಾ।
ಏವಂ ಆಹರಿ ಆಹಾರಂ, ಯಾಪನತ್ಥಮಮುಚ್ಛಿತೋ’ತಿ॥

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟೋ ಸಚಕ್ಖುಕೋಪಿ ರತ್ತಿಂ ಅನ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅನನ್ಧೇನೇವ ಅನ್ಧೇನ ವಿಯ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅರಞ್ಞೇಪಿ ಗೋಚರಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತೇನಪಿ ರಜನೀಯೇಸು ರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಅನ್ಧೇನ ಬಧಿರೇನ ಮೂಗೇನ ವಿಯ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ನಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಮಹಾಕಚ್ಚಾಯನೇನ –

‘ಚಕ್ಖುಮಾಸ್ಸ ಯಥಾ ಅನ್ಧೋ, ಸೋತವಾ ಬಧಿರೋ ಯಥಾ।
ಪಞ್ಞವಾಸ್ಸ [ಜಿವ್ಹಾವಸ್ಸ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಯಥಾ ಮೂಗೋ, ಬಲವಾ ದುಬ್ಬಲೋರಿವ।
ಅತ್ತಅತ್ಥೇ [ಅಥ ಅತ್ಥೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸಮುಪ್ಪನ್ನೇ, ಸಯೇಥ ಮತಸಾಯಿಕ’ನ್ತಿ॥

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟೋ ಲೇಡ್ಡುದಣ್ಡಲಗುಳಮುಗ್ಗರೇಹಿ ಪರಿಪಾತಿಯನ್ತೋಪಿ ಸಕಂ ಗೇಹಂ ನ ವಿಜಹತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಚೀವರಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೇನಪಿ ನವಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೇನಪಿ ವತ್ತಪ್ಪಟಿವತ್ತಂ ಕರೋನ್ತೇನಪಿ ಉದ್ದಿಸನ್ತೇನಪಿ ಉದ್ದಿಸಾಪೇನ್ತೇನಪಿ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ನ ವಿಜಹಿತಬ್ಬೋ, ಸಕಂ ಖೋ ಪನೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನೋ ಗೇಹಂ, ಯದಿದಂ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ । ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಕ್ಕುಟಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ । ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ‘ಕೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಗೋಚರೋ ಸಕೋ ಪೇತ್ತಿಕೋ ವಿಸಯೋ? ಯದಿದಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ’ತಿ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾಪಿ –

“‘ಯಥಾ ಸುದನ್ತೋ ಮಾತಙ್ಗೋ, ಸಕಂ ಸೋಣ್ಡಂ ನ ಮದ್ದತಿ।
ಭಕ್ಖಾಭಕ್ಖಂ ವಿಜಾನಾತಿ, ಅತ್ತನೋ ವುತ್ತಿಕಪ್ಪನಂ॥

“‘ತಥೇವ ಬುದ್ಧಪುತ್ತೇನ, ಅಪ್ಪಮತ್ತೇನ ವಾ ಪನ।
ಜಿನವಚನಂ ನ ಮದ್ದಿತಬ್ಬಂ, ಮನಸಿಕಾರವರುತ್ತಮ’’’ನ್ತಿ॥

ಕುಕ್ಕುಟಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಕಲನ್ದಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೩. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಕಲನ್ದಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಲನ್ದಕೋ ಪಟಿಸತ್ತುಮ್ಹಿ ಓಪತನ್ತೇ ನಙ್ಗುಟ್ಠಂ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಮಹನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತೇನೇವ ನಙ್ಗುಟ್ಠಲಗುಳೇನ ಪಟಿಸತ್ತುಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕಿಲೇಸಸತ್ತುಮ್ಹಿ ಓಪತನ್ತೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಲಗುಳಂ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಮಹನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತೇನೇವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಲಗುಳೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾ ಪಟಿಬಾಹಿತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಲನ್ದಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಚೂಳಪನ್ಥಕೇನ -

'ಯದಾ ಕಿಲೇಸಾ ಓಪತನ್ತಿ, ಸಾಮಞ್ಞಗುಣಧಂಸನಾ।
ಸತಿಪಟ್ಠಾನಲಗುಳೇನ, ಹನ್ತಬ್ಬಾ ತೇ ಪುನಪ್ಪುನ'"ನ್ತಿ॥

ಕಲನ್ದಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ದೀಪಿನಿಯಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೪. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ದೀಪಿನಿಯಾ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ದೀಪಿನೀ ಸಕಿಂ ಯೇವ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪುರಿಸಂ ಉಪೇತಿ? ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆಯತಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಂ ಚುತಿಂ ಭೇದಂ ಖಯಂ ವಿನಾಸಂ ಸಂಸಾರಭಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿಸಮಂ ಸಮ್ಪೀಳಿತಂ ದಿಸ್ವಾ 'ಪುನಬ್ಭವೇ ನಪ್ಪಟಿಸನ್ದಹಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಕರಣೀಯೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ದೀಪಿನಿಯಾ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ಧನಿಯಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತೇ -

"'ಉಸಭೋರಿವ ಛೇತ್ವ ಬನ್ಧನಾನಿ, ನಾಗೋ ಪೂತಿಲತಂವ ದಾಲಯಿತ್ವಾ।
ನಾಹಂ ಪುನುಪೇಸ್ಸಂ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಂ, ಅಥ ಚೇ ಪತ್ಥಯಸೀ ಪವಸ್ಸ ದೇವಾ'"ತಿ॥

ದೀಪಿನಿಯಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ದೀಪಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೫. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ದೀಪಿಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ದೀಪಿಕೋ ಅರಞ್ಞೇ ತಿಣಗಹನಂ ವಾ ವನಗಹನಂ ವಾ ಪಬ್ಬತಗಹನಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಮಿಗೇ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ವಿವೇಕಂ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ ಅರಞ್ಞಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ಪಬ್ಬತಂ ಕನ್ದರಂ ಗಿರಿಗುಹಂ ಸುಸಾನಂ ವನಪತ್ಥಂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಂ ಪಲಾಲಪುಞ್ಜಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಂ ವಿಜನವಾತಂ ಮನುಸ್ಸರಾಹಸೇಯ್ಯಕಂ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸಾರುಪ್ಪಂ; ವಿವೇಕಂ ಸೇವಮಾನೋ ಹಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗೀ ಯೋಗಾವಚರೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಸು ಚ ವಸಿಭಾವಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ದೀಪಿಕಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇಹಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಾಹಕೇಹಿ -

‘‘‘ಯಥಾಪಿ ದೀಪಿಕೋ ನಾಮ, ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹತೇ [ಗಣ್ಹತೀ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಮಿಗೇ।
ತಥೇವಾಯಂ ಬುದ್ಧಪುತ್ತೋ, ಯುತ್ತಯೋಗೋ ವಿಪಸ್ಸಕೋ।
ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾನ, ಗಣ್ಹಾತಿ ಫಲಮುತ್ತಮ’ನ್ತಿ॥

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ದೀಪಿಕೋ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಸುಂ ವಧಿತ್ವಾ ವಾಮೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಪತಿತಂ ನ ಭಕ್ಖೇತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ವೇಳುದಾನೇನ ವಾ ಪತ್ತದಾನೇನ ವಾ ಪುಪ್ಫದಾನೇನ ವಾ ಫಲದಾನೇನ ವಾ ಸಿನಾನದಾನೇನ ವಾ ಮತ್ತಿಕಾದಾನೇನ ವಾ ಚುಣ್ಣದಾನೇನ ವಾ ದನ್ತಕಟ್ಠದಾನೇನ ವಾ ಮುಖೋದಕದಾನೇನ ವಾ ಚಾತುಕಮ್ಯತಾಯ ವಾ ಮುಗ್ಗಸುಪ್ಯತಾಯ [ಮುಗ್ಗಸುಪ್ಪತಾಯ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ವಾ ಪಾರಿಭಟ [ಪಾರಿಭಟ್ಟತಾಯ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಯತಾಯ ವಾ ಜಙ್ಘಪೇಸನೀಯೇನ ವಾ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮೇನ ವಾ ದೂತಕಮ್ಮೇನ ವಾ ಪಹಿಣಗಮನೇನ ವಾ ಪಿಣ್ಡಪಟಿಪಿಣ್ಡೇನ ವಾ ದಾನಾನುಪ್ಪದಾನೇನ ವಾ ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾಯ ವಾ ನಕ್ಖತ್ತವಿಜ್ಜಾಯ ವಾ ಅಙ್ಗವಿಜ್ಜಾಯ [ನಗವಿಜ್ಜಾಯ (ಕ॰)] ವಾ ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನ ವಾ ಬುದ್ಧಪ್ಪಟಿಕುಟ್ಠೇನ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನ ನಿಪ್ಫಾದಿತಂ ಭೋಜನಂ ನ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ [ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ವಾಮೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಪತಿತಂ ಪಸುಂ ವಿಯ ದೀಪಿಕೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ದೀಪಿಕಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ –

‘‘‘ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿವಿಪ್ಫಾರಾ, ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಮಧುಪಾಯಸಂ।
ಸಚೇ ಭುತ್ತೋ ಭವೇಯ್ಯಾಹಂ, ಸಾಜೀವೋ ಗರಹಿತೋ ಮಮ॥

‘‘‘ಯದಿಪಿ ಮೇ ಅನ್ತಗುಣಂ, ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹೀ ಚರೇ।
ನೇವ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯಮಾಜೀವಂ, ಚಜಮಾನೋಪಿ ಜೀವಿತ’’’ನ್ತಿ॥

ದೀಪಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಕುಮ್ಮಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೬. ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಕುಮ್ಮಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’’ತಿ? ‘‘ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಮೋ ಉದಕಚರೋ ಉದಕೇಯೇವ ವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಹಿತಾನುಕಮ್ಪಿನಾ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಪುಲೇನ ಮಹಗ್ಗತೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣೇನ ಅವೇರೇನ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜೇನ ಸಬ್ಬಾವನ್ತಂ ಲೋಕಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಮಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಮೋ ಉದಕೇ ಉಪ್ಪಿಲವನ್ತೋ ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಯದಿ ಕೋಚಿ ಪಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥೇವ ನಿಮುಜ್ಜತಿ ಗಾಳ್ಹಮೋಗಾಹತಿ ‘ಮಾ ಮಂ ತೇ ಪುನ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯು’ನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕಿಲೇಸೇಸು ಓಪತನ್ತೇಸು ಆರಮ್ಮಣಸರೇ ನಿಮುಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಗಾಳ್ಹಮೋಗಾಹಿತಬ್ಬಂ ‘ಮಾ ಮಂ ಕಿಲೇಸಾ ಪುನ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯು’ನ್ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಮಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಮೋ ಉದಕತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಕಾಯಂ ಓತಾಪೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನಸಯನಚಙ್ಕಮತೋ ಮಾನಸಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇ ಮಾನಸಂ ಓತಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಮಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಮೋ ಪಥವಿಂ ಖಣಿತ್ವಾ ವಿವಿತ್ತೇ ವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಂ ಪಜಹಿತ್ವಾ ಸುಞ್ಞಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಕಾನನಂ ವನಪತ್ಥಂ ಪಬ್ಬತಂ ಕನ್ದರಂ ಗಿರಿಗುಹಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಂ ಪವಿವಿತ್ತಮೋಗಾಹಿತ್ವಾ ವಿವಿತ್ತೇ ಯೇವ ವಾಸಂ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಮಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಉಪಸೇನೇನ ವಙ್ಗನ್ತಪುತ್ತೇನ –

“‘ವಿವಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಂ, ವಾಳಮಿಗನಿಸೇವಿತಂ।
ಸೇವೇ ಸೇನಾಸನಂ ಭಿಕ್ಖು, ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಕಾರಣಾ’ತಿ॥

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಮೋ ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ ಯದಿ ಕಞ್ಚಿ ಪಸ್ಸತಿ ವಾ, ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತಿ ವಾ, ಸೋಣ್ಡಿಪಞ್ಚಮಾನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಸಕೇ ಕಪಾಲೇ ನಿದಹಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕೋ ತುಣ್ಹೀಭೂತೋ ತಿಟ್ಠತಿ ಕಾಯಮನುರಕ್ಖನ್ತೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಆಪತನ್ತೇಸು ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಸಂವರಕವಾಟಂ ಅನುಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ ಮಾನಸಂ ಸಮೋದಹಿತ್ವಾ ಸಂವರಂ ಕತ್ವಾ ಸತೇನ ಸಮ್ಪಜಾನೇನ ವಿಹಾತಬ್ಬಂ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಅನುರಕ್ಖಮಾನೇನ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಮಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯವರೇ ಕುಮ್ಮೂಪಮಸುತ್ತನ್ತೇ –

“‘ಕುಮ್ಮೋವ ಅಙ್ಗಾನಿ ಸಕೇ ಕಪಾಲೇ, ಸಮೋದಹಂ ಭಿಕ್ಖು ಮನೋವಿತಕ್ಕೇ।
ಅನಿಸ್ಸಿತೋ ಅಞ್ಞಮಹೇಠಯಾನೋ, ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋನೂಪವದೇಯ್ಯ ಕಞ್ಚೀ’”ತಿ॥

ಕುಮ್ಮಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ವಂಸಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೭. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ವಂಸಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ’ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಂಸೋ ಯತ್ಥ ವಾತೋ, ತತ್ಥ ಅನುಲೋಮೇತಿ, ನಾಞ್ಞತ್ಥಮನುಧಾವತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಯಂ ಬುದ್ಧೇನ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಂ ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಂ, ತಂ ಅನುಲೋಮಯಿತ್ವಾ ಕಪ್ಪಿಯೇ ಅನವಜ್ಜೇ ಠತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಯೇವ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಂಸಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಮಹಾರಾಜ ಥೇರೇನ ರಾಹುಲೇನ –

“‘ನವಙ್ಗಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ, ಅನುಲೋಮೇತ್ವಾನ ಸಬ್ಬದಾ।
ಕಪ್ಪಿಯೇ ಅನವಜ್ಜಸ್ಮಿಂ, ಠತ್ವಾಪಾಯಂ ಸಮುತ್ತರಿ’”ನ್ತಿ॥

ವಂಸಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಚಾಪಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೮. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಚಾಪಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ’ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಾಪೋ ಸುತಚ್ಛಿತೋ ನಮಿತೋ [ಮಿತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಯಾವಗ್ಗಮೂಲಂ ಸಮಕಮೇವ ಅನುನಮತಿ ನಪ್ಪಟಿತ್ಥಮ್ಭತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಥೇರನವಮಜ್ಝಿಮಸಮಕೇಸು ಅನುನಮಿತಬ್ಬಂ

ನಪ್ಪಟಿಘರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಾಪಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ವಿಧುರ [ಪುಣ್ಣಕ] ಜಾತಕೇ -

"'ಚಾಪೋವೂನುದರೋ ಧೀರೋ, ವಂಸೋ ವಾಪಿ ಪಕಮ್ಪಯೇ [ಚಾಪೋ ವಾ ನುನ ಮೇ ಧೀರೋ, ವಂಸೋವ ಅನುಲೋಮಯಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)]।
ಪಟಿಲೋಮಂ ನ ವತ್ತೇಯ್ಯ, ಸ ರಾಜವಸತಿಂ ವಸೇ'"ತಿ॥

ಚಾಪಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ವಾಯಸಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೯. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ವಾಯಸಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯಸೋ ಆಸಙ್ಕಿತಪರಿಸಙ್ಕಿತೋ ಯತ್ತಪ್ಪಯತ್ತೋ ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆಸಙ್ಕಿತಪರಿಸಙ್ಕಿತೇನ ಯತ್ತಪಯತ್ತೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ಸತಿಯಾ ಸಂವುತೇಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಚರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯಸಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯಸೋ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭೋಜನಂ ದಿಸ್ವಾ ಞಾತೀಹಿ ಸಂವಿಭಜಿತ್ವಾ ಭುಞ್ಜತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಯೇ ತೇ ಲಾಭಾ ಧಮ್ಮಿಕಾ ಧಮ್ಮಲದ್ಧಾ ಅನ್ತಮಸೋ ಪತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಮತ್ತಮ್ಪಿ, ತಥಾರೂಪೇಹಿ ಲಾಭೇಹಿ ಪಟಿವಿಭತ್ತಭೋಗಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಸೀಲವನ್ತೇಹಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಹಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯಸಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ -

"'ಸಚೇ ಮೇ ಉಪನಾಮೇನ್ತಿ, ಯಥಾಲದ್ಧಂ ತಪಸ್ಸಿನೋ।
ಸಬ್ಬೇ ಸಂವಿಭಜಿತ್ವಾನ, ತತೋ ಭುಞ್ಜಾಮಿ ಭೋಜನ'"ನ್ತಿ॥

ವಾಯಸಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಮಕ್ಕಟಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧೦. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಮಕ್ಕಟಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಕ್ಕಟೋ ವಾಸಮುಪಗಚ್ಛನ್ತೋ ತಥಾರೂಪೇ ಓಕಾಸೇ ಮಹತಿಮಹಾರುಕ್ಖೇ ಪವಿವಿತ್ತೇ ಸಬ್ಬಟ್ಠಕಸಾಖೇ [ಸಬ್ಬತ್ಥಕಸಾಖೇ (ಸ್ಯಾ॰), ಸಬ್ಬಟ್ಠಸಾಖೇ (ಕ॰)] ಭೀರುತ್ತಾಣೇ ವಾಸಮುಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ , ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಲಜ್ಜಿಂ ಪೇಸಲಂ ಸೀಲವನ್ತಂ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಂ ಬಹುಸ್ಸುತಂ ಧಮ್ಮಧರಂ ವಿನಯಧರಂ ಪಿಯಂ ಗರುಭಾವನೀಯಂ ವತ್ತಾರಂ ವಚನಕ್ಖಮಂ ಓವಾದಕಂ ವಿಞ್ಞಾಪಕಂ ಸನ್ದಸ್ಸಕಂ ಸಮಾದಪಕಂ ಸಮುತ್ತೇಜಕಂ ಸಮ್ಪಹಂಸಕಂ ಏವರೂಪಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಆಚರಿಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಕ್ಕಟಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಕ್ಕಟೋ ರುಕ್ಖೇ ಯೇವ ಚರತಿ ತಿಟ್ಠತಿ ನಿಸೀದತಿ, ಯದಿ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ತತ್ಥೇವ ರತ್ತಿಂ ವಾಸಮನುಭವತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪವನಾಭಿಮುಖೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಪವನೇ ಯೇವ

ಠಾನಚಙ್ಕಮನಿಸಜ್ಜಾಸಯನಂ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ, ತತ್ಥೇವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಮನುಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಕ್ಕಟಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ -

'''ಚಙ್ಕಮನ್ತೋಪಿ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ, ನಿಸಜ್ಜಾಸಯನೇನ ವಾ।
ಪವನೇ ಸೋಭತೇ ಭಿಕ್ಖು, ಪವನನ್ತಂವ ವಣ್ಣಿತ'''ನ್ತಿ॥

ಮಕ್ಕಟಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

ಗದ್ರಭವಗ್ಗೋ ಪಠಮೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ -

ಗದ್ರಭೋ ಚೇವ [ಘೋರಸ್ಸರೋ ಚ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಕುಕ್ಕುಟೋ, ಕಲನ್ದೋ ದೀಪಿನಿ ದೀಪಿಕೋ।
ಕುಮ್ಮೋ ವಂಸೋ ಚ ಚಾಪೋ ಚ, ವಾಯಸೋ ಅಥ ಮಕ್ಕಟೋತಿ॥

೨. ಸಮುದ್ದವಗ್ಗೋ

೧. ಲಾಬುಲತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧. ''ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಲಾಬುಲತಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ''ನ್ತಿ? ''ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಲಾಬುಲತಾ ತಿಣೇ ವಾ ಕಟ್ಠೇ ವಾ ಲತಾಯ ವಾ ಸೋಣ್ಡಿಕಾಹಿ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ತಸ್ಸೂಪರಿ ವಡ್ಢತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅರಹತ್ತೇ ಅಭಿವಡ್ಢಿತುಕಾಮೇನ ಮನಸಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತೇ ಅಭಿವಡ್ಢಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಲಾಬುಲತಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ -

'''ಯಥಾ ಲಾಬುಲತಾ ನಾಮ, ತಿಣೇ ಕಟ್ಠೇ ಲತಾಯ ವಾ।
ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ಸೋಣ್ಡಿಕಾಹಿ, ತತೋ ವಡ್ಢತಿ ಉಪ್ಪರಿ॥

'''ತಥೇವ ಬುದ್ಧಪುತ್ತೇನ, ಅರಹತ್ತಫಲಕಾಮಿನಾ।
ಆರಮ್ಮಣಂ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ, ವಡ್ಢಿತಬ್ಬಂ ಅಸೇಕ್ಖಫಲೇ'''ತಿ॥

ಲಾಬುಲತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಪದುಮಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೨. ''ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಪದುಮಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ''ತಿ ? ''ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪದುಮಂ ಉದಕೇ ಜಾತಂ ಉದಕೇ ಸಂವಡ್ಢಂ ಅನುಪಲಿತ್ತಂ ಉದಕೇನ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕುಲೇ ಗಣೇ ಲಾಭೇ ಯಸೇ ಸಕ್ಕಾರೇ ಸಮ್ಮಾನನಾಯ ಪರಿಭೋಗಪಚ್ಚಯೇಸು ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅನುಪಲಿತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪದುಮಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪದುಮಂ ಉದಕಾ ಅಚ್ಚುಗ್ಗಮ್ಮ ಠಾತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಲೋಕಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅಚ್ಚುಗ್ಗಮ್ಮ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಠಾತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪದುಮಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪದುಮಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನಪಿ ಅನಿಲೇನ ಏರಿತಂ ಚಲತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇಸುಪಿ ಕಿಲೇಸೇಸು ಸಂಯಮೋ ಕರಣೀಯೋ, ಭಯದಸ್ಸಾವಿನಾ ವಿಹರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪದುಮಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ‘ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀ ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ’ತಿ।

ಪದುಮಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಬೀಜಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೩. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಬೀಜಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೀಜಂ ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಭದ್ದಕೇ ಖೇತ್ತೇ ವುತ್ತಂ ದೇವೇ ಸಮ್ಮಾ ಧಾರಂ ಪವೇಚ್ಛನ್ತೇ ಸುಬಹೂನಿ ಫಲಾನಿ ಅನುದಸ್ಸತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಯಥಾ ಪಟಿಪಾದಿತಂ ಸೀಲಂ ಕೇವಲಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಮನುದಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೀಜಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೀಜಂ ಸುಪರಿಸೋಧಿತೇ ಖೇತ್ತೇ ರೋಪಿತಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಸಂವಿರೂಹತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಮಾನಸಂ ಸುಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಸುಞ್ಞಾಗಾರೇ ಪರಿಸೋಧಿತಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಖೇತ್ತವರೇ ಖಿತ್ತಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ವಿರೂಹತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬೀಜಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ । ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಅನುರುದ್ಧೇನ –

‘“ಯಥಾಪಿ ಖೇತ್ತೇ [ಯಥಾ ಖೇತ್ತೇ (ಸೀ॰)] ಪರಿಸುದ್ಧೇ, ಬೀಜಞ್ಚಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ।
ವಿಪುಲಂ ತಸ್ಸ ಫಲಂ ಹೋತಿ, ಅಪಿ ತೋಸೇತಿ ಕಸ್ಸಕಂ॥

‘“ತಥೇವ ಯೋಗಿನೋ ಚಿತ್ತಂ, ಸುಞ್ಞಾಗಾರೇ ವಿಸೋಧಿತಂ।
ಸತಿಪಟ್ಠಾನಖೇತ್ತಮ್ಹಿ, ಖಿಪ್ಪಮೇವ ವಿರೂಹತೀ”’ತಿ॥

ಬೀಜಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೪. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿಕಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ’ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿಕಾ ನಾಮ ಅನ್ತೋಪಥವಿಯಂ ಯೇವ ಅಭಿವಡ್ಢತಿ ಹತ್ಥಸತಮ್ಪಿ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಯೋ ಕೇವಲಞ್ಚ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಸುಞ್ಞಾಗಾರೇ ಯೇವ ಪರಿಪೂರಯಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿಕಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ರಾಹುಲೇನ –

‘‘‘ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿಕಾ ನಾಮ, ಪಾದಪೋ ಧರಣೀರುಹೋ।
ಅನ್ತೋಪಥವಿಯಂ ಯೇವ, ಸತಹತ್ಥೋಪಿ ವಡ್ಢತಿ॥

‘‘‘ಯಥಾ ಕಾಲಮ್ಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತೇ, ಪರಿಪಾಕೇನ ಸೋ ದುಮೋ।
ಉಗ್ಗಞ್ಛಿತ್ವಾನ ಏಕಾಹಂ, ಸತಹತ್ಥೋಪಿ ವಡ್ಢತಿ॥

‘‘‘ಏವಮೇವಾಹಂ ಮಹಾವೀರ, ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿಕಾ ವಿಯ।
ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಸುಞ್ಞಾಗಾರೇ, ಧಮ್ಮತೋ ಅಭಿವಡ್ಢಯಿ’’’ನ್ತಿ॥

ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ನಾವಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೫. ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ನಾವಾಯ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’’ತಿ? ‘‘ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾ ಬಹುವಿಧದಾರುಸಙ್ಘಾಟಸಮವಾಯೇನ ಬಹುಮ್ಪಿ ಜನಂ ತಾರಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆಚಾರಸೀಲಗುಣವತ್ತಪ್ಪಟಿವತ್ತಬಹುವಿಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಾಟಸಮವಾಯೇನ ಸದೇವಕೋ ಲೋಕೋ ತಾರಯಿತಬ್ಬೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾಯ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾ ಬಹುವಿಧಊಮಿತ್ಥನಿತವೇಗವಿಸಟಮಾವಟ್ಟವೇಗಂ ಸಹತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಬಹುವಿಧಕಿಲೇಸಊಮಿವೇಗಂ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಯಸಸಿಲೋಕಪೂಜನವನ್ದನಾ ಪರಕುಲೇಸು ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸುಖದುಕ್ಖಸಮ್ಮಾನನವಿಮಾನನಬಹುವಿಧದೋಸಊಮಿವೇಗಞ್ಚ ಸಹಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾಯ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾ ಅಪರಿಮಿತಮನನ್ತಮಪಾರಮಕ್ಖೋಭಿತಗಮ್ಭೀರೇ ಮಹತಿಮಹಾಘೋಸೇ ತಿಮಿತಿಮಿಙ್ಗಲಮಕರಮಚ್ಛಗಣಾಕುಲೇ ಮಹತಿಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ತಿಪರಿವಟ್ಟ ದ್ವಾದಸಾಕಾರ ಚತುಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಪ್ಪಟಿವೇಧೇ ಮಾನಸಂ ಸಞ್ಚಾರಯಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾಯ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯವರೇ ಸಚ್ಚಸಂಯುತ್ತೇ –

‘‘‘ವಿತಕ್ಕೇನ್ತಾ ಚ ಖೋ ತುಮ್ಹೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ‘‘ಇದಂ ದುಕ್ಖ’’ನ್ತಿ ವಿತಕ್ಕೇಯ್ಯಾಥ, ‘‘ಅಯಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ’’ತಿ ವಿತಕ್ಕೇಯ್ಯಾಥ, ‘‘ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ’’ತಿ ವಿತಕ್ಕೇಯ್ಯಾಥ, ‘‘ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ’’ತಿ ವಿತಕ್ಕೇಯ್ಯಾಥಾ’’’ತಿ।

ನಾವಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ನಾವಾಲಗ್ಗನಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೬. ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ನಾವಾಲಗ್ಗನಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’’ತಿ? ‘‘ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾಲಗ್ಗನಕಂ ಬಹುಊಮಿಜಾಲಾಕುಲವಿಕ್ಖೋಭಿತಸಲಿಲತಲೇ ಮಹತಿಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ನಾವಂ ಲಗ್ಗೇತಿ ಠಪೇತಿ, ನ ದೇತಿ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಹರಿತುಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ

ಯೋಗಾವಚರೇನ ರಾಗದೋಸಮೋಹೂಮಿಜಾಲೇ ಮಹತಿಮಹಾವಿತಕ್ಕಸಮ್ಪಹಾರೇ ಚಿತ್ತಂ ಲಗ್ಗೇತಬ್ಬಂ, ನ ದಾತಬ್ಬಂ ದಿಸಾವಿದಿಸಂ ಹರಿತುಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾಲಗ್ಗನಕಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾಲಗ್ಗನಕಂ ನ ಪ್ಲವತಿ [ನ ಪಿಲವತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ವಿಸೀದತಿ, ಹತ್ಥಸತೇಪಿ ಉದಕೇ ನಾವಂ ಲಗ್ಗೇತಿ ಠಾನಮುಪನೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಲಾಭಯಸಸಕ್ಕಾರಮಾನನವನ್ದನಪೂಜನಅಪಚಿತೀಸು ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗೇಪಿ ನ ಪ್ಲವಿತಬ್ಬಂ, ಸರೀರಯಾಪನಮತ್ತಕೇ ಯೇವ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಾವಾಲಗ್ಗನಕಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ –

“‘ಯಥಾ ಸಮುದ್ದೇ ಲಗ್ಗನಕಂ, ನ ಪ್ಲವತಿ ವಿಸೀದತಿ।
ತಥೇವ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೇ, ಮಾ ಪ್ಲವಥ ವಿಸೀದಥಾ’”ತಿ॥

ನಾವಾಲಗ್ಗನಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಕೂಪಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೭. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಕೂಪಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ’ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೂಪೋ ರಜ್ಜುಞ್ಚ ವರತ್ತಞ್ಚ ಲಙ್ಕಾರಞ್ಚ ಧಾರೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ ಆಲೋಕಿತೇ ವಿಲೋಕಿತೇ ಸಮಿಞ್ಜಿತೇ ಪಸಾರಿತೇ ಸಙ್ಘಾಟಿಪತ್ತಚೀವರಧಾರಣೇ ಅಸಿತೇ ಪೀತೇ ಖಾಯಿತೇ ಸಾಯಿತೇ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಕಮ್ಮೇ ಗತೇ ಠಿತೇ ನಿಸಿನ್ನೇ ಸುತ್ತೇ ಜಾಗರಿತೇ ಭಾಸಿತೇ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕೂಪಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ‘ಸತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ವಿಹರೇಯ್ಯ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ಅಯಂ ವೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಸಾಸನೀ’”ತಿ।

ಕೂಪಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ನಿಯಾಮಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೮. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ನಿಯಾಮಕಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಯಾಮಕೋ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಯತ್ತಪ್ಪಯತ್ತೋ ನಾವಂ ಸಾರೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಚಿತ್ತಂ ನಿಯಾಮಯಮಾನೇನ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತೇನ ಯತ್ತಪ್ಪಯತ್ತೇನ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಚಿತ್ತಂ ನಿಯಾಮೇತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಯಾಮಕಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಧಮ್ಮಪದೇ –

“‘ಅಪ್ಪಮಾದರತಾ ಹೋಥ, ಸಚಿತ್ತಮನುರಕ್ಖಥ।
ದುಗ್ಗಾ ಉದ್ಧರಥತ್ತಾನಂ, ಪಙ್ಕೇ ಸನ್ನೋವ [ಸತ್ತೋವ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಕುಞ್ಜರೋ’ತಿ॥

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಯಾಮಕಸ್ಸ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಕಲ್ಯಾಣಂ ವಾ ಪಾಪಕಂ ವಾ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ವಿದಿತಂ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜಂ ಹೀನಪ್ಪಣೀತಂ

ಕಣ್ಣಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಯಾಮಕಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಯಾಮಕೋ ಯನ್ತೇ ಮುದ್ದಿಕಂ ದೇತಿ 'ಮಾ ಕೋಚಿ ಯನ್ತಂ ಆಮಸಿತ್ಥಾ'ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಚಿತ್ತೇ ಸಂವರಮುದ್ದಿಕಾ ದಾತಬ್ಬಾ 'ಮಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾಪಕಂ ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಂ ವಿತಕ್ಕೇಸೀ'ತಿ, ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಿಯಾಮಕಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯವರೇ 'ಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಾಪಕೇ ಅಕುಸಲೇ ವಿತಕ್ಕೇ ವಿತಕ್ಕೇಯ್ಯಾಥ, ಸೇಯ್ಯಥೀದಂ, ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕಂ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕ'"ನ್ತಿ।

ನಿಯಾಮಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಕಮ್ಮಕಾರಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೯. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಕಮ್ಮಕಾರಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಮ್ಮಕಾರೋ ಏವಂ ಚಿನ್ತಯತಿ 'ಭತಕೋ ಅಹಂ ಇಮಾಯ ನಾವಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋಮಿ, ಇಮಾಯಾಹಂ ನಾವಾಯ ವಾಹಸಾ ಭತ್ತವೇತನಂ ಲಭಾಮಿ, ನ ಮೇ ಪಮಾದೋ ಕರಣೀಯೋ, ಅಪ್ಪಮಾದೇನ ಮೇ ಅಯಂ ನಾವಾ ವಾಹೇತಬ್ಬಾ'ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಏವಂ ಚಿನ್ತಯಿತಬ್ಬಂ 'ಇಮಂ ಖೋ ಅಹಂ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕಂ ಕಾಯಂ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸಮಾಹಿತೋ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸೇಹಿ ಪರಿಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಮೇ ಕರಣೀಯೋ'ತಿ, ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಮ್ಮಕಾರಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ -

"'ಕಾಯಂ ಇಮಂ ಸಮ್ಮಸಥ, ಪರಿಜಾನಾಥ ಪುನಪ್ಪುನಂ।
ಕಾಯೇ ಸಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾನ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸಥಾ'ತಿ॥

ಕಮ್ಮಕಾರಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಸಮುದ್ದಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧೦. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಮತೇನ ಕುಣಪೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನ ಸಂವಸತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ರಾಗದೋಸಮೋಹಮಾನದಿಟ್ಠಿಮಕ್ಖಪಳಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಕುಟಿಲವಿಸಮದುಚ್ಚರಿತಕಿಲೇಸಮಲೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ನ ಸಂವಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಮುತ್ತಾಮಣಿವೇಳುರಿಯಸಙ್ಖಸಿಲಾಪವಾಳಫಲಿಕಮಣಿವಿವಿಧರತನನಿಚಯಂ ಧಾರೇನ್ತೋ ಪಿದಹತಿ, ನ ಬಹಿ ವಿಕಿರತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಮಗ್ಗಫಲಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾಭಿಞ್ಞಾವಿವಿಧಗುಣರತನಾನಿ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ಪಿದಹಿತಬ್ಬಾನಿ, ನ ಬಹಿ ನೀಹರಿತಬ್ಬಾನಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಮುದ್ದಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಮಹನ್ತೇಹಿ ಮಹಾಭೂತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಸತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಂ ಸನ್ತುಟ್ಠಂ ಧುತವಾದಂ ಸಲ್ಲೇಖವುತ್ತಿಂ ಆಚಾರಸಮ್ಪನ್ನಂ ಲಜ್ಜಿಂ ಪೇಸಲಂ ಗರುಂ ಭಾವನೀಯಂ ವತ್ತಾರಂ ವಚನಕ್ಖಮಂ ಚೋದಕಂ ಪಾಪಗರಹಿಂ ಓವಾದಕಂ ಅನುಸಾಸಕಂ ವಿಞ್ಞಾಪಕಂ ಸನ್ದಸ್ಸಕಂ ಸಮಾದಪಕಂ ಸಮುತ್ತೇಜಕಂ ಸಮ್ಪಹಂಸಕಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ನವಸಲಿಲಸಮ್ಪುಣ್ಣಾಹಿ ಗಙ್ಗಾಯಮುನಾಅಚಿರವತೀಸರಭೂಮಹೀಆದೀಹಿ ನದೀಸತಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಸಲಿಲಧಾರಾಹಿ ಚ ಪೂರಿತೋಪಿ ಸಕಂ ವೇಲಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕವನ್ದನಮಾನನಪೂಜನಕಾರಣಾ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದವೀತಿಕ್ಕಮೋ ನ ಕರಣೀಯೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ –

‘ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಮಹಾರಾಜ [ಪಹಾರಾಧ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಠಿತಧಮ್ಮೋ ವೇಲಂ ನಾತಿಕ್ಕಮತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯಂ ಮಹಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ತಂ ಮಮ ಸಾವಕಾ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ನಾತಿಕ್ಕಮನ್ತೀ’ತಿ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಸಬ್ಬಸವನ್ತೀಹಿ ಗಙ್ಗಾಯಮುನಾಅಚಿರವತೀಸರಭೂಮಹೀಹಿ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಉದಕಧಾರಾಹಿಪಿ ನ ಪರಿಪೂರತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾಸವನಧಾರಣವಿನಿಚ್ಛಯಅಭಿಧಮ್ಮವಿನಯಗಾಳ್ಹಸುತ್ತನ್ತವಿಗ್ಗಹಪದನಿಕ್ಖೇಪಪದಸನ್ಧಿ ಪದವಿಭತ್ತಿನವಙ್ಗಜಿನಸಾಸನವರಂ ಸುಣನ್ತೇನಾಪಿ ನ ತಪ್ಪಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸುತಸೋಮಜಾತಕೇ –

“‘ಅಗ್ಗಿ ಯಥಾ ತಿಣಕಟ್ಠಂ ದಹನ್ತೋ, ನ ತಪ್ಪತಿ ಸಾಗರೋ ವಾ ನದೀಹಿ।
ಏವಮ್ಪಿ ಚೇ [ಏವಮ್ಪಿ ವೇ (ಸ್ಯಾ॰), ಏವಂ ಹಿ ಮೇ (ಕ॰) ಜಾ॰ ೧ ಅಸೀತಿನಿಪಾತೇ] ಪಣ್ಡಿತಾ ರಾಜಸೇಟ್ಠ, ಸುತ್ವಾ ನ ತಪ್ಪನ್ತಿ ಸುಭಾಸಿತೇನಾ’”ತಿ॥

ಸಮುದ್ದಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।ಸಮುದ್ದವಗ್ಗೋ ದುತಿಯೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ –

ಲಾಬುಲತಾ ಚ ಪದುಮಂ, ಬೀಜಂ ಸಾಲಕಲ್ಯಾಣಿಕಾ।
ನಾವಾ ಚ ನಾವಾಲಗ್ಗನಂ, ಕೂಪೋ ನಿಯಾಮಕೋ ತಥಾ।
ಕಮ್ಮಕಾರೋ ಸಮುದ್ದೋ ಚ, ವಗ್ಗೋ ತೇನ ಪವುಚ್ಚತೀತಿ॥

೩. ಪಥವೀವಗ್ಗೋ

೧. ಪಥವೀಅಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಪಥವಿಯಾ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವೀ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾನಿ ಕಪ್ಪೂರಾಗರುತಗರಚನ್ದನಕುಙ್ಕುಮಾದೀನಿ ಆಕಿರನ್ತೇಪಿ

ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಪುಬ್ಬರುಹಿರಸೇದಮೇದಖೇಳಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಲಸಿಕ- ಮುತ್ತಕರೀಸಾದೀನಿ ಆಕಿರನ್ತೇಪಿ ತಾದಿಸಾ ಯೇವ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇ ಲಾಭಾಲಾಭೇ ಯಸಾಯಸೇ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಯ ಸುಖದುಕ್ಖೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ತಾದಿನಾ ಯೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವಿಯಾ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವೀ ಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನಾಪಗತಾ ಸಕಗನ್ಧಪರಿಭಾವಿತಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ವಿಭೂಸನಾಪಗತೇನ ಸಕಸೀಲಗನ್ಧಪರಿಭಾವಿತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವಿಯಾ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವೀ ನಿರನ್ತರಾ ಅಖಣ್ಡಚ್ಛಿದ್ದಾ ಅಸುಸಿರಾ ಬಹಲಾ ಘನಾ ವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ನಿರನ್ತರಮಖಣ್ಡಚ್ಛಿದ್ದಮಸುಸಿರಬಹಲಘನವಿತ್ಥಿಣ್ಣಸೀಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವಿಯಾ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವೀ ಗಾಮನಿಗಮನಗರಜನಪದರುಕ್ಖಪಬ್ಬತನದೀತಳಾಕಪೋಕ್ಖರಣೀಮಿಗಪಕ್ಖಿಮನುಜನರನಾರಿಗಣಂ ಧಾರೇನ್ತೀಪಿ ಅಕಿಲಾಸು ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಓವದನ್ತೇನಪಿ ಅನುಸಾಸನ್ತೇನಪಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇನ್ತೇನಪಿ ಸನ್ದಸ್ಸೇನ್ತೇನಪಿ ಸಮಾದಪೇನ್ತೇನಪಿ ಸಮುತ್ತೇಜೇನ್ತೇನಪಿ ಸಮ್ಪಹಂಸೇನ್ತೇನಪಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಸು ಅಕಿಲಾಸುನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವಿಯಾ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವೀ ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತೇನ ಪಥವಿಸಮೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಹರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಥವಿಯಾ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಾಸಿಕಾಯ ಚೂಳಸುಭದ್ದಾಯ ಸಕಸಮಣೇ ಪರಿಕಿತ್ತಯಮಾನಾಯ -

"'ಏಕಞ್ಚೇ ಬಾಹಂ ವಾಸಿಯಾ, ತಚ್ಛೇ ಕುಪಿತಮಾನಸಾ [ಕುಪಿತಮಾನಸೋ (ಕ॰)]।
ಏಕಞ್ಚೇಬಾಹಂ ಗನ್ಧೇನ, ಆಲಿಮ್ಪೇಯ್ಯ ಪಮೋದಿತಾ [ಪಮೋದಿತೋ (ಕ॰)]॥

"'ಅಮುಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಘೋ ನತ್ಥಿ, ರಾಗೋ ಅಸ್ಮಿಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ಪಥವೀಸಮಚಿತ್ತಾ ತೇ, ತಾದಿಸಾ ಸಮಣಾ ಮಮಾ'"ತಿ॥

ಪಥವೀಅಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಆಪಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೨. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಆಪಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪೋ ಸುಸಣ್ಠಿತಮಕಮ್ಪಿತಮಲುಳಿತಸಭಾವಪರಿಸುದ್ಧೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕುಹನಲಪನನೇಮಿತ್ತಕನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಸುಸಣ್ಠಿತಮಕಮ್ಪಿತಮಲುಳಿತಸಭಾವಪರಿಸುದ್ಧಾಚಾರೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪೋ ಸೀತಲಸಭಾವಸಣ್ಠಿತೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಖನ್ತಿಮೇತ್ತಾನುದ್ದಯಸಮ್ಪನ್ನೇನ ಹಿತೇಸಿನಾ ಅನುಕಮ್ಪಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪೋ ಅಸುಚಿಂ ಸುಚಿಂ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಗಾಮೇ ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಾ ಉಪಜ್ಝಾಯೇ ಉಪಜ್ಝಾಯಮತ್ತೇಸು ಆಚರಿಯೇ ಆಚರಿಯಮತ್ತೇಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅನಧಿಕರಣೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಅನವಸೇಸಕಾರಿನಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪೋ ಬಹುಜನಪತ್ಥಿತೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಸನ್ತುಟ್ಠಪವಿವಿತ್ತಪಟಿಸಲ್ಲಾನೇನ ಸತತಂ ಸಬ್ಬಲೋಕಮಭಿಪತ್ಥಿತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪೋ ನ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಹಿತಮುಪದಹತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪರಭಣ್ಡನಕಲಹವಿಗ್ಗಹವಿವಾದರಿತ್ತಜ್ಝಾನಅರತಿಜನನಂ ಕಾಯವಚೀಚಿತ್ತೇಹಿ ಪಾಪಕಂ ನ ಕರಣೀಯಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಪಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ, ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಕಣ್ಹಜಾತಕೇ -

“‘ವರಞ್ಚೇ ಮೇ ಅದೋ ಸಕ್ಕ, ಸಬ್ಬಭೂತಾನಮಿಸ್ಸರ।
ನ ಮನೋ ವಾ ಸರೀರಂ ವಾ, ಮಂ-ಕತೇ ಸಕ್ಕ ಕಸ್ಸಚಿ।
ಕದಾಚಿ ಉಪಹಞ್ಞೇಥ, ಏತಂ ಸಕ್ಕ ವರಂ ವರೇ’”ತಿ॥

ಆಪಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ತೇಜಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೩. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ತೇಜಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಜೋ ತಿಣಕಟ್ಠಸಾಖಾಪಲಾಸಂ ಡಹತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಯೇ ತೇ ಅಬ್ಭನ್ತರಾ ವಾ ಬಾಹಿರಾ ವಾ ಕಿಲೇಸಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾನುಭವನಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಞಾಣಗ್ಗಿನಾ ಡಹಿತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಜಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಜೋ ನಿದ್ದಯೋ ಅಕಾರುಣಿಕೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಸು ಕಾರುಞ್ಞಾನುದ್ದಯಾ ನ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಜಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಜೋ ಸೀತಂ ಪಟಿಹನತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ವೀರಿಯಸನ್ತಾಪತೇಜಂ ಅಭಿಜನೇತ್ವಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪಟಿಹನ್ತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಜಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಜೋ ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ಉಣ್ಹಮಭಿಜನೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅನುನಯಪ್ಪಟಿಘವಿಪ್ಪಮುತ್ತೇನ ತೇಜೋಸಮೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಹರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಜಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಜೋ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ [ವಿಧಮತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಆಲೋಕಂ ದಸ್ಸಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಞಾಣಾಲೋಕಂ ದಸ್ಸಯಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇಜಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸಕಂ ಪುತ್ತಂ ರಾಹುಲಂ ಓವದನ್ತೇನ –

‘ತೇಜೋಸಮಂ [ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೯], ರಾಹುಲ, ಭಾವನಂ ಭಾವೇಹಿ, ತೇಜೋಸಮಂ ಹಿ ತೇ, ರಾಹುಲ, ಭಾವನಂ ಭಾವಯತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ? ಮನಾಪಾಮನಾಪಾ ಫಸ್ಸಾ ಚಿತ್ತಂ ನ ಪರಿಯಾದಾಯ ಠಸ್ಸನ್ತೀ’”ತಿ।

ತೇಜಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ವಾಯುಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೪. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ವಾಯುಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯು ಸುಪುಪ್ಫಿತವನಸಣ್ಡನ್ತರಂ ಅಭಿವಾಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ವಿಮುತ್ತಿವರಕುಸುಮಪುಪ್ಫಿತಾರಮ್ಮಣವನನ್ತರೇ ರಮಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯುಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯು ಧರಣೀರುಹಪಾದಪಗಣೇ ಮಥಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ವನನ್ತರಗತೇನ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಿಚಿನನ್ತೇನ ಕಿಲೇಸಾ ಮಥಯಿತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯುಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯು ಆಕಾಸೇ ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಸು ಮಾನಸಂ ಸಞ್ಚಾರಯಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯುಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯು ಗನ್ಧಂ ಅನುಭವತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲವರಸುರಭಿಗನ್ಧೋ [ಸೀಲಸುರಭಿಗನ್ಧೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅನುಭವಿತಬ್ಬೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯುಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯು ನಿರಾಲಯೋ ಅನಿಕೇತವಾಸೀ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ನಿರಾಲಯಮನಿಕೇತಮಸನ್ಥವೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಮುತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಾಯುಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ –

> “‘ಸನ್ಥವಾತೋ ಭಯಂ ಜಾತಂ, ನಿಕೇತಾ ಜಾಯತೇ ರಜೋ।
> ಅನಿಕೇತಮಸನ್ಥವಂ, ಏತಂ ವೇ ಮುನಿದಸ್ಸನ’”ನ್ತಿ॥

ವಾಯುಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಪಬ್ಬತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೫. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬತೋ ಅಚಲೋ ಅಕಮ್ಪಿತೋ [ಅಕಮ್ಪಿಯೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅಸಮ್ಪವೇಧೀ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಮ್ಮಾನನೇ ವಿಮಾನನೇ ಸಕ್ಕಾರೇ ಅಸಕ್ಕಾರೇ ಗರುಕಾರೇ ಅಗರುಕಾರೇ ಯಸೇ ಅಯಸೇ ನಿನ್ದಾಯ ಪಸಂಸಾಯ ಸುಖೇ ದುಕ್ಖೇ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ರಜನೀಯೇಸು ನ ರಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ದುಸ್ಸನೀಯೇಸು ನ ದುಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ, ಮುಯ್ಹನೀಯೇಸು ನ ಮುಯ್ಹಿತಬ್ಬಂ, ನ ಕಮ್ಪಿತಬ್ಬಂ ನ ಚಲಿತಬ್ಬಂ, ಪಬ್ಬತೇನ ವಿಯ ಅಚಲೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ –

“‘ಸೇಲೋ ಯಥಾ ಏಕಘನೋ [ಏಕಗ್ಘನೋ (ಕ॰) ಧ॰ ಪ॰ ೮೧ ಧಮ್ಮಪದೇ], ವಾತೇನ ನ ಸಮೀರತಿ।
ಏವಂ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು, ನ ಸಮಿಞ್ಜನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ’ತಿ॥

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬತೋ ಥದ್ಧೋ ನ ಕೇನಚಿ ಸಂಸಟ್ಠೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಥದ್ಧೇನ ಅಸಂಸಟ್ಠೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಕೇನಚಿ ಸಂಸಗ್ಗೋ ಕರಣೀಯೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ –

“‘ಅಸಂಸಟ್ಠಂ ಗಹಟ್ಠೇಹಿ, ಅನಾಗಾರೇಹಿ ಚೂಭಯಂ।
ಅನೋಕಸಾರಿಮಪ್ಪಿಚ್ಛಂ, ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ’ನ್ತಿ॥

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬತೇ ಬೀಜಂ ನ ವಿರೂಹತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಕಮಾನಸೇ ಕಿಲೇಸಾ ನ ವಿರೂಹಾಪೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸುಭೂತಿನಾ –

“‘ರಾಗೂಪಸಂಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಯದಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಮಮ।
ಸಯಂವ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಾಮಿ [ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)], ಏಕಗ್ಗೋ [ಏಕಕೋ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)] ತಂ ದಮೇಮಹಂ॥

“‘ರಜ್ಜಸೇ [ರಜ್ಜಸಿ (ಸೀ॰), ರಞ್ಜಸಿ (ಪೀ॰)] ರಜನೀಯೇ ಚ, ದುಸ್ಸನೀಯೇ ಚ ದುಸ್ಸಸೇ।
ಮುಯ್ಹಸೇ [ಮುಯ್ಹಸಿ (ಸೀ॰)] ಮೋಹನೀಯೇ ಚ, ನಿಕ್ಖಮಸ್ಸು ವನಾ ತುವಂ॥

“‘ವಿಸುದ್ಧಾನಂ ಅಯಂ ವಾಸೋ, ನಿಮ್ಮಲಾನಂ ತಪಸ್ಸಿನಂ।
ಮಾ ಖೋ ವಿಸುದ್ಧಂ ದೂಸೇಸಿ, ನಿಕ್ಖಮಸ್ಸು ವನಾ ತುವ’ನ್ತಿ॥

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬತೋ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಞಾಣಚ್ಚುಗ್ಗತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ –

“‘ಪಮಾದಂ ಅಪ್ಪಮಾದೇನ, ಯದಾ ನುದತಿ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಪಞ್ಞಾಪಾಸಾದಮಾರುಯ್ಹ, ಅಸೋಕೋ ಸೋಕಿನಿಂ ಪಜಂ।
ಪಬ್ಬತಟ್ಠೋವ ಭೂಮಟ್ಠೇ [ಭುಮ್ಮಟ್ಠೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಧೀರೋ ಬಾಲೇ ಅವೇಕ್ಖತೀ’ತಿ॥

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬತೋ ಅನುನ್ನತೋ ಅನೋನತೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಉನ್ನತಾವನತಿ ನ ಕರಣೀಯಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಾಸಿಕಾಯ ಚೂಳಸುಭದ್ದಾಯ ಸಕಸಮಣೇ ಪರಿಕಿತ್ತಯಮಾನಾಯ -

“‘ಲಾಭೇನ ಉನ್ನತೋ ಲೋಕೋ, ಅಲಾಭೇನ ಚ ಓನತೋ।
ಲಾಭಾಲಾಭೇನ ಏಕತ್ಥಾ [ಏಕಟ್ಠಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ತಾದಿಸಾ ಸಮಣಾ ಮಮಾ’”ತಿ॥

ಪಬ್ಬತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಆಕಾಸಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೬. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಆಕಾಸಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಗಯ್ಹೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅಗಯ್ಹೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸೋ ಇಸಿತಾಪಸಭೂತದಿಜಗಣಾನುಸಞ್ಚರಿತೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ‘ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ’ತಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಮಾನಸಂ ಸಞ್ಚಾರಯಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸೋ ಸನ್ತಾಸನೀಯೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ , ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಭವಪಟಿಸನ್ಧೀಸು ಮಾನಸಂ ಉಬ್ಬೇಜಯಿತಬ್ಬಂ, ಅಸ್ಸಾದೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸೋ ಅನನ್ತೋ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅನನ್ತಸೀಲೇನ ಅಪರಿಮಿತಞಾಣೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸೋ ಅಲಗ್ಗೋ ಅಸತ್ತೋ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಅಪಲಿಬುದ್ಧೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ , ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕುಲೇ ಗಣೇ ಲಾಭೇ ಆವಾಸೇ ಪಲಿಬೋಧೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಸು ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಲಗ್ಗೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅನಾಸತ್ತೇನ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಅಪಲಿಬುದ್ಧೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಆಕಾಸಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸಕಂ ಪುತ್ತಂ ರಾಹುಲಂ ಓವದನ್ತೇನ - ‘ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ರಾಹುಲ [ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೯], ಆಕಾಸೋ ನ ಕತ್ಥಚಿ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ ತ್ವಂ, ರಾಹುಲ, ಆಕಾಸಸಮಂ ಭಾವನಂ ಭಾವೇಹಿ, ಆಕಾಸಸಮಂ ಹಿ ತೇ, ರಾಹುಲ, ಭಾವನಂ ಭಾವಯತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಮನಾಪಾಮನಾಪಾ ಫಸ್ಸಾ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ಠಸ್ಸನ್ತೀ’”ತಿ।

ಆಕಾಸಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಚನ್ದಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೭. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಚನ್ದಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಚನ್ದೋ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ಉದಯನ್ತೋ ಉತ್ತರುತ್ತರಿಂ ವಡ್ಢತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆಚಾರಸೀಲಗುಣವತ್ತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆಗಮಾಧಿಗಮೇ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾಯ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾಯ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೇ ಉತ್ತರುತ್ತರಿಂ ವಡ್ಢಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚನ್ದಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚನ್ದೋ ಉಳಾರಾಧಿಪತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಉಳಾರೇನ ಛನ್ದಾಧಿಪತಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚನ್ದಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚನ್ದೋ ನಿಸಾಯ ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪವಿವಿತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚನ್ದಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚನ್ದೋ ವಿಮಾನಕೇತು, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸೀಲಕೇತುನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚನ್ದಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚನ್ದೋ ಆಯಾಚಿತಪತ್ಥಿತೋ ಉದೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆಯಾಚಿತಪತ್ಥಿತೇನ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಾನಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚನ್ದಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯವರೇ ‘ಚನ್ದೂಪಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಥ, ಅಪಕಸ್ಸೇವ ಕಾಯಂ ಅಪಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿಚ್ಚನವಕಾ ಕುಲೇಸು ಅಪ್ಪಗಬ್ಭಾ’”ತಿ [ಅಪ್ಪಗಬ್ಭಾತಿ (ಕ॰) ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೬]।

ಚನ್ದಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಸೂರಿಯಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೮. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಸೂರಿಯಸ್ಸ [ಸುರಿಯಸ್ಸ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಸತ್ತ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಸತ್ತ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯೋ ಸಬ್ಬಂ ಉದಕಂ ಪರಿಸೋಸೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾ ಅನವಸೇಸಂ ಪರಿಸೋಸೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯೋ ತಮನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಂ ರಾಗತಮಂ ದೋಸತಮಂ ಮೋಹತಮಂ ಮಾನತಮಂ ದಿಟ್ಠಿತಮಂ ಕಿಲೇಸತಮಂ ಸಬ್ಬಂ ದುಚ್ಚರಿತತಮಂ ವಿಧಮಯಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯೋ ಅಭಿಕ್ಖಣಂ ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅಭಿಕ್ಖಣಂ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯೋ ರಂಸಿಮಾಲೀ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆರಮ್ಮಣಮಾಲಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯೋ ಮಹಾಜನಕಾಯಂ ಸನ್ತಾಪೇನ್ತೋ ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆಚಾರಸೀಲಗುಣವತ್ತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತಿಇನ್ದ್ರಿಯಬಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಇದ್ಧಿಪಾದೇಹಿ ಸದೇವಕೋ ಲೋಕೋ ಸನ್ತಾಪಯಿತಬ್ಬೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯೋ ರಾಹುಭಯಾ ಭೀತೋ ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ದುಚ್ಚರಿತದುಗ್ಗತಿವಿಸಮಕನ್ತಾರವಿಪಾಕವಿನಿಪಾತಕಿಲೇಸಜಾಲಜಟಿತೇ ದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟಪಟಿಮುಕ್ಕೇ ಕುಪಥಪಕ್ಖನ್ದೇ ಕುಮ್ಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೇ [ಕುಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೇ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)] ಸತ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಮಹತಾ ಸಂವೇಗಭಯೇನ ಮಾನಸಂ ಸಂವೇಜೇತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಛಟ್ಠಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯೋ ಕಲ್ಯಾಣಪಾಪಕೇ ದಸ್ಸೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಬಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಇದ್ಧಿಪಾದಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಸತ್ತಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ವಙ್ಗೀಸೇನ -

“‘ಯಥಾಪಿ ಸೂರಿಯೋ ಉದಯನ್ತೋ, ರೂಪಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಪಾಣಿನಂ।
ಸುಚಿಞ್ಚ ಅಸುಚಿಞ್ಚಾಪಿ, ಕಲ್ಯಾಣಞ್ಚಾಪಿ ಪಾಪಕಂ॥

“‘ತಥಾ ಭಿಕ್ಖು ಧಮ್ಮಧರೋ, ಅವಿಜ್ಜಾಪಿಹಿತಂ ಜನಂ।
ಪಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ ವಿವಿಧಂ, ಆದಿಚ್ಚೋವುದಯಂ ಯಥಾ’”ತಿ॥

ಸೂರಿಯಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಸಕ್ಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೯. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಸಕ್ಕಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕೋ ಏಕನ್ತಸುಖಸಮಪ್ಪಿತೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಏಕನ್ತಪವಿವೇಕಸುಖಾಭಿರತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕೋ ದೇವೇ ದಿಸ್ವಾ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಹಾಸಮಭಿಜನೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಲೀನಮತನ್ದಿತಂ ಸನ್ತಂ ಮಾನಸಂ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಹಾಸಮಭಿಜನೇತಬ್ಬಂ, ಉಟ್ಠಹಿತಬ್ಬಂ ಘಟಿತಬ್ಬಂ ವಾಯಮಿತಬ್ಬಂ । ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಅನಭಿರತಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸುಞ್ಞಾಗಾರೇ ಅನಭಿರತಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕ್ಕಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸುಭೂತಿನಾ -

“‘ಸಾಸನೇ ತೇ ಮಹಾವೀರ, ಯತೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಅಹಂ।
ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ಮಾನಸಂ ಕಾಮಸಂಹಿತ’”ನ್ತಿ॥

ಸಕ್ಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಚಕ್ಕವತ್ತಿಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧೦. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ , ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹಿ ಜನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಚತಸ್ಸನ್ನಂ ಪರಿಸಾನಂ ಮಾನಸಂ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಅನುಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ವಿಜಿತೇ ಚೋರಾ ನ ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕಾ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ -

"'ವಿತಕ್ಕೂಪಸಮೇ ಚ ಯೋ ರತೋ, ಅಸುಭಂ ಭಾವಯತೇ [ಭಾವಯತೀ (ಸ್ಯಾ॰) ಧ॰ ಪ॰ ೩೫೦ ಧಮ್ಮಪದೇ] ಸದಾ ಸತೋ।
ಏಸ ಖೋ ಬ್ಯನ್ತಿಕಾಹಿತಿ, ಏಸ ಛೇಚ್ಛತಿ ಮಾರಬನ್ಧನ'ನ್ತಿ॥

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಸಮುದ್ದಪರಿಯನ್ತಂ ಮಹಾಪಥವಿಂ ಅನುಯಾಯತಿ ಕಲ್ಯಾಣಪಾಪಕಾನಿ ವಿಚಿನಮಾನೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಮನೋಕಮ್ಮಂ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ 'ಕಿಂ ನು ಖೋ ಮೇ ಇಮೇಹಿ ತೀಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಅನುಪವಜ್ಜಸ್ಸ ದಿವಸೋ ವೀತಿವತ್ತತೀ'ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯವರೇ -

'ಕಥಮ್ಭೂತಸ್ಸ ಮೇ ರತ್ತಿನ್ದಿವಾ ವೀತಿವತ್ತನ್ತೀತಿ [ವೀತಿಪತನ್ತೀತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬ'ನ್ತಿ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಬಾಹಿರಾರಕ್ಖಾ ಸುಸಂವಿಹಿತಾ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅಬ್ಭನ್ತರಾನಂ ಬಾಹಿರಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆರಕ್ಖಾಯ ಸತಿದೋವಾರಿಕೋ ಠಪೇತಬ್ಬೋ। ಇದಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ -

'ಸತಿದೋವಾರಿಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಕುಸಲಂ ಪಜಹತಿ ಕುಸಲಂ ಭಾವೇತಿ, ಸಾವಜ್ಜಂ ಪಜಹತಿ, ಅನವಜ್ಜಂ ಭಾವೇತಿ, ಸುದ್ಧಮತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರತೀ'"ತಿ।

ಚಕ್ಕವತ್ತಿಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

ಪಥವೀವಗ್ಗೋ ತತಿಯೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ -

ಪಥವೀ ಆಪೋ ಚ ತೇಜೋ ಚ, ವಾಯೋ ಚ ಪಬ್ಬತೇನ ಚ।
ಆಕಾಸೋ ಚನ್ದಸೂರಿಯೋ ಚ, ಸಕ್ಕೋ ಚ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನಾತಿ॥

೪. ಉಪಚಿಕಾವಗ್ಗೋ

೧. ಉಪಚಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಉಪಚಿಕಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಚಿಕಾ ಉಪರಿ ಛದನಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಪಿದಹಿತ್ವಾ ಗೋಚರಾಯ ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸೀಲಸಂವರಛದನಂ ಕತ್ವಾ ಮಾನಸಂ ಪಿದಹಿತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತಬ್ಬಂ, ಸೀಲಸಂವರಛದನೇನ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗೀ ಯೋಗಾವಚರೋ ಸಬ್ಬಭಯಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಚಿಕಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಉಪಸೇನೇನ ವಙ್ಗನ್ತಪುತ್ತೇನ -

"'ಸೀಲಸಂವರಛದನಂ, ಯೋಗೀ ಕತ್ವಾನ ಮಾನಸಂ।
ಅನುಪಲಿತ್ತೋ ಲೋಕೇನ, ಭಯಾ ಚ ಪರಿಮುಚ್ಚತೀ'"ತಿ॥

ಉಪಚಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಬಿಳಾರಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೨. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಬಿಳಾರಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಿಳಾರೋ ಗುಹಾಗತೋಪಿ ಸುಸಿರಗತೋಪಿ ಹಮ್ಮಿಯನ್ತರಗತೋಪಿ ಉನ್ದೂರಂ ಯೇವ ಪರಿಯೇಸತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಗಾಮಗತೇನಾಪಿ ಅರಞ್ಞಗತೇನಾಪಿ ರುಕ್ಖಮೂಲಗತೇನಾಪಿ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗತೇನಾಪಿ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತೇನ ಕಾಯಗತಾಸತಿಭೋಜನಂ ಯೇವ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಿಳಾರಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಿಳಾರೋ ಆಸನ್ನೇ ಯೇವ ಗೋಚರಂ ಪರಿಯೇಸತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಇಮೇಸು ಯೇವ ಪಞ್ಚಸು ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಉದಯಬ್ಬಯಾನುಪಸ್ಸಿನಾ ವಿಹರಿತಬ್ಬಂ 'ಇತಿ ರೂಪಂ ಇತಿ ರೂಪಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಇತಿ ರೂಪಸ್ಸ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ, ಇತಿ ವೇದನಾ ಇತಿ ವೇದನಾಯ ಸಮುದಯೋ ಇತಿ ವೇದನಾಯ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ, ಇತಿ ಸಞ್ಞಾ ಇತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಸಮುದಯೋ ಇತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ, ಇತಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ಇತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಮುದಯೋ ಇತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ, ಇತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಇತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಇತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ'ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಿಳಾರಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ -

"'ನ ಇತೋ ದೂರೇ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಭವಗ್ಗಂ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸತಿ।
ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಮ್ಹಿ ವೋಹಾರೇ, ಸಕೇ ಕಾಯಮ್ಹಿ ವಿನ್ದಥಾ'"ತಿ॥

ಬಿಳಾರಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಉನ್ದೂರಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೩. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಉನ್ದೂರಸ್ಸ [ಉನ್ದುರಸ್ಸ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)] ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉನ್ದೂರೋ ಇತೋಚಿತೋ ಚ ವಿಚರನ್ತೋ ಆಹಾರೂಪಾಸೀಸಕೋ ಯೇವ ಚರತಿ,

ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ , ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಇತೋಚಿತೋ ಚ ವಿಚರನ್ತೇನ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೂಪಾಸೀಸಕೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉನ್ದೂರಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಉಪಸೇನೇನ ವಙ್ಗನ್ತಪುತ್ತೇನ –

'''ಧಮ್ಮಾಸೀಸಂ [ಧಮ್ಮಸೀಸಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಕರಿತ್ವಾನ, ವಿಹರನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಕೋ।
ಅನೋಲೀನೋ ವಿಹರತಿ, ಉಪಸನ್ತೋ ಸದಾ ಸತೋ'''ತಿ॥

ಉನ್ದೂರಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ವಿಚ್ಛಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೪. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ವಿಚ್ಛಿಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಚ್ಛಿಕೋ ನಙ್ಗುಲಾವುಧೋ ನಙ್ಗುಲಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಞಾಣಾವುಧೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಞಾಣಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ವಿಹರಿತಬ್ಬಂ । ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಿಚ್ಛಿಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಉಪಸೇನೇನ ವಙ್ಗನ್ತಪುತ್ತೇನ –

'''ಞಾಣಖಗ್ಗಂ ಗಹೇತ್ವಾನ, ವಿಹರನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸಕೋ।
ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ ಸಬ್ಬಭಯಾ, ದುಪ್ಪಸಹೋ ಚ ಸೋ ಭವೇ'''ತಿ॥

ವಿಚ್ಛಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ನಕುಲಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೫. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ನಕುಲಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ನಕುಲೋ ಉರಗಮುಪಗಚ್ಛನ್ತೋ ಭೇಸಜ್ಜೇನ ಕಾಯಂ ಪರಿಭಾವೇತ್ವಾ ಉರಗಮುಪಗಚ್ಛತಿ ಗಹೇತುಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕೋಧಾಘಾತಬಹುಲಂ ಕಲಹವಿಗ್ಗಹವಿವಾದವಿರೋಧಾಭಿಭೂತಂ ಲೋಕಮುಪಗಚ್ಛನ್ತೇನ ಮೇತ್ತಾಭೇಸಜ್ಜೇನ ಮಾನಸಂ ಅನುಲಿಮ್ಪಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ನಕುಲಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ –

'''ತಸ್ಮಾ ಸಕಂ ಪರೇಸಮ್ಪಿ, ಕಾತಬ್ಬಾ ಮೇತ್ತಭಾವನಾ।
ಮೇತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಫರಿತಬ್ಬಂ, ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನ'''ನ್ತಿ॥

ನಕುಲಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಜರಸಿಙ್ಗಾಲಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೬. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಜರಸಿಙ್ಗಾಲಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಜರಸಿಙ್ಗಾಲೋ ಭೋಜನಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ಅಜಿಗುಚ್ಛಮಾನೋ ಯಾವದತ್ಥಂ ಆಹರಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಭೋಜನಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ಅಜಿಗುಚ್ಛಮಾನೇನ

ಸರೀರಯಾಪನಮತ್ತಮೇವ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಜರಸಿಙ್ಗಾಲಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ –

"'ಸೇನಾಸನಮ್ಹಾ ಓರುಯ್ಹ, ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪಾವಿಸಿಂ।
ಭುಞ್ಜನ್ತಂ ಪುರಿಸಂ ಕುಟ್ಠಿಂ, ಸಕ್ಕಚ್ಚ ನಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಂ॥

"'ಸೋ ಮೇ ಪಕ್ಕೇನ ಹತ್ಥೇನ, ಆಲೋಪಂ ಉಪನಾಮಯಿ।
ಆಲೋಪಂ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತಸ್ಸ, ಅಙ್ಗುಲಿಪೇತ್ಥ ಛಿಜ್ಜಥ॥

"'ಕುಟ್ಟಮೂಲಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ, ಆಲೋಪಂ ತಂ ಅಭುಞ್ಜಿಸಂ।
ಭುಞ್ಜಮಾನೇ ವಾ ಭುತ್ತೇ ವಾ, ಜೇಗುಚ್ಛಂ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತೀ'ತಿ॥

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಜರಸಿಙ್ಗಾಲೋ ಭೋಜನಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ನ ವಿಚಿನಾತಿ ಲೂಖಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಭೋಜನಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ನ ವಿಚಿನಿತಬ್ಬಂ 'ಲೂಖಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ವಾ ಅಸಮ್ಪನ್ನಂ ವಾ'ತಿ, ಯಥಾಲದ್ಧೇನ ಸನ್ತುಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಜರಸಿಙ್ಗಾಲಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಉಪಸೇನೇನ ವಙ್ಗನ್ತಪುತ್ತೇನ –

"'ಲೂಖೇನಪಿ ಚ ಸನ್ತುಸ್ಸೇ, ನಾಞ್ಞಂ ಪತ್ಥೇ ರಸಂ ಬಹುಂ।
ರಸೇಸು ಅನುಗಿದ್ಧಸ್ಸ, ಝಾನೇ ನ ರಮತೇ [ರಮತೀ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಮನೋ।
ಇತರೀತರೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ [ಸನ್ತುಟ್ಠೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಸಾಮಞ್ಞಂ ಪರಿಪೂರತೀ'"ತಿ॥

ಜರಸಿಙ್ಗಾಲಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಮಿಗಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೭. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಮಿಗಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಿಗೋ ದಿವಾ ಅರಞ್ಞೇ ಚರತಿ, ರತ್ತಿಂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ದಿವಾ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರಿತಬ್ಬಂ, ರತ್ತಿಂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಿಗಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಲೋಮಹಂಸನಪರಿಯಾಯೇ –

'ಸೋ ಖೋ ಅಹಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಯಾ ತಾ ರತ್ತಿಯೋ ಸೀತಾ ಹೇಮನ್ತಿಕಾ ಅನ್ತರಟ್ಠಕಾ ಹಿಮಪಾತಸಮಯಾ [ಅನ್ತರಟ್ಠಕೇ ಹಿಮಪಾತಸಮಯೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)], ತಥಾರೂಪಾಸು ರತ್ತೀಸು ರತ್ತಿಂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ವಿಹರಾಮಿ, ದಿವಾ ವನಸಣ್ಡೇ। ಗಿಮ್ಹಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಮಾಸೇ ದಿವಾ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ವಿಹರಾಮಿ, ರತ್ತಿಂ ವನಸಣ್ಡೇ'ತಿ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಿಗೋ ಸತ್ತಿಮ್ಹಿ ವಾ ಸರೇ ವಾ ಓಪತನ್ತೇ ವಞ್ಚೇತಿ [ವಜ್ಜೇತಿ (ಕ॰)] ಪಲಾಯತಿ, ನ ಕಾಯಮುಪನೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕಿಲೇಸೇಸು ಓಪತನ್ತೇಸು ವಞ್ಚಯಿತಬ್ಬಂ [ವಜ್ಜಯಿತಬ್ಬಂ (ಕ॰)] ಪಲಾಯಿತಬ್ಬಂ, ನ ಚಿತ್ತಮುಪನೇತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಿಗಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಿಗೋ ಮನುಸ್ಸೇ ದಿಸ್ವಾ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪಲಾಯತಿ ‘ಮಾ ಮಂ ತೇ ಅದ್ದಸಂಸೂ’ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಭಣ್ಡನಕಲಹವಿಗ್ಗಹವಿವಾದಸೀಲೇ ದುಸ್ಸೀಲೇ ಕುಸೀತೇ ಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮೇ ದಿಸ್ವಾ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪಲಾಯಿತಬ್ಬಂ ‘ಮಾ ಮಂ ತೇ ಅದ್ದಸಂಸು, ಅಹಞ್ಚ ತೇ ಮಾ ಅದ್ದಸ’ನ್ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಿಗಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ -

“‘ಮಾ ಮೇ ಕದಾಚಿ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ, ಕುಸೀತೋ ಹೀನವೀರಿಯೋ।
ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋ ಅನಾಚಾರೋ, ಸಮ್ಮತೋ [ಸಮೇತೋ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅಹು ಕತ್ಥಚೀ’”ತಿ॥

ಮಿಗಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಗೋರೂಪಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೮. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಗೋರೂಪಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಗೋರೂಪೋ ಸಕಂ ಗೇಹಂ ನ ವಿಜಹತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಕೋ ಕಾಯೋ ನ ವಿಜಹಿತಬ್ಬೋ ‘ಅನಿಚ್ಚುಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನಭೇದನವಿಕಿರಣವಿದ್ಧಂಸನಧಮ್ಮೋ ಅಯಂ ಕಾಯೋ’ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗೋರೂಪಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗೋರೂಪೋ ಆದಿನ್ನಧುರೋ ಸುಖದುಕ್ಖೇನ ಧುರಂ ವಹತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆದಿನ್ನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ಸುಖದುಕ್ಖೇನ ಯಾವ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಾ ಆಪಾಣಕೋಟಿಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗೋರೂಪಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗೋರೂಪೋ ಛನ್ದೇನ ಘಾಯಮಾನೋ ಪಾನೀಯಂ ಪಿವತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾನಂ ಅನುಸಿಟ್ಠಿ ಛನ್ದೇನ ಪೇಮೇನ ಪಸಾದೇನ ಘಾಯಮಾನೇನ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗೋರೂಪಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗೋರೂಪೋ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ವಾಹಿಯಮಾನೋ ವಹತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಥೇರನವಮಜ್ಝಿಮಭಿಕ್ಖೂನಮ್ಪಿ ಗಿಹಿಉಪಾಸಕಸ್ಸಾಪಿ ಓವಾದಾನುಸಾಸನೀ ಸಿರಸಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಗೋರೂಪಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ -

“‘ತದಹು ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸನ್ತೋ, ಜಾತಿಯಾ ಸತ್ತವಸ್ಸಿಕೋ।
ಸೋಪಿ ಮಂ ಅನುಸಾಸೇಯ್ಯ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮಿ ಮತ್ಥಕೇ [ಮುದ್ಧನಾ (ಸೀ॰)]॥

“‘ತಿಬ್ಬಂ ಛನ್ದಞ್ಚ ಪೇಮಞ್ಚ, ತಸ್ಮಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಪೇ।
ಠಪೇಯ್ಯಾಚರಿಯಟ್ಠಾನೇ, ಸಕ್ಕಚ್ಚ ನಂ ಪುನಪ್ಪುನ’”ನ್ತಿ॥

ಗೋರೂಪಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ವರಾಹಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೯. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ವರಾಹಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವರಾಹೋ ಸನ್ತತ್ತಕಠಿತೇ [ಸನ್ತತ್ತಕಠಿನೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಗಿಮ್ಹಸಮಯೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಉದಕಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ದೋಸೇನ ಚಿತ್ತೇ ಆಲುಳಿತಖಲಿತವಿಬ್ಭನ್ತಸನ್ತತ್ತೇ ಸೀತಲಾಮತಪಣೀತಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವರಾಹಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವರಾಹೋ ಚಿಕ್ಖಲ್ಲಮುದಕಮುಪಗನ್ತ್ವಾ ನಾಸಿಕಾಯ ಪಥವಿಂ ಖಣಿತ್ವಾ ದೋಣಿಂ ಕತ್ವಾ ದೋಣಿಕಾಯ ಸಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಮಾನಸೇ ಕಾಯಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣನ್ತರಗತೇನ ಸಯಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವರಾಹಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಪಿಣ್ಡೋಲಭಾರದ್ವಾಜೇನ –

"'ಕಾಯೇ [ಕಾಯೇನ (ಕ॰)] ಸಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾನ, ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸಕೋ।
ಏಕಾಕಿಯೋ ಅದುತಿಯೋ, ಸೇತಿ ಆರಮ್ಮಣನ್ತರೇ'"ತಿ॥

ವರಾಹಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಹತ್ಥಿಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧೦. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಹತ್ಥಿಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಹತ್ಥೀ ನಾಮ ಚರನ್ತೋ ಯೇವ ಪಥವಿಂ ದಾಲೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕಾಯಂ ಸಮ್ಮಸಮಾನೇನೇವ ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸಾ ದಾಲೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಹತ್ಥಿಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಹತ್ಥೀ ಸಬ್ಬಕಾಯೇನೇವ ಅಪಲೋಕೇತಿ, ಉಜುಕಂ ಯೇವ ಪೇಕ್ಖತಿ, ನ ದಿಸಾವಿದಿಸಾ ವಿಲೋಕೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಕಾಯೇನ ಅಪಲೋಕಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ದಿಸಾವಿದಿಸಾ ವಿಲೋಕೇತಬ್ಬಾ, ನ ಉದ್ಧಂ ಉಲ್ಲೋಕೇತಬ್ಬಂ, ನ ಅಧೋ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಂ, ಯುಗಮತ್ತಪೇಕ್ಖಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಹತ್ಥಿಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಹತ್ಥೀ ಅನಿಬದ್ಧಸಯನೋ ಗೋಚರಾಯಮನುಗನ್ತ್ವಾ ನ ತಮೇವ ದೇಸಂ ವಾಸತ್ಥಮುಪಗಚ್ಛತಿ, ನ ಧುವಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಲಯೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅನಿಬದ್ಧಸಯನೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನಿರಾಲಯೇನ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಗನ್ತಬ್ಬಂ, ಯದಿ ಪಸ್ಸತಿ ವಿಪಸ್ಸಕೋ ಮನುಞ್ಞಂ ಪತಿರೂಪಂ ರುಚಿರದೇಸೇ ಭವಂ ಮಣ್ಡಪಂ ವಾ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ವಾ ಗುಹಂ ವಾ ಪಬ್ಭಾರಂ ವಾ, ತತ್ಥೇವ ವಾಸಮುಪಗನ್ತಬ್ಬಂ, ಧುವಪ್ಪತಿಟ್ಠಾಲಯೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಹತ್ಥಿಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಹತ್ಥೀ ಉದಕಂ ಓಗಾಹಿತ್ವಾ ಸುಚಿವಿಮಲಸೀತಲಸಲಿಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕುಮುದುಪ್ಪಲಪದುಮಪುಣ್ಡರೀಕಸಞ್ಛನ್ನಂ ಮಹತಿಮಹನ್ತಂ ಪದುಮಸರಂ ಓಗಾಹಿತ್ವಾ ಕೀಳತಿ ಗಜವರಕೀಳಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸುಚಿವಿಮಲವಿಪ್ಪಸನ್ನಮನಾವಿಲಧಮ್ಮವರವಾರಿಪುಣ್ಣಂ ವಿಮುತ್ತಿಕುಸುಮಸಞ್ಛನ್ನಂ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಪೋಕ್ಖರಣಿಂ ಓಗಾಹಿತ್ವಾ ಞಾಣೇನ ಸಙ್ಖಾರಾ ಓಧುನಿತಬ್ಬಾ ವಿಧುನಿತಬ್ಬಾ, ಯೋಗಾವಚರಕೀಳಾ ಕೀಳಿತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಹತ್ಥಿಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಹತ್ಥೀ ಸತೋ ಪಾದಂ ಉದ್ಧರತಿ, ಸತೋ ಪಾದಂ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸತೇನ ಸಮ್ಪಜಾನೇನ ಪಾದಂ ಉದ್ಧರಿತಬ್ಬಂ, ಸತೇನ ಸಮ್ಪಜಾನೇನ ಪಾದಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ, ಅಭಿಕ್ಕಮಪಟಿಕ್ಕಮೇ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸತೇನ ಸಮ್ಪಜಾನೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಹತ್ಥಿಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯವರೇ -

“‘ಕಾಯೇನ ಸಂವರೋ ಸಾಧು, ಸಾಧು ವಾಚಾಯ ಸಂವರೋ।
ಮನಸಾ ಸಂವರೋ ಸಾಧು, ಸಾಧು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಂವರೋ।
ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಂವುತೋ ಲಜ್ಜೀ, ರಕ್ಖಿತೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ’”ತಿ॥

ಹತ್ಥಿಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।ಉಪಚಿಕಾವಗ್ಗೋ ಚತುತ್ಥೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ -

ಉಪಚಿಕಾ ಬಿಳಾರೋ ಚ, ಉನ್ದೂರೋ ವಿಚ್ಛಿಕೇನ ಚ।
ನಕುಲೋ ಸಿಙ್ಗಾಲೋ ಮಿಗೋ,
ಗೋರೂಪೋ ವರಾಹೋ ಹತ್ಥಿನಾ ದಸಾತಿ॥

೫. ಸೀಹವಗ್ಗೋ

೧. ಸೀಹಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಸೀಹಸ್ಸ ಸತ್ತ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಸತ್ತ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹೋ ನಾಮ ಸೇತವಿಮಲಪರಿಸುದ್ಧಪಣ್ಡರೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸೇತವಿಮಲಪರಿಸುದ್ಧಪಣ್ಡರಚಿತ್ತೇನ ಬ್ಯಪಗತಕುಕ್ಕುಚ್ಚೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹೋ ಚತುಚರಣೋ ವಿಕ್ಕನ್ತಚಾರೀ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಚತುರಿದ್ಧಿಪಾದಚರಣೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹೋ ಅಭಿರೂಪರುಚಿರಕೇಸರೀ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅಭಿರೂಪರುಚಿರಸೀಲಕೇಸರಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹೋ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನೇಪಿ ನ ಕಸ್ಸಚಿ ಓನಮತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಪರಿಯಾದಾನೇಪಿ ನ ಕಸ್ಸಚಿ ಓನಮಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹೋ ಸಪದಾನಭಕ್ಖೋ ಯಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸೇ ನಿಪತತಿ, ತತ್ಥೇವ ಯಾವದತ್ಥಂ ಭಕ್ಖಯತಿ, ನ ವರಮಂಸಂ ವಿಚಿನಾತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಪದಾನಭಕ್ಖೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಕುಲಾನಿ ವಿಚಿನಿತಬ್ಬಾನಿ, ನ ಪುಬ್ಬಗೇಹಂ ಹಿತ್ವಾ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಾನಿ, ನ ಭೋಜನಂ ವಿಚಿನಿತಬ್ಬಂ, ಯಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸೇ ಕಬಳಂ

ಆದೀಯತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ಓಕಾಸೇ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಸರೀರಯಾಪನತ್ಥಂ [ಸರೀರಯಾಪನಮತ್ತಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ನ ವರಭೋಜನಂ ವಿಚಿನಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹೋ ಅಸನ್ನಿಧಿಭಕ್ಖೋ, ಸಕಿಂ ಗೋಚರಂ ಭಕ್ಖಯಿತ್ವಾ ನ ಪುನ ತಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅಸನ್ನಿಧಿಕಾರಪರಿಭೋಗಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹಸ್ಸ ಛಟ್ಠಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹೋ ಭೋಜನಂ ಅಲದ್ಧಾ ನ ಪರಿತಸ್ಸತಿ, ಲದ್ಧಾಪಿ ಭೋಜನಂ ಅಗಧಿತೋ [ಅಗಥಿತೋ (ಸೀ॰)] ಅಮುಚ್ಛಿತೋ ಅನಜ್ಝೋಸನ್ನೋ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಭೋಜನಂ ಅಲದ್ಧಾ ನ ಪರಿತಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ, ಲದ್ಧಾಪಿ ಭೋಜನಂ ಅಗಧಿತೇನ ಅಮುಚ್ಛಿತೇನ ಅನಜ್ಝೋಸನ್ನೇನ ಆದೀನವದಸ್ಸಾವಿನಾ ನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞೇನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸೀಹಸ್ಸ ಸತ್ತಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯವರೇ ಥೇರಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಂ ಪರಿಕಿತ್ತಯಮಾನೇನ –

'ಸನ್ತುಟ್ಠೋಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಸ್ಸಪೋ ಇತರೀತರೇನ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇನ, ಇತರೀತರಪಿಣ್ಡಪಾತಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ ಚ ವಣ್ಣವಾದೀ, ನ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಹೇತು ಅನೇಸನಂ ಅಪ್ಪತಿರೂಪಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಅಲದ್ಧಾ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ನ ಪರಿತಸ್ಸತಿ, ಲದ್ಧಾ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಅಗಧಿತೋ ಅಮುಚ್ಛಿತೋ ಅನಜ್ಝೋಸನ್ನೋ ಆದೀನವದಸ್ಸಾವೀ ನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞೋ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀ'"ತಿ।

ಸೀಹಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಚಕ್ಕವಾಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೨. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಚಕ್ಕವಾಕಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀತಿ"? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವಾಕೋ ಯಾವ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಾ ದುತಿಯಿಕಂ ನ ವಿಜಹತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಯಾವ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಾ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ನ ವಿಜಹಿತಬ್ಬೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವಾಕಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವಾಕೋ ಸೇವಾಲಪಣಕಭಕ್ಖೋ, ತೇನ ಚ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಾಯ ಚ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ ಬಲೇನ ಚ ವಣ್ಣೇನ ಚ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ ಕರಣೀಯೋ, ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗೀ ಯೋಗಾವಚರೋ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ ಸೀಲೇನ, ನ ಪರಿಹಾಯತಿ ಸಮಾಧಿನಾ, ನ ಪರಿಹಾಯತಿ ಪಞ್ಞಾಯ, ನ ಪರಿಹಾಯತಿ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ, ನ ಪರಿಹಾಯತಿ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನೇನ, ನ ಪರಿಹಾಯತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವಾಕಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವಾಕೋ ಪಾಣೇ ನ ವಿಹೇಠಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ನಿಹಿತದಣ್ಡೇನ ನಿಹಿತಸತ್ಥೇನ ಲಜ್ಜಿನಾ ದಯಾಪನ್ನೇನ ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಹಿತಾನುಕಮ್ಪಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಕ್ಕವಾಕಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಚಕ್ಕವಾಕಜಾತಕೇ –

"'ಯೋ ನ ಹನ್ತಿ ನ ಘಾತೇತಿ, ನ ಜಿನಾತಿ ನ ಜಾಪಯೇ।
ಮೇತ್ತಂಸೋ [ಅಹಿಂಸಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಸಬ್ಬಭೂತೇಸು, ವೇರಂ ತಸ್ಸ ನ ಕೇನಚೀ'"ತಿ॥

ಚಕ್ಕವಾಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಪೇಣಾಹಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೩. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಪೇಣಾಹಿಕಾಯ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪೇಣಾಹಿಕಾ ಸಕಪತಿಮ್ಹಿ ಉಸೂಯಾಯ ಛಾಪಕೇ ನ ಪೋಸಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಕಮನೇ [ಸಕಮನೋ (ಕ॰)] ಕಿಲೇಸೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಉಸೂಯಾಯಿತಬ್ಬಂ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇನ ಸಮ್ಮಾಸಂವರಸುಸಿರೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಕಾಯಗತಾಸತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪೇಣಾಹಿಕಾಯ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪೇಣಾಹಿಕಾ ಪವನೇ ದಿವಸಂ ಗೋಚರಂ ಚರಿತ್ವಾ ಸಾಯಂ ಪಕ್ಖಿಗಣಂ ಉಪೇತಿ ಅತ್ತನೋ ಗುತ್ತಿಯಾ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಏಕಕೇನ ಪವಿವೇಕಂ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ ಸಂಯೋಜನಪರಿಮುತ್ತಿಯಾ, ತತ್ರ ರತಿಂ ಅಲಭಮಾನೇನ ಉಪವಾದಭಯಪರಿರಕ್ಖಣಾಯ ಸಙ್ಘಂ ಓಸರಿತ್ವಾ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತೇನ ವಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪೇಣಾಹಿಕಾಯ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸಹಮ್ಪತಿನಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ –

"'ಸೇವೇಥ ಪನ್ತಾನಿ ಸೇನಾಸನಾನಿ, ಚರೇಯ್ಯ ಸಂಯೋಜನವಿಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾ।
ಸಚೇ ರತಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ತತ್ಥ, ಸಙ್ಘೇ ವಸೇ ರಕ್ಖಿತತ್ತೋ ಸತೀಮಾ'"ತಿ॥

ಪೇಣಾಹಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಘರಕಪೋತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೪. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಘರಕಪೋತಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಘರಕಪೋತೋ ಪರಗೇಹೇ ವಸಮಾನೋ ನ ತೇಸಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಣ್ಡಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಮಜ್ಝತ್ತೋ ವಸತಿ ಸಞ್ಞಾಬಹುಲೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪರಕುಲಂ ಉಪಗತೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಕುಲೇ ಇತ್ಥೀನಂ ವಾ ಪುರಿಸಾನಂ ವಾ ಮಞ್ಚೇ ವಾ ಪೀಠೇ ವಾ ವತ್ಥೇ ವಾ ಅಲಙ್ಕಾರೇ ವಾ ಉಪಭೋಗೇ ವಾ ಪರಿಭೋಗೇ ವಾ ಭೋಜನವಿಕತೀಸು ವಾ ನ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಮಜ್ಝತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಸಮಣಸಞ್ಞಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಘರಕಪೋತಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಚೂಳನಾರದಜಾತಕೇ –

"'ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪರಕುಲಂ, ಪಾನತ್ಥಂ ಭೋಜನಾಯ ವಾ [ಪಾನೇಸು ಭೋಜನೇಸು ವಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)]।
ಮಿತಂ ಖಾದೇ ಮಿತಂ ಭುಞ್ಜೇ, ನ ಚ ರೂಪೇ ಮನಂ ಕರೇ'"ತಿ॥

ಘರಕಪೋತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಉಲೂಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೫. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಉಲೂಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಲೂಕೋ ಕಾಕೇಹಿ ಪಟಿವಿರುದ್ಧೋ, ರತ್ತಿಂ ಕಾಕಸಙ್ಘಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಬಹೂಪಿ ಕಾಕೇ ಹನತಿ,

ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅಞ್ಞಾಣೇನ ಪಟಿವಿರುದ್ಧೋ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಏಕೇನ ರಹೋ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾಣಂ ಸಮ್ಪಮದ್ದಿತಬ್ಬಂ, ಮೂಲತೋ ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಲೂಕಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಲೂಕೋ ಸುಪ್ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೋ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನರತೇನ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಉಲೂಕಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯವರೇ -

"'ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮೋ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನರತೋ "ಇದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, "ಅಯಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ"ತಿ ಯಥಾ ಭೂಥಂ ಪಜಾನಾತಿ , "ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ"ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, "ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ"ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ'"ತಿ।

ಉಲೂಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಸತಪತ್ತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೬. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಸತಪತ್ತಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತಪತ್ತೋ ರವಿತ್ವಾ ಪರೇಸಂ ಖೇಮಂ ವಾ ಭಯಂ ವಾ ಆಚಿಕ್ಖತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪರೇಸಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸಯಮಾನೇನ ವಿನಿಪಾತಂ ಭಯತೋ ದಸ್ಸಯಿತಬ್ಬಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಖೇಮತೋ ದಸ್ಸಯಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸತಪತ್ತಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಪಿಣ್ಡೋಲಭಾರದ್ವಾಜೇನ -

"'ನಿರಯೇ ಭಯಸನ್ತಾಸಂ, ನಿಬ್ಬಾನೇ ವಿಪುಲಂ ಸುಖಂ।
ಉಭಯಾನೇತಾನತ್ಥಾನಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾನಿ ಯೋಗಿನಾ'"ತಿ॥

ಸತಪತ್ತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ವಗ್ಗುಲಿಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೭. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ವಗ್ಗುಲಿಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ವಗ್ಗುಲಿ ಗೇಹಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಚರಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮತಿ, ನ ತತ್ಥ ಪಲಿಬುದ್ಧತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಗಾಮಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಪದಾನಂ ವಿಚರಿತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಲಾಭೇನ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ನಿಕ್ಖಮಿತಬ್ಬಂ, ನ ತತ್ಥ ಪಲಿಬುದ್ಧೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಗ್ಗುಲಿಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಗ್ಗುಲಿ ಪರಗೇಹೇ ವಸಮಾನೋ ನ ತೇಸಂ ಪರಿಹಾನಿಂ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅತಿಯಾಚನಾಯ ವಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಬಹುಲತಾಯ ವಾ ಕಾಯದೋಸಬಹುಲತಾಯ ವಾ ಅತಿಭಾಣಿತಾಯ ವಾ ಸಮಾನಸುಖದುಕ್ಖತಾಯ ವಾ ನ ತೇಸಂ ಕೋಚಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಕರಣೀಯೋ, ನಪಿ ತೇಸಂ ಮೂಲಕಮ್ಮಂ ಪರಿಹಾಪೇತಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬಥಾ ವಡ್ಢಿ ಯೇವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ವಗ್ಗುಲಿಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ದೀಘನಿಕಾಯವರೇ ಲಕ್ಖಣಸುತ್ತನ್ತೇ -

‘‘‘ಸುದ್ಧಾಯ ಸೀಲೇನ ಸುತೇನ ಬುದ್ಧಿಯಾ, ಚಾಗೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಬಹೂಹಿ ಸಾಧುಹಿ।
ಧನೇನ ಧಞ್ಞೇನ ಚ ಖೇತ್ತವತ್ಥುನಾ, ಪುತ್ತೇಹಿ ದಾರೇಹಿ ಚತುಪ್ಪದೇಹಿ ಚ॥

‘‘‘ಞಾತೀಹಿ ಮಿತ್ತೇಹಿ ಚ ಬನ್ಧವೇಹಿ, ಬಲೇನ ವಣ್ಣೇನ ಸುಖೇನ ಚೂಭಯಂ।
ಕಥಂ ನ ಹಾಯೇಯ್ಯುಂ ಪರೇತಿ ಇಚ್ಛತಿ, ಅತ್ಥಸಮಿದ್ಧಿಞ್ಚ ಪನಾಭಿಕಙ್ಖತೀ’’’ತಿ॥

ವಗ್ಗುಲಿಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಜಲೂಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೮. ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಜಲೂಕಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ’ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ’’ನ್ತಿ? ‘‘ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಲೂಕಾ ಯತ್ಥ ಅಲ್ಲೀಯತಿ, ತತ್ಥೇವ ದಳ್ಹಂ ಅಲ್ಲೀಯಿತ್ವಾ ರುಹಿರಂ ಪಿವತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಯಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಅಲ್ಲೀಯತಿ, ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ವಣ್ಣತೋ ಚ ಸಣ್ಠಾನತೋ ಚ ದಿಸತೋ ಚ ಓಕಾಸತೋ ಚ ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಚ ಲಿಙ್ಗತೋ ಚ ನಿಮಿತ್ತತೋ ಚ ದಳ್ಹಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ತೇನೇವಾರಮ್ಮಣೇನ ವಿಮುತ್ತಿರಸಮಸೇಚನಕಂ ಪಾತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಜಲೂಕಾಯ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಅನುರುದ್ಧೇನ –

‘‘‘ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಆರಮ್ಮಣೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ।
ತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪಾತಬ್ಬಂ, ವಿಮುತ್ತಿರಸಮಸೇಚನ’’’ನ್ತಿ॥

ಜಲೂಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಸಪ್ಪಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೯. ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಸಪ್ಪಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’’ತಿ? ‘‘ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪೋ ಉರೇನ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಚರಿತಬ್ಬಂ, ಪಞ್ಞಾಯ ಚರಮಾನಸ್ಸ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಞಾಯೇ ಚರತಿ, ವಿಲಕ್ಖಣಂ ವಿವಜ್ಜೇತಿ, ಸಲಕ್ಖಣಂ ಭಾವೇತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ , ಸಪ್ಪಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪೋ ಚರಮಾನೋ ಓಸಧಂ ಪರಿವಜ್ಜೇನ್ತೋ ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇನ್ತೇನ ಚರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪೋ ಮನುಸ್ಸೇ ದಿಸ್ವಾ ತಪ್ಪತಿ [ಮನುಸ್ಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಕಮ್ಪತಿ (ಕ॰)] ಸೋಚತಿ ಚಿನ್ತಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ ಮಹಾರಾಜ ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕುವಿತಕ್ಕೇ, ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ಅರತಿಂ ಉಪ್ಪಾದಯಿತ್ವಾ ತಪ್ಪಿತಬ್ಬಂ ಸೋಚಿತಬ್ಬಂ ಚಿನ್ತಯಿತಬ್ಬಂ ‘ಪಮಾದೇನ ಮೇ ದಿವಸೋ ವೀತಿನಾಮಿತೋ, ನ ಸೋ ಪುನ ಸಕ್ಕಾ ಲದ್ಧು’ನ್ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಪ್ಪಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ಭಲ್ಲಾಟಿಯಜಾತಕೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಿನ್ನರಾನಂ –

‘‘‘ಮಯೇಕರತ್ತಂ [ಯಮೇಕರತ್ತಿಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ವಿಪ್ಪವಸಿಮ್ಹ ಲುದ್ದ, ಅಕಾಮಕಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸರನ್ತಾ।
ತಮೇಕರತ್ತಂ [ತಮೇಕರತ್ತಿಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಅನುತಪ್ಪಮಾನಾ, ಸೋಚಾಮ ‘ಸಾ ರತ್ತಿ ಪುನ ನಹೇಸ್ಸತೀ’’’ತಿ॥

ಸಪ್ಪಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ಅಜಗರಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧೦. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಅಜಗರಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಜಗರೋ ಮಹತಿಮಹಾಕಾಯೋ ಬಹೂಪಿ ದಿವಸೇ ಊನೂದರೋ ದೀನತರೋ ಕುಚ್ಛಿಪೂರಂ ಆಹಾರಂ ನ ಲಭತಿ, ಅಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಯೇವ ಯಾವದೇವ ಸರೀರಯಾಪನಮತ್ತಕೇನ ಯಾಪೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನೋ ಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಪ್ಪಸುತಸ್ಸ ಪರಪಿಣ್ಡಮುಪಗತಸ್ಸ ಪರದಿನ್ನಪ್ಪಾಟಿಕಙ್ಖಿಸ್ಸ ಸಯಂಗಾಹಪ್ಪಟಿವಿರತಸ್ಸ ದುಲ್ಲಭಂ ಉದರಪರಿಪೂರಂ ಆಹಾರಂ, ಅಪಿ ಚ ಅತ್ಥವಸಿಕೇನ ಕುಲಪುತ್ತೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಚ ಆಲೋಪೇ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅವಸೇಸಂ ಉದಕೇನ ಪರಿಪೂರೇತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಜಗರಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ –

"'ಅಲ್ಲಂ ಸುಕ್ಖಂ ವಾ ಭುಞ್ಜನ್ತೋ, ನ ಬಾಳ್ಹಂ ಸುಹಿತೋ ಸಿಯಾ।
ಊನೂದರೋ ಮಿತಾಹಾರೋ, ಸತೋ ಭಿಕ್ಖು ಪರಿಬ್ಬಜೇ॥

"'ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಚ ಆಲೋಪೇ, ಅಭುತ್ವಾ ಉದಕಂ ಪಿವೇ।
ಅಲಂ ಫಾಸು ವಿಹಾರಾಯ, ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ'"ತಿ॥

ಅಜಗರಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

ಸೀಹವಗ್ಗೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ –

ಕೇಸರೀ ಚಕ್ಕವಾಕೋ ಚ, ಪೇಣಾಹಿ ಘರಕಪೋತಕೋ।
ಉಲೂಕೋ ಸತಪತ್ತೋ ಚ, ವಗ್ಗುಲಿ ಚ ಜಲೂಪಿಕಾ।
ಸಪ್ಪೋ ಅಜಗರೋ ಚೇವ, ವಗ್ಗೋ ತೇನ ಪವುಚ್ಚತೀತಿ॥

೬. ಮಕ್ಕಟಕವಗ್ಗೋ

೧. ಪನ್ಥಮಕ್ಕಟಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಪನ್ಥಮಕ್ಕಟಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪನ್ಥಮಕ್ಕಟಕೋ ಪನ್ಥೇ ಮಕ್ಕಟಜಾಲವಿತಾನಂ ಕತ್ವಾ ಯದಿ ತತ್ಥ ಜಾಲಕೇ ಲಗ್ಗತಿ ಕಿಮಿ ವಾ ಮಕ್ಖಿಕಾ ವಾ ಪಟಙ್ಗೋ ವಾ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಕ್ಖಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನಜಾಲವಿತಾನಂ ಕತ್ವಾ ಯದಿ ತತ್ಥ ಕಿಲೇಸಮಕ್ಖಿಕಾ ಬಜ್ಝನ್ತಿ, ತತ್ಥೇವ ಘಾತೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪನ್ಥಮಕ್ಕಟಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಅನುರುದ್ಧೇನ –

"'ಚಿತ್ತಂ ನಿಯಮೇ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು, ಸತಿಪಟ್ಠಾನವರುತ್ತಮೇ।
ಕಿಲೇಸಾ ತತ್ಥ ಲಗ್ಗಾ ಚೇ, ಹನ್ತಬ್ಬಾ ತೇ ವಿಪಸ್ಸಿನಾ'"ತಿ॥

ಪನ್ಥಮಕ್ಕಟಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಥನಸ್ಸಿತದಾರಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೨. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಥನಸ್ಸಿತದಾರಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ’ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಥನಸ್ಸಿತದಾರಕೋ ಸದತ್ಥೇ ಲಗ್ಗತಿ, ಖೀರತ್ಥಿಕೋ ರೋದತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸದತ್ಥೇ ಲಗ್ಗಿತಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಧಮ್ಮಞಾಣೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಉದ್ದೇಸೇ ಪರಿಪುಚ್ಛಾಯ ಸಮ್ಮಪ್ಪಯೋಗೇ ಪವಿವೇಕೇ ಗರುಸಂವಾಸೇ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸೇವನೇ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥನಸ್ಸಿತದಾರಕಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ದೀಘನಿಕಾಯವರೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತನ್ತೇ -

“‘ಇಙ್ಘಂ ತುಮ್ಹೇ, ಆನನ್ದ, ಸಾರತ್ಥೇ [ಸದತ್ಥೇ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಘಟಥ, ಸಾರತ್ಥೇ ಅನುಯುಞ್ಜಥ।
ಸಾರತ್ಥೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಆತಾಪಿನೋ ಪಹಿತತ್ತಾ ವಿಹರಥಾ’”ತಿ॥

ಥನಸ್ಸಿತದಾರಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಚಿತ್ತಕಧರಕುಮ್ಮಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೩. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಚಿತ್ತಕಧರಕುಮ್ಮಸ್ಸ [ಚಿತ್ತಕಥಲಕುಮ್ಮಸ್ಸ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)] ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ’ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿತ್ತಕಧರಕುಮ್ಮೋ ಉದಕಭಯಾ ಉದಕಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ವಿಚರತಿ, ತಾಯ ಚ ಪನ ಉದಕಂ ಪರಿವಜ್ಜನಾಯ ಆಯುನಾ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪಮಾದೇ ಭಯದಸ್ಸಾವಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಪ್ಪಮಾದೇ ಗುಣವಿಸೇಸದಸ್ಸಾವಿನಾ। ತಾಯ ಚ ಪನ ಭಯದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ ಸಾಮಞ್ಞಾ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಪೇತಿ [ಠಪೇತಿ (ಕ॰)]। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಚಿತ್ತಕಧರಕುಮ್ಮಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಧಮ್ಮಪದೇ -

“‘ಅಪ್ಪಮಾದರತೋ ಭಿಕ್ಖು, ಪಮಾದೇ ಭಯದಸ್ಸಿ ವಾ।
ಅಭಬ್ಬೋ ಪರಿಹಾನಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವ ಸನ್ತಿಕೇ’”ತಿ॥

ಚಿತ್ತಕಧರಕುಮ್ಮಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೪. ಪವನಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೪. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಪವನಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವನಂ ನಾಮ ಅಸುಚಿಜನಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪರೇಸಂ ಅಪರದ್ಧಂ ಖಲಿತಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಬ್ಬಂ ನ ವಿವರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವನಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವನಂ ಸುಞ್ಞಂ ಪಚುರಜನೇಹಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ರಾಗದೋಸಮೋಹಮಾನದಿಟ್ಠಿಜಾಲೇಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಚ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸುಞ್ಞೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವನಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವನಂ ವಿವಿತ್ತಂ ಜನಸಮ್ಬಾಧರಹಿತಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪಾಪಕೇಹಿ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನರಿಯೇಹಿ ಪವಿವಿತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವನಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವನಂ ಸನ್ತಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸನ್ತೇನ ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನಿಬ್ಬುತೇನ ಪಹೀನಮಾನೇನ ಪಹೀನಮಕ್ಖೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವನಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವನಂ ಅರಿಯಜನಸಂಸೇವಿತಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅರಿಯಜನಸಂಸೇವಿತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪವನಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯವರೇ –

“‘ಪವಿವಿತ್ತೇಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ, ಪಹಿತತ್ತೇಹಿ ಝಾಯಿಭಿ।
ನಿಚ್ಚಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇಹಿ, ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಹಾವಸೇ’”ತಿ॥

ಪವನಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ರುಕ್ಖಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೫. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ರುಕ್ಖಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ರುಕ್ಖೋ ನಾಮ ಪುಪ್ಫಫಲಧರೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ವಿಮುತ್ತಿಪುಪ್ಫಸಾಮಞ್ಞಫಲಧಾರಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ರುಕ್ಖೋ ಉಪಗತಾನಮನುಪ್ಪವಿಟ್ಠಾನಂ ಜನಾನಂ ಛಾಯಂ ದೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ , ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಉಪಗತಾನಮನುಪ್ಪವಿಟ್ಠಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಆಮಿಸಪ್ಪಟಿಸನ್ಥಾರೇನ ವಾ ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಸನ್ಥಾರೇನ ವಾ ಪಟಿಸನ್ಥರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ರುಕ್ಖಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ರುಕ್ಖೋ ಛಾಯಾವೇಮತ್ತಂ ನ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ವೇಮತ್ತತಾ ನ ಕಾತಬ್ಬಾ, ಚೋರವಧಕಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇಸುಪಿ ಅತ್ತನಿಪಿ ಸಮಸಮಾ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ, ‘ಕಿನ್ತಿ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಅವೇರಾ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಾ [ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾ (ಸೀ॰)] ಅನೀಘಾ ಸುಖೀ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರೇಯ್ಯು’ನ್ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ರುಕ್ಖಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ –

“‘ವಧಕೇ ದೇವದತ್ತಮ್ಹಿ, ಚೋರೇ ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಕೇ।
ಧನಪಾಲೇ ರಾಹುಲೇ ಚ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮಕೋ ಮುನೀ’”ತಿ॥

ರುಕ್ಖಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಮೇಘಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೬. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಮೇಘಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮೇಘೋ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ರಜೋಜಲ್ಲಂ ವೂಪಸಮೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಿಲೇಸರಜೋಜಲ್ಲಂ ವೂಪಸಮೇತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮೇಘಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮೇಘೋ ಪಥವಿಯಾ ಉಣ್ಹಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ಸದೇವಕೋ ಲೋಕೋ ನಿಬ್ಬಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮೇಘಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮೇಘೋ ಸಬ್ಬಬೀಜಾನಿ ವಿರುಹಾಪೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸದ್ಧಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತಂ ಸದ್ಧಾಬೀಜಂ ತೀಸು ಸಮ್ಪತ್ತೀಸು ರೋಪೇತಬ್ಬಂ, ದಿಬ್ಬಮಾನುಸಿಕಾಸು ಸುಖಸಮ್ಪತ್ತೀಸು ಯಾವಪರಮತ್ಥನಿಬ್ಬಾನಸುಖಸಮ್ಪತ್ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮೇಘಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮೇಘೋ ಉತುತೋ ಸಮುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಧರಣಿತಲರುಹೇ ತಿಣರುಕ್ಖಲತಾಗುಮ್ಬಓಸಧಿವನಪ್ಪತಯೋ ಪರಿರಕ್ಖತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ತೇನ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ ಪರಿರಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ, ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಮೂಲಕಾ ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮೇಘಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಮೇಘೋ ವಸ್ಸಮಾನೋ ನದಿತಳಾಕಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ ಕನ್ದರಪದರಸರಸೋಬ್ಭಉದಪಾನಾನಿ ಚ ಪರಿಪೂರೇತಿ ಉದಕಧಾರಾಹಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆಗಮಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ಧಮ್ಮಮೇಘಮಭಿವಸ್ಸಯಿತ್ವಾ ಅಧಿಗಮಕಾಮಾನಂ ಮಾನಸಂ ಪರಿಪೂರಯಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮೇಘಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ -

“‘ಬೋಧನೇಯ್ಯಂ ಜನಂ ದಿಸ್ವಾ, ಸತಸಹಸ್ಸೇಪಿ ಯೋಜನೇ।
ಖಣೇನ ಉಪಗನ್ತ್ವಾನ, ಬೋಧೇತಿ ತಂ ಮಹಾಮುನೀ’”ತಿ॥

ಮೇಘಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಮಣಿರತನಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೭. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಮಣಿರತನಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಂ ಏಕನ್ತಪರಿಸುದ್ಧಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಏಕನ್ತಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಂ ನ ಕೇನಚಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮಿಸ್ಸೀಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪಾಪೇಹಿ ಪಾಪಸಹಾಯೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ನ ಮಿಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಂ ಜಾತಿರತನೇಹಿ ಯೋಜೀಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಉತ್ತಮವರಜಾತಿಮನ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಸಿತಬ್ಬಂ, ಪಟಿಪನ್ನಕಫಲಟ್ಠಸೇಕ್ಖಫಲಸಮಙ್ಗೀಹಿ ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿಅರಹನ್ತತೇವಿಜ್ಜಛಳಭಿಞ್ಞಸಮಣಮಣಿರತನೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಣಿರತನಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ -

‘‘‘ಸುದ್ಧಾ ಸುದ್ಧೇಹಿ ಸಂವಾಸಂ, ಕಪ್ಪಯವ್ಹೋ ಪತಿಸ್ಸತಾ।
ತತೋ ಸಮಗ್ಗಾ ನಿಪಕಾ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸಥಾ’’’ತಿ॥

ಮಣಿರತನಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

೮. ಮಾಗವಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೮. ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಮಾಗವಿಕಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’’ತಿ? ‘‘ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾಗವಿಕೋ ಅಪ್ಪಮಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಅಪ್ಪಮಿದ್ಧೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾಗವಿಕಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾಗವಿಕೋ ಮಿಗೇಸು ಯೇವ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಯೇವ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾಗವಿಕಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾಗವಿಕೋ ಕಾಲಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಜಾನಾತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸ್ಸ ಕಾಲೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ ‘ಅಯಂ ಕಾಲೋ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸ್ಸ, ಅಯಂ ಕಾಲೋ ನಿಕ್ಖಮನಾಯಾ’ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾಗವಿಕಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾಗವಿಕೋ ಮಿಗಂ ದಿಸ್ವಾ ಹಾಸಮಭಿಜನೇತಿ ‘ಇಮಂ ಲಚ್ಛಾಮೀ’ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿರಮಿತಬ್ಬಂ, ಹಾಸಮಭಿಜನೇತಬ್ಬಂ ‘ಉತ್ತರಿಂ ವಿಸೇಸಮಧಿಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಮಾಗವಿಕಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ ಮಹಾರಾಜ ಥೇರೇನ ಮೋಘರಾಜೇನ -

‘‘‘ಆರಮ್ಮಣೇ ಲಭಿತ್ವಾನ, ಪಹಿತತ್ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ।
ಭಿಯ್ಯೋ ಹಾಸೋ ಜನೇತಬ್ಬೋ, ಅಧಿಗಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮಿ ಉತ್ತರಿ’’’ನ್ತಿ॥

ಮಾಗವಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಅಟ್ಠಮೋ।

೯. ಬಾಳಿಸಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೯. ‘‘ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಬಾಳಿಸಿಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’’ತಿ? ‘‘ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಾಳಿಸಿಕೋ ಬಳಿಸೇನ ಮಚ್ಛೇ ಉದ್ಧರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ

ಯೋಗಾವಚರೇನ ಞಾಣೇನ ಉತ್ತರಿಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ಉದ್ಧರಿತಬ್ಬಾನಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಾಳಿಸಿಕಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಾಳಿಸಿಕೋ ಪರಿತ್ತಕಂ ವಧಿತ್ವಾ ವಿಪುಲಂ ಲಾಭಮಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪರಿತ್ತಲೋಕಾಮಿಸಮತ್ತಂ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬಂ। ಲೋಕಾಮಿಸಮತ್ತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಯೋಗೀ ಯೋಗಾವಚರೋ ವಿಪುಲಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಬಾಳಿಸಿಕಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ರಾಹುಲೇನ -

“‘ಸುಞ್ಞತಞ್ಚಾನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ, ವಿಮೋಕ್ಖಞ್ಚಾಪ್ಪಣಿಹಿತಂ।
ಚತುರೋ ಫಲೇ ಛಳಭಿಞ್ಞಾ, ಚಜಿತ್ವಾ ಲೋಕಾಮಿಸಂ ಲಭೇ’”ತಿ॥

ಬಾಳಿಸಿಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ನವಮೋ।

೧೦. ತಚ್ಛಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧೦. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ತಚ್ಛಕಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ತಚ್ಛಕೋ ಕಾಳಸುತ್ತಂ ಅನುಲೋಮೇತ್ವಾ ರುಕ್ಖಂ ತಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಜಿನಸಾಸನಮನುಲೋಮಯಿತ್ವಾ ಸೀಲಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಸದ್ಧಾಹತ್ಥೇನ ಪಞ್ಞಾವಾಸಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಿಲೇಸಾ ತಚ್ಛೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಚ್ಛಕಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಚ್ಛಕೋ ಫೇಗ್ಗುಂ ಅಪಹರಿತ್ವಾ ಸಾರಮಾದಿಯತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಸ್ಸತಂ ಉಚ್ಛೇದಂ ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರಂ ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರಂ ತದುತ್ತಮಂ ಅಞ್ಞದುತ್ತಮಂ ಅಕತಮಭಬ್ಬಂ ಅಪುರಿಸಕಾರಂ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಂ ಸತ್ತವಿನಾಸಂ ನವಸತ್ತಪಾತುಭಾವಂ ಸಙ್ಖಾರಸಸ್ಸತಭಾವಂ ಯೋ ಕರೋತಿ, ಸೋ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಅಞ್ಞೋ ಕರೋತಿ, ಅಞ್ಞೋ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಕಮ್ಮಫಲದಸ್ಸನಾ ಚ ಕಿರಿಯಫಲದಿಟ್ಠಿ ಚ ಇತಿ ಏವರೂಪಾನಿ ಚೇವ ಅಞ್ಞಾನಿ ಚ ವಿವಾದಪಥಾನಿ ಅಪನೇತ್ವಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಭಾವಂ ಪರಮಸುಞ್ಞತಂ ನಿರೀಹನಿಜ್ಜೀವತಂ [ನಿಸತ್ತನಿಜೀವತಂ (ಕ॰)] ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಸುಞ್ಞತಂ ಆದಿಯಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಚ್ಛಕಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ -

“‘ಕಾರಣ್ಡವಂ ನಿದ್ಧಮಥ, ಕಸಮ್ಬುಂ ಅಪಕಸ್ಸಥ।
ತತೋ ಪಲಾಪೇ ವಾಹೇಥ, ಅಸ್ಸಮಣೇ ಸಮಣಮಾನಿನೇ॥

“‘ನಿದ್ಧಮಿತ್ವಾನ ಪಾಪಿಚ್ಛೇ, ಪಾಪಆಚಾರಗೋಚರೇ।
ಸುದ್ಧಾ ಸುದ್ಧೇಹಿ ಸಂವಾಸಂ, ಕಪ್ಪಯವ್ಹೋ ಪತಿಸ್ಸತಾ।
ತತೋ ಸಮಗ್ಗಾ ನಿಪಕಾ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸಥಾ’”ತಿ॥

ತಚ್ಛಕಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದಸಮೋ।

ಮಕ್ಕಟಕವಗ್ಗೋ ಛಟ್ಠೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ -

ಮಕ್ಕಟೋ ದಾರಕೋ ಕುಮ್ಮೋ, ವನಂ ರುಕ್ಖೋ ಚ ಪಞ್ಚಮೋ।
ಮೇಘೋ ಮಣಿ ಮಾಗವಿಕೋ, ಬಾಳಿಸೀ ತಚ್ಛಕೇನ ಚಾತಿ॥

೭. ಕುಮ್ಭವಗ್ಗೋ

೧. ಕುಮ್ಭಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೧. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಕುಮ್ಭಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಂ ತಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಭೋ ಸಮ್ಪುಣ್ಣೋ ನ ಸಣತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಆಗಮೇ ಅಧಿಗಮೇ ಪರಿಯತ್ತಿಯಂ ಸಾಮಞ್ಞೇ ಪಾರಮಿಂ ಪತ್ವಾ ನ ಸಣಿತಬ್ಬಂ, ನ ತೇನ ಮಾನೋ ಕರಣೀಯೋ, ನ ದಬ್ಬೋ [ದಪ್ಪೋ (ಸೀ॰)] ದಸ್ಸೇತಬ್ಬೋ, ನಿಹತಮಾನೇನ ನಿಹತದಬ್ಬೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಉಜುಕೇನ ಅಮುಖರೇನ ಅವಿಕತ್ಥಿನಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮ್ಭಸ್ಸ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ -

"'ಯದೂನಕಂ ತಂ ಸಣತಿ, ಯಂ ಪೂರಂ ಸನ್ತಮೇವ ತಂ।
ಅಡ್ಢಕುಮ್ಭೂಪಮೋ [ರಿತ್ತಕುಮ್ಭೂಪಮೋ (ಸೀ॰)] ಬಾಲೋ, ರಹದೋ ಪೂರೋವ ಪಣ್ಡಿತೋ'"ತಿ॥

ಕುಮ್ಭಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಠಮೋ।

೨. ಕಾಳಾಯಸಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೨. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಕಾಳಾಯಸಸ್ಸ [ಕಾಳಹಂಸಸ್ಸ (ಕ॰)] ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾಳಾಯಸೋ ಸುಪೀತೋ [ಸುಧಿತೋ (ಕ॰)] ವಮತಿ [ವಹತಿ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)], ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನೋ ಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಮಾನಸಂ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇನ [ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)] ಅಪೀತಂ ವಮತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾಳಾಯಸಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾಳಾಯಸೋ ಸಕಿಂ ಪೀತಂ ಉದಕಂ ನ ವಮತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ , ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಯೋ ಸಕಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಪಸಾದೋ, ನ ಪುನ ಸೋ ವಮಿತಬ್ಬೋ 'ಉಳಾರೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ'ತಿ। 'ರೂಪಂ ಅನಿಚ್ಚಂ, ವೇದನಾ ಅನಿಚ್ಚಾ, ಸಞ್ಞಾ ಅನಿಚ್ಚಾ, ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅನಿಚ್ಚ'ನ್ತಿ ಯಂ ಸಕಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಞಾಣಂ, ನ ಪುನ ತಂ ವಮಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ , ಮಹಾರಾಜ, ಕಾಳಾಯಸಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ -

"'ದಸ್ಸನಮ್ಹಿ ಪರಿಸೋಧಿತೋ [ಪರಿಸೋಧಿಕೇ (ಸೀ॰ ಕ॰)] ನರೋ, ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ನಿಯತೋ ವಿಸೇಸಗೂ।
ನಪ್ಪವೇಧತಿ ಅನೇಕಭಾಗಸೋ, ಸಬ್ಬಸೋ ಚ ಮುಖಭಾವಮೇವ ಸೋ'"ತಿ॥

ಕಾಳಾಯಸಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಛತ್ತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೩. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಛತ್ತಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಛತ್ತಂ ಉಪರಿ ಮುದ್ಧನಿ ಚರತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪರಿ ಮುದ್ಧನಿ ಚರೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಛತ್ತಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಛತ್ತಂ ಮುದ್ಧನುಪತ್ಥಮ್ಭಂ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರುಪತ್ಥಮ್ಭೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಛತ್ತಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಛತ್ತಂ ವಾತಾತಪಮೇಘವುಟ್ಠಿಯೋ ಪಟಿಹನತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ನಾನಾವಿಧದಿಟ್ಠಿಪುಥುಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ [ಮಹಾವಾತ (ಕ॰)] ಮತವಾತತಿವಿಧಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಕಿಲೇಸವುಟ್ಠಿಯೋ ಪಟಿಹನ್ತಬ್ಬಾ । ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಛತ್ತಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ –

"'ಯಥಾಪಿ ಛತ್ತಂ ವಿಪುಲಂ, ಅಚ್ಛಿದ್ದಂ ಥಿರಸಂಹಿತಂ।
ವಾತಾತಪಂ ನಿವಾರೇತಿ, ಮಹತೀ ಮೇಘವುಟ್ಠಿಯೋ॥

"'ತಥೇವ ಬುದ್ಧಪುತ್ತೋಪಿ, ಸೀಲಛತ್ತಧರೋ ಸುಚಿ।
ಕಿಲೇಸವುಟ್ಠಿಂ ವಾರೇತಿ, ಸನ್ತಾಪತಿವಿಧಗ್ಗಯೋ'"ತಿ॥

ಛತ್ತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ತತಿಯೋ।

೪. ಖೇತ್ತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೪. "ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಖೇತ್ತಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ? "ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೇತ್ತಂ ಮಾತಿಕಾಸಮ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸುಚರಿತವತ್ತಪ್ಪಟಿವತ್ತಮಾತಿಕಾಸಮ್ಪನ್ನೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೇತ್ತಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೇತ್ತಂ ಮರಿಯಾದಾಸಮ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಾಯ ಚ ಮರಿಯಾದಾಯ ಉದಕಂ ರಕ್ಖಿತ್ವಾ ಧಞ್ಞಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸೀಲಹಿರಿಮರಿಯಾದಾಸಮ್ಪನ್ನೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ತಾಯ ಚ ಸೀಲಹಿರಿಮರಿಯಾದಾಯ ಸಾಮಞ್ಞಂ ರಕ್ಖಿತ್ವಾ ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೇತ್ತಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೇತ್ತಂ ಉಟ್ಠಾನಸಮ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ಕಸ್ಸಕಸ್ಸ ಹಾಸಜನಕಂ ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ಬೀಜಂ ವುತ್ತಂ ಬಹು ಹೋತಿ, ಬಹು ವುತ್ತಂ ಬಹುತರಂ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಉಟ್ಠಾನಸಮ್ಪನ್ನೇನ ವಿಪುಲಫಲದಾಯಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ದಾಯಕಾನಂ ಹಾಸಜನಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಯಥಾ ಅಪ್ಪಂ ದಿನ್ನಂ ಬಹು ಹೋತಿ, ಬಹು ದಿನ್ನಂ ಬಹುತರಂ ಹೋತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಖೇತ್ತಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಉಪಾಲಿನಾ ವಿನಯಧರೇನ –

"'ಖೇತ್ತೂಪಮೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಉಟ್ಠಾನವಿಪುಲದಾಯಿನಾ।

ಏಸ ಖೇತ್ತವರೋ ನಾಮ, ಯೋ ದದಾತಿ ವಿಪುಲಂ ಫಲ'''ನ್ತಿ॥

ಖೇತ್ತಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಚತುತ್ಥೋ।

೫. ಅಗದಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೫. ''ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಅಗದಸ್ಸ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ''ತಿ। ''ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗದೇ ಕಿಮೀ ನ ಸಣ್ಠಹನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಮಾನಸೇ ಕಿಲೇಸಾ ನ ಸಣ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗದಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

''ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗದೋ ದಟ್ಠಫುಟ್ಠದಿಟ್ಠಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿಸಂ ಪಟಿಹನತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ರಾಗದೋಸಮೋಹಮಾನದಿಟ್ಠಿವಿಸಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಟಿಹನಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಗದಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವತಾ ದೇವಾತಿದೇವೇನ -

'''ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಭಾವತ್ಥಂ, ದಟ್ಠುಕಾಮೇನ ಯೋಗಿನಾ।
ಅಗದೇನೇವ ಹೋತಬ್ಬಂ, ಕಿಲೇಸವಿಸನಾಸನೇ'''ತಿ॥

ಅಗದಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಪಞ್ಚಮೋ।

೬. ಭೋಜನಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೬. ''ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, 'ಭೋಜನಸ್ಸ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ'ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ''ತಿ? ''ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೋ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಮಗ್ಗುಪತ್ಥಮ್ಭೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

''ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಬಲಂ ವಡ್ಢೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಪುಞ್ಞವಡ್ಢಿಯಾ ವಡ್ಢಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

''ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಅಭಿಪತ್ಥಿತಂ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಬ್ಬಲೋಕಾಭಿಪತ್ಥಿತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಭೋಜನಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇನ -

'''ಸಂಯಮೇನ ನಿಯಮೇನ, ಸೀಲೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ।
ಪತ್ಥಿತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಯೋಗಿನಾ'''ತಿ॥

ಭೋಜನಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಛಟ್ಠೋ।

೭. ಇಸ್ಸಾಸಙ್ಗಪಞ್ಹೋ

೭. “ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ‘ಇಸ್ಸಾಸಸ್ಸ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ’ತಿ ಯಂ ವದೇಸಿ, ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ”ತಿ? “ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸಾಸೋ ಸರೇ ಪಾತಯನ್ತೋ ಉಭೋ ಪಾದೇ ಪಥವಿಯಂ ದಳ್ಹಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಜಣ್ಣುಅವೇಕಲ್ಲಂ ಕರೋತಿ, ಸರಕಲಾಪಂ ಕಟಿಸನ್ಧಿಮ್ಹಿ ಠಪೇತಿ, ಕಾಯಂ ಉಪತ್ಥದ್ಧಂ ಕರೋತಿ, ದ್ವೇ ಹತ್ಥೇ ಸನ್ಧಿಟ್ಠಾನಂ ಆರೋಪೇತಿ, ಮುಟ್ಠಿಂ ಪೀಳಯತಿ, ಅಙ್ಗುಲಿಯೋ ನಿರನ್ತರಂ ಕರೋತಿ, ಗೀವಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಚಕ್ಖೂನಿ ಮುಖಞ್ಚ ಪಿದಹತಿ, ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಜುಂ ಕರೋತಿ, ಹಾಸಮುಪ್ಪಾದೇತಿ ‘ವಿಜ್ಝಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸೀಲಪಥವಿಯಂ ವೀರಿಯಪಾದೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಬ್ಬಂ, ಖನ್ತಿಸೋರಚ್ಚಂ ಅವೇಕಲ್ಲಂ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಸಂವರೇ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ, ಸಂಯಮನಿಯಮೇ ಅತ್ತಾ ಉಪನೇತಬ್ಬೋ, ಇಚ್ಛಾ ಮುಚ್ಛಾ ಪೀಳಯಿತಬ್ಬಾ, ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿರನ್ತರಂ ಕಾತಬ್ಬಂ, ವೀರಿಯಂ ಪಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಛ ದ್ವಾರಾ ಪಿದಹಿತಬ್ಬಾ, ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾ, ಹಾಸಮುಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ ‘ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಞಾಣನಾರಾಚೇನ ವಿಜ್ಝಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸಾಸಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸಾಸೋ ಆಳಕಂ ಪರಿಹರತಿ ವಙ್ಕಜಿಮ್ಹಕುಟಿಲನಾರಾಚಸ್ಸ ಉಜುಕರಣಾಯ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಆಳಕಂ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬಂ ವಙ್ಕಜಿಮ್ಹಕುಟಿಲಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಜುಕರಣಾಯ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸಾಸಸ್ಸ ದುತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸಾಸೋ ಲಕ್ಖೇ ಉಪಾಸೇತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಉಪಾಸಿತಬ್ಬಂ। ಕಥಂ ಮಹಾರಾಜ ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಉಪಾಸಿತಬ್ಬಂ? ಅನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಾಸಿತಬ್ಬಂ, ದುಕ್ಖತೋ ಉಪಾಸಿತಬ್ಬಂ, ಅನತ್ತತೋ ಉಪಾಸಿತಬ್ಬಂ, ರೋಗತೋ…ಪೇ॰… ಗಣ್ಡತೋ…ಪೇ॰… ಸಲ್ಲತೋ…ಪೇ॰… ಅಘತೋ…ಪೇ॰… ಆಬಾಧತೋ…ಪೇ॰… ಪರತೋ…ಪೇ॰… ಪಲೋಕತೋ…ಪೇ॰… ಈತಿತೋ…ಪೇ॰… ಉಪದ್ದವತೋ…ಪೇ॰… ಭಯತೋ…ಪೇ॰… ಉಪಸಗ್ಗತೋ…ಪೇ॰… ಚಲತೋ…ಪೇ॰… ಪಭಙ್ಗುತೋ…ಪೇ॰… ಅದ್ಧುವತೋ…ಪೇ॰… ಅತಾಣತೋ…ಪೇ॰… ಅಲೇಣತೋ…ಪೇ॰… ಅಸರಣತೋ…ಪೇ॰… ರಿತ್ತತೋ…ಪೇ॰… ತುಚ್ಛತೋ…ಪೇ॰… ಸುಞ್ಞತೋ…ಪೇ॰… ಆದೀನವತೋ…ಪೇ॰… ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮತೋ…ಪೇ॰… ಅಸಾರತೋ …ಪೇ॰… ಅಘಮೂಲತೋ…ಪೇ॰… ವಧಕತೋ…ಪೇ॰… ವಿಭವತೋ…ಪೇ॰… ಸಾಸವತೋ…ಪೇ॰… ಸಙ್ಖತತೋ…ಪೇ॰… ಮಾರಾಮಿಸತೋ…ಪೇ॰… ಜಾತಿಧಮ್ಮತೋ…ಪೇ॰… ಜರಾಧಮ್ಮತೋ…ಪೇ॰… ಬ್ಯಾಧಿಧಮ್ಮತೋ…ಪೇ॰… ಮರಣಧಮ್ಮತೋ…ಪೇ॰… ಸೋಕಧಮ್ಮತೋ…ಪೇ॰… ಪರಿದೇವಧಮ್ಮತೋ…ಪೇ॰… ಉಪಾಯಾಸಧಮ್ಮತೋ…ಪೇ॰… ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮತೋ…ಪೇ॰… ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಉಪಾಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸಾಸಸ್ಸ ತತಿಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸಾಸೋ ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಉಪಾಸತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಯೋಗಿನಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಉಪಾಸಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಇಸ್ಸಾಸಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಙ್ಗಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಭಾಸಿತಮ್ಪೇತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಥೇರೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ –

“‘ಯಥಾ ಇಸ್ಸಾಸಕೋ ನಾಮ, ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಉಪಾಸತಿ।
ಉಪಾಸನಂ ಅರಿಞ್ಚನ್ತೋ [ನ ರಿಚ್ಚನ್ತೋ (ಸೀ॰ ಕ॰)], ಲಭತೇ ಭತ್ತವೇತನಂ॥

“‘ತಥೇವ ಬುದ್ಧಪುತ್ತೋಪಿ, ಕರೋತಿ ಕಾಯುಪಾಸನಂ।
ಕಾಯುಪಾಸನಂ ಅರಿಞ್ಚನ್ತೋ, ಅರಹತ್ತಮಧಿಗಚ್ಛತೀ’”ತಿ॥

ಇಸ್ಸಾಸಙ್ಗಪಞ್ಹೋ ಸತ್ತಮೋ।

ಕುಮ್ಭವಗ್ಗೋ ಸತ್ತಮೋ [ಇತೋ ಪರಂ ರಾಜಙ್ಗಪಞ್ಹಾದಿಕಾ ಅಟ್ಠತಿಂಸ ಪಞ್ಹಾ ವಿನಟ್ಠಾ, ಯೇಹಿ ತಾ ದಿಟ್ಠಾ,ತೇಹಿ ನೋ ಆರೋಚೇತಬ್ಬಾ ಪುನ ಮುದ್ದಾಪನಕಾಲೇ ಪಕ್ಖಿಪನತ್ಥಾಯಾತಿ (ನ, ಬ್ಯ, ಸ)]।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ -

ಕುಮ್ಭೋ ಚ ಕಾಳಾಯಸೋ ಚ, ಛತ್ತಂ ಖೇತ್ತಞ್ಚ ಅಗದೋ।
ಭೋಜನೇನ ಚ ಇಸ್ಸಾಸೋ, ವುತ್ತಂ ದಾನಿ ವಿದೂಹೀತಿ॥

ಓಪಮ್ಮಕಥಾಪಞ್ಹೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ನಿಗಮನಂ

ಇತಿ ಛಸು ಕಣ್ಡೇಸು ಬಾವೀಸತಿವಗ್ಗಪತಿಮಣ್ಡಿತೇಸು ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಅಧಿಕಾ ದ್ವೇಸತಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪೋತ್ಥಕೇ ಆಗತಾ ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹಾ ಸಮತ್ತಾ, ಅನಾಗತಾ ಚ ಪನ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ಆಗತಾ ಚ ಅನಾಗತಾ ಚ ಸಬ್ಬಾ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಚತೂಹಿ ಅಧಿಕಾ ತಿಸತಪಞ್ಹಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾವ ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹಾತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ।

ರಞ್ಞೋ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಿಸಜ್ಜನಾವಸಾನೇ ಚತುರಾಸೀತಿಸತಸಹಸ್ಸಯೋಜನಬಹಲಾ ಉದಕಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಅಯಂ ಮಹಾಪಥವೀ ಛಧಾ ಕಮ್ಪಿತ್ಥ, ವಿಜ್ಜುಲ್ಲತಾ ನಿಚ್ಛರಿಂಸು, ದೇವತಾ ದಿಬ್ಬಪುಪ್ಫವಸ್ಸಂ ಪವಸ್ಸಿಂಸು, ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಾಧುಕಾರಮದಾಸಿ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಕುಚ್ಛಿಯಂ ಮೇಘತ್ಥನಿತನಿಗ್ಘೋಸೋ ವಿಯ ಮಹಾಘೋಸೋ ಅಹೋಸಿ, ಇತಿ ಸೋ ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಚ ಓರೋಧಗಣಾ ಚ ಸಿರಸಾ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಣಾಮೇತ್ವಾ ವನ್ದಿಂಸು।

ಮಿಲಿನ್ದೋ ರಾಜಾ ಅತಿವಿಯ ಪಮುದಿತಹದಯೋ ಸುಮಥಿತಮಾನಹದಯೋ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಸಾರಮತಿನೋ ರತನತ್ತಯೇ ಸುನಿಕ್ಕಙ್ಖೋ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬೋ ನಿತ್ಥದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಗುಣೇಸು ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸು ಪಟಿಪದಾಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಚ ಅತಿವಿಯ ಪಸನ್ನೋ ವಿಸ್ಸತ್ಥೋ ನಿರಾಲಯೋ ನಿಹತಮಾನತ್ಥಮ್ಭೋ ಉದ್ಧಟದಾಠೋ ವಿಯ ಭುಜಗಿನ್ದೋ ಏವಮಾಹ “ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಪಞ್ಹೋ ತಯಾ ವಿಸಜ್ಜಿತೋ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಂ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಂ ಅಞ್ಞೋ ತಯಾ ಸದಿಸೋ ಪಞ್ಹವಿಸಜ್ಜನೇ ನತ್ಥಿ, ಖಮಥ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಮಮ ಅಚ್ಚಯಂ, ಉಪಾಸಕಂ ಮಂ, ಭನ್ತೇ ನಾಗಸೇನ, ಧಾರೇಥ ಅಜ್ಜತಗ್ಗೇ ಪಾಣುಪೇತಂ ಸರಣಂ ಗತ”ನ್ತಿ।

ತದಾ ರಾಜಾ ಸಹ ಬಲಕಾಯೇಹಿ ನಾಗಸೇನತ್ಥೇರಂ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ಮಿಲಿನ್ದಂ ನಾಮ ವಿಹಾರಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನಾಗಸೇನಂ ಕೋಟಿಸತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಚರಿ, ಪುನಪಿ ಥೇರಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಪುತ್ತಸ್ಸ ರಜ್ಜಂ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ -

“ಪಞ್ಞಾ ಪಸತ್ಥಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಕತಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಯಾ।
ಪಞ್ಞಾಯ ವಿಮತಿಂ ಹನ್ತ್ವಾ, ಸನ್ತಿಂ ಪಪ್ಪೋನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ॥

ಯಸ್ಮಿಂ ಖನ್ಧೇ ಠಿತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಸತಿ ತತ್ಥ ಅನೂನಕಾ।
ಪೂಜಾ ವಿಸೇಸಸ್ಸಾಧಾರೋ, ಅಗ್ಗೋ ಸೇಟ್ಠೋ [ಸೋ ವ (ಪೀ॰)] ಅನುತ್ತರೋ।
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಪಣ್ಡಿತೋ ಪೋಸೋ, ಸಮ್ಪಸ್ಸಂ ಹಿತಮತ್ತನೋ [ಅತ್ಥಮತ್ತನೋ (ಪೀ॰)]।

ಪಞ್ಞವನ್ತಂಭಿಪೂಜೇಯ್ಯ, ಚೇತಿಯಂ ವಿಯ ಸಾದರೋ"ತಿ [ಪೂಜಿಯನ್ತಿ (ಪೀ॰) ಇತೋ ಪರಂ ತಿಸ್ಸೋ ಗಾಥಾಯೋ ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ನತ್ಥಿ]॥

ಲಙ್ಕಾಯಂ ದೋಣಿನಗರೇ, ವಸತಾ ದೋಣಿನಾಮಿನಾ।
ಮಹಾಥೇರೇನ ಲೇಖಿತ್ವಾ, ಸುಟ್ಠಪಿತಂ ಯಥಾಸುತಂ।
ಮಿಲಿನ್ದರಾಜಪಞ್ಹೋ ಚ, ನಾಗಸೇನವಿಸಜ್ಜನಂ।
ಮಿಲಿನ್ದೋ ಹಿ ಮಹಾಪಞ್ಹೋ, ನಾಗಸೇನೋ ಸುಪಣ್ಡಿತೋ।
ಇಮಿನಾ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ, ಇತೋ ಗಚ್ಛಾಮಿ ತುಸ್ಸಿತಂ।
ಮೇತ್ತೇಯ್ಯಂನಾಗತೇ ಪಸ್ಸೇ, ಸುಣೇಯ್ಯಂ ಧಮ್ಮಮುತ್ತಮನ್ತಿ॥

ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।